

STRATEGIA DE DEZVOLTARE DURABILĂ A JUDEȚULUI MARAMUREȘ PENTRU PERIOADA 2014-2020

**Baia Mare
2016**

Cuprins

STRATEGIA DE DEZVOLTARE DURABILĂ A JUDEȚULUI MARAMUREȘ PENTRU PERIOADA 2014-2020	1
CUPRINS	2
CUVÂNT ÎNAINTE	5
CAPITOLUL 1: INTRODUCERE	7
METODOLOGIE ȘI PROCEDURI DE LUCRU UTILIZATE ÎN VEDEREA COLECTĂRII DE INFORMAȚII	9
CAPITOLUL 2: ANALIZA-DIAGNOSTIC	20
SINTEZA ANALIZEI-DIAGNOSTIC	20
ANALIZA DISFUNȚIONALITĂȚILOR IDENTIFICATE PRIN ANALIZA-DIAGNOSTIC	41
2.1. DESCRIEREA GENERALĂ A JUDEȚULUI	70
2.2. ECONOMIA JUDEȚULUI	78
2.2.1. PRINCIPALII INDICATORI MACROECONOMICI AI JUDEȚULUI MARAMUREȘ	78
2.2.2. STRUCTURA ECONOMIEI JUDEȚULUI	79
2.2.3. MEDIUL ANTREPRENORIAL	105
2.2.4. INVESTIȚIILE STRĂINE	109
2.2.5. COMERȚUL EXTERIOR	110
2.2.6. INFRASTRUCTURA DE AFACERI	112
2.2.7. FORȚĂ DE MUNCĂ	113
2.3. DEZVOLTAREA TERITORIALĂ A JUDEȚULUI	123
2.3.1. ORGANIZAREA ADMINISTRATIVĂ. DEZVOLTAREA URBANĂ ȘI RURALĂ. RELAȚIILE URBAN-RURAL	123
2.3.2. MODUL DE UTILIZARE AL TERENURILOR.	130
2.3.3. FONDUL LOCATIV	135
2.4. PATRIMONIUL NATURAL ȘI CULTURAL. TURISMUL	144
2.5. CAPITALUL UMAN	171
2.5.1. EVOLUȚIA ȘI STRUCTURA POPULAȚIEI	171
2.5.2. MIȘCAREA NATURALĂ A POPULAȚIEI	179
2.5.3. MIȘCAREA MIGRATORIE A POPULAȚIEI	183
2.5.4. PROGNOZA POPULAȚIEI	186
2.6. SĂNĂTATE ȘI SERVICII SOCIALE	186
2.6.1. SĂNĂTATE	186
2.6.2. SERVICII SOCIALE	197
2.7. EDUCAȚIA	204
2.7.1. STRUCTURA SISTEMULUI EDUCAȚIONAL	204
2.7.2. POPULAȚIA ȘCOLARĂ	210
2.7.3. PERSONALUL DIDACTIC	212
2.7.4. INFRASTRUCTURA EDUCAȚIONALĂ	214
2.7.5. FORMAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ	219

2.8. INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT	220
2.8.1. INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT RUTIER:	220
2.8.2. INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT FERVIAR	231
2.8.3. INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT AERIAN	232
2.8.4. TRANSPORT INTERMODAL	234
2.8.5. TRANSPORTUL ÎN COMUN	234
2.9. ECHIPAREA TERITORIULUI	237
2.9.1. INFRASTRUCTURA DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ	237
2.9.2. INFRASTRUCTURA DE PRODUCERE, TRANSPORT ȘI DISTRIBUȚIE A ENERGIEI ELECTRICE ȘI TERMICE	245
2.9.3. INFRASTRUCTURA DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE	246
2.9.4. INFRASTRUCTURA DE TELECOMUNICAȚII ȘI TELEFONIE MOBILĂ	247
2.10. POTENȚIALUL MATERIAL ȘI ENERGETIC	249
2.10.1 RESURSELE MATERIALE	249
2.10.2. RESURSELE ENERGETICE	253
2.11. MEDIUL ÎNCONJURĂTOR ȘI INFRASTRUCTURA DE MEDIU	258
2.11.1. CALITATEA FACTORILOR DE MEDIU	258
2.11.2. GESTIONAREA DEȘEURILOR	267
2.11.3. BIODIVERSITATE	271
2.11.4. ARII NATURALE PROTEJATE	274
2.11.5. SPAȚIILE VERZI	276
2.12. CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ ȘI COOPERARE INTERNAȚIONALĂ	278
2.12.1. ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ	278
2.12.2. BUGETELE LOCALE	281
2.12.3. STRUCTURI ASOCIATIVE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE	287
2.12.4. COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ	292
2.12.5. SECTORUL NON-GUVERNAMENTAL (ONG)	293
2.13. CERCETARE-DEZVOLTARE-INOVAR (CDI)	295
CAPITOLUL 3. ANALIZA SWOT	302
4. STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MARAMUREȘ PENTRU PERIOADA 2014-2020	313
4.1. CONTEXTUL STRATEGIC ȘI DE PROGRAMARE LA NIVEL EUROPEAN, NAȚIONAL ȘI REGIONAL	313
4.1.1 POLITICI ȘI DOCUMENTE STRATEGICE RELEVANTE DE LA NIVEL EUROPEAN	313
4.1.2 POLITICI ȘI DOCUMENTE STRATEGICE RELEVANTE DE LA NIVEL NAȚIONAL	315
4.1.3 POLITICI ȘI DOCUMENTE STRATEGICE RELEVANTE DE LA NIVEL REGIONAL, JUDEȚEAN ȘI LOCAL	317
4.2. VIZIUNEA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MARAMUREȘ PENTRU ANUL 2035	317
4.3. OBIECTIVE STRATEGICE. PRIORITĂȚI. MĂSURI 2014-2020	319
5. PORTOFOLIUL DE PROIECTE PRIORITARE STRATEGICE PENTRU PERIOADA 2014 – 2020	340
6. SISTEMUL DE IMPLEMENTARE ȘI PLANUL DE ACȚIUNE	375

7. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI	379
7.1 SISTEMUL DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE PROPUȘ PENTRU IMPLEMENTAREA STRATEGIEI	379
7.2. INDICATORII DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE AI STRATEGIEI	381
7.2.1. INDICATORI DE IMPACT	381
7.2.2 INDICATORI DE OBIECTIV ȘI DE REZULTAT	382
7.3. PROCESUL DE INFORMARE ȘI DISEMINARE	391
ANEXE	393
ANEXA 1. CONTEXTUL STRATEGIC ȘI DE PROGRAMARE LA NIVEL EUROPEAN, NAȚIONAL ȘI REGIONAL	393
ANEXA 2. CORELAREA ÎNTRE AXELE PROGRAMELOR DE FINANȚARE PENTRU 2014-2020 ȘI MĂSURILE STRATEGIEI	452
ANEXA 3. PLANUL DE ACȚIUNE LA NIVEL DE PROIECTE (PENTRU CELE TREI PORTOFOLII REALIZATE)	469

Cuvânt înainte

Județul Maramureș reprezintă, pentru toți cei care s-au bucurat măcar o dată de ospitalitatea moroșenilor, un adevărat tezaur al culturii și spiritualității românești, o comunitate care a rezistat cu succes unei istorii zbuciumate, care i-a fost adesea potrivnică. În plus, ultimii 25 de ani au reprezentat o mare provocare pentru această parte a țării, confruntată cu dispariția industriei miniere cu care s-a confundat peste 2.000 de ani, nevoită să-și găsească o nouă identitate, într-un context național și internațional tot mai competitiv. Astăzi, județul Maramureș a devenit una dintre cele mai atractive și cunoscute destinații turistice din Europa, tot mai mulți vizitatori fiind impresionați de autenticitatea frumuseții sale, precum și de sentimentul unic de apartenență la comunitate al localnicilor.

Ca Președinte al Consiliului Județean Maramureș, am avut în vedere trei dimensiuni principale ale dezvoltării județului: un spațiu atractiv pentru locuitorii actuali și viitori, prin punerea la dispoziție de infrastructură și servicii publice de calitate; dezvoltarea și promovarea județului ca o destinație turistică de importanță europeană, prietenoasă cu mediul înconjurător și atractivă pentru turiștii străini și români care sunt dornici de o experiență complet nouă; o destinație de afaceri atractivă pentru investitorii români și străini aflați în căutarea de forță de muncă corespunzător calificată și de resurse și infrastructură la prețuri accesibile cu sprijinul unei administrații locale proactive.

În pofida perioadei de crize pe care a traversat-o și Maramureșul după 2008, asemenea tuturor județelor din România și a altor State Membre, perioada 2007-2013 a adus un nivel record al investițiilor publice realizate în județ, o contribuție decisivă în acest sens având-o fondurile europene atrase de autoritățile publice locale. Astfel, maramureșenii se pot bucura astăzi de un spital județean la standarde europene, de drumuri județene mai bune, de servicii de urgență mai bine dotate, de alimentare cu apă și canalizare în mai multe comunități și, în curând, de un județ mai curat, odată cu finalizarea Sistemului Integrat de Management al Deșeurilor. Toate acestea s-au realizat cu efortul administrațiilor locale și cu fonduri externe. Totuși, nevoile de dezvoltare ale județului sunt încă mari, unele fiind chiar stringente, precum cele de infrastructură de transport, de afaceri sau de mediu. Prin urmare, eforturile din următorii 7 ani sunt decisive pentru a ne atinge scopul final, acela de

a transforma Maramureșul într-un loc atractiv, în context național și european, pentru a trăi, a ne crește copii, a ne petrece vacanța și a investi.

În anul 2015 am avut inițiativa de a elabora Strategia de Dezvoltare Durabilă a Județului Maramureș, care s-a bucurat de sprijinul colegilor mei, și care s-a materializat un an mai târziu în acest document. Acesta cuprinde viziunea asumată de întreaga comunitate maramureșeană cu privire la viitorul județului și, mai important, un portofoliu suplu de proiecte prioritare de investiții, care ne vor ghida activitatea în următorii șapte ani. Prin urmare, vă invit să parcurgeți această carte de vizită a județului Maramureș pentru a-i înțelege mai bine atât trecutul și prezentul, cât și aspirațiile de viitor.

Îmi exprim încrederea că toți cei care au contribuit la elaborarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Județului Maramureș vor rămâne fideli dezideratelor și priorităților stabilite prin aceasta și că vom avea parte de sprijinul întregii comunității pentru ducerea ei la îndeplinire, la orizontul anului 2020.

Zamfir Ciceu – Președintele Consiliului Județean Maramureș

Capitolul 1: INTRODUCERE

Consiliul Județean Maramureș este inițiatorul demersului de elaborare a Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Județului Maramureș pentru perioada 2014-2020, proces ce s-a desfășurat cu experți interni și externi, implicând o largă participare a comunității locale. Acest demers este unul vital pentru dezvoltarea județului în actualul ciclu de programare europeană, strategia urmând a fi instrument util la dispoziția actorilor de la nivel local și central, fie ei instituționali, privați sau non-guvernamentali, pentru planificarea și corelarea intervențiilor realizate din diferite surse de finanțare.

Elaborarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Județului Maramureș pentru perioada 2014-2020 a vizat următoarele obiective specifice:

- identificarea și validarea, într-un cadru participativ larg, a celor mai importante nevoi și probleme de dezvoltare cu care se confruntă județul și comunitățile locale de la nivel acestuia, în toate domeniile de interes (infrastructură de transport și echiparea teritoriului, mediu și energie, dezvoltare economică, capacitate administrativă și cooperare teritorială, incluziune socială, sănătate și educație, turism și cultură etc.);
- evaluarea gradului de implementare a strategiei județene și a strategiilor locale de dezvoltare aferente perioadei de programare 2007-2013 și identificarea intervențiilor cuprinse în acestea care ar putea fi realizate în perioada 2014-2020;
- identificarea punctelor tari, slabe, a oportunităților și amenințărilor la adresa dezvoltării durabile a județului, care să fie valorificate, respectiv diminuate prin măsuri concrete în perioada actuală de programare;
- definirea și validarea unei viziuni și a unor ținte realiste de dezvoltare a județului pentru orizontul anului 2020, asupra cărora să existe un consens și o asumare din partea tuturor actorilor relevanți de la nivel local;
- identificarea intervențiilor concrete, majore, care trebuie implementate pentru atingerea viziunii și țăntelor de dezvoltare ale județului, în contextul resurselor de care acesta dispune;
- corelarea priorităților de dezvoltare de la nivelul județului cu cele deja stabilite la nivel european, național, regional, dar și local, cuprinse în diferite documente programatice (de ex. master plan-uri, strategii, planuri de acțiune, studii sectoriale, documentații de amenajare a teritoriului și urbanism etc.);
- transmiterea unui mesaj public coerent către locuitori, turiști și investitori de asumare de către toți actorii relevanți de la nivelul județului cu privire la asumarea unor obiective de dezvoltare pentru orizontul anului 2020;
- elaborarea unui document județean de planificare strategică, care să traseze liniile directoare pentru elaborarea unor strategii și planuri de acțiune la nivel subjudețean;

- stabilirea unui portofoliu realist de proiecte mature de investiții, care să permită creșterea gradului de absorbție a surselor externe – naționale și europene – de finanțare.

Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a Județului Maramureș este structurată după cum urmează:

- *Sinteza analizei situației existente* – care prezintă într-o manieră sintetică, ușor de parcurs, principalele probleme, constrângeri și nevoi de dezvoltare de la nivelul județului, pe fiecare dintre cele 12 domenii de analiză ale strategiei;
- *Analiza-diagnostic a stării actuale de dezvoltare durabilă a județului Maramureș* – prezintă detaliat, într-o abordare comparativă și temporală, plecând de la date statistice, documente elaborate anterior la diferite nivele teritoriale, informații primite de la autoritățile publice locale și alte instituții relevante, problemele și nevoile de la nivelul fiecărui domeniu de analiză, reprezentările cartografice ale disparităților socio-economice și de infrastructură dintre localitățile județului, relațiile de cauzalitate dintre acestea, precum și proiectele care au fost implementate în perioada 2007-2013;
- *Analiza SWOT* – care identifică principalele puncte tari, slabe, oportunități și amenințări rezultate din analiza situației existente și validate în cadrul grupurilor de lucru și a consultărilor cu actorii relevanți. Acestea au stat la baza construirii arborelui problemelor și obiectivelor;
- *Strategia de dezvoltare propriu-zisă a județului* – care cuprinde o viziune pe termen lung, obiectivele specifice, țintele și prioritățile asumate la nivel județean pentru orizontul 2020, în strânsă corelare cu nevoile de dezvoltare identificate și cu liniile directe de la niveluri teritoriale superioare;
- *Portofoliul de proiecte prioritare al județului pentru perioada 2014-2020* – pe toate domeniile de analiză, tipurile de beneficiari (proiecte ale Consiliului Județean, proiecte de infrastructură sectorială ale județului, implementate de alți actori, precum și proiecte ale autorităților publice locale și ale celorlalți actori relevanți de la nivel local) și surse de finanțare, inclusiv cu detalii pentru fiecare dintre intervențiile propuse (cuprins în Anexe);
- *Planul de acțiuni* – inventariază și prioritizează acțiunile concrete de întreprins pentru atingerea obiectivelor specifice de dezvoltare stabilite în strategie, identifică sursele de finanțare ale acțiunilor și stabilește sistemul de implementare, diseminare, monitorizare și evaluare al strategiei, bazat pe un sistem de indicatori obiectivi și ușor de măsurat;
- *Fișa localității* – cuprinde informații specifice pentru fiecare UAT din județ cu privire la situația existentă, nevoile și prioritățile de dezvoltare pentru perioada 2014-2020, servind ca un instrument util de planificare pentru fiecare comunitate din județ în parte;
- *Broșura de prezentare a strategiei* – este un document de sinteză, atractiv din punct vedere grafic, al Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Județului Maramureș pentru perioada 2014-2020, ce poate fi utilizat ca mijloc eficient de promovare al județului.

Unul dintre aspectele esențiale avute în vedere la elaborarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Județului Maramureș pentru perioada 2014-2020 a fost implicarea continuă și activă a tuturor actorilor de la nivelul județului și al comunităților locale, de la instituții publice, instituții deconcentrate, entități locale din subordinea acestora, companii și investitori privați, ONG-uri, mass-media și cetățeni. În acest sens, consultanții externi au aplicat chestionare în rândul populației și al reprezentanților autorităților publice locale, centralizând și integrând opiniile acestora, au organizat mai multe întâlniri cu echipa Consiliului Județean Maramureș, au organizat grupuri de lucru sectoriale deschise publicului larg. Varianta de lucru a strategiei a fost postată pe site-ul Web al Consiliului Județean, perioadă în care a putut fi consultată și analizată de către toți cei interesați.

Metodologie și proceduri de lucru utilizate în vederea colectării de informații

În vederea elaborării Analizei-Diagnostic și a Analizei SWOT au fost utilizate următoarele surse de informații, primare și secundare, precum și proceduri/metode de lucru la nivelul fiecărui domeniu de analiză:

Domeniul de analiză	Sursele primare utilizate	Sursele secundare utilizate / Bibliografia (inclusiv surse Web)	Metodologia și procedurile de colectare a informațiilor utilizate
2.1. Descrierea generală a județului	INS. Baza de date TEMPO Online, Rezultatele Definitive ale RGPL 2011	Universitatea "Babeș-Bolyai", Planul de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Maramureș, Cluj-Napoca, 2009 Prof. Dr. Alexandru Filipașcu de Dolha și de Petrova, Editura Gutinul, Baia Mare, 1997 http://www.cjmaramures.ro/istoric CJ Maramureș - "Studiu privind dezvoltarea economică locală a Județului Maramureș", 2009 APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013 Planul județean de analiză și acoperire a riscurilor http://www.rowater.ro/EPRI/EPRI.aspx PATN - Secțiunea a V-a - Zone de risc natural ISU "Gh. Pop de Băsești" Maramureș - Raportul de activitate pe anul 2014 Raportul de evaluare a activității Comitetului Județean pentru Situații de Urgență Maramureș 2014 http://www.isumm.ro/subunitati-isumm/	Prelucrarea surselor primare (bazelor de date) în Excel; Analize comparative cu media regională, națională și europeană; Analize de disparități la nivel de UAT; Analize de cauzalitate; Prelucrarea grafică a datelor (planșe proprii); Analiza de conținut a surselor secundare.
2.2. Economia județului	INS. Baza de date TEMPO Online, Rezultatele Definitive ale RGPL 2011, Rezultatele definitive ale RGA 2010 EUROSTAT Database Borg Design – Baza de date LISTĂ FIRME	http://romaniainterbelica.memoria.ro/judete/maramures/ http://www.apia.org.ro/ro/centre-judetene-apia/maramures ICDP Mărcăneni – Pitești, Plan Sectorial ADER 2020, 2014 http://www.ansvsa.ro/?pag=823&jud=Maramures Ordonanța 16/2013 privind Codul Fiscal și reglementarea unor măsuri fiscal-bugetare DADR Maramureș - Raportul de Activitate pe anul 2015	Prelucrarea surselor primare (bazelor de date) în Excel; Analize comparative cu media regională, națională și europeană; Analize de serii temporale pentru perioada 2007-2014;

		http://www.madr.ro/docs/depozite/2015/Maramures_.pdf http://www.madr.ro/agricultura-ecologica/operatorii-certificati-in-agricultura-ecologica-2015.html ANIF. Raport de Activitate pentru Anul 2014 http://ec.europa.eu/agriculture/milk-market-observatory/pdf/eu-raw-milk-prices_en.pdf http://www.madr.ro/industrie-alimentara/produse-traditionale-romanesti.html POSEA G., MOLDOVAN C., POSEA A. – "Județul Maramureș", Ed. București, 1970 http://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici BNR. Monografia Județului Maramureș ANAF – DIRECȚIA GENERALĂ A VĂMILOR. Raportul Anual de Activitate pentru anul 2014 INS. Lista principalilor exportatori și importatori din România în anul 2013 http://www.research.ro/ro/categorie/1065/sistemul-de-cercetare-infrastructura-inovare-si-transfer-tehnologic http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate	Analize de disparități la nivel de UAT; Analize de cauzalitate; Prelucrarea grafică a datelor (planșe proprii); Analiza de conținut a surselor secundare.
2.3. Dezvoltarea teritorială a județului	INS. Baza de date TEMPO Online, Rezultatele Definitive ale RGPL 2011	PATN. Secțiunea a IV-a "Rețeaua de localități" UAUIM. Studiu de fundamentare în vederea actualizării PATN – Secțiunea Rețeaua de Localități http://romaniainterbelica.memoria.ro/judete/maramures/ Universitatea "Babeș-Bolyai", Planul de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Maramureș, Cluj-Napoca, 2009 MDRAP Strategia de Dezvoltare Teritorială a României http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate	Prelucrarea surselor primare (bazelor de date) în Excel; Analize comparative cu media regională, națională și europeană; Analize de serii temporale pentru perioada 2007-2014; Analize de disparități la nivel

		http://www.zmbm.ro Banca Mondială. Mecanisme de evaluare și selecție pentru Axa 4 "Dezvoltare Urbană Sustenabilă" a POR 2014-2020 Banca Mondială. "Orașe Competitive – Remodelarea Geografiei Economice a României" APM Maramureș. Raportul Anual privind Starea Mediului 2013 http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Lista_unităților_administrativ-teritoriale_din_PNDR_Anexa_4A_-_Zone_defavorizate.pdf Date CJ Maramureș cu privire la stadiul elaborării și aprobării PUG-urilor pentru UAT-urile din județ http://www.ancpi.ro/pages/home.php http://www.baia mare.ro/ro/Viata-in-Baia-Mare/Locuinte-in-Baia-Mare/Locuinte-sociale/Locuinte-sociale/	de UAT; Analize de cauzalitate; Prelucrarea grafică a datelor (planșe proprii); Analiza de conținut a surselor secundare.
2.4. Patrimoniul natural și cultural. Turismul	INS. Baza de date TEMPO Online	CJ Maramureș - "Studiu privind dezvoltarea economică locală a Județului Maramureș", 2009 Universitatea "Babeș-Bolyai", Planul de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Maramureș, Cluj-Napoca, 2009 http://www.cjmaramures.ro/turism APM Maramureș. Raportul Anual privind Starea Mediului 2013 Ordinul Ministrului Culturii nr. 2.361/2010 – Lista monumentelor istorice din România http://www.cjmaramures.ro/piete-si-targuri Strategia Culturală a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030 http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/muzee.asp http://www.romaniaturistica.ro/info-schi http://www.baia mare.ro/ro/Proiecte/Spatii-verzi-si-	Prelucrarea surselor primare (bazelor de date) în Excel; Analize comparative cu media regională, națională și europeană; Analize de serii temporale pentru perioada 2007-2014; Analize de disparități la nivel de UAT; Analize de cauzalitate; Prelucrarea grafică a datelor (planșe proprii); Analiza de conținut a surselor secundare.

		parcuri/Cresterea-calitatii-vietii-urbane-prin-amenajarea-Parcului-Public-Central/ http://www.mdrt.ro/userfiles/turism legislatie hg 320 2011.pdf http://turism.gov.ro/informatii-publice/ CJ Maramureș. Strategia de destinație turistică a regiunii carpatice CJ Maramureș. Strategia de destinație turistică a regiunii carpatice http://www.visitmaramures.ro/index.php?lg=RO Centrul de Cercetare și Consultanță în domeniul Culturii – "Vitalitatea Culturală a Orașelor din România în anul 2010"	
2.5. Capitalul uman	INS. Baza de date TEMPO Online, Rezultatele definitive ale RGPL 1948-2011	Universitatea "Babeș-Bolyai", Planul de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Maramureș, Cluj-Napoca, 2009 http://varga.adatbank.transindex.ro	Prelucrarea surselor primare (bazelor de date) în Excel; Analize comparative cu media regională, națională și europeană; Analize de serii temporale pentru perioada 2007-2014; Analize de disparități la nivel de UAT; Analize de cauzalitate; Prelucrarea grafică a datelor (planșe proprii); Analiza de conținut a surselor secundare.
2.6. Sănătate și servicii sociale	INS. Baza de date TEMPO Online, Rezultatele definitive ale RGPL 1948-2011	http://www.spitalibm.ro http://sbidvp.ro http://www.spitalpneumobaiaamare.ro http://www.spitalsighet.ro	Prelucrarea surselor primare (bazelor de date) în Excel; Analize comparative cu media regională, națională și

		http://spitaltglapus.ro http://www.spitalviseu.ro http://www.spitalpsihiatriecavnic.ro http://www.spitalrecuperare.ro http://www.uamstglapus.ro http://www.cnas.ro/casamm/page/centre-de-permanenta.html http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate http://www.ambulantamaramures.ro DSP Maramureș. Raportul Anual de Activitate 2014 Banca Mondială. "Cartografierea sărăciei în România" https://sites.google.com/site/dumitrusandu/bazededate http://www.prestatiisociale.ro/index.php/welcome/page/beneficii-asistenta/34/ DGASPC Maramureș. Raport de activitate pentru perioada Iunie 2014-Iunie 2015, date transmise de instituție Prefectura Maramureș. Numărul de beneficiari ai programului POAD în anul 2015 AJPIS Maramureș. Raport de activitate pentru anul 2014 Strategia DGASPC Maramureș 2015-2020 Informații transmise de DGASPC Maramureș către S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L. http://spasbm.ro	europeană; Analize de serii temporale pentru perioada 2007-2014; Analize de disparități la nivel de UAT; Analize de cauzalitate; Prelucrarea grafică a datelor (planșe proprii); Analiza de conținut a surselor secundare.
2.7. Educația	INS. Baza de date TEMPO Online	http://www.isjmm.ro http://www.cjmaramures.ro/structura/institutii-si-servicii-subordonate/institutii-de-invatamant-si-educatie ISJ Maramureș. Raport privind starea învățământului în județul Maramureș în anul 2014/2015, 2013/2014, 2012/2013	Prelucrarea surselor primare (bazelor de date) în Excel; Analize comparative cu media regională, națională și europeană;

		http://www.admitereliceu.ro/alege-liceu-pas-2?county_id=27&city_id= http://www.edu.ro/index.php/articles/c108/ http://www.cjraemm.ro http://proiecte.pmu.ro/web/guest/preț http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate AJPIS Maramureș. Raport de activitate pentru anul 2013 http://www.maramures.anofm.ro	Analize de serii temporale pentru perioada 2007-2014; Analize de disparități la nivel de UAT; Analize de cauzalitate; Prelucrarea grafică a datelor (planșe proprii); Analiza de conținut a surselor secundare.
2.8. Infrastructura de transport	INS. Baza de date TEMPO Online	Ministerul Transporturilor. Master Planul General de Transport al României Universitatea "Babeș-Bolyai", Planul de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Maramureș, Cluj-Napoca, 2009 http://www.cnadnr.ro/pagina.php?idg=20 CESTRIN. Rezultatele Recensământului de Trafic din Anul 2010 Datele statistice trimise S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L. de către S.C. DRUMURI ȘI PODURI S.A. Banca Mondială, Ghidul de Investiții pentru Drumuri Județene http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate Informații transmise de CJ Maramureș către S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L. Paginile WEB ale primăriilor din mediul urban, rapoarte ale primarilor S.C. EUNITAS CONSULTING S.R.L. Studiu de oportunitate privind concesionarea serviciului public de administrare a drumurilor, întreținere și funcționare a sistemului de marcaj, parcarilor cu plată și gospodărie comunală	Prelucrarea surselor primare (bazelor de date) în Excel; Analize comparative cu media regională, națională și europeană; Analize de serii temporale pentru perioada 2007-2014; Analize de disparități la nivel de UAT; Analize de cauzalitate; Prelucrarea grafică a datelor (planșe proprii); Analiza de conținut a surselor secundare.

		http://www.zmbm.ro/proiecte/ http://infofer.ro http://www.cffviseu.ro/content/ro/ http://www.baia mare airport.ro http://www.anrsc.ro http://www.primaria-sighet.ro/pagina/program-circulatie-s-c-transport-mara-nord-s-a CJ Maramureș. Programul județean de transport public de persoane pentru perioada 2014 – 2019 http://www.autogari.ro/BaiaMare	
2.9. Echiparea teritoriului	INS. Baza de date TEMPO Online, Rezultatele Definitive ale RGPL 2011	Master Planul Județean pentru Apă și Apă Uzată Maramureș Informațiile transmise de ADIL și CJ Maramureș către S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L. http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate Universitatea "Babeș-Bolyai", Planul de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Maramureș, Cluj-Napoca, 2009 MCSI. Strategia Națională de Broadband https://www.ghiseul.ro/ghiseul/public http://www.zmbm.ro/proiecte/ http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/masura322/lista-zone-albe-accesare-masura-322e.pdf	Prelucrarea surselor primare (bazelor de date) în Excel; Analize comparative cu media regională, națională și europeană; Analize de serii temporale pentru perioada 2007-2014; Analize de disparități la nivel de UAT; Analize de cauzalitate; Prelucrarea grafică a datelor (planșe proprii); Analiza de conținut a surselor secundare.
2.10. Potențialul material și energetic	INS. Baza de date TEMPO Online, Rezultatele Definitive ale RGA 2010	CJ Maramureș - "Studiu privind dezvoltarea economică locală a Județului Maramureș", 2009 Universitatea "Babeș-Bolyai", Planul de Amenajare a Teritoriului	Prelucrarea surselor primare (bazelor de date) în Excel; Analize comparative cu

		Județean (PATJ) Maramureș, Cluj-Napoca, 2009 http://www.marasilva.ro WWF și Ministerul Mediului – Harta de risc privind tăierile ilegale Master Planul Județean pentru Apă și Apă Uzată Maramureș S.C. GEOPROIECT S.R.L. – "Date hidrologice și hidrogeologice pentru Extinderea și Reabilitarea Infrastructurii de Apă și Apă Uzată în județul Maramureș" Ministerul industriei. Studiu privind potențialul energetic anual al surselor regenerabile de energie în România, identificarea celor mai bune locații pentru dezvoltarea investițiilor în producerea de energie electrică neconvențională" http://mycovenant.eumayors.eu/docs/seap/304_1333115696.pdf Planul Județean de Acțiune în Domeniul Energiei 2011-2020	media regională, națională și europeană; Analize de serii temporale pentru perioada 2007-2014; Analize de disparități la nivel de UAT; Analize de cauzalitate; Prelucrarea grafică a datelor (planșe proprii); Analiza de conținut a surselor secundare.
2.11. Mediul și de înconjurător infrastructura mediu	Măsurători de temperatura la sol realizate de Conf. Univ. Dr. Adina Eliza CROITORU, Facultatea de Geografie a UBB Cluj-Napoca Imagini satelitare cu temperatura suprafețelor INS, Baza de date TEMPO Online	APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013/2010 http://www.anrsc.ro http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate	Prelucrarea surselor primare (bazelor de date) în Excel; Analize comparative cu media regională, națională și europeană; Analize de serii temporale pentru perioada 2007-2014; Analize de disparități la nivel de UAT; Analize de cauzalitate; Prelucrarea grafică a datelor (planșe proprii); Analiza de conținut a surselor secundare.

2.12. Capacitate administrativă și cooperare teritorială		Organigrama transmisă de CJ Maramureș către S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L. Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală, modificată și republicată http://data.gov.ro/dataset/situatia-venituri-si-cheltuieli-uat-uri-1999-2014 Banca Mondială. Mecanisme de evaluare și selecție pentru Axa 4 "Dezvoltare Urbană Sustenabilă" a POR 2014-2020 http://www.e-guvernare.ro http://www.cjmaramures.ro/proiecte/enumerare-proiecte http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate http://www.zmbm.ro Date transmise de CJ Maramureș și ADIL către S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L. Date transmise de CJ Maramureș și ADIGIDM MM către S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L. http://www.adil-maramures.ro http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/Axa_LEADER/GAL-ROMANIA-2013.pdf Site-urile Web ale GAL-urilor din județul Maramureș http://www.tradecarp.com http://www.cjmaramures.ro/activitate/relatii-internationale/colaborari http://www.huskroua-cbc.net/ro/ Strategia Culturală a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030 http://data.gov.ro/dataset/furnizori-de-servicii-sociale-acreditati-	Analize de disparități la nivel de UAT; Analize de cauzalitate; Prelucrarea grafică a datelor (planșe proprii); Analiza de conținut a surselor secundare.

		in-baza-legii-nr-197-2012 http://www.mmediu.ro/beta/transparenta/ong-uri/ http://www.asociatii.net/lista-asociatii.html DADR Maramureș - Situația Formelor Asociative din județul Maramureș	
2.13. Cercetare-Dezvoltare-Inovare	INS, Baza de date TEMPO Online	http://icpm-baiamare.ro http://www.cepronef.com http://www.osim.ro/despre_noi/rapoarte_anuale_statistici.php AD ASTRA. Cartea Albă a Cercetării din România http://research.utcluj.ro/index.php/cercetare-facultati.html Planul de Acțiune a Județului Maramureș pentru Sprijinirea Companiilor Inovative și a Creării de Locuri de Muncă în Domenii Inovative Plan Județean de Inovare https://www.mobiliertansilvan.ro http://www.clujit.ro/ro/ http://www.ccimm.ro	Prelucrarea surselor primare (bazelor de date) în Excel; Analize comparative cu media regională, națională și europeană; Analize de serii temporale pentru perioada 2007-2014; Analize de cauzalitate; Analiza de conținut a surselor secundare.

Toate informațiile colectate și prelucrate din surse primare și cele secundare, indicate în bibliografia de mai sus, au fost validate prin chestionarele completate de reprezentanții UAT-urilor din județ, dar și în cadrul discuțiilor din cele 3 grupuri de lucru organizate pentru elaborarea strategiei.

Capitolul 2: ANALIZA-DIAGNOSTIC

Sinteza Analizei-Diagnostic

În cele ce urmează prezentăm sintetic principalele concluzii ale analizei-diagnostic a stadiului actual de dezvoltare durabilă al județului Maramureș, pentru fiecare domeniu de analiză în parte:

Descrierea generală a județului:

- județul este amplasat la granița de nord a României cu Ucraina, respectiv la granița de est a Uniunii Europene cu spațiul ex-sovietic; cu toate acestea, legăturile transfrontaliere ale județului sunt deficitare, existând un singur punct de trecere a frontierei funcțional, exclusiv rutier; traficul feroviar dintre cele două țări a fost suspendat de mai mulți ani, din rațiuni tehnice și economice;
- reședința județului Maramureș, municipiul Baia Mare este un important centru urban în context național și regional, cu o îndelungată tradiție urbană; în mod similar, municipiul Sighetu Marmăției a îndeplinit, de-a lungul timpului, funcția de reședință a județului interbelic Maramureș și a fost un important centru al comunității evreiești din România;
- județul Maramureș are o istorie zbuciumată, suferind numeroase modificări teritorial-administrative (fiind chiar împărțit între două județe distincte până la Cel De-al Doilea Război Mondial), care însă nu i-au afectat coeziunea teritorială și socială, deși este alcătuit din 4 regiuni etno-folclorice ("țări"), cu o identitate bine conturată: Țara Codrului, Chioarului, Lăpușului și Maramureșului (Istoric);
- relieful județului este unul foarte variat (43% muntos, 30% de deal și podiș și 27% depresionar), județul fiind traversat de două lanțuri muntoase, care determină relativa izolare a Depresiunii Maramureșului, una dintre cele mai extinse depresiuni intramontane din țară; ponderea ridicată a reliefului montan face ca densitatea medie a populației să fie mai scăzută decât media regională și națională;
- clima județului este temperat-continentală, cu unele influențe baltice și scandinave, care o fac mai umedă și mai rece, în zona montană atingându-se maximul precipitațiilor înregistrate în România; de asemenea, depresiunile din județ au un efect de adăpost climatic prin raportare la zonele montane;
- județul dispune de o rețea hidrografică bogată și de resurse suficiente de apă, care cuprind cursuri de suprafață, lacuri naturale și artificiale, ape subterane și freatice;
- în județul Maramureș regăsim majoritatea tipurilor de soluri și a etajelor de vegetație din România (alpin, subalpin, păduri în amestec, păduri de foioase etc.), însă există o tendință de restrângere a acestora în favoarea peisajelor puternic antropizate;
- județul Maramureș se confruntă cu un număr important de riscuri naturale și antropice: inundații (risc semnificativ pe mai multe cursuri de apă din județ, conform hărților de risc - Tisa, Rona, Vișeu, Vaser, Iza, Someș, Sălaj, Bârsău, Lăpuș, Săsar etc.), alunecări și prăbușiri de teren (32 de UAT-uri), incendii de pădure și vegetație uscată (peste 200/an), avalanșe, cutremure, accidente industriale, de transport, poluare cu ape de mină, cianuri și metale grele, prăbușirea unor construcții, eșecul rețelelor de utilități, muniție

neexplodată etc.; acestea sunt amplificate de efectele schimbărilor climatice (secetă, precipitații abundente, alternanța temperaturilor, vijelii etc.), dar și de activitatea umană (folosirea pădurilor ca locuri de picnic, lipsa sau degradarea lucrărilor de stabilizare și de protecție împotriva inundațiilor, colmatarea unor șanțuri și rigole, depozitarea necontrolată de deșeuri etc.);

- numărul situațiilor de urgență la care este solicitată intervenția este ridicat și în creștere, punând o presiune ridicată asupra instituțiilor cu atribuții în domeniu, multe dintre acestea putând fi prevenite; cu toate acestea, ISU are un timp maxim de răspuns de 15-35 de minute în majoritatea zonelor din județ;
- instalațiile de avertizare a populației din județ (centrale de alarmă, radioreceptoare, sirene electronice etc.) sunt insuficiente și învechite;
- în județ funcționează un număr de 75 de servicii voluntare de situații de urgență, însă acestea se confruntă cu un deficit de personal, voluntari și echipamente;
- la nivelul județului au fost implementate mai multe proiecte POR și de cooperare transfrontalieră, care au vizat dotarea ISU cu mijloace de intervenție modernă, precum și cu sisteme moderne și alternative de alarmare; totuși, serviciile profesionale pentru situații de urgență necesită încă multe investiții pentru dotarea cu echipamente, spații de pregătire a personalului și populației, derularea de campanii de informare și conștientizare a populației etc.

Economie:

- în pofida contextului internațional și intern nefavorabil, generat de criza economică și financiară instalată în anul 2008, ritmul de creștere al PIB-ului județean a fost superior mediei regionale și a ajuns la 23% în Euro (PPS) și la 28% în Euro/locuitor (PPS); cu toate acestea, PIB per capita se menține la doar 36% din media UE-28, context în care județul este una dintre cele mai sărace zone din Uniunea Europeană;
- în ultimii 25 de ani, structura economică a județului s-a modificat substanțial, în principal ca urmare a dispariției industriei extractive, cu o tradiție de peste 2.000 de ani și 20.000 de salariați în 1990, a restrângerii numărului de locuitori dependenți de agricultură - zootehnice și pomicultură, dar și a dezvoltării unor ramuri industriale și a sectorului de servicii, ultimul generând astăzi aproape 60% din PIB;
- dacă ultimii 7 ani au marcat o creștere a volumului de activitate în industria prelucrătoare și în servicii, care generează împreună 90% din PIB-ul județean, ponderea agriculturii și a construcțiilor s-a redus, inclusiv pe fondul migrației forței de muncă și a crizei care a afectat sectorul imobiliar; deși producția agricolă a scăzut în termeni reali cu 20% față de anul 2007, numărul persoanelor ocupate în agricultura informală de subzistență, preponderent pentru autoconsum, a rămas foarte ridicată (35% per ansamblu și peste 50% în mediul rural), fiind sectorul cu cea mai slabă productivitate a muncii;
- suprafața de terenuri agricole a județului s-a redus cu circa 5.000 ha în ultimii 7 ani, dar acesta dispune încă de unele dintre cele mai extinse suprafețe din țară ocupate cu pășuni, fânețe și livezi; pe de altă parte, circa 7-8% dintre terenurile agricole din județ se află în repaus, numai o parte fiind subvenționate în acest sens; totuși, suprafețele lăsate pârlog s-au redus în ultimii ani, pe fondul creșterii valorii subvențiilor pentru terenurile

cultivate (circa 60.000 de cereri de subvenție/an, pentru circa 150.000 ha, în valoare totală de circa 60 mil. Euro);

- suprafețele ocupate cu cereale și cartofi s-au restrâns față de anul 2007 în favoarea celor cultivate cu furaje verzi, însă județul Maramureș continuă să ocupe locul IV la nivel național la suprafețele cultivate cu cartofi;
- livezile din județ, deși ocupă suprafețe importante, sunt îmbătrânite (peste 70% au mai mult de 25 de ani) și sunt afectate de secetă și dăunători, context în care au o productivitate redusă;
- la nivelul județului există un deficit de unități de depozitare și procesare a legumelor și fructelor, multe fiind valorificate în gospodăriile populației pentru producerea băuturilor spirtoase (celebra "horincă"); în județ există o asociație a producătorilor de băuturi spirtoase care apără interesele acestora, în condițiile unei legislații fiscale nefavorabile micilor instalații de producere a acestora;
- parcul de mașini și utilaje agricole din județ s-a extins semnificativ față de anul 2007, inclusiv prin accesarea de fonduri nerambursabile pentru dotarea fermelor;
- suprafețele cultivate pe care s-au administrat îngrășăminte chimice și pesticide s-au restrâns la jumătate în ultimii ani, fermierii preferând să administreze îngrășăminte naturale, ceea ce afectează volumul producției, dar creează un excepțional potențial pentru agricultura bio, care încă ocupă suprafețe restrânse, însă în creștere continuă;
- terenurile agricole din județ sunt supuse unui fenomen complex de degradare naturală și antropică, context în care un sistem de îmbunătățiri funciare și agricole (lucrări de desecare, drenaj, de combatere a eroziunii etc.) a fost conceput încă din perioada comunistă pe zeci de mii de hectare; din păcate, administratorul acestora – ANIF, se confruntă cu un deficit de personal și resurse financiare pentru administrarea și reabilitarea acestor lucrări, chiar dacă s-au mai făcut investiții în acest sens și în ultimii ani;
- din perspectiva efectivelor de animale din județ, acestea depășesc media națională și regională la bovine și porcine, însă sunt în scădere pentru majoritatea speciilor, exceptând caprinele, ovinele și albine, care beneficiază de un regim de subvenționare mai atractiv și sunt mai ușor de crescut; circa 90% dintre efective sunt concentrate în gospodăriile populației, existând un număr mic de ferme de tip industrial;
- județul Maramureș se confruntă cu probleme legate de valorificarea produselor agricole obținute, de ex. laptele, produs în cantități mari, dar sezoniere, mai ales în contextul concurenței produselor din import, puternic subvenționate, care pune o presiune majoră pe prețurile de achiziție practicate de procesatori;
- județul Maramureș se plasează pe locul II la nivel național la numărul de produse tradiționale atestate, care cuprinde produse de panificație, carne și preparate din carne, din fructe și legume, lactate și brânzeturi etc., toate foarte populare pe piața internă și externă;
- exploatațile agricole din județ sunt extrem de fragmentate, ca și proprietatea asupra terenurilor, mărimea lor medie fiind de doar 2,4 ha, sub media națională; dintre acestea, doar 0,6% au personalitate juridică și lucrează circa 15% dintre terenuri, restul fiind exploatați individuale ale populației, care asigură preponderent subzistența și autoconsumul; în acest context, 45% dintre locuitorii județului lucrează în agricultură, ca

activitate principală sau secundară, dintre care 22% au peste 65 de ani, iar foarte puțini sunt tineri, anticipând o scădere masivă a ponderii ocupării în agricultură în următorii ani;

- în perioada comunistă, la Baia Mare și Sighetu Marmăției funcționau două prestigioase stațiuni de cercetare-dezvoltare pomicolă, respectiv a bovinelor, care au fost ulterior desființate sau au renunțat la activitatea de cercetare din cauza subfinanțării cronice a acestora de la bugetul de stat;
- în județ există puține lanțuri integrate de furnizare a produselor agroalimentare (planificare – producție – depozitare – sortare – procesare – comercializare), care să poată negocia cu marile lanțuri de furnizare; în județ există peste 100 de asociații ale producătorilor agricoli, 2 cooperative agricole și 4 grupuri de producători, însă acestea nu au reușit să implementeze încă complet astfel de sisteme integrate, cu multiple beneficii pentru fermieri, inclusiv din cauza slabei culturi asociative a acestora; totuși, unele dintre acestea – de ex. Asociația Producătorilor de Produse Tradiționale și Ecologice – este foarte activă în promovarea produselor specifice județului;
- sectorul industrial de la nivel județean a cunoscut modificări structurale majore în ultimii ani, concretizate în dispariția sau restructurarea masivă a unor ramuri industriale tradiționale (de ex. industria extractivă, industria metalurgică, cea a construcțiilor de mașini, materialelor de construcții, textilă etc.), în general energofage și subvenționate de autoritățile comuniste, în favoarea altora cu o competitivitate ridicată în context internațional; în plus, vechile întreprinderi comuniste care au rezistat tranziției au ajuns în proprietate privată, iar sectorul industrial a ajuns să fie dominat de noi întreprinderi cu capital străin sau autohton;
- la nivelul județului Maramureș există în prezent mai multe aglomerări industriale, care concentrează un număr mare de companii și de angajați, dar și un volum important de vânzări, investiții și exporturi, cu potențial de a forma clustere inovative: industria prelucrării lemnului și mobilei, industria de echipamente și componente electrice, industria ușoară, industria alimentară și a băuturilor, industria construcțiilor metalice și a prelucrărilor mecanice;
- unitățile industriale din județ realizează, în general, produse cu valoare adăugată redusă, bazate pe utilizarea extensivă a resurselor naturale și umane din județ, și care realizează un transfer tehnologic redus dinspre sectorul de cercetare, stare de fapt care se transpune în nivelul foarte scăzut de salarizare al lucrătorilor;
- companiile județene din sectorul construcțiilor se confruntă cu un deficit de lucrări publice și private, fiind nevoite să se reorienteze către piețele din afara județului;
- sectorul de comerț este unul care s-a dezvoltat semnificativ în ultimii ani, reunind un număr tot mai mare de complexe comerciale aparținând unor lanțuri din țară și străinătate, dar și companii locale de depozitare, distribuție și desfacere cu acoperire regională; în paralel, dezvoltarea comerțului modern a condus la reducerea treptată a numărului de mici comercianți (de ex. magazine de cartier);
- deși județul Maramureș este o destinație turistică foarte populară, turismul are o contribuție redusă la economia locală, din punct de vedere al ponderii sale în PIB și a numărului de locuri de muncă create;

- sectorul IT&C de la nivel județean, deși se remarcă printr-o serie de IMM-uri dezvoltate de antreprenorii locali, are o pondere redusă în PIB județean, în primul rând ca urmare a fenomenului de "brain-drain", respectiv a migrației tinerilor calificați în străinătate sau către centrele universitare mari, care s-au specializat în astfel de servicii (de ex. Cluj-Napoca); o situație similară se înregistrează și în cazul serviciilor financiare, dependente de volumul redus al pieței locale; în schimb, sectorul serviciilor medicale private se află într-o continuă expansiune;
- numărul de agenți economici activi de la nivelul județului Maramureș s-a redus față de anul 2007, interval în care numărul de radieri, suspendări și insolvențe a atins un maxim istoric, multe companii locale nereușind să treacă testul crizei economice și financiare globale; în plus, spiritul antreprenorial al locuitorilor județului se situează sub media națională și regională, mai ales în mediul rural, unde funcționează doar 20% din firmele din județ;
- sectorul IMM reprezintă 99,7% din totalul firmelor, 85% dintre acestea fiind microîntreprinderi (în general, mici afaceri de familie), însă contribuția lor la PIB nu depășește 50%, firmele mari, puține la număr, mai ales cele cu capital străin, polarizând activitatea economică a județului, mai ales în domeniul industriei și comerțului; cele mai multe IMM-uri din județ sunt înregistrate în domeniul comerțului, construcțiilor și transporturilor, însă ultimii ani au adus o creștere a interesului antreprenorilor și pentru agricultură sau turism;
- volumul investițiilor realizate de agenții economici de la nivelul județului a scăzut considerabil pe durata crizei, cele mai importante scăderi fiind consemnate în construcții, comerț și industrie (peste 20%, față de anul 2007);
- pe fondul relativei sale izolări față de coridoarele majore de transport din România, dar și a lipsei infrastructurii de afaceri, județul Maramureș a atras un volum mai redus de investiții în comparație cu alte județe din regiune, ocupând locul 34 la nivel național din perspectiva capitalului subscris, în pofida creșterii numărului de firme cu capital străin cu 58% față de anul 2007;
- în schimb, activitatea de comerț exterior a județului Maramureș s-a dublat în ultimii 7 ani, volumul exporturilor depășind 1 md. Euro, ceea ce indică o tot mai profundă integrare economică a acestuia în spațiul european și nu numai; cele mai multe exporturi realizate de companiile din județ (mobilă, articole din lemn, articole din piele, confecții etc.) înglobează puțină valoare adăugată, deși structura acestora s-a mai îmbunătățit în ultimii ani, pe fondul declinului industriei de lohn;
- județul Maramureș se numără printre puținele din țară și singurul din regiune care nu dispune de un parc industrial acreditat, investitorii străini și autohtoni fiind nevoiți să identifice și să amenajeze locațiile pe cont propriu; de asemenea, singurul incubator de afaceri din județ a fost recent desființat;
- activitatea organizațiilor patronale din județ este însă una semnificativă, remarcându-se, în acest sens, Camera de Comerț și Industrie, cu numeroase servicii-suport de afaceri, dar și Fundația "Centrul pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii Maramureș" (CDIMM);
- dacă înainte de 1989, județul Maramureș reunea unele dintre cele mai bune colective de cercetători în domeniul mineritului, metalurgiei neferoase, pomiculturii sau

zootehniei, astăzi activitatea de cercetare-dezvoltare din aceste domenii este aproape inexistentă; Centrul Universitar Nord Baia Mare al Universității Tehnice din Cluj-Napoca (UTCN) este singurul care mai realizează activități de cercetare, preponderent fundamentală, în cele 18 centre deținute, având încheiate contracte și cu unii agenți economici importanți; în domeniul cercetării mai activează astăzi sub 50 de persoane, de 10 ori mai puține față de anul 1990, iar cheltuielile cu acestea sunt insignifiante;

- la nivelul județului Maramureș nu au fost înființate clustere, dar unele firme din județ au aderat la clusterelor din Cluj-Napoca dedicate mobilierului și industriei IT&C, care sunt foarte active în promovarea cooperării dintre membri;
- resursele teoretice de forță de muncă ale județului s-au redus cu circa 8% față de anul 2007, pe fondul migrației externe a forței de muncă, astfel încât ratele de activitate și ocupare se situează sub media regională și națională;
- migrația externă a redus presiunea de la nivelul pieței locale a muncii, astfel încât rata șomajului înregistrează valori reduse, de circa 3 ori mai mici în comparație cu sfârșitul anilor '90; totuși, riscul de șomaj rămâne ridicat în rândul tinerilor și al persoanelor de peste 50 de ani, care în general nu dispun de calificări solicitate pe piața locală a muncii;
- fenomenul navetismului s-a amplificat în ultimii ani, mai ales în jurul municipiului Baia Mare, și antrenează peste 15% din forța de muncă, având o contribuție pozitivă la dezvoltarea comunităților implicate în acest proces;
- nivelul de salarizare din județ este într-o creștere continuă, dar lentă, și este mult inferior mediei naționale (unul dintre ultimele 5 locuri) și regionale, ca urmare a structurii defavorabile a ocupării (numărul mare de persoane ocupate în activități cu nivel foarte scăzut de salarizare – industria textilă, industria prelucrării lemnului, industria alimentară etc.).

Dezvoltare teritorială:

- după anul 1990, județul Maramureș a suferit mai multe reorganizări administrative teritoriale, care au rezultat în declararea a 5 orașe noi și înființarea a 7 comune desființate abuziv de regimul comunist; cu toate acestea, rețeaua de așezări din județ rămâne puternic hipertrofiată, diferența dintre municipiul reședință de județ și următorul oraș (Sighetu Marmăției) fiind de circa 1:4;
- chiar dacă județul Maramureș a trecut în anul 2004 printr-un amplu proces de reurbanizare, noile orașe nu îndeplinesc în totalitate criteriile din PATN aferente rangului III (urban), inclusiv pe cel legat de numărul minim de locuitori (Dragomirești și Săliștea de Sus), pe cele legate de infrastructura de transport, tehnico-edilitară etc.; MDRAP pregătește o nouă clasificare a așezărilor din România, potrivit căreia orașele Târgu Lăpuș, Dragomirești și Săliștea de Sus sunt încadrate în lista centrelor urbane cu caracteristici rurale;
- în plus, 10 comune din județ au sub 1.500 de locuitori, pragul minim stabilit pentru rangul IV din PATN, iar în județ există 7 UAT-uri cu sate care numără între 50 și 100 de locuitori, precum și mai multe cătune care sunt amenințate cu dispariția pe termen mediu; totuși, în mediul rural există comune care au potențial de a deservi cu infrastructură și servicii zonele rurale adiacente, unele îndeplinind astfel de funcții încă din perioada interbelică, când erau reședințe de plasă (de ex. Ocna Șugatag);

- un pol de dezvoltare urbană (Baia Mare) și 4 centre urbane (Borșa, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus și Baia Sprie) au beneficiat de finanțări nerambursabile din Axa Prioritară nr. 1 a POR 2007-2013 pentru proiecte integrate de dezvoltare urbană, cu condiția elaborării prealabile a unui plan integrat de dezvoltare urbană;
- zona Metropolitană Baia Mare este una dintre cele mai vechi din țară, fiind înființată în anul 2006, dar și cea mai activă, prin prisma numărului mare de proiecte cu finanțare nerambursabilă derulate, dar și a faptului că a reușit să implementeze un sistem metropolitan de transport local funcțional;
- resursele de dezvoltare ale municipiului sunt limitate de concurența manifestată de municipiul Cluj-Napoca, care polarizează întreaga regiune, dar și de municipiul Satu Mare, aflat la o distanță redusă, cu o populație similară și cu o poziție geografică mai favorabilă la granița de vest a țării;
- județul Maramureș se confruntă cu condiții pedo-climatice defavorabile practicării agriculturii extensive, precum și cu un fenomen complex de degradarea a solurilor, astfel încât 44 de UAT-uri sunt încadrate în categoria zonelor montane defavorizate, iar 3 în cea a zonelor defavorizate de condiții naturale specifice, ambele beneficiind de subvenții agricole în vederea menținerii agriculturii;
- în zonele periurbane, cu precădere în Zona Metropolitană Baia Mare există o presiune pentru scoaterea unor terenuri din circuitul agricol în vederea extinderii perimetrelor construite; suprafața intravilanului centrelor urbane din județ a crescut cu 69% față de anul 2007 (în condițiile scăderii populației stabile), densitatea ajungând la mai puțin de 4 locuitori/ha în orașele mici și montane; toate acestea vor pune pe viitor o presiune majoră pe autoritățile locale pentru extinderea infrastructurii de transport și tehnico-edilitare;
- două UAT rurale din județ nu dispun de contract pentru actualizarea PUG-urilor, 15 au în curs de elaborare, iar 4 în curs de avizare aceste documentații urbanistice; Zona Metropolitană Baia Mare are un PATZ din anul 2006, care necesită actualizare, iar CJ Maramureș un PATJ de dată recentă; doar 6 UAT din județ au în curs de execuție lucrările de cadastru și de înscriere în carte funciară a imobilelor, existând un program național pentru realizarea lor în toate localitățile din județ în următorii 7 ani;
- fondul locativ din județ s-a extins cu 10% în ultimii 7 ani, mai ales pe fondul investițiilor private derulate de locuitori, care au derulat inclusiv lucrări de extindere și modernizare a locuințelor existente; o contribuție decisivă în acest sens au avut-o și remiterile de valută ale localnicilor care lucrează în străinătate; tendința cea mai pregnantă de creștere a fondului locativ se înregistrează în Zona Metropolitană Baia Mare, unde se manifestă un fenomen de suburbanizare; din păcate, extinderea zonelor construite s-a făcut adesea fără o planificare urbanistică riguroasă, în areale cu o infrastructură de transport, tehnico-edilitară și echipamente publice deficitare;
- la nivelul județului Maramureș există un deficit de locuințe sociale și pentru tineri, mai ales în anumite centre urbane, în comparație cu numărul mare de cereri înregistrate; municipalitatea din Baia Mare a investit în modernizarea unor locuințe sociale și plănuiește construcția de noi unități locative; în alte centre urbane, există clădiri abandonate care ar putea fi transformate în locuințe sociale;

- circa 23% dintre clădirile de locuit din județ, cu precădere cele din centrele urbane mai mari, sunt realizate din beton și prefabricate din beton, materiale ineficiente energetic, iar aproape 30% sunt realizate din paianță, chirpici și lemn, materiale ecologice, dar vulnerabile la fenomenele asociate schimbărilor climatice (inundații, alunecări de teren) și la cutremure; de asemenea, 8% dintre clădiri au fost construite înainte de 1946 și necesită lucrări de consolidare și reabilitare;
- fondul construit din mediul urban este constituit în mare parte din blocuri ridicate în perioada comunistă, standardizate, cu confort redus (15% sunt garsoniere, cu o singură cameră de locuit), ineficiente energetic, cu fațade degradate și cu spații publice interstițiale insuficient amenajate; procentul de reabilitare termică al locuințelor este de circa 20%, iar cel al locuințelor cu tâmplărie termoizolatoare ajunge la 62%; de asemenea, circa 15% din locuințe sunt neocupate, fiind de tip secundar;
- 60% dintre locuințele din județ sunt încălzite cu sobe pe bază de combustibil solid, cu impact negativ asupra mediului înconjurător, iar 3% sunt neîncălzite; doar 39% dintre acestea dispun de alimentare cu gaze naturale, în contextul în care zona Maramureșului Istoric nu dispune de o conductă de alimentare;
- în județ încă există cătune care nu dispun de alimentare cu energie electrică, precum și locuințe deconectate de la rețea, din diferite motive (1,2% din fondul locativ);
- 39% dintre locuințele din județ nu au toaletă cu apă, 18% bucătărie, 34% baie, iar 37% apă caldă, 17% apă potabilă, iar 24% canalizare, ceea ce afectează confortul cetățenilor și creează presiuni asupra mediului înconjurător; 24% dintre locuințe se alimentează cu apă din sisteme proprii, cu un control deficitar al potabilității, iar 35% dispun de sisteme proprii de canalizare.

Patrimoniul natural și cultural. Turism:

- județul Maramureș este în prezent una dintre destinațiile turistice cele mai populare și cele mai frecventate din România, atât pentru turiștii români, cât și pentru cei străini, prin prisma ofertei sale bogate și autentice;
- resursele turistice naturale ale județului sunt diversificate și cuprind arii naturale protejate (inclusiv Parcul Național Munții Rodnei), o zonă montană extinsă, lacuri naturale și sărate, păstrăvării, cursuri de apă, păduri, resurse agricole și vitipomicole etc., care permit practicarea schiului, alpinismului, rafting-ului, parapantismului, drumețiilor montane, turismului balnear, pescuitului sportiv și recreațional, gastronomiei tradiționale etc.;
- resursele turistice materiale ale județului cuprind cele 8 biserici de lemn UNESCO, cunoscute în întreaga lume, 582 de monumente istorice – arheologice, arhitecturale (inclusiv centre istorice), mocănița de pe Valea Vaserului – singura din Europa pe care mai circulă locomotive cu abur, Cimitirul Vesel de la Săpânța, numeroase mănăstiri și schituri, tradiții și obiceiuri folclorice unice, bine conservate, un număr mare de evenimente culturale și sărbători tradiționale, meșteri populari, costume populare specifice fiecăreia dintre cele 4 regiuni etno-folclorice, o bogată gastronomie, cu un număr mare de produse tradiționale atestate, personalități al căror destin este legat de județ, precum și de Școala de Pictură Băimăreană, unică în această zonă a Europei mai ales din prisma tradiției sale îndelungate etc.;

- în județ funcționează 65 de biblioteci publice, cu un fond valoros de carte, o parte dintre acestea fiind incluse în Programul Biblionet, prin care au fost dotate cu echipamente de calcul dotate cu Internet; din păcate, fondul de carte este învechit, iar numărul de cititori a scăzut în ultimii 7 ani cu peste 26%;
- Teatrul Municipal Baia Mare continuă o tradiție teatrală locală de peste 100 de ani, are secții de dramă și păpuși și are o activitate tot mai intensă, concretizată în numărul mare de spectacole și creșterea numărului de spectatori cu 55% față de anul 2007; cu sprijinul autorităților locale, teatrul este implicat și în organizarea unui festival de profil;
- județul dispune de un număr foarte mare de monumente istorice, dintre care unele sunt de importanță națională, însă o parte dintre acestea se află într-o stare avansată de degradare și necesită lucrări de consolidare și restaurare; astfel de lucrări au fost deja realizate, inclusiv cu fonduri europene, la un număr mic de obiective din Baia Mare (de ex. Bastionul Măcelarilor, Turnul lui Ștefan);
- de asemenea, în județ există un număr foarte mare de muzee, expoziții și case memoriale, unele unice în context național (de ex. cele destinate mineritului și arhitecturii tradiționale maramureșene), precum și un Complex Astronomic, cu primul și cel mai modern Planetariu din România, care atrag un număr mare de vizitatori;
- infrastructura sportivă de la nivelul județului este una uzată fizic și moral, din perspectiva stadioanelor, sălilor polivalente, bazinelor de înot etc.; la nivelul municipiului Baia Mare se pregătește realizarea unui complex sportiv multifuncțional, ce ar putea atrage competiții internaționale;
- în județ există deja 5 domenii schiabile de importanță regională și locală (Cavnic, Șuior, Mogoșa, Borșa, Izvoare), care au beneficiat inclusiv de fonduri de la bugetul de stat pentru extindere și modernizare; cu toate acestea, domeniile schiabile (de ex. Borșa) necesită fonduri suplimentare pentru a rămâne competitive în comparație cu alte zone similare din regiune și din țară;
- Băile Ocna Șugatag sunt recunoscute la nivel național pentru eficiența tratamentelor terapeutice practicate, însă nu toate resursele balneare din județ sunt corespunzător valorificate, în lipsa infrastructurii turistice și de agrement (de ex. Coștiui și Dragomirești);
- în județ funcționează două cinematografe, ambele în Baia Mare, dintre care unul este modern și atrage un număr tot mai mare de spectatori; în celelalte localități din județ au fost desființate toate cele peste 100 de cinematografe, unele clădiri fiind și astăzi abandonate;
- parcurile și grădinile publice din localitățile județului sunt o atracție pentru vizitatori, unele beneficiind de investiții în ultimii ani, inclusiv din fonduri europene (de ex. Parcul Central Municipal Baia Mare – proiect POR 2007-2013); cu toate acestea, există spații verzi și zone de agrement în orașele județului care sunt lăsate în paragină (de ex. Grădina Zoologică din Baia Mare, recent închisă);
- la nivelul județului există 4 stațiuni turistice de interes local, însă niciuna de interes național;
- în ultimii 7 ani, numărul de locuri de cazare din județ a crescut substanțial (+54%), în primul rând ca urmare a investițiilor private în unități de mici dimensiuni, de tipul

pensiunilor turistice și agroturistice; totuși, județul dispune de puține locuri de cazare clasificate la patru stele/flori și nu există locuri de cazare de 5 stele;

- în pofida creșterii bazei de cazare, față de anul 2007 s-a înregistrat o scădere a duratei medii a sejurului la mai puțin de 2 nopți/turist, ceea ce indică preponderența turismului de weekend și de tranzit, cu beneficii mai reduse pentru economia locală; de asemenea, ponderea turiștilor străini a scăzut la doar 17%;
- în acest context, indicele oficial de utilizare a capacității de cazare este de doar 12%, sub media națională și regională, însă există și activități turistice nefiscalizate;
- județul Maramureș dispune de un număr de 29 de centre de informare și promovare turistică, dezvoltate în mediul urban (11) și rural (18) cu fonduri POR, PNDR și din programe de cooperare transfrontalieră;
- autoritățile județene au derulat mai multe proiecte cu finanțare nerambursabilă pentru amenajarea unui circuit de 16 biserici de lemn, cu modernizarea drumurilor de acces și amenajarea de parcări, îmbunătățirea semnalizării, promovarea turismului, inclusiv a celui transfrontalier, marcarea de trasee pentru biciclete etc.;
- la nivelul Consiliului Județean Maramureș funcționează un Serviciu de Turism și Promovare care asigură o prezență constantă la târguri naționale și internaționale de turism, elaborarea de materiale de promovare, conceperea de trasee și itinerarii turistice etc.;
- municipiul Baia Mare și-a depus în anul 2015 candidatura la statutul de Capitală Culturală Europeană în anul 2021, fiind selectată alături de alte 3 orașe din România în faza finală de selecție; în acest sens, la nivel local s-a constituit o asociație care a reunit numeroase entități publice și private, care a pregătit și susținut candidatura.

Capitalul uman:

- județul Maramureș înregistrează de circa 20 ani un declin demografic, determinat de migrația internă și externă accentuată și, mai recent, de sporul natural negativ; totuși, față de alte județe, ritmul de scădere a fost mai puțin accentuat, prin prisma moștenirii din perioada comunistă a unei structuri pe vârste a populației mai favorabile;
- scăderea populației este mai accentuată în cazul orașelor, cu un stoc important de populație tânără și calificată, mai mobilă și unde se manifestă și un proces de remigrație urban-rural, determinat de restructurarea economică;
- în pofida dinamicii negative de ansamblu a populației județului, există o serie de localități care au înregistrat creșteri ale populației, mai ales în jurul municipiului Baia Mare, unde se înregistrează un fenomen de suburbanizare;
- gradul de urbanizare al județului a crescut continuu în ultimii 100 de ani și depășește media națională, însă este unul artificial, mai multe comune intrând în categoria orașelor fără a îndeplini criteriile minime pentru statutul urban, conform PATN;
- populația județului are o tendință tot mai accentuată de îmbătrânire și feminizare, pe fondul reducerii natalității, a migrației și a creșterii speranței de viață, care este semnificativ mai mare în rândul femeilor; numărul persoanelor vârstnice este aproximativ egal cu cel al tinerilor și fenomenul se va accentua în următorii ani, mai ales în mediul urban;

- județul se caracterizează printr-o diversitate etnică și religioasă remarcabilă; în ultimii ani, se remarcă reducerea ponderii populației de etnie maghiară și germană, în favoarea celei de etnie romă, cu o rată a fertilității mult peste medie; totuși, în județ există încă comunități compacte de maghiari și ucraineni; comunitatea evreiască din județ e pe cale de dispariție, după ce în perioada interbelică era majoritară în unele centre urbane din Maramureș;
- populația județului are un nivel de instruire mai redus decât media regională și națională, tradus prin procentul de doar 11% al populației cu studii superioare, moștenit din perioada comunistă, când economia județului era profilată pe ramuri industriale care necesitau un nivel redus de studii pentru muncitori (de ex. mineritul);
- migrația internă (de ex. către Cluj-Napoca) și externă antrenează mai ales persoane tinere, bine calificate, aflate în căutarea unor oportunități superioare de ocupare și venituri superioare, context în care putem vorbi de un fenomen de tip „brain-drain”; totuși, migrația externă a adus și unele beneficii economice (remiteri de valută) și culturale.

Sănătate și servicii sociale:

- sistemul public de sănătate din județul Maramureș s-a restructurat în ultimii 7 ani, prin închiderea, comasarea și reorganizarea unor unități, ceea ce a condus la reducerea cu peste 20% a numărului de paturi;
- rețeaua existentă de sănătate este distribuită neuniform în județ, între municipiul reședință de județ, unde există unități specializate, orașele mici care dispun de unități spitalicești mai puțin complexe și mediul rural, unde se asigură, în general, doar servicii medicale de bază (medicină de familie, farmacie), laboratoare de analize și cabinete stomatologice existând în puține localități rurale;
- în paralel cu restructurarea sistemului public, am asistat la o dezvoltare fără precedent a sistemului privat de unități medicale, care oferă inclusiv servicii de spitalizare de zi și continuă; totuși, medicina de urgență și intervențiile complexe rămân atributul exclusiv al unităților de stat;
- în județ funcționează în prezent 13 centre de permanență medicală și două unități medico-sociale, care au însă o capacitate limitată și o dotare necorespunzătoare pentru a furniza servicii medicale de mai bună calitate;
- în perioada 2007-2015, s-au realizat investiții importante în infrastructura de sănătate din județ, cu precădere la nivelul Spitalului Județean de Urgență „Dr. Constantin Oprea”, în cadrul unui proiect POR 2007-2013, dar și a UPU aferentă acestuia, cu fonduri de la bugetul de stat și al județului; investiții de mai mică amploare s-au realizat și la celelalte unități medicale din subordinea Consiliului Județean Maramureș și a consiliilor locale;
- în pofida acestor investiții, unitățile medicale de stat necesită încă investiții importante în reabilitarea și consolidarea clădirilor, mobilarea și dotarea acestora cu echipamente și aparatură medicală de ultimă generație, creșterea eficienței energetice, aprovizionarea cu materiale și medicamente, asigurarea circuitelor funcționale, plata arrieratelor etc.;
- sistemul sanitar din județ se confruntă cu un deficit acut de medici specialiști, dar și de cadre medii, mai ales la nivelul spitalelor din orașele mici, a Serviciului Județean de Ambulanță, care preferă să migreze în străinătate, către centrele universitare mari din

țară sau către spitalul județean sau către mediul privat, care oferă condiții salariale și logistice net superioare; în acest context, spitalele mici trimit cazurile mai complexe către spitalul județean;

- județul Maramureș se confruntă și cu un deficit de asistenți medicali comunitari și mediatori sanitari la nivelul comunităților române, care sunt cele mai expuse riscului de excludere de la serviciile de sănătate;
- morbiditatea populației județului este în creștere, mai ales pentru afecțiuni precum hipertensiunea arterială, cardiopatiile, diabetul zaharat, bolile pulmonare, ciroza, tulburările mentale, tumorile maligne, bolile cerebro-vasculare; județul ocupă locul I la nivel național la numărul de copii bolnavi de TBC; de asemenea, județul înregistrează o mortalitate peste media națională și regională prin boli digestive și respiratorii; consecința creșterii morbidității și a îmbătrânirii populației este numărul încă mare de internări în spitale, în pofida promovării tratamentelor în ambulatorii;
- speranța de viață a populației este în creștere continuă și a ajuns la circa 75 de ani, dar rămâne încă redusă în context european, mai ales pentru persoanele de sex masculin și cele din mediul rural;
- mortalitatea infantilă a atins valori minime istorice în mediul urban, unde accesul la serviciile medicale este net superior, dar rămâne ridicată în mediul rural, mai ales în comunitățile sărace;
- circa 25% din populația județului este expusă riscului de sărăcie, cele mai afectate fiind comunitățile rurale izolate, îmbătrânite, cu o pondere ridicată a populației de etnie romă;
- numărul de beneficiari de prestații sociale se menține ridicat (persoane fără venituri, persoane cu handicap, pensionari cu venituri reduse, copii ai căror părinți sunt plecați în străinătate etc.), fiind dependenți de aceste transferuri de la bugetul local, în lipsa unor programe corespunzătoare de educare, informare și consiliere;
- la nivelul județului sunt autorizați circa 35 de furnizori publici și privați de servicii sociale; una dintre problemele specifice județului este numărul mic de SPAS-uri acreditate să furnizeze servicii sociale, precum și deficitul de resurse umane, financiare, tehnice ale acestora;
- un aspect pozitiv la nivelul județului este intensificarea parteneriatelor dintre instituțiile publice și ONG-urile cu activități în domeniu, pentru extinderea gamei de beneficiari și de servicii sociale furnizate, evitarea suprapunerilor etc.;
- DGASPC Maramureș rămâne însă principalul furnizor de servicii sociale din județ, deserving prin centrele sale peste 1.200 de copii și 400 de adulți; instituția se confruntă totuși cu un deficit semnificativ de personal; un alt actor activ în domeniul serviciilor sociale este SPAS Baia Mare, care a atras numeroase finanțări nerambursabile pentru înființarea, extinderea și modernizarea diferitelor centre de servicii sociale.

Educație:

- județul Maramureș dispune de o rețea diversificată de unități publice și private de învățământ, inclusiv pentru elevii cu cerințe educative speciale; totuși rețeaua publică de învățământ s-a restructurat puternic în ultimii 7 ani, pe fondul scăderii populației școlare (cu peste 14% față de anul 2007) și a modificării legislației din domeniu; se

înregistrează disparități cu privire la accesul la educație între mediul urban și rural, în acestea din urmă funcționând, în general, doar grădinițe și școli gimnaziale;

- un număr foarte important de elevi și cadre didactice din județ practică naveta și au existat probleme cu acoperirea cheltuielilor de transport ale acestora; deși numărul de microbuze școlare existente în județ este suficient, unele dintre acestea nu sunt utilizate de către autoritățile locale din varii motive;
- în județ există mai multe licee de prestigiu, cu profil uman, real, tehnic, economic, de servicii, sportiv etc., însă unele dintre acestea nu oferă toate specializările solicitate pe piața muncii; liceele cu profil tehnologic din județ au în general un grad de promovabilitate mai redus și nu asigură o pregătire practică temeinică a elevilor;
- deși a fost revigorat în ultimii ani, învățământul profesional din județ a înregistrat un declin important al numărului de elevi, care s-au orientat către licee cu pregătire preponderent teoretică; în schimb, învățământul postliceal, mai ales cel sanitar - public și privat, s-a dezvoltat ca o alternativă la învățământul universitar, cu precădere pentru absolvenții care nu au promovat bacalaureatul;
- unitățile de învățământ din județ au clase cu predare în limba maghiară, germană și ucraineană;
- centrul universitar Baia Mare are o îndelungată tradiție, mai ales în domeniul ingineriei, care este continuată de universități publice și private (Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca – Centrul Universitar Nord, Universitatea "Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca – Extensia Sighetu Marmăției, Universitatea "Vasile Goldiș" Arad – Filiala Baia Mare, Universitatea de Arte "Vatra", Universitatea "Bogdan Vodă" Cluj-Napoca – Extensia Baia Mare); numărul studenților este însă în scădere, mai ales a celor în regim cu taxă, existând și numeroase cazuri de abandon pe durata studiilor;
- în județ există multe clase cu predare simultană, mai ales în mediul rural, ca urmare a scăderii numărului de elevi, precum și spații educaționale excedentare, cărora nu li s-a dat altă funcțiune; pe de altă parte, în unele localități există deficit de spațiu, iar în orașe numărul de locuri este foarte limitat în comparație cu volumul cererii;
- fenomenul de abandon școlar, deși în scădere în ultimii ani, este mai pregnant la nivelul județului în comparație cu media națională și regională, mai ales în rândul copiilor proveniți din familii monoparentale, fără venituri sigure, de etnie romă, cu părinții plecați în străinătate etc.; numărul de absențe înregistrat de elevii din județ este, de asemenea, foarte ridicat;
- numărul de cadre didactice a scăzut cu circa 14% față de anul 2007, pe fondul restructurării rețelei școlare, însă peste 2.000 de suplinitori, pensionari și cadre asociate activează încă în sistem, cariera didactică fiind tot mai puțin atractivă pentru tinerii corespunzător calificați, din cauza condițiilor financiare și materiale precare;
- infrastructura educațională de la nivelul județului este deficitară din perspectiva numărului și dotărilor laboratoarelor și atelierelor școlare, a terenurilor și sălilor de sport; de asemenea, în județ există încă numeroase unități de învățământ fără autorizație sanitară, mai ales în mediul rural, din cauza problemelor legate de alimentarea cu apă, starea grupurilor sanitare, a împrejurimilor, a circuitelor necorespunzătoare din bucătăriile grădinițelor, a stării de degradare a clădirilor și mobilierului, a retrocedării unor clădiri etc.;

- în perioada 2007-2015, s-au realizat investiții în infrastructura educațională, inclusiv în campusuri școlare, cu fonduri POR 2007-2013, de la bugetul de stat și bugetele locale;
- în județ se implementează mai multe programe naționale care vizează asigurarea accesului la educație ("Bani de Liceu", "Cornul, Laptele și Mărul", "Euro 200" etc.), se derulează activități de asistență psihopedagogică prin CJAP și cabinetele școlare, se implementează învățământul alternativ în 11 unități de învățământ etc;
- județul Maramureș se caracterizează printr-o continuă și remarcabilă prezență la olimpiadele școlare internaționale și naționale, obținând adesea premii;
- în ultimii ani, la nivelul județului au fost implementate prin CJRAE, ISJ și CCD numeroase proiecte cu finanțare nerambursabilă în domeniul educației, susținute din programele POS DRU, Leonardo da Vinci, Erasmus, Comenius, Grundtvig etc.; printr-unul dintre acestea au fost înființate 32 de centre de informare și documentare în unitățile de învățământ din județ;
- la nivelul județului Maramureș sunt autorizați 29 de furnizori de formare profesională continuă și 134 de programe, însă numărul de participanți care achită astfel de servicii este încă foarte redus; totuși, un număr important de persoane provenind din grupuri defavorizate au beneficiat de formare, mai ales în cadrul proiectelor POS DRU derulate de acești furnizori. În total, la nivelul județului au fost implementate peste 80 de astfel de proiecte, cu un număr de circa 4.000 de persoane în grupul țintă.

Infrastructura de transport:

- în pofida poziției sale strategice de județ de graniță a României și Uniunii Europene, județul Maramureș are o poziție excentrică față de principalele coridoare de transport rutier și feroviar, ceea ce îi afectează negativ competitivitatea; în plus, Master Plan-ul General de Transport al României nu prevede nicio investiție majoră pentru infrastructura conectivă a județului pentru următorii 7 ani;
- județul Maramureș nu dispune de căi rapide de transport rutier și feroviar care să îi asigure legătura cu granița de nord, de vest și cu principalele centre urbane din regiune și din țară, deși în ultimii 10 ani au fost vehiculate mai multe proiecte de amploare (de ex. Drumul Expres Petea-Satu Mare-Baia Mare, Baia Mare-Autostrada Transilvania), încă nematerializate;
- principalele căi de acces în județ sunt drumurile naționale (dintre care DN1C are și statut de drum european), care au beneficiat de lucrări importante de reabilitare în ultimii ani; există totuși o serie de drumuri naționale aflate în stare relativ proastă, care au beneficiat doar de lucrări de reparație și întreținere;
- municipiul Baia Mare dispune de un drum de centură, care este în prezent modernizat cu fonduri de la bugetul de stat, însă alte centre urbane din județ (Tăuții Măgherauș, Sighetu Marmăției și Borșa) se confruntă cu problemele generate de tranzitul greu;
- problemele cronice de conectivitate dintre Zona Metropolitană Baia Mare și Maramureșul Istoric, determinate de prezența lanțului carpatic, sunt o cauză a subdezvoltării socio-economice a acestei zone, care este printre cele mai izolate din România; o soluție vehiculată pentru depășirea acestui impediment este construcția unui tunel în zona Munților Gutâi, care ar reduce semnificativ izolarea acestei microregiuni; o altă problemă majoră este conectivitatea redusă cu Ucraina, în condițiile

în care podul existent la Sighetu Marmației este subdimensionat; în prezent, se află în curs de elaborare documentațiile tehnico-economice pentru construcția unui nou pod în zona Teplița;

- singura zonă care se confruntă cu o congestie a traficului este cea din jurul municipiului Baia Mare, care este cea mai intens populată și tranzitată; restul drumurilor din județ au un volum relativ redus de trafic, deși acesta se află în creștere, o dată cu extinderea parcului auto privat;
- în pofida investițiilor realizate în ultimii ani, chiar și cu fonduri europene (de ex. Drumul Județean Baia Mare-Bârsana), 22% dintre drumurile județene din Maramureș sunt pietruite sau din pământ, procent situat peste media națională și regională; o situație similară se înregistrează și în cazul drumurilor comunale (67%), a celor agricole și forestiere (90%); toate acestea creează probleme de mobilitate în interiorul județului, risc sporit de accidente, emisii ridicate de CO₂ etc.; pentru perioada 2014-2020, la nivelul regiunii Nord-Vest, a fost conceput un traseu regional, compus inclusiv din drumuri județene din Maramureș, care va beneficia cu prioritate de fonduri POR 2014-2020 pentru reabilitare;
- circa 53% din rețeaua stradală din mediul urban este nemodernizată, mult peste media regională și națională, procentul fiind mai ridicat în cazul orașelor mici, a cartierelor periferice și localităților componente; de asemenea, infrastructura pentru transport alternativ este deficitară (doar 11 km de piste de bicicletă) și prezintă pericol pentru participanții la trafic, piste de biciclete fiind adesea ocupate cu vehicule parcate neregulamentar;
- centrele urbane din județ, mai ales municipiile, se confruntă cu existența unor intersecții necorespunzătoare, străzi cu capacitate depășită, lipsa trotuarelor și zonelor de promenadă umbrite (exceptând câteva piețe publice recent modernizate din Baia Mare);
- deficitul de locuri de parcare și gestiunea inefficientă a parcarilor existente (de ex. din perspectiva veniturilor încasate din această activitate) este una dintre cele mai importante probleme cu care se confruntă orașele din județ; doar la nivelul municipiului Baia Mare, deficitul este estimat la minim 10.000 de locuri de parcare; în plus, ca urmare a unor hotărâri judecătorești recente, vehiculele parcate neregulamentar nu se mai pot ridica de către municipalități;
- la nivelul municipiului Baia Mare se află în curs de elaborare un Plan de Mobilitate Urbană Durabilă (PMUD), care va sta la baza accesării de finanțări nerambursabile pentru infrastructura de transport; un astfel de plan a fost elaborat anterior în cadrul unui proiect european, însă doar pentru persoanele cu dizabilități, urmând ca recomandările din acesta să fie incluse în PMUD;
- deși este traversat de o magistrală feroviară, județul Maramureș dispune doar de linii de cale ferată simple, neelectrificate și într-un stadiu avansat de uzură, precum și de gări preponderent insalubre, ceea ce a condus la declinul accentuat al traficului feroviar în favoarea celui rutier;
- Aeroportul Internațional Baia Mare face parte din rețeaua TEN-T globală și beneficiază în prezent de finanțare nerambursabilă din POS TRANS pentru extinderea și modernizarea pistei și a platformei de îmbarcare/debarcare, care îi va permite să

gestioneze aeronave de mari dimensiuni; planuri de viitor cuprind extinderea și reabilitarea terminalului de pasageri, precum și amenajarea unei facilități cargo intermodale;

- singurul operator aerian din zonă este TAROM (pentru zboruri regulate Baia Mare-București și retur), la care se adaugă operatori de zboruri charter și business ocazionale; prin urmare, numărul de pasageri care tranzitează aeroportul se menține foarte scăzut, la circa 20.000 pe an;
- în județul Maramureș există mai multe aerodromuri publice și private, care deservește zboruri ultrașoare, preponderent de agrement;
- în județ nu există facilități de transport intermodal, nici pentru mărfuri, nici pentru pasageri;
- serviciile de transport public local se furnizează de către operatori deținuti de municipalități în Baia Mare și Sighetu Marmăției, în timp ce restul localităților urbane au concesionat acest serviciu unor operatori privați;
- Zona Metropolitană Baia Mare este printre puținele din țară care dispune de un sistem de transport metropolitan, care acoperă 6 UAT-uri din cele 18 care sunt membre ale A.D.I., serviciul fiind delegat unui operator public (URBIS); acesta operează un număr mare de trasee de autobuz, troleibuz și microbuz cu servicii satisfăcătoare; rețeaua de transport cu troleibuzul este în prezent extinsă în Baia Mare cu fonduri POR 2007-2013;
- municipalitățile din Baia Mare și Sighetu Marmăției au investit sume considerabile în modernizarea parcului auto al operatorilor de transport public, achiziționând vehicule noi și second-hand, însă peste 40 dintre acestea au o vechime de peste 10 ani și durata de viață depășită; toate mijloacele de transport din Baia Mare sunt dotate cu sistem GPS, cu sisteme de autotaxare, existând gratuități și reduceri de preț pentru elevi, pensionari, persoane cu handicap; există posibilitatea de a achita biletul de transport prin SMS;
- în pofida acestor investiții în sisteme de transport public local, este încă nevoie de intervenții pentru modernizarea stațiilor de transport în comun, înnoirea parcului de vehicule, extinderea transportului ecologic, a celui metropolitan, în condițiile în care numărul de bilete vândute a scăzut cu peste 10% în ultimii 7 ani; de asemenea, este necesară modernizarea autogărilor private și/sau amenajarea unor terminale intermodale (mai ales în Zona Metropolitană Baia Mare, unde rata navetismului este foarte ridicată);
- numărul autorizațiilor de taxi din județ depășește 1.000, fiind încă mai ridicat decât prevăd normele legale în vigoare și concurând sistemele de transport public;
- diferiții operatori privați asigură curse regulate zilnice către destinații interne (inclusiv din alte regiuni ale României) și externe.

Echiparea teritoriului:

- rețeaua simplă de distribuție a apei potabile din județ s-a extins cu 32% față de anul 2007, iar capacitatea existentă de tratare a apei potabile depășește nivelul actual al consumului, folosind surse de suprafață și subteran foarte bogate; de asemenea, apa potabilă distribuită consumatorilor este una corespunzătoare, prin raportare la reglementările naționale în domeniu;

- cantitatea de apă distribuită consumatorilor din județ a scăzut cu peste 20% în ultimii 7 ani, inclusiv ca urmare a creșterii gradului de contorizare la 76%, dar și a scăderii populației stabile, a creșterii prețului apei etc.;
- la nivelul județului există mai multe comunități de peste 2.000 de locuitori echivalenți care nu dispun încă de sistem centralizat de alimentare cu apă, ceea ce induce riscul demarării unei proceduri de pre-infringement la nivelul anului 2018; în altă ordine de idei, chiar și în localitățile în care astfel de sisteme centralizate există, acestea acoperă doar o mică parte din teritoriu și au un număr redus de branșamente (din cauza costurilor ridicate ce trebuie suportate de consumator), astfel încât doar 50% dintre locuitorii județului au acces la astfel de servicii, 19% dintre gospodării nu dispun de alimentare cu apă de niciun tip (inclusiv sisteme proprii); totuși, în multe localități din județ se află în diferite stadii de pregătire și implementare proiecte de extindere a rețelei de distribuție a apei potabile;
- cu precădere la nivelul centrelor urbane cu tradiție din județ, există sisteme de alimentare cu apă foarte vechi și uzate, cu tubulatură din azbociment, fontă și oțel, cu pierderi ridicate de apă, presiune redusă, risc de afectare a calității apei, întreruperi ale furnizării și costuri ridicate cu mentenanța rețelei, fronturi de captare necorespunzător protejate, instalații de clorinare uzate fizic și morale, echipamente ineficiente energetic etc.;
- un procent de numai 33% dintre locuitorii județului Maramureș au acces la rețeaua centralizată de canalizare, care există în doar câteva localități din județ; chiar și în aceste localități, mai ales în mediul urban, rețeaua nu acoperă toate cartierele, este de tip unitar și realizată preponderent din azbociment, ceea ce generează pierderi, infiltrații, inundații ale subsolurilor, deversări de ape uzate în cursuri de apă, costuri ridicate cu mentenanța și energia electrică etc.;
- la nivelul județului nu există decât stații de epurare a apelor uzate cu treaptă mecanică și biologică, nu și terțiară, care ar asigura o protecție a mediului înconjurător mult îmbunătățită;
- în prezent, la nivel județului este în curs de implementare un proiect de extindere și reabilitare a infrastructurii de apă și apă uzată, în valoare de 120 mil. Euro, axat pe localitățile urbane; în acest sens, a fost înființată o ADI care are peste 50 de membri și a fost desemnat un operator regional al rețelei, prin delegare de gestiune; totuși, există unele UAT-uri (de ex. Borșa) care au preferat gestiunea directă a sistemelor de apă și apă uzată, practică nesustenabilă pe termen lung, pentru că operatorii mici nu pot realiza proiecte majore de investiții și nu beneficiază de finanțări europene;
- în județ au fost construite mai multe stații de epurare individuale ale UAT-urilor, care nu funcționează sau funcționează mult sub capacitatea proiectată din cauza numărului mic de gospodării racordate la rețeaua de canalizare; acest impediment ar putea fi depășit prin asocierea dintre mai multe UAT-uri în realizarea de astfel de investiții;
- la nivel județean a fost elaborat un Master Plan pentru Apă și Apă Uzată, care cuprinde nevoi de investiții ale tuturor UAT-urilor din județ, estimate la 540 mil. Euro, dintre care 366 sunt prioritare și 158 sunt propuse spre finanțare din POIM 2014-2020 pentru extinderea și reabilitarea rețelelor din mediul urban și rural;

- rețeaua de transport și distribuție a energiei electrice din județ se află în administrarea unor companii de stat, este învechită și pe alocuri subdimensionată, în pofida scăderii consumului (mai ales a celui industrial), ceea ce conduce la frecvente întreruperi ale furnizării; în județ există însă o serie de mici comunități, mai ales în zona montană, fără rețea de alimentare cu energie electrică, astfel de probleme fiind regăsite și în zonele vizate de extinderi ale perimetrelor construite (mai ales în zonele periurbane);
- centrele urbane din județ nu dispun de sistem de canalizație subterană a liniilor aeriene, care prezintă numeroase riscuri pentru participanții la trafic și dau un aspect neplăcut acestor așezări; municipalitatea din Baia Mare a demarat recent un studiu de oportunitate pe această temă;
- cele 10 sisteme centralizate de termoficare din județ au fost desființate după anul 1990, fiind înlocuite de centrale termice proprii pe bază de gaze naturale sau combustibil solid;
- în prezent, doar o treime dintre UAT-urile din județ beneficiază de rețea de distribuție a gazelor naturale, cea mai mare problemă fiind înregistrată în zona Maramureșului Istoric, unde e necesară construcția unei conducte de alimentare între Sighetu Marmăției și Borșa; în plus, o parte din rețeaua de distribuție existentă este învechită și necesită modernizarea cu fondurile operatorului privat de profil, care a realizat deja astfel de investiții;
- cantitatea de gaze naturale distribuită în județ a scăzut cu peste 30% în ultimii 7 ani, mai ales pe fondul declinului unor activități industriale energofage, a termoizolării unor clădiri de locuit și a creșterii prețului la gaze naturale;
- serviciile de telecomunicații oferite în județul Maramureș sunt de foarte bună calitate (inclusiv tehnologie 3G și 4G), ca și gradul de acoperire a acestora (exceptând zona montană), ca urmare a investițiilor derulate de operatorii privați de profil; totuși în județ există unele zone rurale "albe" în care nu există acces la internetul în bandă largă din cauza numărului prea mic al locuitorilor, care fac investițiile private neatractive;
- numărul de utilizatori ai calculatorului și internetului, deși se află în continuă creștere, este mic mai ales în rândul populației rurale de peste 50 de ani, iar numărul de servicii publice online ale autorităților locale se menține redus și include mai ales plata online a taxelor și impozitelor.

Potențialul material și energetic:

- județul Maramureș dispune de resurse materiale bogate și diversificate, incluzând resurse ale subsolului (minerale polimetalice, cuprifere, auro-argintifere, de fier și mangan, bentonită, șisturi bituminoase, diferite roci utile pentru construcții), ale solului (terenuri agricole, păduri, fond cinegetic, piscicol, soluri de diferite tipuri) și de apă (ape de suprafață, subterane, izvoare, lacuri naturale și artificiale, unele cu proprietăți terapeutice);
- tradiția de circa 2.000 de ani în exploatarea și prelucrarea minereurilor a fost întreruptă în anul 2007, pe fondul rentabilității reduse, a reducerii subvențiilor și a constrângerilor de mediu aferente aderării la spațiul comunitar; reluarea activității extractive este improbabilă pe termen scurt, în pofida interesului unor investitori privați, principalele constrângeri fiind cele de mediu;

- județul Maramureș are un potențial mediu-ridicat (în context național) de producere a energiei regenerabile din surse solare, eoliene, de biomasă agricolă și forestieră, microhidroenergetice, însă acestea sunt valorificate într-o proporție foarte scăzută; cu excepția unor proiecte pilot (de ex. Baia Mare, Baia Sprie), energia regenerabilă nu este folosită în sectorul public, pentru clădiri și sistemul de iluminat;
- municipiul Baia Mare a aderat la Convenția Primarilor și a elaborat un Plan de Acțiune pentru Energie Durabilă, angajându-se să reducă emisiile locale de CO₂ cu peste 20% până în anul 2020; la nivelul Consiliului Județean Maramureș a fost înființată o Agenție de Management Energetic, la care au aderat mai mulți actori relevanți de la nivel local.

Mediul înconjurător și infrastructura de mediu:

- la nivelul județului există corpuri de apă de suprafață cu o stare ecologică și/sau chimică proastă (de ex. Vișeu, Cislă, Lăpuș, Săsar, Firiza, Nistru, Ilba etc.), în primul rând ca urmare a depășirii concentrațiilor de metale grele dizolvate, generate de fostele exploatare miniere din județ;
- asupra apelor subterane din județ se manifestă o serie de presiuni antropice, precum poluarea cu azotați, azotiți, amoniu, plumb, sulfati, cloruri etc., generată de unele unități industriale și agricole, fără însă a afecta semnificativ starea lor chimică și ecologică;
- sursele de apă potabilă din județ au o calitate satisfăcătoare, înregistrându-se doar sporadic unele depășiri la coliformii fecali și totali, la mangan și fier, dar și la conținutul de clor, ca urmare a clorinării necorespunzătoare din stațiile de tratare a apei;
- o problemă majoră la nivelul județului o reprezintă apele de mină neepurate sau insuficient epurate din fostele perimetre miniere, dar și apele cu conținut ridicat de metale grele și chiar cianuri din iazurile de decantare neecologizate încă, care riscă să se deverseze în cursurile de apă din zonă;
- controalele autorităților de profil au indicat faptul că în multe zone din județ, mai ales rurale, deșeurile sunt depozitate necontrolat pe malurile sau chiar în albia râurilor și în șanțuri, iar apele uzate sunt evacuate direct în cursurile de apă, neexistând sisteme de canalizare; alte probleme sunt legate de nerespectarea zonelor de protecție ale cursurilor și captărilor de apă;
- defrișările ilegale de păduri, mai ales din zona montană, au afectat circuitul apei în natură, amplificând riscul producerii de inundații;
- calitatea aerului din județ a cunoscut o îmbunătățire remarcabilă în ultimii ani, pe fondul închiderii unor unități industriale poluatoare, dar și a investițiilor în infrastructura de transport, în serviciile de salubritate și în amenajarea de spații verzi, singurele depășiri zilnice (fără a depăși maximele anuale) înregistrându-se iarna la particulele în suspensie (PM 10), ca urmare a combustiei rezidențiale, traficului auto etc.;
- peste 40% din terenurile agricole din județul Maramureș au o calitate foarte slabă, fiind supuse unui proces de degradare accentuată prin eroziune, pseudo(gleizare), poluare, exces de umiditate etc.;
- una dintre cele mai mari probleme din județ este poluarea terenurilor cu metale grele, mai ales în fostele zone miniere, unde există 17 iazuri de decantare și peste 300 de halde de steril, dintre care mai puțin de jumătate au fost închise și ecologizate, din lipsă

de fonduri de la bugetul de stat (unele lucrări sunt totuși în curs la 5 iazuri); mai mult, unele lucrări de ecologizare realizate trebuie cel mai probabil reluate, fiind experimentale; la acestea se adaugă zeci de situri contaminate și potențial contaminate, inclusiv în zone intens locuite, precum municipiul Baia Mare (de ex. platformele CUPROM, ROMPLUMB etc.);

- în anul 2000, în Baia Mare s-a produs unul dintre cele mai mari accidente ecologice din istoria recentă a României și a Europei, peste 100 de tone de cianuri ajungând în râurile din zonă și afectând inclusiv biodiversitatea (piscicolă) din țările riverane Dunării; în același an, mii de mc de ape contaminate cu metale grele au ajuns în cursurile de apă din zona Baia Borșa;
- județul Maramureș dispune de un fond forestier de peste 250.000 ha și un grad de împădurire de peste 40%, unul dintre cele mai ridicate din România, 54% dintre păduri având și rol de protecție;
- dacă pădurile aflate în proprietate publică și administrate de Direcția Silvică Maramureș și de unele ocoale silvice bine organizate sunt gestionate corespunzător, pădurile aflate în proprietate privată, mai ales cele de mici dimensiuni, nu sunt păzite și sunt foarte expuse riscului de defrișări ilegale, în lipsa obligației de amenajament silvic; la presiunile antropice asupra fondului forestier din județ, se adaugă și cele naturale, precum schimbările climatice, toate acestea conducând la riscul de amplificare a efectelor inundațiilor și alunecărilor de teren;
- efectele schimbărilor climatice se resimt și la nivelul județului, sub forma perioadelor tot mai frecvente de secetă din timpul verii, dar și al inundațiilor și alunecărilor de teren determinate de alternanța temperaturilor și precipitațiile bogate căzute într-un interval mic de timp;
- toate localitățile din județ dispun de operatori de salubritate, publici sau privați, însă o parte dintre locuitori nu au încheiate contracte cu aceștia;
- orașul Târgu Lăpuș și comuna Coroieni au beneficiat de finanțare PHARE pentru implementarea unui sistem modern de colectare a deșeurilor, inclusiv selectivă; colectarea selectivă a deșeurilor a fost adoptată și de alți operatori din județ, precum cel din Baia Mare, unde există containere și igloo-uri pentru diferitele tipuri de deșeuri reciclabile; există, de asemenea, capacități private de reciclare a deșeurilor pe teritoriul județului;
- în cele mai multe localități din județ echipamentele de salubritate sunt învechite, lipsind mijloacele de transfer, stațiile de compostare, transfer, tratare mecano-biologică, iar eliminarea deșeurilor se face preponderent prin depozitare (doar 25% din deșeurile municipale colectate sunt valorificate);
- cantitatea de deșeuri colectată și depozitată a scăzut cu 37% față de anul 2007, însă trebuie menționat că unele deșeuri generate în gospodării sunt refoosite de către generatori (de ex. cele agricole și din construcții-demolări); depozitarea temporară a deșeurilor de grajd, folosite ca îngrășământ natural prezintă un risc sporit de poluare a solului și apelor subterane;
- 5 dintre depozitele neconforme de deșeuri din județ și 76 de platforme rurale au fost deja închise, iar cele două rămase vor fi închise și ecologizate în anul 2017;

- în județ sunt autorizați numeroși operatori economici care colectează și valorifică diferitele tipuri de deșeuri reciclabile (DEEE, baterii și acumulatori, deșeuri medicale, vehicule scoase din uz, uleiuri uzate etc.); există un număr mare de instalații de brichetare a rumegușului de la numeroase unități de prelucrare a lemnului din județ;
- multe localități din județ nu sunt corespunzător salubrizate, în condițiile în care șanțurile și rigolele sunt colmatate, se realizează depozitarea necontrolată a deșeurilor în peste 200 de locații, inclusiv pe malul și în albia cursurilor de apă, lângă căile de comunicații etc.;
- la nivelul județului se află în curs de implementare proiectul de Sistem de Management Integrat al Deșeurilor, în valoare de peste 230 mil. lei, cu fonduri POS MEDIU 2007-2013, cu componente de colectare selectivă, transfer, sortare, tratare, depozitare ecologică, colectare DEEE, informare și conștientizare a populației – care va rezolva multe probleme legate de gestiunea deșeurilor din județ;
- județul Maramureș găzduiește o biodiversitate remarcabilă, prin prisma numărului de habitate naturale și specii de floră și faună sălbatică; asupra biodiversității din județ se manifestă presiuni naturale, legate de schimbările climatice, dar mai ales antropice, precum tăierea ilegală a pădurilor din ariile protejate, construcția de microhidrocentrale, practicarea turismului necontrolat, suprapășunatul, supraexploatarea resurselor naturale (de ex. cariere, balastiere, exploatarea lemnului), derularea unor proiecte de infrastructură (de ex. pârtii de schi), depozitarea necontrolată de deșeuri, expansiunea urbană, introducerea accidentală de specii alohtone;
- în județ există 59 de arii naturale protejate, dintre care un Parc Național (Munții Rodnei), 35 de situri de importanță națională, 17 situri NATURA 2000 și 6 situri de importanță locală; dintre acestea doar 43 au administratori sau custozii desemnați; în plus, numărul de planuri de management al siturilor NATURA 2000 este foarte redus, chiar dacă au fost derulate 3 proiecte POS MEDIU în acest sens;
- localitățile din județ se confruntă cu deficitul de spații verzi, în condițiile unei extinderi a zonelor intravilane; mai mult, unele spații verzi existente necesită lucrări de igienizare, reabilitare, modernizare și dotare, în condițiile în care doar un număr mic UAT au derulat proiecte cu fonduri POR și AFM pentru amenajarea și modernizarea spațiilor verzi.

Capacitate administrativă și cooperare teritorială:

- Primăriile din județul Maramureș, cu precădere cele din mediul rural, se confruntă cu un deficit de personal specializat, ca urmare a constrângerilor bugetare, a grilelor de salarizare neatractive și a blocării posturilor din administrație;
- Resursele financiare de care dispun autoritățile locale din județ, mai ales cele din orașele mici și din mediul rural, sunt insuficiente pentru realizarea de investiții și cofinanțarea proiectelor, adesea chiar și pentru cheltuielile curente;
- La nivel județean există 5 structuri asociative de tip GAL, care beneficiază de strategii de dezvoltare și de fonduri europene pentru implementarea proiectelor cuprinse în acestea;

- majoritatea UAT-urilor din județ sunt membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară înființate pentru atragerea de fonduri europene și realizarea de investiții (apă-canal, deșeuri, Zona Metropolitană Baia Mare);
- ADI Zona Metropolitană Baia Mare a devenit tot mai activă în pregătirea și implementarea de proiecte pentru membri săi, din diferite surse de finanțare;
- numărul de servicii publice online ale autorităților locale se menține redus și include mai ales plata online a taxelor și impozitelor (doar șase APL-uri);
- Cea mai mare parte dintre UAT-urile din județ nu dispun de documentații cadastrale actualizate;
- Consiliul Județean Maramureș are o experiență îndelungată în domeniul cooperării transfrontaliere (programele transfrontaliere pre- și post-aderare, precum și cele interregionale și transnaționale) cu perspective bune de continuare și în perioada de programare 2014-2020.

Analiza disfuncționalităților identificate prin Analiza-Diagnostic

În urma elaborării Analizei-Diagnostic, au fost identificate, prioritizate – în funcție de gravitate/impact actual asupra celor mai importante grupuri țintă, mărimea teritoriului afectat și evoluția respectivei problemei de-a lungul perioadei de programare anterioare – principalele 3 disfuncții la nivelul fiecărui domeniu de analiză, acestea fiind ulterior analizate și validate în cadrul celor 3 grupuri de lucru sectoriale organizate pe durata elaborării strategiei. În plus, pentru fiecare disfuncție identificată a fost estimat impactul scenariului în care nu se realizează nicio intervenție în perioada de programare 2014-2020, după cum urmează:

Nr. Crt.	Disfuncția identificată la nivelul teritoriului	Gravitatea estimată a acesteia (în funcție de impactul asupra populației, mediului de afaceri și turiștilor)	Mărimea teritoriului afectat	Evoluția în trecut a disfuncției (2016 versus 2007, începutul perioadei anterioare de programare)	Modul de evoluție al disfuncției în viitor (2020 vs 2016) în lipsa intervențiilor de programare strategică
DESCRIEREA GENERALĂ A JUDEȚULUI					
1.	Legăturile de comunicații deficitare cu zona de graniță și cu regiunea învecinată din Ucraina	Medie (impact asupra dezvoltării relațiilor comerciale, a turismului transfrontalier)	Tot județul	Agravare pe fondul suspendării traficului feroviar, a subdimensionării podului peste Tisa	Scăderea tranzitului de mărfuri și persoane, amplificat și de contextul politic și economic dificil din Ucraina
2.	Expunerea ridicată a județului la multiple riscuri naturale și antropice și capacitatea insuficientă de intervenție în situații de urgență	Ridicăta (număr mare de UAT-uri expuse riscului de inundații, alunecări de teren, incendii, poluare cu ape de mină, ape poluate, inclusiv cianuri, din iazuri de decantare etc.)	Tot județul	Agravare pe fondul apariției fenomenului schimbărilor climatice, a uzurii echipamentelor de intervenție ale serviciilor de urgență și de avertizare a populației, de întârzierea lucrărilor de ecologizare a unor perimetre miniere	Creșterea numărului de persoane și bunuri / active afectate de riscuri naturale și antropice
3.	Conectivitatea redusă dintre zona Maramureșului Istoric și restul județului și regiunii	Ridicăta (izolare geografică a Maramureșului Istoric de restul teritoriului prin lanțuri muntoase, cu	Tot județul	Îmbunătățire pe fondul modernizării DJ Baia Sprie-Bârsana și a DN 18	Amplificarea disparităților de dezvoltare dintre Maramureșul Istoric și restul regiunii, scăderea atractivității acestuia pentru investitori, turiști, acces

		drumuri de acces cu capacitate redusă de trafic, cu serpentine, pasuri înguste)			difficil la unele servicii publice disponibile doar în municipiul reședință de județ
ECONOMIA JUDEȚULUI					
1.	Nivel scăzut de dezvoltare economică comparativ cu alte regiuni din țară și U.E. pe fondul structurii economice defavorabile	Ridicată (PIB per capita situat la sub 40% din media U.E. 28, nivel de salarizare sub media regională și națională)	Tot județul	Îmbunătățire (pe fondul dezvoltării mediului de afaceri local, a creșterii exporturilor)	Amplificarea fenomenului de migrație externă și internă a forței de muncă, menținerea salariilor din mediul privat la un nivel redus
2.	Ponderea ridicată a populației ocupate în agricultura de subzistență	Ridicată (circa 30% din forța de muncă a județului și peste 50% din cea din mediul rural ocupată în agricultură, mărimea medie a fermelor de circa 4 ori mai mică decât media U.E.)	Mediul rural și orașele mici	Îmbunătățire (pe fondul migrației forței de muncă către alte sectoare, dar și a migrației externe)	Perpetuarea unui șomaj mascat al forței de muncă din mediul rural și al riscului ridicat de sărăcie al populației, concomitent cu un sector agricol necompetitiv, cu valoare adăugată redusă
3.	Infrastructura și serviciile insuficiente de sprijin pentru investitori și antreprenori	Ridicată (lipsă parcuri tehnologice, industriale, logistice, incubatoare și acceleratoare de afaceri, lanțuri integrate de furnizare a produselor agroalimentare, clustere)	Tot județul	Agravare (deficit de terenuri disponibile pentru investitori, închiderea singurului incubator de afaceri din județ)	Scăderea atractivității județului pentru investitori, inclusiv relocarea unora dintre cei existenți în alte regiuni, și menținerea spiritului antreprenorial local la un nivel sub media națională și regională
DEZVOLTAREA TERITORIALĂ A JUDEȚULUI					
1.	Rețea hipertrofiată, dezechilibrată de așezări	Ridicată (orașe mici cu caracteristici rurale, cu nivel	Orașe mici	Îmbunătățire (prin investiții realizate în	Menținerea diferențelor de dezvoltare intra-județene între Baia Mare,

	urbane	redus de dotare și deservire a zonelor rurale adiacente)		infrastructura și serviciile publice din orașele mici)	celelalte orașe și mediul rural, accesul limitat la servicii publice al populației din afara reședinței de județ și a zonei sale metropolitane, suprasolicitarea furnizorilor de servicii din Baia Mare
2.	Dotarea deficitară a locuințelor cu instalații și echipamente publice	Ridicată (circa 1/3 dintre locuințele din județ nu dispun de instalații de alimentare cu apă, canalizare, încălzire centrală, existența unor zone rezidențiale neelectrificate, zone rezidențiale noi cu planificare urbanistică – PUG-uri depășite - și dotare cu echipamente publice deficitare)	Tot județul	Îmbunătățire (prin investițiile publice și private de extindere a rețelelor de utilități, actualizare PUG-uri, modernizare a locuințelor, inclusiv cu remiteri de valută ale lucrătorilor din străinătate)	Menținerea unei calități reduse a locuirii, mai ales în zonele rurale izolate și în noile cartiere din zona periurbană a celor două municipii, cu riscuri atât pentru confortul, cât și pentru sănătatea populației
3.	Calitatea și eficiența energetică scăzută a fondului locativ	Ridicată (circa 2/3 dintre locuințe sunt nereabilitate termic, iar ponderea celor care utilizează energia regenerabilă pentru asigurarea energiei este infim, procent ridicat al locuințelor din mediul urban amplasate în blocuri	Tot județul	Îmbunătățire (prin derularea de lucrări de reabilitare termică a blocurilor, cu finanțare publică și privată, investiții private pentru construcția, extinderea și modernizarea locuințelor, inclusiv pe	Creșterea emisiilor de CO ₂ , risipa de energie, cu impact asupra puterii de cumpărare a populației (inclusiv ca urmare a creșterii prețului acesteia), degradarea fațadelor clădirilor de locuit, cu impact asupra esteticii urbane și siguranței cetățenilor, dar și menținerea riscului de excluziune socială a locuitorilor din cartierele

		ridicate în perioada comunistă, cu calitate redusă a locuirii și a spațiilor adiacente)		fondul remiterilor de valută, investiții în spațiile publice urbane)	marginalizate / defavorizate
PATRIMONIUL NATURAL ȘI CULTURAL. TURISMUL					
1.	Starea avansată de degradare a unor monumente istorice și conservarea necorespunzătoare a patrimoniului construit	Ridică (peste 500 de monumente istorice, parțial aflate în proprietate privată, a căror conservare implică eforturi financiare considerabile, supuse factorilor naturali și antropici de degradare)	Tot județul	Agravare (pe fondul acțiunii factorilor naturali, accentuați de schimbările climatice, dar mai ales a celor antropici – întreținerea necorespunzătoare, lucrări de intervenție inadecvate, retrocedări etc., concomitent cu fonduri publice reduse alocate restaurării și conservării)	Distrugerea totală sau parțială a unor monumente istorice, din care unele de importanță națională, precum și restrângerea ofertei județului pentru turism cultural, la care se adaugă riscurile pentru siguranța populației
2.	Dezvoltarea suboptimală a turismului prin raportare la resursele turistice ale județului	Medie (ponderea turismului în PIB și ocuparea populației este de circa 1-2%, în pofida resurselor disponibile pentru majoritatea formelor de turism)	Tot județul	Îmbunătățire (pe fondul investițiilor publice și private în infrastructura turistică și de agrement, în introducerea în circuitul turistic a unor obiective de patrimoniu, în spațiile de cazare și alimentație publică, în	Menținerea unei contribuții scăzute a turismului la PIB-ul județean și la crearea de noi locuri de muncă, afectarea întreprinzătorilor locali din sector, concomitent cu o reorientare a turiștilor către alte zone din regiune, cu investiții în infrastructură și promovare mai ridicate

				serviciile de informare și promovare turistică)	
3.	Infrastructura și oportunitățile limitate de agrement și de petrecere a timpului liber pentru locuitori și turiști	Medie (infrastructură sportivă neatractivă, desființarea singurei grădini zoo din județ, existența unor zone de agrement neamenajate, spații verzi insuficiente)	Tot județul	Îmbunătățire (pe fondul investițiilor în infrastructura și oferta culturală, în unități private de agrement, sport, în amenajarea și modernizarea unor spații verzi etc.)	Afectarea întreprinzătorilor din domeniul turismului și industrii conexe, pe fondul duratei scăzute a sejururilor vizitatorilor, precum și orientarea locuitorilor din județ către zonele din agrement din regiunile învecinate, care beneficiază de sumele cheltuite de aceștia

CAPITALUL UMAN

1.	Migrația masivă în străinătate și către alte județe din țară a forței de muncă tinere	Ridicată (circa 10% din populația cu domiciliul în județ a părăsit județul în ultimii 20 ani, majoritatea fiind persoane cu vârsta între 20 și 40 de ani)	Tot județul	Agravare (numărul persoanelor plecate a crescut între 2002 și 2011, sporul migratoriu fiind în continuare principala cauză a scăderii populației)	Accentuarea deficitului de forță de muncă în anumite sectoare ale economiei și scăderea atractivității județului pentru investitorii care realizează activități cu valoare adăugată ridicată, concomitent cu scăderea natalității și depopularea unor localități
2.	Ponderea redusă a populației cu studii superioare față de alte județe din regiune și din țară	Medie (procentul populației cu studii superioare este cel mai redus din regiune și la jumătate față de cel din Cluj, inclusiv pe fondul migrației externe și interne a absolvenților – fenomen de "brain drain", dar și a profilului economic moștenit din perioada comunistă)	Tot județul	Îmbunătățire (numărul persoanelor cu studii superioare a crescut cu circa 5 procente în perioada 2002-2011, mai ales în rândul populației tinere din mediul urban, cu acces mai facil la învățământul superior)	Scăderea atractivității județului pentru investitorii din sectoare înalt tehnologizate, menținerea la un nivel redus a inițiativelor antreprenoriale locale, afectarea consumului cultural
3.	Scăderea natalității și îmbătrânirea populației	Ridicată (rata natalității a atins minimul istoric după 2010, iar numărul persoanelor de peste 65 de ani este egal cu cel al copiilor)	Tot județul	Agravare (rata natalității a scăzut la jumătate față de 1989, vârsta medie a populației fiind în creștere continuă)	Accentuarea fenomenului de îmbătrânire demografică, care va conduce la depopularea unor zone rurale, crearea unei presiuni suplimentare asupra sistemelor de sănătate și asigurări sociale, închiderea de unități de învățământ, restrângerea resurselor locale de forță de muncă tânără

SĂNĂTATE ȘI SERVICII SOCIALE

1.	Rata ridicată a morbidității populației	Ridicată (numărul persoanelor cu afecțiuni medicale este în continuă creștere, inclusiv pe fondul îmbătrânirii populației)	Tot județul	Agravare (rata morbidității și chiar a mortalității este în creștere, tendință care va continua în contextul în care vârsta medie a populației a ajuns la circa 40 de ani)	Creșterea ratei mortalității, menținerea speranței de viață a populației sub media europeană, creșterea cheltuielilor populației cu sănătatea, afectarea calității vieții, precum și suprasolicitarea sistemului public de servicii medicale
2.	Dotarea deficitară cu echipamente, aparatură și personal a unităților medicale publice	Ridicată (toate spitalele publice din județ se confruntă cu deficit de personal, pe fondul emigrării externe și a orientării acestora către sectorul privat, au echipamente și aparatură insuficiente și învechite etc.)	Tot județul	Agravare (numărul de medici din sistemul public a scăzut față de anul 2007, iar o parte importantă din personal e în pragul pensionării)	Creșterea mortalității, reorientarea pacienților către sectorul privat, din țară sau străinătate, sau către spitalele din marile centre universitare, suprasolicitarea Spitalului Județean de Urgență ca urmare a redirectionării majorității pacienților din spitalele mici, continuarea fenomenului de migrație a medicilor din sectorul public din cauza dotării deficitare
3.	Numărul mare de locuitori expuși riscului de sărăcie și excluziune socială	Ridicată (circa 25% dintre locuitori sunt expuși riscului de sărăcie și de excluziune socială, cei mai mulți fiind dependenți de servicii și prestații sociale, furnizate în principal de entități publice	Tot județul	Agravare (creșterea numărului de locuitori de etnie romă, vârstnici dependenți și cu venituri reduse, de copii cu părinții plecați în străinătate, persoane fără locuință etc.)	Creșterea dependenței persoanelor provenind din grupuri defavorizate de servicii și prestații sociale în lipsa unor măsuri eficiente de integrare, depășirea capacității financiare și umane a sectorului public și ONG de a furniza aceste servicii, creșterea infraționalității, a abandonului școlar, a numărului de cereri pentru locuințe sociale etc.

EDUCAȚIE

1.	Starea deficitară a infrastructurii educaționale din județ	Ridicată (număr mare de unități de învățământ fără autorizație sanitară și PSI, cu condiții inadecvate din perspectiva stării clădirilor, a eficienței energetice, a mobilierului, a dotării cu săli și terenuri de sport, laboratoare și ateliere școlare, deficit de locuri în creșe și unele grădinițe)	Tot județul	Îmbunătățire (prin realizarea de investiții din fonduri europene, de la bugetul de stat și din bugetele locale pentru construcția, reabilitarea și dotarea unităților de învățământ)	Expunerea elevilor și a cadrelor didactice din județ la riscuri de siguranță și sănătate, mai ales în mediul rural, menținerea unui interes scăzut al tinerilor absolvenți pentru o carieră didactică, afectarea calității actului didactic din cauza deficiențelor materiale
2.	Rata ridicată a abandonului școlar	Medie (rată a abandonului peste media regională și națională, mai ales în rândul copiilor proveniți din grupuri defavorizate)	Tot județul	Îmbunătățire (prin derularea în mai multe unități de învățământ a programelor "A doua șansă" și a celor sociale adresate elevilor)	Creșterea numărului de tineri supuși excluziunii sociale, a ratei șomajului în rândul acestora, accentuarea marginalizării unor comunități defavorizate
3.	Interesul scăzut al absolvenților de gimnaziu pentru învățământul tehnic și profesional	Ridicată (rata ridicată a șomajului în rândul persoanelor sub 30 de ani, dificultăți ale angajatorilor în a recruta forță de muncă calificată)	Tot județul	Agravare (numărul de elevi din școlile profesionale a scăzut la mai puțin de un sfert față de anul 2007, prin reorientarea lor către licee cu pregătire preponderent teoretică)	Scăderea atractivității județului pentru investitorii existenți și potențiali, care se vor confrunta cu un deficit de forță de muncă cu studii medii, corespunzător calificați, fiind nevoiți să deruleze programe proprii de formare la locul de muncă, precum și creșterea șomajului în rândul locuitorilor cu ocupații care nu mai au cerere pe piața locală a muncii

INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT

1.	Relativa izolare a județului față de coridoare majore de transport din rețeaua TEN-T și lipsa unei rețele de transport rapid	Ridicată (singurul județ, alături de Bistrița-Năsăud, fără acces la rețeaua TEN-T rutieră centrală sau globală, lipsă acces la rețeaua TEN-T feroviară centrală)	Tot județul	Îmbunătățire (extinderea și modernizarea Aeroportului Internațional Baia Mare, parte a rețelei TEN-T, cu fonduri europene)	Accentuarea disparităților de dezvoltare față de alte județe mai bine conectate, mai ales la granița de vest, ceea ce va afecta mai ales atractivitatea pentru investitori și turiști
2.	Starea deficitară a infrastructurii de transport rutier (drumuri naționale, județene, comunale, agricole, străzi, intersecții), feroviar (linii, gări) și intermodal (pasageri și mărfuri)	Ridicată (existența unor drumuri naționale nereabilite, iar peste 20% dintre drumurile județene, 70% din cele comunale și agricole și 40% din străzile urbane sunt pietruite și sau de pământ; rețeaua feroviară este foarte uzată și neelectrificată, iar gările se află într-o stare avansată de degradare; municipiul Baia Mare nu dispune de un terminal intermodal de pasageri și mărfuri)	Tot județul	Agravare (creșterea continuă a parcului auto, reducerea traficului feroviar)	Menținerea emisiilor de CO2 generate de sectorul de transport și a numărului de accidente rutiere la un nivel ridicat, creșterea timpilor de deplasare, a costurilor cu combustibili, accentuarea declinului sectorului feroviar, precum și perpetuarea accesului deficitar al zonelor rurale izolate la unele funcțiuni și servicii publice, acestea fiind tot mai puțin atractive pentru locuitori, întreprinzători și turiști
3.	Infrastructura deficitară de transport alternativ (ecologic)	Ridicată (extensia redusă a pistelor de biciclete și starea necorespunzătoare a acestora, deficitul de zone pietonale și de promenadă,	Mediul urban	Agravare (schimbările climatice cresc nevoia de spații umbrite, iar traficul auto în creștere impune găsirea de alternative la	Creșterea poluării aerului determinată de sectorul transporturilor și accentuarea insulelor de căldură din mediul urban, accentuarea blocajelor din trafic și a deficitului de locuri de parcare, pe fondul

		existența unor străzi fără trotuare și degradarea celor existente)		transportul motorizat; interes în creștere al populației pentru deplasarea cu bicicletă)	creșterii parcului auto, în defavoarea deplasării cetățenilor cu bicicleta, mijloacele de transport sau pe jos, cu impact inclusiv asupra sănătății și siguranței locuitorilor
ECHIPAREA TERITORIULUI					
1.	Extensia redusă a rețelelor tehnico-edilitare în teritoriu și uzura infrastructurii existente	Ridicată (peste jumătate dintre locuințele din județ nu sunt conectate la sisteme centralizate de alimentare cu apă, canalizare, gaze naturale, mulți proprietari realizând sisteme proprii; în zona montană existând locuințe neelectrificate, risc de preinfringement pentru infrastructura de apă și apă uzată)	Mediul rural și orașe mici	Îmbunătățire (realizarea de investiții publice pentru extinderea și modernizarea sistemelor centralizate de alimentare cu apă, canalizare, energie electrică etc.)	Menținerea calității locuirii la un nivel redus, mai ales în mediul rural și în orașele mici, concomitent cu atractivitatea redusă a acestora pentru investitori, precum și perpetuarea unor riscuri de mediu, legate de poluarea cu ape uzate neepurate, alimentarea cu apă potabilă din surse proprii cu calitate necontrolată, poluarea aerului cu emisii rezultate din arderi de combustibili solizi
2.	Lipsa unei conducte de transport a gazelor naturale în zona Maramureșului Istoric	Ridicată (în zona Maramureșului Istoric nu există rețele de distribuție a gazelor naturale, locuințele fiind încălzite cu sobe pe bază de combustibili solizi, care poluează aerul)	Maramureșul Istoric	Îmbunătățire (creșterea prețului la gaze naturale face tot mai puțin atractivă utilizarea acestui tip de combustibil pentru încălzire, unii proprietari au investit în centrale termice pe bază de lemn sau GPL)	Menținerea unei calități reduse a locuirii, a atractivității reduse pentru investitori și poluarea aerului cu emisii rezultate din arderi de combustibili solizi

3.	Lipsa sistemelor de canalizație subterană pentru cablurile aeriene	Ridicată (nicio localitate din județ nu dispune de un sistem extins de canalizație subterană a cablurilor aeriene, care prezintă risc de avariere cu întreruperea furnizării serviciilor de alimentare cu energie și telecomunicații, de cădere peste participanții la trafic)	Mediul urban	Agravare (cablurile aeriene tot mai dense, asociate cu acutizarea schimbărilor climatice, accentuează riscul de întrerupere a furnizării și producerii de pagube materiale)	Accentuarea riscului de întrerupere a furnizării de electricitate și de servicii de telecomunicații, a pericolului de cădere a arborilor peste cabluri și a acestora peste participanții la trafic, precum și a aspectului inestetic al clădirilor și străzilor împânzite de rețele aeriene
POTENȚIALUL MATERIAL ȘI ENERGETIC					
1.	Gradul redus de valorificare a resurselor energetice ale județului	Ridicată (județul dispune de o mare diversitate de resurse de producere a energiei regenerabile, care sunt valorificate în foarte mică măsură)	Tot județul	Agravare (prin sistarea mineritului în anul 2007 și numărul redus sau chiar inexistent de unități de producere a energiei fotovoltaice, aeriene, din biomasă agricolă și lemnoasă)	Creșterea emisiilor de CO ₂ , generate mai ales de sectorul construcțiilor, și a costurilor ridicate suportate de populație și agenți economici cu energia de tip convențional
2.	Eficiența energetică redusă și risipa de energie convențională din sectorul public	Ridicată (cu excepția unor inițiative-pilot, clădirile, iluminatul și transportul public din județ nu utilizează decât surse convenționale de energie, în pofida potențialului de producere a energiei regenerabile	Tot județul	Îmbunătățire (prin elaborare PAED Baia Mare, reabilitarea termică a unor clădiri publice, înlocuirea parțială a corpurilor de iluminat cu unele mai eficiente energetic	Creșterea emisiilor de CO ₂ și a costurilor cu energia electrică suportate de administrațiile locale, concomitent cu confortul redus al unor clădiri publice și calitatea nesatisfăcătoare a serviciilor de iluminat public din anumite localități din județ

		existent, iar risipa de energie conduce la costuri ridicate pentru administrațiile locale)			
3.	Insuficienta valorificare sustenabilă a resurselor materiale ale județului	Medie (județul dispune de resurse materiale bogate și diversificate - de la materiale de construcții la ape minerale, care sunt în tot mai mică măsură exploatate în prezent din rațiuni economice și de mediu)	Tot județul	Agravare (prin sistarea completă a activităților extractive la jumătatea anilor 2000 și prin constrângerile de mediu impuse după aderarea la U.E.)	Importul de materii prime din alte regiuni și menținerea unei rate scăzute de ocupare a populației
MEDIUL ÎNCONJURĂTOR ȘI INFRASTRUCTURA DE MEDIU					
1.	Poluarea apelor din cauza problemelor de mediu din fostele perimetre miniere	Ridică (apele de mină neepurate sau insuficient epurate, ca și cele care conțin metale și cianuri din iazurile de decantare neecologizate, prezintă un risc ridicat de poluare a apelor de suprafață și subterane)	Zonele miniere (Zona Metropolitană Baia Mare, Borșa, Băiuț)	Îmbunătățire (derularea unor lucrări de închidere și ecologizare a unor perimetre miniere și iazuri de decantare)	Accentuarea poluării apelor de suprafață, subterane și freatice, precum și expunerea acestora la accidente ecologice majore, cu costuri pe termen lung și afectarea sănătății populației și a biodiversității
2.	Defrișările ilegale /necontrolate din pădurile din județ și braconajul	Ridică (la nivelul județului există o suprafață mare de păduri private, nepăzite și fără amenajament silvic, unde se practică tăieri necontrolate, la care se	Tot județul	Îmbunătățire (întărirea controlului silvic și îmbunătățirea legislației în domeniu, acțiunile societății civile)	Restrângerea fondului forestier cu impact asupra rezilienței județului la schimbări climatice (de ex. prevenirea inundațiilor și a alunecărilor de teren), scăderea calității aerului, a potențialului turistic, a resurselor de materie primă pentru industria

		adaugă exploatările ilegale și braconajul)			prelucrătoare, a biodiversității și afectarea unor habitate naturale
3.	Degradarea și poluarea solurilor din județ ca urmare a factorilor naturali și antropici	Ridicată (peste jumătate dintre terenurile agricole din județ sunt expuse diferitelor fenomene de degradare – eroziune, alunecări de teren, gleizare și pseudogleizare, etc., fiind în general declarate zone montane defavorizate, dar și poluării, mai ales în zonele unde sunt amplasate iazuri de decantare, halde de steril care nu au fost încă ecologizate, lucrările de acest tip fiind întârziate)	Tot județul	Agravare (ca urmare a acțiunii factorilor naturali – asociați mai ales schimbărilor climatice, deficitului de resurse umane și financiare pentru executarea, reabilitarea și întreținerea lucrărilor de îmbunătățiri funciare, fragmentării proprietății agricole, dar și a acțiunii factorilor antropici – depozitare necontrolată de deșeuri, întâzieri în ecologizarea unor perimetre poluate ca urmare a activităților industriale și miniere)	Scăderea productivității agricole și restrângerea veniturilor fermierilor, creșterea subvențiilor și despăgubirilor acordate de sectorul public acestora, precum și afectarea sănătății populației ca urmare a problemelor de mediu asociate perimetrelor neecologizate

CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ ȘI COOPERARE TERITORIALĂ					
1.	Problemele legate de realizarea lucrărilor cadastrale și de carte funciară, dar și a celor de planificare urbanistică	Ridicată (nicio localitate din județ nu are finalizate lucrările de cadastru și de înscriere în cartea funciară, iar o parte dintre UAT-uri au PUG-urile în curs de elaborare sau de avizare, cele în vigoare fiind vechi de peste 15 ani)	Tot județul	Agravare (pe fondul deficitului de terenuri pentru investitori în zona metropolitană, a creșterii numărului de tranzacții, a creșterii numărului de beneficiari de subvenții pentru agricultură, a proceselor de retrocedare, a necesității de a demonstra proprietatea asupra obiectivelor realizate cu fonduri europene etc.)	Blocarea sau întârzierea unor investiții publice și private, dificultăți în realizarea de tranzacții imobiliare, cu impact asupra atractivității județului, concomitent cu o dezvoltare urbanistică insuficient reglementată și planificată, care va conduce la costuri investiționale și de mediu pentru administrații și cetățeni
2.	Deficitul de resurse umane și financiare de la nivelul autorităților publice locale	Ridicată (toate instituțiile publice din județ au posturi vacante, inclusiv ca urmare a blocării acestora pe durata crizei, dar și a nivelului neatractiv de salarizare, iar bugetele unor localități mici acoperă doar cheltuielile de funcționare a aparatului administrativ, fiind dependente de	Tot județul	Îmbunătățire (deblocarea unor posturi din administrație, creșterea treptată a veniturilor în sectorul administrație publică și alocarea unor sume mai mari pentru echilibrarea bugetelor UAT-urilor cu venituri proprii reduse)	Afectarea calității serviciilor publice furnizate de autoritățile locale, prin abandonarea unor investiții și supraîncărcarea populației, scăderea gradului de absorbție a finanțărilor nerambursabile, cu efecte în lanț asupra mediului de afaceri și a calității vieții, precum și creșterea gradului de insatisfacție al cetățenilor în raport cu sectorul public

		transferuri de la bugetul de stat sau județean)			
3.	Dezvoltarea insuficientă a serviciilor online furnizate de autoritățile locale (e-administrație)	Medie (un număr foarte mic de primării din mediul rural și chiar din orașele mici oferă posibilitatea de plată online a taxelor și impozitelor locale, iar unele UAT-uri nu dispun nici măcar de o pagină Web)	Mediul rural și orașele mici	Agravare (numărul tot mai mare de utilizatori de Internet și de telefoane inteligente, concomitentul cu emigrarea masivă a populației în străinătate, crește interesul populației pentru accesarea unor servicii publice de la distanță)	Reducerea accesului unor categorii de locuitori la serviciile publice, comunicarea deficitară dintre administrație și cetățeni, cu efecte negative multiple, precum și potențiala scădere a volumului taxelor și impozitelor locale sau încasarea cu întârziere a acestora
CERCETARE-DEZVOLTARE-INOVARÉ					
1.	Transferul tehnologic insuficient dinspre mediul de cercetare / academic către cel de afaceri	Ridicată (cu excepția unor colaborări de succes între centrele de cercetare ale Centrului Universitar Nord și diferite companii locale, majoritatea covârșitoare a întreprinzătorii din județ nu cunosc și nu valorifică rezultatele cercetării aplicative derulate în județ, iar investitorii străini preferă să apeleze la resursele interne ale	Tot județul	Agravare (structura producției și exporturilor realizate de agenții economici din județ indică o pondere ridicată a produselor manufacturiere sau bazate pe exploatarea resurselor naturale, cu un nivel redus de tehnologie încorporată, excepție făcând doar produsele unor	Scăderea competitivității companiilor locale, aflate într-un mediu tot mai concurențial, ceea ce va conduce la reducerea numărului de locuri de muncă, menținerea unui nivel redus de salarizare, la exploatarea intensivă și nesustenabilă a forței de muncă și resurselor materiale ieftine de la nivel local

		concernului din care fac parte, cultura inovării este precară la nivelul mediului de afaceri și populației)		investitori străini)	
2.	Infrastructura și serviciile suport deficitare pentru susținerea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare	Ridicată (lipsa unor parcuri științifice și tehnologice, incubatoare și acceleratoare de afaceri pentru start-up-uri și spin-off-uri inovative, a unor centre de transfer tehnologic la nivelul furnizorilor de cercetare din județ)	Mediul urban	Îmbunătățire (prin serviciile furnizate de Centrul Universitar Nord al UTCN și CDIMM, CCI, firmele de consultanță și experții în proprietate intelectuală, rețeaua BISNET – Europe Enterprise Network)	Menținerea atractivității reduse a județului pentru investitori din domeniile care încorporează un grad ridicat de tehnologice, pentru tinerii cu studii superioare care doresc să dezvolte start-up-uri și spin-off-uri inovative, precum și a interesului redus pentru inovare în rândul populației și a mediului de afaceri
3.	Subfinanțarea cronică a activității de cercetare din fonduri publice	Ridicată (subfinanțarea sectorului public de cercetare a condus la dispariția institutelor și stațiunilor de cercetare cu tradiție din județ, care nu s-au putut autosuține din activități pur comerciale)	Mediul urban	Agravare (reducerea ponderii din PIB alocate activităților de CDI la mai puțin de 0,5%, de 4 ori sub media U.E.)	Dispariția nucleelor de cercetători de la nivel local, de exemplu a celor din mediul universitar, accentuarea fenomenului de brain-drain în rândul experților și scăderea competitivității economiei locale

De asemenea, în urma analizei diagnostic au fost identificate o serie de sectoare cu potențial de dezvoltare în perioada 2014-2020, a căror susținere poate aduce beneficii importante asupra dezvoltării județului, după cum urmează:

Nr. Crt.	Avantaje competitive/puncte tari sectoriale ale județului	Justificarea selectării avantajului competitiv/punctului tare	Oportunități de dezvoltare la nivel sectorial, în perioada 2014-2020
<i>ECONOMIA JUDEȚULUI</i>			
1.	Existența unor aglomerări industriale / potențiale clustere	Județul ocupă locul I la nivel național la producția de mobilier și reunește un număr important de producători din domeniul prelucrării lemnului, echipamentelor electrice, industriei alimentare și a băuturilor, industriei textile și a pielăriei și încălțăminte, construcțiilor metalice și prelucrării metalelor, care stau la baza creșterii continue a volumului exporturilor	Formarea unor clustere inovative în domeniile de specializare industrială inteligentă ale județului, care să contribuie la dezvoltarea activităților de CDI din domeniu, la dezvoltarea de noi produse cu valoare adăugată ridicată, la promovarea comună și reprezentarea intereselor producătorilor locali, la formarea profesională continuă a forței de muncă din domeniu etc.
2.	Suprafața ridicată de terenuri agricole pe care nu se aplică îngrășăminte chimice și pesticide	Suprafețele pe care s-au aplicat îngrășăminte chimice și pesticide s-au restrâns semnificativ față de 2007, pe fondul lipsei unor exploatații moderne, de mari dimensiuni, iar micii producători locali încă practică utilizarea pe scară largă a îngrășămintelor naturale și creșterea animalelor în regim tradițional. Există deja mai mulți producători atestați de produse agroalimentare bio, cu succes remarcabil pe piața internă și externă	Afirmarea județului ca un hub pentru livrarea de produse agroalimentare bio, o piață cu o creștere continuă pe plan internațional și cu perspective bune de export, care ar contribui la creșterea valorii adăugate din acest sector și la capitalizarea micilor fermieri, în condițiile sprijinirii acestora și a asociațiilor de producători și a conceperii unor lanțuri integrate de furnizare. Dezvoltarea acestei nișe de piață ar putea contribui și la dezvoltarea agroturismului din județ
3.	Numărul mare de produse tradiționale atestate	Județul ocupă locul II la nivel național la numărul de produse tradiționale atestate, de la produse de panificație, carne și preparate din carne, din fructe și legume, lactate și brânzeturi, la băuturi alcoolice, acestea fiind deja cunoscute și apreciate pe piața internă și externă, în pofida lipsei unor acțiuni	Dezvoltarea turismului gastronomic, în vederea întregirii ofertei turistice a județului, cu impact pozitiv și asupra agriculturii și a dezvoltării unei clase de mici întreprinzători în zonele rurale exclusiv agricole, confruntate cu migrația externă a populației. Ca și în cazul produselor bio, sunt

		coordonate de promovare sub un brand comun. Asociațiile producătorilor de profil deja constituite la nivel județean sunt active și au făcut primii pași înspre dezvoltarea acestui sector	necesare măsuri de sprijinire a fermierilor, de încurajare a dezvoltării structurilor asociative și a sistemelor integrate de furnizare
DEZVOLTAREA TERITORIALĂ			
1.	Zona Metropolitană Baia Mare este una dintre primele constituite în România și are o activitate intensă de promovare a dezvoltării urbane integrate	ADI Zona Metropolitană Baia Mare are o istorie de peste 10 ani și a promovat de-a lungul timpului numeroase proiecte în domeniul dezvoltării urbane integrate (transport, energie, capacitate administrativă și planificare strategică, FPC etc.), fiind unul dintre promotorii acestui concept la nivel național, în calitate de membru activ al FZMAUR. Pe de altă parte, Zona Metropolitană a înregistrat o performanță remarcabilă prin conceperea și funcționalizarea unui sistem de transport public metropolitan înaintea unor orașe mari din România, fiind un exemplu de bună practică la nivel național	Întărirea rolului ADI Zona Metropolitană Baia Mare de vector al dezvoltării și de structură de planificare, coordonare și de sprijin a administrațiilor locale asociate, de exemplu prin extinderea sistemului de transport public la nivelul UAT-urilor componente, precum și prin furnizarea altor servicii publice, în contextul modificării legislației naționale din domeniu, a susținerii financiare a structurilor asociative, a descentralizării și a implementării conceptului de dezvoltare urbană durabilă în politicile publice din România
2.	Existența unor poli rurali cu potențial de deservire microregională a localităților învecinate	La nivelul județului există mai multe comune și orașe mici situate în zone exclusiv rurale, care au o tradiție îndelungată de deservire a localităților rurale învecinate și care dispun de unele echipamente publice adecvate în acest sens (de ex. Ocna Șugatag), precum licee sau școli profesionale, centre de permanență medicală, târguri și piețe agroalimentare, centre de informare turistică, unități culturale și muzeale, centre sociale, unități de producție etc. Astfel de centre devin tot mai importante în condițiile	Realizarea de investiții prioritare pentru susținerea polilor de dezvoltare rurală, care să deservească cu servicii publice, dar și private, populația din zonele relativ izolate ale județului, în contextul scăderii populației și a resurselor deficitare pentru investiții, reducând astfel supra-aglomerare municipiului Baia Mare și asigurând o dezvoltare mai echilibrată a teritoriului

		restructurării continue a sistemului public de sănătate, educație etc., pe fondul resurselor financiare deficitare, dar și a scăderii populației (de ex. a celei școlare)	
PATRIMONIUL NATURAL ȘI CULTURAL. TURISMUL			
1.	Resurse turistice naturale și antropice - bogate, diversificate și autentice în context național și european	Județul a devenit, mai ales în ultimii 10 de ani, o destinație turistică tot mai populară, pe fondul patrimoniului său natural și cultural unic în context național și chiar european, care cuprinde de la biserici de lemn din patrimoniul UNESCO, până la parcuri naționale, gastronomie autentică, domenii schiabile, ape cu rol terapeutic, până la muzee și case memoriale, costume populare, tradiții și obiceiuri sau obiective originale precum Cimitirul Vesel și Mocănița de pe Valea Vaserului, care i-au dus faima în întreaga lume. Investițiile private în infrastructură turistică și de cazare, precum și măsurile publice de susținere și promovare a acestui sector au consolidat județul ca destinație turistică, însă efectele economice ale acestora sunt încă restrânse în comparație cu potențialul deosebit al județului	Dezvoltarea susținută și sustenabilă a sectorului turistic, cu precădere a acelor forme cu potențial ridicat la nivel județean (turismul cultural-religios, rural, montan, balnear, de afaceri, ecologic, ecvestru, sportiv și științific), concomitent cu reducerea sezonality, creșterea duratei sejurului, a numărului de turiști străini și a beneficiilor resimțite de economia locală și de cetățeni
2.	Elaborarea Strategiei Culturale a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030 și candidatura acestuia la statutul de Capitală Europeană a Culturii în anul 2021	Municipiul Baia Mare dispune de una dintre cele mai solide și inovative strategii culturale din țară, activitatea din domeniu cunoscând deja o dezvoltare remarcabilă în ultimii ani, cu precădere prin implicarea financiară a autorităților, dar și prin afirmarea ONG-urilor din domeniu. De asemenea,	Implementarea strategiei culturale a municipiului Baia Mare va avea beneficii substanțiale pentru dezvoltarea pe regenerarea urbană și reafirmarea acestuia ca centru cultural și turistic, creșterea vizibilității interne și internaționale, dar și a calității vieții locuitorilor. În plus, obținerea statutului de

		municipiul Baia Mare a reușit performanța de a se clasa în rândul celor 4 orașe selectate din România în etapa finală a evaluării pentru obținerea statutului de capitală europeană a culturii în anul 2021, depășind orașe de talia Iașiului, Craiovei sau Brașovului	capitală europeană a culturii ar avea un impact benefic deosebit și pe termen lung asupra dezvoltării județului în ansamblul său

CAPITALUL UMAN			
1.	Existența unor resurse semnificative de forță de muncă, cu o cultură favorabilă muncii și performanței profesionale	Circa 2/3 din populația județului este reprezentată de persoanele apte de muncă, în pofida fenomenului amplu de migrație externă din ultimii 20 de ani. Circa o treime din resursele de muncă sunt implicate în activități informale, mai ales agricultură, cu precădere în mediul rural. Pe de altă parte, faptul că peste 10% din populația județului a lucrat pe termen scurt sau lung în străinătate, într-o cultură favorabilă muncii și performanței profesionale, unii chiar în domenii înalt tehnologizate, precum și remiterile substanțiale de valută investite la nivel local ale lucrătorilor din Europa de Vest prin comparație cu alte zone ale țării confruntate cu acest fenomen, indică faptul că forța de muncă locală este un avantaj competitiv al județului.	Valorificarea resurselor de forță de muncă de la nivel local, mai ales în mediul rural și în orașele mici, prin atragerea de investiții în domenii cu valoare adăugată ridicată și nivel corespunzător de salarizare, precum și susținerea dezvoltării antreprenoriatului în rândul remigranților. O altă categorie vizată este cea a tinerilor, în rândul cărora șomajul se menține ridicat, prin reorientarea acestora către programe de formare profesională continuă care să le asigure adaptarea la cerințele actuale ale pieței muncii. Pe de altă parte, inclusiv prin realizarea de investiții publice care să contribuie la creșterea calității vieții, se creează premisele întoarcerii unor persoane care actualmente lucrează în străinătate și a motivării acestora pentru investirea economiilor acumulate la nivel local.
2.	Diversitatea etnică și religioasă a populației, toleranța și deschiderea locuitorilor	La nivelul județului există comunități tradiționale importante de maghiari, ucraineni, romi, germani, evrei ș.a.m.d., aparținând unui număr mare de confesiuni religioase (ortodocși, greco și romano-catolici, reformați, protestanți etc.), foarte bine integrate și active în comunitate, reprezentate politic, care beneficiază de	Atragerea unui număr mare de investitori, turiști, chiar și locuitori și forță de muncă din străinătate, pe fondul toleranței și a deschiderii locuitorilor, dar și a poziției de graniță a județului între Europa Centrală și de Est. Diversitatea etnică și religioasă constituie un atu important pentru dezvoltarea turismului cultural și religios, dar și pentru întărirea relațiilor de cooperare internațională.

		servicii de învățământ și evenimente culturale în limba minorităților naționale, ceea ce asociat cu numărul mare al maramureșenilor care au lucrat sau încă lucrează în străinătate, crează premisele unui mediu tolerant și a deschiderii față de turiștii, vizitatorii, investitori și chiar forța de muncă din străinătate.	
SĂNĂTATE ȘI SERVICII SOCIALE			
1.	Dezvoltarea sectorului de servicii medicale private	Sectorul de servicii medicale private s-a dezvoltat continuu în ultimii ani, compensând restructurarea unor unități medicale din sistemul public și atrăgând o parte din personalul medical al acestora. Astfel, au fost înființate de la clinici care oferă servicii de spitalizare continuă și de zi, până la cabinete de specialitate și laboratoare de analize, ori de tehnică dentară.	Continuarea dezvoltării sectorului de servicii medicale private, care să asigure accesul populației județului la o gamă mai extinsă de servicii medicale de bună calitate, la prețuri accesibile, precum și dezvoltarea nișei de turism medical, dată fiind poziția de graniță a județului și competitivitatea ridicată prin preț a acestuia în comparației cu marile centre universitare. Aceasta ar conduce, de asemenea, la reducerea fenomenului migrației în rândul personalului medical de specialitate și la dezvoltarea spiritului antreprenorial în rândul acestora.
2.	Numărul mare de parteneriate public-private pentru furnizarea de servicii sociale	Județul Maramureș se remarcă prin numărul foarte mare de furnizori privați de servicii sociale, prin comparație cu alte județe din țară. Aceștia au reușit să compenseze parțial deficitul de resurse umane și financiare din sectorul public, să atragă finanțări externe, să extindă gama de	Creșterea ponderii serviciilor sociale furnizate de sectorul ONG, în vederea degrevării activității instituțiilor publice de profil, a căror principală activitate să devină planificarea, coordonarea și supervizarea activității acestora. Aceste organizații sunt mai eficiente și mai flexibile în furnizarea de servicii, cu condiția încheierii de parteneriate cu autoritățile locale,

		servicii și numărul de beneficiari de servicii sociale, chiar dacă nu toate nevoile sunt încă acoperite.	a atragerii de surse bugetare și externe și a adoptării unor măsuri de reducere a dependenței beneficiarilor de servicii și prestații sociale.
EDUCAȚIE			
1.	Existența unor unități de învățământ cu tradiție și cu o ofertă de studii competitivă în context regional	Universitățile publice și private din județ au o ofertă bogată de studii la nivel de licență, masterat și doctorat, fiind foarte competitive în anumite domenii tehnice precum ingineria, resursele minerale și mediul, care au potențial deosebit de dezvoltare în următorii ani. De asemenea, două dintre liceele din Baia Mare se plasează în rândul primelor 100 de unități de învățământ din România din perspectiva mediei de admitere și de promovare a Bacalaureatului, elevii maramureșeni având o prezență continuă în loturile olimpice naționale.	Dezvoltarea învățământului secundar și terțiar de la nivelul județului, în vederea reducerii fenomenului de emigrare masivă a absolvenților către marile centre universitare din țară și a creșterii gradului de ocupare a tinerilor. Acest deziderat poate fi obținut prin orientarea unităților de învățământ către segmentul populației adulte care necesită formare profesională continuă, dar și către activitățile de cercetare, în contextul reducerii continue a natalității și implicit a populației școlare, întărirea cooperării cu mediul de afaceri pentru adaptarea permanentă a ofertei de studii și asigurarea pregătirii practice a elevilor și studenților, atragerea de studenți străini, prin poziția de graniță a județului, dar și din județele învecinate, formare profesională continuă a personalului didactic, investiții în infrastructură etc.
INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT			
1.	Poziția geografică strategică a județului în context național și european	Județul este amplasat la mică distanță de granița cu Ungaria și se învecinează cu Ucraina, porți importante de acces a persoanelor și a mărfurilor în Europa Centrală și în fostul spațiu sovietic, ceea ce reprezintă un potențial de schimburi	Creșterea beneficiilor economice ale județului de pe urma poziției sale geografice, mai ales în ceea ce privește atragerea de investiții și dezvoltarea turismului, prin îmbunătățirea legăturilor de transport către granița cu Ucraina și Ungaria.

		economice, culturale, turistice substanțial. Din păcate, acest potențial este limitat de calitatea deficitară a infrastructurii de transport.	
2.	Extinderea și modernizarea Aeroportului Internațional Baia Mare	Aeroportul Internațional Baia Mare a beneficiat în perioada de programare anterioară de investiții semnificative realizate din fonduri europene, care să asigure deservirea la standarde europene a operatorilor aerieni și pasagerilor, existând planuri pentru extinderea terminalului de pasageri și construcția unui terminal cargo care să deservească operatorii economici din zonă.	Creșterea atractivității județului pentru investitori, turiști, dar și locuitori, prin accesul la legături aeriene regulate cu principalele centre urbane din țară și din Europa. Aceasta implică valorificarea infrastructurii realizate recent, precum și extinderea capacității acesteia, atât în ceea ce privește procesarea pasagerilor (terminal), cât și a mărfurilor (cargo).

POTENȚIALUL MATERIAL ȘI ENERGETIC

1.	Disponibilitatea unor resurse materiale și energetice bogate și diversificate	Județul Maramureș dispune de resurse materiale și energetice bogate și diversificate, de la minereuri polimetalice, la roci pentru construcții, ape minerale și cu rol terapeutic, care sunt în mică măsură valorificate, mai ales după sistarea completă a mineritului în urmă cu aproape 10 ani, fiind invocate mai ales constrângeri de rentabilitate și impactul asupra mediului înconjurător. Se remarcă totuși unele inițiative private de valorificare a deșeurilor lemnoase, cu impact pozitiv asupra protecției mediului și a reducerii emisiilor de CO ₂ .	Valorificarea durabilă a unora dintre resursele materiale și energetice de care dispune județul, în vederea creării de locuri de muncă și a diversificării profilului economic, precum și a reducerii emisiilor de CO ₂ . Dintre acestea, cel mai mare potențial de valorificare îl au resursele de energie regenerabilă (de ex. biomasa agricolă și lemnoasă, energia fotovoltaică și eoliană, energia geotermală), care ar putea fi utilizate pe scară largă atât în sectorul public, cât și în cel privat, pentru reducerea emisiilor de CO ₂ .
2.	Elaborarea și implementarea Planului de Acțiune pentru Energie Durabilă al Municipiului Baia Mare	Municipiul Baia Mare este cel mai mare consumator de energie din județ și implicit, orașul care generează cele mai mari emisii de CO ₂ , prin concentrarea de populație, trafic auto, funcțiuni publice și activități industriale. Aderarea la Convenția Primarilor, precum și elaborarea și implementarea PAED reprezintă un angajament pe termen lung al tuturor actorilor locali pentru reducerea emisiilor de CO ₂ , o parte dintre acțiunile de acest fiind deja întreprinse sau în curs de pregătire.	Reducerea emisiilor de CO ₂ de la nivel local, cu circa 20% în actualul ciclu de programare europeană, prin realizarea de investiții în creșterea eficienței energetice a clădirilor publice și de locuit, a sistemului de iluminat și de transport public, utilizarea energiei regenerabile, reducerea traficului auto, inclusiv prin măsurile care vor fi cuprinse în Planul de Mobilitate Urbană Durabilă.

MEDIUL ÎNCONJURĂTOR ȘI INFRASTRUCTURA DE MEDIU

1.	Existența unui parc național și a peste 50 de zone protejate pentru conservarea biodiversității și a unor habitate unice în context național	La nivelul județului există deja peste 50 de zone protejate, unele de importanță națională, pentru care au fost elaborate parțial planuri de management și pentru care există administratori sau custozii. Totuși, conservarea biodiversității și a habitatelor găzduite de acestea depinde asigurarea resurselor umane, financiare și informaționale pentru implementarea planurilor de management elaborate, în contextul presiunilor naturale, amplificate de schimbări climatice, și antropice tot mai accentuate.	Elaborarea și asigurarea resurselor adecvate pentru implementarea planurilor de management, care să conducă la conservarea biodiversității și a habitatelor din județ, unele dintre cele mai importante resurse turistice ale județului.
2.	Gradul ridicat de împădurire al județului și diversitatea fondului forestier, cinegetic și piscicol	Județul are un grad de împădurire de peste 40%, peste media națională și europeană, resursele silvice fiind strâns legate de economia locală și de viața locuitorilor. De asemenea, fondul cinegetic acoperă aproape întreg județul. Deși această resursă a fost exploatată durabil mii de ani, ultimele decenii au adus provocări climatice și antropice noi asupra pădurilor, cele mai importante fiind gestiunea necorespunzătoare a micilor proprietăți private, tăierile necontrolate și braconajul, cu un impact de mediu și economic semnificativ pe termen mediu și lung (de ex. amplificarea riscului de inundații și alunecări de teren, deficitul de materie primă lemnoasă).	Îmbunătățirea gestiunii fondului silvic, mai ales din perspectiva pazei, a lucrărilor de amenajament silvic și de adaptare la schimbările climatice, de prevenire și de control a exploatării ilegale a lemnului și a braconajului, pentru a asigura un echilibru optim între cerințele procesatorilor din județ și constrângerile de mediu.

CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ ȘI COOPERARE INTERNAȚIONALĂ

1.	Existența unui număr important de structuri asociative active ale autorităților publice locale	La nivelul județului există 5 Grupuri de Acțiune Locală (GAL), ADI-uri la nivelul zonei metropolitane, dar și pentru serviciile de apă-canalizare și management al deșeurilor - care au elaborat și implementează cu succes strategii comune de dezvoltare. Chiar dacă nu toate UAT-urile din județ sunt asociate în astfel de structuri, acestea reprezintă un exemplu de bună practică în planificarea comună a investițiilor și în atragerea de resurse externe pentru implementarea lor.	Dezvoltarea structurilor asociative ale autorităților publice locale în vederea planificării și implementării în comun a unor investiții prioritare, mai ales în contextul deficitului de resurse umane și financiare cu care se confruntă aceste instituții.
2.	Tradiția și performanțele autorităților publice locale în domeniul cooperării internaționale	Consiliul Județean Maramureș, dar și alte instituții și organizații non-profit din județ, au fost foarte active în promovarea și implementarea de proiecte de cooperare internațională, cu precădere cu parteneri din Ucraina, în diverse domenii precum turismul, capacitatea administrativă și planificarea strategică, situațiile de urgență, dezvoltarea economică etc.	Întărirea relațiilor de cooperare internațională cu alte regiuni, în vederea promovării unor proiecte de interes comun și creșterea gradului de absorbție a finanțărilor externe adresate acestui tip de inițiative.
3.	Interesul ridicat al autorităților publice locale pentru atragerea de fonduri europene	În perioada de programare 2007-2013, autoritățile publice locale au atras un volum important de finanțări nerambursabile din fonduri europene, orientate cu precădere către dezvoltarea infrastructurii de transport și de utilități publice (apă-canalizare, managementul integrat al deșeurilor), dar și a celei educaționale, de servicii sociale, turistice etc., cu precădere din POR și POS-	Creșterea volumului finanțărilor nerambursabile atrase de autoritățile publice locale din județ pentru proiecte de investiții, în perioada de programare 2014-2020, în contextul unor alocări financiare suplimentare pe toate programele (spre exemplu, Baia Mare va dispune de alocare orientativă predeterminată de câteva zeci de milioane de Euro în cadrul A.P. nr. 4 a POR doar pentru proiecte de dezvoltare urbană).

		MEDIU. De remarcat este faptul că toate orașele eligibile cu peste 10.000 de locuitori din județ au atras finanțări nerambursabile pentru proiecte de dezvoltare urbană integrată prin POR A.P. nr. 1, iar majoritatea comunelor au atras diferite finanțări din PNDR. O parte dintre investițiile începute în vechea perioadă de programare vor beneficia de finanțare și în ciclul financiar 2014-2020 (de ex. apă-canalizare, management integrat al deșeurilor).	
CERCETARE-DEZVOLTARE-INOVAR			
1.	Existența unei tradiții în activitățile de CDI din anumite sectoare cu perspective de dezvoltare	La nivelul județului au existat, încă din perioada comunistă, nuclee performante de cercetare în domenii precum pomicultura, zootehnia, mineritul, metalurgia neferoasă, energia și mediul. Chiar dacă stațiunile și institutele de profil au fost desființate în ultimele două decenii, în județ există resurse umane și know-how, de ex. în universități și chiar în companii private, care pot asigura relansarea acestor activități pe baze competitive.	Relansarea și susținerea activităților de CDI în domeniile de excelență ale județului, printr-o orientare către cercetarea aplicativă, dezvoltarea experimentală și transferul tehnologic către industrie. Acest lucru se poate realiza prin susținerea dezvoltării unor start-up-uri și spin-off-uri inovative, dezvoltarea de incubatoare și acceleratoare de afaceri, de entități de transfer tehnologic, precum și prin susținerea unor parteneriate locale între cercetători și mediul de afaceri.

În cele ce urmează sunt prezentate în detaliu rezultatele Analizei-Diagnostic la nivelul celor 13 sectoare de analiză, care au stat la baza identificării disfuncțiilor și a sectoarelor cu potențial de dezvoltare sus-menționate și a Analizei SWOT:

2.1. Descrierea generală a județului

Județul Maramureș are o suprafață totală de 6.304 kmp, ceea ce îl plasează pe locul III la nivel regional (18,5% din total) și pe locul XV la nivel național (2,6%)¹. De asemenea, din perspectiva populației stabile, cu 478.659 de locuitori stabili la recensământul din 2011, județul Maramureș ocupă locul III la nivel regional (18,4% din total) și locul XV la nivel național (2,4%)². Densitatea populației la nivel județean este de 75,9 locuitori/kmp, ceea ce îl poziționează sub media regională (76,1) și națională (84,4), situație specifică zonelor cu relief înalt.

În context național, județul Maramureș este plasat în partea de nord-vest a țării, la granița cu Ungaria, și se învecinează cu județele Satu Mare, Sălaj, Cluj, Bistrița-Năsăud și Suceava, făcând parte din regiunea de dezvoltare Nord-Vest, care este o structură asociativă fără personalitate juridică, ce corespunde nivelului 2 din NUTS al Uniunii Europene. Teritoriul județului se întinde între 47°40' latitudine nordică și, respectiv, 24° 00' longitudine estică³.

Municipiul Baia Mare este al treilea centru urban din nord-vestul României (după Cluj-Napoca și Oradea) și al șaptesprezecelea ca mărime din România, conform recensământului din 2011⁴.

Granița cu județele învecinate este una terestră, în timp ce granița cu Ucraina, pe o distanță de circa 150 km, este atât terestră (circa 90 km), cât și naturală (râul Tisa), pe circa 60 km. În județ există mai multe puncte de trecere a frontierei româno-ucrainene, respectiv:

- Câmpulung la Tisa – Teresova (feroviar);
- Sighetu Marmăției – Solotvino (rutier);
- Valea Vișeuului – Delovoe (feroviar)

Dintre acestea, funcționează doar cel de la Sighetu Marmăției, traficul feroviar dintre cele două țări fiind suspendat prin cele două puncte din județ de mai mulți ani. În ultimii ani au existat demersuri de deschidere a unui nou punct de trecere a frontierei în zona Poienile de sub Munte – Shybene, dar acestea nu s-au materializat încă.

Din punct de vedere istoric, județul Maramureș s-a format prin contopirea unor teritorii care au aparținut regiunilor istorice Maramureș, Crișana (Partium) și Transilvania. În forma actuală, județul Maramureș s-a format după Al Doilea Război Mondial, când a cuprins teritoriul celor patru zone etno-folclorice majore ale acestuia: Țara Codrului (parțial), Țara Chioarului, Țara Lăpușului și Maramureșul Istoric, anterior parte a Comitatului Maramureș), respectiv a județelor interbelice Maramureș (Maramureșul Istoric) și Satu Mare. Împărțirea administrativă din prezent este cea stabilită de regimul comunist în anul 1968, prin reorganizarea teritorială a Regiunii Maramureș.⁵

¹ INS. Baza de date TEMPO Online

² INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

³ PATJ Maramureș

⁴ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

⁵ <http://www.cjmaramures.ro/istoric>

Această zonă a țării este locuită încă din perioada preistorică, fiind descoperite urme ale unor comunități din paleoliticul superior și inferior (de ex. în Țara Oașului și în zona Munților Gutâi), dar și din neolitic (în zona Maramureșului Istoric, Oarța, Seini). Din perioada dacică au rămas vestigii ale cetăților din Sighetu Marmăției, Oncești, Slatina și Călinești, dacii locali fiind influențați în timp de civilizația romană și cea slavă, chiar dacă zona Maramureșului Istoric nu a fost cucerită de Imperiul Roman și a fost ferită de marile migrații.

Țara Maramureșului, una dintre cele mai vechi regiuni românești, este atestată documentar din anul 1199, cu o populație majoritar românească, care funcționa după legile obștilor sătești, organizată în cnezate de vale și având voievozi aleși de populația locală. Începând cu sec. al XIV-lea, regii Ungariei au început un proces treptat de instaurare a feudalismului în zona Maramureșului, întâmpinând însă opoziția conducătorilor locali (Dragoș Vodă și urmașii săi – Sas, Balc, Drag). În această perioadă, Voievodatul Maramureșului a devenit Comitat, au fost aduși ca lucrători pe domeniile nobiliare mii de ruteni, dar și maghiari și sași, care au format comunități compacte în zona Maramureșului Istoric. De asemenea, teritoriile de la sud de Munții Gutâi (de ex. Țara Chioarului) au fost donate de Regele Ludovic I voievozilor români Drag și Balc, pentru a-și atrage sprijinul acestora. În anul 1526, după victoria de la Mohacs, Maramureșul este integrat în Voievodatul Transilvaniei, apoi în 1599 ajunge sub stăpânirea lui Mihai Viteazu. După 1688 acesta devine parte a Imperiului Austro-Ungar, împreună cu restul Transilvaniei, perioadă în care are loc și afirmarea Episcopiei Rutene a Muncaciului, la care au aderat mulți români și care s-a unit cu Roma, formând comunitățile de greco catolici din zonă. În această perioadă s-au instalat în zonă numeroși evrei veniți din Galiția, dar și slovaci, polonezi și germani, care lucrau preponderent în minerit⁶.

În 1876 a fost înființat Comitatul Maramureș, odată cu modificarea structurii administrative a Regatului Ungariei. În anul 1920 aceasta a fost din nou modificată, prin Tratatul de la Trianon, astfel încât teritoriul Comitatului Maramureș a fost împărțit între România și Cehoslovacia. În timpul Celui de-al Doilea Război Mondial, partea cehoslovacă a Comitatului a fost ocupată de Ungaria, prin Primul Arbitraj de la Viena (1938), iar partea română s-a aflat și ea sub ocupație maghiară între 1940 și 1944, în urma Tratatului de la Viena. După război, partea cehoslovacă a intrat în componența URSS, apoi a Ucrainei (Regiunea Transcarpatia), iar cea românească a intrat, după mai multe modificări în anii 50-60, în compoziția județului Maramureș de astăzi.

⁶ Prof. Univ. Dr. Alexandru Filipașcu de Dolha și de Petrova – „Istoria Maramureșului” – Ed. Gutinul, Baia Mare, 1997.

Figura 1 - Încadrarea județului Maramureș în context național și regional

Sursa: Planșă proprie

Relieful județului Maramureș este unul preponderent montan (43% din suprafața totală), reprezentat de lanțul vulcanic al grupeii nordice a Carpaților Orientali (Munții Oaș, Gutâi, Țibleș), cu altitudini de 1.200 – 1.800 m (altitudine maximă Vf. Țibleș - 1.839 m), care separă zona etnografică a Maramureșului Istoric de restul județului, respectiv de lanțul cristalin format din Munții Maramureșului și Rodnei, cu altitudini mai mari, de 1.600 – 2.300 m (Vf. Pietrosu mare – 2.303 m, Vf. Ineu – 2.279 m), ambele lanțuri cu orientare NV-SE. Între aceste două lanțuri muntoase se desfășoară Depresiunea Maramureșului, una dintre cele mai mari din România, care găzduiește regiunea etno-folclorică a Maramureșului Istoric. În zona de sud-vest a județului există un relief mai jos, format din dealuri, podișuri (Culmea Codrului, Dealurile Sălajului, Dealurile/Masivele Preluca și Șatra, Culmea Breaza, Dealul Mare, Dealul Prisnel) și depresiuni (Depresiunea Lăpușului, Depresiunea Baia Mare, Depresiunea Copalnicului), fragmentat de terase și lunci (Someș, Săsar, Lăpuș, Bârsău, Sălaj), cu altitudini de sub 200 m, care fac parte din Subcarpații Transilvăneni și Podișul Transilvaniei. Dealurile și podișurile acoperă 30% din suprafața județului, iar depresiunile circa 27%. Legătura dintre unitățile majore de relief din județ și chiar dintre regiunile etno-folclorice ale acestuia se face prin mai multe pasuri și trecători (Prislop, Șetref, Huta, Neteda)⁷.

⁷ PATJ Maramureș

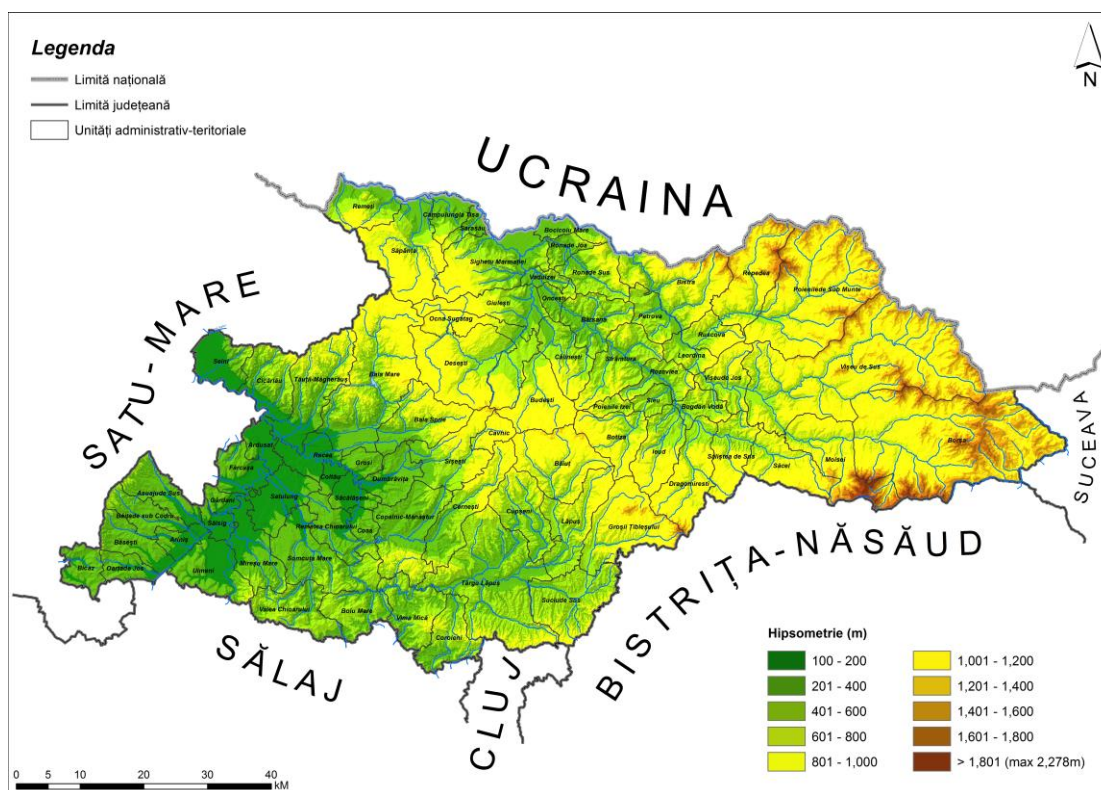

Figura 2 - Altitudinea reliefului la nivelul județului Maramureș

Sursa: Planșă proprie

Clima specifică județului Maramureș este una de tip temperat-continental, cu nuanțe scandinavo-baltice, care determină un climat mai umed și mai rece, cu ierni geroase. Totuși, în interiorul județului există diferențe între zonele montane și cele depresionare și de deal, în funcție de relief și altitudine. Astfel, Depresiunea Maramureș are un fundal topo-climatic de adăpost rece și umed, în timp ce Depresiunea Baia Mare și cea a Lăpușului sunt ferite de lanțul carpatic și au ierni mai blânde și veri lungi și moderate, cu calm atmosferic. Temperatura medie anuală variază între 2 grade Celsius (Vârful Iezer) și 10 grade în zona joasă din sud-vestul județului (Baia Mare), iar precipitațiile variază între 1.500 și 700 mm, zona montană a județului fiind aria cu cele mai bogate precipitații din România. Cele mai scăzute temperaturi medii se înregistrează în ianuarie (-3 grade Celsius), iar cele mai ridicate în iulie (20 grade Celsius), cu temperaturi extreme de 39 de grade (1943) și de -30 de grade Celsius (1928). Frecvența medie anuală a vânturilor variază între 3-4 m/s în zonele depresionare și peste 50 m/s în zona montană, circulația maselor de aer fiind preponderent dinspre vest/sud-vest⁸.

Rețeaua hidrografică este una densă și cu debite relativ bogate, în condițiile în care județul Maramureș este unul preponderent muntos, cu ape freatice ce asigură alimentarea râurilor mici. Cele mai importante cursuri de apă din județ sunt Tisa, Vișeu, Iza, Someș și Lăpuș, fiecare drenând bazine hidrografice relativ extinse. De asemenea, județul dispune de 14 lacuri

⁸ CJ Maramureș - "Studiu privind dezvoltarea economică locală a Județului Maramureș" și PATJ Maramureș

naturale, mai ales în zonele montane și depresionare, de tip glaciari (Iezerul Pietrosului, Tăurile Buhăescu, Izvorul Bistriței Aurii, Gropilor), natural (Vinderel, Măgura, Morărenilor) și de prăbușire a unor ocne de sare și galerii de mine (Ocna Șugatag, Coștiui, Lacul Albastru), precum și de 14 acumulări de interes local pentru pescuit, agrement. Lacurile artificiale din județ acoperă o suprafață de peste 160 ha, cel mai mare fiind Firiza, care asigură și alimentarea cu apă a municipiului reședință de județ⁹.

Județul Maramureș se caracterizează printr-un variat înveliș de soluri, acesta reflectând caracterul complex al factorilor naturali care condiționează formarea sa. Principalele tipuri de sol din Județul Maramureș sunt¹⁰:

- în zona montană (Munții Oaș-Gutâi-Țibleș, Munții Maramureșului și Munții Rodnei) predomină solurile brune luvice, soluri brune acide, humisilicace, litosoluri;
- în zona colinară (Depresiunile Maramureșului, Băii Mari și Lăpușului) tipurile de sol reprezentative sunt cernoziomurile tipice, argiloiluviale, soluri brune argiloiluviale și eumezobazice, soluri brune argiloiluviale, regosoluri, erodisoluri;
- zona de luncă a principalelor râuri care străbat județul cuprinde soluri slab evolute respectiv soluri aluviale tipice, gleizate sau molice, protosoluri aluviale, soluri gleice.

Din punct de vedere agropedologic, solurile județului Maramureș, după gradul de fertilitate sunt:

- cernoziomuri – 21111 ha;
- litosoluri – 23470 ha;
- regosoluri – 34.196 ha;
- aluviosoluri – 35692 ha;
- soluri brune – 63923 ha;
- rendzine – 14565 ha;
- soluri neproductive – 40777 ha.
- preluvosolurile, erodosolurile, gleiosolurile, etc.

În județul Maramureș pot fi identificate aproape toate zonele de vegetație existente în țară, ca urmare a reliefului său divers și a diferitelor tipologii de soluri și etaje climatice. Astfel, etajul alpin se întâlnește la altitudini de 1.900-2.000 m, unde se întâlnesc specii precum rugina, părușca, lichenul renilor, coarna, clopoțelul alpin, piciorul cocoșului alpin, garofița Rodnei. Etajul subalpin este bine reprezentat în Munții Rodnei, Munții Maramureșului și Țibleș, la nivelul acestuia apărând specii lemnoase de arbuști boreal-alpin, precum jneapănul, ienupărul, arinul de munte, smârdarul, afinul, merișorul. La altitudini de 800-900 m, specifice zonei de deal și podiș înalt, regăsim specii precum molidul, însoțit de paltin și scoruș. Nu în ultimul rând, în zonele depresionare din județ, care ocupă suprafețe extinse, regăsim păduri de amestec și păduri de foioase. În mod similar, fauna județului este reprezentată de numeroase specii de interes cinegetic, precum ursul, cerbul, căpriorul, mistrețul, râsul, lupul, vulpea, jderul, capra neagră, cocoșul de munte și iepurele. Practic, fondul cinegetic acoperă aproape integral

⁹ CJ Maramureș - "Studiu privind dezvoltarea economică locală a Județului Maramureș"

¹⁰ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

suprafața Maramureșului. Cu toate acestea, suprafețele ocupate de vegetație naturală s-au restrâns în timp în favoarea peisajelor puternic antropizate, mai ales în jurul centrelor urbane mai importante¹¹.

Principalele riscuri naturale la care este expus județul Maramureș sunt, în conformitate cu Planul județean de analiză și acoperire a riscurilor¹² și a hărților cu zone de risc la inundații (EPRI)¹³, următoarele:

- a) **inundațiile** – zonele expuse la riscul de inundații măsoară peste 28.000 ha de teren, iar frecvența medie de producere a inundațiilor pe teritoriul județului este de 2-3 inundații/an, durata acestora variind de la 12 la 15 ore pe cursurile mici, la 5-6 zile pe râurile mai importante. Cele mai importante inundații din județ s-au produs în anul 1970 pe râul Someș, în 2001 pe râul Tisa și în 2008 pe râul Vișeu. Viiturile se produc cel mai adesea în lunile martie, aprilie și mai, de ex. pe râul Vișeu, Iza, Cislă, Vaser, Ruscova, acestea fiind cel mai adesea de natură pluvionivală (precipitații sub formă de ploi, dar și apă rezultată din topirea zăpezii). Debitele maxime istorice au ajuns, de exemplu, pentru râul Vișeu de circa 900 mc/s, iar Lăpuș de circa 300-400 mc/s. Zonele cu risc semnificativ la inundații sunt râurile Tisa, Rona, Vișeu, Ruscova, Vaser, Țâsla, Iza, Cosău (Depresiunea Maramureșului), Someș, Sălaj, Bârsău, Lăpuș, Dobric, Căvnic, Săsar sau Firiza (în Țara Chioarului, Țara Lăpușului, Țara Codrului). Localitățile din județ care au fost afectate recent de inundații sunt Sighetu Marmației (2001), Borșa (1998, 2001), Moisei (1998), Vișeu de Sus (2001), Leordina (2001), Petrova (2001), Bistra (2001), Săcel (1999), Dragomirești (1999), Botiza (2000), Șieu (2001), Strâmtura (1999) etc., toate acestea necesitând investiții suplimentare în lucrări de protecție împotriva inundațiilor¹⁴;
- b) **alunecările de teren** – la nivelul județului există un număr de 32 de UAT-uri în care s-au produs, de-a lungul timpului, alunecări de teren (cel mai ridicat risc fiind cuantificat pentru Mireșu Mare, Groși, Dumbrăvița, Băsești și Bicăz), respectiv 2 în care s-au produs prăbușiri de teren (Ocna Șugatag, Rona de Sus). Acestea pot fi reactivate în caz de precipitații abundente, mai ales în contextul defrișărilor ilegale, a lipsei de întreținere a lucrărilor de stabilizare, a manifestării fenomenelor asociate schimbărilor climatice. Principalele zone afectate de alunecări de teren din județ sunt Borșa (Cercănel), Moisei, Vișeu de Sus (Arșita, Lunca Suseni), Bistra (Valea Hreschiu), Rona de Sus (Valea Jidicia, Valea Hîjii Culme), Vadu Izei (Bazinul Săratei), Valea Chioarului (Coasta Mare, Râtu Morii, Braniște), Ilba, Târgu Lăpuș (Rohia), Sighetu Marmației (Valea Mare), Bicăz (Ciuta).
- c) **incendiile de pădure și vegetație uscată** – prin prisma suprafețelor extinse ocupate cu păduri (peste 40% din suprafața totală), județul Maramureș este foarte vulnerabil la incendii de pădure, mai ales în perioada de primăvară, când proprietarii derulează lucrări de igienizare, în perioadele de secetă din sezonul cald, dar și în perioadele de sărbătoare sau de weekend, când pădurile sunt folosite ca locuri de picnic. În zonele

¹¹ PATJ Maramureș

¹² Planul județean de analiză și acoperire a riscurilor

¹³ <http://www.rowater.ro/EPRI/EPRI.aspx>

agricole se înregistrează anual peste 200 de incendii de vegetație uscată, influențate de practicile agricole tradiționale de igienizare, dar și de condițiile meteo;

- d) **avalanșe** – în zona montană a județului, mai ales în culoarele traversate de căi de comunicații (în zona pasurilor și trecătorilor, dar și a orașelor Cavnic, Baia Sprie, Borșa, Băiuț etc.), există risc de producere de avalanșe ca urmare a căderilor masive de zăpadă, pe terenuri cu pantă mare, urmate de perioade de încălzire bruscă a vremii;
- e) **cutremure** – în conformitate cu prevederile Legii nr. 575 din 2001, privind aprobarea PATN, Secțiunea a V-a - Zone de risc natural, municipiile Baia Mare și Sighetu Marmăției, precum și orașele Baia Sprie și Cavnic, sunt UAT urbane, amplasate în zone pentru care intensitatea seismică, echivalată pe baza parametrilor de calcul privind zonarea seismică a teritoriului României, este minimum VII (exprimată în grade MSK). Celelalte localități din zona de competență sunt încadrate sub VII MSK.¹⁵

La acestea se adaugă riscurile antropice, legate de:

- a) **activitățile industriale:** cu precădere în zonele Baia Mare, Sighetu Marmăției, Ulmeni, Borșa, Baia Sprie etc. – unde există operatori economici care dețin substanțe periculoase, halde de steril și iazuri de decantare de la fostele exploatare miniere;
- b) **activități de transport** – riscul producerii de accidente pe principalele căi de comunicații rutiere, feroviare și aeriene;
- c) **riscul de poluare a apelor** – mai ales cu apele de mină neepurate sau insuficient epurate, cianurile și metalele grele din haldele de steril și iazurile de decantare;
- d) **riscul de prăbușire a unor construcții** – de ex. barajul de la Acumularea Firiza și alte lacuri de acumulare din județ, iazurile de decantare, unele construcții industriale de mari dimensiuni, clădiri vechi etc.;
- e) **eșecul rețelelor de utilități publice** – întreruperea furnizării de energie electrică, gaze naturale, alimentare cu apă, canalizare etc.;
- f) **muniția neexplodată;**
- g) **producerea de incendii:** cu o frecvență mai ridicată la locuințele populației, unitățile industriale care utilizează materii prime și materiale ușor inflamabile (textile, industria prelucrării lemnului etc.), la pădurile cu rol de agrement. În anul 2014, 4 persoane au decedat și 10 au fost rănite în urma unor incendii, pagubele depășind un milion de Euro.

Per ansamblu, serviciile profesionale și voluntare pentru situații de urgență din județ au fost alertate, în anul 2014, la peste 7.500 de situații de urgență (+4% față de anul 2013), în creștere continuă de peste 15 ani (exceptând anul 2013, singurul care a marcat o scădere). ISU Maramureș a intervenit în peste 1.000 de situații de urgență, mai ales incendii (305), arderi necontrolate (234), descarcerări, fenomene meteo extreme etc., cele mai multe în zonele Baia Mare, Sighetu Marmăției, Borșa-Vișeu de Sus. În altă ordine de idei, SMURD a fost solicitat la peste 6.500 de acțiuni, cele mai multe pentru ajutor medical de urgență, dar și pentru descarcerări (56)¹⁶.

¹⁵ PATN - Secțiunea a V-a - Zone de risc natural

¹⁶ ISU "Gh. Pop de Băsești" Maramureș - Raportul de activitate pe anul 2014

În localitățile județului sunt instalate 20 de sirene electronice și 163 electrice, cele mai multe dintre acestea din urmă fiind instalate în perioada comunistă și fiind uzate fizic și moral. Conform evidențelor ISU, la nivelul județului Maramureș există un deficit important de centrale de alarmare, radioreceptoare, sirene electronice etc¹⁷.

ISU "Gh. Pop de Băsești" dispune de detașamente de pompieri la Baia Mare și Sighetu Marmăției, de o secție de pompieri la Vișeu de Sus, de un pichet de pompieri la Târgu Lăpuș, precum și de gărzii de intervenție la Șomcuta Mare, Bogdan Vodă și Borșa, cu un timp maxim de răspuns de 15-35 min în cele mai multe zone din județ. La acestea se adaugă 75 de servicii voluntare pentru situații de urgență, care au însă resurse umane (70 de angajați și circa 2.000 de voluntari), logistice (doar o treime au în dotare autospeciale de intervenție) și financiare reduse. De asemenea, există un Comitet Județean pentru Situații de Urgență și Comitete Locale, care reunesc numeroase instituții cu atribuții în domeniu. Entitățile private dispun, la rândul lor, de 26 de servicii proprii pentru situații de urgență¹⁸.

ISU Maramureș este implicat în implementarea unor proiecte cu finanțare nerambursabilă care vizează îmbunătățirea capacității de management și de răspuns în situații de urgență, inclusiv în zona de frontieră cu Ucraina, respectiv:

- "Îmbunătățirea dotării cu echipamente a bazelor operaționale pentru intervenții în situații de urgență din Transilvania de Nord" – cofinanțat din POR 2007-2013 și implementate cu celelalte ISU din regiunea Nord-Vest, a constat din achiziționarea de echipamente de intervenție (autospecială de intervenție la înălțime, 5 autospeciale pentru lucrul cu apă și spumă, 1 autospecială de cercetare NBCR, o autospecială pentru descarcerări grele, 4 ambulanțe de prim ajutor, un centru de comandă și control etc.);
- "Creșterea capacității de management și de răspuns în cazul dezastrelor naturale în zona transfrontalieră" – cofinanțat din PCT ENPI CBC Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2007-2013, care a vizat dezvoltarea unui sistem de monitorizare și sprijin al deciziilor pentru situații de urgență, cauzate de amenințări hidrologice și meteorologice, achiziționarea și instalarea de sirene, implementarea de sisteme alternative de avertizare, informarea și conștientizarea populației etc.

Pentru perioada 2014-2020, este necesară continuarea investițiilor în sistemul de management al situațiilor de urgență (dotarea cu echipamente, formarea personalului, pregătirea populației, promovarea voluntariatului, dezvoltarea serviciilor voluntare etc.), dar și pentru prevenirea acestora, mai ales în ceea ce privește inundațiile, alunecările de teren, accidente rutiere, incendiile de pădure și vegetație etc.

¹⁷ Raportul de evaluare a activității Comitetului Județean pentru Situații de Urgență Maramureș 2014

¹⁸ <http://www.isumm.ro/subunitati-isumm/>

2.2. Economia județului

2.2.1. Principali indicatori macroeconomici ai județului Maramureș

Din punct de vedere economic, Maramureșul se înscrie în categoria județelor mediu-dezvoltate ale României, acesta fiind plasat pe locul 22 din perspectiva PIB în valori absolute, cu o contribuție de 1,6% la PIB național și cu 14,4% la cel regional (locul III, după Cluj și Bihor).¹⁹

În perioada 2007-2012, în pofida contextului economic defavorabil, generat de criza economică și financiară globală, PIB-ul județean a avut o evoluție pozitivă, în termeni nominali creșterea fiind de 41%, peste cea înregistrată la nivel regional (+33,4%), dar sub ritmul de creștere de la nivel național (+42,7%). Pe de altă parte, dacă datele sunt privite în termeni comparabili ai puterii de cumpărare standard, în monedă europeană, ritmul de creștere al PIB-ului județean a fost, în același interval, de doar 22,8%, peste media regională (+17%), dar sub ritmul mediu înregistrat la nivel național (+25,2%)²⁰.

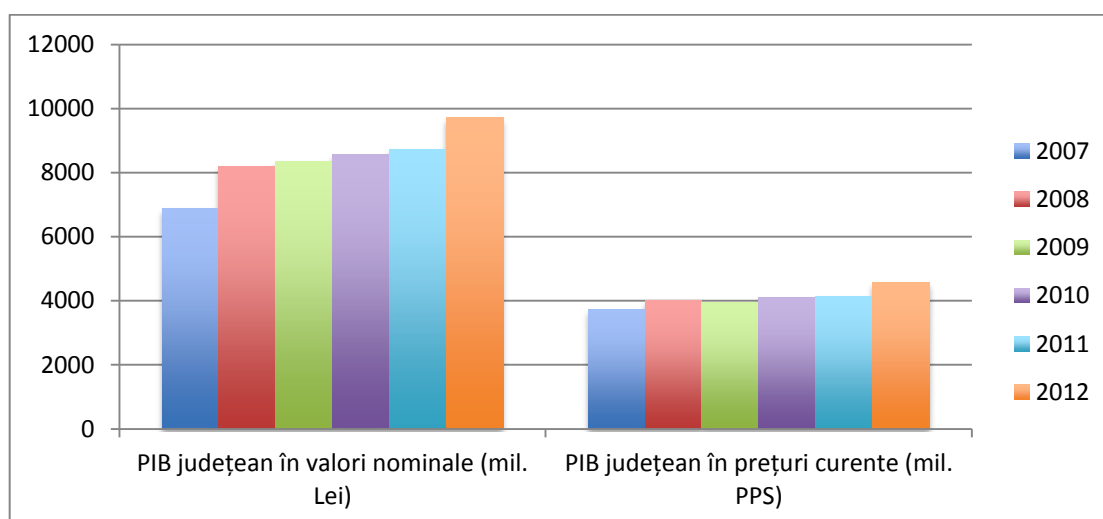

Figura 3 - Evoluția PIB județean nominal, în valori absolute și PIB județean în Euro (putere de cumpărare standard – PPS), în perioada 2007-2012

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online, și EUROSTAT Database

În ceea ce privește indicatorul PIB/locuitor (PPS), acesta atingea în anul 2012, ultimul pentru care există date statistice, valoarea de 9.600 Euro/locuitor, sub media regională (12.200 Euro) și cea națională (14.000 Euro). Deși față de anul 2007, PIB/locuitor a crescut, în termeni comparabili ai puterii de cumpărare cu 28% (față de o rată medie de creștere de 18,4% la nivel regional și de 30,8% la nivel național), județul Maramureș rămâne una dintre zonele cele mai sărace ale Europei, atingând doar 36% din media U.E. – 28 (față de 29%, în 2007)²¹.

¹⁹ INS. Baza de date TEMPO Online

^{20 21} EUROSTAT Database

Din perspectiva PIB/locuitor la putere de cumpărare standard, județul Maramureș înregistrează valori mai reduse decât toate celelalte județe din regiune, exceptând Satu Mare, precum și decât alte județe cu o pondere mai ridicată a sectoarelor cu valoare adăugată ridicată.

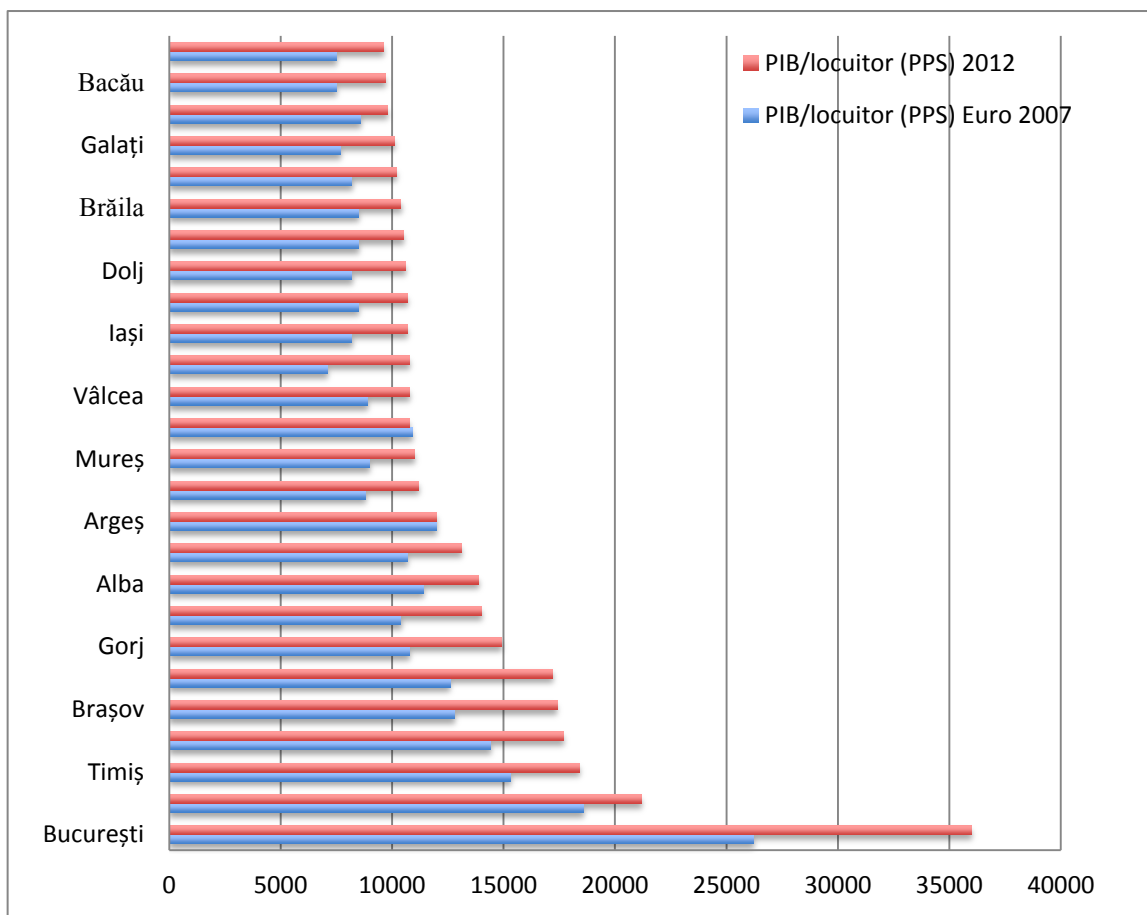

Figura 4 – Evoluția PIB per locuitor (PPS), în Euro, în perioada 2007-2012, la nivelul județelor celor mai dezvoltate economic din România

Sursa: EUROSTAT Database

2.2.2. Structura economiei județului

Județul Maramureș are o lungă tradiție în domeniul agricol, exploatării și prelucrării lemnului, precum și al industriei extractive, la care s-a adăugat în perioada comunistă un puternic sector al industriei prelucrătoare. În ultimii ani, economia județului a cunoscut puternice modificări structurale, concretizate în dispariția aproape în totalitate a industriei extractive, restrângerea numărului de persoane ocupate în agricultură, restructurarea puternică a sectorului industriei prelucrătoare, concomitent cu o dezvoltare continuă a sectorului de servicii.

Astfel, la nivelul anului 2012, ultimele pentru care există date la nivel de sector, 58,6% din valoarea adăugată brută (VAB) generată la nivel județean a fost asigurată de sectorul terțiar (al serviciilor), 28,2% de cel secundar (industrial), 7% de construcții și doar 6,2% de agricultură.

Față de anul 2007, se constată o creștere a ponderii sectorului industrial cu 2,4 puncte procentuale, pe fondul creșterii exporturilor, respectiv a serviciilor cu 1,6 puncte procentuale, în defavoarea agriculturii și silviculturii (-3%) și a construcțiilor (-1%)²², acestea din urmă fiind cele mai afectate de efectele crizei economice globale și de reducerea investițiilor din sectorul public.

În comparație cu media regională și națională, nu se constată diferențe majore la nivel județean cu privire la structura valorii adăugate brute, cu excepția sectorului de construcții care este mai puțin dezvoltat în Maramureș (doar 7% din total VAB, față de peste 9% la nivel regional și național).

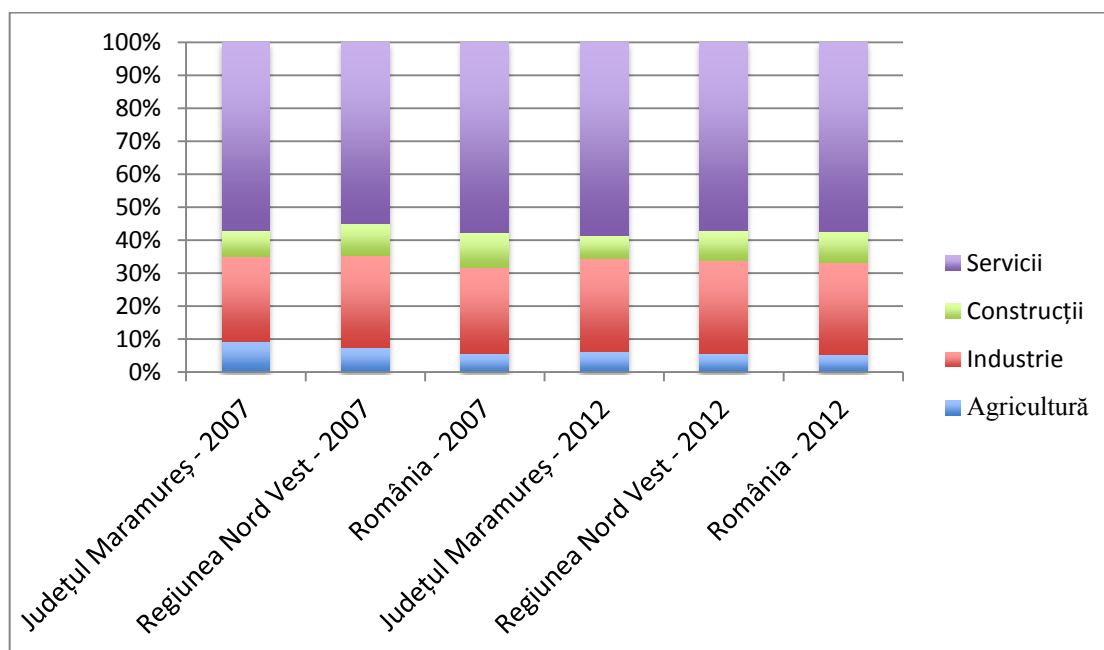

Figura 5 - Structura valorii adăugate brute, pe principalele sectoare ale economiei naționale, în perioada 2007-2012

Sursa: EUROSTAT Database

2.2.2.1. Sectorul primar (agriculturii, silviculturii și pescuitului)

Deși generează doar 6,2% din valoarea adăugată brută de la nivel județean, sectorul primar are încă o contribuție importantă la ocuparea forței de muncă din județ (34,7% din total, în 2014), cu precădere la nivelul orașelor mici și a comunelor, în unele localități ajungând și la 80%. Valoarea totală a producției agricole realizate în județul Maramureș s-a cifrat, în anul 2014, la circa 1389 mil. de lei (14,8% din valoarea înregistrată la nivel regional și 1,9% din cea de la nivel național), conform estimărilor INS, dintre care 51,4% a provenit din sectorul vegetal, 48% din cel zootehnic și 0,6% din sectorul de servicii agricole. Față de anul 2007, se constată o creștere nominală de doar 10,4%, ceea ce în termeni reali (corecți cu rata inflației) înseamnă o scădere

²² EUROSTAT Database

de circa 20% a acestui sector, mai ales pentru componenta de producție vegetală, ceea ce confirmă scăderea ponderii sale în PIB-ul județean. La nivelul anului 2013, în județul Maramureș funcționau 544 de întreprinderi cu profil agricol, în creștere cu peste 43% față de anul 2007, dintre care 2 aveau peste 250 de salariați²³.

Conform datelor EUROSTAT, 30,7% din populația ocupată a județului Maramureș activa, la nivelul anului 2012, în sectorul agricol, procent mai ridicat în comparație cu cel înregistrat în anul 2007 (26,6%). În altă ordine de idei, acest sector generează doar 6,2% din PIB-ul județean (față de 9,2% în 2007), ceea ce relevă faptul că productivitatea muncii în acest domeniu este de circa 7 ori mai mică decât a celorlalte sectoare. Din cele 55.800 de persoane active în acest domeniu, doar 6.200 (11%) au statutul de salariat²⁴, restul fiind persoane care lucrează în propria gospodărie și care practică agricultura de subsistență, cu mijloace rudimentare, cel mai adesea pe exploatații individuale de câteva hectare, în vederea asigurării autoconsumului. Această situație este specifică mai ales zonelor rurale, unde ponderea populației ocupate în agricultură și silvicultură este de 58%, pe fondul slabei diversificări a economiilor locale. Comunele cu cea mai ridicată pondere a populației ocupate în agricultură (peste 70% din total) sunt cele din zonele greu accesibile, situate la mare distanță de centrele urbane importante, cu posibilități limitate de practicare a navetei la unitățile industriale din respectivele orașe (Bicaz, Bârsana, Bogdan Vodă, Boiu Mare, Botiza, Budești, Cupșeni, Desești, Ieud, Poienile de sub Munte, Ruscova, Săcel, Săpânța, Strâmtura, Vima Mică, Poienile Izei, Șieu, Oncești). La polul opus, comunele cu o pondere de mai puțin de 50% a populației ocupate în agricultură sunt cele din apropierea celor două municipii din județ (Cicârlău, Recea, Groși, Coltău, Fărcașa, Gârdani, Sălsig, Satulung, Remetea Chioarului, Coaș, Săcălășeni, Dumbrăvița – în jurul municipiului Baia Mare; Câmpulung la Tisa, Sărăsău, Bocicoiu Mare, Vadu Izei – în jurul municipiului Sighetu Marmației)²⁵, cu condiții favorabile practicării navetei la unitățile industriale, dar și cu facilități de producție ridicate în ultimii ani în localitate.

În mediul urban, procentul populației ocupate în agricultură este mult mai scăzut (aproape 11%), excepție făcând doar orașele mici, intrate recent în categoria localităților urbane și care păstrează o structură economică tipic rurală (de ex. Săliștea de Sus – 59,5% din populație ocupată în sectorul primar, Dragomirești – 40%, Șomcuta Mare – 30,2%, Ulmeni – 28,8%), dar și orașul Târgu Lăpuș, cu multe sate componente (32,1% din total)²⁶.

²³ INS. Baza de date TEMPO Online

²⁴ EUROSTAT Database

²⁵ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

²⁶ Idem

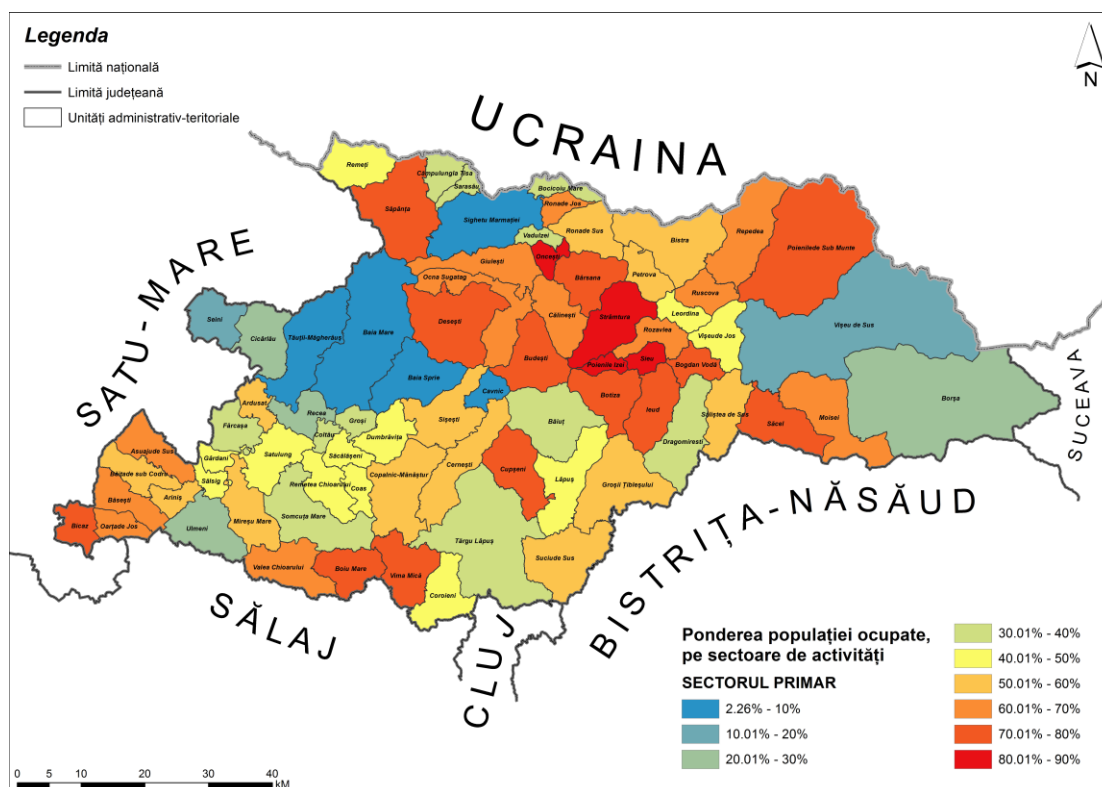

Figura 6 - Ponderea populației ocupate în agricultură, silvicultură și pescuit, în anul 2011

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale RGPL 2011

În conformitate cu datele INS, județul Maramureș dispunea, în anul 2014, de 305.528 ha de terenuri agricole (48,5% din suprafața administrativă totală), dintre care 93,8% se află în proprietate privată, procent care s-ar putea modifica în condițiile în care procesul de împrumutări a cetățenilor deposedați de sistemul comunist nu s-a încheiat încă (peste 130 de dosare ale Comisiei Județene de Fond Funciar se judecau în instanță, la nivelul anului 2014). Față de anul 2007, suprafața agricolă a județului a scăzut cu 5.017 ha (1,6%), pe fondul presiunii pentru extinderea suprafețelor construite, mai ales în jurul centrelor urbane. Din totalul suprafețelor cu destinație agricolă din județ, 26,5% sunt terenuri arabile, 31,7% pășuni, 39,3% sunt fânețe, 0,1% sunt vii, iar 2,4% livezi²⁷. Prin urmare, județul are un potențial mai ridicat în ceea ce privește zootehnia, în defavoarea culturii plantelor, situație specifică județelor cu un relief preponderent montan.

²⁷ INS. Baza de date TEMPO Online

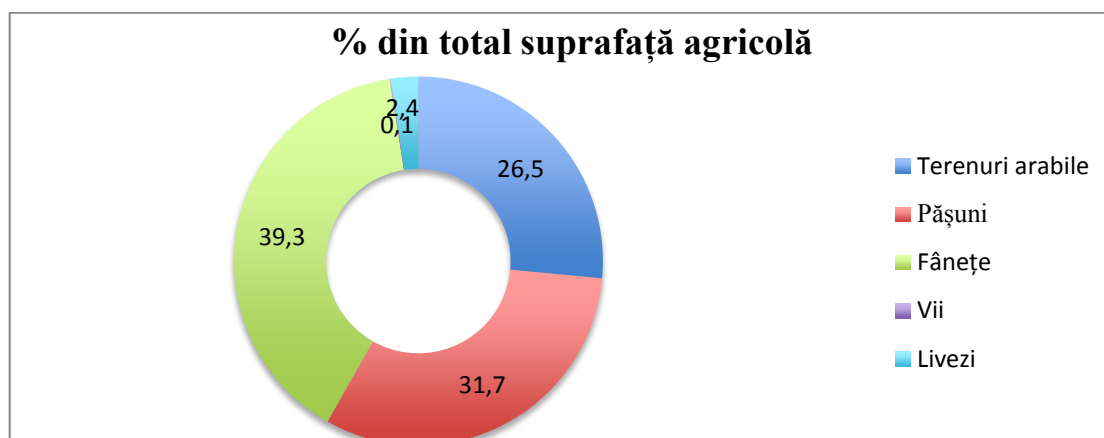

Figura 7 - Modul de utilizare a suprafețelor agricole din județul Maramureș, în anul 2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

În anul 2014, la nivelul județului Maramureș, au fost cultivate 65.501 ha (circa 81% din terenurile arabile existente), dintre care 41,2% cu cereale boabe (grâu, ovăz, porumb), 0,5% cu leguminoase boabe (mazăre, fasole), 16,6% cu cartofi, 38,7% cu furaje verzi, iar restul cu legume de câmp, floarea soarelui etc. Se remarcă dispariția aproape completă a suprafețelor cultivate cu plante textile, precum cânepa și inul pentru fibre, care au o valoare adăugată mare. Suprafața de teren arabil în repaus a fost de circa 6.243 ha, ceea ce reprezintă 7,7% din totalul suprafețelor arabile existente în județ, în scădere cu 26,9% față de anul 2007²⁸, cultivarea terenurilor fiind încurajată de acordarea de subvenții.

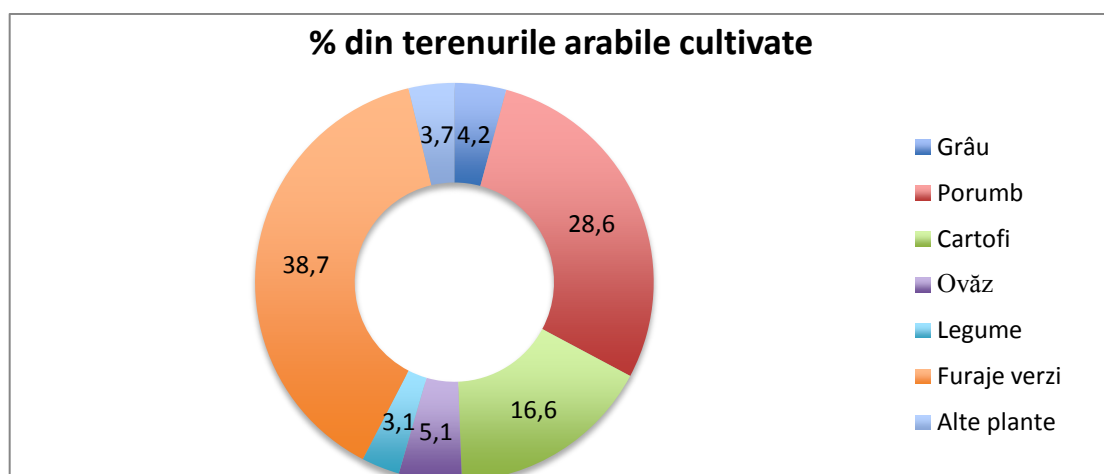

Figura 8 - Structura suprafețelor cultivate din județul Maramureș, pe tipuri de plante, în anul 2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

În comparație cu anul 2007, se constată o scădere a suprafețelor cultivate cu 11,1% (-9.023 de hectare), mai ales în cazul grâului (-55,7%), porumbului (-20,5%) și a cartofilor (-41,5%), în

²⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

favoarea furajelor verzi (+60%), care sunt mai ușor de lucrat. Totuși, trebuie menționat că structura culturilor variază de la an la an, în funcție de condițiile meteo, rotația culturilor etc.²⁹ Circa 61.000 de cereri pentru diferite scheme de plată și forme de sprijin au fost depuse la APIA Maramureș în 2014 de către fermierii din județ, totalizând plăți de 60 mil. Euro și suprafețe de circa 168.000 ha (123.000 ha de pajiști, 35.000 ha de terenuri agricole, 7.000 ha de livezi, 100 ha de vii, 200 ha de grădini familiale etc.)³⁰. Totuși există încă localități cu suprafețe extinse în repaus, altele decât cele pentru care se primesc subvenții în acest sens, precum: Șomcuta Mare, Ulmeni, Seini, Târgu Lăpuș, Ariniș, Băița de sub Codru, Bicăz, Oarța de Jos, Bogdan Vodă, Săcel (peste 100 ha fiecare). Suprafețe extinse de terenuri în repaus care beneficiază de subvenții regăsim mai ales în comunele Ariniș, Băița de sub Codru, Bicăz, Oarța de Jos (peste 300 ha fiecare)³¹. Printre cauze se pot regăsi îmbătrânirea populației rurale și abandonarea treptată a practicării agriculturii de subzistență, dar și lipsa unor investitori și a unor structuri asociative care să lucreze respectivele terenuri.

Din perspectiva suprafețelor arabile cultivate, județul Maramureș se află pe penultimul loc la nivel regional (depășind doar Bistrița-Năsăud) și pe unul dintre ultimele locuri la nivel național (depășind numai alte două județe montane Harghita și Hunedoara, respectiv Ilfov, județ de câmpie, dar cu o suprafață foarte redusă). Prin urmare, județul Maramureș este unul dintre ultimele 5 din țară la producția totală de cereale boabe, plante uleioase, plante tehnice, legume³². Totuși, acesta ocupă locul IV la nivel național (după Suceava, Covasna și Brașov) la suprafețele cultivate cu cartofi în anul 2014, cu precădere în localitățile Borșa, Dragomirești, Târgu Lăpuș, Cupșeni, Moisei, Ocna Șugatag, Săcel³³.

De asemenea, producțiile medii la hectar au înregistrat creșteri semnificative în perioada analizată, pentru majoritatea culturilor. Cu toate acestea, producțiile medii de la nivel județean rămân inferioare celor de la nivel regional și național pentru grâu, porumb, cartofi și furaje verzi, pe fondul mai multor cauze: condițiile pedo-climatice mai puțin favorabile culturii plantelor la nivelul județului, manifestarea efectelor schimbărilor climatice, lipsa unor structuri asociative puternice, dimensiunea foarte redusă a exploatațiilor și practicarea agriculturii de subzistență etc.

²⁹ INS. Baza de date TEMPO Online

³⁰ <http://www.apia.org.ro/ro/centre-judetene-apia/maramures>

³¹ INS. Rezultatele definitive ale RGA 2010

³² INS. Baza de date TEMPO Online

³³ INS. Rezultatele definitive ale RGA 2010

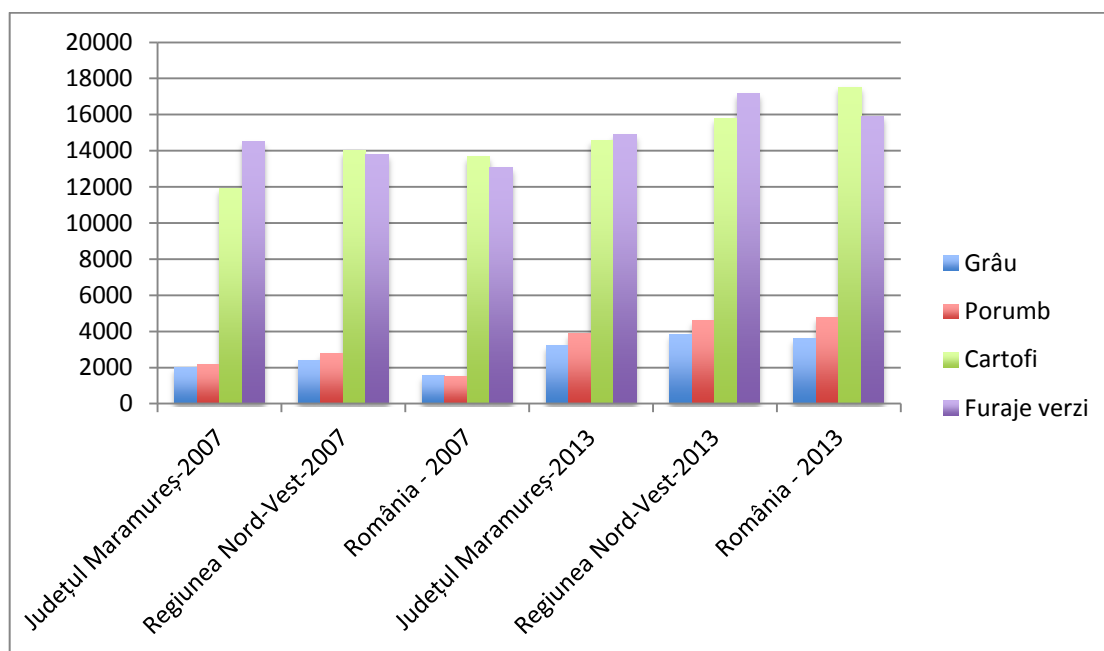

Figura 9 - Producțiile medii la hectare pentru principalele culturi agricole, la nivel județean, regional și național, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Suprafețele agricole acoperă peste 30% din suprafața tuturor unităților administrativ-teritoriale din județ, cu excepția municipiului Baia Mare, unde terenurile sunt ocupate în mare măsură de construcții și păduri, precum și a localităților (Tăuții-Măgherăuș, Vișeu de Sus, Băiuț, Cicârlău, Groși Țibleșului), care dispun de suprafețe împădurite foarte extinse. Cele mai mari suprafețe agricole (peste 5.000 ha) se întâlnesc în localitățile Borșa, Târgu Lăpuș, Sighetu Marmăției, Șomcuta Mare, Ulmeni, Vișeu de Sus, Bârsana, Budești, Cernești, Copalnic-Mănăstur, Cupșeni, Giulești, Moisei, Ocna Șugatag, Poienile de sub Munte, Săpânța, Strâmtura, Suci de Sus – comunități unde agricultura a fost tradițional o activitate economică foarte importantă. Terenurile arabile sunt concentrate în localitățile din zonele mai joase, propice culturii plantelor de câmp, precum Seini, Șomcuta Mare, Ulmeni, Mireșu Mare și Satulung – fiecare cu peste 2000 ha. Pășunile și fânețele ocupă suprafețe mai extinse în zonele montane (Săpânța, Copalnic-Mănăstur, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Borșa și Sighetu Marmăției), în care zootehnia este o ocupație tradițională. În județ există și circa 4.300 ha de pășuni și fânețe neutilizate, care pot beneficia de subvenții, mai ales în localitățile Vișeu de Jos, Ocna-Șugatag, Ieud, Rona de Sus, Coroieni, Cicârlău, Ulmeni, Târgu Lăpuș, Baia Mare, Borșa, Sighetu Marmăției³⁴.

De remarcat este și suprafața extinsă a plantațiilor pomicele (axate pe meri și pruni), mai ales în localitățile Săpânța, Remetea-Chioarului, Dumbrăvița, Bârsana, Ulmeni, Șomcuta Mare, Seini, Sighetu-Marmăției, Câmpulung la Tisa, Groși, Rona de Sus etc.³⁵ Din păcate, peste 70% dintre livezile din județ sunt îmbătrânite (peste 25 de ani) și în declin, ceea ce conduce la scăderea

³⁴ INS. Rezultatele definitive ale RGA 2010

³⁵ Idem

productivității acestora. Pe de altă parte, județul se confruntă în ultimii ani cu manifestarea fenomenului de secetă și cu acțiunea unor dăunători, asociat schimbărilor climatice, și nu dispune de instalații de irigații decât pe 5 ha de teren arabil³⁶. Cu excepția unor mici instalații de procesare a merelor pentru fabricarea sucului natural (Baia Mare, Buciumi, Șișești, Târgu Lăpuș, Budești, Groși, Seini etc. – în total 12 unități de prelucrare și conservare a legumelor și fructelor și 12 unități de producere a sucurilor naturale, autorizate ANSVA)³⁷, nu există fabrici de prelucrare a fructelor care să asigure procesare producției din județ. Prin urmare, acestea sunt utilizate de fermieri preponderent pentru producerea de băuturi spirtoase (cunoscute sub denumirea de "horincă" sau "pălincă"). Numărul instalațiilor de produs pălincă a scăzut în ultimii ani, de când proprietarii lor sunt obligați să le înregistreze la autoritatea vamală teritorială și să comunice cantitatea și tipul de materie primă utilizată, perioada de funcționare a instalației și cantitatea estimată de produs final ce va fi obținută, precum și să plătească o acciză (exceptând o cantitate de 50 litri pentru consumul propriu)³⁸. Asociația Producătorilor de Pălincă din județ numără circa 180 de membri, însă numărul instalațiilor înregistrate ajunge la peste 250, iar cel al gospodăriilor care produc pentru consum propriu este de ordinul miilor. În județ există și unități de mari dimensiuni pentru producerea băuturilor alcoolice (Baia Mare, Tăuții-Măgherauș, Seini, Lăpușel etc.), în total 6 autorizate ANSVA³⁹.

La Baia Mare a funcționat în perioada comunistă una dintre cele mai importante stațiuni de cercetare și de dezvoltare pomicolă în zona Dura dintre Baia Mare și Tăuții Măgherauși⁴⁰, unde de pe câteva sute de hectare se recoltau cantități importante de fructe ce se exportau în mare parte. Aceasta a fost desființată și activitatea de cercetare din domeniul pomiculturii a fost abandonată. O altă problemă majoră cu care se confruntă pomicultorii din județ este faptul că aceștia nu au acces la marile lanțuri comerciale, printre cauze fiind deficitul de spații de depozitare și ambalare a acestora (doar 6 depozite sunt autorizate de ANSVA), dar și gradul redus de asociere al micilor producători (un singur grup de producători înființat la Baia Sprie)⁴¹. Viticultura se practică pe suprafețe foarte restrânse, în zone precum Seini, Ulmeni, Tăuții-Măgherauș, Cicârlău, Bicz, Oarța – preponderent pentru autoconsum.

Cultivarea legumelor în seră a cunoscut un declin după 1990, odată cu desființarea serelor din Baia Mare. Astăzi se mai cultivă legume în solarii mai ales în zona Mireșu Mare, Satulung și Remetea Chioarului (peste 1 ha fiecare). Legume în câmp se cultivă mai ales în localitățile Sighetu Marmăției, Coltău, Groși, Mireșu Mare, Moisei, Vadu Izei (peste 100 ha fiecare), cu scopul de a aproviziona piețele agroalimentare din cele două centre urbane mari din județ - Baia Mare și Sighetu Marmăției. Legume se cultivă în cele circa 3.900 ha de grădini familie⁴², preponderent pentru autoconsum.

³⁶ ICDP Măracineni – Plan Sectorial ADER 2020

³⁷ <http://www.ansva.ro/?pag=823&jud=Maramures>

³⁸ Ordonanța 16/2013 privind Codul Fiscal și reglementarea unor măsuri fiscal-bugetare

³⁹ <http://www.ansva.ro/?pag=823&jud=Maramures>

⁴⁰ Ordinul nr. 48/1993 privind Lista Oficială a Soiurilor de Plante de Cultură pentru România.

⁴¹ DADR Maramureș. Raportul de Activitate pe anul 2015

⁴² INS. Rezultatele Definitive ale RGA 2010

Valorificarea producției vegetale din județ este una deficitară, în lipsa unor lanțuri integrate de furnizare a produselor agroalimentare și a unor ferme de mari dimensiuni. Astfel, o mare parte din producția agricolă din județ este folosită pentru autoconsum, inclusiv pentru hrănirea animalelor din gospodăriile proprii. În județ sunt autorizate de către ANSVA 118 unități de morărit și panificație, 3 pentru fabricarea uleiurilor vegetale, 5 pentru fabricarea dulciurilor, 2 pentru paste făinoase, 1 pentru prelucrarea ceaiurilor, 5 pentru condimente, 1 pentru prelucrarea semințelor, 6 pentru fabricarea hranei pentru animale etc⁴³. De asemenea, în județ există 21 de unități de depozitare a produselor agricole, cu o capacitate de 38.500 de tone, dintre care 8.500 în silozuri⁴⁴.

Parcul de mașini și utilaje agricole de la nivelul județului Maramureș a cunoscut o creștere puternică, în perioada 2007-2014: tractoare (+121,6%), pluguri pentru tractoare (+118,8%), semănători mecanice (+86,8%), prese pentru balotat paie și fân (+438,9%) etc. În medie, fiecărui tractor din județ îi revenea o suprafață medie de 12,5 hectare, peste media regională (28,3 ha/tractor) și națională (48,7), creșterea parcului de mașini și utilaje agricole din ultimii ani putând fi pusă pe seama accesului fermierilor la diferite forme de sprijin, subvenții și proiecte cu finanțare nerambursabilă. Localitățile din județ cu cea mai bună dotare cu mașini și utilaje agricole erau, la recensământul din 2010, următoarele: Târgu Lăpuș, Cernești, Recea, Copalnic-Mănăstur, Șomcuta Mare, Dumbrăvița, Mireșu Mare, Remetea-Chioarului, Ulmeni, Bicaș, Fărcașa, Satulung, Valea Chioarului⁴⁵.

În ceea ce privește utilizarea îngrășămintelor chimice și a pesticidelor în agricultură, în perioada 2007-2014, se observă o reducere a suprafețelor pe care s-au aplicat acestea la circa 20.000 ha, respectiv 10.000 ha (adică mai puțin de jumătate din totalul suprafețelor arabile cultivate), concomitent cu reducerea cantității aplicate, ceea ce indică, pe de o parte, practicarea unei agriculturi de subzistență, iar, pe de altă parte, un potențial considerabil pentru dezvoltarea agriculturii ecologice. În județul Maramureș sunt înregistrați numeroși operatori de agricultură ecologică, inclusiv procesatori, care produc tăiței de casă, produse procesate din flora spontană sau din cătină, cartofi, ciuperci, produse procesate din carne de porc, legume uscate și conserve de legume, miere de albine, lăptișor de matcă, păstură, polen etc. Aceștia se ocupă cu cultura plantelor, pomicultură, creșterea animalelor (ovine, bovine), dar și cu apicultura⁴⁶. Cu toate acestea, suprafețele ocupate de culturile bio din județ sunt restrânse (circa 1.000 ha), însă tendința este de creștere, pe fondul potențialului foarte ridicat de piață al acestor produse.

⁴³ <http://www.ansvsa.ro/?pag=574&jud=Maramures>

⁴⁴ http://www.madr.ro/docs/depozite/2015/Maramures_.pdf

⁴⁵ INS. Rezultatele Definitive ale RGA 2010

⁴⁶ <http://www.madr.ro/agricultura-ecologica/operatorii-certificati-in-agricultura-ecologica-2015.html>

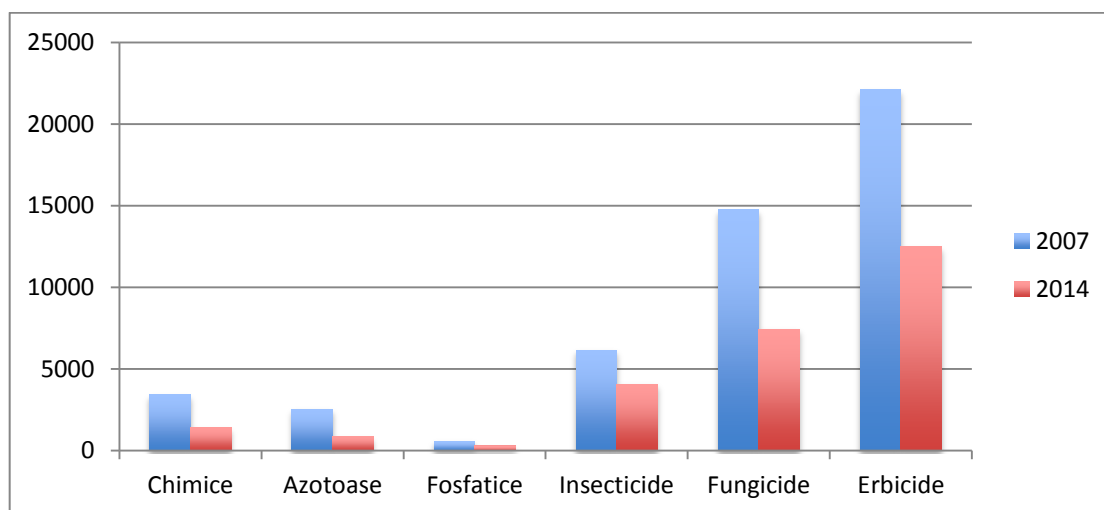

Figura 10 - Cantitatea de îngrășăminte și produse chimice administrate pe terenurile arabile din județul Maramureș, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

La nivelul județului Maramureș există 27.212 ha de terenuri agricole amenajate pentru desecare, dintre care 17.508 ha de terenuri arabile, 3.287 ha de pășune, 4.409 ha de fânețe și 451 ha de livezi. De asemenea, există lucrări de combatere a eroziunii pe 36.459 ha și 6.659 ha cu lucrări de drenaj⁴⁷. Aceste lucrări sunt administrate de ANIF, care a derulat în ultimii ani mai multe investiții pentru reabilitarea și modernizarea acestor lucrări: eliminarea excesului de umiditate în zona Țicău-Lăpuș, lucrări de ameliorare în Asuaju de Sus și Mireșu Mare, amenajare de desecare Răzoare-Lăpuș-Libon, Bozanta-Seini, întreținere și reparații la Fărcașa etc⁴⁸. Cu toate acestea, ANIF Maramureș se confruntă cu un deficit acut de personal și de resurse financiare pentru întreținerea și extinderea infrastructurii existente, dezvoltate mai ales în perioada comunistă și supusă degradării. Acestea sunt cu atât mai importante cu cât schimbările climatice se manifestă tot mai frecvent la nivel județean, prin secetă, inundații, vânturi puternice, alunecări de teren etc. De menționat este faptul că în județ există peste 10.900 ha de pajiști pe terenuri accidentate, ce sunt eligibile pentru subvenții, mai ales în localitățile Sighetu Marmației, Borșa, Vișeu de Sus, Lăpuș, Poienile de sub Munte, Repedea⁴⁹.

Zootehnia este o ramură agricolă tradițională dezvoltată la nivel județean, efectivele de animale fiind însă reduse în comparație cu extensia terenurilor agricole. Totuși, numărul de efective de animale la 100 ha este mai mare decât media regională și națională pentru bovine și porcine, respectiv mai redusă pentru ovine, caprine și păsări. În perioada 2007-2014, efectivele de animale din județul Maramureș a scăzut cu 16,4% la bovine, cu 21% la porcine, cu 3,4% la păsări, cu 43,6% la cabaline și cu 61% la iepuri⁵⁰, în primul rând ca urmare a reducerii efectivelor din gospodăriile populației, care este tot mai îmbătrânită, mai ales în mediul rural și

⁴⁷ INS. Baza de date TEMPO Online

⁴⁸ ANIF. Raport de Activitate pentru Anul 2014

⁴⁹ INS. Rezultatele Definitive ale RGA 2010

⁵⁰ INS. Baza de date TEMPO Online

trebuie să renunțe la practicarea agriculturii de subzistență, în timp ce tinerii preferă să lucreze în alte domenii sau să emigreze. Creșteri de efective se înregistrează doar la caprine (+63,9%), la ovine (+3%) și la familiile de albine (+47,7%), acestea fiind mai rentabile, mai ușor de crescut și beneficiind de subvenții atractive.

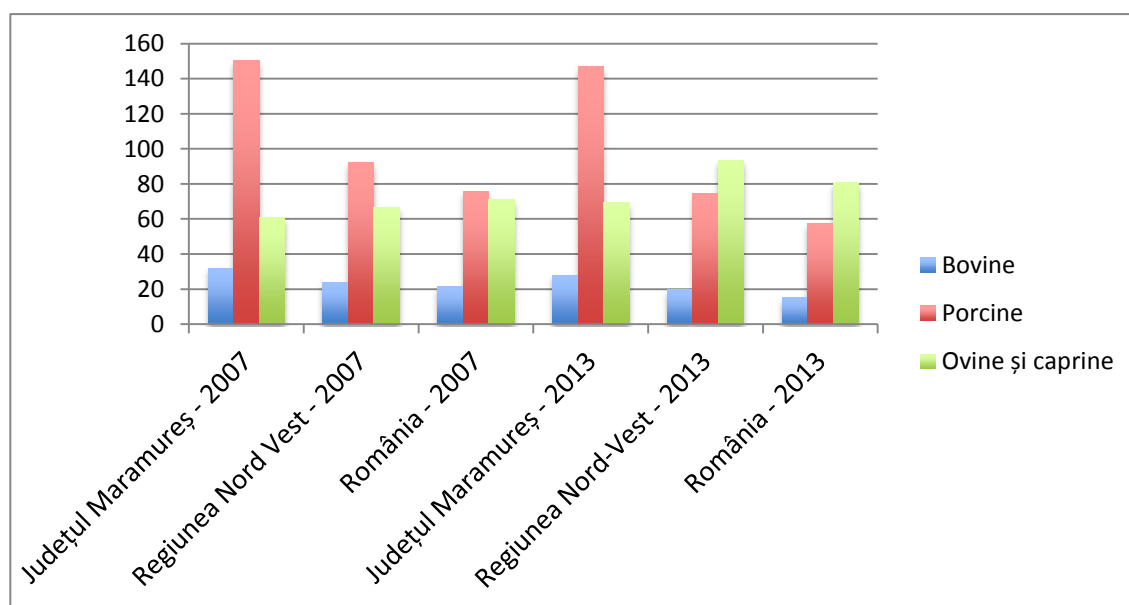

Figura 11 - Efectivele de animale la 100 ha teren agricol, la nivel județean, regional și național, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Efectivele de animale se regăsesc, în proporție de peste 90% pentru toate speciile (mai puțin la păsări), în gospodăriile populației, fermele de tip industrial (ale societăților comerciale sau societăților/asociațiilor/cooperativelor agricole) fiind puține, după cum urmează:

- bovine: Seini, Dumbrăvița, Groși, Mireșu Mare, Oarța de Jos, Satulung, Desești;
- porcine: Seini, Ardușat, Ulmeni, Leordina, Săcălășeni, Satulung;
- ovine: Șomcuta Mare, Băiuț, Botiza, Oarța de Jos, Desești;
- caprine: Șomcuta Mare, Satulung, Desești, Giulești;
- păsări: Baia Mare, Sighetu Marmăției, Seini, Tăuții-Măgherauș, Satulung.

Totuși, efectivele fermelor de tip industrial au crescut, în perioada 2007-2014, la toate speciile de animale: bovine (+64%), ovine și caprine (+100%), păsări (+40,4%)⁵¹, tendință care, dacă va continua, va conduce la creșterea valorii adăugate a sectorului agricol de la nivel județean, prin integrarea producției vegetale cu cea zootehnică și, eventual, cu componentele de procesare și comercializare, într-un lanț integrat de furnizare. În județ există și ferme zootehnice bio atestate în Ulmeni, Satulung, Cupșeni etc⁵².

⁵¹ INS. Rezultate definitive ale RGA 2010

⁵² <http://www.madr.ro/agricultura-ecologica/operatorii-certificati-in-agricultura-ecologica-2015.html>

Efectivele de animale din gospodăriile populației au scăzut semnificativ în ultimii ani la majoritatea speciilor, dar rămân semnificative mai ales în anumite localități cu un sector zootehnic tradițional, respectiv⁵³:

- bovine: Moisei, Dumbrăvița, Copalnic-Mănăstur, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare, Borșa (peste 2.000 de capete);
- porcine: Borșa, Șomcuta Mare, Târgu Lăpuș, Ulmeni, Copalnic-Mănăstur, Cupșeni, Dumbrăvița, Mireșu Mare (peste 2.000 de capete);
- ovine: Șomcuta Mare, Târgu Lăpuș, Giulești (peste 5.000 de capete);
- caprine: Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare, Borșa, Budești, Copalnic-Mănăstur, Cupșeni, Moisei, Săcel, Șișești (peste 500 de capete);
- păsări: Șișești, Satulung, Recea, Moisei, Mireșu Mare, Dumbrăvița, Fărcașa, Copalnic-Mănăstur, Cernești, Ulmeni, Tăuții-Măgherauș, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare, Seini, Borșa, Baia Sprie, Sighetu Marmăției (peste 10.000 de capete);
- cabaline: Sighetu Marmăției, Borșa, Târgu Lăpuș, Budești, Copalnic-Mănăstur, Cupșeni, Săcel (peste 250 de capete);
- iepuri: Șomcuta Mare, Ulmeni, Sălsig, Recea, Dumbrăvița (peste 250 de capete);
- familii de albine: Vișeu de Sus, Vișeu de Jos, Strâmtura, Rozavlea, Oarța de Jos, Bocicioiu Mare, Șomcuta Mare (peste 500).

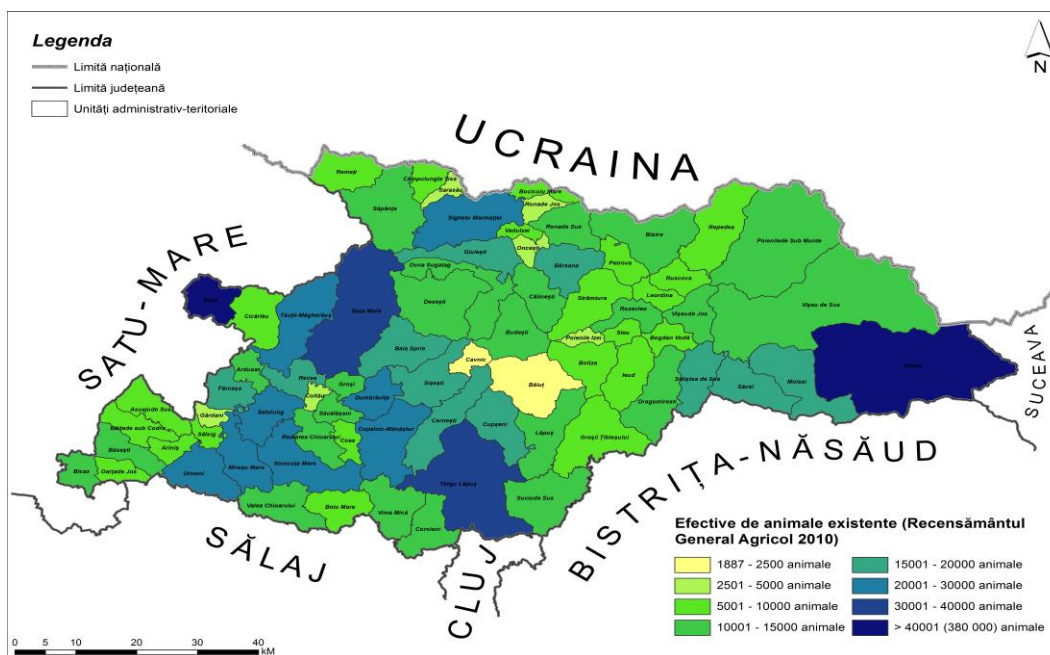

Figura 12 – Efectivele totale de animale la nivel de UAT, în anul 2010

Sursa: Rezultatele definitive ale RGA 2010

Din păcate, producția animală din județ este valorificată inefficient, fiind orientată preponderent către autoconsum, în condițiile în care efectivele sunt concentrate în gospodăriile populației, producția este afectată de sezonabilitate, există puține ferme zootehnice de mari dimensiuni și

⁵³ INS. Rezultate definitive ale RGA 2010

procesatori. La nivelul județului Maramureș se colectează zilnic circa 100.000 l de lapte⁵⁴, care ajunge la marii procesatori din zona Transilvaniei (de ex. din Cluj-Napoca), care preferă să apeleze la importuri, care sunt mai ieftine, prin prisma nivelului ridicat de subvenționare și a eliminării cotelor de lapte la nivel european. Prin urmare, prețul laptelui colectat din județ este foarte scăzut (sub 1 leu/litru, în anul 2015)⁵⁵. Procesatorii dispun și de centre proprii de colectare în județ, inclusiv dotate cu tancuri de răcire a laptelui. În județ sunt autorizate de către ANSVA 6 abatoare, 25 de carmangerii, 29 de măcelării, un centru de sacrificări păsări, un centru de colectare vânat, 39 de centre de prelucrare a laptelui în cadrul exploatației, 16 centre de prelucrare a laptelui independente, un centru de colectare și extracție a mierii, 76 de stupini, 13 exploatații apicole familiale sau comerciale etc.⁵⁶

Județul Maramureș ocupă locul II la nivel național (după Brașov) la numărul de produse tradiționale atestate (56), acestea fiind un adevărat brand gastronomic al județului. Cele mai multe dintre acestea sunt produse de panificație, cofetărie și patiserie, de legume-fructe, de băuturi, de produse lactate etc⁵⁷. Pe lângă tradiții și cultură, precum și arhitectura recunoscută a județului Maramureș, produsele tradiționale – alimentare, care prezintă o varietate deosebită sunt apreciate atât la nivel național, cât și la nivel internațional. La fabricarea acestor produse se folosesc doar materii prime locale, care nu au în compoziția lor aditivi alimentari, care prezintă o rețetă tradițională, un mod de producție și/sau de prelucrare și un procedeu tehnologic tradițional și care se distinge de alte produse similare aparținând aceleiași categorii.

În municipiul Sighetu-Marmației funcționează Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Bovine, din subordinea Academiei de Științe Agricole, care însă se află într-o situație financiară dificilă și nu mai realizează activități de cercetare, ci doar de închiriere de spații și de vânzare a laptelui de la cele circa 60 de bovine deținute. Deși stațiunea a contribuit semnificativ la dezvoltarea rasei "Bruna de Maramureș", aceasta nu a mai fost susținută de la bugetul de stat pentru a realiza proiecte de cercetare, ajungând la mai puțin de 10 de salariați în prezent (față de peste 200 în perioada comunistă) și la circa 200 ha de teren în administrare.

Piscicultura nu este o activitate economică dezvoltată la nivelul județului Maramureș, aceasta restrângându-se la un număr de câteva zeci de păstrăvării din zona montană (pe raza localităților Borșa, Maia-Desești, Borșa, Săpânța, Baia Sprie) și la o crescătorie și pepinieră de mai mari dimensiuni (circa 50 ha) în localitățile Ariniș și Băsești). Peștele este comercializat în unele unități de cazare și alimentație publică asociate păstrăvăriilor sau prin piețele agroalimentare din zonă, neexistând unități de procesare în zonă. Totuși, o mare parte a populației ocupate cu pescuitul practică această activitate pe cont propriu, fără a figura în evidențele statistice.

⁵⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

⁵⁵ http://ec.europa.eu/agriculture/milk-market-observatory/pdf/eu-raw-milk-prices_en.pdf

⁵⁶ <http://www.ansvsa.ro/?pag=823&jud=Maramures>

⁵⁷ <http://www.madr.ro/industrie-alimentara/produse-traditionale-romanesti.html>

În ceea ce privește structura fermelor din județul Maramureș, Recensământul General Agricol din 2010 a relevat existența a 106.240 de exploatații agricole, cu o suprafață agricolă utilizată de 257.167 ha, cu o suprafață medie de 2,4 ha, submedia națională de 3,4 ha și mult inferioară celei de la nivelul U.E. 28, de 14,2 ha. Dintre acestea, doar 642 (0,6% din total) aveau personalitate juridică, acestea lucrând 38.798 ha de teren agricol (15,1% din total), cu o suprafață medie de 60 ha, în timp ce peste 105.000 sunt exploatații de tip individual, implicate în practicarea agriculturii de subzistență, cu o suprafață medie de 2,1 ha. De remarcat este și faptul că doar 170 ferme din județ exploatează peste 100 ha de teren, totalizând circa 97.000 ha (37,7% din total), iar alte 103 au între 50 și 100 ha, cumulând 7.100 ha (2,7%). Acestea sunt exploatații viabile, cu potențial de modernizare și de aplicare a unor tehnologii moderne de cultivare, în vederea obținerii de producții medii ridicate la hectar. În altă ordine de idei, peste 47.000 de exploatații lucrează mai puțin de un 1 ha de teren, neputând fi considerate ferme în adevăratul sens al cuvântului, iar alte peste 1.900 au mai puțin de 10 ha, nefiind, de asemenea, viabile pentru o activitate economică profitabilă și orientată către piață, ci mai degrabă orientate către autoconsum. La nivel județean, 10.882 ha de terenuri erau lucrate, la recensământul din 2010, în arendă, 234 ha în parte, 5.187 ha în concesiune, 3.054 ha în mod gratuit, iar 233.699 ha (90,7% în total) de către proprietari. Suprafețe mai importante lucrate în arendă se regăseau în localitățile Borșa, Seini, Șomcuta Mare, Bocicoiu Mare, Bistra, Ulmeni, Bârsana, Moisei, Botiza, Mireșu Mare, Desești, Recea, Vișeu de Jos. Pe de altă parte, suprafețe concesionate însemnate se regăseau în localitățile Oarța de Jos, Poienile de sub Munte, Bicăz, Bistra, Copalnic-Mănăstur, Baia Sprie, Borșa, Vișeu de Sus, Ariniș.⁵⁸

La nivel de UAT, localitățile cu cele mai ridicate dimensiuni medii ale fermelor (peste 5 ha) sunt Vima Mică, Săpânța, Desești, Boiu Mare, iar cele mai reduse (media sub 1 ha/exploatație) în Baia Mare și Cavnic, ambele cu foarte puține terenuri agricole. De asemenea, cele mai multe ferme cu peste 100 ha se regăsesc în Borșa, Desești, Mireșu Mare, Bistra, Repedea, Poienile de sub Munte, Recea, Ulmeni, Șomcuta Mare (peste 5), acestea beneficiind și de suprafețe agricole (mai ales pășuni) extinse, care au facilitat asocierea. La polul opus, localitățile în care lipsesc fermele de peste 100 ha sunt Vima Mică, Vadu Izei, Șieu, Ruscova, Rona de Jos, Leordina, Lăpuș, Coroieni, Cupșeni, Călinești, Boiu Mare, Bogdan Vodă, Săliștea de Sus. La nivelul acestora, proprietarii fie au preferat să lucreze pământul preponderent în regim individual, fie suprafețele cu destinație agricolă sunt prea restrânse pentru a permite asocierea în ferme mari.⁵⁹

⁵⁸ INS. Rezultate definitive ale RGA 2010

⁵⁹ Idem

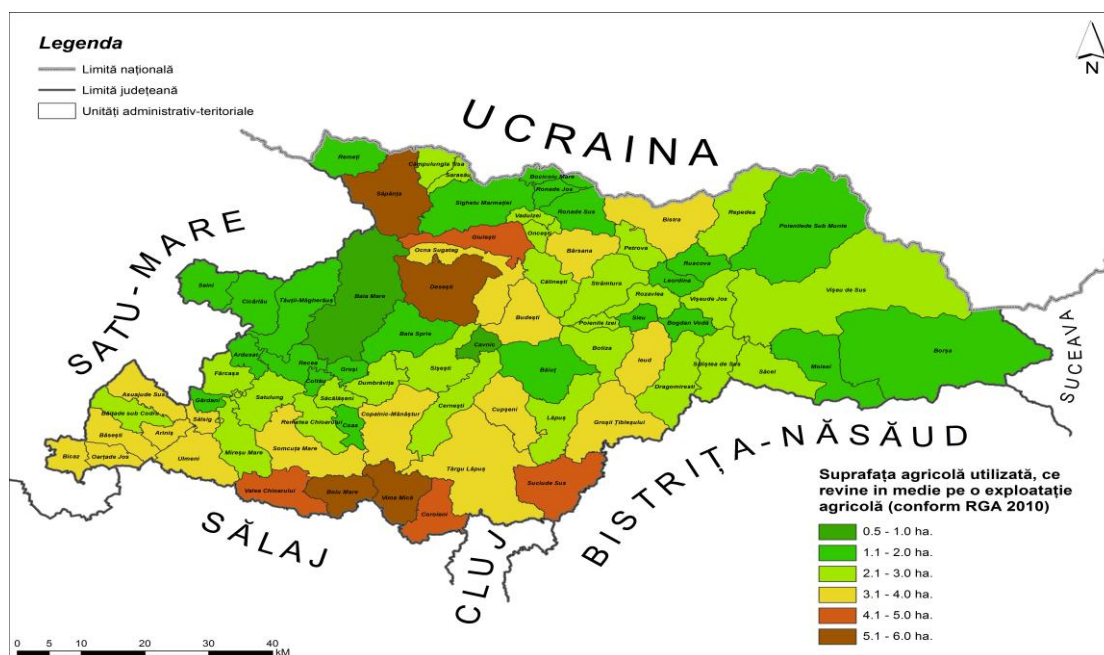

Figura 13 - Suprafață agricolă utilizată medie pe exploatație agricolă, în anul 2010

Sursa: Rezultatele definitive ale RGA 2010

Datele recensământului din 2010 indică și faptul că aproximativ 217.000 de locuitori ai județului (45% din populația stabilă) activează în agricultură, fie ca activitate principală, fie secundară, dintre care 99,5% în exploatații individuale, iar restul ca angajați ai exploatațiilor cu personalitate juridică. Dintre aceștia, 67.000 provin din mediul urban (24% din populația totală a orașelor, cu mențiunea că în orașele Dragomirești, Săliștea de Sus, Șomcuta Mare și Târgu Lăpuș procentul este de peste 50%) și 150.000 din mediul rural, adică circa 73% din totalul populației de la sate.⁶⁰ Prin urmare, fenomenul practicării agriculturii rudimentare, pentru autoconsum, este încă unul generalizat, mai ales în mediul rural. Pe de altă parte, 22% dintre aceste persoane au peste 55 de ani și numai 8,6% au sub 25 de ani⁶¹, ceea ce indică dezinteresul tinerilor pentru agricultura de subsistență, precum și perspectivele de reducere drastică a ocupării informale în agricultură odată cu ieșirea din zona activă a acestor persoane, în următorii 10-20 de ani, ceea ce accentuează necesitatea dezvoltării unor ferme moderne, de mari dimensiuni, pentru a evita abandonarea terenurilor agricole din mediul rural.

La nivelul județului erau înregistrate, în anul 2014, 4 grupuri de producători (în sectorul legume-fructe și zootehnic, cu sediul la Dănești, Baia Sprie, Baia Mare, Preluca Nouă), 2 cooperative agricole (Baia Mare și Băsești) și 114 asociații agricole (de producători agricoli, pomicultori, de crescători de ovine, taurine, de apicultori etc.)⁶². Unele dintre acestea au fost foarte active în promovarea intereselor agriculturilor, promovarea tehnologiilor inovative de producție și

⁶⁰ INS. Rezultatele definitive ale RGA 2010

⁶¹ Idem

⁶² <http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/grupuri-producatori/grupurile-producatorilor-recunoscute-24.04.2014.pdf>

comercializare, a oportunităților de finanțare în rândul fermierilor, în promovarea produselor agroalimentare specifice județului la diferite evenimente expoziționale (de ex. Asociația Producătorilor de Produse Tradiționale și Ecologice, care deține un site Web propriu, realizează parteneriate cu instituții publice și lanțuri de magazine) etc.

2.2.2.2. Sectorul secundar (industrial) și al construcțiilor

Încă din perioada interbelică județul Maramureș avea o economie complexă industrial-agrară, care cuprindea o serie de ramuri industriale strâns legate de exploatarea resurselor naturale din zonă:

- industria extractivă: aur-argint-cupru-plumb-zinc-sulf (Baia Mare, Baia Sprie, Băița, Cicârlău, Firiza, Ilba, Tăuții-Măgherauș, Nistru, Valea Borcutului, Butești), nisip (Baia Mare), andezit și trahit (Baia Mare, Firiza, Ilba, Săbișa, Seini), piatră pentru construcții (Glod, Vișeu de Sus, Valea Vișeuului), argilă (Sighetu Marmăției), calcar (Bistra), sare (Ocna-Șugatag) – unele activități extractive având o istorie ce ajunge până în Epoca Bronzului;
- industria metalurgică: afinare și prelucrare metale, unelte agricole și miniere (Baia Mare);
- industria alimentară: morărit, panificație și paste făinoase (Baia Mare, Baia Sprie, Hideaga, Vișeu de Sus, Sighetu Marmăției), gheață (Sighetu Marmăției), alcool și drojdie (Seini), prelucrarea sării (Sighetu Marmăției);
- industria textilă: basmale, șaluri, tricotaje, șepci, nasturi, covoare, pânze (Sighetu Marmăției);
- industria pielăriei: tăbăcărie (Sighetu Marmăției);
- industria prelucrării lemnului: lemn tăiat pentru construcții și foc, cherestea, parchet, mobilier, perii, măhuri, carton și hârtie, șmirghel (Sighetu Marmăției, Baia Mare, Seini);
- industria chimică: tanin (Vișeu de Sus), cerneluri și vopsele, acid sulfuric, îngrășăminte chimice (Baia Mare);
- industria materialelor de construcții: cărămizi și țigle (Sighetu Marmăției).

În mediul rural, principalele activități rămăneau exploatarea pădurilor, pomicultura, păstoritul și creșterea animalelor. În gospodăriile populației se realizau covoare și pânze tradiționale⁶³.

În perioada comunistă, procesul de industrializare al județului s-a intensificat, chiar dacă domeniile de specializare industrială s-au păstrat, în linii mari, aceleași. Astfel, cu precădere în anii 60-80, s-au ridicat uzine și întreprinderi cu mii de salariați, localizate în principal în centrele urbane, care au condus la un adevărat exod al populației din unele zone rurale (mai ales cele din bazinul Baia Mare, cel mai industrializat dintre aceste centre). Nivelul de tehnologizare a fost unul satisfăcător și relativ competitiv în anii 60-70, fiind însă depășit, energofag și puternic subvenționat la sfârșitul anilor 80, când cea mai mare parte a producției se exporta în țările

⁶³ <http://romaniainterbelica.memoria.ro/judete/maramures/>

membre CAER. Cele mai importante unități industriale din județ dezvoltate în perioada comunistă au fost⁶⁴:

- Centrala minereurilor și a metalurgiei neferoase Baia Mare, cu întreprinderea minieră Baia Borșa și întreprinderea metalurgică de metale neferoase Baia Mare;
- Întreprinderea Mecanică de Mașini și Utilaj Minier Baia Mare;
- Întreprinderea de Șuruburi Sighetu Marmăției;
- Întreprinderea de Mașini-Unelte, Accesorii și Scule Baia Mare;
- Combinatul de Prelucrare a Lemnului Sighetu Marmăției;
- Întreprinderea de Exploatare Forestieră și Transport Baia Mare;
- Întreprinderea Mecanic de Reparații Auto și Utilaje pentru Transporturi Baia Mare;
- Întreprinderea de Producție Industrială pentru Construcții Căi Ferate Baia Sprie;
- Filatura de Bumbac Baia Mare;
- Întreprinderea de Tricotaje "Unitatea" Sighetu-Marmăției;
- Întreprinderea de Confecții Baia Mare;
- Întreprinderea de Faianță și Sticlărie Baia Mare;
- Întreprinderea de Perii Sighetu Marmăției;
- Întreprinderea pentru producerea și industrializarea legumelor și fructelor Baia Mare;
- Întreprinderea viei și vinului Baia Mare;
- Întreprinderea de industrializare a cărnii Baia Mare;
- Întreprinderea de industrializarea laptelui Baia Mare;
- Întreprinderea de drojdie "Seineana" Seini;
- Întreprinderea de morărit și panificație Baia Mare;
- Întreprinderea de in Ulmeni;
- Etc.

În unitățile industriale din județul Maramureș lucrau, pe ansamblu, peste 80.000 de salariați, dintre care 20.000 în cele cu profil de industrie extractivă, iar 60.000 în cele din industria prelucrătoare⁶⁵.

După 1989, odată cu trecere la economia de piață, multe dintre aceste întreprinderi și-au restrâns activitatea sau chiar au falimentat - de ex. AGROFRUCT, APSA, AVICOLA, CUPROM-PHOENIX, IMMUM, MARALACT, MARATEX, REMIN, ROMPLUMB, SCIPOMAR, etc. – toate din Baia Mare, CPL Sighet, IPIC-CF Baia Sprie, Secția de prefabricate Ulmeni, Întreprinderea de In Ulmeni, Fabrica de Cărămidă Crăciunești, Fabrica de Bere Baia Mare etc. Cele care au supraviețuit au fost privatizate în totalitate, lor adăugându-se IMM-uri dezvoltate de antreprenori locali și, mai recent, de companii dezvoltate de investitori străini.

La nivelul anului 2012, industria contribuia cu 28,2% la valoarea adăugată brută generată în județul Maramureș, în creștere cu 2,4 puncte procentuale față de anul 2007, respectiv cu 26,7% la ocuparea populației⁶⁶. Conform rezultatelor definitive ale RGPL 2011, industria asigură 27,5% din totalul locurilor de muncă din mediul urban și doar 11,9% din cele din mediul rural. Dintre

⁶⁴ POSEA G., MOLDOVAN C., POSEA A. – "Județul Maramureș", Ed. București, 1970

⁶⁵ INS. Baza de date TEMPO Online

⁶⁶ EUROSTAT Database

aceștia, cei mai mulți activează în industria de prelucrare a lemnului și mobilă (6,8% din totalul populației ocupate), textilă, a confecțiilor, pielăriei și încălțămintei (3,2%), a construcțiilor metalice și a produselor din metal (3%), alimentară și a băuturilor (2,3%), a echipamentelor electrice (1,3%) etc. Industria de prelucrare a lemnului și mobilei ocupă cea mai mare parte a forței de muncă în localități precum Câmpulung la Tisa (35,1% din populația ocupată totală), Vadu Izei (20,7%), Sărăsău (20,1%), Sighetu Marmăției (17,3%), Bocicoiu Mare (16,9%), Coltău (15,5%), Vișeu de Sus (14,3%), Băiuț (14,2%), Lăpuș (14%), Târgu Lăpuș (13%), Remetea Chioarului, Coroieni, Cavnic, Cicârlău, Satulung (peste 10%). Industria ușoară asigură cele mai multe locuri de muncă în Seini (8,8% din total), Baia Sprie (8,5%), Ulmeni (6%), Baia Mare (5,7%), Tăuții-Măgherăuș (5,4%) Sighetu Marmăției (5,1%), Șomcuta Mare (5%). Industria alimentară este concentrată în Baia Sprie, Groși și Seini (5% din forța de muncă totală), cea a echipamentelor electrice în Gârdani (24,8%), Fărcașa (20,9%), Sălsig (16,6%), Ariniș (13,2%) și Asuaju de Sus (11,1%), iar cea a construcțiilor metalice și prelucrării metalelor în Cavnic (8,5%), Tăuții-Măgherăuș (6,1%), Șomcuta Mare (6%), Ulmeni (5,9%), Seini (5,7%) și Baia Mare (4,6%). În zonele rurale izolate de centrele urbane, cele care concentrează activitățile productive, ponderea populației ocupate în industrie nu depășește 10%, situație specifică mai ales Maramureșului Istoric⁶⁷.

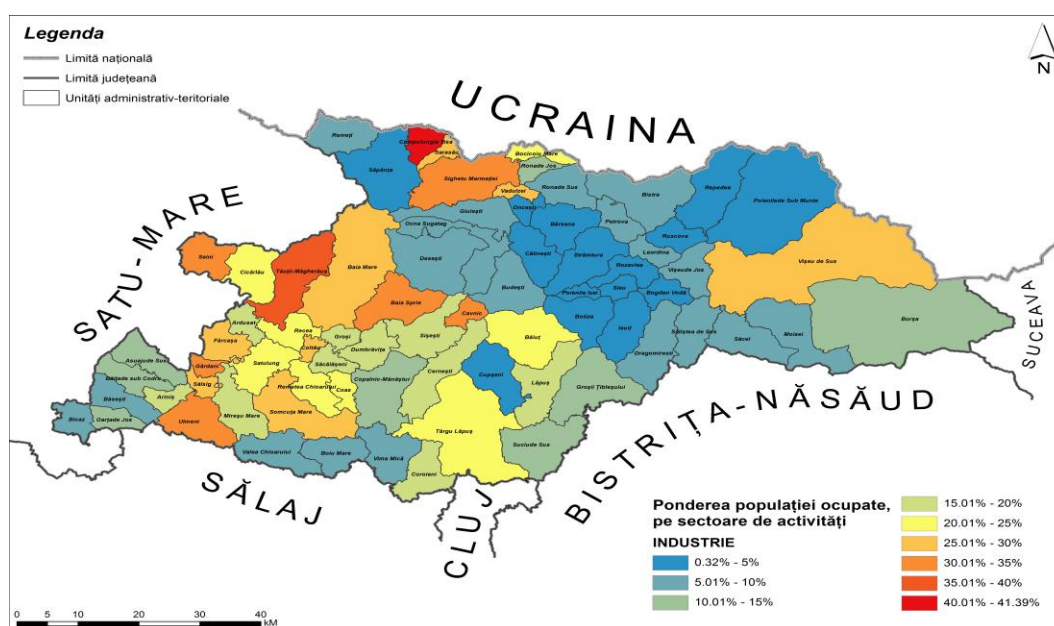

Figura 14 - Ponderea populației ocupate în industrie, în anul 2011

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale RGPL 2011

La nivelul anului 2013, în județ funcționau 1.428 de întreprinderi cu profil industrial, în scădere cu 22% față de anul 2007, dintre care 23 aveau peste 250 de salariați. Cifra de afaceri cumulată a acestora era de 5.651 mil. lei (circa 1,25 md. Euro), în creștere nominală cu 44% față de 2007.

⁶⁷ INS. Rezultatele Definitive ale RGPL 2011

De asemenea, cuantumul total al investițiilor realizate de acestea se ridică la 361 mil. lei, în scădere nominală cu 20% față de anul 2007, pe fondul efectelor crizei economice globale⁶⁸.

Județul Maramureș realizează 1,5% din producția industrială a României și 14,6% din cea a regiunii Nord-Vest. Cea mai mare contribuție o are industria prelucrătoare, mai ales prin ramurile de prelucrare a lemnului și mobilei, respectiv industria echipamentelor electrice⁶⁹.

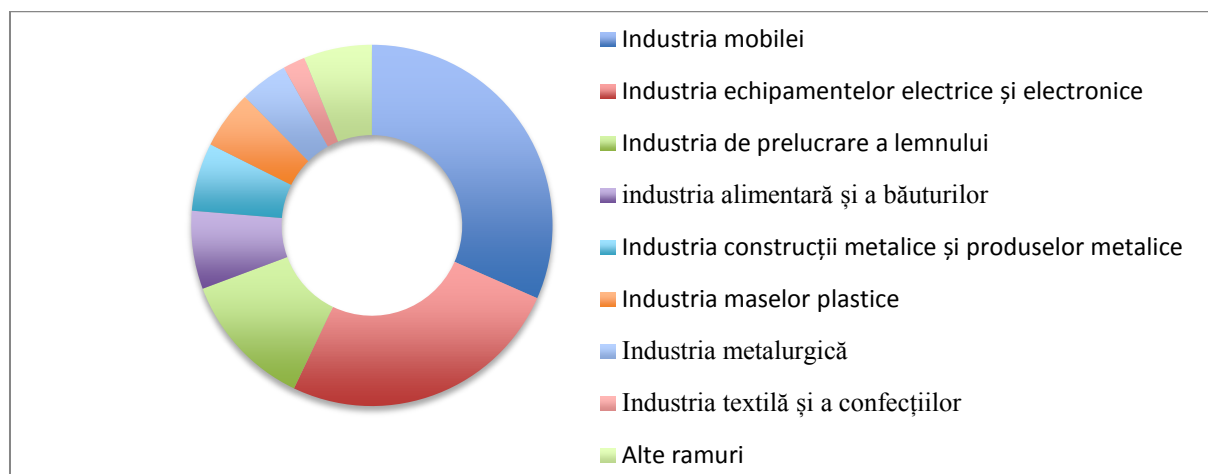

Figura 15 – Structura valorică a producției industriale a județului Maramureș, în anul 2014, pe principalele ramuri, în funcție de cifra de afaceri realizată

Sursa: Borg Design, baza de date Listă Firme

În prezent, ramurile industriale care contribuie cel mai mult la producția industrială a județului Maramureș sunt⁷⁰:

- 1. Industria de mobilă și de prelucrare a lemnului** - cu o cifră de afaceri de circa 560 mil. Euro (44,5% din producția industrială totală a județului în 2014) și peste 14.600 de salariați (36,7% din total), aceasta beneficiază de prezența mai multor fabrici de mobilă, cu precădere scaune, mese, canapele, saltele și alte tipuri de mobilier tapițat pentru toată locuința (ARAMIS INVEST, ITALSOFA, MOBAM, PLIMOB, SOFA WORKS, TAPARO, TIFEX CHAIR, TRANSVAL MOB, XPERT PROJECT), dar și de parchet, plinte, panouri, elemente de tâmplărie, grinzi, galerii, scări, lambriuri (AVIVA, KARELIA UPOFLOOR, RG HOLZ, RIDORAIL), elemente mulate și placaje (SIGSTRAT), căsuțe de lemn (CORI BLUE), butoaie de lemn, cherestea, lemn de foc, paleți și europaleti, peleți, frize, traverse, grinzi și alte produse din lemn (BAMGARDEN, DENCOVA, ECO-ENERG-LEMN, NOVAARTIS, POP FRANCE, PRISLEMN, TRANSILVANIA BOIS, XILOBAIA), amplasate mai ales în orașele Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Satulung, Seini, Vișeu de Sus, Câmpulung la Tisa, Șomcuta Mare, Coroieni, Boiu Mare, Fărcașa etc. și care furnizează produse unor concerne internaționale precum CONFORAMA, IKEA, NATUZZI etc.

⁶⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

⁶⁹ Idem

⁷⁰ Date extrase din INS – Baza de date TEMPO Online și Baza de date BORG DESIGN

Numărul angajaților din sector a crescut cu circa 900 față de 2007, iar volumul exporturilor a ajuns la circa 377 mil. de Euro în 2014;

2. **Industria de echipamente și componente electrice** – cu o cifră de afaceri de circa 260 mil. Euro anual (21% din total) și peste 3.200 de salariați (8%), s-a dezvoltat recent, odată cu instalarea mai multor investitori străini din domeniu. Gama de produse include posturi de transformare și tablouri electrice (ELECTRO SISTEM), componente pentru sisteme de legături electrice (WEIDMULLER INTERFACE), cablaje electrice (DIETER EIFLER, PGA ELECTRIC), echipamente și componente pentru sisteme de distribuție a energiei electrice (EATON). Facilitățile de producție sunt concentrate în Baia Mare, Tăuții Măgherauș și Fărcașa. Volumul exporturilor de astfel de produse este de peste 300 mil. Euro pe an, fiind în cea mai mare parte produse cu o valoare adăugată mai ridicată. Numărul de angajați din domeniu a crescut cu circa 100 față de anul 2007.
3. **Industria confecțiilor și a pielăriei (ușoară)** – generează o cifră de afaceri relativ redusă (circa 40 mil. Euro, 3% din total), însă asigură peste 5.300 de locuri de muncă (13,4% din total), mai ales pentru femei. Unitățile de profil din județ (AMATTI IMPEX, ATCOM, CONFSTAR, CONF MARYLINE, INFINITY MODE, ISVORANU CONF, MARA, MUVICO INCOM, MODALUX, NORDIC TEXTIL, ORMATECH, RACIDO PROD, REILA ROMANIA, RELOTEX, SIFA INTERNATIONAL, STEILMANN, STIL AURA, TOMITEX, TEREDAN PROD, UNIREA, WORK AND FASHION, WORKING BLUE, etc.) sunt specializate pe producția de articole de îmbrăcăminte, încălțăminte și de pielărie pentru femei, bărbați și copii, cu precădere în sistem lohn pentru export, ceea ce înseamnă o valoare adăugată foarte scăzută și implicit salarii foarte mici. Există totuși și companii locale care au propriile rețele de magazine și branduri. Fabricile din domeniu sunt amplasate în Baia Mare, Sighetu Marmăției, Șomcuta Mare, Seini, Ulmeni, Vișeu de Sus. Volumul exporturilor se ridică la circa 80 mil. Euro anual. Față de anul 2007, numărul angajaților din industria ușoară a scăzut cu circa 1.500, pe fondul scăderii competitivității companiilor locale pe piața de lohn, în favoarea unor țări cu o forță de muncă mai ieftină, tendință care va continua și pe viitor.
4. **Industria alimentară și a băuturilor** – realizează o cifră de afaceri anuală de peste 500 mil. lei (9% din total) și asigură 5.200 de locuri de muncă (13,2% din total). Numeroasele unități din județ produc carne, conserve și preparate din carne (SELMONT, FERMA ZOOTEHNICĂ, SALAMANDRA PLUS, CARMANGERIA DALIA, GHITTA, CETINA), dulciuri (ROMDIL COM), produse de patiserie, cofetărie și panificație (R&B COM, GRUP CERNEȘTEAN, BIZO TRADE), produse lactate, băuturi alcoolice distilate (VALCO), produse din legume și fructe etc. și sunt concentrate în Baia Mare, Baia Sprie și Seini. Exportul de produse agroalimentare este de circa 15 mil. Euro/an, cea mai mare parte a produselor realizate în județ fiind destinate pieței interne. Față de anul 2007, numărul angajaților din domeniu a crescut cu peste 1.600.
5. **Industria construcțiilor metalice și prelucrării metalelor** – are o tradiție îndelungată la nivelul județului, fiind strâns legată de exploatarea minereurilor din zonă. Această ramură realizează o cifră de afaceri anuală de peste 540 mil. lei (10% din total) și asigură 3.800 de locuri. Companiile din județ realizează o gamă complexă de articole din metal, precum tâmplărie din Aluminu, pereți cortină și fațade compozite (BDM GRUP INVEST),

confecții metalice, hale industriale, scări industriale, silozuri, buncăre, porți, uși, garduri, elemente de feronerie, balustrade, balcoane (ADISS, COMERPAN, HEFEX), structuri sudate pentru industria auto (RAMIRA), organe de asamblare (MECANICA SIGHETU), piese din Aluminiiu pentru industria aeronautică (UNIVERSAL ALLOY CORP), grătare pentru electrocasnice (COSMA ROMANIA), componente, subansambluri și mecanisme din tablă (IMA.RO), cazane din oțel, sobe de gătit și încălzit (AMISA PRODUCT), accesorii și elemente de șasiu pentru autocamioane (WEKOTATECH), piese turnate din fontă, oțel și neferoase, piese vulcanizate (COZMIRCOM), debitare de metale (DEBITARE) etc. Unitățile de producție sunt concentrate în Baia Mare, Sighetu Marmăției, Tăuții-Măgherauș și Dumbrăvița. Numărul de angajați din domeniu a rămas relativ constant față de anul 2007. Exporturile totale se cifrează la peste 70 de mil. Euro, majoritatea produselor realizate de companiile de profil din județ fiind exportate.

Alte ramuri cu potențial ridicat de dezvoltare la nivel local, dar care încă reunesc un număr relativ restrâns de companii, sunt cea de prelucrare a maselor plastice și cauciucului (cu precădere tâmplărie și profile PVC, curele de transmisie, piese din plastic, spume poliuretane flexibile, polistiren expandat, componente antivibrație, tampoane, bușe, suporti din cauciuc), cea de produse ceramice, cu o lungă tradiție la nivel județean (produse de uz menajer și gospodăresc – farfurii, platouri, vase, boluri, ghivece, jardiniere, căni, ceainice, cești etc; betoane și prefabricate din beton; articole de sticlărie), cea de produse farmaceutice (medicamente și suplimente alimentare), de componente și subansambluri electronice, tipografică etc.

Dintre industriile care au înregistrat un declin semnificativ după 1989, putem menționa industria de extracție și prelucrare a minereurilor de Aur și Argint (care a dispărut aproape complet în prezent, față de cei peste 20.000 de salariați pe care îi număra în perioada comunistă), dar și industria construcțiilor de mașini, de materiale de construcții, textilă⁷¹.

Per ansamblu, putem afirma că sectorul industrial din județ este bazat pe produse cu o valoare adăugată redusă și medie, care exploatează extensiv resursele naturale (lemn) și umane din zonă, fiind vulnerabil la creșterea prețurilor acestora, precum și la unele aspecte legate de sustenabilitatea de mediu. Deși aceste ramuri prezintă avantaje competitive considerabile (de ex. județul deține locul I la nivel național la producția și exportul de mobilă), pe piața internă și externă, pe fondul tradiției, know-how-ului, a personalului calificat, a clienților tradiționali, dezvoltarea lor este limitată de transferul tehnologic redus dinspre mediul de cercetare, precum și de slaba integrare pe orizontală și verticală, în lanțuri de furnizare (de ex. în industria alimentară).

În ceea ce privește sectorul construcțiilor, acesta contribuia, în anul 2012, cu 7% la valoarea adăugată brută generată la nivelul județului Maramureș, în scădere cu un punct procentual față de anul 2007⁷², acesta fiind unul dintre cele mai afectate sectoare în timpul crizei economice

⁷¹ INS. Baza de date Tempo Online

⁷² EUROSTAT Database

globale, care a condus la scăderea componentei de dezvoltare rezidențială privată și a investițiilor de la bugetul de stat în infrastructură. Astfel, în anul 2013 la nivelul județului funcționau 1.333 de companii active în domeniul construcțiilor (în scădere cu 22,1% față de anul 2007), dintre care toate erau IMM-uri, la nivelul județului neexistând companii mari de profil. Cifra de afaceri totală generată de acestea se ridică la 1.045 mil. lei, în scădere nominală cu 8,6% față de anul 2007. Totuși sectorul construcțiilor continuă să ocupe peste 10.000 de persoane la nivel județean, ceea ce reprezintă 5,8% din totalul locurilor de muncă⁷³.

În județ funcționează companii din domeniul construcțiilor civile și industriale, drumurilor și podurilor, al instalațiilor electro-mecanice, al instalațiilor de securitate, al automatizărilor etc., la care se adaugă activități conexe precum închirierea de utilaje de construcții, de proiectare în construcții, de reparații echipamente, precum și de producere de agregate minerale, betoane și mortare, confecții metalice și din lemn etc. Dintre acestea, se remarcă prin cifra de afaceri și numărul de salariați companiile: ANTREPRIZA DE MONTAJ INSTALAȚII, DRUMURI ȘI PODURI MARAMUREȘ, ÎNTREPRINDEREA DE MONTAJ-INSTALAȚII, (din subordinea Consiliului Județean), CONREP, CONSTRUROM, INVESTA CCI, LONG PROJECT, TAFFO, TCM NORD, etc. Cele mai multe dintre companiile de profil își au sediul în Baia Mare, dar firme importante există și în Vișeu de Sus, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Săpânța etc.⁷⁴

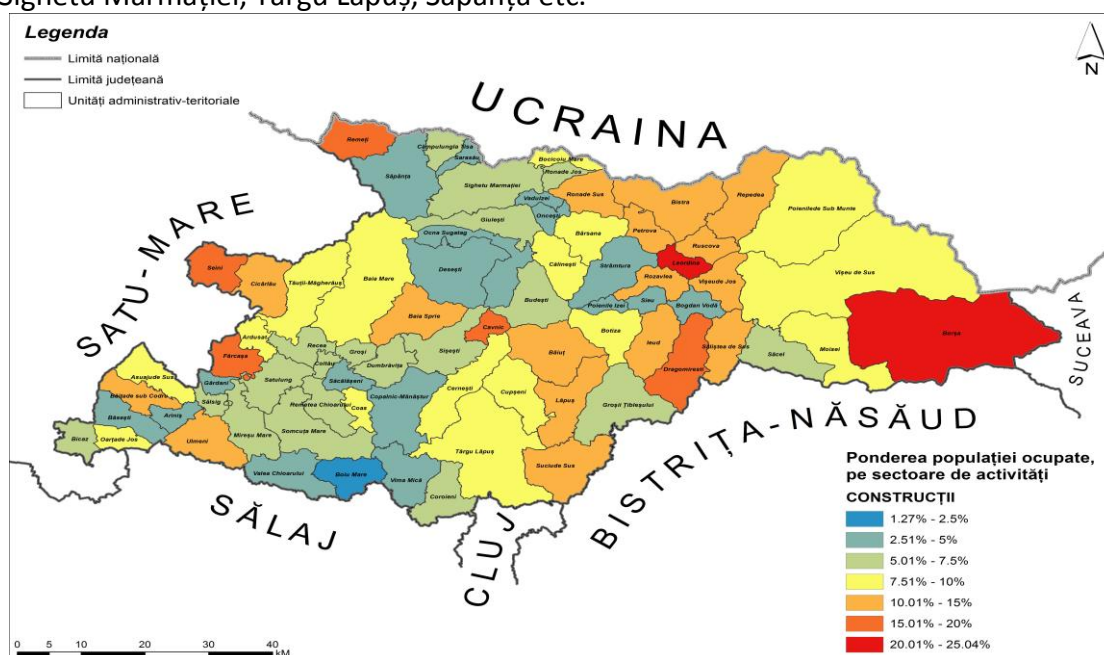

Figura 16 - Ponderea populației ocupate în construcții, în anul 2011

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale RGPL 2011

Cele mai multe dintre firmele de construcții din județ realizează lucrări în interiorul acesteia, dar și în alte județe din regiune, în condițiile în care volumul lucrărilor din Maramureș este insuficient pentru a asigura dezvoltarea acestora. La recensământul din 2011, 10% din forța de muncă a județului era ocupată în construcții, atât în țară, cât mai ales în străinătate (peste

⁷³ INS. Baza de date TEMPO Online

⁷⁴ BORG DESIGN – Baza de date LISTĂ FIRME

10.000 de persoane). Localitățile cu cele mai multe persoane active în acest sector erau Borșa (25% din total), Leordina (21,5%), Dragomirești (19,2%), Remeți (19,1%), Fărcașa (17,1%), Cavnic (16,8%), Seini (15,1%)⁷⁵ - toate înregistrând o migrație externă puternică a forței de muncă, care s-a specializat în construcții peste hotare.

2.2.2.3. Sectorul terțiar (al serviciilor)

Sectorul terțiar (al serviciilor) are cea mai importantă contribuție la economia județului Maramureș, acesta generând, în anul 2012, 58,6% din valoarea adăugată brută, în creștere cu 1,6 puncte procentuale față de anul 2007⁷⁶. De asemenea, sectorul serviciilor asigură și cele mai multe locuri de muncă la nivelul județului, respectiv 67.000 (36,8% din total), precum și pe cele mai bine plătite, în condițiile în care valoarea adăugată este net superioară agriculturii și industriei. Cea mai mare pondere a populației ocupate în sectorul serviciilor se înregistrează în centrele urbane (Baia Mare – 59,2%, Sighetu Marmăției – 52,3%, Baia Sprie – 48,6%, Vișeu de Sus – 46,9%, Tăuții-Măgherăuș – 46,5%, Cavnic – 44,7%, Seini – 43,9%)⁷⁷, cele care concentrează majoritatea unităților de profil (unități sanitare, de învățământ, comerciale, financiare, culturale etc.), inclusiv cu rol de deservire a localităților din jur. La polul opus, regăsim o serie de localități rurale relativ izolate, cu un sector terțiar limitat, în general, la o serie de unități publice.

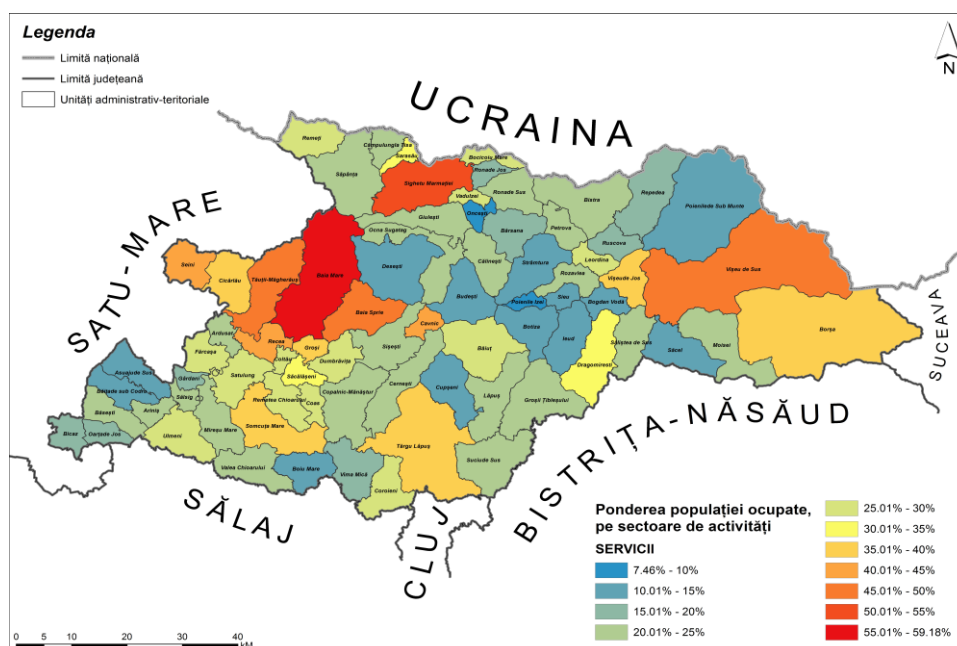

Figura 17 - Ponderea populației ocupate în sectorul serviciilor în anul 2011

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale RGPL 2011

⁷⁵ INS. Rezultatele Definitive ale RGPL 2011

⁷⁶ EUROSTAT Database

⁷⁷ INS. Rezultatele Definitive ale RGPL 2011

În acest domeniu funcționau, în anul 2013, 6.452 de companii, în scădere cu 18,3% față de anul 2007, care au realizat o cifră de afaceri cumulată de 6.830 de mil. de lei, în creștere nominală cu 9,5% față de anul de referință. Dintre companiile din domeniul serviciilor, doar 3 sunt mari, restul fiind IMM-uri⁷⁸.

Sub-sectorul comerțului și reparațiilor are cea mai importantă contribuție la sectorul terțiar, acestea reunind peste 3.100 de firme în prezent, în scădere cu 24,8% față de anul 2007⁷⁹. Cele mai multe dintre aceste firme sunt mici unități comerciale de familie și de cartier, înființate mai ales la începutul anilor '90, când comerțul era prima opțiune pentru cei care doreau să devină antreprenori. Piața de profil s-a modificat puternic în ultimii 10 ani, pe fondul intrării pe piața locală a marilor rețele comerciale cu capital străin (Auchan, Billa, Cora, Dedeman, Lidl, Metro, Praktiker, Profi, etc.), precum și a mall-ului Gold Plaza, care au acaparat cea mai mare parte a clienților, în defavoarea micilor comercianți. La nivel local, o altă categorie importantă de comercianți sunt depozitele și distribuitorii de mărfuri alimentare și industriale, inclusiv importate, care deserveșc întreaga piața județeană și chiar o parte din județele învecinate (de ex. ATP EXODUS, B&K ELECTRO, CETINA, ELECTRO DISTRIBUTION, ERMOSA, EXTRUPLAST LOGISTICS, GHITTA, MARAVET, ORIZONT, STEELCORP DISTRIBUTION, STORO, TENET, TOTAL ACORD, UNIVER PRODUCT, etc.⁸⁰). Cifra de afaceri din domeniu a crescut nominal, în perioada 2007-2013, cu 8,2% în termeni nominali, ceea ce corespunde unei scăderi în termeni reali. Cel mai probabil, relansarea economică din ultimii ani, precum și reducerea TVA din perioada 2015-2016, vor avea un efect de levier asupra activității comerciale, care se va polariza însă în jurul marilor rețele comerciale, care vor continua expansiunea agresivă, mai ales în mediul urban. Numărul persoanelor ocupate în activități comerciale era în anul 2014 de 23.800, în creștere cu 13,3% față de anul 2007. Cele mai multe persoane ocupate în domeniul comerțului se înregistrează în localitățile Baia Mare (18,5% din forța de muncă totală), Baia Sprie (14,7%), Sighetu Marmăției (13,9%), Seini (13,1%), Tăuții-Măgherauș (12%), Vișeu de Sus (11,7%), Cavnic (10,3%)⁸¹ – unde există centre comerciale de mai mari dimensiuni, inclusiv cu rol de deservire a populației din jurul acestor orașe.

Sub-sectorul transporturilor și logisticii joacă, la rândul său un rol important în economia județului, acesta reunind, în anul 2013, circa 980 de firme active (în scădere cu 10,1% față de anul 2007), care au generat o cifră de afaceri totală de 894 mil. lei, în creștere cu 27% de-a lungul intervalului analizat. Numărul de persoane ocupate în acest domeniu depășește 8.000 la nivel județean (4,4% din total populație ocupată)⁸². Cele mai multe companii de profil din județ se ocupă cu transportul rutier de mărfuri (EUROPEAN ACTIVITIES, ELKA TRANS LOGISTIC, FRITZ MAYER, HAGERO, KENWROTH, KST VERVOER, LAGOUDAKIS, NEAMTIU SPEDITION, ORZAN SPDT, REGELE MACARONARILOR, RENAROM, TRANS JAI, etc.⁸³), deservind exportatorii și

⁷⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

⁷⁹ Idem

⁸⁰ BORG DESIGN. Baza de date LISTAFIRME

⁸¹ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

⁸² INS. Baza de date TEMPO Online

⁸³ BORG DESIGN – Baza de date LISTAFIRME

importatorii din județ și nu numai. La aceștia se adaugă și companiile publice de transporturi rutiere de persoane (URBIS) și de servicii aferente transportului aerian (AEROPORTUL INTERNAȚIONAL BAIĂ MARE). Cele mai multe persoane ocupate în sectorul transporturilor și logisticii se înregistrează în localitățile Baia Mare, Sărsău, Baia Sprie, Cernești, Cicârlău, Coroieni, Remetea Chioarului, Săcălășeni, Seini, Vișeu de Jos (peste 5% din forța de muncă totală)⁸⁴.

Deși este una dintre cele mai cunoscute și populare destinații turistice din România, industria turistică din județ are o contribuție redusă la economia acestuia. În acest domeniu activează peste 500 de agenți economici activi, în stagnare față de anul 2007, cele mai multe dintre afaceri fiind de mici dimensiuni (mici hoteluri, pensiuni, restaurante, baruri etc.). Companiile din domeniu au generat, în anul 2013, o cifră de afaceri de doar 139 mil. lei (în scădere nominală cu 2,1% față de anul 2007) și 3.200 de locuri de muncă (în creștere cu circa 200 față de anul 2007), în acest domeniu continuând să fie înregistrate cele mai mici salarii din județ⁸⁵. Cele mai importante unități de profil din județ, în funcție de cifra de afaceri și de numărul de salariați, sunt ALTIMEX, BET SEAN, CCL MARCHE, DMA QUALITY FOOD, PARC ATHOS, RUS LUCIAN (restaurante), COMPLEX MARA, DALIAD HOTEL, DARKNESS, GMC CARPAȚI, IMBERTI, TOURISM SERVICES ALPINA, TURIST ȘUIOR, etc⁸⁶. Cele mai multe persoane ocupate în acestor subsector se înregistrează în localitățile Cavnic, Borșa, Vișeu de Sus, Ocna Șugatag, Baia Mare, Săcălășeni, Seini, Șișești, Coaș (între 2 și 3% din forța de muncă totală)⁸⁷.

Sub-sectorul IT&C (informații și comunicații), cel care a fost principalul motor de creștere al economiei românești în ultimii ani și care generează un număr tot mai mare de locuri de muncă bine remunerate, are o prezență destul de redusă în județul Maramureș, prin comparație cu alte zone din România (București-Ilfov, Cluj, Iași, Timiș, Brașov etc.). În acest domeniu funcționează la nivel județean, 210 firme (în scădere cu 25,5% față de anul 2007), care generează o cifră de afaceri de 172 mil. lei (+9,6%), cu un număr de circa 900 de persoane ocupate⁸⁸. Acestea furnizează servicii de dezvoltare de soluții software, consultanță și servicii IT&C, cele mai importante din perspectiva cifrei de afaceri și a numărului de salariați fiind ASTINVEST, FIDA SOLUTIONS, INDECO SOFT, MULTINET, PROGRAMMING POOL, REPKA ELECTRONICS, SOFTVISION, TRENCADIS, YELLOW SOFTWARE etc.⁸⁹ Potențialul de dezvoltare a acestui sector la nivel local este însemnat, mai ales la nivelul start-up-urilor și spin-off-urilor inovative, dat fiind numărul mare de tineri care se califică în domeniu, inclusiv la Centrul Universitar Nord Baia Mare, precum și cererea externă și internă în creștere. Valorificarea acestui potențial este însă limitată de faptul că majoritatea tinerilor calificați în domeniu emigrează în străinătate sau se stabilesc în marile centre universitare din țară (mai ales Cluj-Napoca), unde locurile de muncă din industria IT sunt foarte căutate și bine plătite. Singura

⁸⁴ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

⁸⁵ INS. Baza de date TEMPO Online

⁸⁶ BORG DESIGN – Baza de date LISTAFIRME

⁸⁷ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

⁸⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

⁸⁹ BORG DESIGN – Baza de date LISTAFIRME

localitate din județ cu o concentrare a forței de muncă în sectorul IT&C este Baia Mare (1,9% din total)⁹⁰.

Sub-sectorul de servicii financiare este, de asemenea, slab dezvoltat, acesta generând, în prezent, circa 1.400 de locuri de muncă (în scădere cu circa 300 față de anul 2007), cele mai multe în agențiile locale ale diferitelor bănci comerciale și societăți de asigurări prezente pe piața românească, la care se adaugă mici firme locale de amanet, creditare, leasing etc. În total, circa 100 de companii locale activează în acest domeniu, în stagnare față de anul 2007, cele mai mari fiind BERTUS (amanet) și ROCREDIT IFN (creditare). Serviciile de profil sunt concentrate în municipiul Baia Mare, unde asigură 2,1% din totalul forței de muncă⁹¹.

Sub-sectorul tranzacțiilor imobiliare este, la rândul său, unul slab dezvoltat și se rezumă la unele proiecte de dezvoltări rezidențiale de mici dimensiuni, la amenajarea și tranzacționarea unor spații comerciale etc., piața locală de birouri clasa A fiind aproape inexistentă. Numărul de companii locale active în acest domeniu a crescut ușor în perioada 2007-2013, la 217, iar numărul de persoane s-a înjumătățit și a ajuns la circa 300⁹². Explicația constă din faptul că acest domeniu a fost primul afectat de criza economică globală și una dintre cauzele declanșării acesteia, pe fondul prețurilor speculative practicate pe piața de profil. În plus, dinamica negativă a populației județului, ca și nivelul scăzut de dezvoltare economică, fac ca numărul de tranzacții imobiliare să fie redus în comparație cu alte zone ale țării. Cea mai importantă companie locală de profil este RETAIL DEVELOPMENT INVEST, care administrează mall-ul Gold Plaza din Baia Mare.

Subsectorul serviciilor pentru întreprinderi și populație (activităților științifice, tehnice și profesionale, a serviciilor administrative și suport, a serviciilor culturale și recreative, a altor servicii), a avut o evoluție negativă în ultimii ani, concretizată în scăderea cifrei de afaceri la 381 mil. lei în anul 2013 (-2,6% față de anul 2007), a numărului de firme la 1.130 (-16,2%). În schimb, numărul de persoane ocupate în domeniu a ajuns la 8.700, în creștere cu 1.800 față de anul 2007⁹³. Acestea au activități multiple, de la cercetare-dezvoltare, inginerie, jocuri de noroc, consultanță, servicii de curățenie, de pază, agenții de turism etc. Acest domeniu este strâns legat de evoluția puterii de cumpărare a populației și a dezvoltării mediului de afaceri local, pentru care există previziuni favorabile. Cele mai importante companii de profil din județ sunt HYPERICUM IMPEX (cercetare-dezvoltare), CORTEZ FORCE, DELTA SECURENT, FORCING, MARA SECURITY (servicii de pază), HOUSE KEEPING CLEAN (curățenie), GROUP PLANET, LUCKY SEVEN GAMBLING, (jocuri de noroc), ARISTOCRAT, CONSULTUS, EXTRUPLAST LOGISTICS (consultanță), FONTI EUROPE (agenții de turism și de transport), ADTECH și KEMATRONIC (inginerie)⁹⁴. Locurile de muncă din aceste domenii dețin o pondere mai ridicată în municipiul Baia Mare (5%

⁹⁰ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

⁹¹ Idem

⁹² Idem

⁹³ INS. Baza de date TEMPO Online

⁹⁴ BORG DESIGN – Baza de date LISTA FIRME

din populația ocupată totală), unde oferta de servicii pentru întreprinderi și populație este mai diversificată⁹⁵.

Subsectorul serviciilor medicale private a fost unul dintre cele mai dinamice la nivel județean, consemnând, în perioada 2007-2014, o creștere cu 58% a cifrei de afaceri, la 30 mil. lei. Clinicile, laboratoarele și cabinetele private din județ asigură, în prezent, peste 2.100 de locuri de muncă, dublu față de anul 2007, și continuă să se dezvolte, pe fondul restructurării și subfinanțării sectorului public de servicii medicale. Dintre clinicile private importante din județ se remarcă prin volumul încasărilor și numărul de personal EUROMEDICA HOSPITAL și CLINICA SOMEȘAN, ambele din Baia Mare. Sectorul serviciilor de învățământ private se rezumă la un număr redus de facultăți, grădinițe, școli și licee private, precum și la firme de training și școli de șoferi, care au înregistrat în anul 2014 afaceri de doar 3 mil. lei (față de 9 mil. în anul 2007)⁹⁶.

2.2.3. Mediul antreprenorial

În anul 2015, conform ONRC Maramureș, la nivelul județului erau înregistrate 14.475 de persoane juridice, dintre care doar 12.000 și-au depus situațiile financiare, și 13.197 de persoane fizice autorizate. Față de anul 2009, se constată o scădere a numărului de persoane fizice autorizate cu 24,8%, respectiv o creștere a numărului de persoane juridice cu 9,8%, ceea ce a condus, per ansamblu, la o scădere cu 3,5% a numărului de comercianți⁹⁷. Aceste cifre se referă însă doar la comercianți activi legali, nu și la cei activi economic, în condițiile în care nu toate aceste entități au și activitate.

Astfel, la nivelul anului 2013, în județul Maramureș erau înregistrate, conform datelor INS, un număr de 9.556 de unități locale active (firme cu sediul sau subunități în județ care au avut activitate economică), în scădere cu 11,9% față de anul 2007, scădere mai accentuată decât cea înregistrată la nivel regional (-5,9%) sau național (-6,1%)⁹⁸. Din perspectiva numărului de întreprinderi active la 1.000 de locuitori (20,3), județul Maramureș se află sub media regională (27,1), cea națională (25,2) și a U.E. 28, de circa 40 firme/1.000 de locuitori⁹⁹. Prin urmare, maramureșenii au un spirit antreprenorial mai slab dezvoltat, cu precădere în orașele mici și în mediul rural. 79,6% dintre firmele din județ sunt localizate în mediul urban, dintre care 51,7% în municipiul Baia Mare. Pe de altă parte, un număr mai mare de firme în rural se înregistrează doar în comunele Recea, Moisei, Vișeu de Sus, Groși, Bârsana, Cicârlău, Copalnic-Mănăstur, Dumbrăvița, Fărcașa, Mireșu Mare, Ocna Șugatag, Poienile de sub Munte, Săcălășeni, Satulung, Șișești¹⁰⁰.

⁹⁵ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

⁹⁶ Idem

⁹⁷ <http://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>

⁹⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

⁹⁹ EUROSTAT Database

¹⁰⁰ BORG DESIGN. Baza de date LISTAFIRME

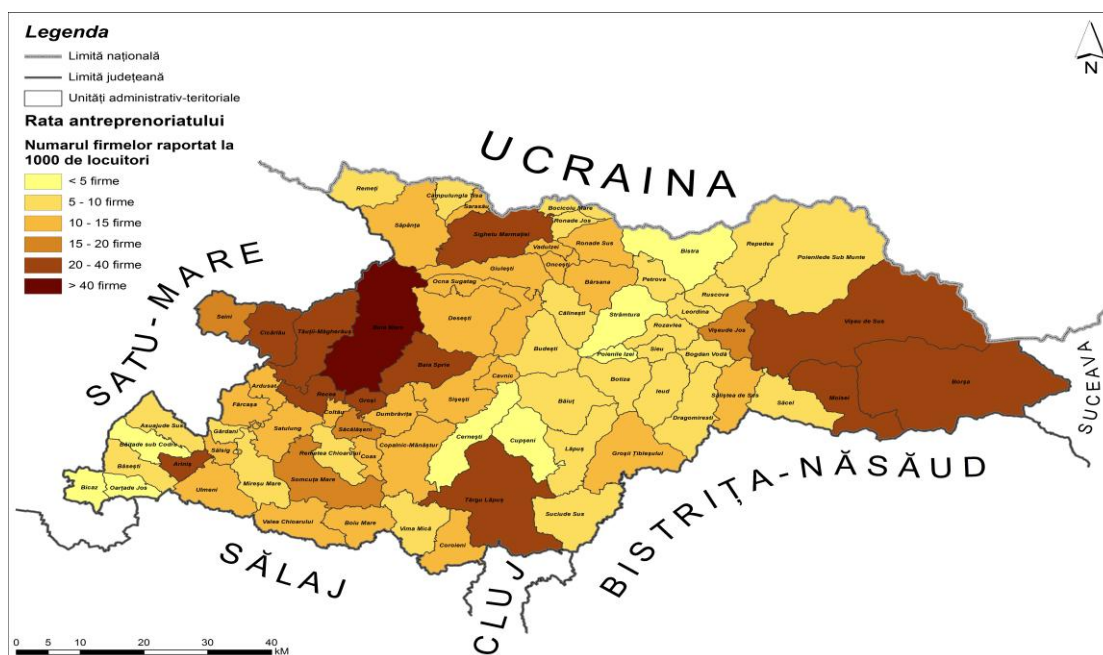

Figura 18 - Numărul de firme la 1.000 de locuitori, la nivel de UAT

Sursa: Baza de date Borg Design

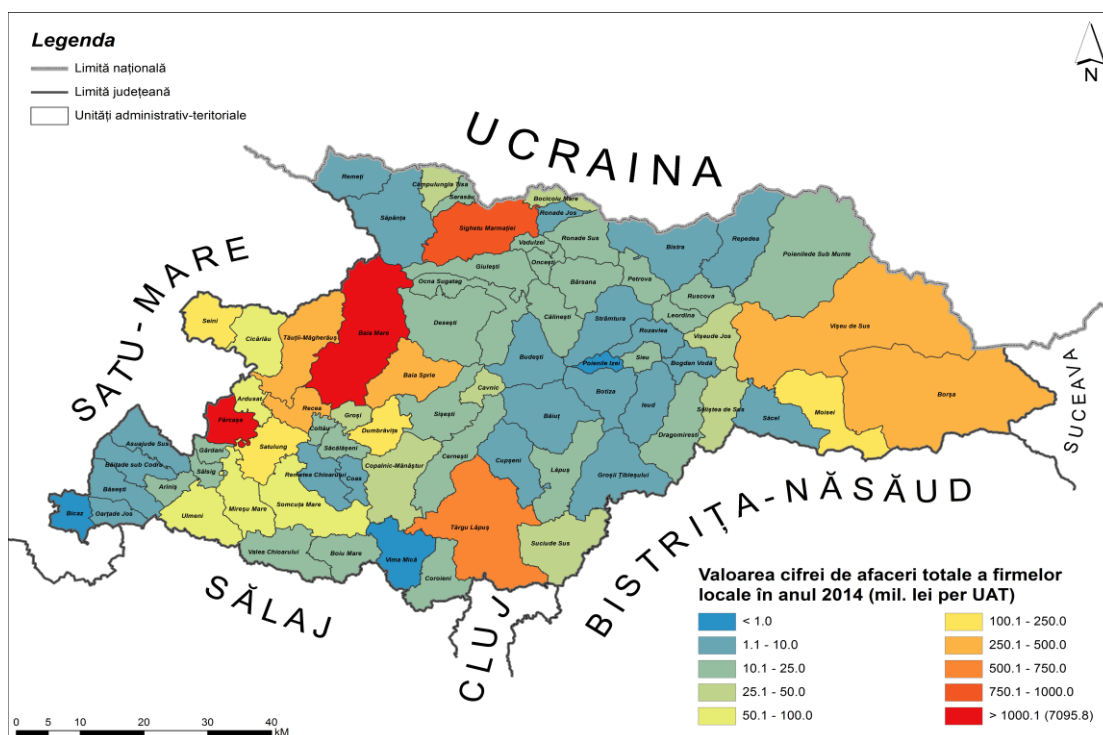

Figura 19 - Cifra de afaceri a firmelor, în anul 2014, la nivel de UAT

Sursa: Baza de date Borg Design

Dinamica negativă a numărului de firme active din județ poate fi pusă pe seama conjuncturii economice determinate de criza globală instalată în anul 2008. Aceasta a afectat și mediul de afaceri local, multe firme fiind nevoite să-și suspende activitatea, să intre în insolvență sau chiar să fie dizolvate/radiate. Perioada 2009-2010 a fost una de șoc pentru mulți întreprinzători locali, numărul de firme radiate sau dizolvate atingând valori maxime istorice. Dinamica înmatriculării de noi agenți economici indică o stagnare a acestora în jurul cifrei de 3.000/an¹⁰¹.

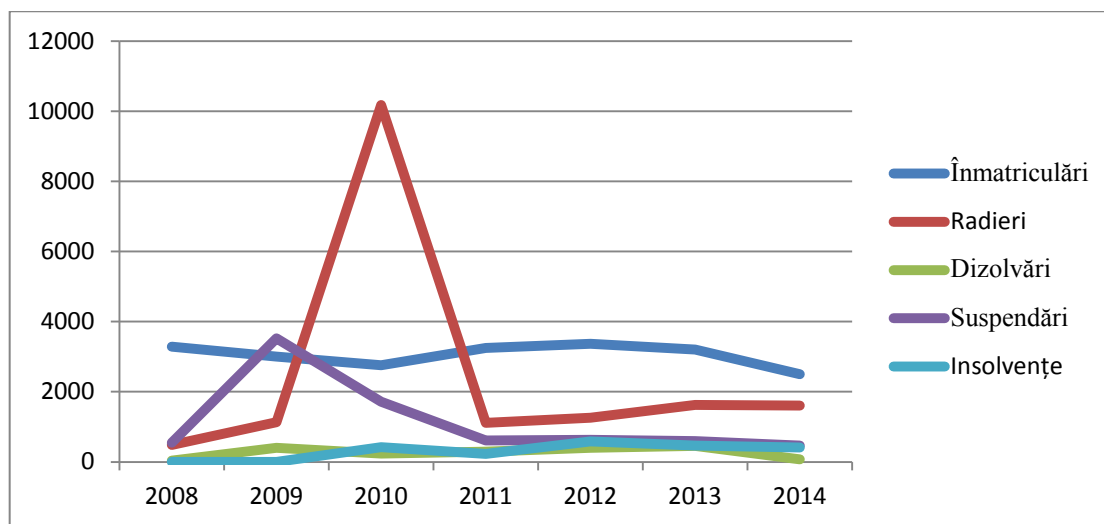

Figura 20 - Dinamica operațiunilor cu privire la agenții economici din județul Maramureș, în perioada 2008-2014

Sursa: ONRC

Din perspectiva clasei de mărime, 99,7% dintre companiile active din județul Maramureș intră în categoria IMM-urilor, dintre care 85,1% în cea a microîntreprinderilor, cele mai multe dintre acestea fiind mici afaceri de familie, cu 1-2 salariați înregistrați. Această structură a mediului de afaceri este similară cu cea întâlnită la nivel regional și național. Față de anul 2007, se remarcă o creștere a numărului întreprinderilor mici (+6,1%), în defavoarea celor mijlocii (-11,9%) și mari (-18,2%), acesta fiind cel mai probabil rezultatul restructurării unor companii locale. Practic, la nivelul anului 2014, doar 27 de agenți economici din județ numărau peste 250 de salariați, cele mai multe dintre acestea fiind din sfera industriei și comerțului și având capital străin. În altă ordine de idei, numărul de microîntreprinderi, deținute în general de mici antreprenori locali, a scăzut în acest interval cu 14,1%¹⁰², aceste afaceri fiind, la rândul lor, foarte vulnerabile la crizele economice, pe fondul capitalizării reduse.

Totuși, din perspectiva cifrei de afaceri, sectorul IMM contribuia, în anul 2013, cu doar 58% la economia județului (în scădere cu 3 puncte procentuale față de anul 2007), dintre care microîntreprinderile cu 35%¹⁰³. Prin urmare, întreprinderile mari, mai ales cele cu capital străin,

¹⁰¹ <http://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>

¹⁰² INS. Baza de date TEMPO Online

¹⁰³ Idem

deși tot mai puține la număr, au o pondere tot mai mare în volumul de activitate și în cel al exporturilor. Una dintre cauze o reprezintă lipsa de capitalizare și de competitivitate a IMM cu capital autohton.

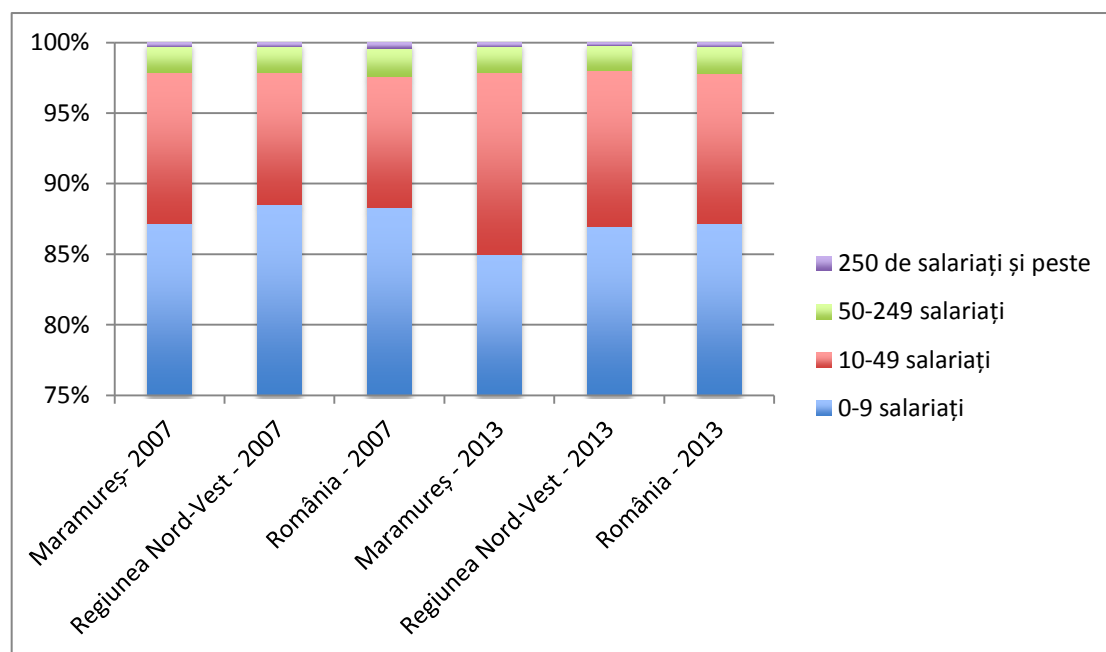

Figura 21 - Structura firmelor de la nivel județean, regional și național, pe clase de mărime, în perioada 2007-2013

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

În ceea ce privește structura mediului antreprenorial din județul Maramureș pe principalele sectoare ale economiei naționale, se poate observa că cele mai multe firme activau, la nivelul anului 2013, în domeniul comerțului (32,4% din total), construcțiilor (13,9%), al industriei prelucrătoare (13,6%), al transporturilor (10,3%) și al activităților științifice, tehnice și profesionale (7%). În comparație cu anul 2007, se constată o creștere a numărului de companii active în domeniile agricultură (+28,7%), industrie extractivă (+35,2%), servicii de utilități publice (+81,8%), hoteluri și restaurante (+1,3%), intermediere financiare (+1,9%), tranzacții imobiliare (+5,3%) concomitent cu scăderea numărului de firme din domeniile industrie prelucrătoare (-24,9%), construcții (-22,1%), comerț (-24,8%), transporturi și depozitări (-10,1%), IT&C (-25,5%), activități științifice, tehnice și profesionale (-15,2%), servicii administrative și suport (-21%), activități de spectacole, recreative și culturale (-6,7%)¹⁰⁴, aceste domenii fiind fie mai puțin atractive pentru întreprinzătorii locali, fie într-un proces de consolidare a pieței în jurul unor companii mai mari (de ex. în sfera comerțului).

¹⁰⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

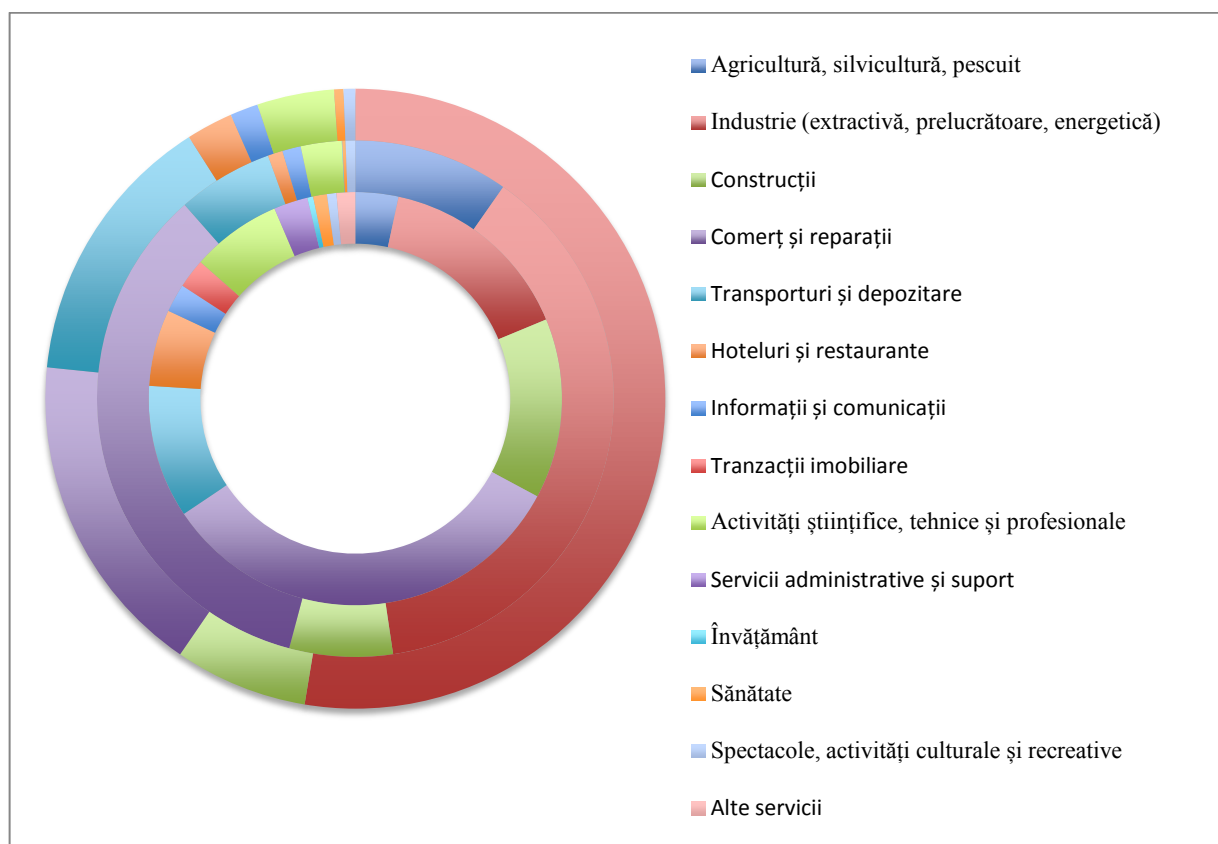

Figura 22 - Structura unităților locale active din județul Maramureș, în anul 2013, pe principalele activități ale economiei naționale, în funcție de valoarea investițiilor brute (inelul nr. 1), cifra de afaceri (inelul nr. 2) și numărul de firme (inelul nr. 3)

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Dacă din perspectiva numărului de agenți economici, comerțul ocupă prima poziție, din punctul de vedere al volumului afacerilor și investițiilor, firmele din sectorul industrial înregistrează cele mai bune performanțe (42% din cifra de afaceri totală și 52% din investițiile brute), urmate de comerț, agricultură și construcții. De remarcat aici este și faptul că cifra de afaceri totală a firmelor din județ a crescut (nominal) cu 18,9% în perioada 2007-2013, iar valoarea investițiilor brute a scăzut cu 45,5%, multe companii revizuindu-și planurile de dezvoltare pe fondul crizei globale. Cele mai mari scăderi ale volumului investițiilor s-au înregistrat la nivelul companiilor de construcții (-77,3%), cele mai afectate de criza economică globală), dar și al celor cu profil comercial (-61,2%) sau industrial (-21,2%)¹⁰⁵.

2.2.4. Investițiile străine

Din perspectiva investițiilor străine, ca aport la capitalul social al firmelor, județul Maramureș are o poziție medie în context național, ocupând locul 14 din 42 din perspectiva numărului de agenți economici cu capital străin, respectiv locul 34 la valoarea capitalului străin subscris. La nivelul anului 2014, în județ erau înregistrate 2.616 de firme cu capital străin (+57,8% față de

¹⁰⁵ INS. Baza de date TEMPO Online

anul 2007), dintre care doar o mică parte erau și active economic. Capitalul străin cumulat aportat în aceste firme era de circa 364 mil. lei (97 mil. Dolari/73 mil. Euro), în creștere cu 40% față de anul 2007 în monedă națională, dar în ușoară scădere în monedă americană și europeană (-2,8%, respectiv -5,8%), din cauza diferenței de schimb valutar¹⁰⁶. Acesta reprezenta însă doar 0,3% din totalul investițiilor străine atrase de România după anul 1990 (ultimul loc la nivel regional). Prin urmare, deși este un județ apropiat de granița de vest a României, județul Maramureș nu a beneficiat de același interes din partea investitorilor ca județele Timiș, Arad, Bihor sau Cluj. Printre cauzele acestei stări de fapt stau, în primul rând, deficiențele legate de infrastructură, fie ea de transport, tehnico-edilitară sau de afaceri.

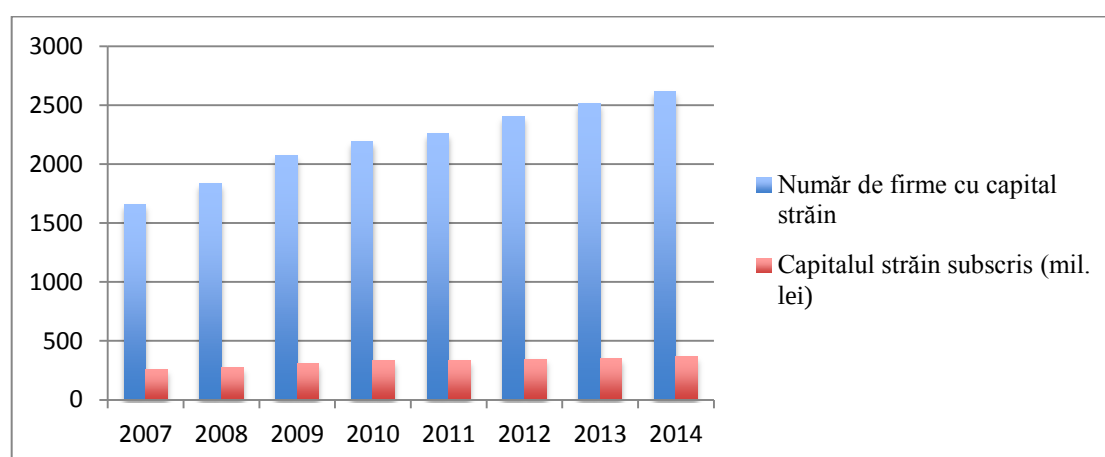

Figura 23 - Numărul de firme cu capital străin și valoarea capitalul străin aportat în acestea, în perioada 2007-2014

Sursa: ONRC

Dintre companiile cele mai mari din județul Maramureș care au capital străin putem menționa: COSMA (Italia), DIETER EIFLER (Germania), EATON (SUA), IMA (Italia), ITALSOFA (Italia), KARELIA (Finlanda), OPTIBELT (Germania), RAMIRA (Cehia), UNIVERSAL ALLOY CORP (SUA), WEIDMULLER (Germania), etc.¹⁰⁷

În ultimii 1-2 ani la nivelul județului Maramureș nu s-a instalat niciun investitor străin important, însă cei mai mulți dintre cei existenți și-au extins capacitățile de producție, trend care este estimat să continue și pe viitor.

2.2.5. Comerțul exterior

În perioada 2007-2014, activitatea de comerț exterior a județului Maramureș s-a concretizat într-o dublare atât a exporturilor FOB, cât și a importurilor CIF¹⁰⁸, cu precădere ca urmare a instalării și dezvoltării în județ a unor companii autohtone și cu capital străin din domeniul

¹⁰⁶ <http://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>

¹⁰⁷ BNR. Monografia Județului Maramureș

¹⁰⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

prelucrării lemnului și mobilei, al echipamentelor electrice, al cauciucului și maselor plastice, al prelucrării metalelor etc. Creșterea importurilor poate fi pusă tot pe seama dezvoltării sectorului industrial din județ, care importă o bună parte din materiile prime și materialele utilizate în fabricație, dar și a creșterii consumului public și privat de bunuri. Singurul an care a marcat o scădere a activității de comerț exterior a fost 2009, când toate piețele internaționale au resimțit puternic efectele crizei economice și financiare globale. Prin urmare, putem afirma că economia județului Maramureș este tot mai integrată în cea europeană și globală, cu care întreține schimburi comerciale intense, cu avantajele și vulnerabilitățile asociate.

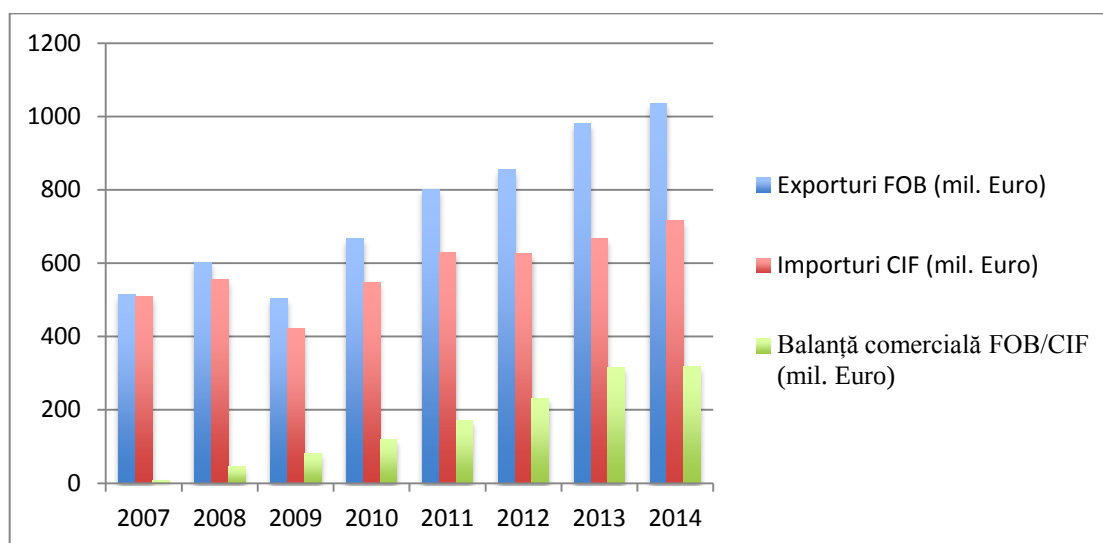

Figura 24 - Volumul comerțului exterior al județului Maramureș, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online și Buletinele Statistice Județene Lunare 2007-2010

În ceea ce privește structura exporturilor, mobilierul reprezintă 36,5% din totalul acestora (377 mil. Euro în anul 2014), urmate de mașinile, aparatele și echipamentele electrice (29,7%, 307 mil. Euro), articolele din lemn (8%, 83 mil. Euro), produsele din metal (6%, 62 mil. Euro) și articolele de îmbrăcăminte (5,1%, 53 mil. Euro). În comparație cu anul 2007, se constată creșteri de 2,1 ori ale exporturilor de mobilă, de 2 ori al celor de mașini și echipamente electrice, de 2,7 ori al produselor din metal, de 2,4 ori a articolelor de piele și încălțăminte, de 3,1 ori a produselor din plastic și cauciuc, de 3,2 ori al celor din lemn, concomitent cu scăderea exporturilor de articole de îmbrăcăminte (-41%)¹⁰⁹, acest ultim sector fiind tot mai puțin competitiv pe piața de lohn, pe fondul competitivității mai ridicate a statelor cu forță de muncă mai ieftină, preponderent din Asia.

Importurile au o structură similară, în sensul că ponderea cea mai mare o dețineau, în anul 2014, mașinile, aparatele și echipamentele electrice (39,1%), urmate de materialele textile

¹⁰⁹ Idem

(11%), masele plastice și articolele din cauciuc (10%), produsele din metal (9,8%), produsele din piele (6,1%) și mijloacele de transport (4,6%)¹¹⁰.

Principalii parteneri comerciali la export ai județului Maramureș sunt:

- pentru mobilă: Turcia, Elveția, Rusia, Israel, Egipt, Macedonia, Norvegia, Islanda, SUA, Emiratele Arabe Unite;
- pentru alte produse din lemn (parchet): Rusia;
- pentru produse din metal (de ex. componente pentru industria aeronautică): SUA și Coreea de Sud;
- pentru organe de asamblare: Serbia;
- pentru tâmplărie metalică: Israel;
- pentru articole de îmbrăcăminte și încălțăminte: Italia.

La importuri, principalii parteneri ai județului sunt:

- pentru componente pentru mobilier (textile, arcuri, feronerie, PVC, piele, adezivi): Turcia, China;
- pentru materii prime lemnoase (placaj, cherestea, bușteni, friză parchet): Ucraina, Belarus, Rusia, Serbia, Bosnia-Herțegovina;
- mașini, utilaje, instalații, echipamente și componente electrice: China;
- produse din metal – lingouri și profile din aluminiu: SUA, Elveția;
- anvelope: Rusia;
- mobilier: Bosnia-Herțegovina¹¹¹.

2.2.6. Infrastructura de afaceri

În prezent, la nivelul județului Maramureș nu există niciun singur parc industrial autorizat. Aceasta, alături de izolarea față de principalele coridoare de transport din regiune și din țară, reprezintă una dintre principalele bariere în calea atragerii de noi investitori în județ, mai ales în contextul în care celelalte orașe mari din regiune (Cluj-Napoca, Oradea) se apropie de atingerea potențialului lor maxim de creștere și încep să se confrunte cu un deficit de forță de muncă. Cu toate acestea, municipalitatea din Baia Mare a realizat o serie de demersuri pentru preluarea în administrare a unor terenuri și transformarea lor în parcuri de afaceri, vizată fiind inclusiv platforma fostei întreprinderi CUPROM (55 ha), unde nu mai există activități productive în prezent, dar și o serie de pășuni abandonate din partea de sud a municipiului, în suprafață de circa 1.000 ha, pentru care a fost deja semnat un protocol de colaborare. De asemenea, Consiliul Județean Maramureș deține circa 20 ha de teren în localitatea Lăpușel din comuna Recea și își propune să realizeze studii de fezabilitate pentru dezvoltarea unui parc industrial și logistic, după ce a realizat un sondaj de opinie în rândul cetățenilor cu privire la funcțiunea cea mai adecvată pentru această suprafață. De asemenea, în zona Tăuții-Măgherauș autoritățile

¹¹⁰ INS. Baza de date TEMPO Online

¹¹¹ ANAF – DIRECȚIA GENERALĂ A VĂMILOR. Raportul Anual de Activitate pentru anul 2014. INS. Lista principalilor exportatori și importatori din România în anul 2013.

locale fac demersuri pentru amenajarea unui parc tehnologic cu o suprafață de circa 40 ha, în vecinătatea Aeroportului Internațional Baia Mare (unde se dorește și amenajarea unei zone cargo), pentru care și-au manifestat deja interesul companii private și autohtone. Intenții pentru amenajarea unui parc industrial există și în orașul Seini.

Tot în municipiul Baia Mare funcționează un Centru de Informare Tehnologică în cadrul UTCN – Centrul Universitar Nord, entitate fără personalitate juridică, specializată în domeniile construcții de mașini și echipamente, IT&C, ingineria mediului¹¹². Incubatorul de Afaceri al CDIMM Maramureș, înființat în anul 2007, a fost închis în anul 2013 (spațiul fiind preluat în administrare de proprietar cu scopul de a amenaja locuințe sociale), dar fundația dispune încă de departament de consultanță, training, de un centru regional pentru promovarea și protejarea proprietății intelectuale, de un centru de informare Europe Direct etc.

2.2.7. Forță de muncă

La nivelul județului Maramureș existau, la nivelul anului 2014, un număr de 299.100 de persoane cu vârstă de muncă rezidente (63,6% din populația totală), dintre care 156.900 sunt bărbați (52,5% din total) și 142.200 sunt femei (47,5%). Față de anul 2007, se constată o scădere a resurselor de muncă din județ cu 8,3%, situație valabilă pentru ambele sexe¹¹³, cauza principală fiind migrația externă și internă a forței de muncă, dar și îmbătrânirea populației. Totuși, acest potențial de forță de muncă este unul teoretic, în condițiile în care o mare parte dintre maramureșeni nu sunt activi economici sau lucrează temporar în străinătate. În plus, există multe persoane în vârstă de muncă care s-au pensionat anticipat, mai ales din sectorul industriei extractive și a celei grele.

Astfel, populația activă a județului numără în anul 2014, doar 206.500 persoane, dintre care 110.300 bărbați (53,4% din total) și 96.200 femei (46,6%), în creștere cu 0,4% față de anul 2007. În aceste condiții, rata de activitate a populației era de 69%, în creștere cu 6 puncte procentuale față de 2007 (ca urmare a revizuirii în scădere a numărului de persoane cu vârstă de muncă în urma recensământului din 2011), nivel inferior mediei regionale (74,6%) și naționale (70,7%). Rata de activitate în rândul bărbaților era de 70,3%, iar în rândul femeilor de 67,7%¹¹⁴.

Numărul persoanelor ocupate la nivelul județului Maramureș se ridică, conform estimărilor INS, la nivelul anului 2014, la 199.400, dintre care 106.400 erau bărbați (53,4% din total), iar 93.000 femei (46,6%). Față de anul 2007, se constată o creștere a numărului de persoane ocupate cu 0,4%, în condițiile în care la nivel național s-a înregistrat o scădere cu 3,4%, iar la nivel regional o stagnare¹¹⁵. Aceste date sunt similare cu cele obținute la recensământul din 2011 (198.100 de

¹¹² <http://www.research.ro/ro/categorie/1065/sistemul-de-cercetare-infrastructura-inovare-si-transfer-tehnologic>

¹¹³ INS. Baza de date TEMPO Online

¹¹⁴ Idem

¹¹⁵ INS. Baza de date TEMPO Online

persoane ocupate), dar inferioare datelor obținute prin aplicarea metodologiei EUROSTAT pentru anul 2012 (182.000). În aceste condiții, rata de ocupare a populației județului era de 66,7% în 2014, sub media regională (81,3%) și similară mediei naționale (66,9%)¹¹⁶. Diferența față de rata de ocupare asumată ca țintă națională pentru anul 2020 este de peste 3 puncte procentuale la nivel județean, fiind necesare măsuri active de creștere a acesteia în concordanță. Față de anul 2007, se constată o creștere a ratei de ocupare la toate nivelurile teritoriale, mai accentuată la nivel județului (cu 6 puncte procentuale), în principal ca urmare a actualizării bazei de raportare după recensământul din 2011¹¹⁷.

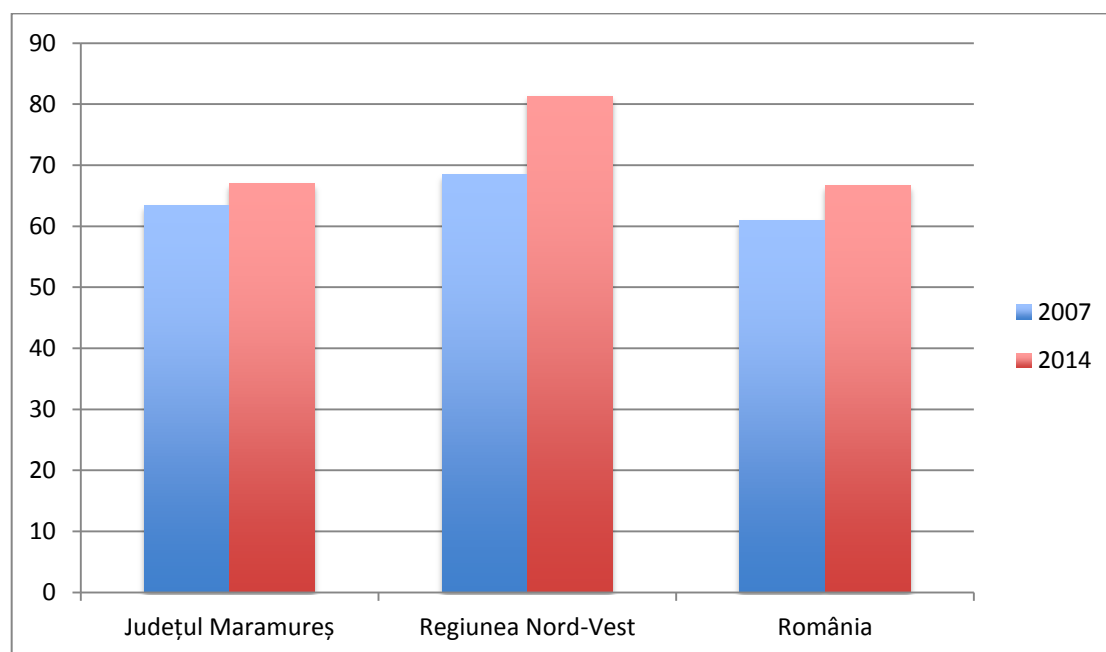

Figura 25 - Dinamica ratei de ocupare (%) a populației, la nivel județean, regional și național, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

În ceea ce privește structura ocupării, județul Maramureș se remarcă, în context național și regional, printr-o pondere foarte ridicată a ocupării în sectorul primar, de peste 34,7%, procent care ajunge la 56% în mediul rural, spre deosebire de mediul urban, unde este de 11%. Explicația constă din numărul foarte mare de persoane care practică agricultura de subzistență, pentru autoconsum, în mediul rural. Chiar dacă ponderea ocupării forței de muncă în agricultură la nivel județean, ca și numărul absolut de persoane ocupate, au scăzut față de anul 2007, acestea se mențin peste media națională (27,3%) și regională (15,1%)¹¹⁸.

¹¹⁶ EUROSTAT Database

¹¹⁷ Idem

¹¹⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

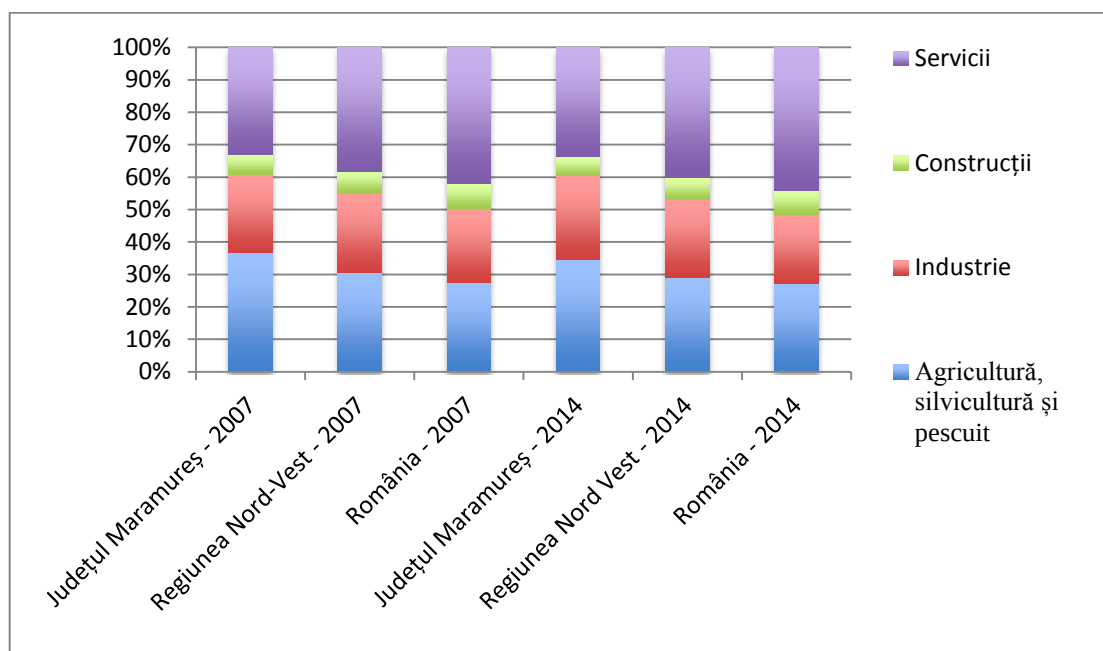

Figura 26 - Dinamica structurii ocupaționale a populației, la nivel județean, regional și național, în perioada 2007-2013

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Al doilea sector economic ca importanță din perspectiva ocupării este cel al serviciilor, care asigura, la nivelul anului 2014, 33,7% din totalul locurilor de muncă (62% în mediul urban), în creștere cu 0,6 puncte procentuale față de anul 2007. O analiză pe subsectoarele de servicii relevă numărul mare de persoane ocupate în domeniul comerțului și reparațiilor (11,9% din total), transporturilor și depozitării (4,4%), învățământului (4,3%), sănătății și asistenței sociale (4,1%). Față de anul 2007, s-a înregistrat o creștere în termeni absoluți a ocupării doar pentru activitățile din sfera industriei prelucrătoare (+8,1%), distribuției apei potabile și salubrității (+15%), comerțului (+13,3%), hotelurilor și restaurantelor (+6,7%), activităților științifice, tehnice și profesionale (+11,8%), serviciilor administrative și suport (+58,8%), culturii și activităților recreative (+120%)¹¹⁹.

În domeniul industriei, numărul de persoane ocupate reprezintă 25,7% din total, peste media națională și regională, și în creștere cu 1,6 puncte procentuale față de anul 2007, pe fondul dezvoltării companiilor de profil, cu precădere în industria de prelucrare a lemnului și mobilei, alimentară, echipamentelor electrice, produselor din cauciuc și mase plastice. În sectorul construcțiilor, ponderea ocupării la nivel județean era de doar 5,9%, în ușoară scădere față de anul 2007 și sub media națională și regională¹²⁰.

¹¹⁹ INS. Baza de date TEMPO Online

¹²⁰ Idem

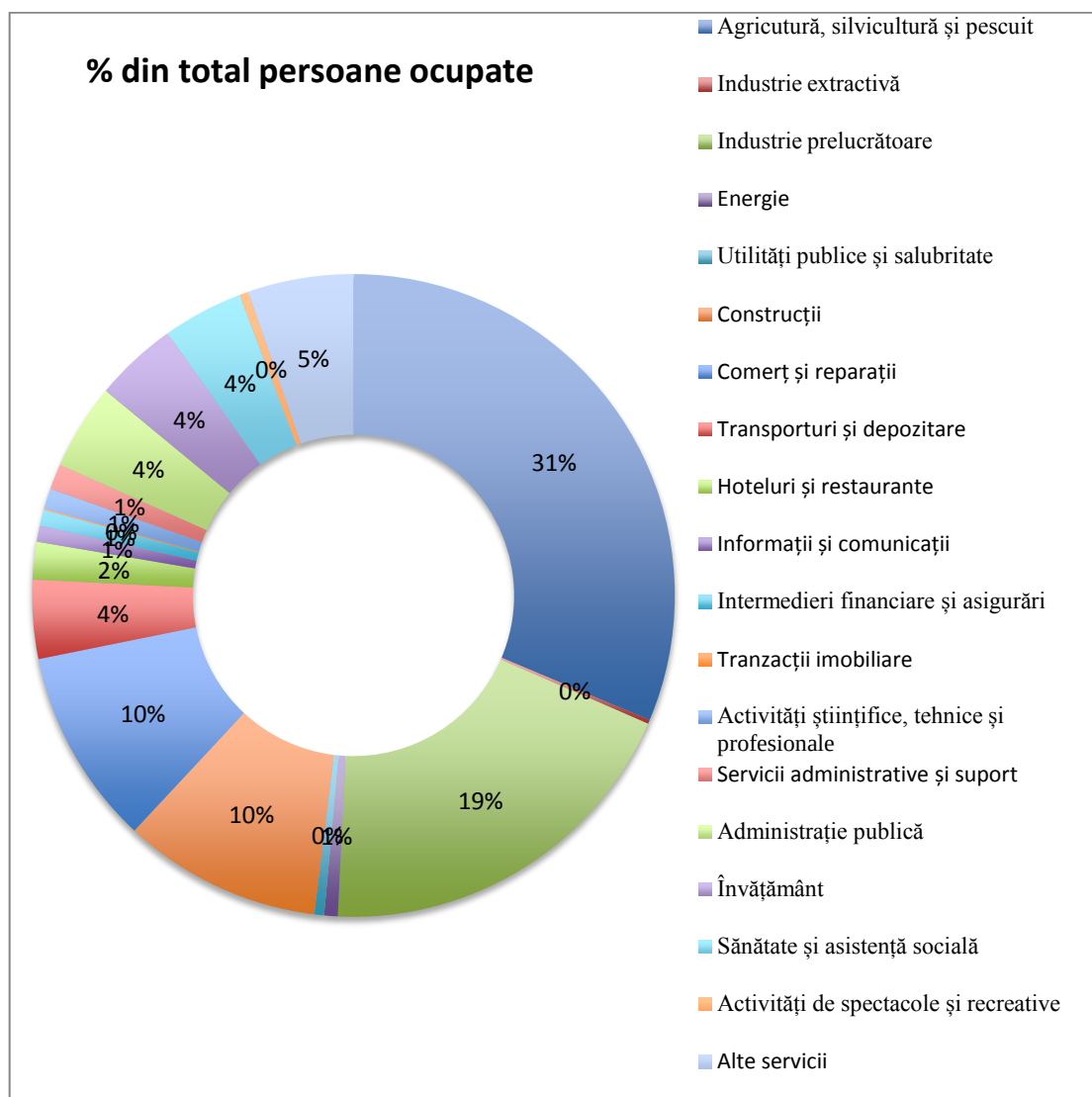

Figura 27 - Structura ocupațională a populației județului Maramureș, la RGPL 2011

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale RGPL 2011

În ceea ce privește fenomenul șomajului, acesta este mai puțin pronunțat la nivel județean, în comparație cu alte județe din regiune și din țară. Astfel, conform datelor ANOFM, numărul mediu oficial al șomerilor înregistrați la nivelul județului Maramureș a fost, în anul 2014, de 7.140, în creștere cu 1% față de anul 2007¹²¹. Cu toate acestea, numărul maxim de șomeri s-a înregistrat în anul 2009 (peste 13.200), când s-a înregistrat apogeul crizei economice și financiare globale, după care s-a înregistrat o tendință descrescătoare, odată cu relansarea creșterii economice. Din totalul șomerilor din județ, 54,9% sunt bărbați, iar 45,1% sunt femei¹²², oportunitățile de ocupare pentru femei, în domenii precum industria alimentară, cea ușoară,

¹²¹ INS. Baza de date TEMPO Online

¹²² Idem

servicii, fiind mai ridicate decât pentru persoanele de sex masculin, care activau în domenii aflate în regres, precum minerit, metalurgie, construcții etc.

Prin urmare, rata șomajului de la nivel județean a crescut de la 3,3% în anul 2007, la 3,5% în anul 2014, sub media regională (3,8%) și națională (5,4%), din această perspectivă județul Maramureș ocupând penultimul loc la nivel regional (după Cluj) și unul dintre ultimele 10 la nivel național¹²³. Rata foarte scăzută a șomajului din județ poate fi pusă pe seama migrației externe și interne masive a forței de muncă, în condițiile în care locurile de muncă vacante de la nivelul județului sunt reduse.

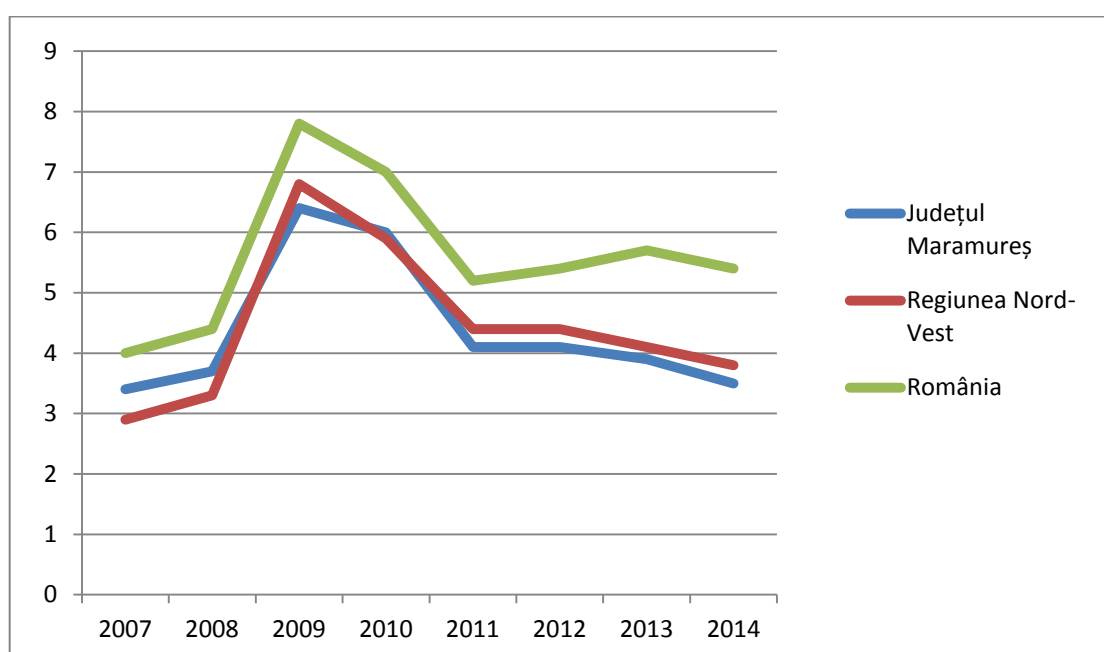

Figura 28 - Rata șomajului la nivel județean, regional și național, în perioada 2007-2014

Sursa: ANOFM

La nivelul anului 2014, din totalul șomerilor înregistrați din județ, 66,9% aveau studii primare, gimnaziale și profesionale, 25,1% studii liceale și postliceale, iar 8% studii universitare. Față de anul 2007, se constată creșterea numărului de șomeri cu nivel mai ridicat de instruire (+14,9% cu studii liceale și +14,2% universitare), în detrimentul celor cu studii primare, gimnaziale și profesionale (-4,8%). Pe de altă parte, se poate observa că 67,6% (față de 55,5% în anul 2007) dintre șomeri erau neindemnizați¹²⁴, aceștia fiind în general cei care nu au reușit să-și găsească un loc de muncă pentru o perioadă îndelungată, ceea ce denotă o acutizare a șomajului pe termen lung.

De remarcat este și faptul că 50,7% dintre șomeri provin din mediul urban, iar 49,3% din mediul rural. Pe grupe de vârstă, se poate observa că 24,7% dintre șomeri aveau, în anul 2014, între 40

¹²³ INS. Baza de date TEMPO Online

¹²⁴ Idem

și 49 de ani, 12,8% peste 55 de ani, iar 22,6% sub 30 de ani¹²⁵, persoanele din ultimele două categorii întâmpinând cele mai mari dificultăți la găsirea unui loc de muncă. Cele mai vulnerabile la șomaj sunt persoanele calificate înainte de anul 1989 în ocupații care nu mai sunt cerute pe piața locală a muncii, precum și tinerii absolvenți care nu au experiență și au fost pregătiți preponderent în licee teoretice.

Datele recensământului din anul 2011 diferă de cele ale ANOFM, indicând un număr mai mare de șomeri (14.458, corespunzătoare unei rate a șomajului de 6,8%), ca urmare a aplicării unei metodologii diferite de cuantificare a acestora. Acesta a relevat faptul că 72,9% dintre șomerii din județ locuiesc în mediul urban, cei din mediul rural fiind, în mare parte, ocupați în agricultura informală. Pe sexe, numărul de șomeri bărbați reprezenta 57,4%, iar cel al femeilor 42,6%. Cei mai mulți șomeri se înregistrau la grupele de vârstă 20-24 de ani (27% din total), 25-29 de ani (15%) și 30-34 de ani (14%), ceea ce denotă un risc sporit de excluziune de pe piața muncii pentru tineri. De asemenea, 20,3% dintre șomeri nu avuseseră un loc de muncă de peste 27 de luni, iar alte 36,8% de peste 9 luni¹²⁶.

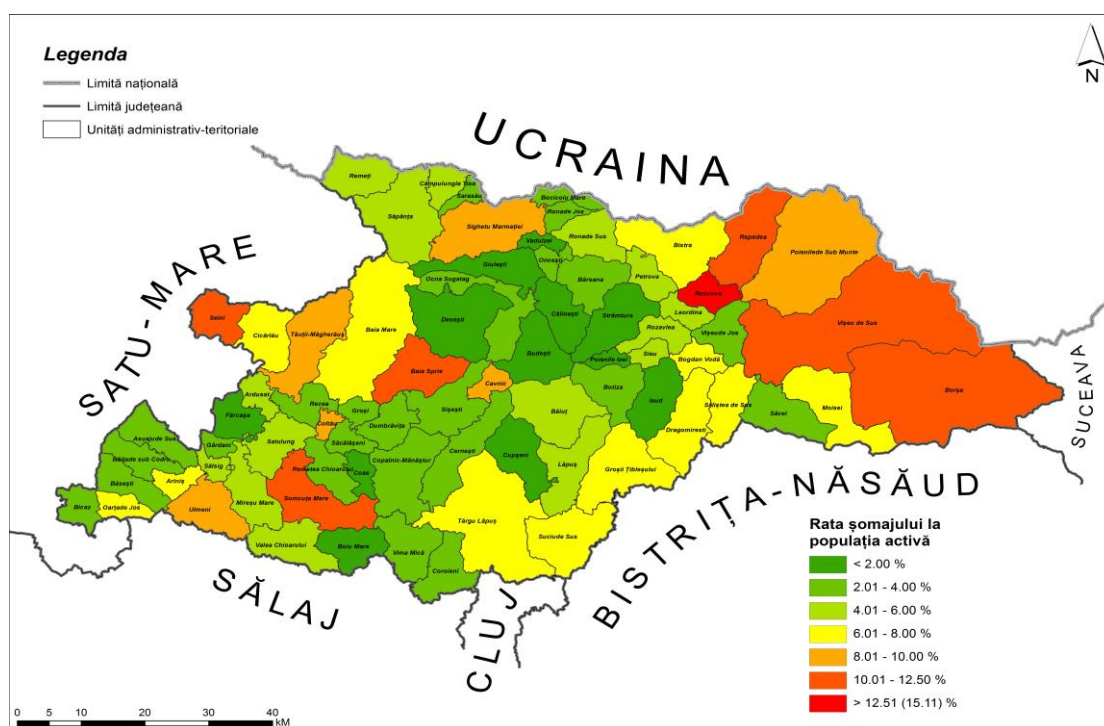

Figura 29 - Rata șomajului la populația activă, la nivel de UAT, în anul 2011

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale RGPL 2011

Localitățile din județ cu cea mai ridicată rată a șomajului (de peste 10% din populația activă), la recensământul din anul 2011, erau Baia Sprie, Borșa, Vișeu de Sus, Repedea, Ruscova și Seini,

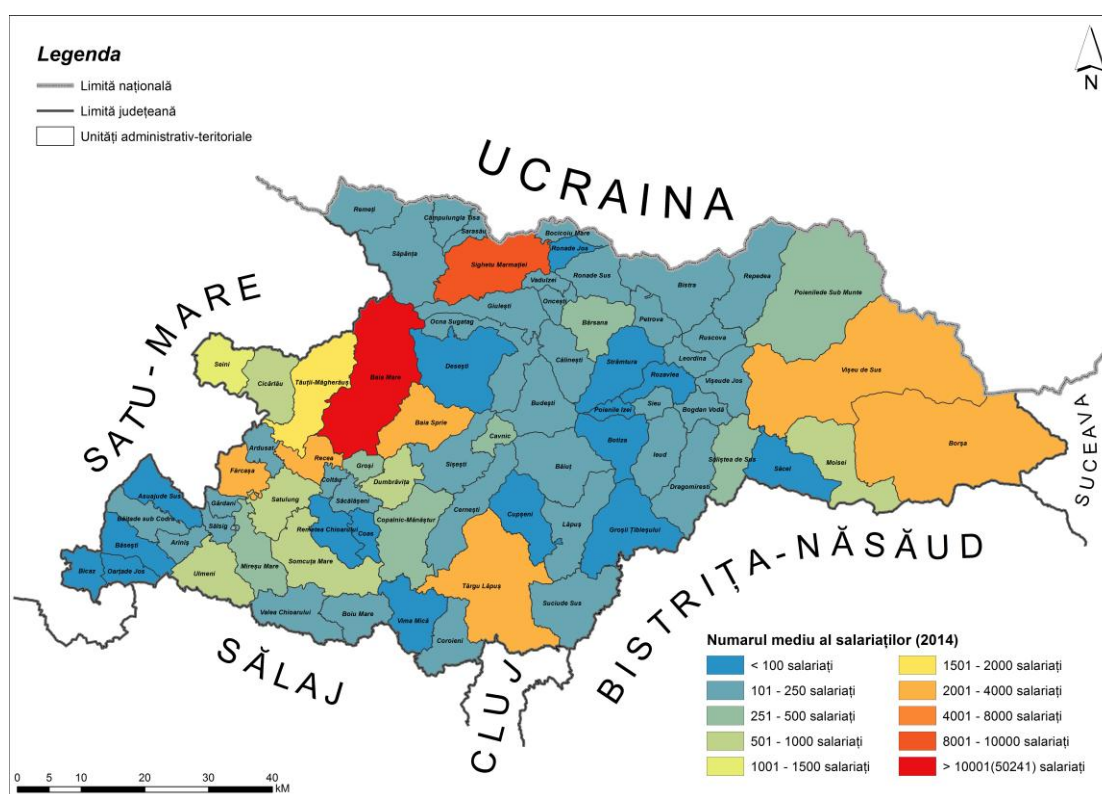
¹²⁵ Idem

¹²⁶ INS. Rezultatele Definitive ale RGPL 2011

orașele mici și comune cu un nivel mai redus de dezvoltare socio-economică. La polul opus, o rată a șomajului de mai puțin de 2% se înregistra în comunele Cupșeni, Budești, Desești, Fărcașa, Poienile Izei, Boiu Mare, Strâmtura, Călinești, Ieud, Coaș, Vadu Izei și Giulești¹²⁷, însă în aceste cazuri putem vorbi de un șomaj mascat în rata foarte ridicată de ocupare în agricultura de subzistență și de migrația externă, oportunitățile de ocupare la nivel local fiind aproape inexistente, cu unele excepții notabile (de ex. Fărcașa, unde există mai multe unități industriale cu mii de salariați).

În ceea ce privește numărul persoanelor ocupate cu statut de salariat, acesta a ajuns în anul 2014 la 91.559, în scădere cu 2,7% față de anul 2007, pe fondul disponibilizării de personal de către companiile private, dar și public (pe fondul restricțiilor de angajare), mai ales pe durata crizei globale, dar și a unei reorientări a populației de la statutul de salariat la cel de întreprinzător sau de lucrător pe cont propriu. La nivel județean, se observă o concentrare a locurilor de muncă în mediul urban (Baia Mare – 54,9% din total, Sighetu Marmăției – 9,3%, Baia Sprie, Borșa, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus), cu precădere în municipiul Baia Mare și în comunele învecinate (Recea, Fărcașa)¹²⁸.

¹²⁷ Idem

¹²⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

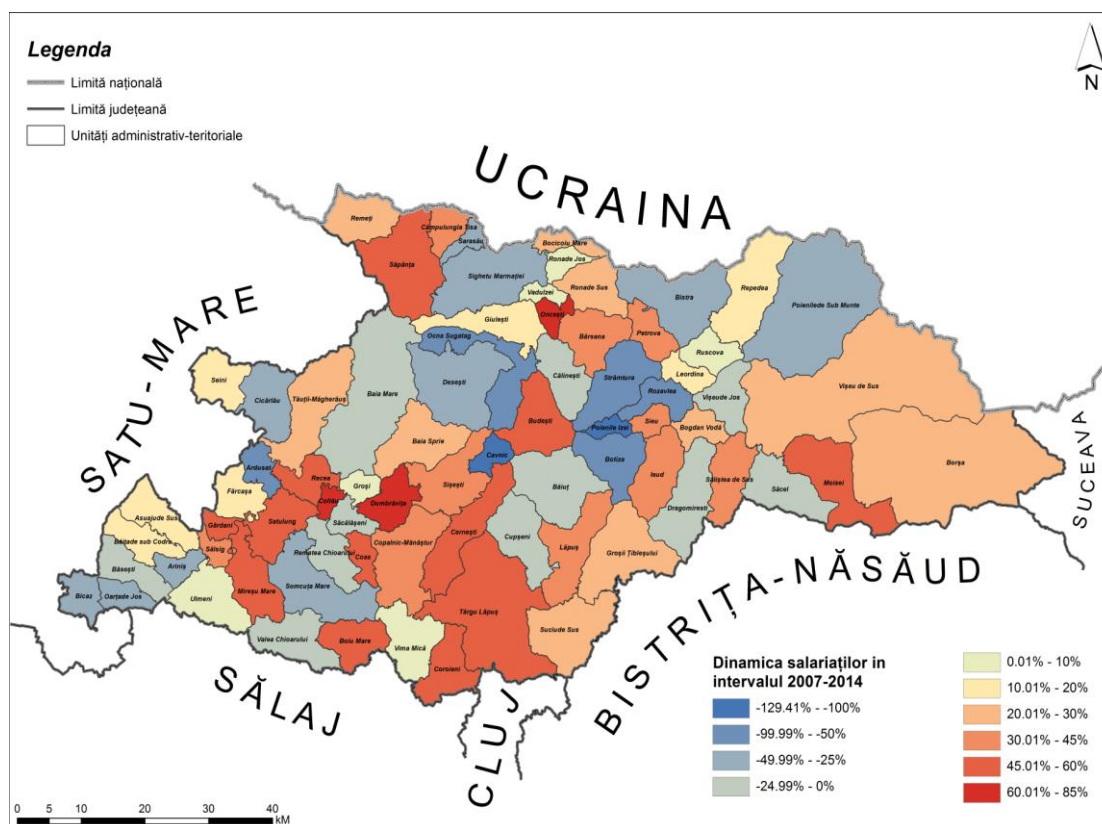

Figura 30 - Numărul mediu al salariiștilor, la nivelul UAT-urilor din județul Maramureș, în anul 2014 și dinamica salariiștilor în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

În ceea ce privește dinamica locurilor de muncă în perioada 2007-2014, se observă o creștere a numărului acestora în unele localități urbane (Baia Sprie +36,7%, Borșa +37,4%, Săliștea de Sus +51,2%, Seini +15,7%, Tăuții-Măgherauș +83,1%, Târgu Lăpuș +40,6%, Vișeu de Sus +35%), dar și rurale, cu precădere din jurul centrelor urbane, unde se manifestă fenomenul de suburbanizare (Satulung +118,8%, Recea +149%, Moisei +95,8%, Fărcașa +24,3%, Dumbrăvița +275,5%, Cicârlău +118,7%). La polul opus, numărul de locuri de muncă a scăzut semnificativ în orașele Baia Mare (-13,8%), Sighetu Marmației (-22,2%), Cavnic (-52,4%), Șomcuta Mare (-27,4%), Poienile de sub Munte (-33%) etc.¹²⁹

În ceea ce privește fenomenul navetismului, acesta antrena la nivel județean, la recensământul din anul 2011, peste 27.000 de persoane, adică 15,4% din totalul populației ocupate. Cea mai mare parte a fluxurilor de navetism sunt de tip rural-urban și se manifestă la nivelul Zonei Metropolitane Baia Mare și a zonei urbane funcționale a municipiului Sighetu Marmației. Localitățile care înregistrează o rată a navetismului de peste 40% din forța de muncă sunt: Recea, Tăuții-Măgherauș, Baia Sprie, Groși, Cicârlău, Săcălășeni, Câmpulung la Tisa, Bocicoiu Mare, Coltău, Coaș și Sărăsău. La polul opus, regăsim, în general, în mediul urban și în comunele aflate la o distanță mare de centrele urbane, unde sunt concentrate locurile de muncă: Borșa,

¹²⁹ INS. Baza de date TEMPO Online

leud, Poienile de sub Munte, Oncești, Poienile Izei, Ruscova, Șieu, Rozavlea și Sighetu Marmăției (sub 5% din populația ocupată)¹³⁰. Se poate observa o legătură directă între rata navetismului și nivelul de dezvoltare al localităților, în sensul că acele comune cu o rată scăzută a navetismului, la care se adaugă izolarea față de coridoarele de transport și centrele urbane, rămân dependente de agricultura de subsistență și se confruntă cu un declin socio-economic.

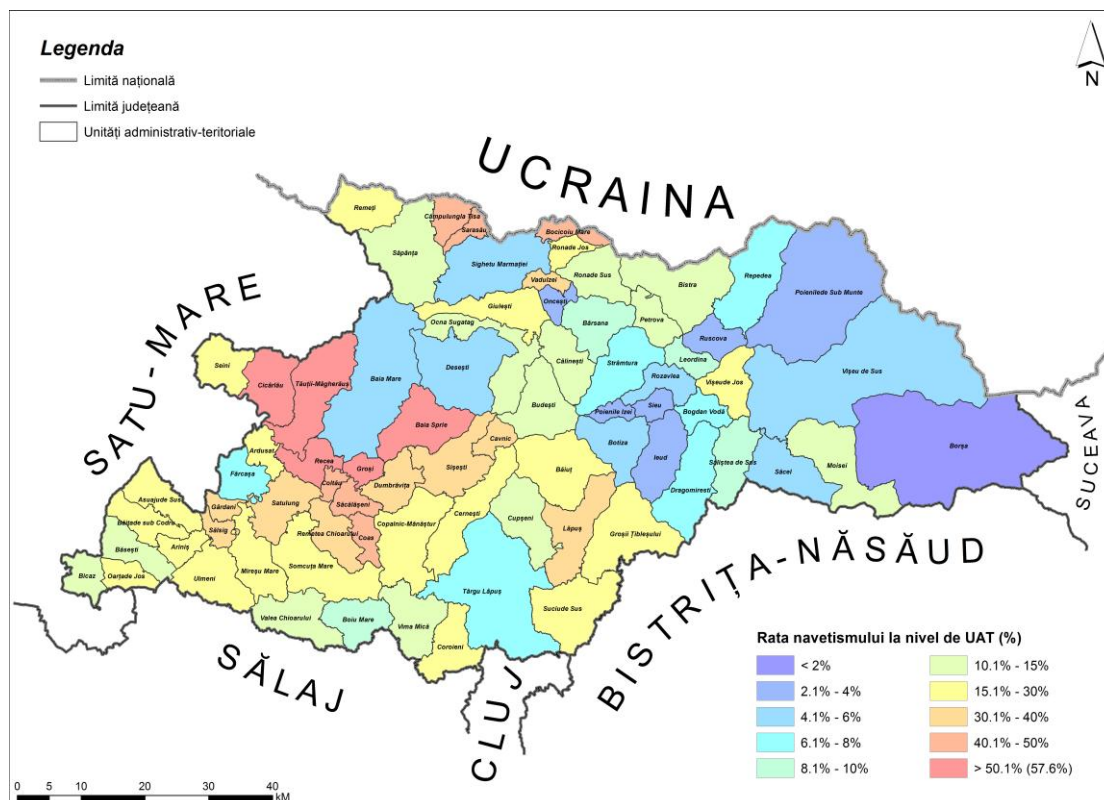

Figura 31 - Rata navetismului (% din populația activă), în anul 2011

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale RGPL 2011

Salariul mediu net lunar de la nivelul județului Maramureș se cifra la 1.292 de lei în anul 2014, în creștere cu 26,9% (în termeni nominali) față de anul 2007, ceea ce înseamnă o creștere reală (corectată cu rata inflației) de circa 5-10%. Cu toate acestea, salariile din județul Maramureș au rămas cu 12,8% sub media regională, respectiv cu 22,4% sub media națională¹³¹. În aceste condiții, județul Maramureș se înscrie în categoria județelor cu cele mai reduse salarii din România, alături de Bistrița-Năsăud, Covasna, Harghita, Neamț și Vaslui.

¹³⁰ INS. Rezultatele Definitive ale RGPL 2011

¹³¹ INS. Baza de date TEMPO Online

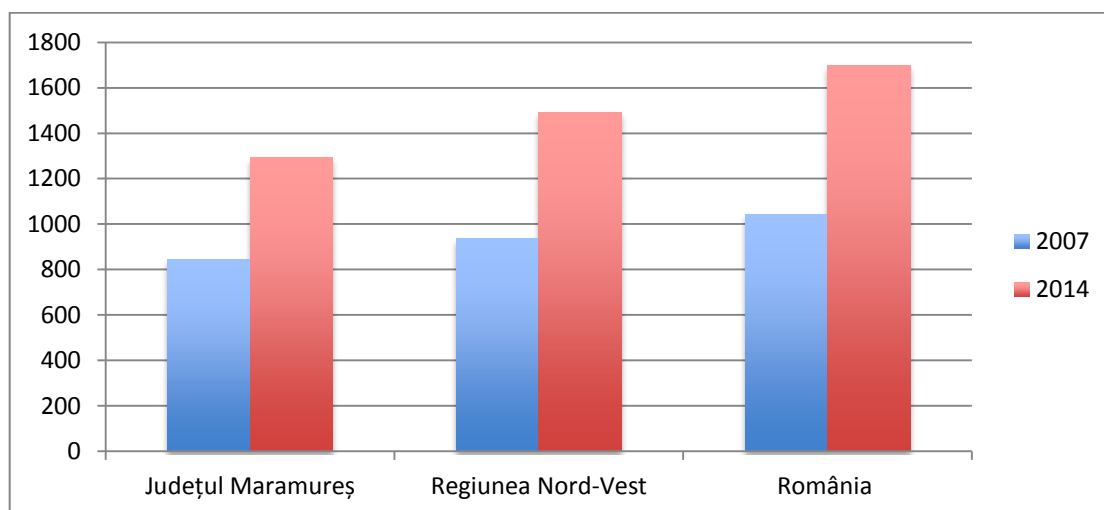

Figura 32 - Dinamica salariului mediu net lunar, la nivel județean, regional și național, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Salariile medii nete cele mai ridicate de la nivelul județului Maramureș se înregistrează, la nivelul anului 2014, în sectoarele: energie (2.677 de lei), administrație publică și apărare (2.341), intermediari financiare și asigurări (2.245), informații și comunicații (2.208), care concentrează însă doar 3,3% din forța de muncă de la nivel județean. La polul opus, cele mai scăzute salarii se înregistrează în domeniile hoteluri și restaurante (737 de lei), servicii administrative și suport (935), construcții (1.021), spectacole, cultură și activități recreative (1.100) și tranzacții imobiliare (1.118).¹³² Aceste sectoare înregistrează o valoare adăugată și o productivitate a muncii reduse, dar antrenează 9,5% din forța de muncă a județului. Prin urmare, creșterea nivelului de salarizare la nivel județean depinde de schimbarea structurii economice a acestuia, prin creșterea ocupării în sectoare cu valoare adăugată ridicată.

În perioada de programare 2007-2013, mai multe instituții și entități non-guvernamentale de la nivelul județului au implementat proiecte POS DRU în vederea creșterii ocupării și a incluziunii persoanelor provenind din grupuri vulnerabile pe piața muncii, respectiv¹³³:

- Axa Prioritară nr. 2 – "Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii" – 12 proiecte, derulate de: S.C. CETINA S.R.L. Baia Mare, S.C. INSERT CONSULTING S.R.L. Baia Mare, Grupul Școlar pentru Mica Industrie și Prestări Servicii Sighetu Marmăției, Colegiul Tehnic "Gh. Asachi" Baia Mare, Filiala din Baia Mare a Fundației "Spiru Haret", Asociația pentru sprijinirea locuitorilor din mediul rural Bogdan Vodă, Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Maramureș, Primăria Baia Mare, Colegiul Economic "Nicolae Titulescu";
- Axa Prioritară nr. 3 – "Creșterea adaptabilității lucrătorilor și a întreprinderilor" – 14 proiecte, derulate de: S.C. TRAMMAR S.A. Baia Mare, Camera de Comerț și Industrie Maramureș, S.C. GENERAL TIM CONSTRUCT S.R.L. Baia Mare, Camera Europeană de Comerț și Afaceri Baia Mare, S.C. CASTRUM CONSTRUCT S.R.L. Baia Mare, S.C. CETINA

¹³² INS. Baza de date TEMPO Online

¹³³ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

S.R.L. Baia Mare, S.C. SERVJAIR S.R.L. Borșa, S.C. ISIM CONSTRUCT S.R.L. Baia Mare, S.C. AQUA CONST GROUP S.R.L. Sighetu Marmăției, S.C. COMPLEX MARA S.A. Baia Mare, S.C. LALELI IMPEX S.R.L. Baia Mare, Fundația "Centrul pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii" Maramureș;

- Axa Prioritară nr. 5 – "Promovarea măsurilor active de ocupare" – 31 de proiecte, derulate de: AJOFM Maramureș, Federația Organizațiilor Neguvernamentale din Maramureș, Asociația „Centrul de Cercetare și Formare a Universității de Nord Baia Mare”, Primăria Ulmeni, S.C. EDUCONS S.R.L. Baia Mare, Asociația Centrul Regional de Inițiere și Servicii Sighetu Marmăției, Asociația "Filantropica Sf. Ierarh Iosif Mărturisorul", Fundația "Centrul pentru dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii" Maramureș, Filiala Județeană a Crucii Roșii Maramureș, Primăria Baia Sprie, S.C. CLEMON S.R.L. Baia Mare, Sindicatul Liber din Învățământ Maramureș, Primăria Căvnic, Primăria Seini, Centrul Județean de Informare, Consiliere și Formare Profesională pentru Voi, Asociația "Esperando" Baia Mare, Primăria Târgu Lăpuș, Asociația Diecezană "Caritas" Greco-Catolică Maramureș;
- Axa Prioritară nr. 6 – "Promovarea incluziunii sociale" – 25 de proiecte, derulate de: Asociația Tinerilor Întreprinzători Concordia Sighetu Marmăției, Penitenciarul Baia Mare, SPAS Baia Mare, ROGEPA S.R.L. Baia Mare, Asociația Centrul Regional de Inițiere și Servicii Sighetu Marmăției, Asociația "Centrul de Cercetare și Formare a Centrului Universitar Nord Baia Mare", Asociația Profesională Neguvernamentală de Asistență Socială – ASSOC, Fundația Hope and Homes for Children România, Asociația Kelsen Baia Mare, DGASPC Baia Mare, Consiliul Județean Maramureș, Primăria Fărcașa, Primăria Colțău, S.C. NORD QUALITY CONSULTING S.R.L.;

2.3. Dezvoltarea teritorială a județului

2.3.1. Organizarea administrativă. Dezvoltarea urbană și rurală. Relațiile urban-rural

La nivelul anului 2015, județul Maramureș era organizat administrativ în 2 municipii (Baia Mare și Sighetu Marmăției), 11 orașe (Baia Sprie, Borșa, Căvnic, Dragomirești, Săliștea de Sus, Seini, Șomcuta Mare, Tăuții Măgherauș, Târgu Lăpuș, Ulmeni, Vișeu de Sus), inclusiv 33 de localități componente ale acestora și 63 comune, cu 186 sate. Față de anul 2007, organizarea administrativ teritorială a județului nu s-a modificat, dar față de anul 1990 se constată o serie de modificări¹³⁴:

- comunele Dragomirești, Săliștea de Sus, Șomcuta Mare, Tăuții Măgherauș și Ulmeni au trecut în categoria localităților urbane în anul 2004 (cel mai amplu proces de reurbanizare, alături de județul Suceava);
- comunele Coaș, Colțău, Gărdani, Groșii Țibleșului, Oncești (2004), Poienile Izei (1995) și Șieu (2002), desființate abuziv de regimul comunist, au fost reînființate, prin desprinderea din comunele cărora au fost alipite în 1968.

¹³⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

Din perspectiva numărului de locuitori, la recensământul din 2011, județul cuprinde¹³⁵:

- un oraș mare: Baia Mare (între 100.000 și 200.000 de locuitori);
- două orașe mijlocii: Sighetu Marmăției și Borșa (între 20.000 și 100.000 de locuitori);
- 3 orașe mici (între 10 și 20.000 de locuitori): Baia Sprie, Vișeu de Sus și Târgu Lăpuș
- 7 orașe foarte mici (sub 10.000 de locuitori): Seini, Șomcuta Mare, Ulmeni, Tăuții Măgherauș, Căvnic, Săliștea de Sus, Dragomirești;
- 2 comune foarte mari (peste 7.000 de locuitori): Poienile de Sub Munte, Moisei;
- 5 comune mari (5.000 – 7.000 de locuitori): Recea, Satulung, Copalnic-Mănăștur, Ruscova și Șișești;
- 24 de comune medii (3.000 – 5.000 de locuitori);
- 22 de comune mici (1.500 – 3.000 de locuitori);
- 10 comune foarte mici (sub 1.500 de locuitori): Poienile Izei, Ariniș, Bicăz, Boiu Mare, Gârdani, Oarța de Jos, Coaș, Asuaju de Sus, Vima Mică și Băsești.

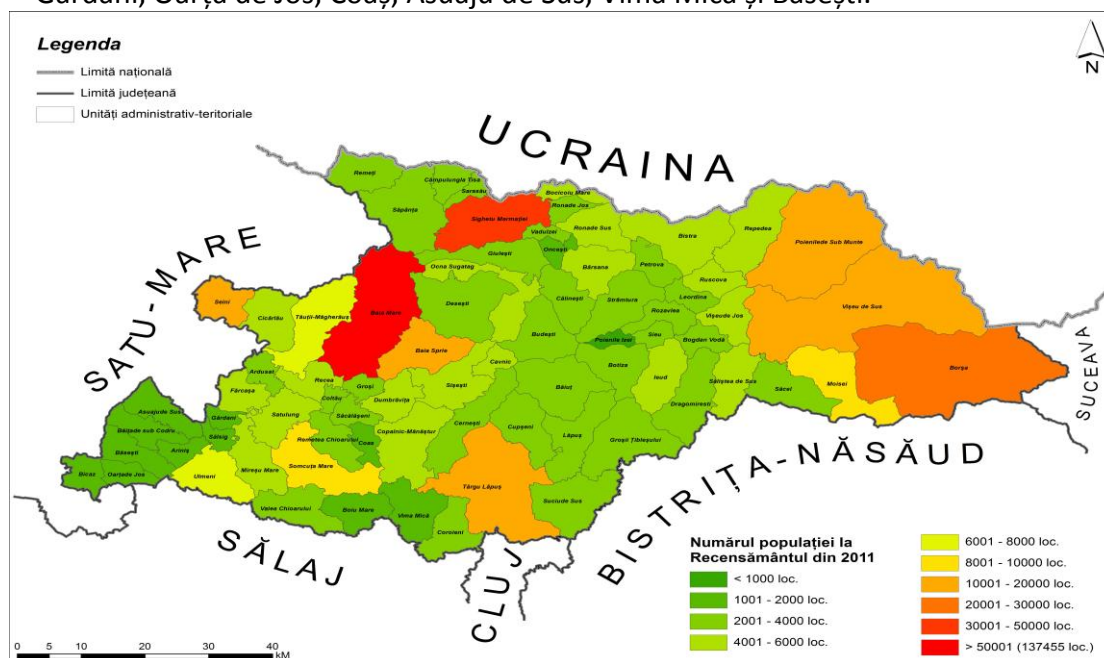

Figura 33 - Populația stabilă la nivel de UAT, în anul 2011

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale RGPL 2011

Din perspectiva clasificării așezărilor din Planul Național de Amenajare a Teritoriului Național (PATN), Secțiunea a IV-a "Rețeaua de localități", județul Maramureș cuprinde¹³⁶:

- 2 municipii de rangul II (municipii de importanță interjudețeană, județeană și cu rol de echilibru în rețeaua de localități): Baia Mare și Sighetu Marmăției;
- 11 orașe de rangul III: Borșa, Baia Sprie, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Seini, Șomcuta Mare, Ulmeni, Tăuții Măgherauș, Căvnic, Săliștea de Sus, Dragomirești;
- 63 comune de rangul IV;
- 186 de sate de rangul V, componente ale comunelor.

¹³⁵ INS. Rezultatele Definitive ale RGPL 2011

¹³⁶ PATN. Secțiunea a IV-a "Rețeaua de localități"

Rezultatele recensământului din 2011 relevă faptul că orașele de rangul III Cavnic, Dragomirești și Săliștea de Sus nu îndeplinesc o parte dintre criteriile aferente acestui rang impuse de PATN, dintre care cel mai important este cel legat de pragul minim de locuitori (5.000), precum și pe cele legate de ponderea populației ocupate în activități non-agricole, infrastructura sanitară, educațională, de transport și tehnico-edilitară, mai ales în cazul orașelor noi – Dragomirești și Săliștea de Sus. Cu toate acestea, investiții de conformare în acest sens sunt în curs de realizare.

Pe de altă parte, comunele Poienile Izei, Ariniș, Bicz, Boiu Mare, Gârdani, Oarța de Jos, Coaș, Asuaju de Sus, Vima Mică și Băsești nu mai ating pragul minim de 1.500 de locuitori impus pentru localitățile de rangul IV din PATN, situație nesustenabilă pe termen lung. Este de așteptat ca numărul comunelor aflate în această situație să urce până la circa 15 până la orizontul anului 2020, dat fiind gradul avansat de îmbătrânire demografică și faptul că multe comune din județ au între 1.500 și 2.000 de locuitori (de ex. Oncești, Băița de sub Codru, Rona de Jos, Sălsig)

În prezent, MDRAP lucrează la un nou sistem de clasificare a rețelei de așezări din România, în strânsă corelație cu Strategia de Dezvoltare Teritorială a României pentru orizontul 2035, care propune o abordare policentrică în managementul teritoriului național. Conform versiunii draft a acestui document, localitățile urbane din județul Maramureș vor fi reclassificate după cum urmează¹³⁷:

- poli regionali secundari, municipii de importanță regională, cu o populație de peste 100.000 de locuitori: Baia Mare;
- poli județeni secundari, municipii cu rol de echilibru la nivelul județelor, având populație de peste 20.000 de locuitori: Sighetu Marmației;
- centre urbane cu rol zonal, orașe cu rol de servire teritorial la nivel subjudețean, cu o populație de peste 5.000 de locuitori: Borșa, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus;
- centre urbane cu funcții specializate: Tăuții Măgherauș, Baia Sprie, Cavnic, Dragomirești, Săliștea de Sus, Seini, Șomcuta Mare, Ulmeni.

În plus, conform acestei clasificări, orașele Dragomirești, Săliștea de Sus și Târgu Lăpuș sunt orașe cu caracteristici rurale, prin prisma dinamicii populației, a structurii ocupaționale, a ponderii ridicate a populației rezidente în satele componente și a calității infrastructurii de transport.

Un alt aspect relevant la nivel județean, dată fiind ponderea de circa 40% a populației rurale, este identificarea unor poli rurali, comune care au potențial de dezvoltare și de deservire a zonelor rurale adiacente, cele mai multe aflate la mare depărtare de centrele urbane, cu diferite servicii administrative, medicale, sociale, educaționale, comerciale, culturale etc. Astfel de localități au existat în perioada interbelică, când județele erau organizate în plăși, fiecare având o reședință de plasă. La nivelul județului Maramureș, localitățile rurale care îndeplineau această funcție, la nivelul anului 1938, erau: Ocna Șugatag și Copalnic Mănăștur, ultima făcând

¹³⁷ UAUIIM. Studiu de fundamentare în vederea actualizării PATN – Secțiunea Rețeaua de Localități

parte din județul interbelic Satu Mare¹³⁸. După instalarea regimului comunist, s-a reîncercat aplicarea unui model similar, fiind înființate raioane (între 1950-1952), sistem la care s-a renunțat complet la reorganizarea administrativă din 1968. În schimb, o serie de comune au fost vizate de planuri de sistematizare și investiții care vizau transformarea lor în centre agroindustriale cu profil urban, care au fost doar parțial puse în aplicare: Băiuț, Poienile de sub Munte, Satulung etc¹³⁹.

Deși procesul de urbanizare și industrializare forțată din perioada 1968-1989, ca și perioada de tranziție de după 1990, au făcut ca aceste centre rurale să înregistreze un declin socio-demografic și economic accentuat, ele au reușit să-și păstreze o mare parte dintre funcțiile dobândite în perioada în care jucau un rol administrativ și sunt încă percepute ca și locuri centrale de către cetățeni. Astfel, la Poienile de sub Munte funcționează o școală de arte și meserii (fost liceu), un centru de sănătate, un centru social al DGASPC, un centru de permanență medicală. Conform propunerii MDRAP, bazată de valorile Indicelui de Dezvoltare Teritorială, comunele Botiza, Ocna Șugatag și Petrova ar putea juca acest rol de deservire microregională în zona Maramureșului Istoric¹⁴⁰.

În altă ordine de idei, în orașul Târgu Lăpuș și comunele Boiu Mare, Cernești, Mireșu Mare, Săcălășeni, Valea Chioarului, Vima Mică există sate componente cu mai puțin de 100 de locuri¹⁴¹, fără a mai lua în considerare cătunele din zona montană fără personalitate juridică, care sunt amenințate cu desființare în următoarele decenii.

Prin urmare, este recomandabil, ca pe lângă concentrarea investițiilor din mediul urban în reședințele de județ, precum Baia Mare, cele din mediul rural să se facă cu prioritate în comunele cu rol de deservire la nivel intercomunal. În perioada 2007-2013, municipiul Baia Mare a beneficiat de finanțări nerambursabile din POR – Axa Prioritară nr. 1, având statutul de pol de dezvoltare urbană. Chiar dacă nu a beneficiat de finanțări dedicate, precum polii de creștere, municipiul Baia Mare a reușit să atragă până în prezent finanțări nerambursabile de peste 10 mil. Euro pentru proiecte integrate de dezvoltare urbană, sumă care va crește o dată cu finalizarea tuturor intervențiilor. În acest sens, a fost elaborat un Plan Integrat de Dezvoltare Urbană, care cuprindea un set de 6 proiecte de investiții, cu o valoare de peste 16 mil. Euro. Printr-un mecanism similar, de astfel de finanțări nerambursabile (în valoare de circa 5 mil. Euro/oraș) au beneficiat și alte centre urbane cu peste 10.000 de locuitori din județ: Baia Sprie, Vișeu de Sus, Borșa și Târgu Lăpuș¹⁴².

Zona Metropolitană Baia Mare a fost înființată în anul 2012 (sub actuala denumire, respectiv în 2006 ca ADI „Sistemul Urban Baia Mare”), sub forma unei asociații de dezvoltare intercomunitare, și reunește în prezent 19 UAT, printre care Municipiul Baia Mare și orașele

¹³⁸ <http://romaniainterbelica.memoria.ro/judete/maramures/>

¹³⁹ PATJ Maramureș

¹⁴⁰ MDRAP. Strategia de Dezvoltare Teritorială a României

¹⁴¹ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

¹⁴² <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

Baia Sprie, Cavnic, Seini, Șomcuta Mare și Tăuții Măgherauș, cu o suprafață totală de 1.395,4 kmp (22% din suprafața totală a județului) și 215.932 de locuitori (45%). Zona Metropolitană Baia Mare este membru fondator al Federației Zonelor Metropolitane și Aglomerărilor Urbane din România, membru al platformei internaționale Global City Indicators Facility și a fost implicată în cei aproape 10 ani de funcționare în numeroase proiecte care au vizat întărirea cooperării urban-rural, îmbunătățirea calității vieții locuitorilor din zona metropolitană și reducerea disparităților dintre localitățile componente, atragerea de investiții și dezvoltarea infrastructurii suport de toate tipurile. Asociația a fost implicată în pregătirea și implementarea de proiecte în domeniul formării continue (URBAN_NETWORK), al elaborării de strategii și planuri de acțiune (TRANS_URBAN, STATUS), dezvoltare sustenabilă (USE ACT, INTER_URBAN), ocupare etc. Cel mai important proiect al acesteia este însă sistemul de transport local metropolitan, unul dintre puținele de acest tip din România. Începând cu data de 01.01.2014 operatorul regional S.C. URBIS S.A. prestează serviciul de transport public local de persoane prin curse regulate în următoarele unități administrativ-teritoriale, membre ale Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Baia Mare (Municipiul Baia Mare, Orașul Baia Sprie, Orașul Tăuții Măgherauș, Comuna Dumbrăvița, Comuna Groși, Comuna Recea și Comuna Săcălășeni) pe baza unui contract de delegare a gestiunii. Prin proiectul STATUS a fost elaborată o strategie de dezvoltare teritorială integrată a Zonei Metropolitane Baia Mare, care va servi la orientarea și corelarea investițiilor finanțate din diferite surse, în actuala perioadă de programare¹⁴³.

Figura 34 - Componenta teritorială a Zonei Metropolitane Baia Mare, în anul 2015

Sursa: Planșă proprie elaborată pe baza datelor puse la dispoziție de ADI ZMB

¹⁴³ <http://www.zmbm.ro>

Banca Mondială a realizat în anul 2015 o delimitare a zonei urbane funcționale a municipiului Baia Mare, plecând de la metodologia OECD, care ia în calcul rata navetismului către nucleul urban¹⁴⁴. Prin suprapunerea acesteia peste configurația actuală a ADI Zona Metropolitană Baia Mare, rezultă două aspecte:

- comuna Valea Chioarului și orașul Seini sunt membri ai ADI Zona Metropolitană, dar nu se află în zona urbană funcțională a municipiului;
- comunele Ardușat, Șișești și Pomi se află în zona urbană funcțională a municipiului Baia Mare, dar nu fac parte din ADI, putând fi vizate de procese ulterioare de extindere a zonei metropolitane.

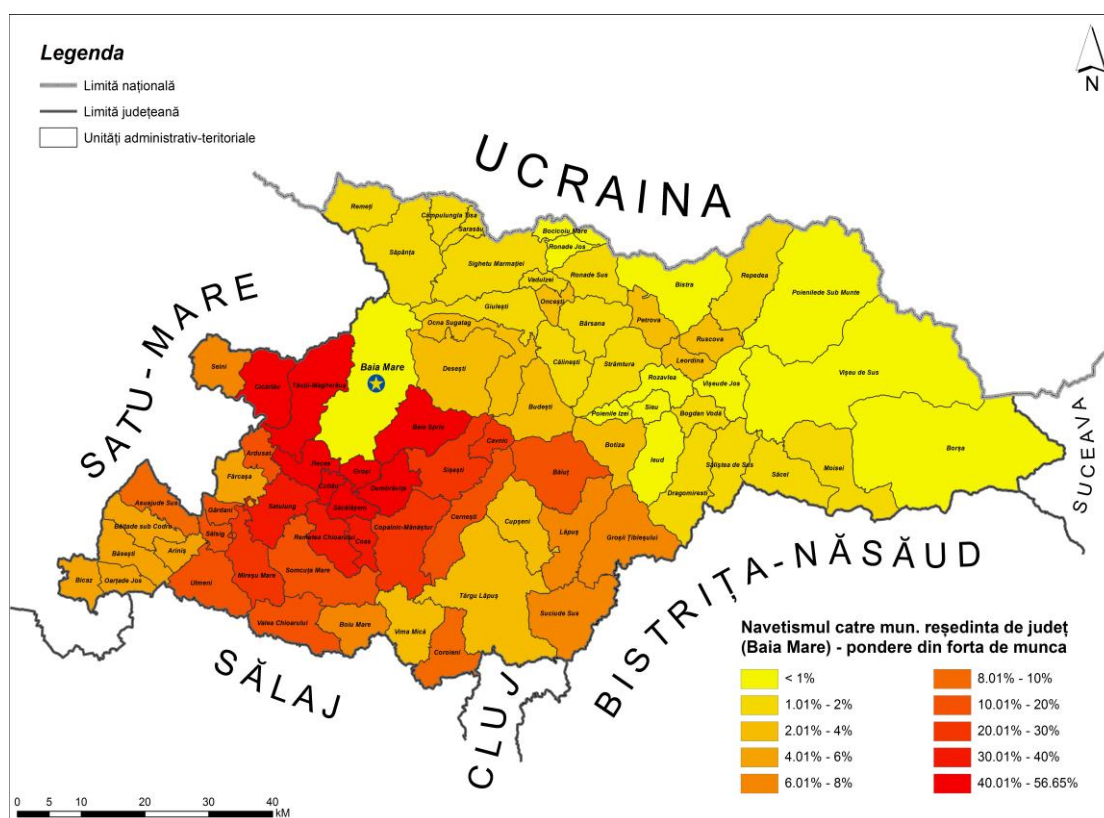

Figura 35 – Rata navetismului către municipiul Baia Mare, în anul 2011

Sursa: Planșă proprie

¹⁴⁴ Banca Mondială. Mecanisme de evaluare și selecție pentru Axa 4 "Dezvoltare Urbană Sustenabilă" a POR 2014-2020

Figura 36 – Zona urbană funcțională a municipiului Baia Mare conform metodologiei Băncii Mondiale

Sursa: Banca Mondială

Studiul "Orașe Competitive" indică faptul că municipiul Baia Mare este un pol gravitațional în regiunea de dezvoltare Nord-Vest¹⁴⁵, atât din punct de vedere demografic, cât și economic, aspect relevant în contextul preocupărilor tot mai frecvente pentru regionalizare și descentralizare. De asemenea, sunt vizibile disparitățile demografice și economice dintre Zona Metropolitană Baia Mare și zona Maramureșului Istoric, cauza principală fiind poziția periferică a acestei zone în context regional, național și chiar al Uniunii Europene.

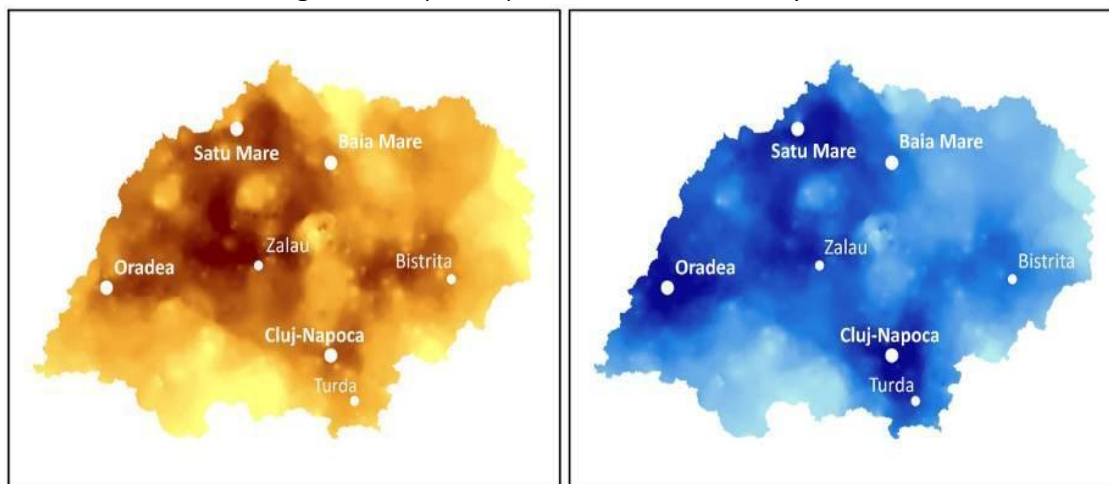

Figura 37 - Modelul gravitațional demografic (stânga) și economic (dreapta) al regiunii Nord-Vest

Sursa: Banca Mondială. Studiul „Orașe competitive”

Cu toate acestea, aria de polarizare a municipiului Baia Mare concurează cu cea a Polului de Creștere Cluj-Napoca, care atrage mare parte dintre resursele umane, financiare, informaționale etc. din întreaga regiune de dezvoltare, dar și cu a municipiului Satu Mare, cu o populație similară, aflat la o distanță redusă și mai apropiat de granița vestică, ceea ce îi limitează perspectivele de dezvoltare.

2.3.2. Modul de utilizare al terenurilor.

În intervalul 2007-2014, suprafața județului Maramureș a rămas constantă, respectiv 630.436 ha, ceea ce reprezintă 2,6% din suprafața totală a României. Dintre acestea, 426.706 ha (67,7% din total) se aflau în proprietate privată, iar 203.730 (32,3%) în proprietate publică. Față de anul 2007, se constată o reducere a suprafeței terenurilor aflate în proprietate privată cu 18.424 ha¹⁴⁶, mai ales ca urmare a modificării regimului de proprietate a unor păduri. Totuși, este de așteptat o creștere a ponderii suprafețelor aflate în proprietate privată pe termen scurt și mediu, o dată cu continuarea procesului de retrocedare a proprietăților confiscate de autoritățile comuniste.

¹⁴⁵ Banca Mondială. "Orașe Competitive- Remodelarea Geografiei Economice a României"

¹⁴⁶ INS. Baza de date TEMPO Online

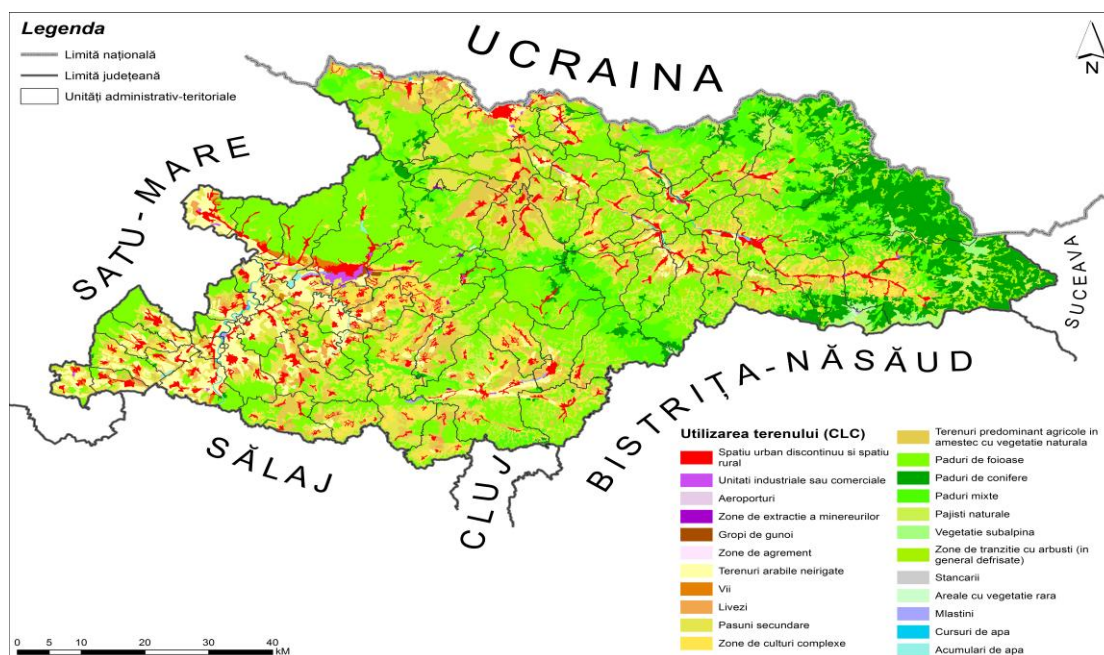

Figura 38 - Modul de utilizare al terenurilor din județul Maramureș

Sursa: Planșă proprie, pe baza datelor Corine Land Cover

În ceea ce privește modul de utilizare a terenurilor, 48,5% din teritoriul județean este reprezentat de suprafețe cu destinație agricolă, iar 51,5% de suprafețe non-agricole. Față de anul 2007, schimbările în scurtă utilizării terenurilor sunt minore și constau din creșterea suprafețelor non-agricole cu 5.017 ha, în defavoarea celor agricole. Mai exact, terenurile arabile au scăzut cu 2.874 ha, iar pășunile cu 3.225 ha, în timp ce suprafețele ocupate de păduri au crescut cu 1.342 ha, cele construite cu 1.351 ha, iar cele degradate și neproductive cu 2.267 ha.¹⁴⁷

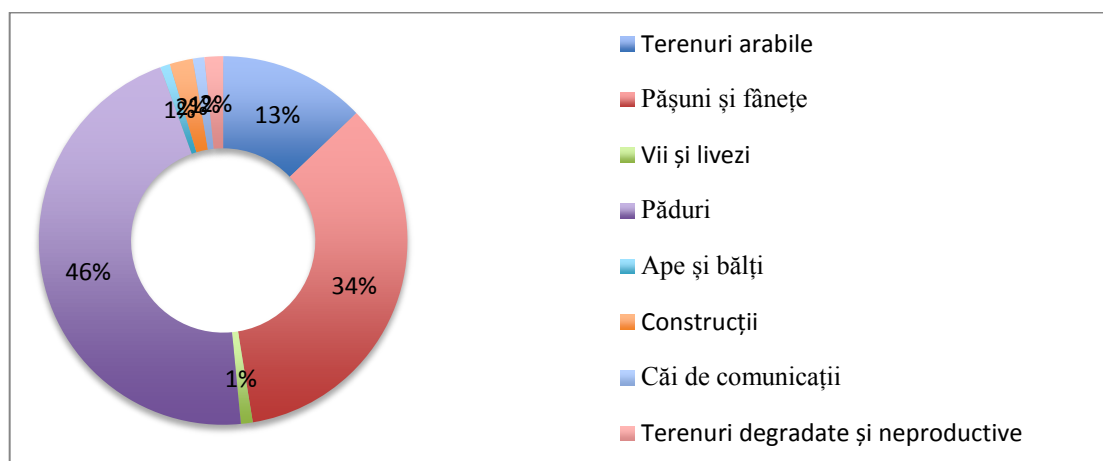

Figura 39 - Structura utilizării terenurilor din județul Maramureș, pe modul de folosință, în anul 2013

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

¹⁴⁷ INS. Baza de date TEMPO Online

Cele mai mari probleme cu care se confruntă județul Maramureș din perspectiva utilizării terenurilor sunt defrișările ilegale, mai ales de la nivelul pădurilor aflate în proprietate privată fără obligativitatea de a asigura amenajamentele silvice, și degradarea solurilor, prin eroziune (37,9% din suprafețele agricole), pseudogleizare (17,8%), gleizare (4,6%), eroziune în adâncime (11,9%), exces de umiditate (5,8%), poluare (8,1%) și alunecări de teren (3,9%)¹⁴⁸.

În acest context, s-a stabilit că 44 de UAT din județul Maramureș sunt încadrate în categoria Zonelor Montane Defavorizate (ZMD), iar 3 în cea a Zonelor Defavorizate de Condiții Naturale Specifice¹⁴⁹, ambele cu impact negativ asupra productivității agricole (de ex. din cauza pantelor accentuate a terenurilor și a altitudinii ridicate), care vor beneficia de subvenții pentru susținerea fermierilor din aceste localități.

O creștere mai semnificativă a suprafețelor non-agricole, ca urmare a scoaterii unor terenuri din circuitul agricol, s-a înregistrat, în perioada 2007-2014, în localitățile: Desești (1.550 ha), Baia Mare (1.374 ha), Vișeu de Jos (628 ha), Tăuții Măgherauș (231 ha), Băița de sub Codru (587 ha), Cicârlău (333 ha), Șişești (341 ha), Băsești (96 ha), Recea (79 ha), Strâmtura (38 ha), Bârsana (30 ha), Dumbrăvița (10 ha)¹⁵⁰. Cele mai multe dintre acestea sunt amplasate în jurul municipiului Baia Mare, unde s-au realizat cele mai multe investiții în domeniul funcțiunilor industriale, comerciale, rezidențiale, de servicii etc.

Cu toate acestea, comunele din Zona Metropolitană Baia Mare se confruntă cu o creștere a terenurilor pentru realizarea de construcții rezidențiale și cu destinație economică, fenomen întâlnit mai ales în comunele Tăuții Măgherauș, Recea, Groși, Săcălășeni, Satulung, Dumbrăvița, Baia Sprie etc. Principalul front de expansiune urbană rămâne însă către vest (Tăuții Măgherauș) și sud (Recea, Groși), în partea de nord și vest existând bariera naturală a lanțului carpatic, cu terenuri mai accidentate, infrastructură de transport mai slab dezvoltată etc.

Aceste UAT-uri au, prin urmare, nevoie de reglementări urbanistice solide, pentru a preîntâmpina o dezvoltare haotică, care să nu țină cont de normativele privind asigurarea accesului la infrastructură tehnico-edilitară și echipamente publice. Relevante în acest sens sunt și prevederile noului Plan Urbanistic General al Municipiului Baia Mare și ale PATJ Maramureș, ambele de dată recentă. PATZ Sistemul Urban Baia Mare, unul dintre puținele existente la nivelul unei zone metropolitane din România, necesită actualizare pentru adaptarea sa la noile realități socio-economice din zonă, în condițiile în care a fost elaborat în anul 2006.

În ceea ce privește suprafețele intravilane ale orașelor, acestea totalizau, în 2014, 31.538 de hectare, în creștere cu 69,1% față de anul 2007. Creșterile au fost înregistrate în Sighetu Marmației (+1.662 ha), Borșa (+2.020 ha), Săliștea de Sus (+2.130 ha), Seini (+1.137 ha), Șomcuta Mare (+3.648), Ulmeni (+304 ha) și Vișeu de Sus (+1.988 ha), rămânând neschimbate

¹⁴⁸ APM Maramureș. Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

¹⁴⁹ http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Lista_unităților_administrativ-teritoriale_din_PNDR._Anexa_4A_-_Zone_defavorizate.pdf

¹⁵⁰ INS. Baza de date TEMPO Online

în Baia Mare, Baia Sprie, Cavnic, Dragomirești, Tăuții Măgherauș și Târgu Lăpuș. Din perspectiva densității în vatră, cele mai mari valori se înregistrează în municipiul Baia Mare (37,5 locuitori/ha intravilan) precum și în orașele Târgu Lăpuș (20,7), Ulmeni (19,1), Baia Sprie (15,4), Sighetu Marmăției (11,2), acestea având o structură mai compactă, în timp ce orașele Șomcuta Mare, Săliștea de Sus, Dragomirești înregistrează o densitate mai mică de 4 locuitori/ha intravilan¹⁵¹, acestea având un țesut construit tipic rural, dezvoltat pe orizontală, cu locuințe individuale despărțite de curți, dar și Borșa și Vișeu de Sus, care au extins extravilanul în scopul dezvoltării turistice.

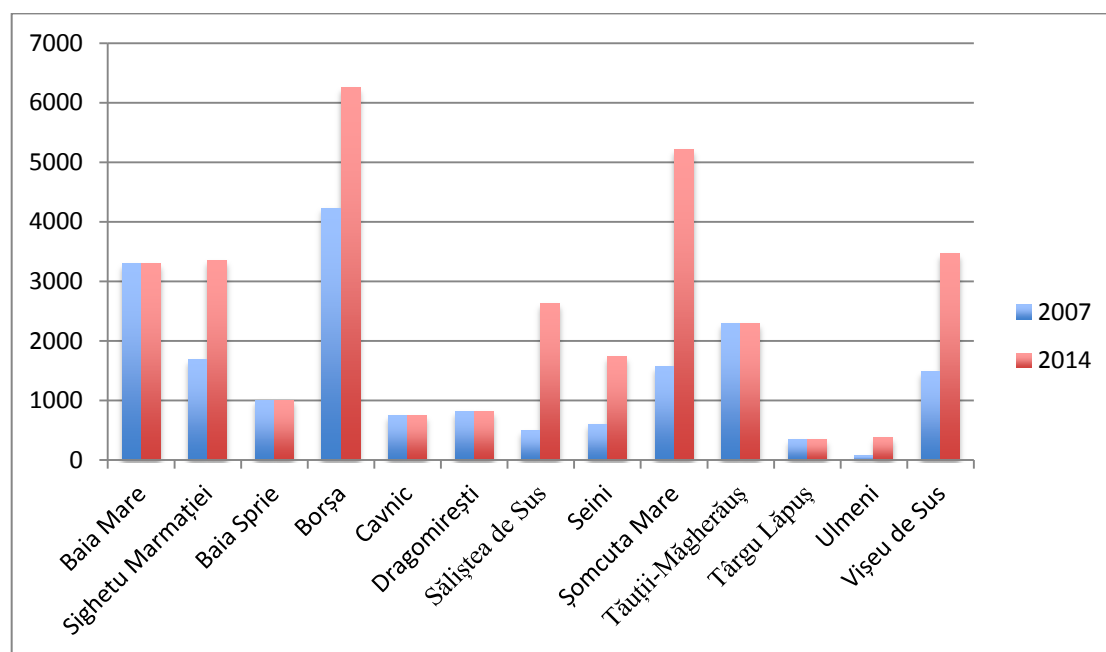

Figura 40 - Suprafețe intravilane ale localităților urbane din județul Maramureș, în 2007 și 2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Având în vedere că majoritatea orașelor din județ înregistrează un declin demografic accentuat, este recomandată stoparea fenomenului de extindere a intravilanului acestora, care implică pe termen lung costuri ridicate pentru administrație (de ex. cu extinderea rețelelor tehnico-edilitare sau a celor de transport), și adoptarea modelului de oraș compact, prin creșterea densității construcțiilor în limitele existente.

¹⁵¹ INS. Baza de date TEMPO Online

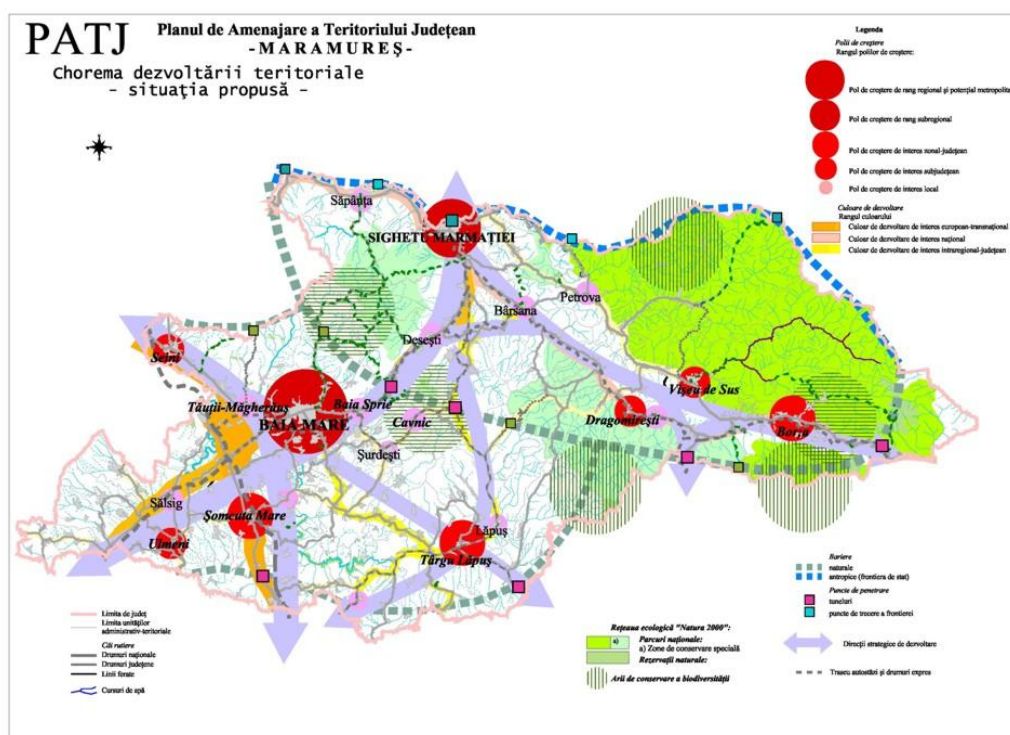

Figura 41 – Schema dezvoltării teritoriale a Județului Maramureș

Sursa: Consiliul Județean Maramureș - PATJ Maramureș

Multe dintre UAT-urile din județ continuă să funcționeze pe baza unor planuri urbanistice elaborate în urmă cu 10-15 ani, disponibile adesea doar pe format hârtie, care au fost prelungite până în prezent prin hotărâri de consiliu local, dar care vor trebui actualizate urgent pentru a răspunde noilor realități socio-economice din județ. La nivelul anului 2015, două UAT-uri din județ nu aveau contracte încheiate pentru actualizarea PUG-urilor (Rona de Sus și Vima Mică), 15 aveau PUG-uri în curs de elaborare (Baia Mare, Cavnic, Ariniș, Băița de sub Codru, Băsești, Bicz, Bărsana, Ieud, Leordina, Ocna Șugatag, Poienile de sub Munte, Remeți, Rona de Jos, Săcălășeni, Șișești), iar 4 aveau PUG-uri în curs de avizare (Bogdan Vodă, Moisei, Rozavlea și Ruscova). Restul UAT-urilor aveau PUG-uri aprobate¹⁵².

O situație îngrijorătoare se înregistrează și în ceea ce privește lucrările de cadastru și carte funciară, în condițiile în care, în prezent, numai în 6 UAT-uri din județ (Recea, Satulung, Săcălășeni, Fărcașa și Dumbrăvița) se lucrează la aceste documentații, cu finanțare din Programul Național de Cadastru și Carte Funciară. Programul Național de Cadastru și Carte Funciară, derulat de MDRAP, se va finaliza în anul 2023 și prevede realizarea gratuită a planurilor cadastrale ale tuturor imobilelor, deschiderea cărților funciare, precum și

¹⁵² Date transmise S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L. de către CJ Maramureș

certIFICATELE DE MOȘTENITOR PENTRU SUCCESIUNE NEDZBĂTUTE, URMÂND SĂ FIE FINANȚAT DIN FONDURI GUVERNAMENTALE ȘI EUROPENE (POR 2014-2020)¹⁵³.

2.3.3. Fondul locativ

La nivelul anului 2014, județul Maramureș dispunea, conform estimărilor INS, de un fond locativ format din 204.009 locuințe, în creștere cu 9,7% față de anul 2007 și cu 1,3% peste nivelul înregistrat la recensământul din 2011. Dintre acestea, 99,1% se aflau în proprietate privată, iar 1.831 în proprietate publică, cele mai multe fiind locuințe ANL sau locuințe sociale. Pe de altă parte, 59,7% dintre locuințe erau amplasate în mediul urban, iar 40,3% în cel rural. Prin urmare, la nivel județean exista o locuință la fiecare 2,3 locuitori stabili, cifră identică cu media regională și națională¹⁵⁴.

Aceste locuințe totalizau 508.981 de camere de locuit (în creștere cu 16,6% față de 2007 și cu 2,2% față de 2011), ceea ce denotă o tendință de extindere a locuințelor existente și de ridicare a unor locuințe noi mai spațioase, revenind în medie 2,5 camere/locuință, sub media regională (2,6) și națională (2,7)¹⁵⁵.

Suprafața locuibilă totală a fondului locativ din județ era în 2013 de 9,71 mil. mp, în creștere cu 33,8% față de anul 2007 și cu 2,7% față de recensământul din 2011. În acest context, suprafața locuibilă medie a unei locuințe din județ era de 47,6 mp, fiind mai redusă în mediul urban (47,3 mp), în comparație cu cel rural (48,1 mp), primul având o pondere ridicată a locuințelor colective (apartamente de bloc), construite în perioada comunistă, cu suprafață redusă. Din perspectiva suprafeței locuibile medii, fiecare locuitor al județului dispunea de 20,6 mp, de asemenea mai puțin decât media regională (21,4) și cea națională (20,9)¹⁵⁶.

În ceea ce privește numărul de locuințe noi finalizate în județul Maramureș, acesta a scăzut, în perioada 2007-2014, cu 2,9%, urmând tendința de la nivel național (-4,9)¹⁵⁷. Cu toate acestea, la nivelul regiunii Nord-Vest, tendința a fost inversă (+6,5%), mai ales ca urmare a dezvoltării pieței imobiliare din Cluj-Napoca, una dintre cele mai dinamice din România. Cauza principală a stăgănării dezvoltării imobiliare o reprezintă criza financiară și economică globală, care a afectat începând cu anul 2008 cu precădere sectorul imobiliar, dezvoltat în mare parte pe rațiuni speculative. Totuși județul Maramureș nu a fost la fel de afectat ca alte piețe din România, construcția de locuințe bazându-se, în mare parte, pe remiterile de valută din străinătate ale localnicilor care lucrează în alte state. În acest interval au fost finalizate, conform datelor INS (care cuprinde doar lucrările de construcție autorizate și recepționate) în județ aproape 8.674 de locuințe noi, dintre care doar 282 (3,3% din total) din fonduri publice, 414 (4,8%) din

¹⁵³ <http://www.ancpi.ro/pages/home.php>

¹⁵⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

¹⁵⁵ Idem

¹⁵⁶ INS. Baza de date TEMPO Online

¹⁵⁷ Idem

fondurile dezvoltatorilor imobiliari privați, iar restul de 7.978 (91,9%) din fondurile populației.¹⁵⁸

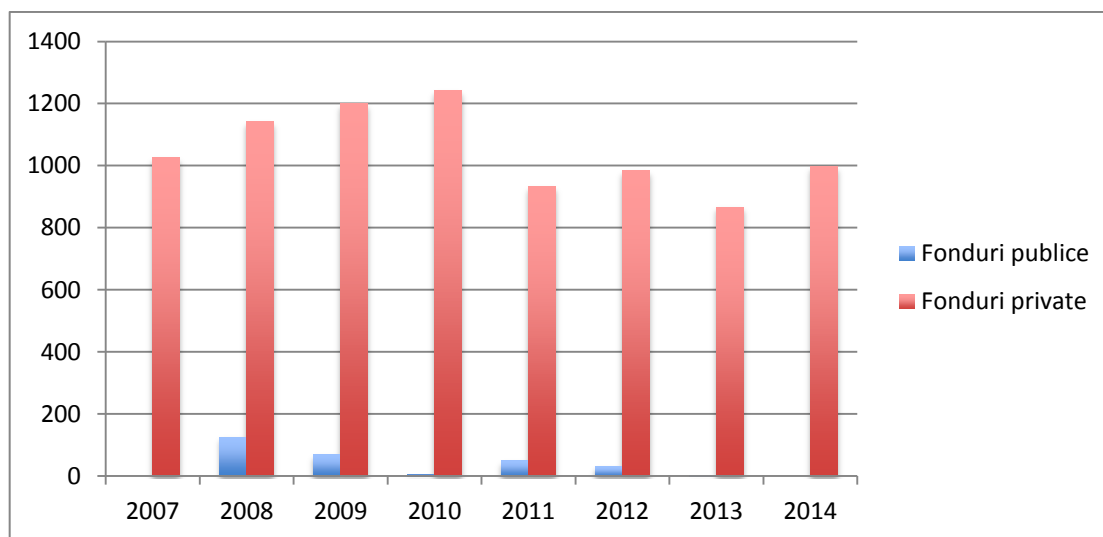

Figura 42 - Numărul locuințelor noi finalizate în județul Maramureș, după proveniența fondurilor, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Dintre locuințele nou-realizate în județ, 54,8% au fost ridicate în mediul urban și 45,2% în cel rural. Localitățile cele mai dinamice din perspectiva dezvoltării imobiliare au fost, în perioada 2007-2014, următoarele: Baia Mare (1.452 de locuințe noi, 16,7% din totalul județean), Borșa (1.197/13,8%), Tăuții-Măgherauș (5,2%), Baia Sprie (4,5%), Sighetu Marmăției (4%), Seini (3,4%), Groși (3,1%) și Recea (3,1%). Un număr important de locuințe s-a finalizat și în localitățile Dragomirești, Budești, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare, Șieu, Satulung, Sărăsău, Săpânța, Săcălășeni, Ruscova, Rozavlea, Remeți, Moisei, Dumbrăvița¹⁵⁹.

Se observă o tendință de concentrare a dezvoltărilor imobiliare în comunele din jurul municipiului Baia Mare (Tăuții-Măgherauș, Groși, Recea, Săcălășeni, Satulung, Dumbrăvița), unde se manifestă un fenomen de suburbanizare. Acesta constă din apariția de noi locuințe, cele mai multe moderne, ridicate de locuitori ai municipiului, care se află în căutare de terenuri mai accesibile. Din păcate, această dezvoltare s-a făcut, în general, fără o planificare urbană riguroasă, astfel că noile cartiere de acest tip sunt lipsite de rețele utilități, drumuri și echipamente publice corespunzătoare. La polul opus, găsim localități în declin, cu un fond locativ excedentar sau cu un nivel scăzut de trai, unde s-au ridicat doar sporadic locuințe noi în ultimii ani: Băsești, Boiu Mare, Desești, Giulești, Groșii Țibleșului, Oarța de Jos, Poienile Izei, Rona de Jos, Suciul de Sus, Valea Chioarului și Vima Mică. Un număr mic de locuințe s-a construit și în orașele Cavnic, Săliștea de Sus și Ulmeni¹⁶⁰.

¹⁵⁸ Idem

¹⁵⁹ INS. Baza de date TEMPO Online

¹⁶⁰ Idem

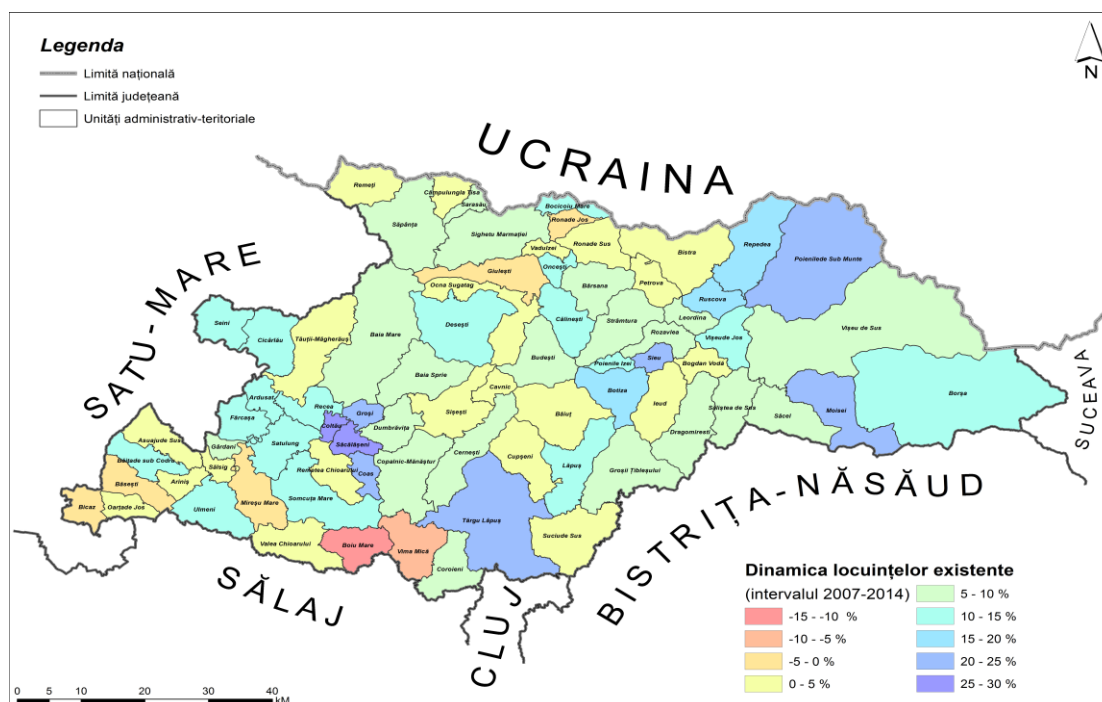

Figura 43 - Dinamica fondului de locuințe din județul Maramureș, la nivel de UAT, în perioada 2002-2014

Sursa: Planșă proprie realizată pe baza estimărilor INS și ale rezultatelor definitive ale RGPL 2002

Din fonduri publice s-au realizat, în perioada 2007-2014, locuințe mai ales în mediul urban (Baia Mare – 98, Târgu Lăpuș - 40, Seini – 30, Baia Sprie – 20, Șomcuta Mare -16, Cavnic – 10), la care se adăugă comunele Fărcașa (36) și Ariniș (12)¹⁶¹. Aceste valori sunt insuficient, dacă luăm în considerare faptul că doar în anul 2014 la Primăria Baia Mare existau 338 de cereri prioritizate pentru o locuință ANL și 332 de cereri pentru locuințe sociale. Totuși, municipalitatea a reabilitat recent un bloc de locuințe sociale cu 50 de apartamente și are în plan construirea a 5 minim blocuri noi, cu 350 de unități locative, a unor blocuri ANL, precum și reabilitarea locuințelor sociale existente în patrimoniul său¹⁶². O situație similară se înregistrează și la Sighetu Marmăției, Cavnic sau Vișeu de Sus, unde cererile de locuințe sociale nu pot fi satisfăcute și unde există planuri pentru construcția de noi blocuri, sau reconversia unor spații existente și neutilizate.

În ceea ce privește calitatea locuirii, cele mai relevante sunt datele exhaustive ale Recensământului din anul 2011, respectiv¹⁶³:

- din cele 137.927 de clădiri de locuit din județul Maramureș, doar 10,4% au mai mult de un nivel (de tip vilă sau bloc), cea mai mare pondere a acestora din totalul clădirilor de locuit fiind înregistrată în Tăuții-Măgherauș (26%), Baia Mare (24%), Boiu Mare (23%), Dragomirești (21%), Borșa (18%), Groși (17%), Moisei (16%),

¹⁶¹ INS. Baza de date TEMPO Online

¹⁶² <http://www.baiamare.ro/ro/Viata-in-Baia-Mare/Locuinte-in-Baia-Mare/Locuinte-sociale/Locuinte-sociale/>

¹⁶³ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

Fărcașa (15%) – localități în care s-au construit recent multe locuințe noi, supraetajate, fie ca urmare a fenomenului de suburbanizare, fie finanțate din remiterile de valută din străinătate. La polul opus regăsim o serie de localități în declin demografic și economic, lipsite de atractivitate pentru construcția de locuințe moderne: Băsești, Bicăz, Bogdan Vodă, Cicârlău, Câmpulung la Tisa, Lăpuș, Oarța de Jos, Remetea Chioarului, Ruscova, Săcălășeni, Săcel, Coaș, Gârdani și Oncești;

- 23,2% dintre clădirile de locuit din județ sunt construite din beton și prefabricate din beton, 39,3% din cărămidă, 18,8% din lemn, 13,8% din chirpici/paiantă și 4,9% din materiale mixte. Deși sunt considerate ecologice, cele aproape 19.000 de locuințe din chirpici și paiantă, amplasate mai ales în mediul rural (peste 50% din fondul locativ în comune precum Coltău, Oarța de Jos, Cicârlău, Bicăz, Băsești, Ardușat), dar și în orașul Seini, au un confort redus și prezintă riscuri majore în caz de hazarde naturale, precum alunecările de teren sau cutremurele (pentru care riscul în zonă este totuși unul redus). O situație similară se înregistrează și în cazul locuințelor din lemn, vulnerabile inclusiv la incendii, și care dețin o pondere de peste 50% din fondul locativ în localități precum Budești, Poienile de sub Munte sau Valea Chioarului;
- din totalul clădirilor de locuit din județul Maramureș, 18,7% au fost ridicate după 1990, 73,5% au fost ridicate în perioada comunistă (1946-1989), iar 7,8% sunt construite înainte de 1945. Cel mai nou fond locativ (peste 25% din total fond locativ construit după 1990) se înregistrează în localitățile din zonele urbane funcționale ale celor două municipii importante din județ (Recea, Groși, Tăuții Măgherauș, Sărăsău, Remeți), dar și în unele localități cu deficit de fond locativ raportat la numărul de locuitori, unde dezvoltarea imobiliară a fost susținută și de remiterile de valută din străinătate ale localnicilor (Borșa, Ieud, Moisei, Poienile de sub Munte, Repedea, Ruscova, Coltău). Cel mai învechit fond locativ există în localitățile Baia Mare, Sighetu Marmăției, Baia Sprie, Cavnic, Băiuț, Câmpulung la Tisa, Ocna Șugatag, Seini – cu multe locuințe construite înainte de 1946, când aceste localități aveau un țesut urban/rural bine definit;
- 97,7% dintre clădirile de locuit din județ sunt de tip casă individuală, 1,7% sunt blocuri de locuințe, iar restul de 0,6% sunt case alipite și duplex. În județul Maramureș există circa 2.380 de blocuri de locuințe, construite mai ales în perioada comunistă, cele mai multe cu locuințe standardizate, un confort redus, eficiență energetică scăzută și cu fațade degradate. Acestea sunt concentrate în mediul urban (Baia Mare – 1.484, Sighetu Marmăției – 392, Borșa – 105, Baia Sprie – 97, Vișeu de Sus – 68, Târgu Lăpuș – 44, Cavnic – 37, Seini – 19, Tăuții-Măgherauș – 14, Șomcuta Mare – 12, Ulmeni și Dragomirești – 5, Săliștea de Sus – 1), dar și în multe localități rurale, mai ales cele vizate de procese forțate de urbanizare, sistematizare și industrializare în perioada ante-decembristă (Băiuț, Poienile de sub Munte, Satulung, Bistra, Cicârlău, Copalnic-Mănăstur, Ocna Șugatag etc.);
- 0,3% dintre locuințele din județ și 0,7% din cele din Baia Mare dispun de aparate de aer condiționat;

- 19% dintre locuințele din județ sunt reabilitate termic, o situație mai favorabilă fiind înregistrată în Baia Mare (38,6% din total), Recea (26,6%), Remetea-Chioarului (25,6%), Baia Sprie (24,9%), Fărcașa (24%). Groși (23,1%), Tăuții-Măgherauș (21,3%);

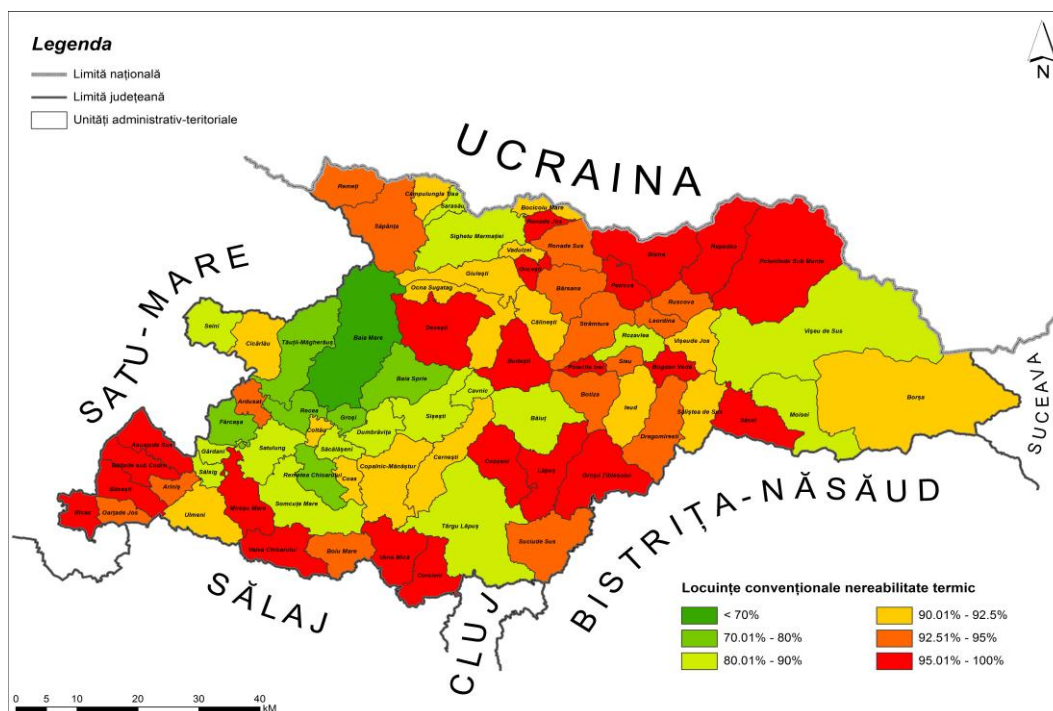

Figura 44 - Ponderea locuințelor reabilitate termic, în anul 2011

Sursa: Planșă proprie realizată pe baza rezultatelor definitive ale RGPL 2011

- 84,9% dintre locuințele din județ sunt permanente, 14,7% sunt secundare, iar 0,4% sunt case de vacanță. Localitățile cu o pondere ridicată a locuințelor secundare sunt Groși, Vișeu de Sus, Ariniș, Asuaju de Sus, Băița de sub Codru, Băsești, Bicăz, Cicârlău, Desești, Dragomirești, Dumbrăvița, Rona de Jos, Săcălășeni, Șomcuta Mare, Vima Mică, Coaș și Gârdani – fie confruntate cu un fenomen de depopulare, astfel încât multe case nelocuite rămân în proprietatea unor membri ai familiei care nu mai locuiesc în respectiva așezare, fie localități din zona urbană funcțională a municipiului Baia Mare, unde s-au amenajat locuințe secundare (de weekend) . În ceea ce privește casele de vacanță, acestea se regăsesc în număr mai mare în localitățile Copalnic-Mănăstur, Seini, Satulung, Șomcuta Mare, Baia Sprie, Tăuții Măgherauș etc.;
- 82,6% dintre locuințele din județul Maramureș găzduiesc o singură gospodărie, 1,2% mai multe gospodării, iar 16,2% niciuna. Locuințele cu mai multe gospodării se regăsesc mai ales în localitățile Poienile Izei, Câmpulung la Tisa, Sărășău, Tăuții Măgherauș, Coroieni, Remetea Chioarului;
- 92,2% dintre locuințele din județ sunt dispuse pe un singur nivel, iar 7,8 pe mai multe niveluri, cea mai mare pondere a locuințelor multietajate (de gen vilă) se regăsește în localitățile Groși, Recea, Botiza, Dragomirești, Fărcașa, Remetea

Chioarului, Rozavlea, Ruscova, Săliștea de Sus, Șișești, Poienile Izei, unde fie există multe locuințe noi (suburbanizare), fie o tradiție arhitecturală în ridicarea unor astfel de clădiri. La polul opus, locuințe multietajate se regăsesc într-o proporție mai redusă (sub 5% din total) în localitățile Baia Mare (unde fondul locativ este alcătuit preponderent din blocuri), Coaș, Vima Mică, Valea Chioarului, Ulmeni, Suciul de Sus, Rona de Jos, Repedea, Petrova, Oarța de Jos, Leordina, Lăpuș, Coroieni, Câmpulung la Tisa, Bicăz, Băsești, Băița de sub Codru, Asuaju de Sus, Ardușat – unde nu au fost ridicate, în general, multe locuințe noi în ultimele decenii, fondul locativ fiind învechit;

- 15,1% dintre locuințele din județ au o singură cameră de locuit, 44,3% au două camere, 35,9% au trei - patru camere, iar 4,7% au 5 sau mai multe camere. Cele mai multe locuințe (peste 20% din fondul locativ total) cu peste 5 camere și peste se regăsesc în localitățile Recea, Botiza, Fărcașa, Remeți, Ruscova și Săpânța (peste 10% din total). La polul opus regăsim cea mai ridicată pondere a locuințelor cu o singură cameră de locuit (peste 20% din total fond locativ) în localitățile Groși, Vișeu de Sus, Băița de sub Codru, Băiuț, Budești, Câmpulung la Tisa, Desești, Poienile de sub Munte, Repedea, Rona de Jos, Săcălășeni, Strâmtura, Șomcuta Mare, Poienile Izei și Coaș. În acest caz, diferențele sunt legate mai degrabă de localizarea geografică și cultura locală a construirii;
- în ceea ce privește modalitatea de încălzire, 1,4% dintre locuințele din județ erau racordate la sistemul centralizat de termoficare (în Baia Mare, Sighetu Marmăției și Borșa – centrale de bloc sau de scară pe bază de gaze naturale sau alți combustibili, sistemele centralizate de termoficare construite în perioada comunistă fiind desființate), 36,2% dispuneau de centrală proprie (majoritate pe bază de gaze naturale, dar și pe alte tipuri de combustibili, mai ales lemn), 59,8% utilizau sobe (majoritatea pe bază de combustibili solizi – lemn, cărbuni), iar 2,6% erau neîncălzite. Cele mai mare pondere a locuințelor cu centrală proprie se regăseau în localitățile Baia Mare, Groși, Recea, Tăuții-Măgherăuș, Sighetu Marmăției, Baia Sprie, Târgu Lăpuș, Fărcașa, Sălsig, Seini, Șomcuta Mare, Coltău (peste 25% din total) – toate acestea dispunând de sistem centralizat de alimentare cu gaze naturale. Cea mai mare pondere a locuințelor neîncălzite se înregistrează în localitățile Groși, Tăuții-Măgherăuș, Bogdan Vodă, Botiza, Dumbrăvița, Leordina, Remetea-Chioarului, Rona de Jos, Rona de Sus, Rozavlea, Săcălășeni, Săpânța, Șomcuta Mare, Coltău - însă cel mai probabil acestea sunt nelocuite sau sezoniere;
- 99% dintre locuințele din județ erau în proprietate privată, 0,9% de stat, iar restul de 0,1% în alte forme de proprietate. Cele mai multe locuințe în proprietate publică se regăseau în centrele urbane: Baia Mare (806), Sighetu Marmăției (517), Vișeu de Sus (84), Baia Sprie (44), Tăuții Măgherăuș (33), Seini (31), Târgu Lăpuș (24), Căvnic (18) etc., precum și în comunele Băiuț (48), Fărcașa (43), Poienile de sub Munte (22), Coroieni (10) etc. Cele mai multe dintre acestea sunt locuințe sociale sau de tip ANL;
- 62,4% dintre locuințele din județ aveau tâmplărie din lemn, iar 37,6% termoizolantă (aluminiiu-PVC-fibră de sticlă). Un procent mai ridicat al locuințelor cu tâmplărie termoizolantă se înregistra în municipiul Baia Mare (69,1% din total fond locativ),

precum și în localitățile Recea, Baia Sprie, Groși, Tăuții Măgherauș, Sărășău, Căvnic, Târgu Lăpuș, Ardușat, Ariniș, Bocicoiu Mare, Dumbrăvița, Fărcașa, Remetea Chioarului, Satulung, Săcălășeni, Sălsig, Șomcuta Mare, Coltău, Gârdani (peste 30% din fondul locativ). La polul opus, mai puțin de 10% dintre locuințe dispunea de astfel de tâmplărie în comunele Oncești, Valea Chioarului, Săcel, Poienile de sub Munte, Petrova, Lăpuș, Bogdan Vodă, Băsești – localități sărace și/sau cu un fond locativ învechit;

- 98,8% dintre locuințele din județ dispuneau de instalație de alimentare cu energie electrică, singurele localități cu o pondere mai ridicată a locuințelor neconectate fiind Coltău (13,3% din total), Rona de Jos (5,8%), Strâmtura (4,5%), Bistra (4,1%), Vima Mică (4,1%), Bogdan Vodă (4%), Botiza (3,8%), Săpânța (3,4%), Rozavlea (3,1%) – în cele mai multe cazuri fiind vorba de debranșări voluntare din cauza resurselor financiare limitate ale proprietarilor, dar și de lipsa infrastructurii în anumite cătune din zona montană a județului, mai ales din Maramureșul Istoric și Țara Lăpușului.

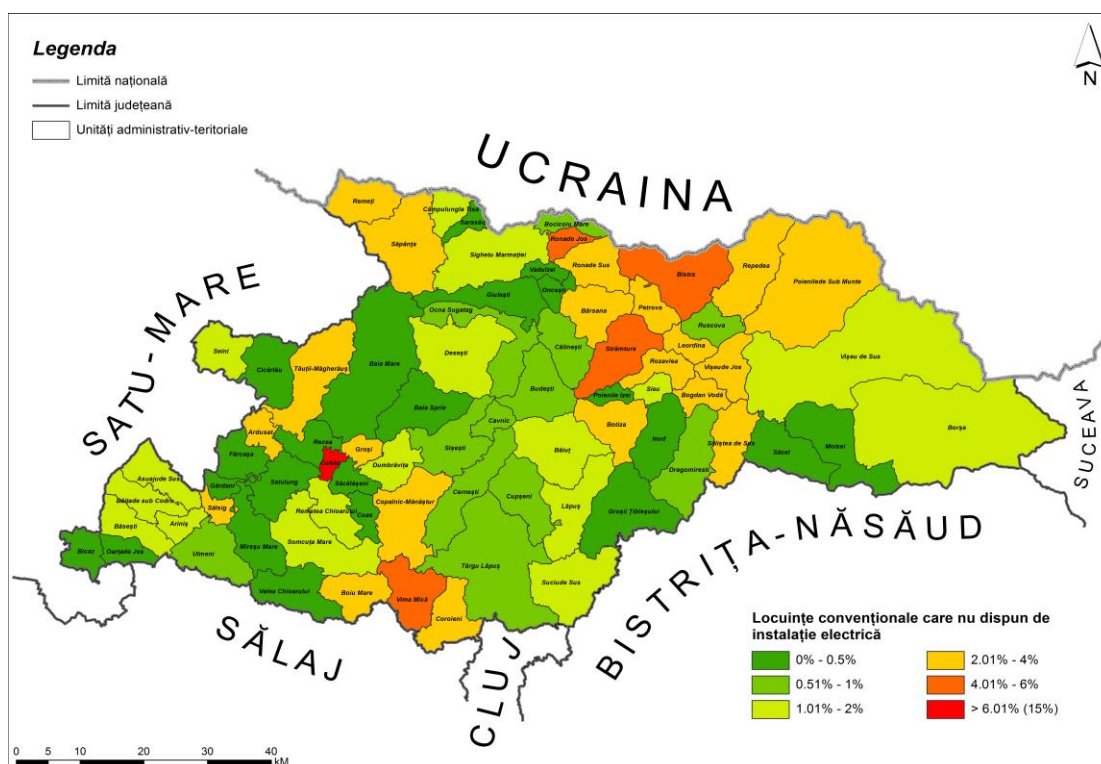

Figura 45 - Ponderea locuințelor care nu dispuneau de instalație electrică la nivel de UAT, în anul 2011

Sursa: Planșă proprie realizată pe baza rezultatelor definitive ale RGPL 2011

- 39,2% dintre locuințele din județ folosesc gazele naturale pentru prepararea hranei, în timp ce restul folosesc instalații pe bază de GPL sau butelii. Singurele localități în care se foloseau aragazurile pe bază de gaze naturale erau cele conectate la rețeaua de distribuție a acestora: Baia Mare (94,4% din total), Recea, Groși, Tăuții Măgherauș, Baia Sprie, Căvnic, Fărcașa, Sălsig, Seini, Șomcuta Mare. Se poate observa că și în localitățile în care există rețea de gaze naturale, ponderea

- locuințelor conectate este încă redusă (de ex. Sighetu Marmației, unde doar 25% dintre locuințe sunt conectate la rețeaua de gaze), branșarea fiind costisitoare;
- 61,1% din locuințele din județ dispun de toaletă cu apă în interiorul locuinței, 1,9% în afara locuinței dar în aceeași clădire, 31,6% nu dispun de toaletă cu apă, iar 5,4% nu au toaletă. Cea mai mare pondere a locuințelor cu toaletă cu apă se înregistrează în municipiul Baia Mare (96% din total), urmată la mare distanță de alte centre urbane (Sighetu Marmației, Baia Sprie, Cavnic – 83%, Seini – 64%, Târgu Lăpuș – 63%, Borșa – 61%, Tăuții Măgherauș – 58%, Vișeu de Sus – 50%), dar și de o serie de localități rurale cu un fond locativ mai modern și cu rețele de canalizare (Băiuț, Recea, Fărcașa, Sălsig, Șișești, Gârdani – peste 50% dintre locuințe). La polul opus, ponderea cea mai ridicată a locuințelor fără toaletă se înregistrează în localitățile Oncești, Valea Chioarului, Băsești (peste 20% din total);
 - 81,7% dintre locuințele din județ dispun de bucătărie în interiorul locuinței, 6% în afara acesteia, iar 12,3% nu au bucătărie. Cea mai ridicată pondere a locuințelor fără bucătărie (peste 30% din total fond locativ) se înregistrează în localitățile: Asuaju de Sus, Băița de sub Codru, Băsești, Bârsana, Bogdan Vodă, Budești, Poienile de sub Munte, Repedea, Săcel, Strâmtura, Valea Chioarului, Poienile Izei și Oncești;

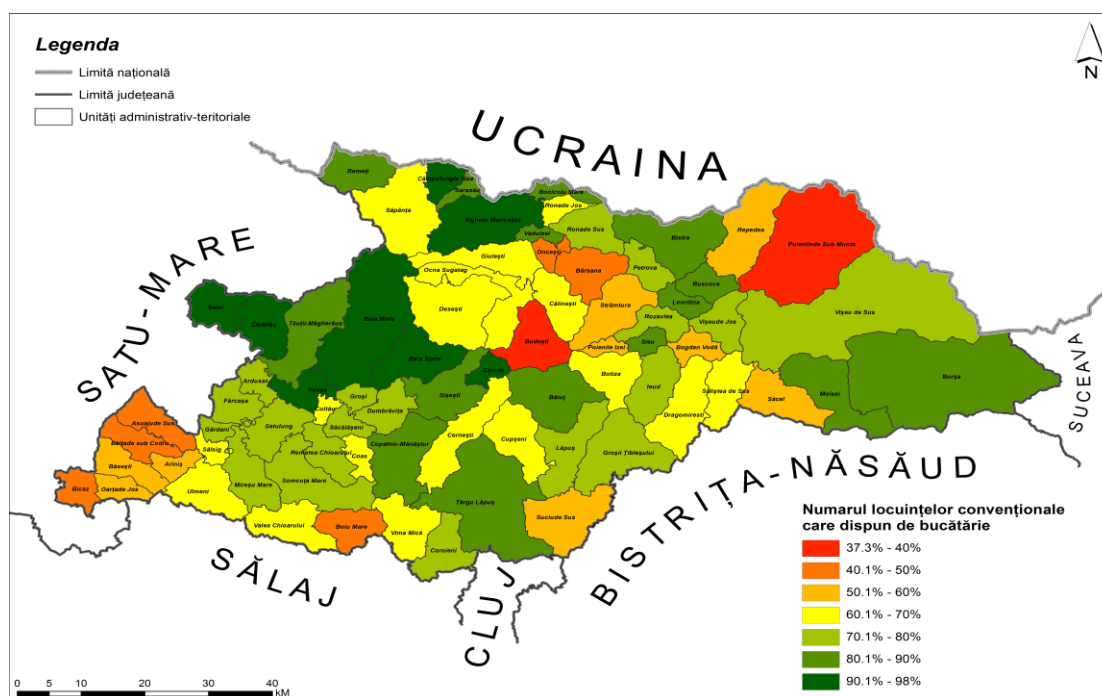

Figura 46 - Ponderea locuințelor care dispun de bucătărie la nivel de UAT, în anul 2011

Sursa: Planșă proprie realizată pe baza rezultatelor definitive ale RGPL 2011

- 66% din locuințele din Maramureș dispuneau de baie în interiorul locuinței, 2,2% în afara acesteia, 31,8% nu aveau baie. Localitățile cu o pondere a locuințelor cu baie mai mică de 30% din totalul fondului locativ erau: Asuaju de Sus, Băsești, Bicz,

Poienile de sub Munte și Strâmtura, una dintre cauzele principale fiind lipsa sistemelor centralizate de canalizare;

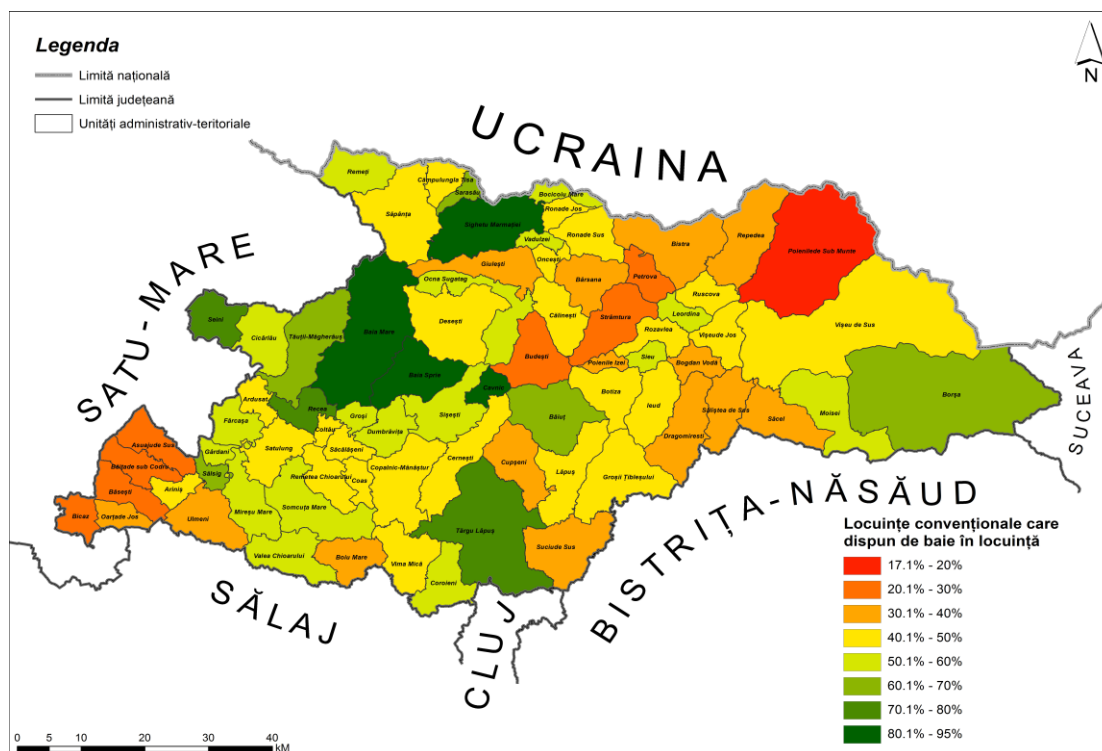

Figura 47 - Ponderea locuințelor care dispun de baie la nivel de UAT, în anul 2011

Sursa: Planșă proprie realizată pe baza rezultatelor definitive ale RGPL 2011

- din totalul locuințelor din județ, 7,7% beneficiau de apă caldă din sistemul centralizat (centrală de scară sau de bloc), 54,8% din sisteme proprii, iar 37,5% nu dispuneau de apă caldă. Cea mai mare pondere a locuințelor cu sistem propriu de producere a apei calde (peste 50% din total fond locativ) se înregistra în localitățile: Baia Mare (78,2%), Recea, Tăuții Măgherauș, Sighetu Marmăției, Sărășău, Vadu Izei, Baia Sprie, Borșa, Cavnic, Târgu Lăpuș, Băiuț, Cicârlău, Câmpulung la Tisa, Fărcașa, Moisei, Remeți, Sălsig, Seini și Gârdani;
- 58,5% dintre locuințele din județ dispuneau de alimentare cu apă din sistemul centralizat, 24,6% din sisteme proprii, iar 16,9% nu beneficiau de alimentare cu apă. Cea mai mare pondere a locuințelor alimentate cu apă în sistem centralizat se înregistra în municipiul Baia Mare (94%), dar și în alte localități urbane sau rurale cu sisteme centralizate de alimentare cu apă la care sunt branșate multe locuințe (peste 50% din total): Sighetu Marmăției, Recea, Tăuții Măgherauș, Baia Sprie, Borșa, Cavnic, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Băiuț, Bocicoiu Mare, Boiu Mare, Coroieni, Desești, Dumbrăvița, Fărcașa, Giulești, Lăpuș, Ocna Șugatag, Remeți, Ruscova, Săliștea de Sus, Sălsig, Săpânța, Groșii Țibleșului, Coaș și Gârdani. Alimentarea cu sisteme proprii se practică pe scară largă (peste 50% din locuințe) în localitățile Oncești, Șieu, Poienile Izei, Vima Mică, Valea Chioarului, Șișești, Seini, Repedea,

Remetea Chioarului, Oarța de Jos, Mireșu Mare, Cupșeni, Copalnic-Mănăștur, Câmpulung la Tisa, Cicârlău, Cernești, Călinești, Bistra, Vadu Izei și Sărăsău. Cea mai mare pondere a locuințelor fără instalație de alimentare cu apă potabilă (de peste 50%) se înregistra în localitățile: Asuaju de Sus, Băița de sub Codru, Băsești, Bogdan Vodă, Poienile de sub Munte și Strâmtura;

- 40,9% dintre locuințele din județul Maramureș dispuneau de instalație de canalizare conectată la sistemul centralizat, 35,1% de sistem propriu, iar 24% nu dispuneau de instalație de canalizare. Ponderea cea mai mare a locuințelor conectate la sisteme centralizate de canalizare se înregistra în Baia Mare (92,5% din totalul locuințelor), Sighetu Marmăției (69,1%), precum și în Baia Sprie și Căvnic (peste 50% din total), singurele în care există rețele mai extinse. Sistemele proprii de canalizare erau utilizate pe scară largă (peste 60% dintre locuințe) în localitățile: Recea, Sărăsău, Coroieni, Șișești, Vima Mică, Gârdani, Remeți, Moisei, Mireșu Mare, Fărcașa, Cernești, Botiza, Bocicoiu Mare și Vadu Izei. Cea mai ridicată pondere a locuințelor fără instalație de canalizare (peste 50% din total) se înregistrează în localitățile: Asuaju de Sus, Băița de sub Codru, Băsești, Bicăz, Bârsana, Bogdan Vodă, Budești, Oarța de Jos, Poienile de sub Munte, Repedea, Săcel și Strâmtura.

2.4. Patrimoniul natural și cultural. Turismul

Județul Maramureș este una dintre destinațiile turistice cele mai populare și mai frecventate din România, atât pentru turiștii autohtoni, cât și pentru cei străini, prin prisma ofertei sale extrem de bogate și autentice, care cuprinde atât obiective de patrimoniu natural, cât și cultural (material și imaterial) unice în România.

În pofida potențialului său însemnat și a notorietății de care se bucură, sectorul turistic de la nivel județean asigură doar 1,6% din numărul total de locuri de muncă și cu 0,9% la PIB¹⁶⁴. În plus, volumul afacerilor din domeniu s-a redus ușor față de anul 2007, iar salariile din acest domeniu sunt cele mai reduse din județ. Prin urmare, sunt necesare măsuri suplimentare de valorificare a potențialului turistic al județului și de creștere a contribuției sale la generarea de valoare adăugată.

Conform Strategiei de Dezvoltare a Județului Maramureș pentru perioada 2009-2014, realizată în cadrul proiectului transfrontalier "MAGIC", formele de turism pretabile pentru activitățile de profil din județ, din perspectiva potențialului de dezvoltare și a gradului actual de valorificare a acestuia, sunt turismul rural, turismul cultural-religios, turismul balnear, turismul de afaceri și turismul montan, la care se adaugă anumite nișe ale acestora, precum turismul ecologic, turismul ecvestru, turismul sportiv și turismul științific¹⁶⁵.

¹⁶⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

¹⁶⁵ CJ Maramureș - "Studiu privind dezvoltarea economică locală a Județului Maramureș", 2009

Resursele turistice pentru fiecare dintre formele sus-menționate sunt prezentate sintetic în tabelul de mai jos:

Forma de turism	Resurse turistice naturale	Resurse turistice antropice
Turism rural	Arii protejate din mediul rural Lacuri, păstrăvării, cursuri de apă din zone rurale Fondul forestier din mediul rural Resursele agricole, viticole și pomicole	Patrimoniul cultural imaterial (tradiții și obiceiuri etnofolclorice, meșterii populari, costumele populare) gastronomia
Turismul cultural-religios		Bisericile de lemn din patrimoniul UNESCO Monumentele istorice din județ Lăcașurile de cult Muzee, expoziții, colecții, case memoriale Biblioteci publice Instituții de spectacol (teatre, ansambluri folclorice etc.) Patrimoniul cultural imaterial (tradiții și obiceiuri etnofolclorice, meșterii populari, costumele populare) Gastronomia Personalități locale Cimitirul Vesel
Turismul balnear	Izvoare cu ape minerale ("borcut") mai ales în zona Maramureșului Istoric, dar și în Țara Lăpușului, unele cu ape bogate în săruri minerale, sulfuroase, carbogazoase, iodate (Ocna Șugatag, Coștiui etc.)	Stațiunea Ocna Șugatag Stațiunea Borșa Unități de tip SPA
Turismul de afaceri		Unități de cazare dotate cu săli de conferințe Manifestări expoziționale organizate de diferite organizații (de ex. Camera de Comerț și Industrie)
Turismul montan	Zona montană extinsă Arii protejate din județ (mai ales Parcurile Naționale Munții	Mocănița de pe Valea Vaserului

	Rodnei și Maramureșului, Creasta Cocoșului etc.) Lacuri, cursuri de apă, inclusiv defilee Fondul forestier din județ	
Turismul ecologic	Zona montană Arii protejate din județ Lacuri, cursuri de apă Fondul forestier, fauna și flora din județ	Gastronomia Trasee pentru biciclete Trasee pentru drumeții montane, cățărat Parcuri și spații verzi
Turismul ecvestru	Zona montană Ariile protejate Fondul forestier Resursele agricole, viticole și pomicole	Școli de călărie, tabere de echitație
Turismul sportiv	Zona montană cu resurse pentru alpinism, schi, cicloturism, zbor cu parapanta, drumeții, curse off-road etc. Lacuri, cursuri de apă, inclusiv cu fond piscicol, dar și cu potențial pentru sporturi nautice, rafting etc. Fondul forestier și cinegetic din județ	Domeniile schiabile Cavnic, Mogoșa, Șuitor, Borșa, Izvoare Infrastructura sportivă (stadioane, săli și terenuri de sport, bazine de înot etc.)
Turismul științific	Ariile protejate din județ, cu posibilități de observare și explorare a habitatelor	Complexul Astronomic Baia Mare Muzeul Județean de Mineralogie "Victor Gorduza" Universitățile din județ Entități de cercetare-dezvoltare

Resursele turistice ale județului Maramureș, prezentate sintetic mai sus, sunt detaliate în paragrafele de mai jos. Astfel, dintre **resursele turistice naturale** ale județului¹⁶⁶, cele mai importante sunt:

- Ariile protejate din județ¹⁶⁷: în număr de aproape 40, dintre care Rezervația Biosferei – Parcul Național Munții Rodnei este cea mai reprezentativă, având o suprafață de circa 9.800 ha pe teritoriul județului. La aceasta se adaugă alte situri Natura 2000 (Arboretele de Castan de la Baia Mare, Defileul Lăpușului, Creasta Cocoșului – Gutâi, Platoul Igriș, Munții Maramureșului, Munții Rodnei, Tisa Superioară, Valea Izei și Dealul Solovan), dar și arii naturale protejate de interes național (în număr de 33, de ex. Lacul Albastru de la

¹⁶⁶ PATJ Maramureș

¹⁶⁷ APM Maramureș. Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

Baia Sprie, Peștera cu Oase, Peștera Vălenii Șomcutei, Mlaștina Vlășinescu și Iezerul Mare, Creasta Cocoșului, Cheile Tătarului, Cheile Babei, Coloanele de la Limpede, Rezervația Fossiliferă Chiuzbaia, Poiana cu Narcise Tomnatec-Sehleanu, Pădurea cu Pini Comja, Pădurea de Larice Coștiui, Lacul Morărenilor, Izvorul Bătrâna, Rozeta de Piatră de la Ilba etc.). Dintre cascade, se remarcă Cascada Cailor, din apropiere de Borșa, una dintre cele mai mari și mai frumoase din România, rezultată din prăvălirea apei dintr-un circ glaciatic pe versantul abrupt al Rezervației Piatra Rea, în mai multe trepte de circa 100 m înălțime. Acestea sunt destinații atractive pentru eco-turism, cu posibilitate de observare și explorare a habitatelor naturale protejate, care cuprind o mare diversitate de floră și faună sălbatică, unele fiind pe cale de dispariție (turism academic și științific);

- Zona montană a județului – cu precădere Munții Maramureșului și Munții Gutâiului, unde se pot practica schiul (Cavnic, Șuor, Mogoșa, Izvoarele, Borșa), drumețiile, zborul cu parapanta (Cheile Lăpușului, Creasta Cocoșului, Igriș), alpinismul (Munții Rodnei, Creasta Cocoșului, Cariera Limpede), cicloturismul, cursele de off-road, activități recreative în aer liber etc.¹⁶⁸;
- Lacurile, păstrăvăriile și cursurile de apă din județ – atractive pentru pescuitul recreativ, rafting (Cheile Lăpușului, râul Săpânța) și sporturile nautice. Zonele de pescuit cele mai populare sunt lacurile de la Remetea, Săcălășeni, Coaș, Lighet, Firiza etc., iar speciile de pești prezente în fauna acvatică sălbatică cuprind păstrăvul, lipanul, loștrița etc.¹⁶⁹;
- Pădurile din județ - care dispun de un fond cinegetic considerabil (584.000 ha, 6 cabane de vânătoare ale Direcției Silvice) și unde se poate practica vânătoarea. Acesta cuprinde capră neagră, căprior, marmotă, acvilă de munte, cocoș de mesteacăn și de munte, urs brun, cerb carpatin, iepure, fazan, lup, mistreț, râs, vulpe etc., dintre care o parte pot fi vâdate, restul fiind protejate de lege (de ex. capra neagră sau lupul);
- Resursele agricole, viticole și pomicole – care ocupă 305.000 ha și constituie baza pentru dezvoltarea turismului gastronomic, județul Maramureș fiind cunoscut pentru bucătăria sa tradițională autentică (locul II la nivel național la numărul de produse tradiționale atestate – carne și preparate din carne, produse de panificație, lactate și brânzeturi, preparate din fructe și legume etc.), dar și pentru celebra "horincă", o băutură spirtoasă specifică zonei;
- Lacurile sărate de la Coștiui și Ocna Șugatag și izvoarele din zona Borșa – care conțin ape cu rol terapeutic (ape minerale clorurosodice, respectiv carbogazoase cu conținut ridicat de fier, calciu, magneziu pentru afecțiuni reumatismale, neurologice, ginecologice, digestive, renale, respiratorii etc.).

În ceea ce privește **resursele materiale – elementele de patrimoniu**¹⁷⁰ - cu potențial turistic (mai ales pentru turismul cultural și ecumenic) de la nivelul județului Maramureș, acesta cuprinde:

¹⁶⁸ <http://www.cjmaramures.ro/turism>

¹⁶⁹ Idem

¹⁷⁰ PATJ Maramureș, Ordinul Ministrului Culturii nr. 2.361/2010 – Lista monumentelor istorice din România

- cele 8 biserici de lemn (Budești, Desești, Bârsana, Poienile Izei, Ieud, Surdești, Plopiș și Rogoz) din Țara Maramureșului, Chioarului și Lăpușului incluse în Lista Patrimoniului Cultural Mondial (UNESCO) – care sunt expresia arhitecturală, cu influențe ortodoxe și gotice, a particularității locale a peisajului cultural al zonei montane a Maramureșului. Includerea celor 8 lăcașuri de cult (din totalul celor circa 100 de biserici de lemn din județ) în patrimonial UNESCO s-a făcut ținând cont de vechimea lor, încadrarea în mediu, stilul arhitectonic, tehnica de construcție, pictură interioară și starea de conservare. Șase dintre acestea sunt reprezentative pentru biserica maramureșeană clasică, cea din Rogoz pentru biserica din Transilvania de nord, iar cea din Plopiș pentru tranziția dintre cele două stiluri. Autenticitatea acestor biserici este legată de combinarea inovativă a elementelor de arhitectură răsăritene (planul tipic bizantin) și apusene (elementele gotice), în care materialul lemnul de brad și de stejar folosit de meșteri populari anonimi este acoperit cu picturi ce înfățișează scene din Biblie. Biserica din Surdești se remarcă prin faptul că este considerată cea mai mare construcție sacrală de lemn din lume (72 m înălțime). Deși aceste biserici au fost, în cea mai mare parte, construite în secolele al XVII-lea - al XVIII-lea, picturile murale (mai ales post-bizantine) se conservă încă destul de bine, ca și o parte dintre icoanele pe lemn;

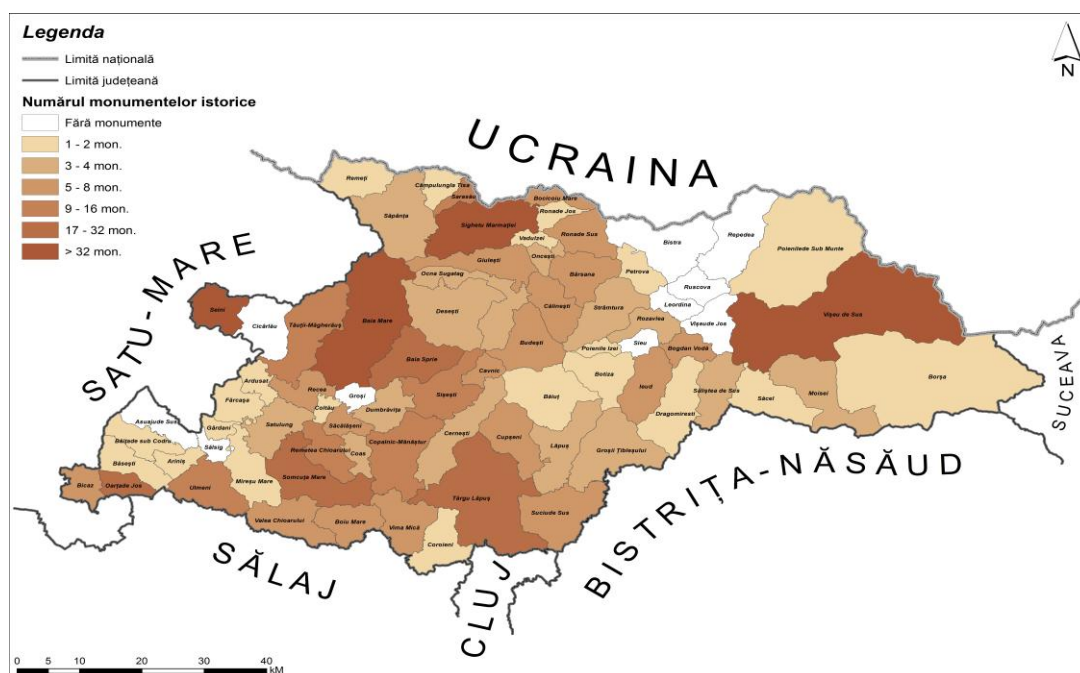

Figura 48 – Numărul de monumente istorice la nivel de UAT, în anul 2015

Sursa: Planșă proprie realizată pe baza Listei Monumentelor Istorice

- cele 582 de monumente istorice, dintre care următoarele 180 de categoria A (importanță națională):
 - a) *situri arheologice* (127), dintre care următoarele 22 de categoria A: așezările din Epoca Bronzului din Bicaz, Bogdan Vodă, Lăpuș, Oarța de Sus, Suciul de Sus; Cetatea Chioarului – sec al XIII-XVIII-lea; Mănăstirea Cuhea Bogdan Vodă – sec al XIII-XIV-lea;

Ruinele Bisericii Cneziale Giulești – sec al XIV-lea; Situl Arheologic Zăpodie-Sărăsău – sec al IX-XIII-lea; Așezarea fortificată Sighetu Marmăției – Cultura Gava;

- b) *monumente de arhitectură (416)*, dintre care următoarele 145 de categoria A: Centrul Istoric al Municipiului Baia Mare – sec al XV-XIX-lea; Ansamblul de arhitectură și tehnică populară "Dealul Florilor" Baia Mare – sec al XVIII-XX-lea; Muzeul de Artă Baia Mare - 1748; Ansamblul "Turnul Ștefan" Baia Mare – sec al XIV-lea; Biserica Romano-Catolică "Sf. Treime" Baia Mare – 1719; Bastionul Măcelarilor (Turnul de Muniții) – sistemul de fortificații medievale ale orașului – sec al XIV-XV-lea; Claustrul Mănăstirii Minorităților Baia Mare – 1910; Complex hotel-restaurant "Minerul" Baia Mare – 1910; Casa Iancu de Hunedoara Baia Mare – sec al XVI-XVIII-lea; Casa Bay Baia Mare - sec al XVI-XVIII-lea; Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Baia Mare – 1739; Biserica "Sf. Anton" Baia Mare – 1402; Biserica Reformată Baia Mare – 1792; Magazinul „Central” Baia Mare – sec al XX-lea; Colonia Pictorilor Baia Mare – 1912; Biserica Reformată Arduzel – 1726; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli,, Arduzel – 1650; Centrul Istoric al Orașului Baia Sprie – sec al XVIII-XIX-lea; Primăria Baia Sprie – 1733; Casa Parohială a Bisericii Romano-Catolice Baia Sprie; Biserica de Lemn "Sf. Apostoli" Băiuț; Biserica de Lemn "Intrarea Maicii Domnului în Biserică" Bârsana – sec al XVIII-lea; Casă de Lemn Bârsana - sec al XVIII-lea; Biserica de Lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril” Bogdan Vodă – 1723; Biserica de Lemn "Sf. Nicolae" Bogdan Vodă – 1718; Casă de Lemn "Deac Vasile Moșu" Bogdan Vodă – 1780; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli" Borșa – 1700; Biserica de Lemn "Cuvioasa Paraschiva,, Botiza – 1796; Ansamblul „Sf. Arhangheli” Breb – sec al XVI-XVII-lea; Biserica de Lemn „Sf. Nicolae” Josani – 1643; Biserica de Lemn "Sf. Nicolae" Susani – 1760; Biserica de Lemn "Sf. Mihail și Gavril" Buzești – 1799; Biserica de Lemn "Adormirea Maicii Domnului" Susani-Călinești - 1758; Biserica de Lemn "Nașterea Maicii Domnului" Josani-Călinești - 1663; Biserica de Lemn "Adormirea Maicii Domnului" Copalnic-Mănăstur – 1757; Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril” Coaș - 1730; Castelul "Teleki" Coltău – 1780; Biserica de Lemn "Sf. Nicolae" Cornești – 1800; Biserica de Lemn "Sf. Ana" Coruia – 1794; Castelul „Apaffi” Coștiui – sec al XV-XVIII-lea; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Culcea – 1720; Biserica de Lemn "Sf. Ilie Proorocul" Cupșeni – sec al XVIII-lea; Biserica de Lemn "Cuvioasa Paraschiva" Desești - 1770; Biserica de Lemn "Sf. Mihail și Gavril" Dobricu Lăpușului – sec al XVIII-lea; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Drăghia – 1706; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Fânațe – 1840; Biserica de Lemn "Sf. Nicolae" Ferești – 1700; Biserica de Lemn "Sf. Nicolae" Frâncenii Boiului – 1757; Biserica de Lemn "Sf. Nicolae,, Glod – 1700; Biserica "Nașterea Maicii Domnului" Hărnicești – 1700; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Hoteni – 1657; Biserica de Lemn "Nașterea Maicii Domnului" Ieud – 1717; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Inău – 1689; Biserica de Lemn "Sf. Dumitru" Larga - 1771; Biserica de Lemn "Nașterea Maicii Domnului" Laschia – 1868; Biserica de Lemn "Adormirea Maicii Domnului,, Lăpuș - 1868; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Libotin – 1671; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Mănăstirea – sec al XVII-lea; Biserica de Lemn

"Adormirea Maicii Domnului" Moisei – 1600; Stâlpii de piatră ai "Drumului Crucii" Moisei – sec al XVII-lea; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Plopiș – 1798; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Drăghia – 1706; Biserica de Lemn Ucraineană "Schimbarea la față" Poienile de sub Munte – 1788; Biserica de Lemn "Cuvioasa Paraschiva" Poienile Izei – 1700; Biserica de Lemn "Sf. Ilie,, Poșta" – 1675; Castelul "Geza Teleki" Pribilești – sec al XIX-lea; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Răzoare – 1731; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Remetea Chioarului – sec al XVIII-lea; Biserica Veche Ucraineană "Sf. Apostoli Petru și Pavel" Remeți – sec al XV-lea; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Rogoz – 1661; Biserica de Lemn "Cuvioasa Paraschiva" Rogoz – sec al XVIII-lea; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Rozavlea – 1716; Biserica de Lemn "Nașterea Maicii Domnului" Rona de Jos – sec al XVIII-lea; Biserica "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Sărăsău – 1600; Biserica de Lemn "Sf. Cuvioasa Paraschiva" Șugatag – 1642; Ansamblul Castelului „Teleki” Satulung – 1780; Biserica de Lemn "Adormirea Maicii Domnului" Săcălășeni – sec al XVII-lea; Biserica de Lemn „Sf. Nicolae a Bulenilor” Săliștea de Sus – 1736; Biserica de Lemn „Sf. Nicolae a Nistoreștilor” Săliștea de Sus – 1680; Biserica de Lemn „Sf. Nicolae” Josani – 1665; Biserica de Lemn "Cuvioasa Paraschiva" Susani – 1667; Casa „Bay” Seini – sec al XIX-lea; Biserica Romano-Catolică "Neprihănită Zămislire" Seini – 1421; Centrul Istoric al Orașului Sighetu Marmăției – sec al XVIII-XX-lea; Ansamblul Urban "Piața Libertății" Sighetu Marmăției - sec al XVIII-XIX-lea; Biserica Ucraineană "Înălțarea Sfintei Cruci" Sighetu Marmăției – 1807; Primăria și Judecătoria Sighetu Marmăției – 1895; sediul fostei Bănci Albina Sighetu Marmăției – 1886; fosta Închisoare Sighet – 1897; Ansamblul Bisericii „Adormirea Maicii Domnului" Sighetu Marmăției – 1892; Muzeul Maramureșan Sighetu Marmăției – sec al XIX-lea; Hotelul „Tisa" Sighetu Marmăției – sec al XIX-lea; Mănăstirea Piariștilor Sighetu Marmăției – 1806; fostul sediu al Băncii Maramureșene Sighetu Marmăției – sec al XIX-lea; Palatul Cultural Sighetu Marmăției – 1913; Liceul "Dragoș Vodă" Sighetu Marmăției – 1913; fosta clădire a Băncii Naționale Sighetu Marmăției – sec al XIX-lea; Biserica Reformată Sighetu Marmăției – sec al XIV-XV-lea; Biserica de Lemn Reformată Someș-Uileac; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Stoiceni – 1860; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Strâmtura – 1661; Biserica de Lemn "Adormirea Maicii Domnului" Șieu– 1760; Biserica de Lemn "Adormirea Maicii Domnului" Șișești– 1675-1890; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Șurdești – 1766; Biserica de Piatră "Sf. Apostoli Petru și Pavel" Tăuții de Sus – 1773; Biserica Romano-Catolică „Tăierea Capului Sf. Ioan" Tăuții de Sus – sec al XIV-lea; Biserica Reformată Tăuții-Măgherăuș - sec al XIV-XV-lea; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Ulmeni – 1720; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Ungureni – sec al XVIII-lea; Casa de Lemn „Kazar" Vadu Izei – sec al XVIII-lea; Biserica de Lemn "Sf. Nicolae" Valea Chioarului – sec al XVIII-lea; Biserica de Lemn "Cuvioasa Paraschiva" Valea Stejarului – 1806; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" Vălenii Șomcutei – sec al XVII-lea; Biserica de Lemn "Sf. Arhangheli Mihail și

- Gavril" Vima Mică – sec al XVII-lea; Biserica Romano-Catolică "Ioan și Ana" Vișeu de Sus – 1812; Biserica "Bunavestire" Vișeu de Sus – 1842;
- c) *monumentele de for public (13)*, dintre care următoarele 3 de categoria A: Grupul Statuar „Sfatul Bătrânilor” Baia Mare – 1970; "Stâlpul Tătar" Cavnic – 1852; Statuia „Sf. Ioan Nepomuk” Coștiui – 1742;
- d) *monumentele memoriale și funerare (26)*, dintre care 10 de categoria A: Casa "Gh. Pop de Băsești" Băsești – 1890; Troița de Lemn Berbești – sec al XVIII-lea; Troița Ieud – 1935; Monumentul Martirilor Români Moisei – 1972; Casa de lemn a martirilor asasinați în august 1944 Moisei – 1890; Cimitirul Vesel de la Săpânța – 1935; Casa „Mihaly de Apșa” Sighetu Marmăției – 1880; Casa de Lemn „Vasile Lucaciu” Șișești – 1837; Școala "Vasile Lucaciu" Șișești – 1935; Monumentele funerare din Cimitirul Șurdești.
- Mocănița de pe Valea Vaserului – cunoscută în întreaga lume, este singura cale ferată forestieră din Europa unde mai funcționează locomotive cu abur. Aceasta este operată de o companie privată, care organizează curse regulate zilnice și charter și organizează diferite evenimente culturale și recreative, pentru turiștii autohtoni și străini;
 - Cimitirul Vesel din Săpânța – este cel mai cunoscut obiectiv turistic din județul Maramureș și unul dintre cele mai cunoscute monumente funerare din lume, o parte dintre cruci fiind deja incluse în patrimoniul UNESCO. Acesta a fost înființat în anul 1935 de un artist popular local, care a realizat sute de cruci din lemn sculptat, însoțite de scurte poezii, unele cu caracter umoristic;
 - lăcașurile de cult din județ - dintre care se remarcă cele circa 100 de biserici de lemn, specifice județului, majoritatea fiind clasate ca monumente istorice, care favorizează dezvoltarea turismului ecumenic. La acestea se adaugă mănăstirile și schiturile din județ (Complexul Mănăstiresc Bârsana, "Nașterea Maicii Domnului" Chiuzbaia, "Nașterea Maicii Domnului" Dragomirești, "Învierea Domnului" Habra-Groși, "Adormirea Maicii Domnului" Moisei, "Sf. Ana" Rohia, "Sf. Apostoli" Rohița, Valea Sasului, Săpânța-Peri, ultima cu cea mai înaltă biserică de lemn din Europa etc.), unde se organizează frecvent pelerinaje ale credincioșilor din toată țara;
 - patrimoniul cultural imaterial bogat al județului – care cuprinde tradiții și obiceiuri etnofolclorice consacrate, precum cele 4 zone etnografie ale județului (Țara Maramureșului, Țara Chioarului, Țara Lăpușului, Țara Codrului), dar și evenimente culturale majore, care acoperă toate perioadele anului (de ex. Colindele Ucrainene din Repedea, Jocul cu Coșarca din Copalnic-Mănăstur, Festivalul de Colinde și Obiceiuri de Iarnă Târgu Lăpuș, Festivalul de Datini și Obiceiuri de Iarnă "Marmăția", „Crăciun în Maramureș" la Muzeul Satului din Baia Mare, Festivalul Interjudețean de Colinde și Datini Vișeu de Sus – în preajma sărbătorilor de iarnă; "Udătoriul din Șurdești" și "Danțul la Șură" din Groși – în perioada Paștelui; Sărbătoarea Cireșelor Coruia, Sărbătoarea Păcurarilor Săcel, Festivalul "Sânzienele" Borșa, Festivalul Folcloric "Cununa de Sânziene" Tăuții-Măgherauș, Târgul Sânzienelor Băița de sub Codru, Festivalul-Concurs de Cântece și Dansuri pentru Copii din Țara Chioarului „Florile Someșului" Mireșu Mare, Festivalul Portului, Dansului și Cântecului de pe Fișculaș Dumbrăvița, Festivalul Cântecului și Dansului din Țara Chioarului "Maramureșul Răsună" Satulung, Festivalul de

Cântece și Dansuri Ucrainene Repedea, Festivalul Internațional „Horea la Prislop”, Festivalul „Drumul Lung spre Cimitirul Vesel” Săpânța – vara; Balul Strugurilor din Câmpulung la Tisa, Festivalul Județean „Obiceiuri de Toamnă la Ucrainenii” Remetei, Festivalul Stuparilor Cernești, Balul Coșercilor Săbișa, Târgul Cepelor și Festivalul Interjudețean al Folclorului din Țara Codrului Asuaju de Sus, Festivalul „Toamna Chioceană” Remetea-Chioarului – toamna etc.)¹⁷¹;

- meșterii populari din Maramureș - cei mai cunoscuți meșterii populari în lemn și lut din Maramureș sunt Pătru Godja (Valea Stejarului – cunoscut pentru meșteșugul cioplirii porților de lemn maramureșene), Alexandru Perța-Cuza (specializat în troițe și porți de lemn), Tănase Burnar (care duce mai departe tradiția ceramicii de Săcel), Daniel Leș (ceramică) etc. În total, Asociația Artiștilor Plastici Tradiționali din Maramureș numără 38 de membri, specializați în artă decorativă, dantelă, ceramică, covoare, pălării, măști, păpuși, sculptură, podoabe;
- costumele populare din Maramureș - cele patru tipuri de costume femeiești și bărbătești specifice tot atâtor zone etnografice ale județului;
- gastronomia specifică zonei Maramureș - cu o multitudine de produse tradiționale specifice, cunoscute în toată țara și chiar în străinătate, precum horinca, plăcintele crețe din zonele Mesteacăn și Botiza, plăcintele cu brânză și mărar, sărmăluțele cu păsat și carne, brânzeturi, preparate din carne, legume și fructe;
- personalitățile al căror destin este legat de județul Maramureș: scriitorii Elie Wiesel – câștigător al Premiului Nobel pentru Pace, născut la Sighetu Marmației, Augustin Buzura și Nicolae Breban, folcloristul Mihai Pop – toți născuți în județ și membri ai Academiei Române, Petre Dulfu, Ion Șugariu, Ion Burnar, Gavril Ciuban, Gheorghe Chivu, Vasile Muste, Ioan Es. Pop, Ioan Pop, Gheorghe Pârja, Lucian Perța, Domokos Szilagy, Tiberiu Utan, Ion Zubașcu, Alexandru Ivăsiuc, Simion Pop, Ioan Groșan, Adrian Oțoiu, Marian Ilea, Laszlo Nemeth, Pavlo Romani, Vasile Igna, Ion Iuga, Grigore Lătiș, Echim Vancea, Petre Got, criticii literari Laurențiu Ulici și Gheorghe Glodeanu, folcloriștii Ioan Chiș Șter, Dumitru Pop, Pamfil Bîlțiu etc.; de asemenea, s-au remarcat pe plan internațional membri „Școlii de pictură de la Baia Mare”, precum: Max Buri și Hans Emmenegger (Elveția); Ada Löwith, Richard Gerst, Leo Kober și Josef Engelhart (Austria); Emil Pottner și Jakob Nussbaum (Germania); Leo Kamir–Kaufmann, Konrad Krzyzanowski și Edmund Okun (Polonia); Károly Ferenczy, Béla I. Grünwald, Sándor Kubiny și Dezső Wimmer – Czigány (Ungaria); Mstislav Dobujinski (Rusia); Arthur G. Verona (România);
- bibliotecile publice din județ - în număr de 65 (Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 12 biblioteci municipale și orașenești și 52 comunale), cu un număr de 1,42 mil. de volume¹⁷². În perioada 2010-2014, instituția a înregistrat peste 620.000 de vizite ale cititorilor, 35.000 dintre aceștia fiind nou-înscriși, majoritatea tineri¹⁷³. Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” dispune de secție pentru copii, cu sală de lectură, atelier de creație, împrumut la domiciliu și ludotecă, secție de împrumut carte pentru adulți, sală de lectură carte, sală de lectură periodică, secție Britannica și American Corner, colecții

¹⁷¹ <http://www.cjmaramures.ro/piete-si-targuri>

¹⁷² INS. Baza de date TEMPO Online

¹⁷³ Strategia Culturală a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030

speciale, un salon de artă, secție multiculturală, sală multimedia, centru de informare comunitară și europeană, brevetotecă, studenslator, centru de informare și educare, centrul "Cuore" la Spitalul de Pneumoftiziologie, centru de zi pentru vârstnici, 3 filiale în municipiu și mai multe puncte în străinătate (Republica Moldova, Ucraina, Ungaria, Spania, Marea Britanie, Canada, Portugalia), în cadrul unor proiecte de cooperare interbibliotecară. Bugetul instituției este de circa 1 mil. Euro/an, asigurat integrat de la bugetul CJ Maramureș. În perioada 2010-2014, instituția a fost implicată în peste 600 de evenimente culturale/an, lansări, expoziții, prezentări de carte, conferințe, cursuri, simpozioane, sesiuni de comunicare, spectacole de teatru și film, vizionări de filme, expoziții de artă plastică etc. Toate orașele din județ dispun de biblioteci publice, unele cu volume foarte valoroase, însă în mediul rural există comune lipsite de astfel de facilități, din cauza deficitului de personal, de spații și de resurse financiare (de ex. Ardasat, Bocicioiu Mare, Bogdan Vodă, Ieud, Rona de Sus, Strâmtura, Valea Chioarului, Vișeu de Jos, Groșii Țibleșului etc.). Din păcate sumele alocate pentru achiziționarea de fond de carte nou și amenajarea și dotarea corespunzătoare a bibliotecilor (de ex. cu tehnică de calcul, facilități multimedia, de depozitare, climatizare, siguranță etc.) sunt foarte reduse, ceea ce va conduce la continuarea scăderii numărului de cititori. Totuși, prin programul Biblionet, mai multe biblioteci publice din județ au fost dotate cu calculatoare conectate la Internet.

- Instituțiile de spectacol din județ - cuprind Teatrul Municipal din Baia Mare, înființat în anul 1952 (dar care continuă o tradiție începută în sec. al XVIII-lea) cu secțiile Dramă și Păpuși, pe scena căruia au urcat mari actori din țară și străinătate, dar și regizori de prestigiu (de ex. Liviu Ciulei). Clădirea Teatrului, care a beneficiat de lucrări de reabilitare și modernizare, dispune de Sala Mare, cu 300 de locuri, de Sala Studio cu 100 de locuri și de o sală de balet. Bugetul teatrului a ajuns la circa 1 mil. Euro/an, din care doar circa 10% sunt venituri proprii din vânzarea de bilete (care s-au dublat totuși în ultimii 5 ani), restul reprezentând subvenția din partea municipalității. Teatrul a fost implicat în perioada 2010-2014 în peste 1.120 de acțiuni de producție proprie, cu o medie de peste 170 de participanți/spectacol, și 200 de evenimente culturale diverse, precum vernisaje, concerte, spectacole de dans, de poezie, lansări de carte, proiecții de filme, mai ales în cadrul programului "Lumea Artelor". De asemenea, teatrul organizează anual un festival de teatru, care inițial a purtat numele "Atelier", devenit ulterior "Exceptio"¹⁷⁴. Ansamblul Folcloric Național "Transilvania" a fost înființat în anul 1959 și cuprinde o orchestră populară, un corp de dansatori și soliști vocali, având un palmares intern și internațional impresionant. Din păcate, alte construcții cu destinație culturală nu se află într-o situație la fel de bună: Casa de Cultură și Casa Tineretului din Baia Mare au fost implicate în diferite procese privind regimul proprietății și s-au degradat continuu, găzduind în prezent și alte activități decât cele culturale, ambele fiind vizate de către autoritățile locale pentru reabilitare, modernizare și transformare în centre culturale multifuncționale. În județ există și case/centre de cultură municipale și orășenești, precum și 148 de cămine culturale situate în mediul rural, multe aflate în stare avansată de degradare (de ex. Clubul Minerului Borșa), care sunt însă folosite ca

¹⁷⁴ Idem

spații multifuncționale pentru diferite evenimente de la nivel local, în lipsa unei oferte culturale constante. Casa de Cultură din Borșa este vizată de o investiție pentru reabilitare din fonduri ale Companiei Naționale de Investiții.

- muzeele și casele memoriale din județ¹⁷⁵, care adăpostesc 258 de bunuri culturale clasate:
 - Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș - din subordinea Consiliului Județean Maramureș, are în subordine clădirea Monetăriei și Bastionul Măcelarilor, ambele monumente istorice de importanță națională și cuprinde peste 75.000 de obiective de inventar, respectiv artefacte, colecții de arheologie medievală, tezaure monetare, bresle, arme albe și de foc, sigilii și tipare, stampe și fotografii, documente, tehnică minieră, patrimoniu memorialistic și peste 9.000 de volume ale fondului document de carte și peste 10.000 de volume de carte curentă. Muzeul dispune de un buget de circa 2 mil. lei/an, fiind vizitat de circa 13.000 de persoane în perioada 2010-2014. În acest interval, au fost organizate peste 20 de expoziții temporare și permanente, ateliere de lucru etc.¹⁷⁶;
 - Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară Baia Mare – cu expoziții de etnografie și artă populară, focalizate pe ocupațiile tradiționale și secundare, meșteșuguri și instalații tehnice, obiecte de artă populară, ceramică, mobilier, obiecte de uz casnic, elemente de arhitectură populară, port și textile de interior din cele 4 zone etnografice ale județului. Are în subordine Muzeul Satului Baia Mare ce se întinde pe 6 ha în zona Dealul Florilor;
 - Muzeul Rezistenței Anticomuniste – Memorialul Sighet – funcționează, sub autoritatea Fundației Academia Civică, în fosta închisoare stalinistă de la Sighet;
 - Muzeul Județean de Mineralogie „Victor Gorduza” Baia Mare – din subordinea Consiliului Județean, găzduiește cea mai valoroasă colecție mineralogică din Europa, fiind expuse 1.000 de piese de zăcămintă neferoase. Muzeul are un buget de circa 1 mil. lei/an, în perioada 2010-2014 fiind organizate 18 expoziții, 15 simpozioane, 9 lansări de carte și 54 de parteneriate cu alte instituții. Numărul vizitatorilor din acest interval a fost de circa 20.000¹⁷⁷;
 - Complexul Astronomic din Baia Mare - se află tot în subordinea CJ Maramureș și are un buget de circa 0,4 mil. lei/an, administrând primul Planetariu public din România și singurul care dispune de echipament optico-mecanic ZKP4 de ultimă generație. Acesta a organizat, în perioada 2010-2014, peste 1.500 spectacole de planetariu, 8 expoziții tematice, 10 observații astronomice, 9 manifestări dedicate evenimentelor astronomice, 25 de proiecte și programe educaționale și a participat la 6 sesiuni de comunicare, numărul vizitatorilor depășind 7.000/an, majoritatea copii¹⁷⁸;

¹⁷⁵ <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/muzee.asp>

¹⁷⁶ Strategia Culturală a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030

¹⁷⁷ Strategia Culturală a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030

¹⁷⁸ Strategia Culturală a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030

- Muzeul Județean de Artă „Centrul Artistic Baia Mare” – din subordinea Consiliului Județean Maramureș, cu peste 3.900 de lucrări de artă, cele mai multe ale artiștilor plastici care au activat din anul 1896 și până în prezent în cadrul Coloniei Artistice de la Baia Mare, una dintre cele mai repute de la nivel european în sec. al XIX-XX-lea. În anul 2014, muzeul din subordinea CJ Maramureș, care dispune de un buget de circa 1 mil. lei/an, a fost vizitat de peste 33.000 de persoane, dintre care 30% străini, în creștere de peste 2,5 ori față de anul 2010¹⁷⁹;
- Muzeul Maramureșului Sighetu Marmăției – cu secții de istorie, arheologie, științele naturii, amplasate într-o clădire monument istoric din anul 1730, are în subordine Secția de Etnografie Bârsana (Muzeu Școlar), Casa Memorială „Ilie Lazăr” Giulești, Casa „Dunca Pânțu” leud, Casa Memorială „Stan Ioan Pătraș” Săpânța, Casa Memorială „Elie Wiesel” Sighetu Marmăției (Muzeul Culturii Evreiești din Maramureș), Casa-Muzeu „Dr. Ioan-Mihaly de Apșa” (Galeriile de Artă), Muzeul Entografic al Maramureșului și Muzeul Satului Maramureșean;
- Casa Memorială a poetului Ion Țiugariu Tăuții-Măgherăuș - cu piese originale, fotografii, documente, manuscrise și cărți aparținând poetului-erou;
- Muzeul de Icoane și Carte Veche „Episcopul Gavril de Bârsana” – cu colecții de carte veche, icoane și obiecte de arte populară, funcționează pe lângă Mănăstirea din Bârsana;
- Casa Memorială „Gh. Pop de Băsești” Băsești – cuprinzând piese originale cu caracter istoric și memorial aparținând marelui om politic;
- Casa Memorială „Petofi Sandor” Coltău – funcționează într-un castel monument-istoric din sec. al XVIII-lea și cuprinde o expoziție documentară dedicată poetului romantic maghiar;
- Colecția Muzeală Sătească Lăpuș - cuprinde obiecte de îmbrăcăminte și unele țărânești din Țara Lăpușului, fiind găzduit de Mănăstirea Ruoaia;
- Ansamblul Muzeal și Monumental „Vasile Lucaciu” Șișești – cuprinde școala, casa parohială, biserica și mormântul luptătorului pentru drepturile românilor, locul de adunare, izvorul, coloanele de piatră pentru statuile lui Traian și Decebal, altarul vechii biserici de lemn și biblioteca familiei;
- Casa Martirilor de la Moisei – cuprinzând obiecte personale și fotografii ale celor 43 de români și evrei uciși de trupele maghiare în retragere în anul 1944;
- Casa Memorială „Havrelo Clempuș” Valea Vișeuului – poet reprezentativ pentru ucrainenii din Țara Maramureșului;
- Muzeul Satului Șurdești – cuprinde o colecție de obiective legate de viața tradițională și de ocupațiile locale;
- Muzeul Țărâncii Române Dragomirești – cuprinde o colecție de piese de port, obiecte casnice, unelte și obiecte decorative, fiind dedicat țărâncii maramureșene;

¹⁷⁹ Idem

- Punctul Muzeal Dragomirești – este un spațiu amenajat în incinta Căminului Cultural și cuprinde obiecte, piese de port și de mobilier;
- Colecția "Totfalusi Kis Miklos" Tăuții-Măgherauș - cuprinde prese tipografice și cărți de epocă din colecția primului tipograf din Transilvania de Nord;
- Muzeul "Born și Papp" Cavnic – adăpostește o colecție de documente, fotografii, minerale și lucrări științifice ale unor geologi locali de renume mondial;
- Muzeul de Etnografie și Istorie Vișeu de Sus – cu expoziții de istorie, etnografie, obiecte de cult;
- Muzeul "Florea" Baia Mare – o colecție privată de artă, care dispune și de un parc de cultură într-o pădure de lângă Târgu Lăpuș;
- Muzeul Satului „Acasă” Tăuții-Măgherauș - cuprinde o gospodărie țărănească integrală, în care sunt expuse obiecte și unelte specifice zonei;
- Muzeul Evreiesc "Casa Elefant" Vișeu de Sus – cuprinde o expoziție de istorie a evreilor din localitate, găzduită de una dintre ultimele case de lemn din Vișeu;
- Casa "Pipaș" Tisa – cu un număr impresionant de obiective vechi (covoare vegetale, mobilă veche, numismatică, broderie, icoane, ceramică, sculpturi, documente etc.);
- Casa „Vasile Kazar” Vadu Izei – cuprinde veșminte și obiecte de uz casnic folosite într-o gospodărie maramureșeană, în locuința celui mai cunoscut grafician maramureșean;
- Centrul de studiu al nobilimii Maramureșului Vișeu de Sus – fondat de Fundația "Ion și Livia Piso", cuprinde bibliotecă, expoziție de documente, spații de cazare pentru cercetători;
- Colecția Etnografică a familiei Pleș leud – cuprinde articole de uz popular, ustensile și obiecte casnice tipice unei gospodării maramureșene vechi de peste 200 de ani;
- Colecția Muzeală a Mănăstirii Rohia – cuprinde chilia lui Nicolae Steinhardt, biblioteca și muzeul de artă religioasă, carte veche românească, icoane pe lemn și sticlă.

De remarcat aici este și activitatea Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Maramureș, din subordinea Consiliului Județean, cu un buget de peste 3 mil. lei/an. Obiectivele principale ale instituției sunt:

- cercetarea tradiției și creației populare specifice fiecărei zone (subzone) etnoculturale, în dinamica ei culturală;
- conservarea tradițiilor și valorilor perene ale culturii populare, apărarea lor împotriva tendințelor de poluare și degradare;
- dezvoltarea tradiției în contemporaneitate, valorificarea ei în viața culturală;
- stimularea procesului de creație populară în toate genurile artistice;
- promovarea bunurilor culturii populare - tradiționale sau contemporane, integrarea lor, ca marcă a identității etnoculturale, în circuitul internațional de valori;

- perfecționarea metodologică a activității așezămintelor culturale în domeniul cunoașterii, păstrării și valorificării tradiției și creației populare¹⁸⁰.

Conform Strategiei Culturale a Municipiului Baia Mare, în perioada 2010-2014, Centrul a realizat și organizat 155 de manifestări cultural-tradiționale, 74 expoziții în România și 11 în afara granițelor, 15 târguri de meșteri populari, 8 tabere naționale și internaționale de fotografie și o conferință națională. Mai mult, operatorul a întreprins o activitate publicistică semnificativă, editând și publicând 21 de volume de specialitate, din colecțiile Lirica, Axis Mundi, Imago Munfi, Historia sau Personalități și 20 de ediții ale revistei Memoria Ethnologica. Centrul a dezvoltat 75 de parteneriate pe durata a 5 ani, dintre care 3 sunt externe¹⁸¹.

Liceul de Arte din Baia Mare a întreprins, în perioada 2010-2014, peste 800 de acțiuni culturale, în domeniul muzical și al artelor vizuale¹⁸². De asemenea, Școala Populară de Artă "Liviu Borlan" Baia Mare, din subordinea CJ Maramureș, organizează numeroase expoziții, spectacole și alte manifestări artistice.

Alte organizații de la nivel județean cu activități relevante în domeniul culturii sunt Filiala Maramureș a Ordinului Arhitecților din România, cu peste 100 de membri și un buget de circa 100.000 Euro. Acesta a organizat, în perioada 2010-2014 peste 15 proiecte culturale și 30 de seminarii și colocvii. Uniunea Artiștilor Plastici – Filiala Baia Mare – cu peste 100 de membri și un buget de sub 100.000 Euro/an, a organizat, în același interval de timp, peste 50 de expoziții colective și de grup, precum și 28 de expoziții individuale, cu un număr de circa 15.000 de participanți¹⁸³.

Dintre ONG-urile din domeniul cultural se remarcă Fundația Culturală "Archeus", care organizează Tabăra Națională de Literatură și Arte Plastice, Asociația "Chants, Sons sur Scene", care își propune realizarea anuală a Festivalului Internațional de Cântec Francofon, Asociația "Foter Fesztival", care coordonează festivalul cu același nume, precum și Asociația "Tradiții Maramureșene", care a pus bazele a două ansambluri folclorice de copii și tineri. Aceste organizații nu dispun, în general, de fonduri proprii și beneficiază de sprijinul autorităților locale pentru a-și derula activitatea. De asemenea, unele organizații de tineret și sociale din municipiul Baia Mare (de ex. DEIS, Team for Youth, Rotaract Team, Young Roma, Hopes and Homes for Children, Asociația de Cultură a Romilor Cheudeana, Arta Educației, Reinvent, Delfinul de Aur, Esperando, YMCA, Mansio etc.) derulează complementar și activități culturale, precum concerte, spectacole de teatru și dans, expoziții de fotografie și pictură, lansări de carte, ateliere de meșteșuguri tradiționale etc., adresate mai ales tinerilor și copiilor provenind din grupuri defavorizate¹⁸⁴.

¹⁸⁰ Strategia Culturală a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030

¹⁸¹ Idem

¹⁸² Idem

¹⁸³ Idem

¹⁸⁴ Strategia Culturală a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030

Infrastructura sportivă și de agrement din județ, aflată în plin proces de extindere și modernizare, poate, de asemenea, constitui un argument în plus pentru atragerea de turiști, completând oferta turistică a Maramureșului. Dintre obiectivele cele mai importante putem menționa¹⁸⁵:

- *Domeniul Schiabil Căvnic* – cuprinde Pârțiile "Roata" și "Icoana" (7 pârții, în lungime de peste 7,4 km, trasee de snow-tubing, pârție pentru sănii (neomologată), pârție pentru începători cu baby-lift, deservite de instalații de iluminare nocturnă și de instalații de transport pe cablu, spații de cazare, centru de închirieri echipamente, cursuri de ski);
- *Domeniul Schiabil Șuitor* – cuprinde pârții de schi cu o lungime de 3,7 km cu o dificultate medie, pârție pentru copii și tubing, instalație de producere a zăpezii, instalație nocturnă, telescaun, centru de închiriere echipamente, spații de cazare, de alimentație publică, centru SPA, păstrăvărie, sală de conferințe etc.;
- *Domeniul Schiabil Mogoșa* – cu o lungime de circa 2,9 km (inclusiv partea superioară a Pârției Mogoșa, denumită Moski), este adresată mai ales avansaților, dar are și pârții pentru începători și dispune de o instalație de telescaun, respectiv teleschi, spații de cazare etc. Domeniul nu dispune de instalații de nocturnă și de producere a zăpezii artificiale;
- *Domeniul Schiabil Borșa* – cuprinde 6 pârții (Brădet, Olimpică, Poiana Știol, Puzdrela, Sub Telescaun, Vârf Știol) cu dificultate medie și ridicată, cu o lungime totală de 8 km, instalații pe telescaun și teleschi, cea mai mare trambulină naturală din Europa, spații de cazare. Aici se află încă în execuție lucrări de amenajare a pârției olimpice și a unei telegondole, investiții în valoare de circa 12 mil. Euro, demarate cu fonduri de la bugetul de stat în anul 2008 și tergiversate din lipsă de fonduri;
- *Domeniul Schiabil Izvoare* – dispune de 5 pârții (Cora, Poiana Soarelui, Izvoare I și II și Brazi), cu dificultate mică și medie și o lungime totală de 2,5 km, dotate cu instalație de teleschi, snowpark pentru amatorii de snowboard, instalație de nocturnă (parțial), spații de cazare;
- *Băile Ocna Șugatag* – cu o tradiție de peste 40 de ani, cuprind o bază de tratament cu 5 bazine cu apă sărată, dintre care două în interior și 3 în exterior, hotel, spații de alimentație publică etc. Oportunități similare de dezvoltare a unor zone de agrement există și la Coștiui (lac sărat) sau Dragomirești (izvoare minerale sulfuroase), dar în aceste zone nu s-au realizat investiții, chiar dacă o parte din resurse au fost concesionate de operatori privați;
- *Lacurile de agrement Bodi-Mogoșa, Firiza, Nistru* – unde se poate face plajă, se poate pescui etc., unele dispunând și de minime amenajări pentru cazare și alimentație publică;
- *Stadionul Municipal "Viorel Mateianu" (15.000 de locuri, din care 7.000 pe scaune), Sala Sporturilor "Lascăr Pană" (2.000 de locuri), Bazinul Olimpic „Gh. Demeca”* – toate din Baia Mare – au fost realizate în perioada comunistă și, în pofida realizării unor lucrări de mentenanță și reparații, au o infrastructură uzată fizic și moral. Municipality din Baia Mare dorește să amenajeze un complex sportiv și de agrement în zona Bd Unirii, care să implice construcția unei noi săli polivalente, a unui complex acvatic și a unui stadion, în

¹⁸⁵ <http://www.romaniaturistica.ro/info-schi>, PATJ Maramureș

locul infrastructurii sportive existente, administrate de Direcția Județeană de Tineret și Sport, care nu dispune de fonduri pentru modernizarea acestora. Stadionul Municipal a fost, în anul 2015, predat de municipalitate Companiei Naționale de Investiții pentru realizarea de lucrări de reabilitare și consolidare, pentru a asigura condiții decente de practicare a activităților sportive. Într-o situație similară se află și Ștrandul Municipal (aflat în paragină), Casa de Cultură (700 de locuri) și Casa Tineretului din Baia Mare, ambele implicate în mai multe acțiuni juridice și în curs de degradare accentuată, precum și celelalte stadioane și terenuri de sport din județ, exceptând micile baze sportive realizate recent cu fonduri de la bugetul de stat sau local;

- *Cinematografele din județ* - în număr de 2 (față de 110 în anul 1990), respectiv Cinematograful „Dacia” (710 locuri), aflat într-o stare avansată de degradare și cu puțini spectatori și „Cinema City” (6 săli, 5 săli 3D și 1.150 de locuri)¹⁸⁶, ultimul inaugurat în 2010 într-un mall din Baia Mare, care oferă condiții foarte bune pentru spectatori, înregistrând un trafic ridicat. De asemenea, fosta clădire a cinematografului „Minerul” din Baia Mare, monument-istoric, preluată de municipalitate, va găzdui în viitor, după consolidare și modernizare, o sală multifuncțională de spectacole și reuniuni, aici fiind prevăzută inclusiv mutarea sediului primăriei;
- *Parcurile și spațiile verzi din orașele județului* (Parcul Municipal „Regina Maria” și Parcul Public Central Baia Mare, Parcul Grădina Morii și Parcul Central din Sighetu Marmăției etc.). Parcul Municipal Central din Baia Mare a fost inaugurat în anul 2015, investiția de circa 4 mil. de Euro fiind realizată cu fonduri POR 2007-2013. Acesta se întinde pe 4 ha și cuprinde un labirint verde, o colecție de cactuși și cel mai înalt ansamblu de joacă din România¹⁸⁷. Din păcate, multe spații de agrement din orașele maramureșene, în trecut foarte populare în rândul localnicilor, se află în paragină și necesită măsuri urgente de igienizare și amenajare în scop de agrement. În această categorie intră Grădina Zoologică din Baia Mare, închisă recent din cauza condițiilor improprii în care erau ținute animalele, Dealul Solovan, Balta lui Năsui și Lacul Teplița din Sighetu Marmăției.

În cadrul Programului „Schi în România” derulat de MDRT, au beneficiat de investiții domeniile schiabile Borșa, Cavnic, Izvoare și Mogoșa, pentru ultimele două fiind realizate studii de fezabilitate de către Consiliul Județean Maramureș¹⁸⁸. Autoritățile publice locale din județ au în vedere dezvoltarea de noi domenii schiabile (de ex. în comuna Băiuț sau în satul Nistru din orașul Tăuții Măgherauș).

În județul Maramureș nu există stațiuni turistice atestate de interes național, ci doar de interes local, respectiv Borșa (montană), Ocna Șugatag (balneoclimaterică), Vișeu de Sus (montană) și Baia Sprie (Mogoșa - montană). La acestea se adaugă și Stațiunea montană Izvoare, care nu este însă atestată.

¹⁸⁶ INS. Baza de date TEMPO Online

¹⁸⁷ <http://www.baiamare.ro/ro/Proiecte/Spatii-verzi-si-parcuri/Cresterea-calitatii-vietii-urbane-prin-amenajarea-Parcului-Public-Central/>

¹⁸⁸ http://www.mdrt.ro/userfiles/turism_legislatie_hg_320_2011.pdf

Infrastructura de cazare a turiștilor din județul Maramureș cuprindea, la nivelul anului 2015, conform INS, 197 de unități (în creștere cu 44 față de anul 2007), dintre care 25 de hoteluri, 6 hosteluri, 7 moteluri, o vilă turistică, 2 cabane, 3 camping-uri, 9 pensiuni turistice, 2 tabere de elevi și preșcolari, 72 de pensiuni turistice și 79 de pensiuni agroturistice. În perioada 2007-2014, s-au înființat, prin urmare, noi hoteluri, hosteluri, moteluri și pensiuni, ca urmare a unor investiții derulate de companii private. Acestea cumulau 5.614 locuri de cazare, în creștere cu 54,4% față de anul 2007. Cea mai parte a locurilor de cazare era concentrată în hoteluri – 1.868 de locuri (33,3% din total și în creștere cu 6,6% față de anul 2007) și pensiuni agroturistice – 1.342 (23,9%/+62,7%), pensiuni turistice – 1.317 (23,5%/+280,6%). Toate acestea pot asigura circa 1,67 mil. de înnopțări turistice anual, în creștere cu 27,9% față de anul 2007¹⁸⁹.

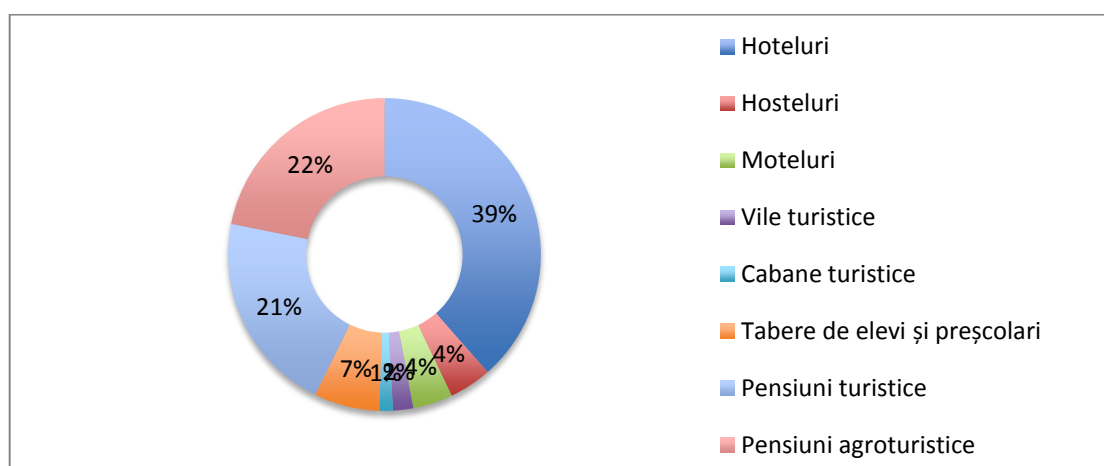

Figura 49 - Structura capacității de cazare în funcțiune din județul Maramureș, pe tipuri de unități, în anul 2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Pe localități, cea mai mare parte a capacității de cazare în funcțiune se înregistrează în municipiul Baia Mare (39,2% din total), Sighetu Marmăției (11,5%), Borșa (7,6%), Ocna-Șugatag (6,7%), Baia Sprie (4,8%), Cavnic (3,3%) și Vișeu de Sus (3,3%). În perioada 2007-2014, cele mai multe locuri noi de cazare s-au creat în Baia Mare, Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Cavnic, Baia Sprie, Bârsana, Coltău, Recea, Șișești și Vadu Izei¹⁹⁰, ceea ce denotă o orientare a investitorilor către zona municipiului Baia Mare, unde se dezvoltă mai ales turismul de afaceri și de tranzit, respectiv către principalele stațiuni turistice din județ. De asemenea, se observă că aceștia investesc, în general, în unități de cazare de mică capacitate (sub 50 de locuri), de regulă pensiuni cu specific local, cele mai căutate pentru turismul de weekend, la prețuri accesibile.

Conform datelor Autorității Naționale de Turism, la nivel județean sunt clasificate 363 de structuri de primire turistică, cu un număr de 3.170 de camere și 6.744 locuri de cazare, majoritatea clasificate la 3 și 2 stele/flori. Unități de cazare de 5 stele/flori nu există în județ, iar cele de 4 stele funcționează doar în Baia Mare, Sighetu Marmăției, Budești, Seini, Sărăsău,

¹⁸⁹ INS. Baza de date TEMPO Online

¹⁹⁰ INS. Baza de date TEMPO Online

Șișești, Șomcuta Mare, Săcălășeni și Vadu Izei¹⁹¹. Diferențele dintre cele două surse de date – INS și ANT – sunt legate de metodologia de calcul diferită, în condițiile în care INS ia în calcul doar unitățile funcționale, indiferent dacă sunt sau nu clasificate.

În ceea ce privește circulația turistică (oficială, conform datelor INS colectate de la unitățile de cazare), numărul turiștilor care au vizitat județul Maramureș a fost în anul 2014 de 121.136, în creștere cu 11,4% față de anul 2007, ceea ce reprezintă 12,6% din totalul turiștilor cazați în regiunea Nord-Vest, respectiv 1,4% din cei înregistrați la nivelul întregii țări. Dintre aceștia, 17,7% au fost străini (în scădere cu 1,2% față de anul 2007), iar 82,3% români (+14,5%). Cei mai mulți dintre turiștii sosiți în județ s-au cazat în hoteluri (58% din total, per ansamblu, și 71,8% dintre turiștii străini), pensiuni turistice (17,3%), pensiuni agroturistice (11,1%) și în pensiuni agroturistice (6,4%), iar cei mai puțin în cabane (0,5%), vile turistice (1,6%) și tabere pentru elevi (2%). Cei mai mulți turiști s-au orientat către unitățile de cazare din Baia Mare, care a atras 50,5% din totalul celor sosiți în județ, numărul lor fiind în scădere cu 13,6% față de anul 2007. Aceasta a fost urmată la mare distanță de Sighetu Marmăției (14,3% din total, în creștere cu 154% față de anul 2007), Vișeu de Sus (6,1%, în creștere de 66,7% față de anul 2007), Borșa (5,9%, în creștere cu 11,2%) și Ocna Șugatag (4,7%, în scădere cu 5,3%). De remarcat este s-au înregistrat creșteri ale circulației turistice la nivelul mai multor localități din județ (Baia Sprie, Căvnic, Vadu Izei, Șișești, Recea, Cicârlău, Moisei, Bârsana, Poienile Izei etc.), în timp ce scăderi au fost reportate doar de unitățile de cazare din localitățile Șieu, Săpânța, Ieud, Desești, Săcălășeni, Botiza și Șomcuta Mare¹⁹².

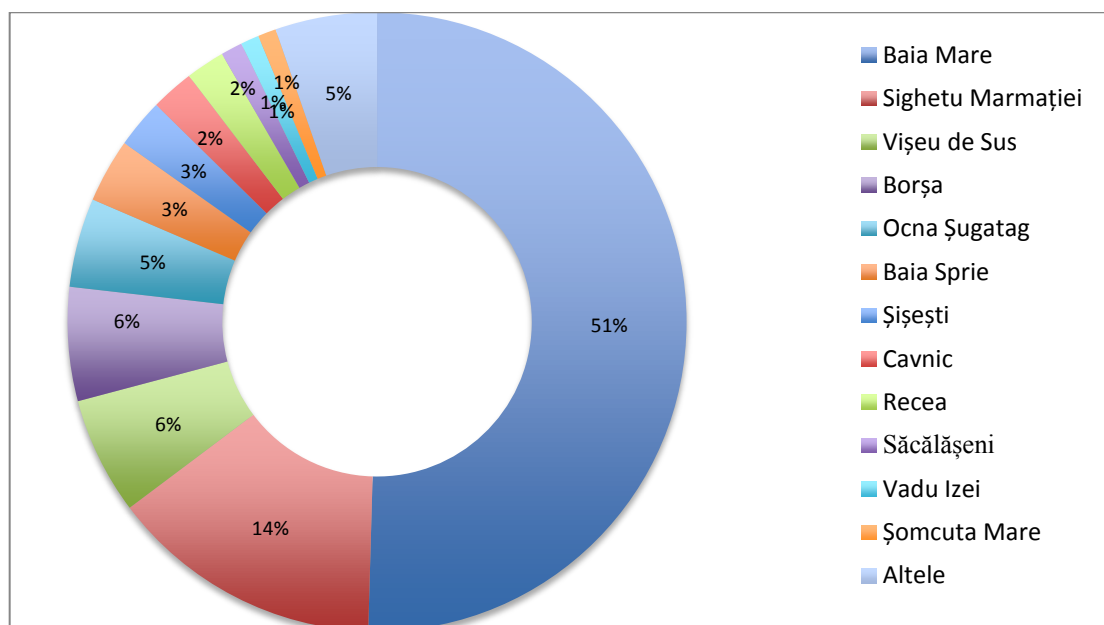

Figura 50 - Numărul turiștilor sosiți în unitățile de cazare din județul Maramureș, pe localități, în anul 2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

¹⁹¹ <http://turism.gov.ro/informatii-publice/>

¹⁹² INS. Baza de date TEMPO Online

În ceea ce privește numărul de înnopțări turistice înregistrate la unitățile de cazare din județul Maramureș, acestea s-au cifrat la 205.038 în anul 2014, în scădere cu 10,5% față de anul 2007. Dintre acestea, 83,1% au fost realizate de turiști români, iar 16,9% de cei străini. În acest context, durata medie a sejurului turistic a fost la nivel județean, în anul 2014, de 1,69 nopți/turist, față de 2,22 în 2007, ceea ce indică o tendință de creștere a ponderii turismului de tranzit (o noapte), precum și faptul că turiștii sunt mai precauți cu bugetul alocat călătoriei după criza economică din ultimii ani. Durata sejurului de la nivel județean este net inferioară celei de la nivel regional (2,35 nopți/turist) și național (2,40). De asemenea, este de observat faptul că durata sejurului a fost mai mare la turiștii străini (1,71 nopți), în comparație cu cei români (1,61 nopți). Cele mai reduse sejururi s-au înregistrat la hoteluri (1,56 nopți/turist), vile turistice (1,57) și moteluri (1,58), iar cele mai lungi la taberele de elevi (3,69), la hosteluri (2,22) și la cabane (2,18)¹⁹³.

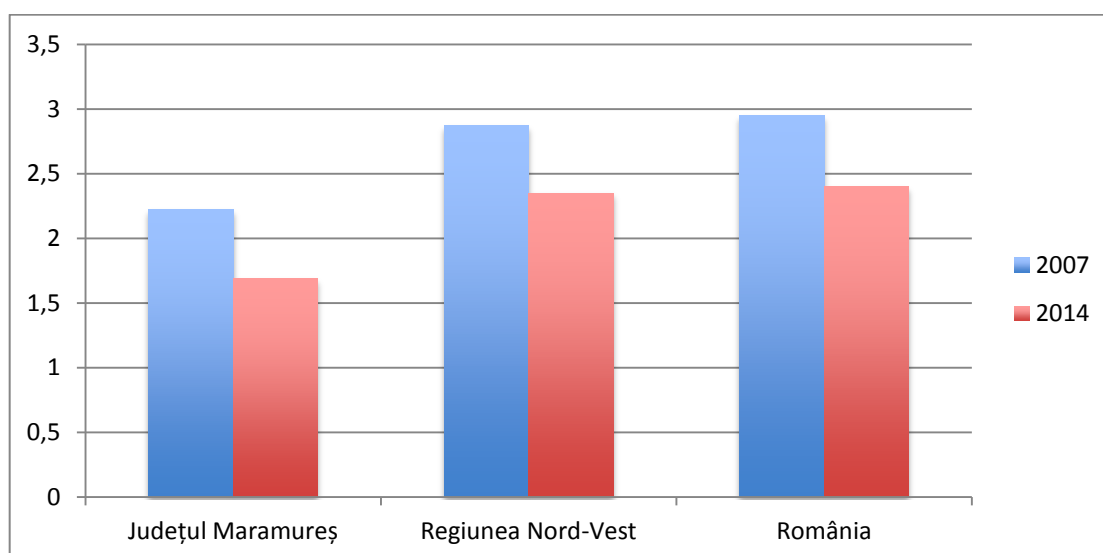

Figura 51 - Durata medie a sejurului turistic (nopți/turist cazat), la nivel județean, regional și național, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Localitățile care au înregistrat cele mai reduse durate ale sejurului turistic au fost Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Botiza, Dumbrăvița, Săcălășeni, Șișești, Valea Chioarului (sub 1,5 nopți/turist), în timp ce la polul opus regăsim localitățile Tăuții Măgherauș, Cicârlău, Săcel și Vișeu de Jos (peste 3 nopți/turist). În Baia Mare durata medie a sejurului a fost de 1,72 nopți/turist¹⁹⁴. Aceste cifre indică faptul că oferta turistică a județului nu este în prezent suficient de consistentă și/sau de bine promovată pentru a antrena menținerea turiștilor în zonă pentru o perioadă mai îndelungată, cu toate beneficiile economice asociate.

¹⁹³ INS. Baza de date TEMPO Online

¹⁹⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

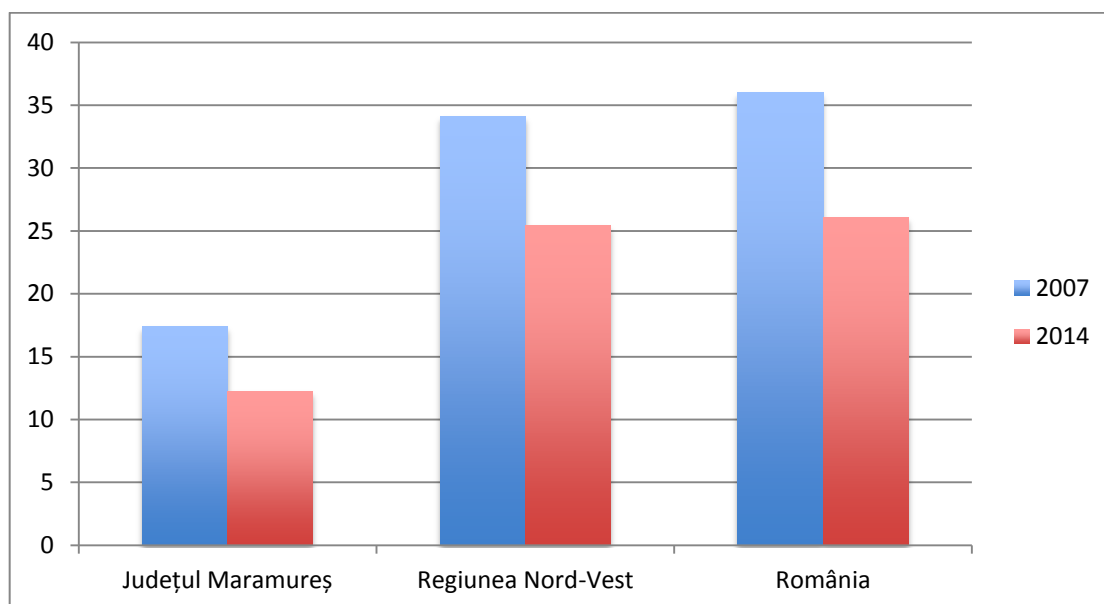

Figura 52 - Indicele de utilizare a capacității de cazare în funcțiune, la nivel județean, regional și național, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

În acest context, indicele de utilizare a capacității de cazare în funcțiune din județ a scăzut de la 17,4% în 2007, la 12,2% în prezent, sub media națională (26,1%) și regională (25,4%). Cel mai mare grad de ocupare s-a înregistrat în cazul hostelurilor (23,2%) și al hotelurilor (16,9%), iar cel mai scăzut la cabane (6%), pensiuni agroturistice (6,7%) și tabere (7,8%). Pe localități, cel mai ridicat grad de ocupare s-a înregistrat la unitățile de cazare din Cicârlău (33%), Vișeu de Sus (20,1%), Șișești (16,5%) și Baia Mare (16%), iar cel mai scăzut în Ulmeni, Bârsana, Bogdan Vodă, Botiza, Budești, Coltău, Poienile Izei, Săpânța, Șieu, Strâmtura, Valea Chioarului și Vișeu de Jos (sub 5%)¹⁹⁵, locații în care nu se justifică economic deschiderea de noi unități de cazare.

La nivel județean există deja centre de informare și promovare turistică funcționale sau în curs de finalizare în municipiile Baia Mare (în subordinea Primăriei) și Sighetu Marmăției (administrat de Asociația "Microregiunea Țării Maramureșului", la care se adaugă unul nou, administrat de municipalitate), Moisei, Ocna Șugatag, Călinești, Bârsana, Vadu Izei, Borșa, Pasul Prislop, Târgu Lăpuș, Baia Sprie, Vișeu de Sus, Oarța de Jos, Sărăsău, Copalnic-Mănăstur, Strâmtura, Leordina, Oncești, Bogdan Vodă, Ieud, Săliștea de Sus, Căvnic, Seini, Botiza, Ariniș, Săcălășeni, Bistra, Săpânța etc., acestea fiind realizate cu fonduri POR, PNDR sau chiar transfrontaliere. În municipiul Baia Mare se va înființa, tot cu fonduri POR, un nou centru de informare și promovare turistică (administrat de CJ Maramureș), acesta fiind parte a rețelei de centre naționale de profil¹⁹⁶.

¹⁹⁵ INS. Baza de date TEMPO Online

¹⁹⁶ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

Consiliul Județean Maramureș derulează proiectul „Circuitul Bisericilor de Lemn din Transilvania de Nord”, finanțat din fonduri POR 2007-2013, în valoare de peste 4 mil. Euro, care vizează 16 biserici de lemn localizate în diferite zone ale Maramureșului, respectiv: Bârsana, Bogdan Vodă, Botiza, Călinești, Copalnic Mănăstur, sat Cărpiniș, Desești, Ieud, Ocna Șugatag (sat Șugatag), Poienile Izei, Remetea Chioarului, Rozavlea, Săcălășeni, Șișești (sat Plopiș, Șurdești). Proiectul prevede creșterea gradului de accesibilitate ale bisericilor de lemn selectate, prin reabilitarea drumurilor de acces din drumul județean sau național principal până în punctul de vizitare din incinta monumentului pe o distanță de maxim 1 km și prin realizarea de parcuri pentru autoturisme și autocare în proximitatea drumului de acces în incinta obiectivului.

Autoritățile publice locale de la nivelul județului Maramureș s-au implicat activ în acțiuni de dezvoltare și promovare turistică, inclusiv prin intermediul proiectelor cu finanțare nerambursabilă¹⁹⁷, precum:

- "ECOTUR – Turism în zona transcarpatică" – derulat împreună cu autorități din Ucraina, în perioada 2008-2009, a vizat înființarea unor centre de vizitare/ informare/ documentare în Leordina și Vișeu de Sus, crearea unei baze de date cu localitățile și caracteristicile specifice zonelor protejate vizate;
- "Turism în regiunea Transcarpatică - Rețea de promovare a turismului în județele Maramureș, Zakarpattia și Ivano-Frankivsk" – derulat cu fonduri PHARE CBC în perioada 2007-2008, a vizat crearea unei rețele de 12 puncte de informare turistică, realizarea de materiale publicitare și de promovare, inclusiv portal WEB, studii cu privire la gradul de satisfacție al turiștilor, instruirea personalului din cadrul proiectului;
- "Natură, Tradiție, Aventură – Promovarea Turismului în Defileul Lăpușului" – implementat cu fonduri POR 2007-2013, în perioada 2011-2013, a constat din realizarea unei baze de date turistice, de materiale de informare și promovare, a unui site Web, organizarea unor evenimente de promovare etc.;
- "Moștenire maramureșeană între Mara și Cosău" – realizat cu fonduri POR 2007-2013, în perioada 2011-2013, a constat din elaborarea de material de promovare, organizarea de evenimente și campanii de promovare;
- "Folkdancenet" - un program cultural european, sprijinit de Comisia Europeană, menit să creeze o rețea de colaborare între artiști populari din mai multe țări europene, pentru a iniția un dialog cultural durabil ce să sprijine tradițiile și obiceiurile populare;
- "Reabilitarea și revitalizarea Bastionului Măcelarilor" - implementat prin Mecanismul Financiar SEE, vizează restaurarea constructivă a obiectivului de patrimoniu construit, precum și amenajarea și dotarea unei săli multimedia și a unui spațiu expozițional, a curții interioare etc.;
- "PI@NETour - Crearea unui produs de turism științific și infrastructura pentru o rețea de cooperare transfrontalieră în domeniul turismului științific în Maramureș și Transcarpathia" – implementat cu fonduri ENPI, în care Consiliul Județean a avut ca parteneri Complexul Astronomic Baia Mare, alături de o universitate și o asociație din Ucraina, care au implicat îmbunătățirea dotărilor Planetariului din cadrul Complexului Astronomic și instruirea personalului pentru utilizarea noilor echipamente, dezvoltarea

¹⁹⁷ <http://www.cjmaramures.ro/proiecte/enumerare-proiecte>

unei rețele de parteneriate în domeniul turismului științific prin organizarea de workshop-uri pentru schimb de experiență, elaborarea unor hărți cu potențiale puncte de observație astronomică, hărți stelare și a unui ghid de orientare pe cer, stimularea interesului publicului pentru astronomie, inclusiv prin elaborarea de materiale promoționale și promovare on-line, promovarea unor activități educaționale non-formale etc.;

- „Regiunea carpatică - o destinație turistică atractivă” (CARAT) – realizat cu fonduri din Programul de Cooperare Transfrontalieră ENPI Ungaria – Slovacia – România – Ucraina – în cadrul căruia Județul Maramureș a fost partener și care a rezultat în elaborarea Strategiei de destinație turistică a regiunii carpatice (Kosice, Sarospatak, Maramureș, Zakarpatska), axată pe dezvoltarea turismului cultural autentic. Această vizează 5 mărci tematice potențiale, comune tuturor regiunilor din proiect: patrimoniul cultural și moștenirea carpatică, arta și creativitatea, gastronomia și vinul, relaxarea activă și distracția în familie, afacerile și relaxarea. Temele de produs turistic pentru județul Maramureș identificate de strategie cuprind: *patrimoniul cultural* (de ex. bisericile de lemn din patrimoniul UNESCO, monumentele de patrimoniu local), *muzeele, teatrele, galeriile și casele memoriale* (de ex. Memorialul de la Sighet, Cimitirul Vesel de la Săpânța, muzeele din Baia Mare și Sighetu Marmăției etc.), *patrimoniul evreiesc* (de ex. traseul evreiesc din Sighetu Marmăției), *evenimentele și festivalurile tradiționale* (de ex. din Borșa, Vișeu de Sus, Bistra, Sighetu Marmăției, Cupșeni, Mireșu Mare, Preluca, Cicârlău, Preluca, Dealu Mare, Baia Mare etc.), *meșteșugurile tradiționale* (sculptură în lemn, textile, ceramică, măști, costume tradiționale și bijuterii), *experiență gastronomică* (degustări de alimente rustice tradiționale), plimbări și drumeții (de ex. drumeții în Munții Maramureșului, trasee la pas, de bicicletă și carting), *ciclism*, *Mocănița de pe Valea Vaserului*, *conferințe și evenimente MICE* (team building-uri, weekend-uri de stimulare),

Domeniile prioritare de acțiune stabilite în această strategie pentru zona Maramureșului sunt:

- *infrastructura și serviciile* (îmbunătățirea calității suprafeței rutiere, îmbunătățirea calității transportului și a accesibilității cu toate mijloacele de transport, creșterea numărului de linii publice, îmbunătățirea indicatoarelor turistice și rutiere, creșterea numărului de locuri de parcare, creșterea numărului de furnizori de servicii de ghid turistic, constituirea de capacități pentru furnizarea de servicii informaționale, creșterea capacității de servicii sportive și de recreere, de comerț cu amănuntul), colaborarea;
- *colaborarea* (creșterea nivelului de colaborare între furnizorii individuali de servicii, a cooperării cu instituțiile publice, introducerea unor instrumente de management integrat al calității, crearea de mecanisme în rândul asociațiilor de turism pentru creșterea gradului de ocupare și al veniturilor, renunțarea la identitatea proprie în favoarea uneia comune, prevenirea existenței unei conduceri neexperimentate și incapabile, a manifestării intereselor individuale în defavoarea celor de grup, încurajarea inițierii de parteneriate în turism de către sectorul public, în special prin proiecte transfrontaliere);

- *marketing și promovare* (asigurarea patronajului evenimentelor cu sprijin prin furnizarea de spații/active, implicarea actorilor privați în elaborarea de documente strategice și de marketing, creșterea volumului de informații privind destinația pentru părțile interesate, intensificarea utilizării activităților de promovare în comun prin găsirea unui subiect comun, introducerea unei colectări sistematice a datelor privind vizitatorii, îmbunătățirea calității promovării);
- *întărirea capacității* (dezvoltarea competențelor de lucru în echipă, a celor privind programarea, constituirea de parteneriate, rețele de colaborare, elaborarea de planuri de dezvoltare economică și locală, de studii și planuri de marketing, privind managementul destinațiilor și crearea, managementul, marketingul și promovarea de organizații de tip OMD¹⁹⁸;

Un alt rezultat al proiectului CARAT a fost elaborarea unui Studiu de marketing și promovare pentru regiunile partenere, care propune utilizarea unui mix format din materiale tipărite (broșuri, cataloage turistice, ghiduri, pliante, reclame, hărți turistice, comunicate publicitare, indicatoare), instrumente online (bloguri, feed-uri pe rețele online, etichete Tripadvisor, feed RSS, pictograme de partajare și ale rețelelor de socializare pe pagina de start și de contact, galerii pentru fotografii și videoclipuri etc.), colaborare și parteneriate în turism, inclusiv cele transfrontaliere¹⁹⁹.

La nivelul Consiliului Județean Maramureș funcționează un Serviciu de Turism și Promovare a Județului, cu un compartiment de promovare, un birou de turism și un compartiment Salvamont. Acestea se ocupă exclusiv de oferirea de informații și materiale de promovare, de reprezentarea județului la târguri de turism (inclusiv la Târgul Național de Turism al României 2015 - cu o ofertă dedicată turismului științific - pl@NETour, Târgul de Produse Tradiționale de la Berlin etc.) și conferințe internaționale, de consilierea și ghidarea turiștilor și ziariștilor de la publicațiile internaționale²⁰⁰. În domeniul marketingului regional, s-a lansat ideea unui brand regional – ECO MARAMUREȘ - vizând transformarea Maramureșului în cel mai curat județ din România din punct de vedere ecologic, moral, al agriculturii ecologice etc. Noul site Web al județului, funcțional din iulie 2014, are o secțiune importantă dedicată promovării județului. Maramureșul este prezentat din perspectivă culturală, istorică, economică, turistică, tradițională, demografică. Nu lipsește prezentarea monumentelor UNESCO din județ, a ariilor protejate, a meșterilor populari etc. Alte site-uri Web dedicate promovării județului sunt VISITMARAMURES.RO și TURISMMARAMURES.RO. Nu în ultimul rând, în cadrul proiectului ACCES2MOUNTAIN în județul Maramureș s-au marcat circa 100 km de piste de biciclete.

¹⁹⁸ Consiliul Județean Maramureș. Strategia de destinație turistică a regiunii carpatice realizat în cadrul proiectului CARAT

¹⁹⁹ Consiliul Județean Maramureș. Studiu de marketing și promovare pentru regiunea carpatică realizat în cadrul proiectului CARAT

²⁰⁰ <http://www.cjmaramures.ro/comunicate/serviciu-de-turism-si-promovare-a-judetului-la-consiliul-judetean-maramures>

La nivelul județului Maramureș au fost concepute, de-a lungul timpului, mai multe trasee/itinerarii turistice, dintre care putem menționa²⁰¹:

- Drumul Bisericii de Lemn;
- Drumul Meșteșugurilor Tradiționale;
- Drumul Verde;
- Pe bicicletă în Țara Lăpușului;
- Maramureș bucuria pe două roți.

În ceea ce privește activitatea culturală de la nivelul județului Maramureș, aceasta se poate rezuma la următorii indicatori:

- a) la nivelul instituțiilor de spectacol: în anul 2014 s-au organizat 422 de spectacole, în creștere cu 25,6% față de anul 2007, la care au participat 77.149 de spectatori (+76,9%). Cele mai multe spectacole au fost organizate de Teatrul Municipal Baia Mare (292, dintre care 160 la secția Dramă și 132 la secția Păpuși), respectiv de către Ansamblul Folcloric Național "Transilvania" – 130. Ca număr de spectatori, Ansamblul Folcloric "Transilvania" se plasează pe primul loc – 40.431 (+102,2% față de 2007), urmat de Teatrul Municipal Baia Mare – 36.718 (+55,6%);
- b) la nivelul cinematografele: în anul 2014 au fost organizate 10.484 de spectacole cinematografice (față de doar 752 în 2007), ceea ce a dus numărul de spectatori la 172.000 (față de doar 4.000), acest reviriment fiind pus pe seama inaugurării unui cinematograf modern în clădirea mall-ului din Baia Mare;
- c) la nivelul bibliotecilor publice: în anul 2014 s-au înregistrat 36.945 de cititori (-25,8% față de anul 2007), pentru care s-au eliberat 544.653 de volume (-25,7%).

Conform studiului "Vitalitatea Culturală a Orașelor din România în anul 2010", realizat de Centrul de Cercetare și Consultanță în domeniul Culturii din subordinea Ministerului Culturii, Municipiul Baia Mare ocupă locul 20 (din 46 de orașe analizate) la nivel național din perspectiva vitalității culturale (cu un indice de -0,01), ceea ce îl poziționează mult sub performanțele altor municipii reședință de județ din regiune (de ex. Cluj-Napoca, Oradea sau Bistrița), însă peste cele raportate pentru Satu Mare și Zalău. Punctele slabe ale municipiului sunt, conform studiului, cheltuielile reduse cu cultura din fonduri publice (locul 45/46) și infrastructura culturală (locul 21/46), în timp ce o poziționare bună se înregistrează în cazul activității ONG-urilor din domeniul culturii (locul 4/46)²⁰². Datele studiului sunt însă perimate, în condițiile în care acesta nu a mai fost actualizat în ultimii 5 ani, iar municipalitatea a alocat fonduri importante pentru revitalizarea instituțiilor de profil și a ofertei culturale a orașului.

Recent, Primăria Municipiului Baia Mare, cu sprijinul unei firme de consultanță, a elaborat Strategia de Dezvoltare Culturală a Municipiului Baia Mare 2015-2030, care cuprinde o serie de informații actualizate cu privire la cererea și oferta culturală locală, respectiv²⁰³:

²⁰¹ <http://www.visitmaramures.ro/index.php?lg=RO>

²⁰² Centrul de Cercetare și Consultanță în domeniul Culturii – "Vitalitatea Culturală a Orașelor din România în anul 2010"

²⁰³ Strategia culturală a municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030

- municipiul Baia Mare beneficiază de o rețea extinsă de instituții de cultură și susține o serie de evenimente cultural-artistice, fiind un centru polarizator al județului;
- la nivel local, rețeaua de instituții culturale cuprinde 4 muzee, 2 teatre, cinematografe, Complexul Astronomic, Casa de Cultură a Sindicatelor, Biblioteca Județeană "Petre Dulfu", 7 instituții și operatori culturali publici se află în subordinea Primăriei Baia Mare și a CJ Maramureș;
- patrimoniul cultural material imobil cuprinde 69 de monumente istorice clasate, adică 11,9% din totalul celor din județ;
- începând cu anul 2012, oferta cultural-artistică a municipiului cuprinde o serie de evenimente flagship dedicate diferitelor sărbători locale și internaționale, organizate cu sprijinul administrației locale: Primăvara Băimăreană, Ziua Artistului Plastic Băimărean, Ziua Internațională a Copilului, Ziua Scriitorului, Vara Băimăreană, Toamna Băimăreană – Sărbătoarea Castanelor, Iarna Băimăreană;
- în ceea ce privește participarea la spectacole, cu o medie de 393 spectatori/1000 de locuitori, municipiul Baia Mare are o poziționare similară cu a municipiilor de talie similară Arad și Satu Mare, dar inferioară Oradei, mai ales ca urmare a numărului mai mic de reprezentații; în schimb municipiul înregistrează valori mai ridicate acestora în cazul numărului de cititori din bibliotecile publice și al vizitatorilor în muzee;
- dintre cei 2.000 de locuitori chestionați la nivelul municipiului, 51% participă la o manifestare culturală o dată pe an, 38% de 2-3 ori pe an, în timp ce doar 8% lunar sau săptămânal. Motivele invocate de respondenți pentru participarea slabă la astfel de evenimente sunt lipsa timpului (63,4%) și a resurselor financiare (35,6%), lipsa de proximitate și de interes pentru oferta culturală fiind invocată de doar 15% dintre aceștia, mai ales de cei din zonele 93 mai izolate (de ex. Firiza-Blidari). Peste 80% dintre cetățeni s-au declarat mulțumiți de oferta culturală a municipiului, însă ancheta relevă și o educație culturală precară a publicului, cu așteptări nedefinite ale publicurilor nestructurate. Publicul baimărean are o apetență mai ridicată pentru concertele de muzică (74,9% din total), care sunt oferite în general gratuit de municipalitate), urmate de spectacolele de teatru (30,5% din total), pe fondul accesului facil și relativ ieftin la instituțiile de profil din municipiu. Pe de altă parte, consumul de expoziții de artă plastică este foarte redus, acesta fiind în general adresat persoanelor cu o educație culturală mai ridicată. Peste 85% dintre cetățenii municipiului alocă mai puțin de 100 de lei, 52% sub 50 de lei/lună, iar 10% niciun leu, cei mai mulți fiind focalizați pe asigurarea nevoilor de bază și subevaluând importanța culturii. Deși majoritatea cetățenilor din municipiu pot denumi cel puțin 2-3 instituții de cultură, peste jumătate nu cunosc nicio persoană care să lucreze în domeniul industriilor creative, ceea ce indică necunoașterea acestui concept. Relevant este și faptul că 87% dintre locuitori cred că dezvoltarea culturii va aduce prosperitate orașului. În vederea re poziționării municipiului ca pol turistic și cultural, cetățenii propun ca reperele identitare pentru brandul orașului să fie Turnul Ștefan (60%) și Centrul Istoric, singurul cu o tramă stradală în formă de inimă. Atributele asociate cel mai adesea gradului actual de dezvoltare al orașului sunt frumos (93,5%), curat (86,4%), în timp ce doar o treime îl consideră activ economic și prosper. De asemenea, 83,5% dintre locuitori văd Baia Mare ca un pol turistic și cultural la

orizontul 2030, în timp ce doar 51% îl văd centru industrial, iar 40% pol de tranzit între Ungaria, Ucraina și România. Deși 95% dintre locuitori ar dori ca orașul lor să devină un pol cultural și turistic, doar 52% ar fi dispuși să se implice direct pentru atingerea acestui țel, 68% cunoscând și faptul că Baia Mare candidează la statutul de Capitală Europeană a Culturii în anul 2021. Acest demers este susținut de peste 95% dintre locuitori, însă doar 58% dintre aceștia ar fi dispuși să și sprijine activitățile asociate;

- infrastructura culturală este concentrată în zona centrală a orașului, fiind ușor accesibilă publicului larg, municipiul fiind deficitar din perspectiva dotărilor pentru aducerea culturii în forul public. De asemenea, unele localuri sunt în litigiu și/sau subutilizate. Cele două săli ale Teatrului Municipal, cu o capacitate de 540 de locuri, se află în stare bună, dar fațadele celor două clădiri necesită reabilitare, ca și unele spații interioare, la care se adaugă necesitatea unor dotări sceno-tehnice. Biblioteca Județeană "Petre Dulfu" dispune de clădiri în stare bună, fiind necesare doar noi dotări logistice și de accesibilizare a patrimoniului pentru persoanele cu dizabilități. Galeria UAPR (150 de locuri) și Studio Arena 11, în care își desfășoară activitatea filială locală a Uniunii Artiștilor Plastici, se află în stare excelentă, Colonia Pictorilor (400-500 de locuri) se află în curs de reabilitare, în schimb Vila Wagner necesită lucrări de reabilitare și restaurare. Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară dispune de un teatru de vară descoperit cu 600 de locuri, de o secție pavilionară cu 4 săli și 200 de locuri, precum și de Muzeul Satului, fiind necesare lucrări de restaurare a unor depozite, de reorganizare a unor săli de expoziție, de acoperire și dotare a Teatrului de Vară, de renovare și dotare a Sălii Parter. Complexul Astronomic dispune de un imobil în stare bună cu 110 locuri, dar necesită dotarea cu un cinematograf 3D pentru utilizarea în scop educațional. Muzeul Județean de Artă funcționează într-un imobil de patrimoniu care necesită lucrări de restaurare exterioară și interioară, de reamenajare a spațiilor expoziționale și de actualizare a sistemelor de panotaj și securitate. Muzeul de Mineralogie "Victor Gorduza" dispune de un spațiu expozițional aflat în stare bună, care necesită amenajare și actualizare, dar și extinderea infrastructurii pentru dezvoltarea colecțiilor. Liceul de Artă funcționează în mai multe clădiri de patrimoniu și dispune de o sală de concerte de 274 de locuri, corpul vechi aflându-se în prezent în curs de restaurare. Casa Tineretului, cu o sală de spectacole de circa 400 de locuri, se află într-o stare bună și este utilizată în scop cultural, spre deosebire de Casa de Cultură a Sindicatelor, cu sală de 700 de locuri, aflată în stare avansată de degradare și utilizată în scop comercial de diverși chiriași.
- Informarea culturală de către presa locală se realizează deficitar la nivel local, fiind publicate anual sub 200 de materiale/an în presa scrisă cu privire la festivaluri de muzică, de teatru, lansări de carte, vernisaje, expoziții etc. În schimb, promovarea a fost mai intensă pe portalurile online ale ziarelor. Aceste informații iau mai mult forma știrilor cu privire la elemente de patrimoniu, manifestări culturale și personalități artistice locale, lipsind anchetele, editorialele și criticile, ceea ce indică o raportare marginală față de activitatea culturală, care nu adună audiențe largi;
- În ceea ce privește legătura dintre activitatea culturală și incluziunea socială, aceasta nu face obiectul unui număr mare de entități (excepție făcând, spre exemplu, Asociația Foter Fesztival și unele partide politice ale minorităților – FDGR și UDMR), comunitatea

maghiară fiind cea mai activă din punct de vedere cultural. Pe de altă parte SPAS Baia Mare a realizat doar în anul 2015 peste 45 de manifestări (concursuri, expoziții, workshop-uri, dezbateri publice, schimburi de experiență, campanii de conștientizare) pentru promovarea îmbătrânirii active, facilitarea accesului și integrarea persoanelor cu dizabilități, a celor defavorizate, a romilor, sprijinul medico-social etc. Alte organizații active în domeniul promovării dialogului între culturi, celebrării valorilor culturale și a tradiției etnice sunt Young Roma, CRCR Cluj-Napoca, Asociația Tinerilor Maghiari etc.

Viziunea Strategiei pentru orizontul anului 2030 este ca municipiul Baia Mare să devină cel mai puternic hub pentru industrii creative, o platformă culturală de tip plug&play, o comunitate implicată și progresistă, tolerantă și prosperă, cu publicuri diverse și bine structurate, un centru educațional care valorizează și valorifică talentul, o destinație favorită pentru turismul de tip city break, o reputație curată și corectă, o poveste de succes, cu dimensiune transfrontalieră.

Directiile majore de acțiune ale strategiei sunt²⁰⁴:

- Dezvoltarea consumului de produse culturale;
- Dezvoltarea calității produselor culturale;
- Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii culturale fizice;
- Sprijinirea creșterii economice prin industrii creative, IT&C, design specializat;
- Promovarea schimbării și incluziunii sociale.

De asemenea, sunt vizate 6 categorii de capital: uman, cultural, economic, patrimonial, simbolic și administrativ.

Programele și proiectele prioritare vizate de strategie sunt²⁰⁵:

1. Centre comunitare culturale în toate cartierele orașului;
2. Centrul pentru excelență în managementul cultural;
3. Platformă Multimedia și Spațiu de Creație;
4. Centru de Asistență și Microfinanțare în Turism;
5. Centrul pentru Industrii Creative Cuprom;
6. Cadrul pentru Cultură;
7. Rețea de display-uri culturale;
8. Aplicație mobilă pentru viața culturală a orașului;
9. Reabilitarea infrastructurii culturale existente (Teatrul Municipal, Cinema Dacia, Casa de Cultură, Teatrul de Păpuși, Teatrul de Vară etc.);
10. "Orașul ca o scenă" – conversia de spații neconvenționale în spații culturale (Esplanada Săsar, Piața Gării, Piața Izvoarele, Piața Libertății, Piața Păcii, Piața Universității);
11. Restaurarea și reintroducerea în circuitul turistic a unor obiective de patrimoniu (Casa Iancu de Hunedoara, Casa Pokol, Cinema Minerul, Colonia Pictorilor, Vila Wagner);
12. Campanie Branding Urban Baia Mare;
13. Centrul multimedia cu spații de tip makerspace;
14. Incubator/Accelerator de Afaceri pentru Industrii Creative;

²⁰⁴ Strategia Culturală a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030

²⁰⁵ Idem

15. Organizarea de festivaluri gastronomice, de teatru, de film documentar, street-art, experimental etc.;
16. EcoPark Firiza;
17. Sistem de piste de biciclete;
18. Reabilitare drumuri Ferneziu-Firiza;
19. Reabilitarea arterelor principale Baia Mare;
20. Academia de Arte.

Pentru realizarea proiectelor sus-menționate și a tuturor celor incluse în strategia culturală este necesară alocarea a circa 4,5% din bugetul anual al municipiului, până la orizontul anului 2021, față de 2,7% în 2015. În total, peste 25 de mil. Euro ar trebui investite pentru proiectul Capitală Europeană a Culturii, doar din bugetul local, în perioada 2016-2023, în timp ce cultura, în ansamblul său, va beneficia de sume anuale între 2,5 mil. Euro (2016) și 7,4 mil. Euro (2023)²⁰⁶.

Astfel, în anul 2015, municipiul Baia Mare și-a depus dosarul de candidatură la statutul de Capitală Europeană a Culturii 2021, fiind selectată între cele 4 orașe finaliste din România, alături de Cluj-Napoca, Timișoara și București. Candidatura este axată pe ideea de regenerare a unui fost oraș minier și industrial prin cultură, emblematică pentru acesta fiind Școala de Pictură, un curent artistic care individualizează comunitatea în context regional și diversitatea etnică și religioasă. În scopul pregătirii candidaturii a fost înființată Fundația "Baia Mare 2021", care a strâns în jurul său multe personalități de la nivel local și național, ONG-uri, instituții publice etc.

2.5. Capitalul Uman

2.5.1. Evoluția și structura populației

La Recensământul General al Populației și Locuințelor din anul 2011, județul Maramureș avea o populație stabilă (rezidentă) de 478.569 de locuitori, ceea ce reprezenta 2,4% din populația totală a României și 18,4% din cea a regiunii Nord-Vest. Din perspectiva numărului de locuitori, județul ocupă poziția a III-a la nivel regional (după Cluj și Bihor) și locul 16 la nivel național²⁰⁷. Pentru data de 1 ianuarie 2015, INS a estimat populația rezidentă a județului la 470.287 de locuitori, dintre care 269.500 în mediul urban (57,3%) și 200.787 de locuitori în mediul rural (42,7%)²⁰⁸. Prin urmare, în perioada post-recensământ, populația recensământului a continuat să scadă, într-un ritm probabil mai accentuat decât în estimările INS, care nu pot surprinde în întregime fenomenul migrației interne și externe.

²⁰⁶ Strategia Culturală a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030

²⁰⁷ INS. Baza de date TEMPO Online

²⁰⁸ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

În ceea ce privește populația legală (cu domiciliul) a județului Maramureș, aceasta era în 2011 de 532.132 de locuitori, iar în anul 2015 de 525.846²⁰⁹. Diferența de circa 55.000 de persoane dintre populația legală și cea stabilă este dată de maramureșenii care s-au locuiesc efectiv în alt județ sau în altă țară, fără însă a opera modificarea domiciliului sau a reședinței în documentele de identitate. Această diferență este mai mare în mediul urban (circa 48.000 de persoane), în comparație cu mediul rural (8.000 de persoane). Explicația constă din faptul migrația din mediul urban a fost mai intensă în ultimii 15-20 de ani, ca urmare a existenței unei populații tinere (generațiile numeroase născute în perioada comunistă, mai ales în anii 70 și 80), mai bine instruite și calificate, implicit și mai predispusă la mobilitate teritorială, mai ales după restructurarea unor sectoare industriale. Pe de altă parte, încă de la jumătatea anilor 90, în jurul centrelor urbane, mai ales a municipiului Baia Mare, se manifestă un fenomen de remigrație urban-rural (suburbanizare), caracterizat prin reorientarea multor orășeni către sate, unde costul vieții este mai scăzut, condițiile de mediu mai favorabile și există posibilități de practicare a unor activități informale (de ex. agricultură).

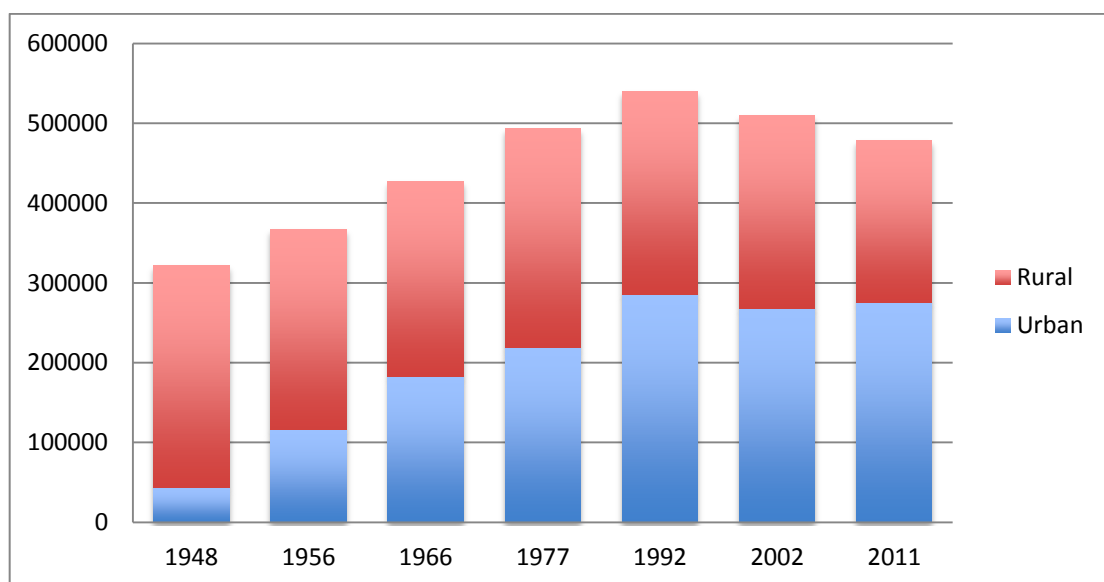

Figura 53 - Dinamica populației stabile a județului Maramureș, pe medii de rezidență, în perioada 1948-2011

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale recensămintelor din perioada 1948-2011

După cum se poate observa din figura de mai sus, populația județului a crescut într-un ritm destul de accelerat (o medie de 1,55% pe an) până în anul 1992, după care a început să scadă. În intervalul 1992-2011, populația stabilă a județului a scăzut cu 11,4%, în timp ce pentru perioada dintre ultimele două recensăminte (2002-2011), scăderea populației stabile a fost de 6,2%, mai puțin accentuată decât cea înregistrată la nivel național (-7,2%), dar mai accentuată decât media înregistrată la nivel regional (-5,1%). Pe medii de rezidență, populația stabilă a crescut cu 2,6% în mediul urban și a scăzut cu 15,9% în rural²¹⁰, însă, în condiții comparabile (fără considerarea comunelor Dragomirești, Săliștea de Sus, Șomcuta Mare, Tăuții-Măgherauș și

²⁰⁹ INS. Baza de date TEMPO Online

²¹⁰ INS. Rezultatele definitive ale recensămintelor din perioada 1948-2011

Ulmeni) care au devenit orașe în acest interval), scăderea a fost mai accentuată în cazul orașelor (-8,6%, față de -3,5% în mediul rural), ca urmare a amplitudinii mai mari a fenomenului migrației interne și externe.

Figura 54 - Dinamica populației stabile a UAT-urilor din județul Maramureș, în perioada 2002-2011

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale recensămintelor din 2002 și 2011

Din totalul populației stabile, în anul 2015, 269.500 de persoane (57,3% din total) locuiau în mediul urban, iar 200.787 în mediul rural (42,7%). Din perspectiva gradului de urbanizare (57,3%, față de 54% la nivel național)²¹¹, județul Maramureș ocupă o poziție medie în context național. Ponderea populației urbane a crescut continuu la nivel județean, în perioada 1948-2011, atât pe fondul migrației rural-urban, cu precădere în perioada comunistă, cât și a procesului de reurbanizare (cel mai amplu din țară, în funcție de numărul noilor orașe), concretizat în trecerea în categoria urbană a 5 localități rurale: Dragomirești, Săliștea de Sus, Șomcuta Mare, Tăuții-Măgherauș și Ulmeni (2004)²¹². Cu toate acestea, putem afirma că acest proces de reurbanizare a fost, în mare parte, unul artificial, în condițiile în care două dintre comune nu îndeplinesc nici măcar criteriul minimal din Legea nr. 351/2001 cu privire la numărul de locuitori pentru a deveni oraș (5.000 de locuitori). De asemenea, nici criteriile legate de infrastructura tehnico-edilitară și de dotarea cu echipamente publice nu au fost respectate în totalitate la trecerea acestor comune în categoria localităților urbane.

²¹¹ INS. Baza de date TEMPO Online

²¹² PATJ Maramureș

Din perspectiva structurii populației pe sexe, 231.568 (49,2%) sunt bărbați, iar 238.719 femei (50,8%), în ultimele decenii manifestându-se la nivelul județului o tendință de feminizare, concretizată în creșterea ponderii femeilor cu circa un punct procentual. Totuși, aceasta este mai puțin pronunțată în comparație cu media regională și națională (51,1%)²¹³. Feminizarea populației este mai pronunțată în mediul urban, unde femeile reprezintă 51,5% dintre locuitori, spre comparație cu mediul rural, unde populația feminină reprezintă doar 49,8% din total. Numărul femeilor îl depășește pe cel al bărbaților doar în intervalul de vârstă 50 de ani și peste, ca urmare a supramortalității masculine.

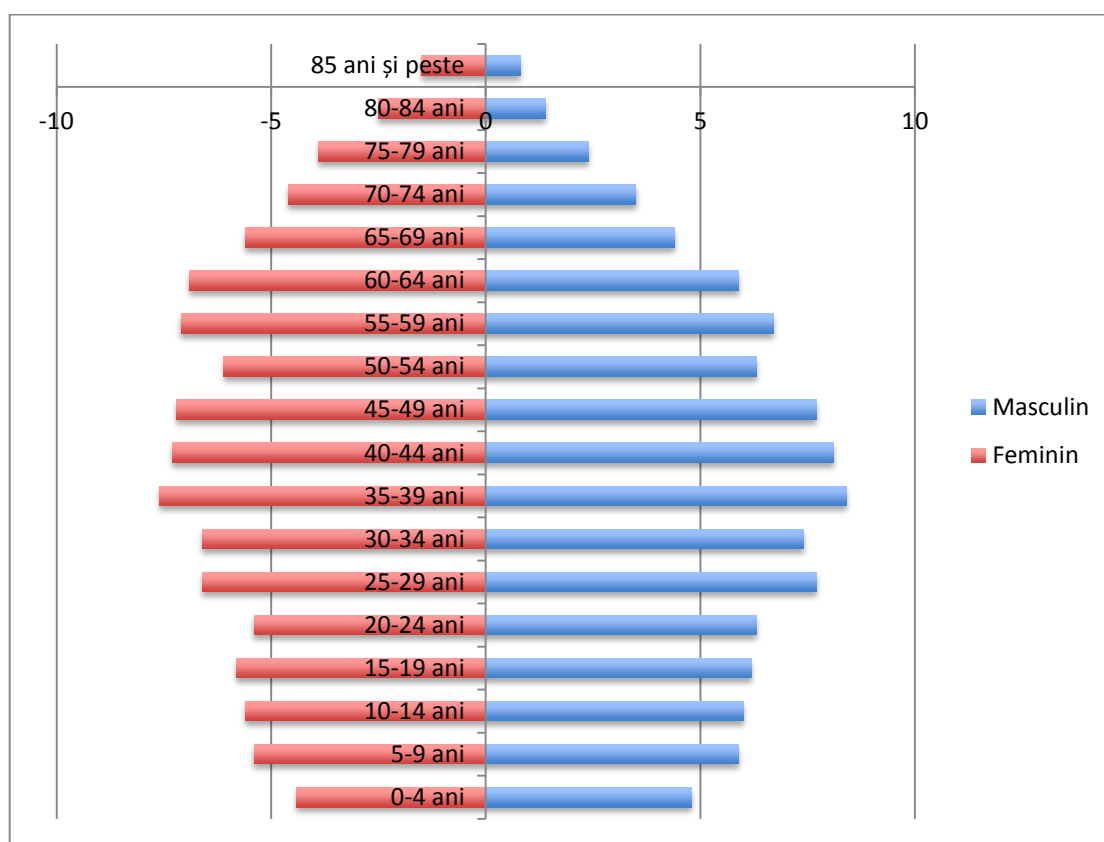

Figura 55 - Piramida vârstelor populației județului Maramureș, pe sexe, la nivelul anului 2015

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Din perspectiva structurii pe vârste a populației, se remarcă faptul că județul Maramureș este afectat de un proces treptat de îmbătrânire demografică, media de vârstă a populației fiind, în anul 2015, de 40 de ani, cu circa un an sub media națională și regională. Forma piramidei vârstelor indică o îngustare continuă a acesteia, corespunzând scăderii dramatice a natalității după anul 1989 până la valori minime istorice, dar și o pondere ridicată a populației adulte, în vârstă de muncă (mai ales între 25 și 64 de ani), care corespunde generațiilor născute în perioada comunistă, când exista o politică de încurajare a natalității, inclusiv prin interzicerea

²¹³ INS. Baza de date TEMPO Online

avorturilor. Acest excedent de resurse de muncă în raport cu oportunitățile limitate de ocupare la nivel local a condus, de altfel, și la amplificarea fenomenului migrației interne și externe după 1990.

Rata de dependență a populației după vârstă, determinată ca raport între persoanele vârstnice (peste 65 de ani) și cele tinere (0-14 ani) era, în anul 2015, de 95% la nivelul județului Maramureș, față de 102% la nivel regional și 110% la nivel național. Deși numărul tinerilor îl depășește încă pe cel al vârstnicilor, scăderea natalității din ultimii ani, migrația populației tinere, precum și înaintarea în vârstă a generațiilor numeroase născute în anii 50, va conduce în următorii ani la imposibilitatea de regenerare a forței de muncă de la nivelul județului și la un potențial deficit al acesteia pe termen mediu și lung.

Din perspectiva structurii pe vârste a populației, județul Maramureș se încadrează în categoria celor mai întinerite județe din România, ponderea persoanelor de peste 65 de ani în totalul populației fiind de 15,3%, față de o medie regională de 15,9%, respectiv națională de 17%²¹⁴. Diferența se constată mai ales la grupele de vârstă de peste 70 de ani, semnificativ mai reduse ca pondere la nivelul județului Maramureș.

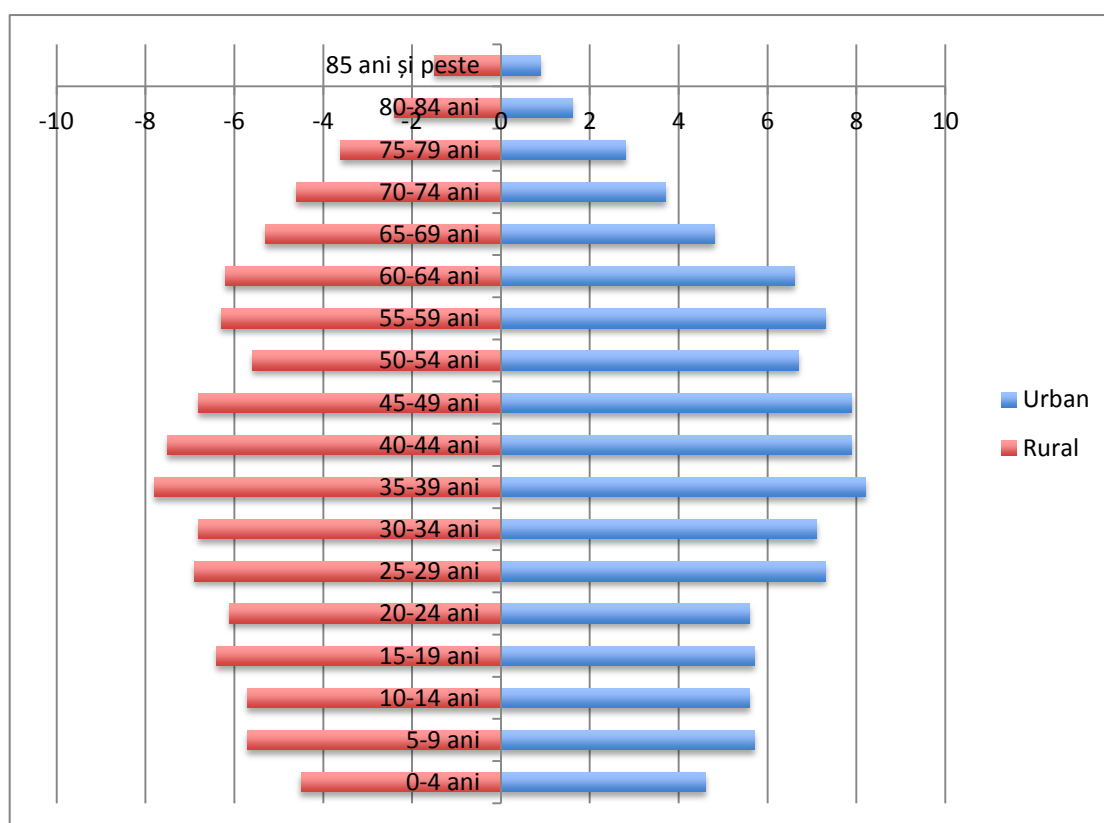

Figura 56 - Piramida vârștelor populației județului Maramureș, pe medii de rezidență, la nivelul anului 2015

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

²¹⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

Analiza structurii populației pe vârste și medii de rezidență reflectă faptul că procesul de îmbătrânire al populației este mult mai accentuat în mediul rural (17,3% dintre locuitori au peste 65 de ani, iar rata de dependență după vârstă este de 107%), în comparație cu mediul urban (13,9%, respectiv 87%)²¹⁵. Cele mai mari diferențe se remarcă la grupele de vârstă 40-64 de ani, care sunt semnificativ mai bine reprezentate în mediul urban, corespunzând migrației intense a forței de muncă dinspre mediul rural în perioada comunistă. Pe de altă parte, în mediul rural o pondere mai ridicată au grupele de vârstă de peste 70 de ani.

În pofida situației din prezent, actuala formă a piramidei vârstelor va conduce în următorii 10-15 ani la o accentuare a îmbătrânirii demografice, mai ales la nivelul orașelor, pe fondul înaintării în vârstă a persoanelor de peste 40 de ani. Pe de altă parte, spre deosebire de alte județe din România (mai ales din partea de sud, dar și din regiune – de ex. Sălaj), comunele din județul Maramureș au încă un potențial semnificativ de regenerare a populației, dată fiind ponderea ridicată a tinerilor din contingentul fertil (cu precădere între 25 și 40 de ani).

Aprofundând analiza la nivel de unitate administrativ-teritorială (UAT), se observă diferențe majore cu privire la gradul de îmbătrânire demografică, după cum urmează²¹⁶:

- Localități cu un grad de dependență demografică subunitar (numărul de vârstnici este mai mic decât cel al tinerilor) și cu perspective de creștere/stabilizare demografică: Baia Mare, Sighetu-Marmației, Baia Sprie, Borșa, Cavnic, Seini, Tăuții-Măgherauș, Ulmeni, Vișeu de Sus, Ardușat, Băița de sub Codru, Bistra, Cicârlău, Colțău, Coroieni, Ieud, Moisei, Poienile de sub Munte, Remetea Chioarului, Remeți, Repedea, Ruscova, Sălsig, Sărășău, Satulung. În cazul orașelor cu o tradiție urbană mai îndelungată și care au fost puternic industrializate în perioada comunistă, mai ales a municipiului Baia Mare, structura mai favorabilă a piramidei vârstelor e dată de faptul că au atras în mod tradițional forță de muncă tânără, mai ales din mediul rural, în timp ce în cazul orașelor mici și a comunelor sus-menționate de rata mai ridicată a natalității. Se remarcă din această perspectivă localitățile cu o pondere ridicată a populației de etnie romă și ucraineană (Poienile de sub Munte, Ulmeni, Colțău, Repedea, Sălsig, Satulung, Ardușat etc.), cu o fertilitate peste medie (conform datelor Centrului de Cercetări Demografice al Academiei Române, rata fertilității totale este de 3,1 copii în rândul femeilor române, față de doar 1,3 în cazul celor de etnie română);
- Localități confruntate cu declin demografic, cu risc de depopulare, ca urmare a procesului avansat de îmbătrânire demografică (grad de dependență de peste 150%, adică peste 1,5 vârstnici/tânăr): Ariniș, Asuaju de Sus, Bicăz, Boiu Mare, Budești, Cupșeni, Desești, Oarța de Jos, Poienile Izei, Rona de Jos, Strâmtura, Valea Chioarului, Vima Mică. Acestea sunt în general localități greu accesibile de pe rețeaua majoră de transport și/sau amplasate la distanțe mari de centrele urbane polarizatoare (de ex. la granița cu județele Satu Mare și Sălaj - Țara Codrului și Țara Chioarului, în zona montană), cu posibilități limitate de ocupare la nivel local și de practicare a

²¹⁵ Idem

²¹⁶ INS. Baza de date TEMPO Online

navetismului, ceea ce a condus la un fenomen amplu de migrație a populației tinere, apte de muncă, încă de la începutul perioadei comuniste.

În ceea ce privește structura etnică a populației, 82,9% dintre locuitorii județului s-au declarat, la recensământul din 2011, români, urmați de maghiari (7,2%), ucraineni (6,8%) și romi (2,7%). La acestea se adaugă alte minorități (0,4% din populație), nesemnificative însă din punct de vedere numeric (germani, italieni, evrei, turci, ruși-lipoveni, slovaci etc.). Pentru 5,7% dintre locuitorii județului etnia nu este cunoscută, aceștia nefiind găsiți la reședință de către recenzori²¹⁷. Prin raportare la situația de la nivel național și regional, putem afirma că județul Maramureș se remarcă printr-o diversitate etnică deosebită, specifică mai multor județe din zona Transilvaniei.

Față de recensămintele anterioare se constată o creștere a ponderii populației de etnie romă, de la 1,2% în 1992, la 1,7% în 2002, respectiv la 2,7% în prezent, atât pe fondul creșterii naturale, cât și a scăderii numărului de romi care anterior s-au declarat, din diferite motive, de etnie română sau maghiară. Chiar și în prezent, este foarte probabil ca numărul persoanelor de etnie romă să fie subestimat și ponderea acestora să fie de minim 5% din populația județului. Pe de altă parte, populația de etnie maghiară din județ s-a restrâns de la 10,2% în 1992, la 9,1% în 2002 și la 7,2% în 2011, pe fondul îmbătrânirii comunității, dar și a migrației interne și externe. O evoluție similară a avut și comunitatea germană, care și-a redus ponderea de la 0,6% la 0,2%, din aceleași motive. Ponderea populației de etnie ucraineană s-a menținut constantă, iar cea a populației de etnie română a crescut de la 81,1% în 1992, la 82,9% în prezent.

O mențiune specială merită făcută aici cu privire la comunitatea evreiască, care număra în perioada interbelică peste 40.000 de persoane (13% din populația totală a județului), concentrate mai ales în mediul urban (Sighetu-Marmației – 38,6% din populația totală, Vișeu de Sus – 31,6%, Borșa – 22%, Șomcuta Mare – 11,4%, Baia Mare – 11,1%, Seini – 11%, etc.) și care număra astăzi sub 50 de membri²¹⁸. Dispariția completă a acestei etnii este pusă pe seama fenomenului deportărilor din anii 40, urmată de un fenomen de emigrare în masă a supraviețuitorilor pogromului.

Comunitățile de ucraineni din județul Maramureș sunt relativ compacte, concentrate fiind într-un număr mic de comune, unde reprezintă etnia majoritară: Repedea (97,3% din populația totală), Poienile de sub Munte (96,3%), Ruscova (92,9%), Bistra (87,2%), Rona de Sus (86,3%), Remeți (72%) și Bocicoiu Mare (53,7%). Populația de etnie maghiară este majoritară în doar două comune (Câmpulung la Tisa – 70,8% din populația totală și Colțău – 55,3%), dar deține ponderi de peste 10% din populația totală în mai multe localități urbane și rurale (Baia Mare, Sighetu-Marmației, Baia Sprie, Căvnic, Seini, Târgu Lăpuș, Tăuții-Măgherauș, Ariniș, Remetea Chioarului, Ulmeni și Băiuț - în ultimele două cu o pondere de peste 20%). Comunitatea germană este concentrată în proporție de 2/3 în orașul Vișeu de Sus, fiind cunoscuți ca "țipțeri", o adaptare în limba română a termenului german „zipser”, care vine de la Comitatul

²¹⁷ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

²¹⁸ <http://varga.adatbank.transindex.ro>

Zips, ținutul de proveniență al acestui grup. Mici comunități germane mai există și la Baia Mare, Sighetu-Marmației, Seini, Baia Sprie sau Borșa. În ceea ce privește comunitatea de romi, această este concentrată în câteva localități urbane și rurale, mai ales din zona de sud-vest a județului, precum Colțău (38,1% din populația totală), Ulmeni (22,4%), Satulung (20,4%), Coroieni (19,7%), Șomcuta Mare (14,5%), Sălsig (10,6%), Remetea Chioarului, Valea Chioarului, Copalnic-Mănăstur etc.²¹⁹. Aceste comunități sunt cele mai expuse riscului de sărăcie și excluziune socială, manifestat mai ales în rândul persoanelor de etnie romă, pe diferite planuri (acces la educație, sănătate, ocupare etc.).

În ceea ce privește structura confesională, aceasta este mult mai diversă decât cea etnică. Cu toate acestea, la recensământul din 2011, 79,4% dintre locuitorii județului Maramureș s-au declarat ortodocși, 5,1% romano-catolici, 4,9% greco-catolici, 3,7% penticostali, 3,6% reformați, 1,3% martorii lui Iehova, 0,8% adventiști de ziua a 7-a, 0,5% bapțiști, 0,2% creștini după Evanghelie, 0,1% creștini de rit vechi etc., în timp ce pentru 5,7% dintre maramureșeni informația cu privire la confesiune rămâne necunoscută. Populația de confesiune ortodoxă este majoritară în toate localitățile din județ, inclusiv în cele locuite preponderent de ucraineni, excepție făcând doar comunele Colțău și Câmpulung la Tisa, cu o populație majoritar maghiară. Minoritățile religioase din județ sunt concentrate la nivel teritorial după cum urmează:

- romano-catolicii: Sighetu-Marmației, Baia Sprie, Cavnic, Tăuții-Măgherauș, Băiuț, Câmpulung la Tisa (peste 10% din populația totală, preponderent de etnie maghiară);
- greco-catolicii: Seini, Băsești, Călinești, Câmpulung la Tisa, Giulești, Ieud, Sărăsău, Șișești (peste 10% din total, preponderent de etnie română);
- penticostalii: Ulmeni, Ariniș, Băița de sub Codru, Mireșu Mare, Oncești, Poienile de sub Munte, Repedea, Ruscova, Sălsig (peste 10% din total, preponderent de etnie romă și ucraineană);
- reformații: Seini, Târgu Lăpuș, Ulmeni, Câmpulung la Tisa, Colțău, Remetea Chioarului (peste 10% din total, preponderent de etnie maghiară);
- martorii lui Iehova: Rona de Sus;
- adventiștii: Leordina²²⁰.

Din perspectiva nivelului de studii, populația județului Maramureș are un nivel de instruire redus în context național și chiar regional. Astfel ponderea persoanelor cu studii superioare este de doar 11,3%, față de 14,4% la nivel național și 14,2% la nivelul regiunii Nord-Vest. Totuși, se remarcă faptul că 25,2% dintre locuitorii cu vârsta de 25-29 ani, 20,1% dintre cei de 30-34 de ani și 15,5% dintre cei de 35-39 de ani au studii universitare²²¹, ceea ce creează perspective favorabile pentru dezvoltarea economică a județului. Ponderea mai redusă a populației cu studii superioare în comparație cu alte județe din regiune (de ex. Cluj), poate fi pusă pe accesul mai dificil la servicii educaționale de nivel superior, oferta facultăților din județ fiind destul de restrânsă.

²¹⁹ INS. Rezultatele definitive ale RGPIR 2011

²²⁰ Idem

²²¹ Idem

Pe de altă parte, 26,3% dintre locuitori au studii liceale și postliceale, procent mai ridicat decât cel înregistrat la nivel național (27,6%) și regional (28,4%). Cu toate acestea, 41,2% dintre locuitori, mai ales cei vârstnici din mediul rural, au absolvit doar studii primare și gimnaziale, iar 1,4% dintre maramureșeni sunt analfabeți²²², ponderea acestora în rândul populației vârstnice fiind și mai ridicată.

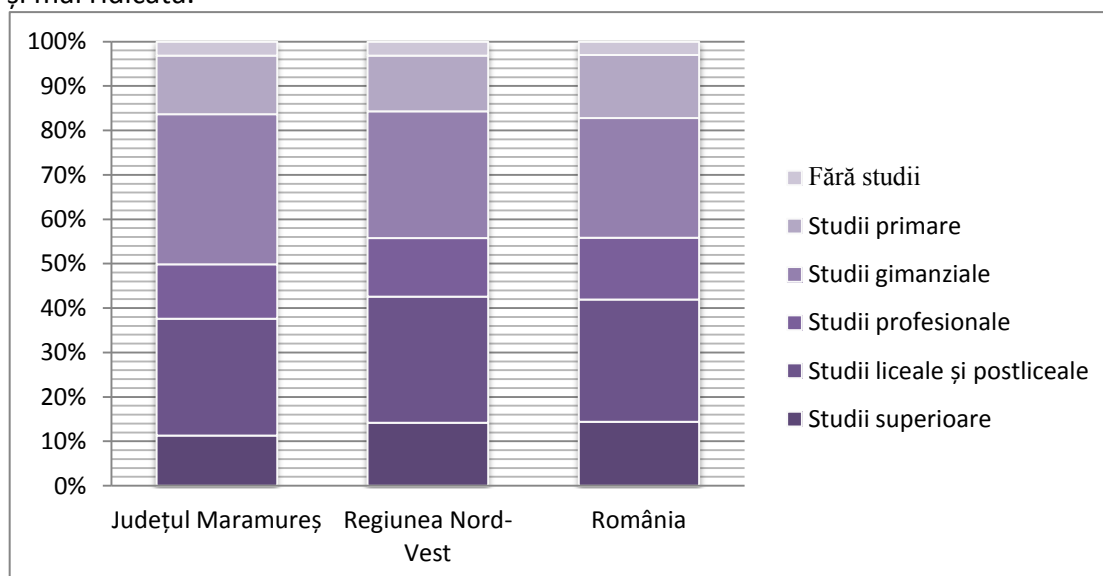

Figura 57 - Structura populației după nivelul de instruire, în anul 2011, la nivel județean, regional și național

Sursa: INS, Baza de date Tempo Online

Ponderea populației cu studii superioare depășește 10% doar în localitățile Baia Mare (23,6% din total), Sighetu-Marmației (13,3%), Târgu Lăpuș (11%) și Baia Sprie (10,5%), dar și în unele localități mai mici din Zona Metropolitană Baia Mare (Tăuții-Măgherauș, Groși, Recea) care au atras în ultimii ani populație din centrul urban polarizator fiind antrenate în procesul de suburbanizare. De cealaltă parte, o pondere mai ridicată a analfabeților se înregistrează în localitățile cu o pondere ridicată a populației de etnie romă sau cu o populație îmbătrânită: Coroieni (6,6% din total), Ardușat (5,4%), Poienile Izei (5,2%), Șieu (4,3%), Suci de Sus (3,6%), Rona de Jos (3,5%) etc.²²³

2.5.2. Mișcarea naturală a populației

Dacă în perioada comunistă județul Maramureș se caracteriza printr-o rată a natalității superioară mediei naționale și similară cu cea înregistrată în județele din Moldova, după 1990 aceasta a scăzut de la 15,8% la 8,1% în 2014. Această valoare se plasează sub media națională (8,3%) și regională (8,8%)²²⁴, declinul natalității fiind una dintre principalele amenințări la adresa dezvoltării județului, în contextul în care acesta accentuează fenomenul de îmbătrânire

²²² INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

²²³ Idem

²²⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

demografică. Printre cauzele declinului natalității din județ se numără condițiile socio-economice vitrege pentru întemeierea unei familii, tendința de a amâna nașterea în favoarea dezvoltării personale sau carierei, dar și migrația masivă a populației tinere. Rata natalității continuă să fie cu circa un punct procentual mai ridicată în mediul rural în comparație cu cel urban (8,7% față de 7,7%, în anul 2014)²²⁵.

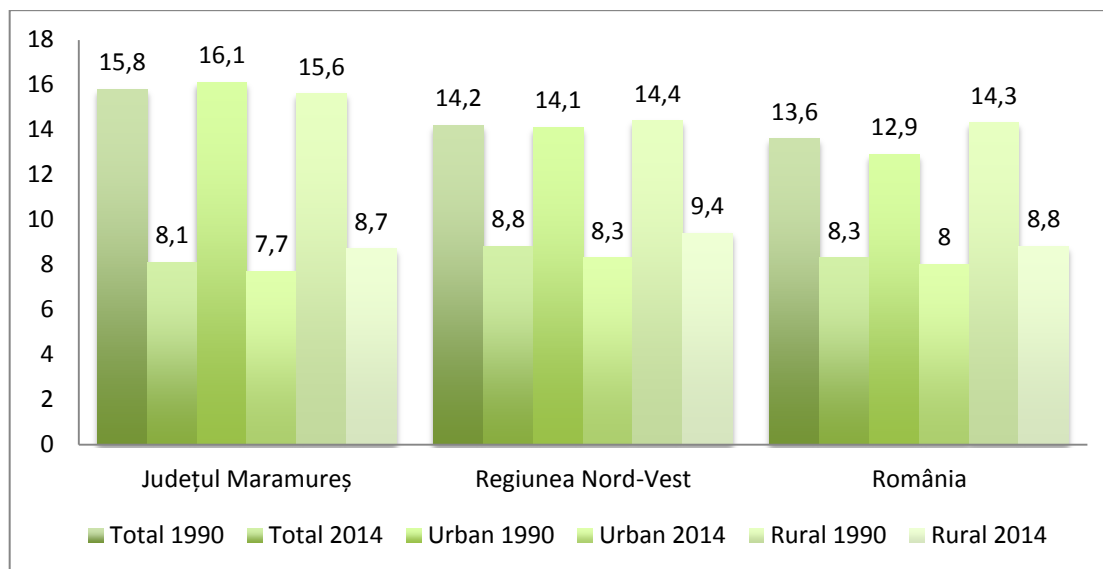

Figura 58 - Evoluția ratei natalității, la nivel județean, regional și național, pe medii de rezidență, în perioada 1990-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Merită menționat și faptul că, din cei peste 4.000 de născuți vii anual ai căror mame își au domiciliul în județul Maramureș, doar circa 80% locuiesc efectiv în județ, restul având reședința în alt județ sau stat²²⁶. În altă ordine de idei, circa 1.000 de certificate de naștere din străinătate sunt transcrise anual de către autoritățile din județ, situație determinată de numărul mare de familii tinere stabilite în alte țări.

În interiorul județului, deși tendința de scădere este generalizată, rata natalității variază de la o localitate la alta, fiind influențată direct de structura pe vârste, cea etnică, dar și de nivelul de dezvoltare socio-economică. Astfel, valori medii de peste 10% ale natalității, în perioada 2010-2014, se înregistrează în localitățile: Borșa, Șomcuta Mare, Ulmeni, Ardușat, Băița de sub Codru, Bistra, Colțău, Coroieni, Poienile de sub Munte, Remetea Chioarului, Repedea, Ruscova, Sălsig, Satulung. O caracteristică comună a acestor localități este ponderea ridicată a populației de etnie romă sau ucraineană, care înregistrează o rată a natalității mult mai ridicată decât populația majoritară. La polul opus, regăsim localitățile Săliștea de Sus, Ariniș, Băiuț, Bogdan Vodă, Boiu Mare, Călinești, Câmpulung la Tisa, Cupșeni, Dumbrăvița, Groși, Oarța de Jos,

²²⁵ INS. Baza de date TEMPO Online

²²⁶ Idem

Oncești, Poienile Izei, Rona de Jos, Strâmtura, Vadu Izei, Valea Chioarului – cu o rată a natalității sub 7%²²⁷.

În ceea ce privește rata mortalității, aceasta a variat în ultimul deceniu între 10-11% la nivelul județului Maramureș, ajungând în 2014 la 10,5%, sub media regională (10,9%) și națională (11,4%), ca urmare a ponderii mai scăzute a populației vârstnice (mai ales a celei de peste 70 de ani). Față de anul 1990, rata mortalității a crescut cu 0,8 puncte procentuale, creșterea fiind înregistrată la nivelul ambelor medii de rezidență, însă fenomenul continuă să fie mult mai prezent în mediul rural (12,3%), față de cel urban (9,3%)²²⁸, ca urmare a procesului de îmbătrânire demografică mai avansat al populației de la sate.

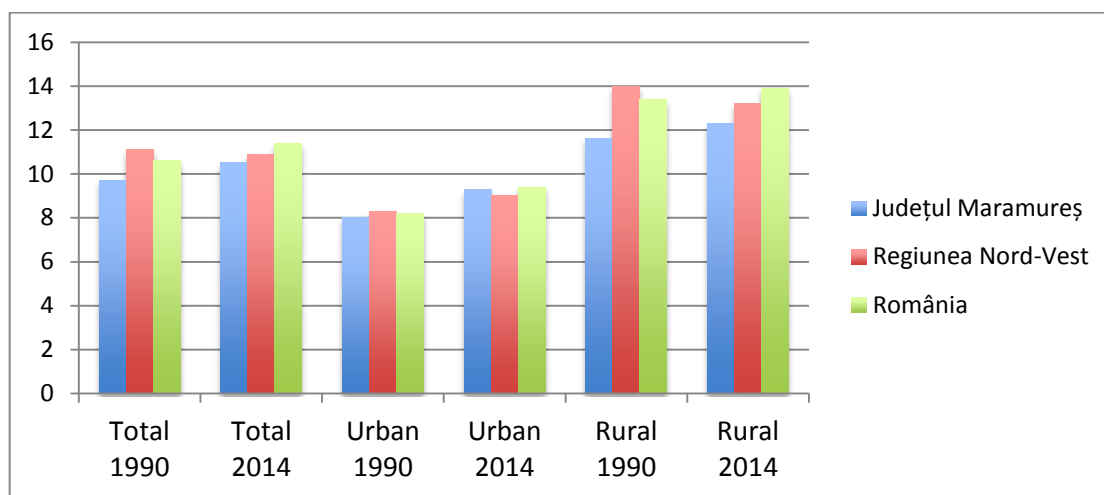

Figura 59 - Evoluția ratei mortalității, la nivel județean, regional și național, pe medii de rezidență, în perioada 1990-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Cea mai redusă rată a mortalității s-a înregistrat în orașele cu o pondere scăzută a populației vârstnice (Baia Mare, Sighetu-Marmației, Borșa, Cavnic), precum și în unele comune cu o populație mai întinerită (Colțău, Ieud, Poienile de sub Munte, Remeți, Repedea, Ruscova, Sărăsău). La polul opus, fenomenul mortalității depășește cu mult media județeană în comunele cu o pondere ridicată a populației de peste 65 de ani, precum: Ariniș, Asuaju de Sus, Băsești, Bicz, Boiu Mare, Botiza, Budești, Desești, Oarța de Jos, Săcălășeni, Valea Chioarului, Vima Mică. Aceste localități au reprezentat, în general, bazine de populație tânără care a migrat încă de la jumătatea secolului trecut către municipiul Baia Mare²²⁹.

În ceea ce privește fenomenul mortalității infantile, acesta s-a înscris pe o curbă descendentă în ultimele două decenii, de la 28,2% în 1990, la valoarea de 8%, în 2014, sub media națională (8,8%) și similară cu rata înregistrată la nivel regional (7,8%). Totuși aceasta se menține peste nivelul înregistrat în Europa de Vest și există diferențe majore între rata mortalității infantile în

²²⁷ Idem

²²⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

²²⁹ Idem

mediul urban (5,7%) și cea din mediul rural (11%). Comunele care au înregistrat cele mai multe decese ale copiilor cu vârsta sub 1 an, în perioada 2010-2014, sunt Poienile de sub Munte, Satulung, Săcel, Repedea, Remetea Chioarului, Colțău²³⁰. Cauzele sunt legate de asistența medicală precară la care au acces gravidele și nou-născuții din aceste zone, dar și de starea socio-economică a familiilor.

În aceste condiții, sporul natural al populației înregistrează valori negative la nivelul județului Maramureș încă din anul 2002 (excepție făcând doar anul 2008), soldul cumulativ negativ din perioada 2002-2014 fiind de circa 5.000 de persoane, contribuind nesemnificativ la scăderea cu circa 40.000 de locuitori a populației județului din acest interval. Prin urmare, componenta migrațională internă și externă este responsabilă în proporție de circa 90% de scăderea populației Maramureșului. În mediul urban, anul 2014 a fost primul de după 1990 când s-a înregistrat un ușor deficit natural (-1,6%), pe fondul unui declin accentuat al natalității. În schimb, sporul natural din mediul rural a fost permanent negativ după 1993 și a înregistrat un sold total de peste -9.000 de persoane²³¹, în perioada 1994-2014, acesta fiind doar parțial compensat de remigrație (urban-rural). Prin urmare, spre deosebire de mediul urban, sporul natural negativ este principala cauză a scăderii populației rurale a județului.

La nivelul anului 2014, sporul natural al populației județului a ajuns la -4,8%, unul dintre cele mai scăzute din România, situat sub media regională (-4,4%) și cea națională (-2,4%). În mediul urban, sporul natural a fost de -0,7%, iar în cel rural de -9,4%. Spre comparație, în anul 1990, sporul natural era unul pozitiv (+0,3%), din care în mediul urban +4,5%, iar în cel rural -3,3%²³².

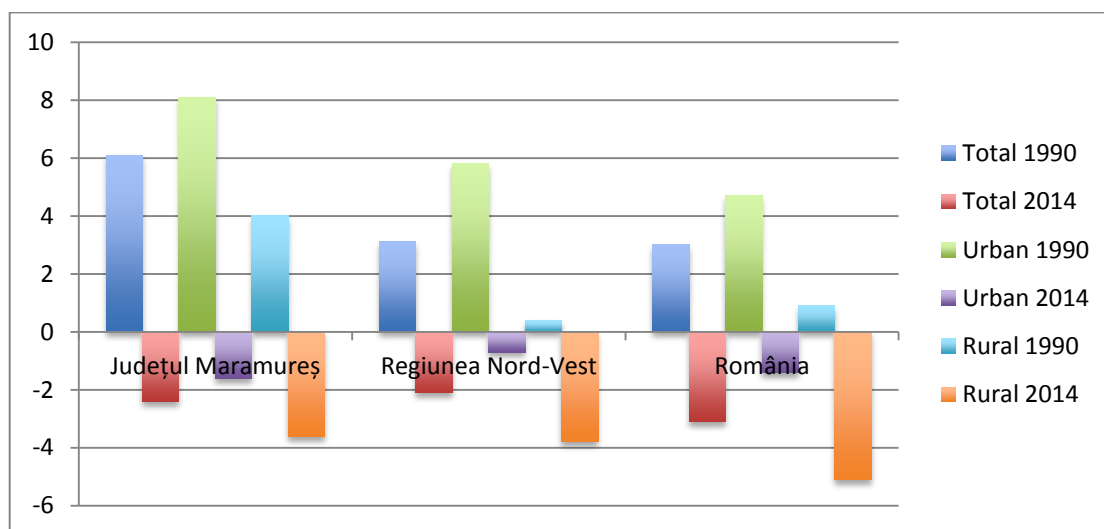

Figura 60 - Evoluția sporului natural, la nivel județean, regional și național, pe medii de rezidență, în perioada 1990-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

²³⁰ INS. Baza de date TEMPO Online

²³¹ Idem

²³² Idem

În perioada 2010-2014, singurele localități din județ care au înregistrat un spor natural mediu pozitiv au fost Baia Mare, Borșa, Ulmeni, Bistra, Colțău, Coroieni, Ieud, Poienile de sub Munte, Remetești, Repedea, Ruscova, Sărăsău, Satulung. La polul opus, cel mai ridicat deficit natural s-a înregistrat în comunele cu un grad avansat de îmbătrânire a populației și cu acces deficitar la servicii medicale de calitate: Asuaju de Sus, Bicăz, Boiu-Mare, Oarța de Jos, Valea Chioarului, Vima Mică, Poienile Izei, Ariniș, Băsești, Desești, Cupșeni, Strâmtura (sub -8%)²³³.

2.5.3. Mișcarea migratorie a populației

Cuantificarea fenomenului migrației este dificilă în lipsa unei baze de date permanent actualizate cu privire la numărul persoanelor plecate pe termen lung sau scurt în străinătate. Totuși cifre destul de exacte cu privire la migrație se pot obține din bilanțul total al populației județului Maramureș. După cum am indicat anterior, populația județului a scăzut cu aproape 70.000 de persoane, în perioada 1992-2014, dintre care deficitul natural a reprezentat doar circa 5.000 de persoane. Prin urmare, circa 65.000 de persoane (12% din populația totală) au părăsit în total județul în ultimele două decenii. Pe acest interval, soldul oficial (cu operarea modificării de domiciliu în documentele de identitate) al migrației interne și externe a populației a fost, per ansamblul județului Maramureș, de 32.800 de persoane²³⁴. Prin urmare, există o diferență de circa 32.000 de persoane care și-au schimbat reședința, fără operarea acestei modificări în documentele de identitate. În altă ordine de idei, conform estimărilor INS, există o diferență între populația legală și cea rezidentă a județului de circa 56.000 de persoane²³⁵. Indiferent de abordarea statistică adoptată, este evident faptul că peste 10% din populația județului a migrat în ultimele două decenii, cei mai mulți în străinătate.

Dintre persoanele născute, de-a lungul timpului, în județul Maramureș și care locuiesc în alte județe ale țării, se remarcă ponderea ridicată a celor care au migrat către județul Timiș (18,3%), Arad (14,5%), Satu Mare (14%), Cluj (10,4%), București (5,3%), Sălaj (4,5%), Bihor (3,9%), Hunedoara (3,6%)²³⁶. Totuși, în ultimii ani se remarcă o reorientare în preferința persoanelor care părăsesc județul Maramureș către zona municipiului Cluj-Napoca, care este atractiv ca destinație de studii superioare și ca ofertă de locuri de muncă, mai ales în domenii înalt-calificate. Astfel, se remarcă faptul că, pe lângă schimburile de populație interjudețene predictibile cu județele din regiune, locuitorii județului s-au îndreptat de-a lungul timpului și către centre urbane mai îndepărtate, precum Timișoara sau București.

În ceea ce privește fluxurile de populație care au imigrat către județul Maramureș de-a lungul timpului, se remarcă cele dinspre județele Satu-Mare (27,9% din total), Sălaj (21,9%), Cluj (7,3%), Bistrița-Năsăud (3,9%)²³⁷, toate din regiunea Nord-Vest, dovedind că județul are o capacitate de polarizare redusă. Singurele județe cu care Maramureșul înregistrează în mod

²³³ INS. Baza de date TEMPO Online

²³⁴ Idem

²³⁵ Idem

²³⁶ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

²³⁷ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

tradițional o balanță migratorie pozitivă sunt Sălaj și Satu Mare, municipiul Baia Mare polarizând zonele rurale de la periferia acestora (Țara Codrului, Țara Chioarului etc.). Totuși, aceste fluxuri sunt în scădere, pe fondul îmbătrânirii populației, a migrației externe, a capacității tot mai ridicate de polarizare a Clujului, așadar migrația internă nu va reprezenta o sursă majoră de creștere a populației județului Maramureș nici pe viitor.

În ceea ce privește migrația intrajudețeană, aceasta a antrenat până în prezent circa 46.000 de persoane (peste 9% din populația totală a județului). Fluxurile preponderente au fost rural-urban (39,1% din total), urban-urban (29,8%), urban-rural (16,1%) și rural-rural (15%). Prin urmare, aceasta s-a soldat cu un spor migratoriu pozitiv pentru orașe de peste 10.000 de persoane, în defavoarea ruralului.²³⁸ Până la începutul anilor 90, fluxurile migrației preponderente au fost cele rural-urban, aproape 20.000 de locuitori din satele județului migrând către orașe, cu precădere către municipiul Baia Mare, pe fondul procesului de industrializare și urbanizare forțată din perioada comunistă. După 1990, pe fondul declinului economic al orașelor din județ, dar și a presiunilor generate de piața imobiliară, de creșterea costului vieții și de aspectele de mediu, am asistat la o reorientare a fluxurilor de migrație dinspre orașe către localitățile rurale de proveniență (proces de remigrație) sau către cele din imediata apropiere a centrelor urbane, cu precădere a municipiului Baia Mare (proces de suburbanizare sau periurbanizare). Acestea au devenit atractive pentru locuitorii orașelor, dar și pentru relocarea unor companii, pe fondul disponibilității terenurilor pentru construcția de locuințe individuale, facilități de comerț, servicii și producție, la prețuri mult inferioare celor din mediul urban, beneficiind adesea și de condiții de mediu și peisagistice mai favorabile (nivel mai redus de poluare, proximitatea unor cursuri de apă, păduri etc.).

Prin urmare, analiza fenomenului migrației intra-județene din perioada 2010-2014 indică un sold migratoriu pozitiv cu valori ridicate în localitățile din imediata apropiere a municipiului Baia Mare: Groși (+24,3%), Recea (+19,8%), Tăuții-Măgherauș (+9,8%), Săcălășeni (+12,3%), Fărcașa (+9,7%), Ardușat (+9,6%), Ariniș, Boiu-Mare, Remetea Chioarului, Satulung, Coaș, Colțău, Dumbrăvița, Bicăz, Cicârlău (peste 5%). Acestea au beneficiat în ultimii ani de un flux în creștere de migranți dinspre municipiu, care a condus chiar la creșterea populației stabile, compensând declinul natural al unor sate anterior îmbătrânite (de ex. Groși, Săcălășeni). O tendință similară s-a înregistrat și în jurul municipiului Sighetu-Marmației, chiar dacă la o scară mai mică, principalele comune beneficiare fiind: Sărășău (+5,1%) și Câmpulung la Tisa (+5,1%).²³⁹

La polul opus, regăsim o serie de comune relativ îndepărtate de centrele urbane și greu accesibile (amplasate în zone montane), cu excedent de forță de muncă, care nu sunt atractive pentru procesul de remigrație urban-rural și care au continuat să înregistreze deficit migratoriu: Băiuț (-10,3%), Poienile de sub Munte (-7,7%), Budești (-6,1%), dar și municipiul Baia Mare (-5,4%), cu precădere pe fondul fenomenului de suburbanizare.²⁴⁰

²³⁸ Idem

²³⁹ INS. Baza de date TEMPO Online

²⁴⁰ INS. Baza de date TEMPO Online

În ceea ce privește fenomenul de migrație externă, recensământul din 2011 consemnează doar un număr de 29.841 de persoane (5,2% din populația județului) plecate temporar în străinătate, care au putut fi recensate, dintre care 48,4% în Italia, 20,2% în Spania, 10,9% în Franța, 4,8% în Marea Britanie, 2,9% în Germania, 2,7% în Portugalia, 2,4% în Austria, 2% în Belgia ș.a.m.d. Dintre acestea, 55,1% erau bărbați, iar 44,9% femei. Cele mai multe persoane plecate temporar aveau vârsta cuprinsă între 25-34 ani (32,6%) și 35-44 ani (23,1%). De asemenea, 50,1% dintre aceștia locuiau în urban, iar 49,9% în rural. În ceea ce privește localitatea de proveniență a persoanelor plecate temporar în străinătate, se remarcă cu cele mai mari valori Borșa (22,2% din totalul migranților), Baia Mare (8,3%), Moisei (3,6%), Sighet (3,2%), Seini (2,9%), Vișeu de Sus (2,8%), Repedea (2,7%), Săliștea de Sus (2,7%), Ieud (2,6%), Poienile de sub Munte, Fărcașa, Vișeu de Jos, Rozavlea, Remeți, Leordina, Dragomirești, Baia Sprie, Ulmeni, Cupșeni, Bistra, Căvnic etc²⁴¹. Se observă că fenomenul este mai intens în zona Maramureșului Istoric, unde exista un rezervor important de forță de muncă (rata ridicată a natalității în perioada comunistă), cu perspective foarte limitate de ocupare la nivel local.

La acestea se adaugă 13.579 de persoane plecate în străinătate pentru o perioadă mai îndelungată (2,3% din populația județului), dintre care 52% bărbați și 48% femei, 63,1% provenind din mediul urban și 36,9% din rural. Localitățile cu cel mai mare număr de persoane plecate pe termen lung în străinătate sunt Baia Mare (34,4% din totalul migranților), Sighetu-Marmației (11,2%), Rona de Sus (4,5%), Târgu Lăpuș (4,4%), Bocicoiu Mare (4,3%), Baia Sprie (3,5%), Cicârlău (3,1%), Vișeu de Sus (2,9%), Tăuții-Măgherauș (2,7%) etc. Prin urmare, circa 7,5% din populația recensată a județului este implicată în procesul de migrație, procent mai mare decât cel înregistrat la nivel regional (6,6%) și național (5,5%)²⁴². Totuși, trebuie menționat faptul că, în realitate, numărul emigranților ar putea fi mult mai mare decât cel identificat la recensământ, dată fiind diferența de peste 56.000 de persoane dintre populația stabilă și cea legală a județului și faptul că multe persoane nu au putut fi contactate de recenzori. Per ansamblu, cumulând migranții pe termen scurt și lung, cele mai afectate localități de acest fenomen sunt Borșa, Dragomirești, Săliștea de Sus, Seini, Bistra, Bocicoiu Mare, Cernești, Cicârlău, Cupșeni, Fărcașa, Gârdani, Groși Țibleșului, Ieud, Leordina, Moisei, Petrova, Remeți, Repedea, Rona de Jos, Rona de Sus, Rozavlea, Săcel, Sărăsău, Șișești, Suciu de Sus și Vișeu de Sus (toate cu peste 20% din populația cu domiciliul plecată în străinătate)²⁴³.

În acest context, singurele localități care au înregistrat un bilanț demografic pozitiv în ultimii ani sunt, în general, cele din jurul centrelor urbane, mai exact a municipiului Baia Mare, unde se manifestă fenomenul de suburbanizare (Tăuții-Măgherauș, Colțău, Groși, Recea, Satulung, Fărcașa, Ardușat)²⁴⁴.

²⁴¹ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

²⁴² Idem

²⁴³ Idem

²⁴⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

2.5.4. Prognoza populației

Potrivit unui studiu realizat de către Prof. Univ. Dr. Vasile Ghețău, directorul Centrului pentru Cercetări Demografice al Academiei Române, populația regiunii Nord-Vest, și implicit a județului Maramureș, va scădea cu 5,4% până în anul 2030, respectiv cu 16,3% până în anul 2050, sub media națională de 8,2%, respectiv 20,6%. În acest context, județul Maramureș va număra circa 452.000 de locuitori în 2030 și 400.000 în anul 2050, față de peste 550.000 la începutul anilor 90. De asemenea, vârsta medie a populației va crește de la 39 de ani, în 2011, la 45 de ani, în 2050, cu implicații majore asupra sistemului de asigurări medicale și sociale, dar și a pieței muncii.

2.6. Sănătate și servicii sociale

2.6.1. Sănătate

Județul Maramureș dispune de o rețea relativ extinsă și diversificată de unități medicale, publice și private, care asigură atât servicii de asistență primară, cât și specializate, complexe.

La nivelul anului 2014, această rețea cuprindea următoarele tipuri de unități:

Tip de unitate medicală	Total unități	- din care publice	- din care private	Dinamica față de anul 2007
Spitale	11	8	3	0
Ambulatorii de specialitate	3	1	2	-8
Ambulatorii integrate spitalelor	10	8	2	+9
Centre de sănătate	1	1	0	-1
Dispensare medicale	5	5	0	0
Centre de sănătate mintală	2	2	0	+2
Centre de diagnostic și tratament	1	1	0	+1
Centre medicale de specialitate	4	1	3	+4
Cabinete medicale de medicină generală	12	1	11	-9
Cabinete medicale școlare	17	17	0	+1
Cabinete medicale studențești	1	1	0	0
Cabinete medicale de familie	270	162	108	+12
Cabinete stomatologice	326	68	258	+62
Cabinete stomatologice școlare	2	2	0	-2
Societăți stomatologice civile medicale	1	0	1	+9
Cabinete medicale de specialitate	249	35	214	+47
Societăți civile medicale de	3	1	2	0

specialitate				
Farmacii	197	8	189	+72
Puncte farmaceutice	21	1	20	+20
Depozite farmaceutice	1	0	1	-6
Laboratoare medicale	74	46	28	+49
Laboratoare de tehnică dentară	77	15	62	+10
Centre de transfuzie sanguină	1	1	0	0
Alte tipuri de cabinete medicale	6	6	0	-8

Sursa: INS, Baza de date Tempo Online

Analiza infrastructurii medicale în perioada 2007-2014 reflectă restrângerea sectorului public, prin închideri, comasări, restructurări și reorganizări de unități, concomitent cu o puternică dezvoltare a sectorului privat, reflectată în creșterea numărului de clinici private, inclusiv cu spitalizare continuă și de zi, a numărului de cabinete medicale de specialitate, stomatologice, de laboratoare de analize și de tehnică dentară, de farmacii și puncte farmaceutice. Cu toate acestea, sectorul public încă reunește cele mai importante unități medicale din județ, precum spitalele, serviciile medicale de urgență, de sănătate mintală, de medicină legală, transfuzia sanguină, precum și anumite specialități care nu sunt încă oferite de unități private etc.

Distribuția unităților medicale în județ este neuniformă la nivel județean, existând diferențe atât între mediul urban și rural, cât și între municipiul Baia Mare, cu o ofertă complexă și diversificată de unități medicale, și orașele mai mici din județ. Astfel, în mediul rural, ca și în unele orașe mici (Șomcuta Mare, Ulmeni, Dragomirești, Săliștea de Sus, Tăuții-Măgherăuș) se furnizează doar servicii medicale de bază, acestea beneficiind, de regulă, doar de cabinete de medicină de familie în centrul de comună, de puncte sanitare în unele sate componente, de cabinete stomatologice și de farmacii sau puncte farmaceutice. Excepție face doar comuna Poienile de sub Munte, cea mai mare din județ funcție de numărul de locuitori, care dispune de un centru de sănătate cu 10 paturi și de un laborator de analize medicale, respectiv Ocna Șugatag unde funcționează, de asemenea, un astfel de laborator. Laboratoare de tehnică dentară se găsesc doar în comunele Băiuț, Moisei și Săcălășeni. Toate comunele din județ beneficiază de servicii de medicină de familie, dar comunele Gârdani, Oncești și Poienile Izei, care au un număr foarte mic de locuitori, au locuitorii arondați la medicii de familie din comunele învecinate. În ceea ce privește asistența stomatologică, există 25 de comune fără astfel de cabinete, unele cu o populație relativ numeroasă (de ex. Mireșu Mare, Ocna-Șugatag, Botiza, Ruscova, Bistra, Strâmtura, Suciul de Sus, Repedea, Săpânța, Călinești, Coroieni, Cupșeni etc.)²⁴⁵.

²⁴⁵ INS. Baza de date TEMPO Online

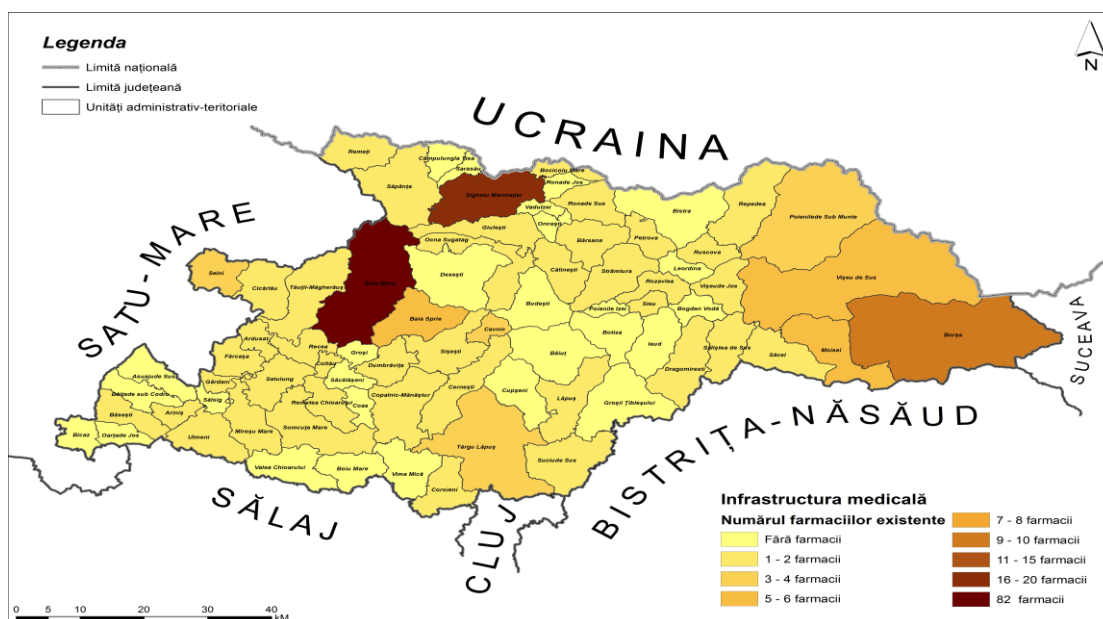

Figura 61 - Cabinetele medicale din județul Maramureș, în anul 2014

Sursa: Planșă proprie elaborată pe baza datelor furnizate de INS, Baza de date TEMPO Online

De asemenea, există farmacii în majoritatea comunelor din județ, excepție făcând Călinești, Boiu Mare, Coltău, Gârdani, Ieud, Oarța de Jos, Poienile Izei și Sălsig²⁴⁶.

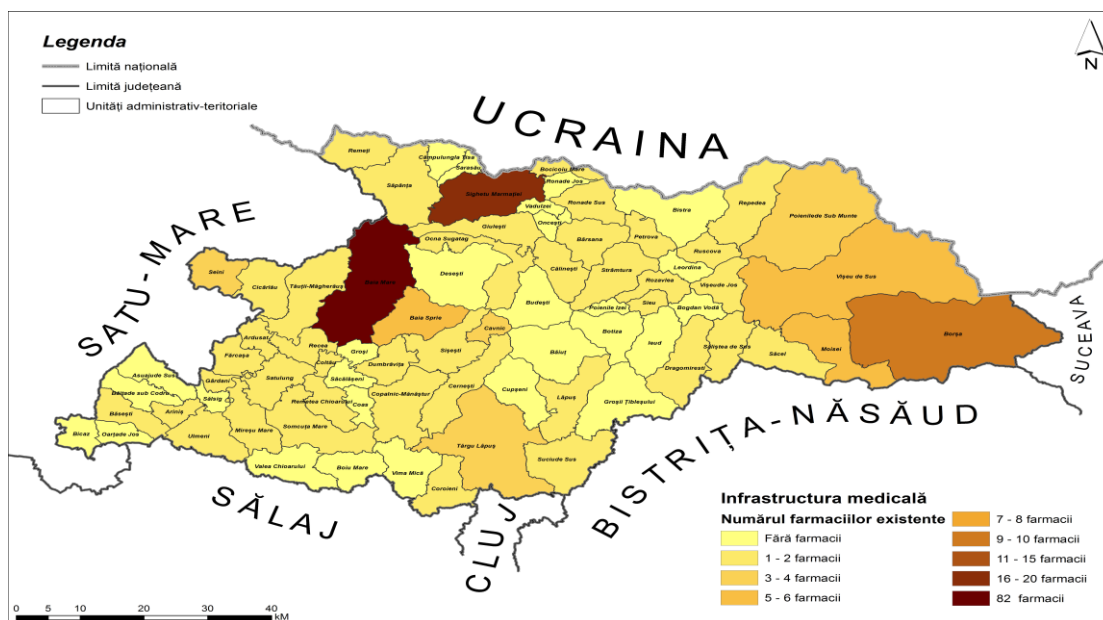

Figura 62 - Farmaciile din județul Maramureș, în anul 2014

Sursa: Planșă proprie elaborată pe baza datelor furnizate de INS, Baza de date TEMPO Online

²⁴⁶ Idem

În ceea ce privește numărul de paturi de spital, acesta a scăzut cu 20,5%, în intervalul 2007-2014, până la 2.802, dintre care 2.721 sunt în sistemul public (-21,9%), iar 81 în cel privat (+102,5%). Dintre acestea, 185 sunt pentru specialitățile obstetrică-ginecologie (-25,4%), 180 pentru pediatrie (-20,7%), iar 10 sunt în centre de sănătate (-33,3%). Din perspectiva numărului de paturi la 1000 de locuitori, cu o valoare de 5,9, județul Maramureș se situează sub media regională (6,9) și națională (6,5)²⁴⁷, aici procesul de restructurare a sistemului spitalicesc din ultimii ani fiind mai pronunțat prin raportare la centrele medicale universitare din regiune, precum Cluj-Napoca sau chiar Oradea.

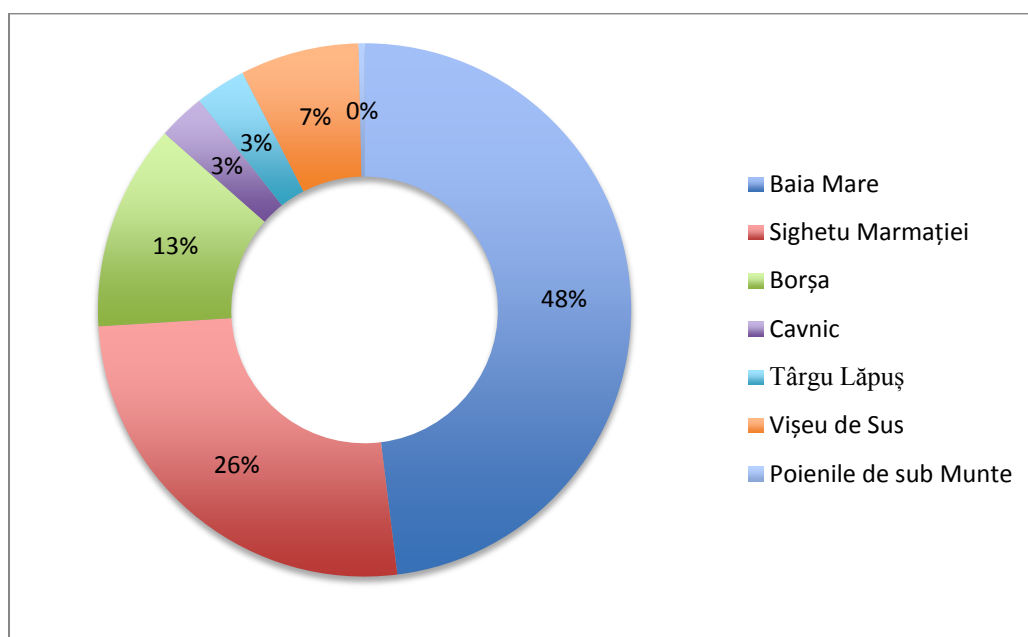

Figura 63 - Numărul de paturi de spital pe centre medicale din județul Maramureș, în anul 2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Și din această perspectivă, se observă o concentrare a infrastructurii spitalicești în municipiul Baia Mare (48% din total – 1.346 de paturi), urmat de Sighetu Marmăției (26% - 728 de paturi), ambele cu rol de deservire microregională, și Borșa (13% - 350 de paturi), unde funcționează un spital de recuperare ce deservește pacienți din mai multe județe. În perioada 2007-2014, s-a înregistrat o scădere a numărului de paturi la unitățile spitalicești din toate aceste localități²⁴⁸.

²⁴⁷ INS. Baza de date TEMPO Online

²⁴⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

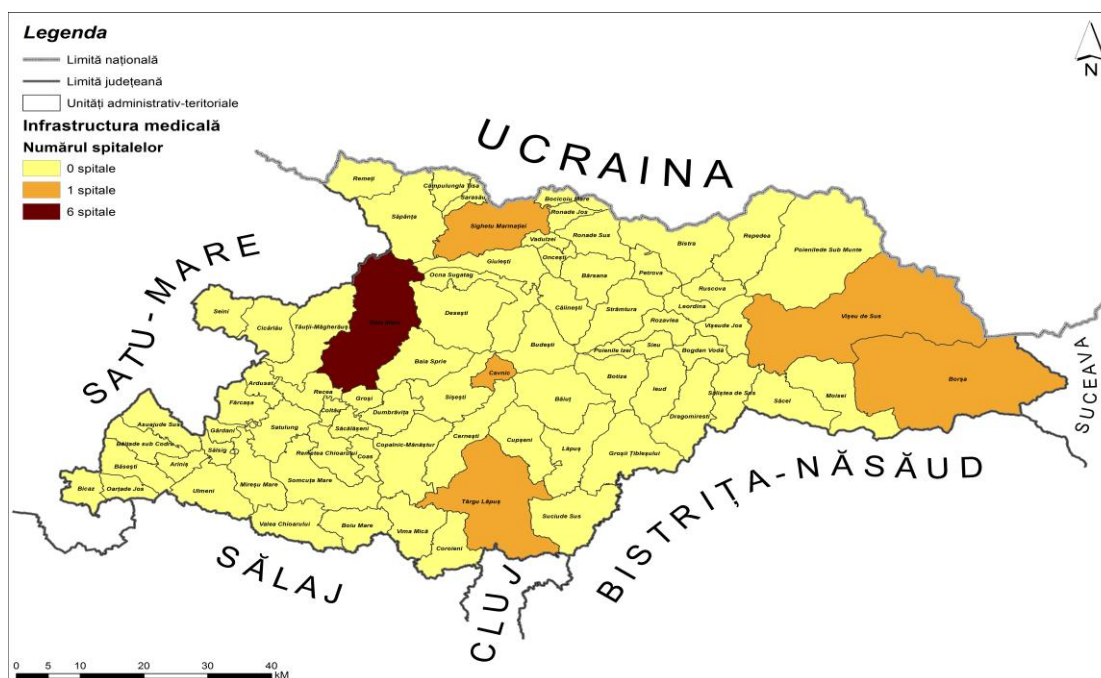

Figura 64 - Unitățile spitalicești din județul Maramureș, în anul 2014

Sursa: Planșă proprie elaborată pe baza datelor furnizate de INS, Baza de date TEMPO Online

Cele mai importante unități spitalicești din județ sunt:

- 1) **Spitalul Județean de Urgență "Dr. Constantin Opreș" Baia Mare** – este cea mai mare și mai complexă unitate spitalicească din județul Maramureș, de categoria a III-a conform clasificării Ministerului Sănătății, înregistrând, în anul 2014, 37.000 de internări în regim de spitalizare continuă, 16.400 în regim de spitalizare de zi și 230.300 de consultații în ambulatoriu. Spitalul dispune de 920 de paturi, la care se adaugă 70 de paturi pentru spitalizarea de zi și 20 pentru însoțitori. Spitalul are 18 secții, 16 compartimente, o Unitate de Primire Urgențe – SMURD, farmacie internă, unitate de transfuzii, bloc operator, săli de naștere, 7 laboratoare, un compartiment de endoscopie digestivă, serviciul județean de medicină legală, un centru de sănătate mintală (staționar de zi pentru copii), centru de hemodializă, ambulatoriu integrat cu 32 de cabinete, cabinet de planificare familială, ambulatoriu de specialitate pentru sportivi, laborator de recuperare, medicină fizică și balneologie, secție de medicina muncii și boli profesionale, cabinet de medicină dentară de urgență etc. În această unitate medicală lucrează peste 1.200 de salariați, fiind unul dintre cei mai importanți angajatori din municipiu. Unele secții și compartimente din acest spital sunt unice la nivel județean și se adresează unui număr potențial de aproape 500.000 de pacienți (de ex. hematologie, reumatologie, neurochirurgie, chirurgie plastică și microchirurgie reconstructivă, medicina muncii, terapie intensivă coronarieni, ortopedie pediatrică, chirurgie toracică, chirurgie orală și maxilo-facială, toxicologie, arși, neuro-psihiatrie infantilă, chirurgie vasculară, recuperare pediatrică, gineco-oncologie, radioterapie, nefrologie etc.)²⁴⁹.

²⁴⁹ <http://www.spitalbjbm.ro>

- 2) **Spitalul de Boli Infecțioase și Psihiatrie Baia Mare** – este o unitate medicală specializată, de categoria a V-a, care a înregistrat, în anul 2014, 5.000 de internări în regim de specializare continuă, 8.500 în regim de spitalizare de zi, 14.600 de consultații în ambulatoriu și 11.200 la camera de gardă. Unitatea are 135 de paturi și dispune de 3 secții (boli infecțioase, dermato-venerologie, psihiatrie), cu compartimente de boli infecțioase copii și HIV-SIDA, la care se adaugă un centru de sănătate mintală (staționar de zi), farmacie, 2 laboratoare și ambulatoriu integrat cu 3 cabinete. În cadrul unității lucrează aproape 200 de salariați, dintre care 10% medici²⁵⁰.
- 3) **Spitalul de Pneumoftiziologie Baia Mare** – este o unitate medicală de categoria a V-a, care a înregistrat, în anul 2014, un număr de 5.500 internări în regim de spitalizare continuă, 1.600 în regim de spitalizare de zi, 23.700 de consultații în ambulatoriu și 6.500 la Dispensarul TBC. Acesta dispune de 210 paturi, la care se adaugă 5 pentru însoțitori și 8 în regim de spitalizare de zi, organizate pe 4 secții (Pneumologie I, II, III și Pneumologie Copii), compartimente de chirurgie toracică, ATI, recuperare medicală, îngrijiri paleative. Spitalul dispune și de un compartiment de primiri urgențe, de farmacie, 3 laboratoare, compartiment de endoscopie bronșică, bază de tratament, ambulatoriu integrat cu 4 cabinete și dispensar TBC. Unitatea are peste 200 de salariați, din care 10% medici²⁵¹.
- 4) **Spitalul Municipal Sighetu Marmăției** – spital de categoria a IV-a, acesta este a doua unitate medicală ca mărime din județ, deservind o bună parte din regiunea Maramureșului Istoric. Anual, spitalul deservește peste 16.000 de pacienți internați și oferă peste 90.000 de consultații în ambulatoriu. Unitatea are un număr de 728 de paturi, organizate pe 16 secții și 10 compartimente, la care se adaugă un compartiment de primiri urgențe, farmacie, 4 laboratoare, un centru de sănătate mintală, un dispensar TBC, 9 dispensare medicale și un ambulator integrat cu 18 cabinete²⁵².
- 5) **Spitalul Orășenesc Vișeu de Sus** – spital de categoria a IV-a, care înregistrează anual peste 3.000 de internări. Acesta dispune de 202 paturi, organizate pe 4 secții și 10 compartimente, la care se adaugă un dispensar TBC, 2 laboratoare paraclinice, farmacie, punct de transfuzie, ambulatoriu integrat cu 9 cabinete. Tot în subordinea spitalului funcționează și Centrul de Sănătate Poienile de sub Munte, cu doar 10 paturi²⁵³.
- 6) **Spitalul Orășenesc Târgu Lăpuș** - unitate spitalicească de categoria a IV-a, înregistrează anual 3.000 de pacienți internați, 12.500 de consultații în ambulatoriu și 6.500 la camera de gardă. Spitalul are 86 de paturi, o secție și 6 compartimente, la care se adaugă un compartiment de primiri urgențe, unitate de transfuzii, farmacie, 3 laboratoare, cabinet de planificare familială, cabinet dentar, dispensar stomatologic și un ambulatoriu integrat cu 12 cabinete²⁵⁴.
- 7) **Spitalul de Psihiatrie Cavnic** – este un spital specializat, de categoria a V-a, care a înregistrat, în anul 2014, 1.800 de internări în regim de spitalizare continuă, 1.800 de

²⁵⁰ <http://sbidvp.ro>

²⁵¹ <http://www.spitalpneumobaiaamare.ro>

²⁵² <http://www.spitalsighet.ro>

²⁵³ <http://www.spitalviseu.ro>

²⁵⁴ <http://spitaltglapus.ro>

consultații în ambulatoriu și 1.100 la camera de gardă. Spitalul are o secție de psihiatrie și compartimente de medicină internă și îngrijiri paleative, farmacie, laborator, ambulatoriu integrat cu 3 cabinete, compartimente de explorări funcționale, ergoterapie și terapie ocupațională, recuperare²⁵⁵.

- 8) Spitalul de Recuperare Borșa** – unitate spitalicească de categoria a IV-a, aflată în subordinea Ministerului Sănătății, este unul dintre cele mai mari spitale de recuperare din partea de nord a României, fiind axat pe tratamente și proceduri naturale de recuperare neuromotorie a funcțiilor, cu bază de recuperare, ambulatoriu de specialitate clinică și paraclinică. Spitalul înregistrează circa 10.000 de internări anual și are un număr de peste 400 de salariați, dintre care circa 40 sunt medici. Spitalul are 350 de paturi în regim de spitalizare continuă, 10 în regim de spitalizare de zi și 40 pentru însoțitori. Acesta este organizat în 8 secții, 8 compartimente, 4 laboratoare paraclinice, ambulatoriu integrat cu 2 cabinete, farmacie, bloc operator, cabinet de planificare familială, dispensar TBC și unitate de transfuzii²⁵⁶.

Dintre unitățile medicale din județ care oferă servicii de spitalizare (continuă sau de zi), putem enumera: CLINICA SOMEȘAN, EUROMEDICA HOSPITAL, POLICLINICA "SF. MARIA", CLINICA COSMEDICA și FORTIS DIAGNOSIS – toate cu sediul în municipiul Baia Mare și cu un număr total de 81 de paturi.

În județul Maramureș funcționează în prezent 13 centre de permanență medicală, la Dragomirești, Ariniș, Baia Sprie, Copalnic-Mănăstur, Fărcașa, Ocna-Șugatag, Poienile de sub Munte, Ruscova, Seini, Șomcuta Mare, Strâmtura și Ulmeni²⁵⁷. La nivelul acestora fac gărzi medicii de familie din respectivele zone, însă, de-a lungul timpului, s-au înregistrat probleme cu plata cadrelor medicale, precum și cu dotarea deficitară cu aparatură medicală a acestor centre. De asemenea, în orașul Târgu Lăpuș funcționează, încă din anul 2011, o unitate de asistență socio-medicală, dotată corespunzător cu aparatură și cu cadre medicale specializate, cu 40 de locuri, de care pot beneficia pacienții cronici, în sistem de coplată²⁵⁸. O astfel de unitate a fost înființată în anul 2015 și în orașul Dragomirești, cu 20 de locuri. Lucrări pentru crearea de astfel de unități s-au făcut și în Sighetu Marmației și în Șomcuta Mare, dar centrele nu au mai fost înființate.

Majoritatea unităților medicale din județ au beneficiat, în perioada 2007-2015, de lucrări importante de extindere, modernizare, reabilitare și dotare cu aparatură medicală, realizate cu fondurile Consiliului Județean Maramureș și ale autorităților locale în subordinea cărora se află aceste unități, dar și din fonduri europene, bugetul de stat sau sponsorizări. Dintre acestea se remarcă proiectul de reabilitare a Spitalului Județean de Urgență, în valoare de circa 83 mil. lei, cu finanțare europeană din POR 2007-2013, care a vizat mai ales componenta de structură de rezistență, reabilitare termică, de instalații (electrice, sanitare, gaze naturale, gaze medicale și

²⁵⁵ <http://www.spitalpsihiatricavnic.ro>

²⁵⁶ <http://www.spitalrecuperare.ro>

²⁵⁷ <http://www.cnas.ro/casamm/page/centre-de-permanenta.html>

²⁵⁸ <http://www.uamstglapus.ro>

aer comprimat, lifturi, aerisire), de acces pentru persoane cu dizabilități²⁵⁹. Acestea au fost finalizate în anul 2015, după 5 ani de la demararea proiectului, ca urmare a complexității lucrărilor. Un rezultat important al proiectului este extinderea Unității de Primiri a Urgențelor, dar și reorganizarea unor secții, asigurarea de circuite corespunzătoare, modernizarea laboratoarelor etc. Anterior, spitalul a mai beneficiat de lucrări de reparații și amenajări a diferitelor secții cu fonduri de la Ministerul Sănătății și din donații. Spitalul de Boli Infecțioase și de Psihiatrie Baia Mare este o altă unitate medicală care, printr-un management performant, a realizat investiții substanțiale din fonduri proprii și de la bugetul local care îi permit să ofere condiții hoteliere și servicii comparabile cu cele ale unităților private, având și o situație financiară superioară altor spitale din județ. Nu în ultimul rând, municipalitatea din Baia Mare a realizat unele investiții și la nivelul Spitalului de Pneumoftiziologie, care au vizat mai ales înlocuirea tâmplăriei, a instalațiilor, renovarea unor săli de operații, dotarea bucătăriei, a spălătoriei, modernizarea grupurilor sociale, reabilitarea/renovarea unor cabinete și saloane, implementarea unui sistem video etc. În anul 2015 a fost aprobată de către consilierii locali demararea investiției pentru reabilitarea termică a clădirii spitalului, care va aduce și o îmbunătățire estetică a zonei. La unitățile medicale din orașele mici ale județului investițiile în unitățile sanitare au fost mai puține, pe fondul constrângerilor bugetare ale acestora. Dintre acestea, se remarcă Spitalul Municipal Sighetu Marmăției, unde s-au executat recent lucrări de înlocuire a instalațiilor termice cu unele mai performante energetic, s-au renovat unele secții (ortopedie, chirurgie, neurologie, morgă), s-au înlocuit acoperișurile, s-a amenajat un heliport, s-au reorganizat secții și compartimente (endocrinologie, diabet și boli de nutriție, gastroenterologie, dermatologie) etc. La Spitalul de Psihiatrie Cavnic s-au realizat, cu fonduri de la bugetul local, investiții pentru amenajarea unei secții de îngrijiri paleative. În anul 2009, a fost finalizată, cu fonduri ale Ministerului Sănătății, construcția noului spital, una dintre cele mai moderne unități din județ, cu o capacitate de 150 de locuri, și a dispensarului policlinic din Târgu Lăpuș. La Șomcuta Mare au fost amenajate, pe locația fostului centru de sănătate închis în anul 2011, mai multe cabinete medicale și un punct de recoltare analize în subordinea Spitalului Județean de Urgență, iar la Baia Sprie s-a reușit amenajarea unei policlinici, tot pe structura unui spital închis, cu fonduri din sponsorizări. La Centrul de Sănătate Poienile de sub Munte, unde funcționează și un centru de permanență, 5 cabinete medicale de familie și cabinete stomatologice, s-au executat lucrări de reparații și de reabilitare termică cu fonduri de la bugetul local.

În pofida eforturilor depuse și a investițiilor realizate de autoritățile locale și de unitățile spitalicești din județ, la nivelul acestora există unele deficiențe, legate mai ales de starea avansată de degradare a clădirilor, dar și de dotarea deficitară cu aparatură medicală:

- toate unitățile spitalicești din județ necesită dotarea cu echipamente și aparatură medicală performantă (computere tomograf, RMN, aparate de radiologie, ecografe, laringoscopi, stații de dedurizare, EKG-uri portabile, defibrilatoare, monitoare, aparate de ventilație mecanică, mamografe, osteodensimetre, echipamente pentru blocurile operatorii și laboratoare, analizoare, autoclave etc.);

- Spitalul Județean de Urgență "Dr. Constantin Oprea" Baia Mare – necesită lucrări de amenajare interioară și exterioară, inclusiv de mobilare, complementare la cele realizate pe proiectul finanțat din POR 2007-2013, precum și de dotare cu aparatură medicală performantă;
- conform verificărilor realizate de DSP Maramureș în anul 2014, mai multe spitale din județ (Sighetu Marmăției, Borșa, Vișeu de Sus au înregistrat probleme cu asigurarea apei calde, cu aprovizionarea materialelor secundare și expirarea acestora, cu sterilizarea, cu asigurarea circuitelor medicale, cu colectarea produselor biologice – care trebuie rezolvate rapid în vederea obținerii acreditării de la Ministerul Sănătății; spre exemplu, la Spitalul de Psihiatrie din Cavnic sunt necesare investiții pentru asigurarea alimentării cu apă și amenajarea unor căi de acces, iar la Borșa înlocuirea lifturilor, achiziționarea de paturi, reabilitarea instalațiilor de apă și a pereților;
- unitățile medicale din județ se confruntă cu costuri foarte ridicate pentru asigurarea încălzirii și a apei calde; această situație se înregistrează mai ales la Târgu Lăpuș, unde spațiile din noul spital sunt supradimensionate, și la Sighetu Marmăției, unde spitalul are 13 clădiri, cu o suprafață foarte extinsă;
- unele unități spitalicești din județ înregistrează arierate importante la furnizorii de medicamente, de utilități, de servicii etc. (cea mai gravă problemă fiind înregistrată la Spitalul din Vișeu de Sus, unde recent au fost șterse, prin hotărâre de guvern, datoriile de peste 1 mil. de lei).

Serviciul Județean de Ambulanță Maramureș dispune de o stație centrală la Baia Mare, precum și de subunități în Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Borșa, Târgu Lăpuș, Seini și Șomcuta Mare. Acestea dispun de 43 de ambulanțe și au un număr de 264 de salariați, dintre care doar 11 sunt medici (la stațiile din Baia Mare, Sighetu Marmăției și Târgu Lăpuș). Numărul de solicitări se ridică la circa 5.000 lunar, la care se adaugă încă 500-600 pentru SMURD²⁶⁰. Deși nu este deficitar ca număr, parcul auto al serviciului este unul relativ învechit, cele mai vechi autovehicule fiind achiziționate în anul 2007 și depășind norma de casare, context în care sunt necesare lucrări de reparații tot mai frecvente. De asemenea, la nivel județean nu există ambulanțe cu tracțiune 4x4 pentru terenurile accidentate din zona montană, iar numai 8 dintre cele existente au tracțiune dublă. Cea mai mare problemă cu care se confruntă instituția este deficitul de personal medical, mai ales medici, în pofida condițiilor de salarizare relativ avantajoase. Astfel, la multe intervenții participă doar asistenți.

În ceea ce privește dinamica personalului medical din județ, pentru intervalul 2007-2014 se remarcă o creștere cu 7% a numărului de medici, cu 39,4% în cazul stomatologilor, cu 100,5% în cazul farmaciștilor și cu 17,8% pentru personalul cu studii medii, în timp ce pentru personalul auxiliar s-a înregistrat o scădere cu 13,4%. Creșterea numărului de cadre medicale s-a realizat exclusiv pe seama dezvoltării sectorului privat, în timp ce în sectorul public numărul de medici a scăzut cu 2,4%, iar cel al cadrelor medii a crescut cu doar 0,2%. Spre comparație, în sectorul privat numărul medicilor a crescut, în aceeași perioadă, cu 52,9%, iar al asistentelor cu 107,1%²⁶¹. Cauzele migrației medicilor și asistenților dinspre sectorul public către cel privat, sau

²⁶⁰ <http://www.ambulantamaramures.ro>

²⁶¹ INS. Baza de date TEMPO Online

chiar a migrației externe, sunt legate mai ales de nivelul scăzut de salarizare, de blocarea posturilor pe durata crizei economice și de condițiile de lucru mai dificile din spitalele și cabinetele publice.

Deficitul de personal medical calificat reprezintă principala problemă cu care se confruntă sistemul medical public din județ. Cu precădere în spitalele din orașele mici din Maramureșul Istoric (Borșa, Vișeu de Sus, Sighetu Marmăției), dar și la Târgu Lăpuș sunt probleme majore cu asigurarea gărzilor. În pofida eforturilor depuse și a beneficiilor oferite de autoritățile locale și de unitățile spitalicești care scot posturi la concurs, medicii specialiști preferă să rămână în centrele universitare mari, la spitalele județene sau să emigreze în străinătate, ritmul de angajare fiind inferior celui de ieșire din sistem. În plus, multe cadre medicale se vor pensiona în anii următori, ceea ce va agrava criza de personal. În aceste condiții, spitalele mici trimit cazurile mai complexe spre soluționare la Spitalul Județean de Urgență din Baia Mare. Cele mai mari probleme se înregistrează în cazul anesteziștilor (unde necesarul este estimat la peste 10), dar și al specialiștilor în medicină de urgență (inclusiv pentru Serviciul Județean de Ambulanță), medicină de laborator, psihiatrie, radioterapie, epidemiologie, neonatologie, boli infecțioase, pneumologie, obstetrică-ginecologie, endocrinologie, recuperare, dermatovenerologie, ORL, chirurgie generală etc. Deficitul de cadre medicale afectează și posibilitatea spitalelor de a încheia contracte de servicii, cu impact negativ asupra finanțării activității acestora.

Din perspectiva gradului de deservire cu personal medical, județul Maramureș se plasa în anul 2014 sub media națională și regională doar în cazul medicilor (cu o medie de peste 500 de locuitori/medic), pentru restul specialităților medicale nefiind înregistrate deficiențe majore față de acestea. Totuși, distribuția lor în teritoriul județean este profund dezechilibrată, în condițiile în care 87,8% dintre medici activează în mediul urban (dintre care 53,6% în municipiul Baia Mare și 17,4% în Sighetu Marmăției), iar numai 12,2% în mediul rural²⁶².

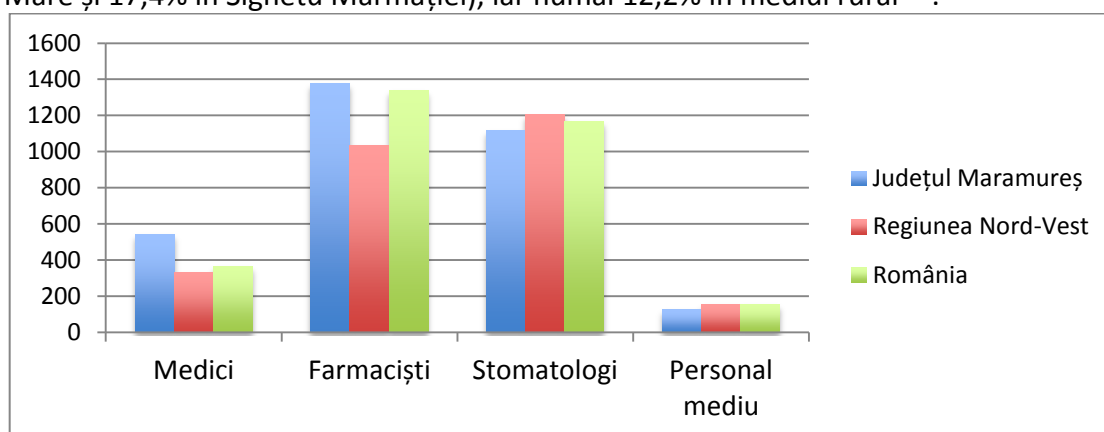

Figura 65 - Număr de locuitori ce revin la un cadru medical, la nivel județean, regional și național, în anul 2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Asistența medicală comunitară se asigură la nivelul județului cu un număr de 23 de asistente medicale comunitare și 5 mediatore, care funcționează pe lângă 23 de primării din județ (4 în

²⁶² INS. Baza de date TEMPO Online

mediul urban și 19 în rural)²⁶³. La nivelul județului Maramureș se înregistrează un deficit de mediatori școlari și sanitari pentru populația de etnie romă, care este în creștere. Spre exemplu, în orașul Ulmeni există un singur mediator școlar și niciunul sanitar la o comunitate de peste 1.600 de persoane, deși la nivelul acesteia se înregistrează frecvent cazuri de abandon școlar și de nașteri precoc. De asemenea, nu toate localitățile în care există comunități importante de romi au elaborat planuri locale de acțiune pentru incluziunea acestora, inclusiv din perspectiva accesului la servicii de sănătate.

Rapoartele Direcției de Sănătate Publică Maramureș reflectă faptul că cele mai ridicate rate de morbiditate în rândul locuitorilor județului se înregistrează pentru următoarele afecțiuni: hipertensiune arterială (circa 10% din populația județului), cardiopatie, diabet zaharat, boli pulmonare cronice obstructive, ciroză, tulburări mentale, tumori și boli cerebro-vasculare. De asemenea, județul Maramureș ocupă locul I la nivel național la numărul total de cazuri noi de tuberculoză înregistrată la copii. În anul 2014, la nivelul județului au fost înregistrate 396 de cazuri de tuberculoză adulți și copii, dintre care 355 au fost cazuri noi, ceea ce plasează județul pe locul 19 pe țară²⁶⁴.

În primele 9 luni din anul 2015, indicele de utilizare a paturilor de spital a fost de 254 (față de 277 în 2007), durata medie de spitalizare de 7,7 zile (8,1), rulajul bolnavilor de 32,9 (34,2), iar mortalitatea în spitale de 2,4 (1,4)²⁶⁵. În total, la nivelul județului Maramureș se înregistrează anual circa 80.000 de internări în spitale, în pofida accentului tot mai ridicat pus pe tratamentul în ambulatoriu (peste 300.000 de consultații pe an), una dintre cauze fiind îmbătrânirea populației, dar și lipsa unor măsuri adecvate de prevenție.

Cele mai multe decese continuă să fie generate de bolile aparatului circulator, de afecțiunile oncologice, de cele digestive, respiratorii și de accidente. În comparație cu media națională, județul Maramureș înregistrează o pondere mai ridicată a deceselor prin afecțiuni digestive și respiratorii, respectiv o pondere mai scăzută a deceselor prin afecțiuni oncologice și de aparat circulator²⁶⁶.

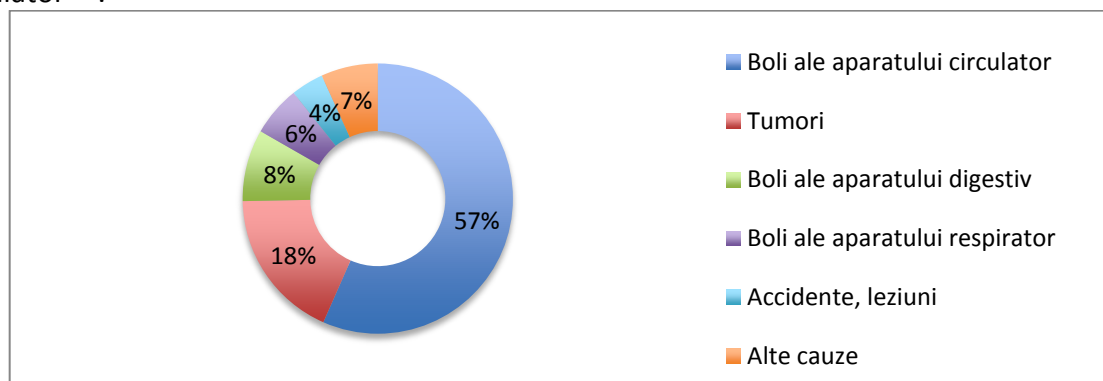

Figura 66 - Principalele cauze de deces la nivelul județului Maramureș, în anul 2014

Sursa: DSP Maramureș

²⁶³ DSP Maramureș. Raportul Anual de Activitate 2014

²⁶⁴ DSP Maramureș. Raportul Anual de Activitate 2014

²⁶⁵ Date puse la dispoziție de DSP Maramureș

²⁶⁶ INS. Baza de date TEMPO Online

Cu toate acestea, îmbunătățirea infrastructurii de sănătate și accesul la noile forme de terapie consacrate la nivel internațional, inclusiv cu sprijinul programelor naționale de sănătate, a făcut ca durata medie a vieții la nivelul județului să crească semnificativ în perioada 2007-2014, de la 71,5 ani, la 74,9 ani, dar rămâne sub media regională (75,1) și națională (75,5). Totuși, se mențin diferențe majore între sexe (71,7 ani la bărbați și 78,2 ani la femei), precum și între mediile de rezidență (75,3 de ani în urban și 74,4 de ani în rural). De remarcat este faptul că speranța de viață din satele maramureșene se menține peste media națională și regională pentru mediul rural, la ambele sexe²⁶⁷.

De asemenea, mortalitatea infantilă a înregistrat un regres semnificativ, de la 10,4/1000 de născuți vii, în 2007, la 8 în 2014, dar continuă să fie mai ridicată în mediul rural (11), unde accesul la servicii medicale de calitate e mai redus, față de mediul urban (5,7)²⁶⁸.

2.6.2. Servicii sociale

Conform estimărilor Băncii Mondiale, care a realizat o hartă a sărăciei la nivel național, pe baza datelor de la recensământul din 2011 și a datelor EU-SILC colectate de INS în anul 2012, județul Maramureș are o rată a riscului de sărăcie medie în context național și regional, sub nivelul înregistrat în județul Bistrița-Năsăud, dar peste cel înregistrat în județele Bihor și mai ales Cluj, cu un nivel de dezvoltare economică net superior. Totuși, studiul indică faptul că aproximativ 25% din populația județului trăiește cu mai puțin de 60% din venitul național mediu echivalat după transferuri sociale. În plus, riscul de sărăcie este în creștere, diferențele dintre diferitele clase sociale acutizându-se în ultimii ani²⁶⁹.

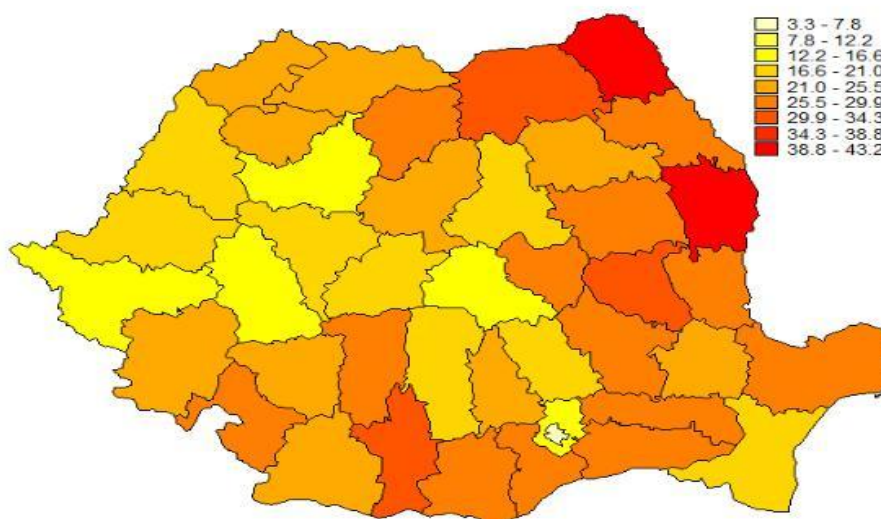

Figura 67 - Harta riscului de sărăcie la nivel județean, în anul 2012

Sursa: Banca Mondială

²⁶⁷ INS. Baza de date TEMPO Online

²⁶⁸ Idem

²⁶⁹ Banca Mondială. "Cartografierea sărăciei în România"

La nivel micro-teritorial, sunt relevante studiile efectuate de Prof. Univ. Dr. Dumitru Sandu, de la Universitatea din București, în colaborare cu Banca Mondială, care a calculat un indice de dezvoltare umană locală, tot la nivelul anului 2011, în care analizează capitalul total al fiecărei UAT din România, funcție de stocul de educație, speranța de viață, media de vârstă a populației, suprafața locuibilă, numărul de autoturisme, consumul de utilități etc.

La nivelul județului Maramureș, analiza indică faptul că cele mai ridicate valori ale sărăciei se înregistrează în zonele rurale din partea de sud-vest și de sud a județului (Țara Codrului, Țara Chioarului, Țara Lăpușului), dar și din Maramureșul Istoric, care se află la distanțe considerabile de municipiul Baia Mare sau de alte centre urbane polarizatoare, care au, în general, o populație îmbătrânită sau o pondere ridicată a populației de etnie romă, cea mai expusă supusă riscului de excluziune socială, un fond locativ de slabă calitate, sunt greu accesibile și au o dotare tehnico-edilitară și cu echipamente publice precară. Localitățile din județul Maramureș identificate ca fiind cele mai sărace sunt Săcel, Desești, Bicz, Asuaju de Sus, Băsești, Vima Mică, Groșii Țibleșului, Budești, Strâmtura, Coroieni, Suciu de Sus și Ariniș²⁷⁰.

La polul opus, cele mai reduse valori ale sărăciei se înregistrează în localitățile urbane și în Zona Metropolitană Baia Mare, acestea concentrând majoritatea oportunităților pentru cetățeni, concretizate în oferta complexă de servicii educaționale, sociale, medicale, culturale etc, în calitatea superioară a infrastructurii de locuire și a dotării tehnico-edilitare, în structura mai echilibrată a populației pe vârste, în ocuparea preponderentă în sectorul industrial și al serviciilor, în defavoarea agriculturii și silviculturii. Astfel, cele mai dezvoltate localități din județ sunt municipiul Baia Mare, comunele Recea, Groși și Dumbrăvița din jurul acesteia, orașele Seini, Baia Sprie, Sighetu Marmăției, Tăuții-Măgherăuș, Borșa, Târgu Lăpuș, Cavnic și Vișeu de Sus.²⁷¹

De asemenea, studiul identifică și o serie de comunități rome din județul Maramureș foarte expuse riscului de excluziune socială în localitățile Coroieni, Băsești, Suciu de Sus, Sălsig.

²⁷⁰ <https://sites.google.com/site/dumitrusandu/bazededate>

²⁷¹ <https://sites.google.com/site/dumitrusandu/bazededate>

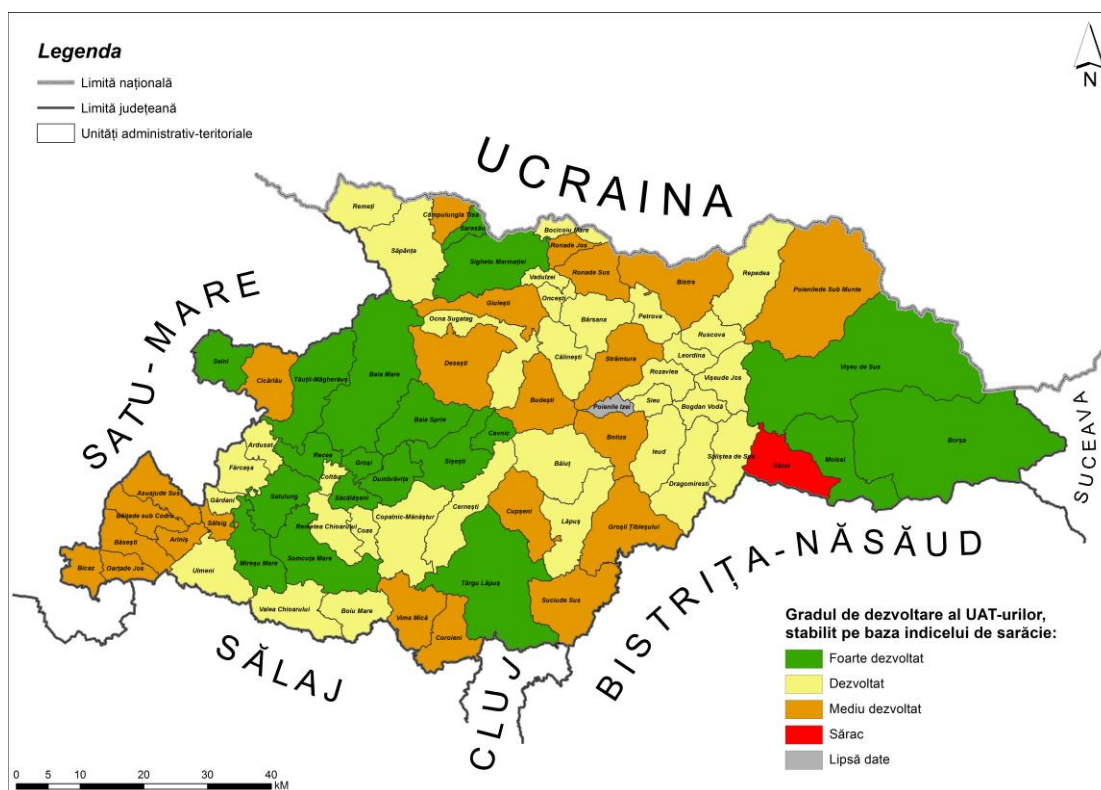

Figura 68 - Gradul de dezvoltare al localităților din județul Maramureș, în anul 2012

Sursa: Planșă proprie pe baza datelor Băncii Mondiale și ale Prof. Univ. Dr. Dumitru Sandu

Starea de fapt sus-menționată este confirmată de datele Agenției Naționale pentru Plăți și Inspecție Socială, care indică faptul că un număr foarte mare de locuitori ai județului Maramureș sunt dependenți de diferitele forme de prestații sociale acordate de la bugetul de stat, după cum urmează²⁷²:

- 5.200 familii, cu 13.000 de persoane (2,8% din populația stabilă a județului) beneficiază de venit minim garantat – locul II la nivel regional, după Bihor;
- 6.300 de familii beneficiază de alocații de susținere a familiei;
- 88.400 de copii beneficiază de alocație de stat;
- 3.700 de persoane beneficiază de indemnizații pentru creșterea copilului;
- 600 de persoane beneficiază de stimulent lunar pentru inserția copilului;
- 900 de persoane beneficiază de alocații lunare pentru plasament;
- 5.300 de persoane beneficiază de ajutoare pentru încălzirea locuinței pe timp de iarnă;

Pe de altă parte, la nivelul județului Maramureș sunt înregistrate circa 17.000 de persoane cu handicap, dintre care circa 1.800 sunt copii. Numărul de copii cu unul sau ambii părinți plecați în străinătate este de circa 1.600, iar numărul anual de sesizări cu privire la cazuri de copii abuzați, neglijăți, exploatați și părăsiți în spitale este de circa 300²⁷³. Aceștia reprezintă potențiali beneficiari ai serviciilor sociale din județ.

²⁷² <http://www.prestatiisociale.ro/index.php/welcome/page/beneficii-asistenta/34/>

²⁷³ DGASPC Maramureș. Raport de activitate pentru perioada Iunie 2014-Iunie 2015, date transmise de instituție

De asemenea, circa 86.000 de locuitori ai județului (20% din populația stabilă)²⁷⁴, dintre care cei mai mulți pensionari și alte persoane cu venituri reduse sau lipsite de venituri, șomeri, persoane cu dizabilități, beneficiază de ajutoare alimentare anuale în cadrul programului POAD al Uniunii Europene.

În ceea ce privește infrastructura de servicii sociale de la nivelul județului Maramureș, cel mai important furnizor este **Direcția Generală de Asistență Socială și Protecție a Copilului (DGASPC)** din subordinea Consiliului Județean Maramureș, la care se adaugă direcțiile sau serviciile publice de asistență socială din cadrul unor primării și o serie de fundații și asociații acreditate în acest sens. În total, la nivelul județului sunt acreditați să furnizeze servicii sociale, în conformitate cu prevederile Legii nr. 197/2012 și ai H.G. nr. 118/2004, 35 de furnizori, dintre care 14 publici și 21 privați²⁷⁵.

Una dintre problemele importante de la nivelul județului este faptul că circa 15% dintre primăriile de județ sunt acreditate să furnizeze servicii sociale, iar circa jumătate dintre UAT-uri nici nu au înființat astfel de compartimente sau servicii publice de asistență socială, deși există constrângeri legale în acest sens încă din anul 2003. Pe de altă parte, SPAS-urile existente dețin resurse logistice, financiare, umane și tehnice insuficiente pentru a răspunde nevoilor în creștere ale diferitelor categorii de beneficiari. În ceea ce privește resursele umane, deficitul are la bază nivelul scăzut de motivare salarială și posibilitățile limitate de formare profesională continuă. Pe de altă parte, finanțările nerambursabile disponibile în perioada 2007-2013 s-au concentrat pe modernizarea și extinderea infrastructurii serviciilor sociale existente, fără a se acorda eligibilitate construcției de noi servicii în comunitate, în cartierele unde familiile cu copii se confruntă cu sărăcie, delicvență, violență, abandon. Pe de altă parte, numărul de beneficiari de prestații sociale este ridicat și generează cheltuieli ridicate pentru bugetele locale, făcând beneficiarii dependenți de acestea, în lipsa unor programe complementare de educare, informare și consiliere. Totuși, un aspect pozitiv la nivel județean este întărirea parteneriatelor dintre furnizorii publici (DGASPC, SPAS-uri) și organizațiile non-guvernamentale de profil pentru furnizarea de servicii sociale, pentru diversificarea și eficientizarea acestora, evitarea suprapunerii beneficiarilor și a dependenței beneficiarilor de servicii sociale.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Maramureș este o instituție publică cu personalitate juridică, înființată prin Hotărârea Consiliului Județean Maramureș nr. 107 din 16 dec. 2004 și funcționează în subordinea instituției. Rolul Direcției este de asigura la nivel județean aplicarea politicilor și strategiilor de asistență socială în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, precum și a oricăror persoane aflate în nevoie, și are responsabilitatea dezvoltării și diversificării serviciilor sociale specializate, în funcție de nevoile sociale identificate, cu scopul prioritar de a menține funcționalitatea socială a persoanei, urmărind f în mediul propriu de viață, familial și comunitar. Instituția este organizată în mai multe servicii, compartimente și birouri, precum:

- Serviciul Monitorizare, analiză statistică, indicatori asistență socială și incluziune socială;

²⁷⁴ Prefectura Maramureș

²⁷⁵ AJPIS Maramureș. Raport de activitate pentru anul 2014

- Compartiment Secretariatul comisiei pentru protecția copilului și al comisiei de evaluare a persoanelor adulte cu handicap;
 - Biroul Adopții;
 - Compartimentul Strategii, programe, proiecte în domeniul asistenței sociale și relația cu organizațiile neguvernamentale;
 - Serviciul Evaluare Complexă a Persoanelor Adulte cu Handicap;
 - Serviciul Evaluare Complexă a Copilului;
 - Serviciul Management de caz pentru copil (pentru alternative de tip rezidențial);
 - Serviciul Management de caz pentru copil (alternative de tip familial);
 - Compartiment prevenirea marginalizării sociale;
 - Compartiment asistență persoane vârstnice;
 - Serviciul Management de caz pentru adulți și monitorizarea serviciilor sociale;
 - Serviciul Intervenții în regim de urgență în domeniul asistenței sociale;
 - Birou Evidență și Plată Prestații Sociale²⁷⁶;
- Etc.

Grupurile vulnerabile cărora li se adresează serviciile instituției sunt:

- copilul în situație de risc ridicat: sărăcie, vulnerabilitate la procesele de dezagregare socială, delincvența juvenilă;
- tinerii de peste 18 ani care nu mai sunt cuprinși în sistemul de ocrotire a copiilor fără familie;
- persoanele cu handicap;
- persoanele aparținând populației de etnie romă aflate în situații de risc ridicat;
- vârstnicii în situație de risc ridicat și persoanele fără adăpost.

În subordinea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Maramureș, funcționează următoarele servicii de protecție socială²⁷⁷:

a) Servicii de protecție a copilului:

- 30 de Case de Tip Familial (10 la Sighetu Marmăției, 2 la Ocna Șugatag, 2 la Vișeu de Sus, 12 la Baia Mare, 1 la Târgu Lăpuș și 3 la Mogoșești);
- 1 Centru de Plasament Copii Școlari (Sighetu Marmăției);
- 3 Centre de Primire în Regim de Urgență (2 la Baia Mare, 1 la Sighetu Marmăției);
- 2 Centre Maternale (Baia Mare, Sighetu Marmăției);
- 1 Centru de zi pentru copii (Sighetu Marmăției).

b) Servicii de protecție a adultului:

- 1 Centru de Îngrijire și Asistență pentru Persoane cu Handicap (Poienile de Sub Munte);
- 12 Centre de Recuperare și Reabilitare pentru Persoane Adulte cu Handicap (5 la Sighetu Marmăției, 1 la Călinești, 1 la Vișeu de Sus și 5 la Baia Mare);
- 1 Centru de zi pentru adulți cu handicap (Sighetu Marmăției).

²⁷⁶ Strategia DGASPC Maramureș 2015-2020

²⁷⁷ Strategia DGASPC Maramureș 2015-2020

La nivelul anului 2015, de serviciile instituției beneficiau 1.226 de copii și 418 adulți, după cum urmează: 340 de copii în centrele de tip rezidențial (case de tip familial, centru de plasament, centre de primire în regim de urgență, centre maternale), 9 copii în centrul de zi și 18 în centre de recuperare de zi pentru copii cu handicap, respectiv 418 adulți cu handicap în centre rezidențiale. La aceștia se adăugau 472 de copii în plasament familial și 387 în plasament la asistenți maternali (circa 300 la număr, profesioniști)²⁷⁸.

Una dintre problemele majore cu care se confruntă instituția este deficitul de personal calificat, în condițiile în care circa o treime din posturile din organigramă sunt vacante.

DGASPC Maramureș are în derulare parteneriate cu 3 ONG-uri, și anume: Asociația Nevăzătorilor din România - filiala județeană Maramureș, Asociația Integrarea Tinerilor cu Dizabilități și Fundația HHC România. În județul Maramureș, există 5 servicii de tip rezidențial administrate de Organisme Private Acreditate (OPA) care găzduiesc 41 copii și adulți, respectiv 9 servicii de zi cu un număr de 492 beneficiari. Dintre actorii non-guvernamentali cu activitate relevantă în sfera serviciilor sociale la nivel județean putem enumera: Fundația "Sacro Cuore", Asociația „Autism” Baia Mare, Fundația „Hope and Hopes for Children” (HHC) România, Asociația Profesională Neguvernamentală de Asistență Socială – ASSOC Baia Mare, Asociația „Casa Luminii” Vișeu de Sus, Asociația Tinerilor Ortodocși, Fundația "Pro Vita", Fundația Umanitară "SERA", Asociația "Caritas", Fundația „Romanian Angel Appeal” etc.

Pentru perioada 2014-2020, Strategia DGASPC Maramureș vizează următoarele direcții de acțiune prioritare²⁷⁹:

Principalele direcții de acțiune, stabilite în procesele de consultare și în analizele sistemice sunt:

1. Redefinirea rolului DGASPC Maramureș în ceea ce privește furnizarea de servicii sociale pe următoarele coordonate:
 - reorganizarea DGASPC astfel încât principală sa funcțiune să fie cea de monitorizare a calității serviciilor oferite beneficiarilor;
 - finanțarea serviciilor sociale urmărind cel mai bun raport cost-beneficiu și calitate;
 - coordonarea și monitorizarea felului în care se realizează intrările în sistemul de protecție, atât pentru copii cât și pentru adulți.
2. Tranziția de la modelul de principal furnizor de servicii sociale la modelul de servicii oferite extern, finanțate și monitorizate de DGASPC, cu următoarele etape:
 - Identificarea serviciilor care pot fi externalizate (cel puțin 50% din serviciile rezidențiale pentru copii și adulți, până în anul 2020);
 - Conceperea unui model pentru externalizarea serviciilor, care să cuprindă criterii, proceduri, modalități de evaluare și obligații contractuale;
 - externalizarea, monitorizarea și evaluarea unui set de servicii ca pilot;
 - ajustarea/reajustarea procesului și continuarea externalizării serviciilor.
3. Creșterea eficienței și calității serviciilor care vor rămâne în subordinea DGASPC;

²⁷⁸ Informații transmise de DGASPC Maramureș către S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L.

²⁷⁹ Strategia DGASPC Maramureș 2015-2020

4. Creșterea capacității DGASPC MM de a dezvolta și gestiona o structură de servicii sociale adaptată nevoilor comunității.

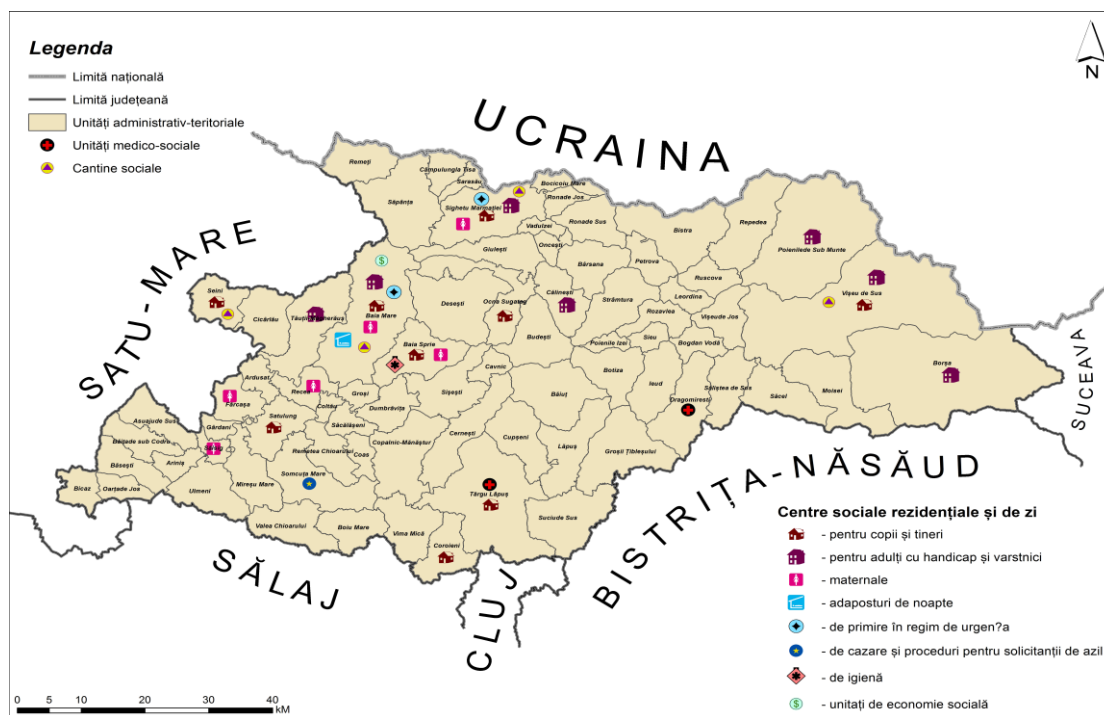

Figura 69 - Infrastructura de servicii sociale de la nivelul județului Maramureș, în anul 2015

Sursa: Planșă proprie elaborată pe baza datelor furnizate de DGASPC Maramureș

Alți furnizori importanți de servicii sociale de la nivelul sectorului public din județul Maramureș sunt:

- **SPAS Baia Mare** – care deține o rețea complexă și diversificată de 11 centre sociale (cantine sociale, azil de noapte, centre de zi pentru vârstnici, copii, femei abuzate, tineri care au părăsit sistemul de protecție, centre sociale multifuncționale etc.), în condițiile în care municipalitatea a investit în ultimii ani sume considerabile, din fonduri proprii, dar și externe, pentru înființarea de noi structuri, precum și pentru extinderea, modernizarea, reabilitarea și dotarea celor existente²⁸⁰;
- **SPAS Sighetu Marmăției** – care deservește câteva mii de beneficiari anual (de ex. 4.000 pentru ajutoare de încălzire, 2.800 pentru alocații suplimentare etc.) și care administrează o cantină și un centru pentru vârstnici;
- **SPAS Borșa** – cu un centru de zi multifuncțional pentru vârstnici;
- **SPAS Baia Sprie** – cu un centru de zi pentru igienă și centru de zi pentru copii (în parteneriat cu HHC Romania);
- **Unitățile de asistență medico-socială Târgu Lăpuș și Dragomirești**; la Târgu Lăpuș funcționează și un centru de servicii sociale pentru tinerii aflați în dificultate;
- **Penitenciarul Baia Mare**;

²⁸⁰ <http://spasbm.ro>

- **Centrul regional de cazare și proceduri pentru solicitanții de azil Șomcuta Mare;**
- **Centrul social Seini** (cantină socială, centru de zi pentru vârstnici, adăpost temporar);
- Etc.

În perioada 2007-2013 au fost accesate diferite fonduri europene dedicate infrastructurii și serviciilor sociale, de exemplu prin POR și POS DRU 2007-2013. Dintre acestea putem menționa²⁸¹:

- reabilitarea, modernizarea și echiparea clădirii în care va funcționa centrul rezidențial pentru romi "Romanii" din Baia Mare;
- reabilitarea, modernizarea și echiparea Centrului Social "Rivulus Pueris" Baia Mare;
- modernizarea și extinderea centrului social pentru persoane cu dizabilități "Phoenix,, Baia Mare;
- modernizare centru multifuncțional de zi pentru vârstnici Borșa.

Cu fonduri proprii, de la bugetul de stat sau din sponsorizări, s-au realizat și alte investiții în sfera serviciilor sociale, de ex.: amenajarea unui nou sediu pentru SPAS Sighetu Marmației, s-a înființat un centru pentru consiliere și asistență persoane cu TSA, respectiv un complex de servicii comunitare pentru recuperarea copiilor cu handicap la Sighet (în parteneriat cu fundațiile "Romanian Angel Appeal" și SERA), s-au înființat centre de zi la Coroieni, Seini, Sârbi, Sălsig, Recea, Baia Sprie, s-a înființat un centru de primire în regim de urgență pentru copiii străzii la Baia Mare, s-au executat diferite lucrări de reabilitare, reparații și dotare la unitățile DGASPC etc.

2.7. Educația

2.7.1. Structura sistemului educațional

Județul Maramureș dispune de o rețea extinsă și diversificată de unități de învățământ, publice și private, care acoperă toate nivelurile educaționale. Astfel, la nivelul anului școlar 2015/2016, în județul Maramureș funcționau 202 instituții de învățământ cu personalitate juridică (inclusiv conexe), cu un număr total de 152 de unități arondate, în urma procesului de reformă din sistemul educațional, rezultând un număr total de 354 de unități, cu circa 4.700 de clase. Dintre acestea, 203 își aveau sediul în mediul urban, iar 151 în rural. Din totalul unităților de învățământ cu personalitate juridică, 174 sunt în sistemul public și 28 în cel privat (acreditate și autorizate). Pe niveluri de educație, 31 sunt grădinițe, 101 școli, 47 licee și colegii, 10 școli postliceale, 4 centre pentru educație incluzivă, 3 cluburi sportive școlare (cu 102 grupe și circa 1.400 de elevi înscriși), 2 palate și cluburi ale elevilor, Casa Corpului Didactic, Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională și Inspectoratul Școlar Județean²⁸².

²⁸¹ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

²⁸² <http://www.isjmm.ro>

În subordinea Consiliului Județean Maramureș funcționează următoarele instituții de învățământ²⁸³:

- Școala Populară de Arte "Livu Borlan" Baia Mare – care asigură pregătire în domeniul artistic (muzică, dans popular, arte plastice);
- Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Maramureș - instituție de învățământ special integrat, specializată în oferirea, coordonarea și monitorizarea de servicii educaționale specifice, acordate copiilor/elevilor, cadrelor didactice, părinților și membrilor comunității, pentru a asigura tuturor accesul la o educație de calitate, precum și asistența necesară în acest sens;
- Școala Gimnazială Specială Baia Mare - asigură instruirea, educarea, integrarea școlară și socială a copiilor cu cerințe educaționale speciale (cu deficiențe mintale severe și moderate, cu tulburări de învățare, cu retard mental ușor, cu tulburări de învățare);
- Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Baia Mare - oferă servicii de instruire, educare, recuperare, profesionalizare și integrare socio-profesională a tinerilor cu dizabilități;
- Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sighetu-Marmației - idem;
- Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Târgu Lăpuș - idem;
- Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Vișeu de Sus - idem.

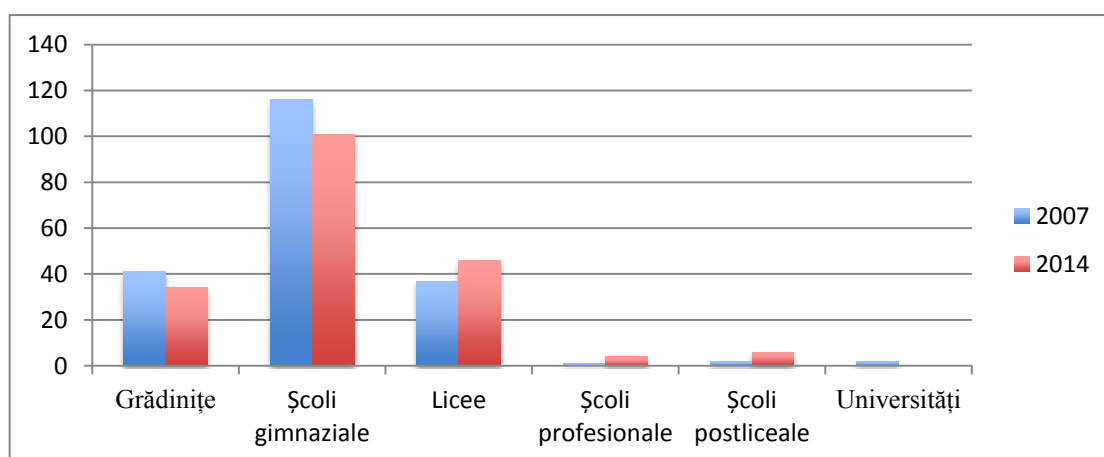

Figura 70 - Numărul unităților de învățământ cu personalitate juridică din județul Maramureș, pe niveluri de educație, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

În linie cu tendința de la nivel național, față de anul 2007, se constată desființarea a 23 de unități de învățământ public cu personalitate juridică²⁸⁴, principala cauză fiind scăderea drastică a natalității, ceea ce a condus la comasarea sau chiar închiderea unor școli, după ce Legea Educației nr. 1/2011 a impus ca numărul minim de elevi pentru menținerea personalității juridice să fie de 300, iar cel al preșcolarilor și antepreșcolarilor de 150, cu mențiunea că fiecare UAT păstrează cel puțin o unitate de învățământ cu personalitate juridică indiferent de populația școlară existentă. Cele mai afectate au fost zonele rurale, unde populația este redusă,

²⁸³ <http://www.cjmaramures.ro/structura/institutii-si-servicii-subordonate/institutii-de-invatamant-si-educatie>

²⁸⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

îmbătrânită, iar unitățile de învățământ se află la distanțe mari, fiind necesară extinderea sistemului de transport școlar. În prezent, circa 4.500 de elevi și 1.500 de cadre didactice fac zilnic naveta la o unitate de învățământ²⁸⁵. Doar în anul 2015, au fost repartizate de către MDRAP primăriilor din județul Maramureș 50 de microbuze școlare noi, care se adaugă la cele peste 100 deja existente, ceea ce satisface în totalitate necesarul acestora. Din diferite motive (lipsa șoferilor, a unui program de transport școlar, neînregistrarea microbuzelor școlare la primării și nefinalizarea demersurilor legale pentru utilizarea acestora pe drumurile publice), elevii din 13 localități din județ (Băița de sub Codru, Bârsana, Coltău, Cupșeni, Cavnic, Groși, Leordina, Moisei, Ocna Șugatag, Remeți, Remetea Chioarului, Rozavlea, Sălsig) nu puteau folosi încă, la nivelul anului 2015, sistemul de transport școlar. Până la finalizarea demersurilor legale, aceștia folosesc sistemul de transport în comun, se deplasează cu mijloace de transport proprii sau pe jos.

Toate UAT din județ beneficiază de unități de învățământ preșcolar, primar și gimnazial, în timp ce unități de învățământ liceal există în 17 localități (11 urbane și 6 rurale), de învățământ profesional în 11 (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Baia Sprie, Borșa, Târgu Lăpuș, Ulmeni, Vișeu de Sus, Petrova, Poienile de sub Munte, Repedea, Rozavlea), de învățământ postliceal în 4 (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus și Târgu Lăpuș), de învățământ special în 4 (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Târgu Lăpuș și Vișeu de Sus) și superior doar în municipiile Baia Mare și Sighetu Marmăției²⁸⁶. Prin urmare, populația rurală are încă un acces mai redus la formele de învățământ liceal, profesional, postliceal și universitar în comparație cu cea urbană, deși în mediul rural au fost înființate în ultimii ani mai multe licee, majoritatea cu profil tehnologic.

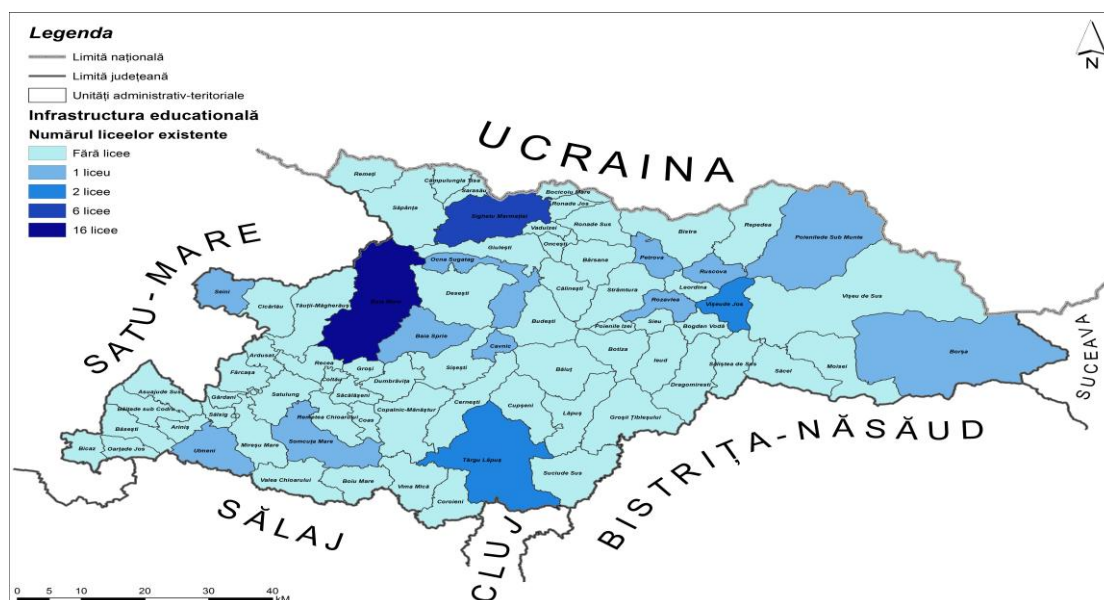

Figura 71 - Rețeaua de unități de învățământ liceal și universitar din județul Maramureș, în anul 2014

Sursa: Planșă proprie pe baza datelor Inspectoratului Școlar Județean Maramureș

²⁸⁵ ISJ Maramureș. Raport privind starea învățământului în județul Maramureș în anul 2014

²⁸⁶ INS. Baza de date TEMPO Online

În ceea ce privește oferta de specializări a liceelor din județ, aceasta se prezintă astfel²⁸⁷:

- colegii și licee cu profil real - cu specializări matematică-informatică și științe ale naturii (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare, Borșa) – 1.064 de locuri disponibile în anul 2015;
- colegii și licee cu profil uman – cu specializări filologie și științe sociale (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare, Borșa, Baia Sprie) – 672 de locuri;
- colegii și licee cu profil servicii – cu specializări economic, comerț, turism și alimentație (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Cavnic, Borșa, Seini) – 504 locuri;
- colegii și licee cu profil tehnic – cu specializări electronică și automatizări, industrie textilă și pielărie, mecanică, electric, construcții și instalații, chimie industrială, electromecanică, fabricarea produselor din lemn (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Ulmeni, Tăuții Măgherauș, Târgu Lăpuș, Poienile de sub Munte, Borșa, Baia Sprie) – 756 de locuri;
- colegii și licee cu profil resurse și protecția mediului (8) – cu specializări silvicultură, protecția mediului, industrie alimentară și agricultură (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Seini) – 196 de locuri;
- colegii și licee cu profil sportiv – cu specializare sport (Baia Mare) – 168 de locuri;
- colegii și licee cu profil teologic – cu specializări teologie penticostală și ortodoxă (Baia Mare) – 84 de locuri;
- colegii și licee cu profil pedagogic – cu specializare educator/învățător (Baia Mare, Sighetu Marmăției) – 112 locuri;
- colegii și licee cu profil artistic – cu specializare arhitectură, arte ambientale și design, arte plastice și decorative, muzică (Baia Mare) – 84 de locuri.

După cum se poate observa, la nivel județean predomină oferta de specializări teoretice – reale și umaniste și tehnice, cu acces relativ facil în toate zonele județului, în timp ce pentru domeniile servicii, resurse naturale și protecția mediului, artistic, pedagogic, teologic sau sportiv, opțiunile sunt mai restrânse și distribuite inegal în teritoriu, fiind concentrate în Baia Mare și eventual Sighetu Marmăției. Totodată, se remarcă lipsa unor specializări din domeniul tehnic precum industria materialelor de construcții, producție media, industrie tipografică, care sunt disponibile în alte județe, și oferta redusă de locuri în domenii care ocupă o parte importantă a forței de muncă din județ (fabricarea produselor de lemn, industrie textilă și a pielăriei, construcții etc.). Având în vedere că majoritatea locurilor de muncă oferite în județ solicită studii medii în domeniul serviciilor, al industriei și agriculturii, putem afirma că există o neconcordanță între oferta educațională și piața muncii de la nivel local, determinată și de reorientarea tinerilor către liceele teoretice, care nu asigură tuturor ocuparea unui loc de muncă după absolvire. În altă ordine de idei, absolvenții de licee cu profil real și uman urmează în general studii superioare, fie în Baia Mare sau Sighetu Marmăției, fie în alte centre universitare mari din regiune (Cluj-Napoca) și părăsesc județul, din cauza ofertei deficitare de

²⁸⁷ http://www.admitereliceu.ro/alege-liceu-pas-2?county_id=27&city_id=

locuri de muncă în domeniile respective sau a nivelului redus de salarizare (de ex. IT&C, inginerie, arhitectură, medicină etc.).

Din perspectiva numărului de elevi, cele mai mari colegii și licee din județ sunt²⁸⁸: Colegiul Național "Vasile Lucaciu" Baia Mare, Liceul Teoretic "Emil Racoviță" Baia Mare, Colegiul Economic "Nicolae Titulescu" Baia Mare, Colegiul Național "Mihai Eminescu" Baia Mare, Colegiul Național "Gheorghe Șincai" Baia Mare, Liceul Tehnologic "Marmația,, Sighetu Marmației, Colegiul Național "Dragoș Vodă" Sighetu Marmației, Liceul Borșa (fiecare cu peste 800 de elevi în ciclul liceal). Din perspectiva atractivității pentru absolvenții de gimnaziu, plecând de la ultima medie de admitere în anul 2015, cele mai căutate licee din județ sunt Colegiul Național „Gheorghe Șincai” Baia Mare, Colegiul Național „Vasile Lucaciu” Baia Mare, Colegiul Național "Dragoș Vodă" Sighetu Marmației, Liceul Teoretic „Emil Racoviță” Baia Mare și Colegiul Național "Mihai Eminescu" Baia Mare. La polul opus, regăsim o serie de licee cu profil tehnic, precum Colegiul Tehnic „C.D. Nenițescu” Baia Mare, Colegiul Tehnic Transporturi Auto Baia Sprie sau Liceul Tehnologic Agricol Seini. Din perspectiva promovabilității la examenul de bacalaureat (de 68,4% în 2015, la sesiunea de vară), se remarcă diferențe majore între liceele cu profil real și uman cu tradiție din centrele urbane importante (Liceul Tehnologic Tăuții-Măgherăuș, Colegiul Național „Gheorghe Șincai,, Colegiul Național "Vasile Lucaciu", Colegiul Național "Mihai Eminescu", Liceul Teologic Penticostal și Colegiul Economic "Nicolae Titulescu" Baia Mare, Liceul Tehnologic "Dr. Florian Ulmeanu" Ulmeni) cu o medie de peste 90%, și cele cu profil tehnologic din mediul rural (Poienile de sub Munte, Repedea, Ocna Șugatag, Rozavlea), dar și din orașul Vișeu de Sus, cu o rată de 0%. De altfel, o parte dintre acestea din urmă nu au mai pus la dispoziția absolvenților de gimnaziu locuri pentru înscriere în anul școlar 2015/2016 (de ex. Ocna Șugatag, Ruscova, Rozavlea), în aceste zone fiind propusă, în schimb, înființarea de clase de învățământ profesional, cu o durată a studiilor de 3 ani.

Învățământul profesional din județ, ca și cel de la nivel regional și național, a cunoscut un declin vizibil în ultimii ani, existând o politică, dar și un curent în rândul absolvenților de gimnaziu pentru migrarea către colegiile și liceele cu profil tehnologic, care oferă, în general, o pregătire mai degrabă teoretică și au performanțe reduse la examenele de Bacalaureat. Totuși, ultimii 2-3 ani au marcat un interes sporit al autorităților din domeniu pentru relansarea învățământului profesional, inclusiv la presiunea agenților economici, care în lipsă de personal calificat sunt obligați să asigure programe proprii de formare la locul de muncă. Astfel, la nivelul anului 2015, în județul Maramureș au fost înființate 33 de clase de învățământ profesional la mai multe licee și colegii din județ, dar și pe lângă o Școala Gimnazială din Fărcașa, unde funcționează unul dintre cei mai mari angajatori din județ. Oferta școlilor profesionale include specializări din domeniul prelucrării lemnului, operării mașinilor cu comandă numerică, mecanicii auto, sudurii, panificației, patiseriei și cofetăriei, alimentației publice, electricii, construcțiilor, turismului, industriei textile și a pielăriei etc. În plus, cei care urmează astfel de studii cu o durată de 3 ani pot beneficia de o bursă profesională de 200 de lei și au șanse ridicate de a găsi un loc de muncă în domeniul în care se pregătesc. Din păcate, interesul tinerilor pentru astfel de studii rămâne relativ scăzut, un exemplu elocvent fiind faptul că multe clase propuse anual de

²⁸⁸ http://www.admitereliceu.ro/alege-liceu-pas-2?county_id=27&city_id=

autorități nu sunt înființate (de ex. cele de sudură, pentru care există, de altfel, o cerere foarte ridicată din partea angajatorilor)²⁸⁹.

Învățământul postliceal și de maiștri s-a dezvoltat continuu în ultimii ani, mai ales în sectorul privat, devenind o alternativă atractivă pentru absolvenții de liceu care nu au promovat bacalaureatul sau care nu doresc să urmeze studii superioare. Astfel, la nivelul anului 2015, în județul Maramureș funcționau 3 școli postliceale acreditate și 7 autorizate, în orașele Baia Mare, Sighetu Marmației, Vișeu de Sus și Târgu Lăpuș. Acestea oferă următoarele specializări: asistent medical general, balneofiziokinetoterapie și recuperare, radiologie, de farmacie, analist-programator, tehnician electromecanic auto, tehnician activități comerciale, asistent manager, agent expediție și logistică etc²⁹⁰.

În ceea ce privește învățământul superior, în județul Maramureș funcționează 4 universități, dintre care 2 publice și 2 private, cu peste 5.188 de studenți (dintre care 3.788 la nivel licență, 1.314 la nivel masterat și 86 la nivel doctorat), municipiul Baia Mare având o tradiție în domeniul învățământului superior de peste 40 de ani, în 1974 fiind înființat Institutul de Învățământ Superior, care a integrat Institutul de Subingineri și pe cel Pedagogic. Acestea sunt²⁹¹:

- Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca – Centrul Universitar Nord Baia Mare – cu 3 facultăți: Inginerie, Litere și Științe. Acestea au departamente de Matematică-Informatică, Chimie-Biologie, Științe Economice și Fizică, Filologie și Studii Culturale, Științe Socio-Umane, Teologie și Arte, Inginerie și Managementul Tehnologiei, Inginerie Electrică, Electronică și Calculatoare, Ingineria Resurselor Minerale, Materialele și Mediului. Centrul universitar pune la dispoziție numeroase programe de studii la nivel licență, masterat și doctorat;
- Universitatea "Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca – Extensia Sighet – cu 3 facultăți: Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, Geografie, Psihologie și Științele Educației – cu programe de studii la nivel licență și masterat;
- Universitatea de Vest "Vasile Goldiș,, – Filiala Baia Mare – cu 2 facultăți: Științe Economice și Științele Naturii, Inginerie și Informatică – cu 4 programe de studii la nivel licență;
- Universitatea de Arte "Vatra,, Baia Mare – cu 2 facultăți: Muzică și Coreografie – și programe de studii la nivel licență;
- Universitatea "Bogdan Vodă" Cluj-Napoca – Extensia Baia Mare – cu 1 facultate: Educație Fizică și Sport – nivel licență.

Cei mai mulți studenți se înregistrează la facultățile cu profil IT, administrarea afacerilor și informatică economică, pedagogie etc. Mai puțin de jumătate dintre absolvenții universităților din Baia Mare reușesc să se încadreze în domeniul studiat după absolvirea studiilor, în pofida existenței unor parteneriate între mediul academic, cel public și de afaceri, una dintre cauze

²⁸⁹ <http://www.isjmm.ro>

²⁹⁰ Idem

²⁹¹ <http://www.edu.ro/index.php/articles/c108/>

fiind și oferta de locuri de muncă pentru absolvenții de învățământ superior din județ, prin raportare la alte orașe din regiune mai dezvoltate economic (de ex. Cluj-Napoca).

În județul Maramureș funcționează Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională, denumit CJRAE, o unitate conexă a învățământului preuniversitar, cu personalitate juridică, subordonat Ministerului Educației Naționale, coordonat metodologic de Inspectoratul Școlar Județean Maramureș (ISJ). CJRAE Maramureș reprezintă o instituție de învățământ special integrat specializată în oferirea, coordonarea și monitorizarea de servicii educaționale specifice acordate copiilor/elevilor, cadrelor didactice, părinților și membrilor comunității, pentru a asigura tuturor accesul la o educație de calitate, precum și asistența necesară în acest sens. CJRAE Maramureș coordonează, monitorizează și evaluează, la nivel județean, activitatea Centrului Județean de Asistență Psihopedagogică Maramureș (CJAP) și a Rețelei de Cabinete Școlare/Interșcolare de Asistență Psihopedagogică Maramureș, colaborează cu Centrele Școlare pentru Educație Incluzivă în vederea asigurării serviciilor educaționale specializate, coordonează, monitorizează și evaluează servicii specializate de mediere școlară²⁹².

2.7.2. Populația școlară

Populația școlară a județului Maramureș se ridică, la finele anului 2014, la 82.868 de copii, elevi și studenți, ceea ce reprezintă 17,6% din populația stabilă a acestuia. Dintre acestea, 59.800 de persoane (72,2% din total) studiau în mediul urban, cel care concentra cea mai diversificată ofertă de studii – mai ales la nivel liceal și superior, iar 23.068 (27,8%) în mediul rural, în condițiile în care mulți elevi de la sate practică naveta către unitățile de învățământ din orașe. În ceea ce privește limba de studiu, 96,5% dintre elevi învață în limba română, iar restul în maghiară, germană și ucraineană, ultimele trei fiind disponibile în învățământul preșcolar, primar, gimnazial și liceal. De asemenea, 80.332 persoane (96,9%) urmau cursuri de zi, 1.263 de tip seral (1,5%), 1.177 cu frecvență redusă (1,4%), iar 96 la distanță (0,2%). Cea mai mare parte a populației școlare studia în unitățile de stat - 78.915 (95,2% din total), iar restul de 3.953 în cele private (4,8% din total)²⁹³.

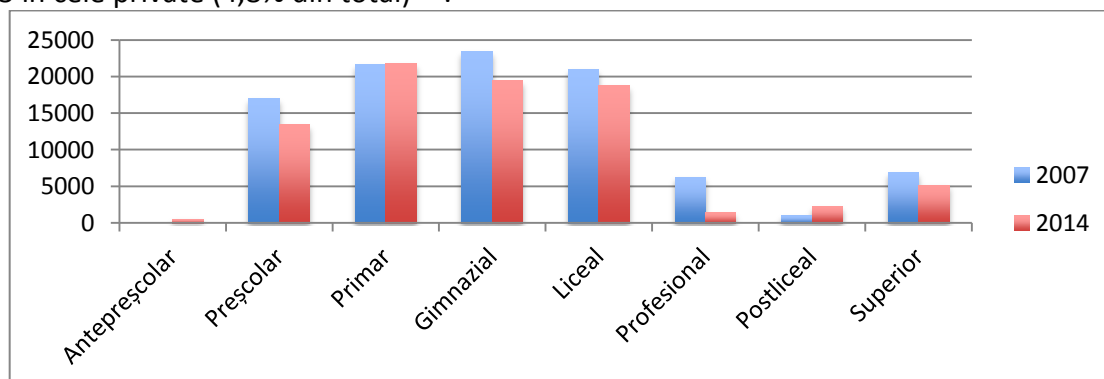

Figura 72 – Dinamica populației școlare a județului Maramureș, pe nivele de educație, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

²⁹² <http://www.cjraemm.ro>

²⁹³ INS. Baza de date TEMPO Online

Față de anul 2007, la nivelul județului Maramureș se constată o scădere a populației școlare cu 14,3%, pentru ritmul înregistrat la nivel regional (-8,5%), dar sub rata de scădere de la nivel național (-15,2%). S-au înregistrat scăderi la toate nivelurile de studii – preșcolar (-20,9%), gimnazial (-17,3%), liceal (-10,4%), profesional (-76,7%) și universitar (-24,8%), cu excepția celui primar (+0,7%), pe fondul înființării unei clase suplimentare (clasa 0) și mai ales postliceal și de maiștri (+228,5%), ca urmare a numărului mare de absolvenți care nu au absolvit bacalaureatul și s-au îndreptat către școlile postliceale. De asemenea, numărul de copii înscriși în creșe a crescut, în acest interval, cu 4,5%²⁹⁴. Cu toate acestea, numărul mic de locuri din creșe rămâne una dintre problemele majore de la nivelul orașelor din județ, mai ales a municipiului Baia Mare, unde locurile sunt rezervate chiar și cu 18 luni în avans.

Cauzele scăderii populației școlare sunt legate mai ales de scăderea dramatică a natalității de la nivelul județului Maramureș, cu 52,4%, în intervalul 1990-2014, respectiv cu 19,3% în intervalul 2007-2014²⁹⁵. Prin urmare, dacă actualul nivel al natalității se menține, populația de vârstă școlară a județului va continua să scadă, ceea ce va conduce la restructurarea rețelei de unități școlare, unele unități fiind în situația de a nu mai îndeplini criteriile minimale impuse de legislația în domeniu. Deja la nivelul județului, există 371 de clase primare cu predare simultană, cu 3.631 de elevi, respectiv 113 de clase gimnaziale cu 1.624 de elevi, cauza fiind tot numărul mic de elevi²⁹⁶.

O altă cauză a scăderii populației școlare este legată de fenomenul abandonului școlar, care înregistrează valori mai ridicate decât media națională și regională, mai ales în cazul învățământului primar și liceal, deși trendul este unul descrescător. O contribuție la scăderea abandonului școlar l-a avut și implementarea programului "A doua șansă" la nivelul a 5 unități de învățământ din Baia Mare, Tămaia, Finteușu Mic, Sighetu Marmației și Coltău, care a asigurat recuperarea învățământului primar pentru cei (232 de elevi, în anul școlar 2014/2015) care nu și-au finalizat studiile și au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta de școlarizare corespunzătoare clasei. Astfel, la nivelul anului școlar 2014/2015, 465 de elevi din județ au părăsit școala (față de 349 în anul școlar 2013/2014), dintre care 416 minori, 13,1% dintre aceștia având părinții plecați în străinătate, 18,5% provenind din familii monoparentale, adesea lipsite de venituri (66,5% dintre părinți fără ocupație). Cele mai multe cazuri de abandon se înregistrează în localitățile Coltău, Ieud, Ponorâta, Baia Mare, Șomcuta Mare, Remetea Chioarului, Petrova, Ruscova, Ocna Șugatag, Sighetu Marmației etc. Absenteismul școlar este o altă problemă majoră (mai ales în învățământul liceal), în anul școlar 2014/2015 fiind înregistrate 1,45 mil. de absențe, dintre care doar 58,9% au fost motivate. Fenomenul este totuși în scădere față de anul școlar 2013/2014, când s-au înregistrat 1,9 milioane de absențe, respectiv față de anul 2012/2013, când numărul acestora a depășit 2,3 milioane²⁹⁷.

²⁹⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

²⁹⁵ INS. Baza de date TEMPO Online

²⁹⁶ ISJ Maramureș. Raport privind starea învățământului în județul Maramureș în anul 2014/2015

²⁹⁷ ISJ Maramureș. Raport privind starea învățământului în județul Maramureș în anul 2014/2015

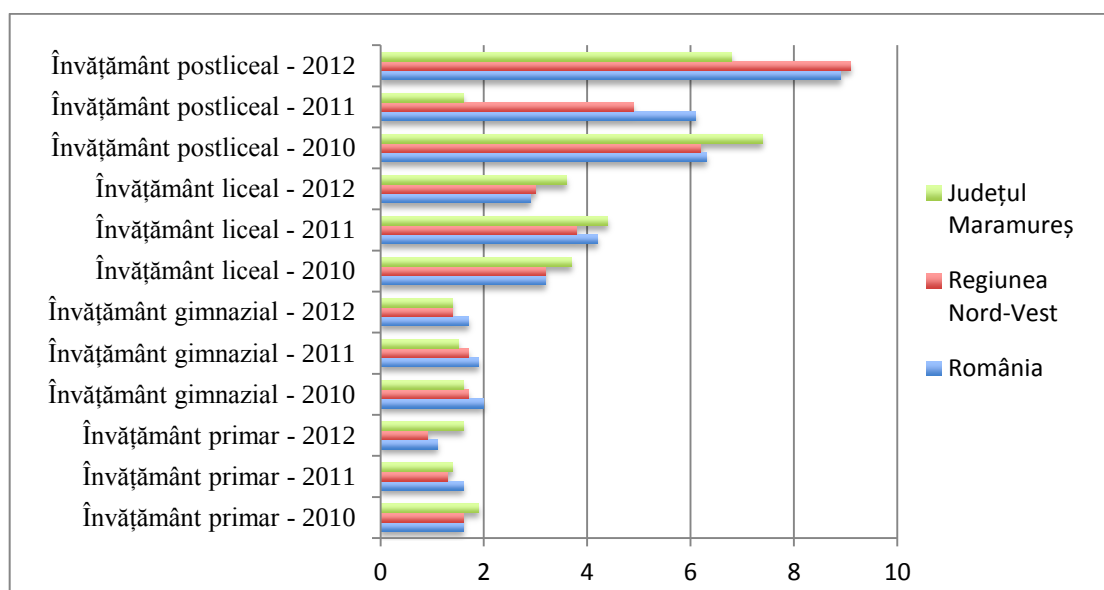

Figura 73 - Rata abandonului școlar, la nivel județean, regional și național, în perioada 2010-2012

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

Populația școlară a scăzut, în intervalul 2007-2014, în majoritatea localităților din județ, excepție făcând doar localitățile Vișeu de Sus, Ardușat, Coltău, Giulești, Groși, Poienile de sub Munte, Remetea Chioarului, Satulung. Scăderi mai accentuate ale numărului de elevi, de peste 20%, s-au produs în Baia Sprie, Cavnic, Dragomirești, Săliște de Sus, Ulmeni, Ariniș, Băiuț, Bicăz, Bocicoiu Mare, Bogdan Vodă, Boiu Mare, Botiza, Budești, Cernești, Coroieni, Cupșeni, Dumbrăvița, Fărcașa, Gârdani, Ieud, Leordina, Mireșu Mare, Oarța de Jos, Ocna-Șugatag, Oncești, Poienile Izei, Remeți, Rona de Jos, Rona de Sus, Săcel, Săpânța, Șișești, Vadu Izei, Valea Chioarului, Vima Mică, Vișeu de Jos. Pe de altă parte, există multe UAT cu o populație școlară foarte redusă (sub 150 de elevi și preșcolari): Ariniș, Asuaju de Sus, Bicăz, Boiu Mare, Coaș, Gârdani, Oarța de Jos, Oncești, Poienile Izei, Rona de Jos, Vima Mică²⁹⁸. În toate aceste zone, investițiile în infrastructura educațională trebuie evaluate cu atenție, existând riscul desființării unor unități de învățământ. Pe de altă parte, există localități din județ cu o populație școlară numeroasă, care depășește infrastructura existentă la nivel local.

2.7.3. Personalul didactic

În ceea ce privește cadrele didactice, acestea erau în număr de 5.779, la nivelul anului 2014, în scădere cu 14% față de anul 2007. Scăderile s-au înregistrat la toate nivelurile de studii – preșcolar (-6,6%), primar și gimnazial (-18,7%), liceal (-6,3%), profesional (-57%) și universitar (-13,6%), excepție făcând învățământul postliceal (+217,6%), unde și numărul de elevi a crescut semnificativ. Dintre aceștia, 5.678 (98,3% din total) activează în sectorul public, iar 101 (1,7%) în

²⁹⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

cel privat. La aceștia se adaugă 751 de persoane care ocupă posturi auxiliare și 1505 nedidactice²⁹⁹. La nivelul județului există 8.012 norme, dintre care 91,8% finanțate de consiliile locale, 5,6% de consiliile județene și 2,6% direct de către MECS. Deși în județul Maramureș nu există probleme cu asigurarea necesarului de personal didactic, în sistem există încă 2.049 de suplinitori calificați și necalificați, 103 pensionari și 84 de cadre asociate. Spre exemplu, în anul 2015, doar 166 din cele 264 de posturi scoase la concurs au fost ocupate de personal calificat, iar la examenul de definitivare din iulie 2015 promovabilitatea a fost de doar 42,5%³⁰⁰. Circa 1.500 de cadre didactice din județ practică naveta și au fost înregistrate probleme cu decontarea cheltuielilor de transport de către primării, ceea ce, concomitent cu nivelul redus al salariilor din domeniu și deficiențele de infrastructură educațională, conduce la scăderea interesului tinerilor pentru o carieră didactică.

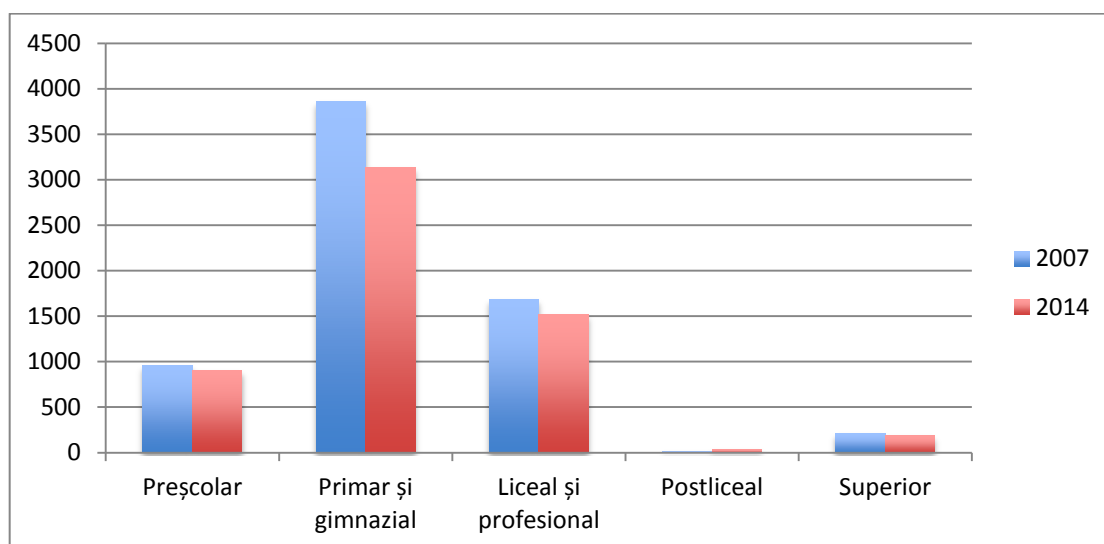

Figura 74 - Evoluția numărului de cadre didactice din județul Maramureș, pe niveluri de studii, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

În medie, la nivel județean, există un cadru didactic la fiecare 14,3 elevi, sub media regională (14,1 elevi/cadru didactic), dar peste cea de la nivel național (15,3). Localitățile în care deservirea cu cadre didactice este mai redusă (peste 15 elevi/cadru didactic) sunt Șieu, Baia Mare, Sighetu Marmăției, Borșa, Săliște de Sus, Vișeu de Sus, Câmpulung la Tisa, Lăpuș, Moisei, Poienile de sub Munte, Săcel, Sărăsău, Satulung. La polul opus, localitățile care par să aibă un personal excedentar în raport cu numărul tot mai mic de elevi sunt: Vima Mică, Vadu Izei, Rona de Sus, Rona de Jos, Poienile Izei, Oncești, Oarța de Jos, Desești, Boiu Mare, Bocicoiu Mare, Bistra, Asuaju de Sus, Ariniș (un cadru didactic la mai puțin de 10 elevi)³⁰¹.

²⁹⁹ INS. Baza de date TEMPO Online

³⁰⁰ ISJ Maramureș. Raport privind starea învățământului în județul Maramureș în anul 2014/2015

³⁰¹ INS. Baza de date TEMPO Online

2.7.4. Infrastructura educațională

În ceea ce privește infrastructura educațională din județul Maramureș, aceasta era alcătuită, la nivelul anului 2014, din următoarele elemente³⁰²:

- 3.148 de săli de clasă, inclusiv cabinete școlare și amfiteatre (-4,4% față de anul 2007);
- 426 de laboratoare școlare (+3,4%);
- 96 de săli de gimnastică (-5,9%);
- 110 ateliere școlare (-38,9%);
- 123 de terenuri de sport școlare (+7,9%);
- 7.396 de computere (+56,8%).

După cum se poate observa, în perioada 2007-2014, se constată la nivelul județului Maramureș o restrângere a numărului de spații utilizate în scop educațional, ca urmare a închiderii, comasării sau restrângerii activității unor unități de învățământ. Localitățile în care s-au înregistrat creșteri ale numărului de săli de clasă, ca urmare a investițiilor în construcția de noi unități de învățământ, sau în extinderea și amenajarea acestora, sunt: Cavnic, Seini, Tăuții-Măgherauș, Târgu Lăpuș, Poienile de sub Munte, Petrova, Săcălășeni, Satulung, Dumbrăvița, Coltău etc. În altă ordine de idei, numărul de săli de curs s-a redus semnificativ în localități precum Săliștea de Sus, Șomcuta Mare, Ulmeni, Ariniș, Băiuț, Băsești, Bicăz, Bocicoiu Mare, Bogdan Vodă, Budești, Călinești, Coaș, Coroieni, Cupșeni, Fărcașa, Gârdani, Groșii Țibleșului, Leordina, Mireșu Mare, Moisei, Ocna Șugatag, Recea, Remeți, Săcel, Săpânța, Suciul de Sus, Șieu, Valea Chioarului, Vima Mică, Vadu Izei³⁰³ – în principal ca urmare a închiderii unor școli.

În prezent, la nivelul județului Maramureș, se înregistrează o medie de 26,3 elevi/sală de clasă, în scădere cu 3,2 puncte procentuale față de anul 2007 și mai scăzută decât media națională (31,1) și regională (27,4). Cele mai mari deficiențe se înregistrează în localitățile Sărăsău, Repedea, Poienile de sub Munte, Groșii Țibleșului, Ulmeni, Ruscova - unde media este de peste 35 de elevi/sală de clasă³⁰⁴ și unde ar trebui analizată oportunitatea extinderii sau reconfigurării infrastructurii existente. În altă ordine de idei, există comune cu o infrastructură educațională aparent excedentară (sub 20 de elevi/sală de clasă): Rona de Sus, Poienile Izei, Petrova, Oncești, Oarța de Jos, Ieud, Gârdani, Dumbrăvița, Boiu Mare, Ariniș, Cavnic, Dragomirești. La nivelul acestora, se recomandă evitarea investițiilor în construcția/extinderea unităților de învățământ și focalizarea acestora pe modernizarea și dotarea celor viabile, concomitent cu reutilizarea spațiilor excedentare, de exemplu pentru programe after-school.

În ceea ce privește laboratoarele școlare, pe lângă dotarea deficitară, se observă numărul redus al acestora (unul la aproape 195 de elevi), precum și absența lor în totalitate în comune precum Boiu Mare, Bocicoiu Mare, Budești, Desești, Giulești, Lăpuș, Săcel, Șieu, Valea Chioarului etc. Declinul învățământului profesional din județ s-a concretizat și în scăderea numărului de

³⁰² INS. Baza de date TEMPO Online

³⁰³ INS. Baza de date TEMPO Online

³⁰⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

ateliere școlare, deși unele dintre acestea au beneficiat de lucrări de modernizare și dotare, de ex. prin programele PHARE TVET. Astfel, în prezent mai funcționează ateliere doar în localitățile urbane Baia Mare, Sighetu-Marmației, Baia Sprie, Borșa, Dragomirești, Săliștea de Sus, Seini, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, iar în mediul rural în Botiza, Giulești, Ieud, Leordina, Moisei, Ocna Șugatag, Petrova, Poienile de sub Munte, Repedea, Ruscova și Vișeu de Sus. Această stare de fapt agravează problemele legate de pregătirea practică deficitară a elevilor, reclamată de mulți angajatori³⁰⁵.

O situație similară se observă și în cazul sălilor de sport (cu o medie județeană de 863 de elevi/sală de sport), care lipsesc din localități precum Șomcuta Mare, Tăuții-Măgherauș, Băsești, Gârdani, Groși, Mireșu Mare, Poienile de sub Munte, Remetea-Chioarului, Satulung, Șișești, Strâmtura, Dragomirești, Săliștea de Sus, Ardușat, Asuaju de Sus, Băiuț, Bârsana, Bistra, Boiu Mare, Botiza, Călinești, Cernești, Cicârlău, Cupșeni, Dumbrăvița, Giulești, Ieud, Lăpuș, Leordina, Oarța de Jos, Oncești, Petrova, Poienile Izei, Remeți, Repedea, Ruscova, Săcel, Sărăsău, Șieu și Vima Mică. În multe dintre aceste localități orele de educație se predau în spații improvizate, amenajate și dotate necorespunzător. Terenurile de sport, din care doar o mică parte au fost aduse la standarde corespunzătoare, lipsesc și ele din localitățile Săliștea de Sus, Ulmeni, Bârsana, Dumbrăvița, Giulești, Mireșu Mare, Poienile de sub Munte, Recea, Remeți, Ruscova, Satulung, Suci de Sus, Vadu Izei etc., conform datelor INS³⁰⁶.

La nivelul județului Maramureș nu există bazine de înot didactic. În municipiul Baia Mare există un bazin de înot olimpic acoperit și unul în aer liber, administrate de Direcția Județeană pentru Tineret și Sport, care sunt însă închise în anumite perioade ale anului, din lipsă de clienți. Municipality și-a exprimat intenția de a prelua aceste bazine în administrarea sa, dar acest transfer nu s-a produs până în prezent, precum și dorința de a amenaja un nou bazin olimpic de înot în cadrul unui complex sportiv cu funcțiuni multiple.

Deși s-a îmbunătățit semnificativ prin derularea unor programe guvernamentale de dotare a laboratoarelor de informatică, nivelul de dotare cu computere a unităților de învățământ rămâne deficitară în localități precum Vișeu de Sus, Suci de Sus, Sărăsău, Sălsig, Săcălășeni, Rona de Jos, Rona de Sus, Poienile Izei, Oncești, Oarța de Jos, Ieud, Groșii Țibleșului, Desești, Coaș, Câmpulung la Tisa, Botiza, Bogdan Vodă, Boiu Mare, Bicăz, Băsești, Ariniș, Asuaju de Jos, Băița de sub Codru – toate cu mai puțin de 20 de calculatoare³⁰⁷.

Dintre unitățile de învățământ cu personalitate juridică din județ, 20 nu au avut în anul 2015 autorizație sanitară de funcționare, iar 3 erau în curs de autorizare la momentul începerii anului școlar, prin urmare procentul de autorizare a fost de doar 86,3%³⁰⁸. La acestea se mai adaugă încă câteva zeci de unități arundate care nu au îndeplinit criteriile de autorizare, cele mai mari probleme identificate fiind: lipsa grupurilor sanitare interioare, lipsa apei potabile, starea

³⁰⁵ INS. Baza de date TEMPO Online

³⁰⁶ INS. Baza de date TEMPO Online

³⁰⁷ INS. Baza de date TEMPO Online

³⁰⁸ ISJ Maramureș. Raport privind starea învățământului în județul Maramureș în anul 2014/2015

avansată de degradare a clădirilor, nerespectarea circuitelor la bucătăriile grădinițelor, lipsa împrejmuirii incintelor, mobilierul neadecvat și degradat, funcționarea în clădiri-monument, în blocuri de locuințe sau în clădiri revendicate, gradul insuficient de iluminare etc. Cele mai mari probleme se înregistrează în localitățile Cupșeni și Bicăz, unde există probleme cu asigurarea apei potabile, Rozavlea și Băiuț - unde sunt probleme cu asigurarea siguranței elevilor, la Hărnițești, Mara și Desești cu lipsa împrejmuirilor, la Țicău cu gradul de degradare al clădirii, la care se adaugă probleme cu asigurarea pazei unităților de învățământ în majoritatea localităților din județ.

În perioada 2007-2013, s-au derulat lucrări de investiții în infrastructura educațională din POR 2007-2013 în localitățile Baia Mare (Colegiul Național „Gh. Șincai”, Colegiul Național „V. Lucaciu”), Sighetu Marmăției (Liceul Tehnologic Forestier), Târgu Lăpuș (Liceul Teoretic „Petru Rareș”), Tăuții-Măgherauș (Școala Nistru), Satulung (Școala Gimnazială), Cernești (Școala Primară Fânațe) și Dumbrăvița (Școala Primară Unguraș)³⁰⁹. Cu fonduri de la bugetul de stat sau local s-au realizat, doar în perioada 2014-2015, lucrări de extindere, consolidare, reabilitare, modernizare și dotare a unităților de învățământ din localitățile Baia Mare (de ex. extindere și modernizare Colegiul Național „Nicolae Titulescu”, dotarea cu utilaje și aparatură IT a 8 unități de învățământ, reparații la clădiri, grupuri sanitare, instalații, împrejurări la peste 40 de unități etc.); Borșa (de ex. reabilitare spațiu pentru funcționare grădiniță cu program prelungit, clădire nouă pentru Școala Gimnazială nr. 3, reabilitarea corpului B a Școlii Gimnaziale nr. 9, reabilitarea zidului de sprijin și a împrejmuirii Școlii Gimnaziale nr. 8 etc.); Cavnic (de ex. reabilitare sisteme de încălzire la Liceul Economic și la Școala Gimnazială nr. 2, lucrări de reparații interioare); Vișeu de Sus (de ex. reabilitare fațadă Liceul Tehnologic și Grădinița nr. 1, igienizări săli de clasă și grupuri sanitare); Sălsig (reabilitare interioară și grupuri sanitare); Ariniș, Budești, Cicârlău, Coaș, Dumbrăvița, Ieud, Lăpuș, Mireșu Mare, Moisei, Oarța, Petrova, Remeți, Rona de Sus, Satulung, Sălsig etc.

În pofida eforturilor depuse de autoritățile locale și a sumelor investite în lucrările sus-menționate, infrastructura educațională din județ este încă deficitară din diferite puncte de vedere, precum:

- existența la nivelul multor unități de învățământ, mai ales din mediul rural, a unor probleme în asigurarea minimului confort și al siguranței elevilor și a cadrelor didactice (iluminat, încălzire, mobilier adecvat, aparatură IT, grup sanitar, împrejmuire, sistem de supraveghere și pază etc.);
- numărul insuficient de locuri în grădinițe în anumite zone din județ și condițiile improprii puse la dispoziție de unele dintre unitățile existente;
- existența unui număr important de unități educaționale care nu au obținut autorizații de funcționare – sanitare, PSI, ISCIR - din cauza problemelor cu amenajarea grupurilor sanitare, a centralelor termice, a mobilierului învechit etc.;

³⁰⁹ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

- existența unor spații abandonate la nivelul unităților de învățământ, pe fondul reducerii populației școlare, a căror destinație nu a fost schimbată și care riscă să se degradeze;
- deficitul și dotarea necorespunzătoare a sălilor de gimnastică și a terenurilor de sport;
- probleme cu asigurarea transportului școlar în anumite localități din județ.

Pentru îmbunătățirea infrastructurii educaționale din județ este nevoie de implicarea în continuare a autorităților publice locale, care pot realiza astfel de investiții din fonduri de la bugetul local, dar pot accesa și fonduri guvernamentale (de ex. PNDL) sau europene (POR, PNDR 2014-2020) în acest sens. Unele primării au demarat deja pregătirea acestor investiții (de ex. Baia Mare - realizarea de expertize tehnice, studii de fezabilitate și documentații tehnice pentru 5 unități școlare; Borșa - proiect tehnic pentru extinderea și reabilitarea corpului A a Școlii nr.9; Tăuții-Măgherăuș - documentații tehnice pentru extinderea Liceului Tehnologic etc.) În plus, MECS a elaborat mai multe proiecte și programe de investiții în infrastructură, care vizează și unele obiective din județ, pentru care s-au făcut deja unele demersuri (de ex. elaborarea de expertize, proiecte tehnice, detalii de execuție etc.), precum³¹⁰:

- Programul de reabilitare a infrastructurii școlare: construcție nouă Școala Gimnazială nr. 2 Micluș-Repedea;
- Programul de reformă pentru educație timpurie – care propune construcția, extinderea și reabilitarea a 22 de grădinițe din județ, amplasate în localitățile: Arduș, Bârsana, Botiza, Budești, Coltău, Lăpuș, Ocna Șugatag, Petrova, Repedea, Săpânța, Târgu Lăpuș, Ulmeni, Dragomirești, Fărcașa, Căvnic, Săliștea de Sus, Seini, Tăuții-Măgherăuș, Sighetu Marmăției, Baia Mare, Vișeu de Sus, Mireșu Mare;

Participarea cadrelor didactice la programe de formare continuă este, de asemenea, una deficitară. În anul școlar 2014-2015, au participat la astfel de activități circa 25,8% din personalul din sectorul public de educație, 61,5% dintre aceștia provenind din mediul urban³¹¹.

Măsurile întreprinse de autorități pentru sprijinirea accesului la educație al elevilor maramureșeni au constat în anul 2015 în acordarea a 13.940 de pachete de rechizite, a 19.424 de manuale, a decontării cheltuielilor de transport pentru 4.738 de elevi, a implementării programelor "Bani de liceu" (2.176 de beneficiari), "Euro 200" (253 de beneficiari) și „Laptele, Cornul și Mărul” (9419 preșcolari și 40.828 de elevi beneficiari). Personalul Centrului Județean de Asistență Psihopedagogică Maramureș și consilierii școlari din Cabinetele Școlare/Interșcolare de Asistență Psihopedagogică, a desfășurat activități specifice de consiliere și orientare școlară și profesională, precum și consiliere vocațională individuală, de grup și colectivă la nivel gimnazial/liceal pentru un număr de peste 17.200 de elevi. În fiecare primăvară este organizat un Târg al Ofertelor Educaționale, în parteneriat între ISJ, CJRAE, Consiliul Județean și Camera de Comerț și Industrie³¹².

³¹⁰ <http://proiecte.pmu.ro/web/guest/pret>

³¹¹ ISJ Maramureș. Raport privind starea învățământului în județul Maramureș în anul 2014/2015

³¹² ISJ Maramureș. Raport privind starea învățământului în județul Maramureș în anul 2014/2015

Învățământul alternativ de la nivelul județului Maramureș este reprezentat de 11 unități din Baia Mare și Sighetu Marmației, cu 43 de clase, 82 de cadre didactice și peste 1.100 de elevi, care implementează programele Waldorf (preșcolar) și Step by step (preșcolar și primar). În anul 2014/2015, 6 elevi din județ au participat la olimpiade internaționale, iar 79 la concursuri internaționale, toți primind premii și mențiuni. În ceea ce privește participarea la olimpiade naționale, prezența a fost și mai numeroasă, rezultatele plasând constant județul Maramureș în top 10 la nivel național pentru majoritatea disciplinelor.³¹³

În ceea ce privește proiectele cu finanțare europeană din domeniul educației, se remarcă următoarele proiecte POS DRU, în care ISJ, CCD și CJRAE Maramureș au avut rolul de solicitant sau de partener³¹⁴:

- POSDRU/190/1.1/S/156870 „Învăț să organizezi propria învățare”, beneficiar Inspectoratul Școlar Județean Maramureș, care se derulează în perioada august–decembrie 2015;
- POSDRU/91/2.2/S/60655 - „Cerințe Educaționale Speciale pentru Toți”–CESPeT (partener principal Universitatea Iași)–asigurarea sustenabilității proiectului;
- POSDRU/91/2.2/S/61264 - „Salvați Copiii de Abandon și Neintegrare”–SCAN (partener principal Universitatea Iași)–asigurarea sustenabilității proiectului;
- POSDRU/87/1.3/S/57406 - „Competență, profesionalism și dimensiune europeană prin integrarea TIC în actul educațional” (partener principal ISJ Botoșani); finalizat la 30.10.2013; asigurarea sustenabilității proiectului;
- POSDRU/162/2.2/S/140232/„Educația - șansa de a-ți scrie propriul viitor!"; beneficiar Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Maramureș;
- POSDRU/160/2.1/S/141384, " Skills for jobs"; proiect regional; beneficiar Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă, Cluj;
- POSDRU/87/1.3/S/57406 - „Competență, profesionalism și dimensiune europeană prin integrarea TIC în actul educațional” (partener principal ISJ Botoșani); finalizat la 30.10.2013; asigurarea sustenabilității proiectului.

Printr-un program MECTS, la nivelul județului Maramureș s-au înființat 32 de centre de informare și documentare în unitățile de învățământ din județ, care pun la dispoziție resurse educaționale pentru inovarea pedagogică. De asemenea, multe unități de învățământ din județ sunt implicate în programele europene Comenius, Erasmus, Grundtvig, Leonardo da Vinci etc.

Nu în ultimul rând, Consiliul Județean Maramureș, în parteneriat cu Agenția pentru Management Energetic Maramureș, au derulat proiectul „Centrul Educațional Demonstrativ pentru Energie Durabilă – Centrul SEED”, finanțat prin Programul Operațional Comun de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-Slovacia – România - Ucraina 2007-2013, alături de partenerii din Ucraina.

³¹³ ISJ Maramureș. Raport privind starea învățământului în județul Maramureș în anul 2014/2015

³¹⁴ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

2.7.5. Formarea profesională continuă

Conform datelor AJPIS Maramureș, la nivelul anului 2013, în județul Maramureș au fost autorizați 29 de furnizori, publici și privați, de servicii și 134 de programe de formare profesională continuă, în creștere față de anii anteriori. De asemenea, s-au înregistrat 62 de sesiuni de examinare în afara județului și 302 contracte civile încheiate cu diverși experți³¹⁵. Numărul exact al persoanelor care au participat la astfel de activități, ca și cel al absolvenților, nu se cunoaște cu exactitate, însă numărul acestora se menține scăzut, mai ales pentru cursurile care implică un efort financiar individual. Dintre furnizorii cei mai importanți de servicii de formare profesională de la nivel județean se remarcă AJOFM Maramureș, care vine în sprijinul maramureșenilor aflați în căutarea unui loc de muncă, dar și al persoanelor care vor să-și schimbe calificarea, cu un număr de circa 30 de programe de calificare și recalificare, la care pot participa circa 700 de persoane anual. Pentru șomeri aceste cursuri sunt gratuite. Sfera de cursuri oferite acoperă diferite calificări, precum cea de coafeză, manichiuristă, pedichiuristă, inspector resurse umane, finisor în construcții, bucătar, cofetar-patisier, electrician etc., pentru care există cerere pe piața locală a forței de muncă³¹⁶. Fundația „Spiru Haret”, prin Filiala Baia Mare, oferă la rândul său peste 30 de programe de formare profesională autorizată, contra-cost.

Sectorul de formare profesională continuă din județ a fost reanimat în ultimii ani de implementarea mai multor proiecte de formare gratuită, cu finanțare europeană, pentru diferite grupuri dezavantajate și personalul din sectorul public, precum³¹⁷:

- SC Romapisan SRL, în parteneriat cu SC UNITATE DE CONSILIERE OCUPARE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ SRL - proiectul POSDRU /132/5.1/G/129739, "Dezvoltarea competențelor profesionale pentru facilitarea accesului pe piața muncii a 176 șomeri și persoane inactice din județul Maramureș";
- Centrul Județean de Informare, Consiliere și Formare Profesională "Pentru Voi" Baia Mare, în parteneriat cu S.C. Nord Quality Consulting S.R.L. - proiectul POSDRU "ALEGE-ȚI MESERIA – Consiliere, calificare și recalificare pentru angajații din regiunile București-Ilfov, Nord-Est și Nord-Vest";
- ASSOC – proiectul POSDRU "Economia socială – instrument de creștere a calității vieții";
- Sindicatul Liber din Învățăământ Maramureș - proiectul POSDRU "Resurse Umane Calificate, Locuri de Muncă Ocupate";
- ISJ Botoșani în parteneriat cu ISJ Maramureș - proiectul POSDRU "Competență, inovare și profesionalism prin TIC";
- Patronatul Român – Filiala Maramureș - proiectul POSDRU "Responsabilitatea socială – implicarea patronatului în formarea șomerilor din județul Maramureș";
- S.C. 3ART S.R.L în parteneriat cu S.C. XEROM SERVICE S.R.L. – proiectul POSDRU "Șansa mea în țara mea";

³¹⁵ AJPIS Maramureș. Raport de activitate pentru anul 2013

³¹⁶ <http://www.maramures.anofm.ro>

³¹⁷ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

- Fundația Hope and Homes for Children – proiectul POSDRU "Șansa la ocupare a persoanelor din zone foste industrializate";
- Etc.

2.8. Infrastructura de transport

În pofida faptului că este un județ aflat la granița Uniunii Europene cu spațiul ex-sovietic, că are o populație numeroasă și un potențial economic și turism considerabil, județul Maramureș are o poziție excentrică față de principalele coridoare TEN de transport rutier și feroviar. Practic, la nivelul județului, sunt incluse în rețeaua TEN globală doar următoarele obiective:

- Aeroportul Internațional Baia Mare
- Magistrala CF 400 Dej-Baia Mare-Satu Mare

Prin urmare, pentru intervalul de timp 2015-2020 nu sunt prevăzute în Master Planul General de Transport al României investiții semnificative în dezvoltarea infrastructurii majore de transport rutier și feroviar, singura excepție notabilă fiind investițiile prevăzute pentru Aeroportul din Baia Mare. Investiții în infrastructura majoră de transport sunt prevăzute la nivel județean doar pentru perioada 2021-2030³¹⁸.

2.8.1. Infrastructura de transport rutier:

După cum am indicat anterior, județul Maramureș este privat de existența pe teritoriul său a unor drumuri din rețeaua TEN-T centrală sau globală, fiind, alături de județul Bistrița-Năsăud, singurele județe din România aflate în această situație. Prin urmare, cel puțin pe termen scurt și mediu, acesta va continua să fie lipsit de legături rutiere rapide (autostrăzi și drumuri expres) care să îi asigure legătura cu principalele centre urbane din țară și din Europa³¹⁹, deși astfel de demersuri au fost inițiate cu mult timp în urmă (de ex. Drumul expres Vaja-Petea-Satu Mare-Baia Mare, lung de 82 km, pentru care există și studii de fezabilitate; "Axa Nordului" – Tunel Munții Gutâi, Drum expres Mara-Sighetu Marmăției și Pod comercial nou peste Tisa; "Drumul Nordului" – Drum expres Baia Mare-Arduș-Zalău, care să asigure conexiunea cu Autostrada Transilvania). Până la momentul materializării acestora, singurele căi importante de acces rutier în județ le reprezintă drumurile naționale existente³²⁰.

Pe teritoriul județului Maramureș existau, la nivelul anului 2014, 373 km de drumuri naționale, dintre care 365 km (98% din total) erau modernizați, 5 km (11%) aveau îmbrăcămînți rutiere ușoare, iar 3 km erau pietruiți³²¹. Între 2015, conform datelor SDN Maramureș, segmentul din DN 18B nemodernizat a fost asfaltat.

³¹⁸ Ministerul Transporturilor. Master Planul General de Transport al României

³¹⁹ Ministerul Transporturilor. Master Planul General de Transport al României

³²⁰ PATJ Maramureș

³²¹ INS. Baza de date TEMPO Online

Drumurile naționale/europene din județ sunt³²²:

- DN 1C (cu statut de drum european – E58) Cluj Napoca-Dej-Baia Mare-Satu Mare-Halmeu – este un drum național cu o bandă pe sens și reprezintă principala cale de acces în județ și la municipiul Baia Mare, asigurând legătura acestuia cu principalul centru urban din regiune (Cluj-Napoca), cu celelalte regiuni ale țării, cu municipiul Satu Mare și cu granița de vest. De asemenea, acesta asigură legătura dintre municipiul reședință de județ cu localitățile urbane și rurale din partea de vest și de sud a Maramureșului. Drumul a fost recent reabilitat cu fonduri de la bugetul de stat și se află într-o stare foarte bună;
- DN 18 Baia Mare-Sighetu Marmației-Vișeu de Sus-Borșa-Iacobeni – este un drum de importanță strategică, care asigură legătura dintre municipiul Baia Mare, zona Maramureșului Istoric, județul Bistrița-Năsăud și regiunea Moldovei. Drumul, prevăzut cu o bandă pe sens, a fost recent reabilitat cu fonduri de la bugetul de stat și se află într-o stare foarte bună, exceptând tronsonul dintre Moisei și Iacobeni (unde contractele de lucrări au fost semnate doar în a doua jumătate a anului 2015), respectiv tronsoanele pe care încă se mai executau lucrări în 2015 (Baia Sprie-Sighetu Marmației);
- DN 19 Oradea-Satu Mare-Sighetu Marmației – prevăzut cu o bandă pe sens, asigură legătura dintre Maramureșul Istoric, județele din partea de vest a României și granița cu Ungaria și Ucraina. Acest drum a beneficiat, la rândul său, de lucrări de reabilitare cu fonduri de la bugetul de stat, în perioada 2012-2015, pe teritoriul județului Satu Mare, fiind planificată realizarea acestora și pe teritoriul județului Maramureș, și se află într-o stare relativ bună;
- DN 17C Moisei-Bistrița – cu o bandă pe sens, asigură legătura dintre Maramureșul Istoric și municipiul Bistrița, fiind o alternativă la DN 18 pentru traficul către Moldova. Drumul a beneficiat în ultimii ani doar de lucrări de reparații și întreținere curentă, fiind într-o stare medie;
- DN 18B Dej-Baia Mare – intrat recent în categoria drumurilor naționale, este prevăzut cu o bandă pe sens și este principala cale de acces în Țara Lăpușului, atât dinspre municipiul reședință de județ, cât și dinspre Cluj. Drumul beneficiază de lucrări de reparații și întreținere și se află într-o stare medie.

Municipiul Baia Mare beneficiază de un drum de centură de-a lungul Str. Europa și Dumbravei, predate de municipalitate către CNADNR în anul 2014 pentru modernizare. Drumul este prevăzut cu 2 benzi de circulație, benzi de refugiu și parcuri pentru tiruri. De asemenea, în orașul Târgu Lăpuș, cu fonduri POR 2007-2013, a fost amenajată o variantă de ocolire pentru traficul greu, care permite evitarea zonei centrale. Inițiative pentru amenajări de variante de ocolire există și în orașele Sighetu Marmației și Borșa, însă acestea nu s-au materializat până în prezent, deși pentru primul există studii de fezabilitate. O altă idee de proiect, vehiculată încă din anii 80 și nematerializată până în prezent, este cea de construcție a unui tunel de 4 km pe sub Munții Gutâi, pentru care există un studiu de pref fezabilitate care estimează investiția la peste 90 mil. Euro. Acesta ar permite eliminarea porțiunii de drum cu serpentine (circa 18 km), reducerea distanței parcurse între Baia Mare și Sighet cu circa 12 km, creșterea vitezei medii de

³²² <http://www.cnadnr.ro/pagina.php?idg=20>

deplasare la 48 km/h, ceea ce ar însemna parcurgerea distanței dintre cele două centre urbane în doar 30 de minute.

Figura 75 - Infrastructura rutieră de la nivel județului Maramureș

Sursa: Adaptare proprie după Banca Mondială, Ghidul de Investiții pentru Drumuri Județene

O altă problemă majoră la nivelul județului Maramureș este conectivitatea redusă cu regiunile învecinate din Ucraina, care ar permite dezvoltarea relațiilor de cooperare și de transport cu spațiul ex-sovietic, inclusiv de natură economică, cu acesta. Orașele Sighetu Marmăției și Solotvino, unde există singurul punct de trecere a frontierei din județ (deși granița comună cu Ucraina este de peste 100 km), sunt în prezent legate printr-un pod cu o singură bandă pe sens, construit la începutul anilor 2000 și consolidat în anul 2008. Începând cu anul 2015 a contractat servicii pentru pregătirea documentațiilor tehnice pentru construcția unui pod peste Tisa, la granița cu Ucraina, în zona municipiului Sighetu Marmăției (Teplița). Acesta va avea patru benzi și va fi deschis atât traficului greu, cât și celui ușor.

În ceea ce privește volumul traficului, se remarcă următoarele tronsoane cu valorile cele mai ridicate și cu risc de congestie a circulației și de producere de accidente, conform recensământului CESTRIN din anul 2010 (datele de la recensământul din 2015 nu sunt încă disponibile):

- DN 1C pe tronsonul dintre Baia Mare-Tăuții Măgherauș-Seini: 12.108 vehicule/zi, respectiv Baia Mare-Recea-Satulung: 11.048 vehicule/zi;
- DN 18 pe tronsonul Baia Mare – Baia Sprie (9.400 vehicule/zi) și Moisei-Borșa (5.101 vehicule/zi)³²³.

³²³ CESTRIN. Rezultatele Recensământului de Trafic din Anul 2010

După cum se poate observa, Zona Metropolitană Baia Mare este singura cu valori foarte ridicate de trafic, aici fiind necesare măsuri urgente de fluidizare a acestuia. Celelalte tronsoane de drum național din județ înregistrează valori de trafic mai reduse (între 500 și 5.000 de vehicule/zi). Tot această zonă este și cea care concentrează cele mai multe evenimente rutiere din județ, alături de intravilanul principalelor centre urbane.

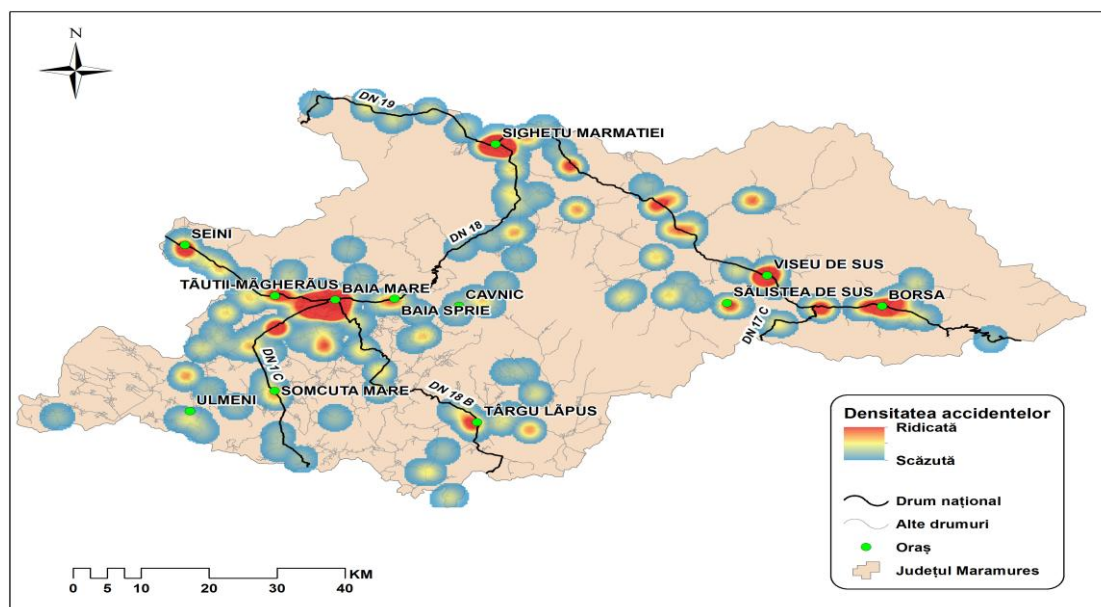

Figura 76 - Densitatea accidentelor rutiere pe drumurile publice din județul Maramureș, în perioada 2008-2015

Sursa: planșă proprie elaborată pe baza datelor colectate de Drd. Silviu Marian Ciobanu –
Facultatea de Geografie a UBB Cluj-Napoca

Master Planul General de Transport al României pentru anul 2030, care cuprinde investițiile prioritare în domeniu de la nivel național, prevede următoarele investiții în domeniul rutier pentru județul Maramureș³²⁴:

- Construcția Drumului Expres Turda - Baia Mare - Satu Mare - Petea (320 km, 2.124 mil. Euro) – termen de execuție 2030-2032;
- Modernizarea Drumului TransRegio Bistrița-Salva-Moisei-Cârlibaba (203 km, 205 mil. Euro) – termen 2024-2025;
- Modernizarea Drumului TransEuro Iacobeni-Borșa-Sighetu Marmăției-Negrești Oaș (235 km, 197 mil. Euro) – termen 2024-2025.

În ceea ce privește drumurile județene, acestea aveau, conform datelor INS aferente anului 2014 o lungime totală de 786,7 km, dintre care 157 km (20%) sunt modernizați, 388 km (49,5%) au îmbrăcămînți rutiere ușoare, 167 km sunt pietruți (21,2%), iar 74 km (9,3%) sunt de pământ, conform datelor INS. Datele furnizate de S.C. DRUMURI ȘI PODURI S.A., aferente lunii ianuarie 2016, indică faptul că dintre drumurile județene din Maramureș, 143 km au îmbrăcămînți din beton asfaltic, 445 km îmbrăcămînți bituminoase ușoare, 26 km din beton de ciment, 2 km de

³²⁴ Ministerul Transporturilor. Master Planul General de Transport al României

pavaj, 132 km pietruiți, iar 39 km de pământ. Față de anul 2007, se înregistrează o scădere a lungimii drumurilor pietruite și de pământ cu 17,2%, ca urmare a proiectelor de modernizare cu fonduri europene, de la bugetul de stat și de la cel al CJ Maramureș, în administrarea cărora se află. Totuși ponderea acestora în lungimea totală a drumurilor județene din Maramureș (30,5%) rămâne mai ridicată în comparație cu cea de la nivel regional (26,1%) și național (26,3%), inclusiv ca urmare a specificului de zona montană, cu rețea de drumuri în zone slab populate și accidentate. Din perspectiva stării de viabilitate a drumurilor județene, în luna ianuarie 2016, 7% se află în stare foarte bună, 5% în stare bună, 43% în stare medie, 39% în stare rea, iar 6% în stare impracticabilă³²⁵.

În ceea ce privește drumurile județene din Maramureș, putem trage următoarele concluzii cu privire la starea acestora, bazate pe datele furnizate de S.C. DRUMURI ȘI PODURI S.A. pentru anul 2016³²⁶:

- stare foarte bună: DJ 109F (parțial), DJ 184 (complet), DJ 185 (parțial), DJ 186B (parțial);
- stare bună: DJ 108D (parțial), DJ108T (parțial), DJ109F (parțial), DJ 109I (parțial), DJ 109U, DJ 182B (parțial), DJ 184A (parțial), DJ 184B (parțial), DJ 186 (parțial), DJ 186B (parțial), DJ 193 (parțial);
- stare mediocră: DJ 108A (complet), DJ 108D (parțial), DJ 108E (parțial), DJ 108P (parțial), DJ 108T (parțial), DJ 109F (parțial), DJ 109I (parțial), DJ 109J (complet), DJ 110C (parțial), DJ 171 (parțial), DJ 171A (complet), DJ 171C (parțial), DJ 182B (parțial), DJ 182C (parțial), DJ 182E (parțial), DJ 182G (parțial), DJ 183 (parțial), DJ 183C (parțial), DJ 184A (parțial), DJ 184B (parțial), DJ 185 (parțial), DJ 186 (parțial), DJ 186A (parțial), DJ 186B (parțial), DJ 186C (complet), DJ 186D (parțial), DJ 186E (complet), DJ 187 (parțial), DJ 188 (parțial), DJ 193 (parțial), DJ 193E (parțial);
- stare rea: DJ 108E (parțial), DJ 108P (parțial), DJ 108T (parțial), DJ 109F (parțial), DJ 109G (complet), DJ 109U (parțial), DJ 110C (parțial), DJ 171 (parțial), DJ 171C (parțial), DJ 171E (complet), DJ 182B (parțial), DJ 182C (parțial), DJ 182D (complet), DJ 182E (parțial), DJ 183 (parțial), DJ 183A (complet), DJ 183C (parțial), DJ 184A (parțial), DJ 185 (parțial), DJ 186 (parțial), DJ 186A (parțial), DJ 186D (parțial), DJ 187 (parțial), DJ 187A (complet), DJ 187B (parțial), DJ 188 (parțial), DJ 193E (parțial);
- impracticabilă: DJ 185 (parțial), DJ 183C (parțial), DJ 183A (parțial), DJ 183 (parțial), DJ 109U (parțial).

Aceasta este similară cu datele puse la dispoziție de Banca Mondială, în studiul privind prioritizarea proiectelor finanțabile din PNDL, publicat în anul 2015, pe baza informațiilor furnizate de Consiliul Județean. După cum se poate observa din figura de mai jos, zona cu accesibilitate este Țara Codrului, Țara Chioarului, Țara Lăpușului și Maramureșul Istoric, unde accesul se poate realiza doar pe drumuri județene.

³²⁵ INS. Baza de date TEMPO Online și datele statistice trimise S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L. de către S.C. DRUMURI ȘI PODURI S.A.

³²⁶ Datele statistice trimise S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L. de către S.C. DRUMURI ȘI PODURI S.A.

Figura 77 - Drumurile județene din județul Maramureș, după tipul de îmbrăcăminte și starea calitativă, în anul 2014

Sursa: Adaptare proprie după Banca Mondială, Ghidul de Investiții pentru Drumuri Județene

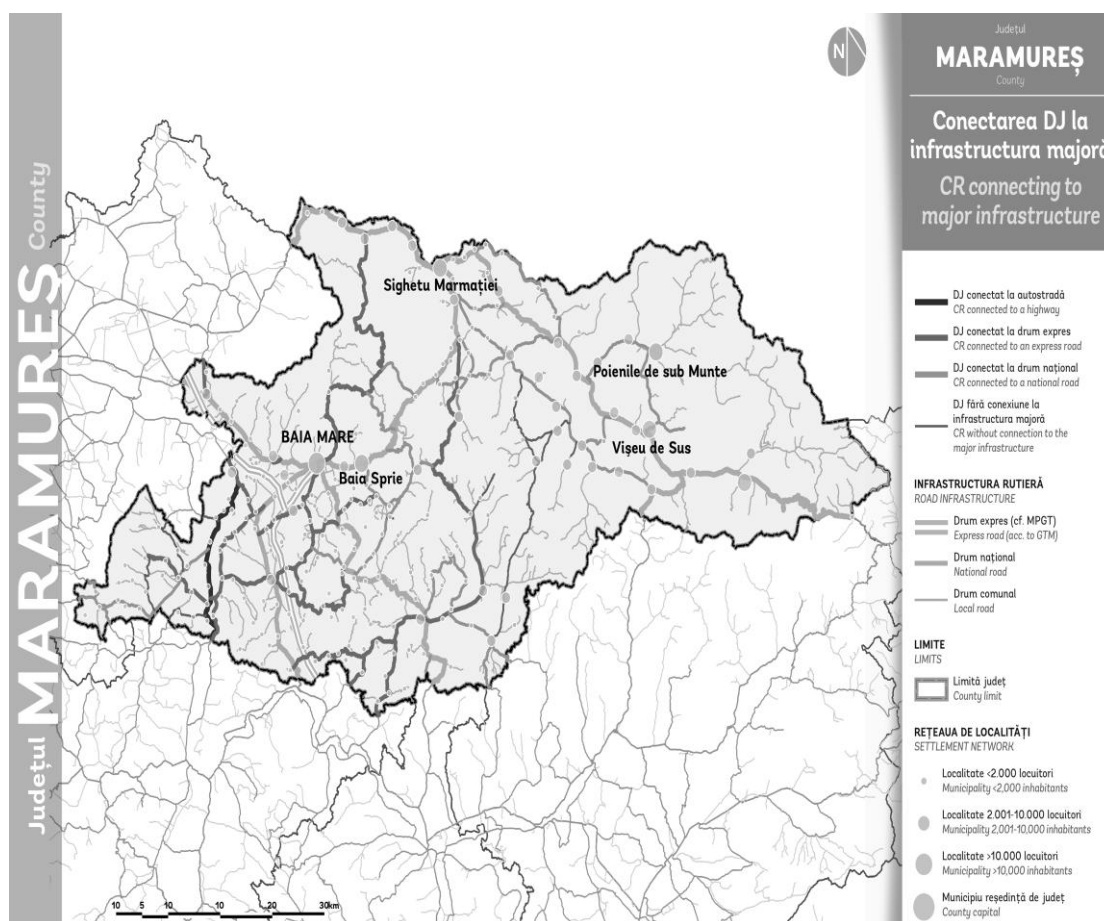

Figura 78 - Drumurile județene din județul Maramureș, după accesibilitatea la rețeaua majoră (existentă și viitoare) de transport, în anul 2014

Sursa: Adaptare proprie după Banca Mondială, Ghidul de Investiții pentru Drumuri Județene

Din perspectiva valorilor medii de trafic, cele mai tranzitate sunt tot drumurile județene din partea de vest a Maramureșului care converg către municipiul reședință de județ și cele care asigură legături inter-județene cu Sălaj și Satu Mare: DJ 108D, DJ 193E, DJ 108A, DJ 193, DJ 109I (peste 2.000 de vehicule/zi)³²⁷. Explicația constă din faptul că în această zonă a județului nu există drumuri naționale care să preia o parte din trafic.

³²⁷ Banca Mondială, Ghidul de Investiții pentru Drumuri Județene

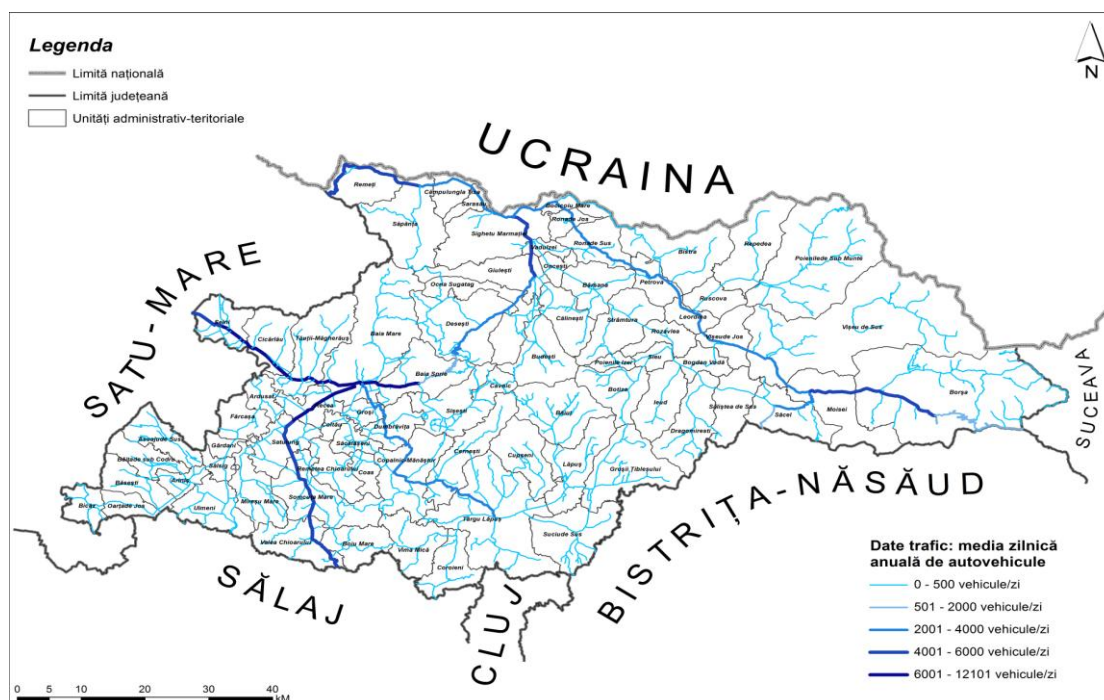

Figura 79 - Drumurile județene din județul Maramureș, după valorile medii zilnice de trafic, în anul 2014

Sursa: Adaptare proprie după Banca Mondială, Ghidul de Investiții pentru Drumuri Județene

În perioada 2007-2013, județul Maramureș a beneficiat de finanțare nerambursabilă din POR pentru lucrări de reabilitare a drumului Baia Mare-Bârsana (DJ 184 + DJ 109F + DJ 185), investiție de circa 93 mil. lei, care asigură o alternativă la DN 18 pentru legătura municipiului reședință de județ cu zona Maramureșului Istoric, dar și cu zona turistică Cavnic³²⁸.

Prin urmare, în perioada 2014-2020, date fiind restricțiile bugetare existente, ar trebui acordată prioritate reabilitării și modernizării drumurilor care asigură accesul localităților rurale la centrele urbane (din județul Maramureș și/sau din județele învecinate), care concentrează oferta de locuri de muncă și de servicii/oportunități, la rețeaua majoră de transport, care au o stare proastă și care înregistrează totuși valori ridicate de trafic.

La nivelul regiunii Nord-Vest a fost stabilit un traseu regional prioritar propus spre reabilitare, alcătuit din drumuri județene care asigură legături interjudețene și care vizează inclusiv județul Maramureș. Drumurile din județ avute în vedere sunt: DJ 108D (limită jud. Sălaj-Gârdani), DJ 108A (Gârdani-Arduș), DJ 193 (limită jud. Satu Mare – Hideaga), DJ 182B (Șomcuta Mare-Coaș), DJ 182C (Coaș-Coplanic Mănăștur-Șurdești), DJ 186 (Bârsana-Bogdan Vodă) și DJ 188 (Vișeu de Jos-Bogdan Vodă) – în total 108 km³²⁹.

³²⁸ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

³²⁹ Informații transmise de CJ Maramureș către S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L.

În ceea ce privește rețeaua de drumuri comunale, aceasta măsoară, la nivelul anului 2014, 651 km, în creștere cu 75,9% față de anul 2007, pe fondul extinderii perimetrelor construite, dar și a reclasificării unor drumuri de exploatare agricolă. Conform datelor INS, dintre acestea 132 km (20,3%) erau de pământ, 308 km (47,3%) erau pietruite, iar 211 km (32,4%) erau modernizate (inclusiv cu îmbrăcămînți rutiere ușoare). Lungimea drumurilor comunale modernizate a crescut, conform datelor INS, în acest interval, cu 52,9%, pe fondul investițiilor de la bugetele locale, județean, de stat, dar și din fonduri europene. Gradul de modernizare al drumurilor comunale din județ rămâne superior mediei naționale (28%) și chiar regionale (26,4%)³³⁰. Starea proastă a drumurilor comunale generează numeroase probleme de mobilitate, de mediu și de riscuri de accidente la nivelul comunelor din județ, mai ales a celor izolate față de coridoarele de transport majore, care au oricum un nivel relativ scăzut de dezvoltare socio-economică.

În ceea ce privește străzile orășenești din județ, acestea măsoară, la nivelul anului 2014, 1.410 km, în creștere cu 24% față de anul 2007, pe fondul extinderii suprafețelor intravilane și a reclasificării altor drumuri locale în 8 din cele 13 centre urbane din județ (excepție făcând doar Cavnic, Dragomirești, Șomcuta Mare, Târgu Lăpuș și Vișeu de Sus). Unele orașe din zona montană a județului, precum Borșa și Vișeu de Sus, se remarcă prin extinderea foarte mare a rețelei stradale, atât prin prisma configurației acestor așezări, cât și a includerii unor drumuri forestiere sau cu rol turistic. Dintre acestea, doar 665 km (47,2% din total) erau străzi modernizate, în creștere cu 31,4% față de anul 2007, pe fondul investițiilor derulate de autoritățile locale în acest sens. Spre comparație, la nivel național, gradul de modernizare al rețelei stradale este semnificativ mai mare (66,2%), o situație similară fiind înregistrată și la nivel regional (61,2%).

La nivel de localități urbane, se pot observa diferențe majore între gradul de modernizare al străzilor din municipiul Baia Mare (85,2% din total), precum și din orașele Ulmeni (89,5%), Târgu Lăpuș (84,6%), care fie au tradiție urbană mai îndelungată și au beneficiat de lucrări de sistematizare inclusiv în perioada comunistă, fie au o tramă stradală mai puțin extinsă, fiind amplasate de-a lungul unor drumuri naționale și județene și orașe Săliștea de Sus (17,4%), Dragomirești (23,8%), Borșa (23%) și Vișeu de Sus (23,6%). Cauzele sunt diverse: astfel, orașele nou intrate în categoria localităților urbane păstrează încă, în mare parte, un aspect și o infrastructură tipică pentru localitățile rurale, în timp ce orașele din zona montană au o rețea de drumuri (foste) forestiere și turistice foarte extinse, pentru unele dintre acestea nefiind necesare lucrări de modernizare urgente. În perioada 2007-2013, lungimea străzilor modernizate a crescut în toate orașele din județ (exceptând Dragomirești și Seini), pe fondul investițiilor realizate din diferite surse în trama stradală. Cele mai mari creșteri ale lungimii străzilor modernizate s-au înregistrat în orașele Baia Sprie (40 km), Baia Mare (24 km), Tăuții-Măgherăuș (22 km) și Borșa (16 km)³³¹.

³³⁰ INS. Baza de date TEMPO Online

³³¹ INS. Baza de date TEMPO Online

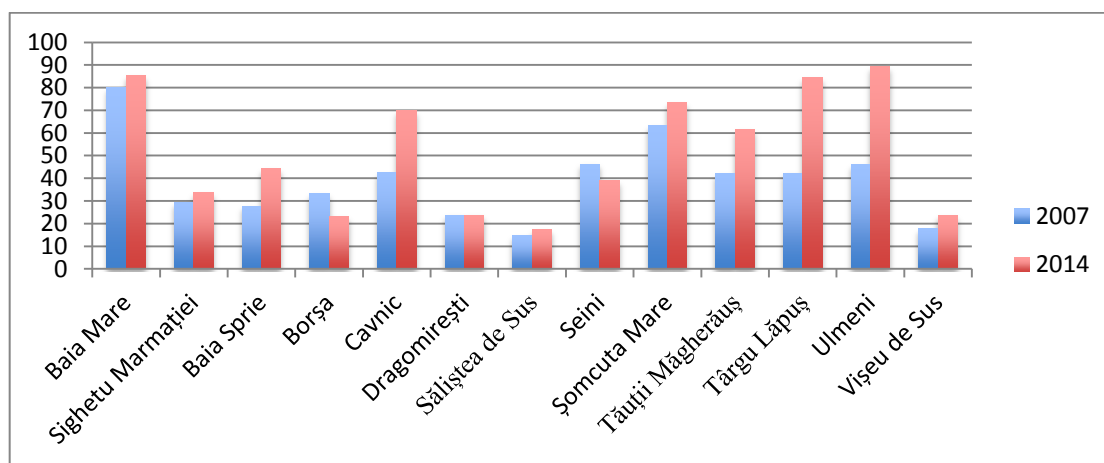

Figura 80 - Gradul de modernizare al rețelei de străzi orășenești, pe centre urbane, în intervalul 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

În perioada 2007-2013 au beneficiat de finanțări nerambursabile din POR pentru realizarea de lucrări de realizare și reabilitare de străzi orășenești, trotuare și parcuri orașele Baia Mare (Str. Electrolizei, Grănicerilor, Oborului – investiție de circa 47,1 mil. lei), Sighetu-Marmăției (Str. Valea Hotarului-lapa – 6,7 mil. lei), Vișeu de Sus (17,5 mil. lei), Baia Sprie (19,4 mil. lei), Târgu Lăpuș (19 mil. lei) și Borșa (DC 8 – 22 mil. lei)³³². La acestea se adaugă investițiile realizate din alte programe de finanțare sau cu fonduri de la bugetul local, ca de exemplu: Baia Mare (reabilitarea podului peste Săsar, modernizarea drumurilor forestiere, reabilitarea, modernizarea, sistematizarea și repararea străzilor, trotuarelor și aleilor pietonale, parcurilor, acceselor, intersecțiilor din cartierele Valea Borcutului, Săsar, Valea Roșie, Griviței, Ferneziu, Vasile Alecsandri, Progresului, Traian, Gării, Depozitelor – totalul investițiilor în trama stradală fiind de circa 20 mil. Euro, doar în perioada 2010-2014), Sighet (str. Crișan, Horea, Prelungirea Titulescu, Balc Vodă, Tisei, N. Grigorescu, Bilașco, Lucian Blaga, Simion Bărnuțiu etc.), Borșa (Str. Brădet, Negoiescu, Repedea, Pietroasa, Popa Lupu Șandru, Ion Creangă, Păcii, Lăzuci, Toroiaga, Înfrățirii, Borcutului, Fântâna, Birt, Valea Poienii, Prieteniei, Muntelui, Cătunului, Bradului, Rândunelelor, Malului, Crângului, Valea Ilei, Doinei, Capra Neagră, Gârlei, Rodnei, Coloniei, Fața Gării, Țapinarilor, Izvor, Vălcineț, Torentului, Ferigei, Lalelor, Cimbrului, Sârca, Obcinei, Dealu Râșilor, Iasomie, Garoafei, Luceafărului, Filonului, Văilor, Bujorului și Gruieț etc.), Tăuții-Măgherauș (asfaltare și refacere drumuri comunale Bozânta Mare, Bușag, Merișor, Băița, străzi Tăuții-Măgherauș etc.), Târgu Lăpuș (modernizare circa 14 km de drumuri agricole, străzi, amenajare piste de biciclete etc.) ș.a.m.d.³³³

Cu toate acestea, în centrele urbane din Maramureș, chiar și la nivelul municipiului reședință de județ, există încă peste 700 km de străzi nemodernizate, unele impracticabile, cu precădere în cartierele marginase și în zonele periurbane.

³³² <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

³³³ Paginile WEB ale primăriilor din mediul urban, rapoarte ale primarilor

Pe de altă parte, infrastructura pentru transport ecologic, cu biciclete sau pietonal este deficitară în majoritatea centrelor urbane și aproape inexistentă în cele rurale. Străzile nemodernizate nu beneficiază, în general, de trotuare sau acestea sunt degradate și nu permit deplasarea în siguranță a pietonilor. În ceea ce privește piste pentru biciclete, acestea există în municipiul Baia Mare, pe o lungime de circa 11 km, cu precădere pe străzile modernizate recent cu fonduri europene (de ex. Str. Grănicerilor, Electrolizei, Independenței, Vasile Lucaciu, Unirii, I.L. Caragiale). De asemenea, în anul 2015, a fost amenajată prima pistă de biciclete din orașul Târgu Lăpuș, pe str. Țibleșului. Acestea nu sunt însă corespunzător delimitate (de ex. prin bolarzi) de fluxurile de autovehicule și pietoni și sunt însă adesea ocupate de autovehiculele parcate neregulamentar, ceea ce pune în pericol siguranța bicicliștilor. De asemenea, în pofida existenței unui sistem de management al traficului în municipiul Baia Mare, există încă intersecții necorespunzător amenajate și cu risc sporit de accidente, precum și străzi cu capacitate de transport depășită. Zonele exclusiv pietonale ocupă suprafețe restrânse la nivelul orașelor, în municipiul Baia Mare acestea cuprinzând, pe lângă aleile din parcuri și spații verzi, doar o mică parte din centrul vechi (de ex. Piața Libertății), amenajat tot în cadrul unui proiect cu finanțare nerambursabilă. În Sighetu Marmăției a fost demarată în anul 2015 o dezbatere publică pentru transformarea zonei centrale în zonă exclusiv pietonal, inclusiv prin scoaterea la lumină a pietrei cubice de sub asfalt.

O mare problemă în centrele urbane, cu precădere în municipiul Baia Mare, este insuficiența locurilor de parcare (circa 3.700 de parcări cu plată și 10.000 rezidențiale; necesar estimat la 8 – 12.000 locuri), mai ales în zona centrală, dar și în marile ansambluri de blocuri, pe fondul creșterii continue a parcului auto, în pofida faptului că există un sistem de tichete și abonamente de parcare, ce pot fi achitate inclusiv prin SMS. Veniturile încasate de municipalitate din activitatea de taxare a parcarilor se mențin la un nivel destul de redus (circa 1,5 mil. lei în anul 2014). Problema este agravată de faptul că în jurul blocurilor de locuințe au fost construite baterii de garaje (circa 6.000 de unități, din care circa 300 ridicate ilegal, iar restul pe spații concesionate), iar locurile de parcare rezidențială existente nu sunt marcate corespunzător (lucrările de marcare fiind începute doar în anul 2015). De asemenea, mulți posesori de autovehicule parchează neregulamentar pe spațiile verzi sau publice, precum și pe trotuare, îngreunând accesul pietonilor, bicicliștilor, vehiculelor de intervenție în cazuri de situații de urgență etc. În plus, începând cu anul 2015, mașinile parcate neregulamentar nu mai pot fi ridicate de către municipalitate³³⁴. La nivelul municipiului Sighetu Marmăției, situația este similară, există o serie de parcări cu plată marcate în zona centrală (în număr de circa 300 la un parc auto de peste 10.000 de autovehicule), pentru care se pot achiziționa abonamente sau se pot plăti tichete, inclusiv prin SMS.

În cadrul proiectului i-SCOPE, finanțat din Programul Cadru pentru Competitivitate și Inovare, a fost elaborat un plan de mobilitate urbană pentru persoanele vârstnice cu dizabilități la nivelul municipiului Baia Mare. În anul 2015, municipalitatea a inițiat demersurile pentru elaborarea

³³⁴ S.C. EUNITAS CONSULTING S.R.L. Studiu de oportunitate privind concesionarea serviciului public de administrare a drumurilor, întreținere și funcționare a sistemului de marcaj, parcarilor cu plată și gospodărie comunală.

Toate aceste linii de cale ferată sunt simple și neelectrificate, în condițiile în care nu au mai beneficiat de investiții majore pentru reabilitare și modernizare în ultimii zeci de ani. Pe teritoriul județului mai funcționează în prezent sub 20 de gări, multe fiind închise în ultimii ani pe fondul reducerii continue a traficului feroviar, în favoarea celui rutier. Principala cauză a acestui declin este starea precară a infrastructurii, adesea veche de peste un secol, care nu permite viteze comerciale mai mari de 40-50 km/h.

Toate trenurile care tranzitează județul sunt operate de compania de stat – CNCF CFR CĂLĂTORI S.A.. Prin Stația CF Baia Mare trec zilnic circa 18 perechi de trenuri, dintre care 4 InterRegio și 14 Regio, către următoarele destinații: Valea lui Mihai, București (14h19 min), Jibou (1h18 min), Satu Mare (1h23 min), Dej (2h46 min). Prin stațiile din Maramureșul Istoric (Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus) circulă zilnic circa 11 perechi de trenuri Regio către destinațiile Cluj-Napoca (durata 6h55 min) și Beclean (4h36 min)³³⁷. Operatorul privat CFR VIȘEU DE SUS organizează curse regulate (1/zi) pe Valea Vaserului, între Vișeu de Sus și Paltin, precum și curse charter, traseul având o lungime de circa 22 km, iar durata călătoriei este de circa 2h³³⁸. În ultimii ani, au fost inițiate unele consultări transfrontaliere privind reluarea traficului feroviar între România și Ucraina, prin Sighetu Marmăției, inclusiv în scop economic și turistic, dar acestea nu s-au materializat încă.

Stația CF din Baia Mare, cea mai mare din județ, se află într-o stare avansată de degradare, nefiind reabilitată de peste 40 de ani. CFR are în vedere executarea de lucrări de reabilitare și modernizare, dar nu a fost încă identificată o sursă de finanțare clară în acest sens. La stația CF Sighetu Marmăției au fost demarate lucrări de reabilitare, dar acestea au progresat lent, astfel încât clădirea este degradată. O situație similară se înregistrează și la celelalte gări din județ.

În Master Planul General de Transport al României pentru orizontul 2030 sunt cuprinse următoarele lucrări de investiții pentru infrastructura feroviară pe teritoriul județului Maramureș³³⁹:

- Reabilitarea căii ferate Baia Mare – Satu Mare (59 km, investiție de 117 mil. Euro) – termen de execuție 2033/2035;
- Reabilitarea căii ferate Baia Mare – Dej (134 km, 323 mil. Euro) – termen 2033/2035.

2.8.3. Infrastructura de transport aerian

La nivelul județului Maramureș, funcționează Aeroportul Internațional Baia Mare (situat în orașul Tăuții Măgherauș și legat de DN 1C printr-un drum asfaltat de 1,2 km), parte a rețelei TEN-T globale. Acesta a fost înființat în anul 1964 și a devenit aeroport internațional în anul

³³⁷ <http://infofer.ro>

³³⁸ <http://www.cffviseu.ro/content/ro/>

³³⁹ Ministerul Transporturilor. Master Planul General de Transport al României

2008. Aeroportul este administrat de o regie autonomă aflată în subordinea Consiliului Județean.

Aeroportul dispune de o pistă de 1800 x 30 m din beton, de două căi de rulare 164 x 30 m, cu acostamente de 7,5 m, precum și de o platformă de îmbarcare-debarcare de 285 x 60 m, cu 8 poziții de staționare pentru aeronave. De asemenea, aeroportul dispune de o aerogară și un bloc tehnic. Capacitatea actuală a aeroportului este de 100 de pasageri/oră pentru curse interne și 50 pentru curse externe.

Compania Națională TAROM, singurul operator aerian existent la nivel local, oferă în prezent zboruri zilnice exclusiv către Aeroportul Internațional "Henri Coandă" București-Otopeni (cu mențiunea că acestea vor fi suspendate pe durata lucrărilor de reabilitare și modernizare a aeroportului). Astfel, numărul de pasageri s-a menținut în ultimii ani în jurul cifrei de 20.000, marcând totuși o creștere de 22% în anul 2014 față de anul 2013 (de la 16.800 la 20.500). De asemenea, numărul decolărilor a crescut cu 13%, până la 1.126. Totuși, traficul înregistrat rămâne mult sub potențial, în condițiile în care singura cursă regulată este cea către București, iar cele externe sunt doar de tip charter și business³⁴⁰.

În prezent, cu fonduri europene din POS TRANS 2007-2013, se realizează lucrări de extindere și modernizare a suprafeței de mișcare, în valoare de circa 9 mil. euro, care vor conduce la mărirea lungimii pistei de aterizare/decolare de la 1790 la 2150 m, respectiv a lățimii de la 30 la 45 m. Aceasta va permite operarea unor aeronave de tip mediu curier (de tip Airbus A320-200, Boeing B737-800) și cargo. Totodată, vor fi extinse și modernizate căile de rulare A și B la dimensiunea 167x18, se va reabilita platforma de îmbarcare-debarcare cu dimensiunile 284 x 61 m, se va extinde sistemul de balizaj luminos de tip CAT II, se va extinde instalația de canalizare pluvială, se vor reconfigura marcajele și inscripționările etc³⁴¹.

În Master Planul General de Transport al României sunt prevăzute pentru Aeroportul din Baia Mare lucrări de dotare cu echipamente de urgență în valoare de 1,7 mil. Euro, pentru orizontul 2014-2020, respectiv de reabilitare a terminalului extins și extindere a capacității sale la 300 de pasageri/oră, pentru orizontul 2020-2030, investiție estimată la circa 5 mil. Euro. Alte proiecte de dezvoltare elaborate anterior de Consiliul Județean vizează și investiții pentru realizarea unei zone cargo, cu facilități intermodale sau extinderea pistei la 2.500 m, însă realizarea acestora nu se justifică pe termen scurt și mediu, dat fiind volumul actual de trafic³⁴².

Municipiul Baia Mare dispune și de Aerodromul "Alexandru Păpăna", administrat de Aeroclubul României, cu o platformă din beton, o cale de rulare lată de 50m, înierbată. Aerodromuri mai funcționează și în comunele Săcălășeni și Oncești, ambele pentru aeronave ușoare, de mici dimensiuni, preponderent de agrement. Inițiative pentru amenajarea de astfel de aerodromuri au fost vehiculate, de-a lungul timpului, și pentru zona Vișeu de Sus-Borșa.

³⁴⁰ <http://www.baiamareairport.ro>

³⁴¹ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

³⁴² Ministerul Transporturilor. Master Planul General de Transport al României

2.8.4. Transport intermodal

În ceea ce privește infrastructura de transport intermodal, la nivelul județului Maramureș nu funcționează, în prezent, niciun astfel de centru public sau privat. În Baia Mare funcționează totuși un punct de lucru al CFR TRANSAUTO, companie care asigură transferul mărfurilor între transportul pe cale ferată și cel rutier, însă volumul său de activitate este foarte scăzut.

2.8.5. Transportul în comun

Serviciile de transport public local sunt furnizate, la nivelul județului Maramureș, doar în municipiile Baia Mare și Sighetu Marmăției, de către doi operatori publici, respectiv S.C. URBIS S.A. și S.C. TRANSPORT MARA NORD S.A. În alte centre urbane (de ex. Borșa și Târgu Lăpuș), acest serviciu a fost concesionat de municipalități unor operatori privați³⁴³.

S.C. URBIS S.A. Baia Mare este operator regional de transport persoane pentru Zona Metropolitană Baia Mare (în baza unui contract de delegare de gestiune a serviciilor de transport public local încheiat cu ADI Zona Metropolitană Baia Mare, unul dintre puținele de acest tip semnate în România), respectiv pentru orașele Baia Sprie (Tăuții de Sus, Chiuzbaia, Satu Nou de Sus), Tăuții Măgherauș (Băița, Nistru, Merișor, Bușag, Bozânta Mare) și comunele Recea (Mocira, Săsar, Bozânta Mică), Groși (Ocoliș, Satu Nou de Jos), Săcălășeni (Coruia, Culcea), Dumbrăvița (Chechiș, Rus, Unguraș și Șindrești). SC URBIS SA Baia Mare este o societate cu capital de stat având ca acționari Consiliul Local al Municipiului Baia Mare – 97,06%, Consiliul Local Tăuții Măgherauș – 0,98%, Consiliul Local Dumbrăvița – 0,49%, Consiliul Local Recea – 0,49%, Consiliul Local Groși – 0,49%, Consiliul Local Săcălășeni – 0,49%. Societatea are o tradiție în domeniu de peste 60 de ani³⁴⁴.

Societatea operează în prezent un număr de 19 trasee de autobuz (dintre care 11 speciale), unul de troleibuz și unul de microbuz în interiorul municipiului Baia Mare, respectiv 14 trasee de autobuz în Zona Metropolitană. Acestea totalizează 319 km de trasee de autobuz, cu 502 stații, 7,5 km de trasee de troleibuz și 6,6 km de trasee de microbuz. La acestea se vor adăuga încă 5,6 km de cale dublă de troleibuz, inclusiv o stație de redresare, care va asigura conexiunea Cartierului „Vasile Alecsandri”, realizate în cadrul unui proiect cu finanțare din POR 2007-2013³⁴⁵. În anul 2007, rețeaua de troleibuz a fost extinsă de-a lungul liniei nr. 51, unde s-a amenajat și o stație de redresare. Zilnic, vehiculele din parcul societății operează peste 600 de curse, parcurg peste 13.000 km și transportă circa 80.000 de pasageri.

Parcul S.C. URBIS S.A. cuprinde un număr de peste 75 de vehicule, dintre care 8 troleibuze și 20 de autobuze fabricate în ultimii 2 ani, iar restul cu o vechime de peste 10 ani (autobuzele Mercedes Conecto, Naw și Karosa, respectiv troleibuzele Saurer și Volvo), unele dintre acestea

³⁴³ <http://www.anrsc.ro>

³⁴⁴ <http://www.urbisbaiamare.ro>

³⁴⁵ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

fiind achiziționate second-hand în anii 2000. Toate autobuzele din dotare sunt prevăzute cu sistem GPS³⁴⁶.

Prețul unui bilet pentru o călătorie în interiorul orașului este de 2 lei, iar pentru deplasarea în exterior (Zona Metropolitană) ajunge până la 5 lei. Similar, prețul unui abonament lunar variază între 60 și 175 de lei, dar se pot emite și abonamente zilnice, săptămânale sau pentru două săptămâni. Acestea pot fi achiziționate de la 3 automate, 16 chioșcuri ale societății sau 35 ale terților, inclusiv din localitățile suburbane, însă pot fi plătite și prin SMS. Se oferă reduceri de 50% la abonamentele pentru elevi, studenți și pensionari cu vârsta sub 70 de ani și gratuități pentru persoanele cu handicap și pentru cele de peste 70 de ani. În autobuze există echipamente de autotaxare, instalate în anul 2007.

Primăria Baia Mare a investit continuu în ultimii ani pentru înnoirea parcului auto (spre exemplu, în anul 2014 au fost achiziționate 8 troleibuze noi și 3 autobuze second-hand, în anul 2013 – 20 de autobuze noi, iar în anul 2009 un număr de 5 troleibuze second-hand)³⁴⁷.

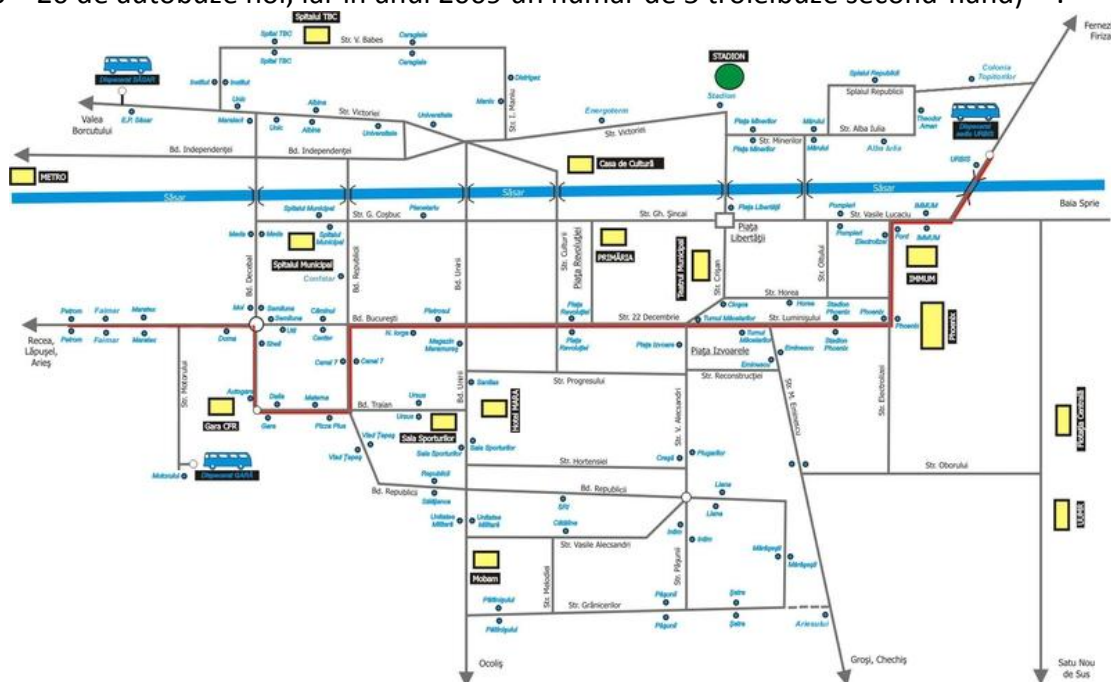

Figura 82 - Harta traseelor de transport în comun din municipiul Baia Mare

Sursa: URBIS Baia Mare

Numărul total de bilete și abonamente (exceptând persoanele care beneficiază de gratuități) a ajuns în anul 2014, conform datelor INS, la 25,1 mil., în scădere cu 10,7% față de anul 2007³⁴⁸, în pofida investițiilor substanțiale în mijloace de transport, printre potențialele cauze numărându-se scăderea populației, a puterii de cumpărare a acestora pe durata crizei,

³⁴⁶ <http://www.urbisbaia mare.ro>

³⁴⁷ <http://www.urbisbaia mare.ro>

³⁴⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

creșterea numărului de posesori de vehicule personale, concurența din partea companiilor de taximetrie etc. Inversarea acestui trend se poate realiza prin continuarea investițiilor în extinderea traseelor de transport în comun (cu precădere cu troleibuzul, de ex. spre cartierul Săsar) și reconfigurarea acestora în funcție de rezultatele planului de mobilitate urbană durabilă ce va fi elaborat, modernizarea stațiilor pentru a asigura protecția pasagerilor, implementarea de sisteme de informare a pasagerilor din stații, achiziționarea de noi mijloace de transport confortabile și sigure, adaptate la cererea de transport din fiecare zonă, amenajarea unor terminale intermodale etc.

În municipiul Sighetu Marmăției serviciile de transport public sunt oferite de S.C. TRANSPORT MARA NORD S.A., pe un număr de 7 trasee: Centru – Șugău (14 curse/zi), CPL – Câmpulung (13), Garaj – CPL – Valea Cufundoasă (5), CPL – Sărăsău (6), Centru – Bocicoi (12), CPL – Iapa (17), Sighet-Vadu Izei (1). Societatea dispunea, la începutul anului 2015, de 11 autobuze second-hand și 3 microbuze, din care doar o parte erau funcționale, astfel încât în anul 2015 au fost achiziționate încă 5 autobuze second-hand cu instalație de aer condiționat și podea joasă. În anul 2014, societatea a transportat 450.000 de pasageri, în condițiile în care elevii și pensionarii cu venituri reduse beneficiază de gratuitate. Prețul unei călătorii variază între 1,8 și 3 lei, în funcție de zonă³⁴⁹.

În ceea ce privește activitatea de taximetrie, la nivelul județului există circa 1.000 de autorizații (cele mai multe în Baia Mare – circa 600, Sighetu Marmăției – 160, Vișeu-Borșa – 140 etc.), însă după modificarea legislației în domeniu, numărul acestora s-a redus treptat (prin expirare și stoparea emiterii de noi autorizații sau de prelungire a celor expirate), pentru a atinge pragul legal de 4 autorizații de taxi/1.000 de locuitori (în condițiile în care populația orașelor a continuat să scadă). Autorizațiile sunt deținute fie de companii de profil, fie de persoanele fizice autorizate și asociații familiale. Prețul mediu de călătorie cu taxiul este de 2 lei/km.

Serviciile de transport interurban sunt asigurate de diferiți operatori privați autorizați, atât pentru curse în interiorul județului, pe baza Programului de Transport pentru perioada 2014-2019 elaborat și aprobat de către Consiliul Județean Maramureș, cât și către alte orașe din țară și străinătate, serviciile puse la dispoziția pasagerilor fiind în general satisfăcătoare. Programul județean de transport public de persoane pentru perioada 2014 - 2019 cuprinde peste 60 de trasee atribuite, care asigură legătura centrelor urbane din județ cu majoritatea localităților rurale. Programul a fost aprobat prin hotărâre de consiliu județean și poate fi revizuit de acest for, în caz de necesitate, pe durata valabilității sale. Cel mai mare număr de curse zilnice planificate se înregistrează pe traseele care leagă municipiul Baia Mare de Sighetu Marmăției, dar și de restul centrelor urbane din județ. În altă ordine de idei, numărul cel mai redus de curse zilnice se înregistrează în zona Țării Codrului, unde densitatea populației este mai redusă.

Autogara Baia Mare, care deservește cele mai multe curse înspre și dinspre municipiu, este situată în zona gării și este administrată de o companie privată. Aceasta se află într-o stare avansată de degradare și nu dispune de spații de așteptare și de platforme corespunzătoare

³⁴⁹ <http://www.primaria-sighet.ro/pagina/program-circulatie-s-c-transport-mara-nord-s-a>

pentru îmbarcarea și debarcarea pasagerilor. La nivelul municipiului, dat fiind numărul mare de pasageri care circulă zilnic înspre și dinspre zona periurbană, se impune amenajarea unor terminale intermodale moderne, care să asigure legături rapide cu sistemul de transport public local, cu piste de bicicletă, parări pentru autoturism etc.

Cele mai multe curse interjudețene sunt către orașele din Transilvania (Cluj-Napoca, Satu-Mare, Oradea, Zalău, Negrești-Oaș, Dej, Jibou) și Banat (Timișoara, Arad, Deva), dar există curse regulate zilnice și către Moldova (Suceava, Iași) și București. Unele dintre acestea au stații și alte localități din județ, deserving și o parte din traseele intra-județene. În ceea ce privește cursele externe, acestea acoperă țări precum Ungaria, Austria, Germania, Italia, Marea Britanie, Irlanda, Spania, Franța etc³⁵⁰.

2.9. Echiparea teritoriului

2.9.1. Infrastructura de apă și apă uzată

La nivelul anului 2014, conform datelor INS, 67 de unități administrativ-teritoriale din județul Maramureș dispuneau de sistem centralizat de alimentare cu apă, dintre care toate cele 13 orașe și un număr de 54 de comune. În comparație cu anul 2007, se observă o creștere a numărului de comune cu sisteme de alimentare cu apă potabilă cu 4, pe fondul investițiilor realizate în acest sens de la bugetul local, de stat, dar și din fonduri europene destinate dezvoltării rurale și mediului, în comunele Bârsana, Satulung, Șieu, Suciul de Sus. În acest context, lungimea rețelei simple de distribuție a apei potabile de la nivel județean a crescut cu 31,5%, până la 2.042,1 km, aceasta fiind extinsă cu 117,1 km (+18,5%) în orașe, care au beneficiat cu prioritate de finanțări din POS MEDIU 2007-2013 în acest sens, respectiv cu 372,5 km (+40,5%) în mediul rural. Capacitatea totală a instalației de producere a apei potabile de la nivel județean era, în anul 2014, de 156.163 mc/zi, în scădere cu 15,3% față de anul 2007, pe fondul reducerii consumului de apă, dar și a derulării unor lucrări de modernizare la unele stații de tratare³⁵¹.

Principalele surse de alimentare cu apă potabilă ale populației județului rămân cele subterane și de suprafață. Astfel, municipiul Baia Mare este alimentat cu precădere printr-o conductă de aducțiune din Acumularea Strâmtori-Firiza, ca și localități precum Groși, Șișești, Bogdan Vodă, Leordina, Repedea, Poienile de sub Munte, Călinești (aducțiuni din ape de suprafață), Căvnic, Baia Sprie (aducțiuni din râuri mici de suprafață). În restul localităților din județ alimentarea se face preponderent din ape subterane³⁵². Atât asupra apelor de suprafață, cât și a celor subterane se manifestă presiuni antropice și naturale care le afectează calitatea. Cu toate acestea, apa potabilă distribuită consumatorilor se încadrează în parametrii stabiliți prin reglementările în domeniu, singurele probleme majore fiind înregistrate în zone precum Târgu Lăpuș (turbiditate), Seini (potențială poluare cu azot) și Călinești, unde alimentarea cu apă a

³⁵⁰ <http://www.autogari.ro/BaiaMare>

³⁵¹ INS. Baza de date TEMPO Online

³⁵² Master Planul Județean pentru Apă și Apă Uzată Maramureș

fost sistată în anul 2015 din cauza calității improprie a acesteia ca urmare a unei omisiuni tehnice la execuția sistemului.

În ceea ce privește cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor din județ, aceasta a scăzut cu 20%, în perioada 2007-2014, până la 16,82 mil. mc. Deși a scăzut la rândul lui cu 2,7%, consumul casnic a reprezentat 73,4% din total, iar cel non-casnic (pentru industrie, instituții publice) a reprezentat doar 26,6%, în scădere cu 46,4% față de anul 2007. Scăderea consumului de apă potabilă poate fi pusă pe seama mai multor factori: scăderea populației și a puterii de cumpărare a acesteia, declinul activității industriale și modernizarea proceselor de producție etc. De remarcat este și faptul că ponderea cantităților distribuite către consumatorii cu apometre a rămas relativ constantă în acest interval (76,2% față de 76,6%).

Comunele din județul Maramureș care nu dispuneau, la nivelul anului 2014, de sistem centralizat (funcțional) de alimentare cu apă, conform statisticilor INS, erau: Bicăz, Bogdan Vodă, Câmpulung la Tisa, Cupșeni, Oncești, Repedea, Sărăsău și Vadu Izei. Cu excepția comunei Bicăz, toate aceste comunități au peste 2.000 de locuitori, prin urmare vor trebui să beneficieze de alimentare cu apă până la orizontul anului 2018, pentru a evita procedura de infringement pe Directiva 98/83/CEE. Pe de altă parte, chiar și în comunele și orașele mici care dispun de sisteme centralizate, acestea acoperă doar o mică parte din teritoriu, multe cartiere sau chiar sate întregi fiind neracordate.

Conform Master Planului Județean pentru Apă și Canalizare Maramureș - revizia a 7-a, comunele care nu dispuneau de sistem centralizat funcțional de alimentare cu apă erau: Băița de sub Codru (lucrări în curs, finanțate prin OG nr. 7), Băsești (lucrări în curs), Bicăz, Bistra, Bogdan Vodă (lucrări în curs), Câmpulung la Tisa, Cupșeni (lucrări în curs), Giulești (lucrări în curs), Leordina (lucrări în curs), Oarța de Jos, Oncești, Repedea (lucrări în curs), Sărăsău (lucrări în curs), Valea Chioarului, Vima Mică. Diferențele dintre cele două surse pot fi explicate prin momentele diferite la care s-au colectat datele și prin diferențele de abordare metodologică. Datele INS sunt colectate pe bază de chestionar de la unitățile administrativ-teritoriale, iar cele din Masterplan pe bază de chestionar de către consultant. De asemenea, Master Planul menționează existența mai multor lucrări de alimentare cu apă în curs, în diferite localități din județ: extindere alimentare cu apă în comuna Satulung, Remetea Chioarului, Desești, Copalnic-Mănăstur, Budești, Boiu Mare, Bocicioiu Mare; înființare rețea de apă în comuna Sărăsău, Repedea, Leordina, Giulești, Cupșeni, Bogdan Vodă, Băsești, Băița de sub Codru etc. De asemenea, în numeroase localități urbane și rurale rețeaua existentă de alimentare cu apă are o lungime redusă și există chiar sate sau localități componente în care aceasta nu există, fiind întocmite diferite documentații tehnico-economice, chiar la nivel de SF și PT, pentru lucrări de extindere (de ex. Bârsana, Călinești – unde sistemul existent nu este funcțional din cauza problemelor cu asigurarea calității apei potabile, Cicârlău, Petrova, Poienile de sub Munte, Remeți, Vișeu de Jos etc.)³⁵³.

³⁵³ Master Planul Județean pentru Apă și Apă Uzată Maramureș

De asemenea, la nivelul localităților urbane în care există sisteme centralizate de alimentare cu apă încă din perioada comunistă, conductele de aducțiune și de distribuție sunt vechi, realizate preponderent din azbociment, fontă și oțel și generează pierderi ridicate, care sunt suportate din facturile consumatorilor, afectează calitatea și presiunea apei potabile și determină întreruperi frecvente pentru mentenanță și reparații. Această situație o regăsim, de exemplu, în municipiile Baia Mare (40% din conducte de azbociment, 37% din oțel și 1% din fontă), Baia Sprie (47% din fontă, 14% din oțel și 6% din azbociment), Borșa (47% din oțel, vechi de 30 de ani), Cavnic (90% din oțel), Târgu Lăpuș (12% din azbociment și 8% din oțel), Vișeu de Sus (42% din oțel și 4% din azbociment). De asemenea, unele fronturi de captare nu sunt protejate corespunzător, stațiile și instalațiile de clorinare au capacitate limitată și sunt învechite, rezervoarele sunt degradate și insuficiente, iar stațiile de pompare sunt prevăzute cu echipamente ineficiente energetic, chiar dacă unele investiții în acest sens au fost realizate anterior în cadrul proiectului SAMTID³⁵⁴. O parte dintre aceste deficiențe vor fi rezolvate o dată cu finalizarea investițiilor demarate prin POS MEDIU 2007-2013.

În acest context, la nivelul anului 2014, 230.010 dintre locuitorii județului Maramureș erau deserviți de sisteme centralizate de alimentare cu apă, ceea ce reprezintă doar 49,8% din populația stabilă a acestuia, procent mult scăzut în comparație cu cel de la nivel regional (63,2%) și inferior mediei naționale (61,3%). Față de anul 2007, numărul maramureșenilor cu acces la rețeaua de apă potabilă în sistem centralizat a crescut cu 3,7%, în pofida extinderii rețelelor, care au vizat mai ales comunități rurale mici.³⁵⁵

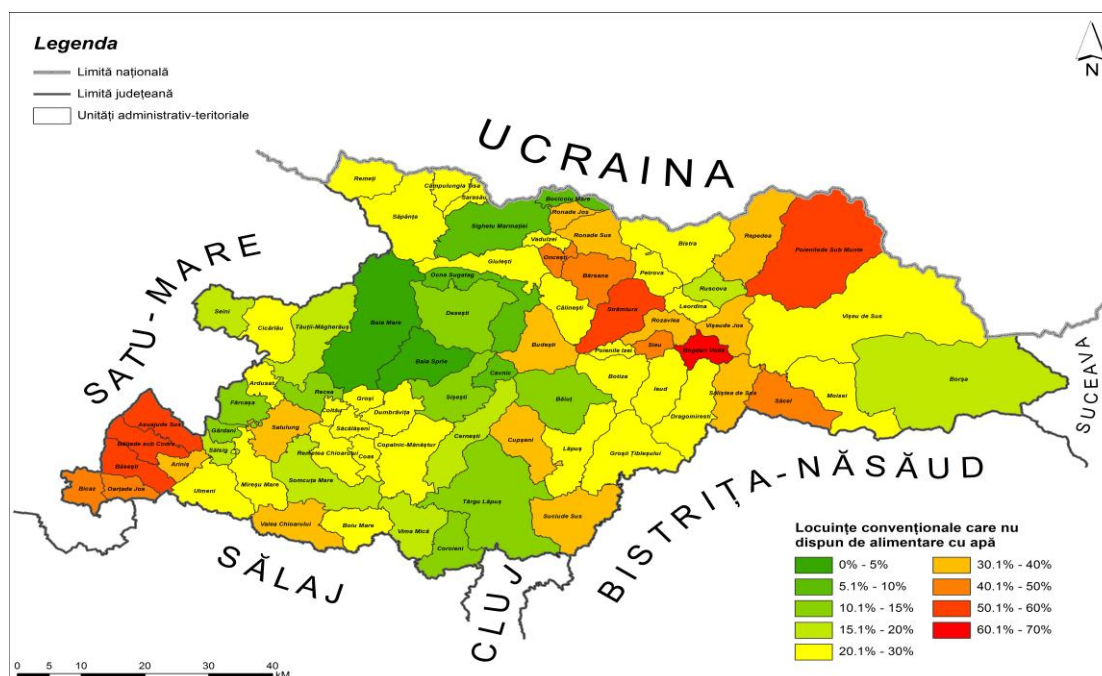

Figura 83 - Ponderea locuințelor care dispun de instalație de alimentare cu apă potabilă, pe UAT, la nivelul anului 2011

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale RGPL 2011

³⁵⁴ Master Planul Județean pentru Apă și Apă Uzată Maramureș

³⁵⁵ INS. Baza de date TEMPO Online

La nivel de UAT, se observă faptul că ponderea cea mai ridicată a locuințelor fără alimentare cu apă (indiferent de tipul sistemului), la recensământul din 2011, înregistrează valorile cele mai mari (peste 40% din total fond locativ) în comunele din partea de sud-vest a județului (Băsești, Băița de sub Codru, Asuaju de Sus, Bicz, Oarța de Jos), localități cu o populație îmbătrânită și redusă, unde investiții pentru extinderea rețelelor centralizate de alimentare cu apă s-au făcut doar în ultimii ani, iar mulți dintre cetățeni nu își permit costurile cu bransarea, respectiv în unele comune din zona Maramureșului Istoric (Bogdan Vodă, Poienile de sub Munte, Strâmtura, Oncești, Bârsana, Șieu, Săcel, Repedea), cu o populație mai numeroasă și mai întinerită, lipsite însă de sisteme centralizate de alimentare sau cu rețele puțin extinse. La polul opus, cu o rată ridicată de conectare a locuințelor la o sursă de apă centralizată sau proprie mai mare de 80%, regăsim centrele urbane (Baia Mare, Baia Sprie, Sighetu Marmăției, Cavnic, Târgu Lăpuș, Seini, Borșa, Tăuții-Măgherauș, Șomcuta Mare) și o serie de localități rurale (Bocicoiu Mare, Ocna Șugatag, Șișești, Coroieni, Desești, Recea, Gârdani, Băiuț, Fărcașa, Ruscova, Cernești, Sălsig, Vima Mică), care fie beneficiază de o infrastructură tehnico-edilitară mai bine dezvoltată, fie de un număr mare de gospodării care și-au amenajat propriile instalații de alimentare cu apă. Per ansamblu, peste 34.000 de locuințe din județ (16,9% din total) din total nu erau conectate la nicio sursă de apă potabilă³⁵⁶.

În acest sens, este relevant faptul că ponderea cea mai redusă (sub 10% din total) a locuințelor conectate la un sistem centralizat se înregistrează, în anul 2011, în comunele Oncești, Șieu, Poienile Izei, Vima Mică, Valea Chioarului, Strâmtura, Repedea, Oarța de Jos, Cupșeni, Câmpulung la Tisa, Cicârlău, Călinești, Bogdan Vodă, Bârsana, Bicz, Băsești, Băița de sub Codru, Vadu Izei și Sărăsău. Cel mai ridicat procent (peste 50% din fondul locativ) de conectare la o rețea centralizată se înregistrează în comunele Gârdani, Groși Țibleșului, Sălsig, Ocna Șugatag, Desești, Recea, Tăuții-Măgherauș, Băiuț, Bocicoiu Mare, Boiu Mare, Coroieni, Dumbrăvița, Fărcașa, Giulești, Lăpuș, Remeți, Ruscova, Coaș, Săpânța, precum și în centrele urbane. Localitățile cu cea mai ridicată pondere (peste 50%) a locuințelor dotate cu sisteme proprii de alimentare cu apă sunt: Sărăsău, Vadu Izei, Bistra, Călinești, Bârsana, Cernești, Cicârlău, Câmpulung la Tisa, Copalnic-Mănăstur, Cupșeni, Mireșu Mare, Oarța de Jos, Remetea Chioarului, Repedea, Seini, Suci de Sus, Șișești, Valea Chioarului, Vima Mică, Poienile Izei, Șieu, Oncești³⁵⁷. Chiar dacă aceste sisteme sunt adesea mai avantajoase economic, nu oferă garanții cu privire la calitatea apei consumate, în condițiile presiunilor antropice asupra apelor freatice.

În ceea ce privește sistemul centralizat de canalizare, acesta exista, conform datelor INS, la nivelul anului 2014, doar în 34 de unități administrativ-teritoriale din județ, respectiv în 12 orașe și 22 comune. În perioada 2007-2014, acesta a fost înființat într-un oraș (Săliștea de Sus) și în 6 comune (Ardusat, Botiza, Groși, Groși Țibleșului, Lăpuș și Moisei), precum și extins în mai multe localități urbane și rurale. Prin urmare, lungimea rețelei simple de canalizare din județ a crescut de la 345,4 km la 545,3 km (+57,9%)³⁵⁸.

³⁵⁶ INS. Rezultatele Definitive ale RGPL 2011

³⁵⁷ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

³⁵⁸ INS. Baza de date TEMPO Online

Singurul oraș din județ care nu dispune de rețea centralizată de canalizare, conform datelor INS, este Tăuții-Măgherauș (cu excepția unei localități componente), iar în restul orașelor, mai ales în cele mici (Cavnic, Seini, Șomcuta Mare, Ulmeni etc.), aceasta acoperă doar o mică parte din teritoriul urban. Pe de altă parte, singurele comune care beneficiază de sisteme extinse de canalizare mai extinse de 1 km lungime sunt Ardușat, Botiza, Cicârlău, Coltău, Coroieni, Fărcașa, Gârdani, Groși, Ieud, Lăpuș, Moisei, Ocna Șugatag, Săcălășeni și Sălsig. Conform Master Planului Județean de Apă și Canalizare, există sisteme centralizate de canalizare funcționale în UAT-urile: Ardușat, Bocicoiu Mare, Coltău, Dumbrăvița, Fărcașa, Gârdani, Groși, Lăpuș, Mireșu Mare, Moisei, Ocna Șugatag, Poienile de sub Munte, Recea, Rozavlea, Săcălășeni, Sălsig, Vadu Izei, Vișeu de Jos³⁵⁹. Ca și în cazul sistemelor de alimentare cu apă, între cele două surse există o serie de diferențe, de ordin temporal și metodologic.

Prin urmare, doar 154.890 de locuitori ai județului Maramureș, adică 33% din total, erau deserviți, la nivelul anului 2014, de sisteme de canalizare centralizate, sub media națională (46,4%) și regională (46%)³⁶⁰. Conform Directivei 91/271/CEE, toate localitățile din județ cu peste 2.000 de locuitori de echivalenți, trebuie să beneficieze de rețele de canalizare și de stații de epurare, în caz contrar existând risc de infringement din partea Comisiei Europene.

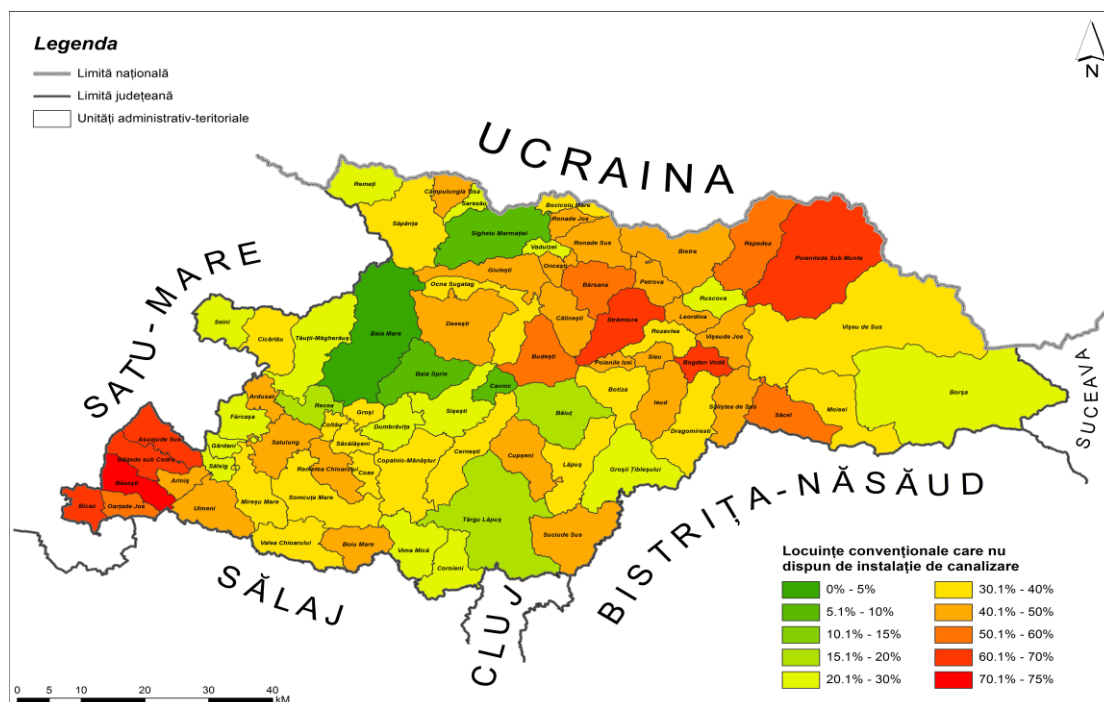

Figura 84 - Ponderea locuințelor dotate cu instalație de canalizare, la nivel de UAT, în anul 2011

Sursa: INS, Rezultatele definitive ale RGPL 2011

³⁵⁹ Master Planul Județean pentru Apă și Apă Uzată Maramureș

³⁶⁰ INS. Baza de date TEMPO Online

Analiza la nivel de UAT reflectă că ponderea cea mai scăzută a locuințelor dotate cu instalație de canalizare (proprie sau în sistem centralizat) se înregistrează în comunele Băsești, Strâmtura, Asuaju de Sus, Poienile de sub Munte, Bogdan Vodă, Bicz, Băița de sub Codru, Oarța de Jos, Repede, Săcel, Budești și Bârsana (peste 50% din fondul locativ), localități care sunt, în general, lipsite încă de sisteme centralizate de alimentare cu apă și canalizare. La polul opus, regăsim centrele urbane (Baia Mare, Baia Sprie, Sighetu Marmăției, Cavnic, Târgu Lăpuș, Seini, Tăuții Măgherauș, Borșa) și o serie de comune (Băiuț, Recea, Vima Mică, Fărcașa, Șișești, Groși, Țibleșului, Coroieni, Ruscova, Sălsig), toate peste 75% din fondul locativ dotat cu instalații de canalizare³⁶¹, care fie dispun de sisteme centralizate, fie de multe locuințe dotate cu instalații proprii (de ex. fose septice).

Localitățile cu cea mai ridicată pondere a locuințelor conectate la sisteme centralizate de canalizare (peste 50% din total) sunt Baia Mare, Sighetu Marmăției, Baia Sprie, Cavnic, cu un nivel superior de dotare tehnico-edilitară încă din perioada comunistă, în timp ce ponderea cea mai ridicată a locuințelor cu sisteme proprii de canalizare (peste 50% din total) se înregistrează în localitățile Groși, Recea, Tăuții-Măgherauș, Sărăsău, Vadu Izei, Băiuț, Bistra, Bocicoiu Mare, Boiu Mare, Botiza, Călinești, Cernești, Cicârlău, Câmpulung la Tisa, Copalnic-Mănăștur, Coroieni, Cupșeni, Dumbrăvița, Fărcașa, Ieud, Lăpuș, Leordina, Mireșu Mare, Moisei, Ocna Șugatag, Petrova, Remetea Chioarului, Remeți, Rona de Jos, Rozavlea, Ruscova, Satulung, Săpânța, Seini, Suciu de Sus, Șișești, Șomcuta Mare, Valea Chioarului, Vima Mică și Vișeu de Jos³⁶². Aceste sisteme proprii, deși prezintă anumite avantaje, prezintă totuși un pericol de poluare a solului și apelor din zonele în care sunt implementate.

În localitățile în care există sisteme de canalizare încă din perioada comunistă se înregistrează o serie de probleme legate de uzura morală și fizică a acestei infrastructuri (vechi de 30-40 de ani în anumite zone), respectiv: extensia redusă a rețelei de canalizare, care nu acoperă unele cartiere marginase, precum și conceperea sistemelor în regim mixt/unitar, ceea ce conduce la suprasolicitarea rețelei în perioadele cu precipitații abundente, cu inundarea temporară a unor străzi, și la creșterea artificială a costurilor cu epurarea; conductele de canalizare existente sunt realizate preponderent din azbociment, se colmatează frecvent, conduc la pierderi în rețea și la infiltrații de ape uzate în subsol și în apele freactice, la inundarea subsolurilor unor clădiri; existența unor deversări necontrolate de ape uzate în cursurile de apă; lipsa unor stații de pompare a apelor uzate și consumul energetic ridicat al pompelor din cele existente etc.³⁶³ Astfel de probleme se înregistrează mai ales în orașe precum Baia Mare, Sighetu Marmăției, Baia Sprie, Borșa, Cavnic, Târgu Lăpuș, Seini, Vișeu de Sus etc. Investițiile în curs, realizate cu sprijinul POS MEDIU 2007-2013, vor contribui la eliminarea parțială a acestor deficiențe.

În județul Maramureș funcționează, conform datelor din Master Planul Județean pentru Apă și Canalizare, stații de epurare cu treaptă mecanică și biologică în localitățile Baia Mare, Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Borșa, Șomcuta Mare, Băiuț, Ulmeni, Sălsig + Gârdani,

³⁶¹ INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

³⁶² INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

³⁶³ Master Planul Județean pentru Apă și Apă Uzată Maramureș

Fărcașa, Săcălășeni + Coltău, Lăpuș, Ocna Șugatag, Moisei, Ieud, Dragomirești și Săliștea de Sus, deservind în total peste 145.000 de locuitori. Stații cu treaptă mecanică funcționează la Cavnic, Baia Sprie și Seini, acestea deservind circa 8.000 de locuitori. Niciuna dintre stațiile de epurare existente nu dispune însă de treaptă terțiară, care ar asigura o protecție net superioară a mediului, prin prisma calității îmbunătățite a apelor epurate evacuate, în cursuri de apă precum râul Săsar (Baia Mare, Baia Sprie) sau Tisa (Sighețu Marmăției). De asemenea, unele stații sunt învechite, fiind construite în urmă cu zeci de ani și prezentând risc de poluare a emisarilor, și au o capacitate limitată, adaptată la numărul de gospodării deservite la acel moment. Una dintre problemele majore de la nivelul județului este că unele stații de epurare recent construite sunt nefuncționale (Săliștea de Sus, Dumbrăvița, Dragomirești, Ieud, Moisei și Băiuț), iar altele funcționează mult sub capacitatea proiectată din cauza numărului redus de consumatori racordați la sistemul centralizat de canalizare (Ulmeni, Sălsig+Gârdani, Fărcașa, Lăpuș, Ocna Șugatag, Săcălășeni+Coltău). De asemenea, gestiunea nămolurilor rezultate în urma epurării apelor uzate nu se realizează conform standardelor în toate aceste stații, fiind necesare lucrări de modernizare în acest sens³⁶⁴. O parte dintre aceste probleme se vor rezolva o dată cu extinderea sistemelor de canalizare și a numărului de locuințe racordate, precum și cu finalizarea investițiilor din cadrul proiectului POS MEDIU, însă o altă soluție optimă ar fi înlocuirea proiectelor individuale de canalizare finanțate din diverse surse (PNDR, PNDL, AFM etc.) cu cele realizate în parteneriat de mai multe UAT-uri.

În perioada 2011-2015, la nivel județean se implementează proiectul "Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Maramureș", co-finanțat din POS MEDIU, investițiile aferente acestuia fiind de circa 120 mil. Euro. Lucrările de investiții din aria proiectului acoperă 6 aglomerări din județ: Baia Mare, Sighețu Marmăției, Vișeu de Sus, Seini, Târgu Lăpuș și Cavnic. Investițiile realizate în cadrul acestui proiect cuprind următoarele obiective³⁶⁵:

a) pentru **Aglomerarea Baia Mare**:

- Extinderea și reabilitarea rețelelor de apă (110.121 m) și apă uzată (122.017 m) în Baia Mare;
- Extinderea și reabilitarea rețelelor de apă (16.800 m) și apă uzată (11.368 m) în Baia Sprie;
- Extinderea și reabilitarea rețelelor de apă (8.938 m) și apă uzată (9.656 m) în Tăuții Măgherauș;
- Stație nouă de tratare a apei în Firiza;
- Reabilitarea stațiilor de tratare a apei din Baia Sprie;
- Instalație nouă de clorinare și rezervor stocare apă în Tăuții Măgherauș (Bozânta Mare);
- Rezervoare stocare apă și reabilitarea stațiilor de hidrofor în Baia Mare;
- Reabilitarea stației de epurare din Baia Mare (treaptă terțiară).

b) pentru **Aglomerarea Sighețu Marmăției**:

- Extinderea și reabilitarea rețelelor de apă (58.169 m) și apă uzată (50.867 m);

³⁶⁴ Master Planul Județean pentru Apă și Apă Uzată Maramureș

³⁶⁵ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

- Reabilitarea Stației de Epurare;
- Împrejmuirea zonei de protecție sanitară a sursei de apă.
- c) pentru **Aglomerarea Vișeu de Sus**:
 - Extinderea și reabilitarea rețelelor de apă (30.380 m) și apă uzată (24.040 m);
 - Reabilitarea sursei de apă subterană, a conductei de transport și a stației de clorinare;
 - Reabilitarea stației de epurare.
- d) pentru **Aglomerarea Târgu Lăpuș**:
 - Extinderea și reabilitarea rețelelor de apă (21.044 m) și apă uzată (11.221 m);
 - Reabilitarea stațiilor de tratare a apei Obreja și Râoaia;
 - Stație nouă de clorinare Suciul și rezervor stocare apă.
- e) pentru **Aglomerarea Seini**:
 - Extinderea rețelelor de apă (26.055 m) și apă uzată (29.481 m);
 - Reabilitarea turnului de apă;
 - Stații noi de epurare în Seini și Săbișa
- f) pentru **Aglomerarea Cavnic**:
 - Extinderea rețelelor de apă (8.234 m);
 - Extinderea și reabilitarea rețelelor de apă uzată (12.324 m);
 - Reabilitarea stațiilor de tratare a apei: Valea Albă, Berbincioara și Roata;
 - Reabilitarea stației de epurare.

S.C. VITAL S.A. a fost desemnată în anul 2008 ca operator regional de apă și canalizare în Județul Maramureș și este deținută de o parte din autoritățile locale membre ale Asociației de Dezvoltare Intercomunitară "ADI Maramureș". Asociația are în prezent peste 50 de membri. În pofida faptului că a fost înființat acest operator regional de mari dimensiuni, doar 24 de UAT-uri din județ au delegat serviciul de alimentare cu apă și canalizare către S.C. VITAL S.A., restul UAT-urilor preferând să asigure gestiunea directă a sistemelor locale, ceea ce pe termen lung nu asigură sustenabilitatea instituțională, tehnică și financiară a investițiilor de amploare, din cauza resurselor limitate de care dispun serviciile sau societățile de profil din subordinea UAT-urilor. Unul dintre argumentele invocate de aceștia este că operatorul regional practică tarife unice foarte ridicate la nivel județean în comparație cu puterea de cumpărare a populației, mai ales din mediul rural³⁶⁶.

Pentru perioada 2014-2020 (Etapa a II-a), Master Planul Județean de Apă și Apă Uzată prevede un necesar de investiții de circa 540 mil. Euro, dintre care 366 mil. Euro alocate investițiilor prioritare, atât în mediul urban, cât și rural. Dintre acestea au fost propuse spre finanțare din POIM 2014-2020 următoarele obiective, cu o valoare totală de 157,5 mil. Euro:

- sistemele zonale de alimentare cu apă: Baia Mare (inclusiv Tăuții-Măgherauș, Cicârlău, Copalnic-Mănăstur, Groși, Șișești, Satulung, Șomcuta Mare, Arduș, Remetea Chioarului), Ilba-Handalu Ilbei, Sighetu Marmăției (inclusiv Vadu Izei și Bocicoiu Mare), Baia Sprie, Târgu Lăpuș, Ulmeni, Mireșu Mare, Șomcuta Mare, Seini, Vișeu de Sus,

³⁶⁶ Master Planul Județean pentru Apă și Apă Uzată Maramureș și informațiile transmise de CJ Maramureș către S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L.

Cavnic, Bistra, Botiza, Cupșeni, Lăpuș, Poienile de sub Munte, Rona de Jos, Suciul de Sus, Groșii Țibleșului, Remeți și Petrova – total investiții: 69,6 mil. Euro;

- aglomerările de canalizare: Baia Mare (inclusiv Recea și Baia Sprie), Tăuții-Măgherauș (inclusiv Cicârlău), Sighetu Marmăției (inclusiv Vadu Izei și Bocicoiu Mare), Vișeu de Sus-Vișeu de Jos, Repedea-Poienile de sub Munte, Dumbrăvița, Groși-Colțău-Săcălășeni, Seini (inclusiv Cicârlău), Șomcuta Mare, Remetea Chioarului-Coaș, Copalnic-Mănăștur, Lăpuș, Cavnic, Petrova-Bistra, Satulung – total investiții: 87,9 mil. Euro.

Restul investițiilor cuprinse în Master Plan și care nu sunt propuse spre finanțare din POIM 2014-2020 vor putea fi realizate cu fonduri de la bugetele locale, precum și din alte programe de investiții (PNDR, PNDL, AFM etc.)³⁶⁷.

2.9.2. Infrastructura de producere, transport și distribuție a energiei electrice și termice

Infrastructura de transport a energiei electrice de la nivelul județului Maramureș este administrată de CNTEE TRANSELECTRICA S.A. și cuprinde următoarele facilități principale³⁶⁸:

- LEA 400 kV Gădălin-Roșiori-Ucraina (Mukacevo);
- LEA 220 kV Roșiori-Baia Mare III;
- LEA 220 kV Baia Mare III-Tihău;
- LEA 220 kV Baia Mare III-Iernut;
- Stația de transformare 220/110 kV Baia Mare III.

Infrastructura de distribuție a energiei electrice este administrată de către compania de stat ELECTRICA - FDFEE Transilvania Nord. Aceasta cuprinde:

- 425 km LEA/LES 110 kV;
- 2.252 km LEA/LES de medie tensiune;
- 4.517 km LEA/LES de joasă tensiune;
- 19 stații de transformare 110 kV;
- 1.627 de stații de transformare de joasă și medie tensiune.

Rețeaua a fost modernizată continuu în ultimii ani, dar rămâne, în proporție foarte ridicată uzată și pe alocuri subdimensionată, în pofida scăderii consumului industrial. Prin urmare, rețeaua înregistrează pierderi și întreruperi ale furnizării către consumatori, mai ales în perioadele cu fenomene meteo extreme.

O altă problemă majoră, mai ales în municipiul Baia Mare și în celelalte zone urbane din județ, este lipsa unui sistem de canalizație subterană pentru cablurile care se întind între stâlpii de iluminat și pe fațadele clădirilor. Municipality din Baia Mare a aprobat în anul 2015 elaborarea unui studiu de oportunitate în vederea realizării unui astfel de sistem, care ar implica trecerea în subteran a circa 500 km de cabluri și o investiție de minim 30 mil. Euro.

³⁶⁷ Master Planul Județean pentru Apă și Apă Uzată Maramureș

³⁶⁸ PATJ Maramureș

În ceea ce privește sistemele centralizate de termoficare din județ, din cele 10 existente în perioada comunistă (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Baia Sprie, Borșa, Cavnic, Seini, Șomcuta Mare, Târgu Lăpuș, Ulmeni și Vișeu de Sus), nu mai există niciunul³⁶⁹, cele mai multe sisteme fiind înlocuite încă de la sfârșitul anilor 90, concomitent cu instalarea de către proprietarii de apartamente a centralelor termice proprii pe bază de gaze naturale. Vechile centrale termice și rețelele au fost treptat dezafectate, construcțiile fiind fie demolate, fie reconvertite funcțional.

2.9.3. Infrastructura de distribuție a gazelor naturale

La nivelul anului 2014, doar 26 de UAT-uri din județul Maramureș (9 orașe și 17 comune) beneficiau de rețele de alimentare cu gaze naturale. Orașele din județ care nu beneficiază de rețea de distribuție a gazelor naturale sunt cele din Maramureșul Istoric (Borșa, Vișeu de Sus, Dragomirești și Săliștea de Sus). Comunele care beneficiază de acest tip de infrastructură sunt Boiu Mare, Cernești, Cicârlău, Coaș, Coltău, Copalnic-Mănăstur, Dumbrăvița, Fărcașa, Gărdani, Groși, Mireșu Mare, Recea, Remetea Chioarului, Săcălășeni, Sălsig, Satulung și Valea Chioarului. În intervalul 2007-2013 nicio localitate nouă din județ nu a beneficiat de înființarea rețelei de distribuție a gazelor naturale. Prin urmare, lungimea rețelei de distribuție a ajuns în anul 2014 la 1.066,8 km, în creștere cu doar 5,8% față de 2007³⁷⁰, pe fondul investițiilor realizate de către operatorii din domeniu sau de către autoritățile locale.

Infrastructura de transport a gazelor naturale din județ este administrată de compania de stat TRANSGAZ și cuprinde o magistrală care unește zona centrală a Transilvaniei (Sărmașu) de zona Satu Mare, unde există și o interconexiune cu Ucraina. Aceasta are trei ramificații în zona de sud-vest a județului Maramureș, una pe Valea Someșului, una care urmărește traseul DN 1C (Răstoci-Baia Mare-Seini) și una care străbate Țara Lăpușului. La acestea se adaugă o conductă care urmărește traseul DN 19 între Negrești Oaș și Sighetu Marmăției. Prin urmare, exceptând municipiul Sighetu Marmăției, nicio localitate din zona Maramureșului Istoric nu are acces la infrastructura de transport a gazelor naturale, iar înființarea de rețele de distribuție ar presupune investiții majore. Deși s-au făcut demersuri în ultimii 10 ani, realizarea de către TRANSGAZ a unei conducte de transport a gazelor naturale în Maramureșul Istoric nu a fost încă demarată.

Rețeaua de distribuție a gazelor naturale este administrată de către operatori privați, cel mai important fiind E.ON GAZ DISTRIBUȚIE, cu excepția municipiului Sighetu Marmăției, unde operează compania BERG SISTEM GAZ. Operatorii de distribuție din județ investesc anual circa 1 mil. Euro pentru reabilitarea rețelei, dar sunt încă necesare lucrări de înlocuire a conductelor și a bransamentelor.

³⁶⁹ INS. Baza de date TEMPO Online

³⁷⁰ INS. Baza de date TEMPO Online

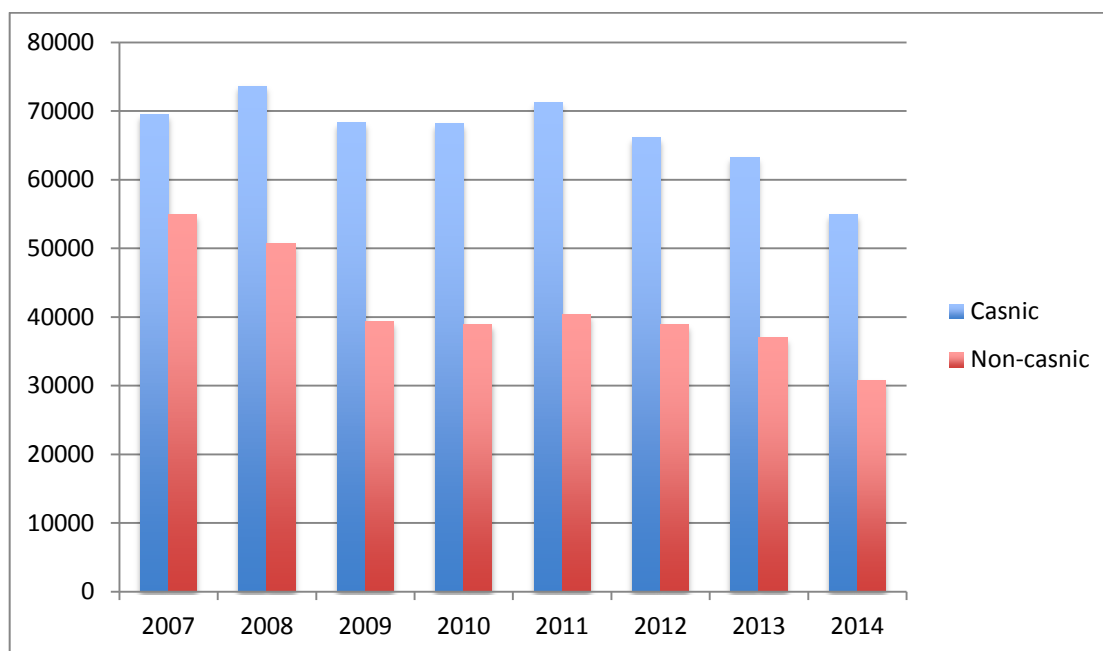

Figura 85 – Cantitatea (mii mc) de gaze naturale livrate în județul Maramureș, pe tipuri de consumatori, în perioada 2007-2013

Cantitatea de gaze naturale distribuită consumatorilor din județ a fost, în 2014, de 85,7 mil. mc., în scădere cu 31,1% față de anul 2007³⁷¹, atât pe fondul scăderii consumului de industrie, pe fondul restrângerii unor activități productive energofage (de ex. industrie extractivă, metalurgie, construcții de mașini), a reducerii consumurilor energetice din clădirile publice care au beneficiat de lucrări de eficientizare energetică, dar și a scăderii consumului privat cu circa 20,9%, o dată cu lucrările de termoizolare a blocurilor, cu afectarea puterii de cumpărare pe durata crizei economice accentuată de creșterea prețurilor la gaze, dar și cu scăderea numărului de locuitori.

2.9.4. Infrastructura de telecomunicații și telefonie mobilă

Sectorul de telecomunicații a beneficiat în ultimii ani de cele mai importante investiții în infrastructură, pe fondul concurenței acerbe dintre operatorii privați, care oferă unele dintre cele mai bune servicii de la nivel european, de ex. în ceea ce privește viteza internetului.

În sfera telefoniei mobile, gradul de acoperire al județului cu servicii de voce și de date 3G este de aproape 100% pentru toți cei 3 operatori principali (VODAFONE, ORANGE, TELEKOM), în timp ce servicii 4G sunt oferite doar în Municipiul Baia Mare, în Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Ocna Șugatag și în zona de sud-vest a județului. Dacă în orașe calitatea acoperirii este excelentă, aceasta scade pe măsura depărtării de acestea. Cel mai slab semnal se înregistrează în zona montană din partea de est a județului.

³⁷¹ INS. Baza de date TEMPO Online

Telefonia fixă a înregistrat un declin semnificativ în ultimii ani, o dată cu expansiunea celei mobile. Totuși, concurența dintre diferiții operatori a făcut ca serviciile să crească în calitate și să înregistreze prețuri tot mai competitive, accesibile pentru populație și agenții economici, situație similară cu cea de pe piața serviciilor de cablu TV, care acoperă peste 90% dintre gospodăriile din județ.

Conform Strategiei Naționale de Broadband, județul Maramureș se încadrează în categoria județelor cu o pondere ridicată a populației care are acces la internet în bandă largă (peste 60%), împreună cu județe mai dezvoltate din România, precum Brașov, Constanța, Timiș, Sibiu etc. Planul Național de Dezvoltare a Infrastructurii NGN indică următoarea stare de fapt la nivel județean cu privire la gradul potențial de acoperire al diferitelor tipuri de conexiuni la internet în bandă largă³⁷²:

- xDSL: 81% (67% la nivel național);
- VDSL: 1% (17%);
- FTTP: 73% (55%);
- HFC DOCSIS 3.0.: 0% (26%);
- WIMAX: 41% (57%);
- HSPA: 100% (100%);
- LTE: 0%.

Totuși, la nivelul județului există încă o serie de localități rurale cu acces deficitar la internetul în bandă largă, ca urmare a faptului că numărul mic de clienți de la nivelul acestora a făcut neatractivă realizarea de investiții private, respectiv: Rodina (Ariniș), Izvoarele (Cernești) și Întrerâuri (Coaș)³⁷³. Acestea nu sunt însă cuprinse în proiectul RO-NET finanțat cu fonduri europene.

Cu toate acestea, numărul de utilizatori ai calculatorului și ai internetului este încă scăzut (sub 70% din populația totală), mai ales în mediul rural³⁷⁴, unde populația este îmbătrânită și nu are competențe în acest sens. În mod similar, IMM-urile din județ folosesc într-o mică proporție Internetul, iar serviciile publice on-line sunt accesate de o parte mică a populației. Spre exemplu, plata on-line a taxelor și impozitelor locale este asigurată doar de primăriile Baia Mare, Baia Sprie, Seini, Sighetu Marmăției, Târgu Lăpuș și Vișeu de Sus³⁷⁵. De asemenea, instituțiile publice și structurile asociative din județ au investit în achiziționarea de tehnică de calcul și în dezvoltarea de aplicații informatice (spre exemplu: sistem GIS – Consiliul Județean Maramureș, digitizarea 3D a rețelei de străzi – Primăria Baia Mare, sistem ROCRI – Inspectoratul Județean de Poliție, proiectele INTER_URBAN, URBAN_NETWORK – ADI Zona Metropolitană Baia Mare etc.)³⁷⁶.

³⁷² MCSI. Strategia Națională de Broadband

³⁷³ <http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/masura322/lista-zone-albe-accesare-masura-322e.pdf>

³⁷⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

³⁷⁵ <https://www.ghiseul.ro/ghiseul/public>

³⁷⁶ <http://www.zmbm.ro/proiecte/>

2.10. Potențialul material și energetic

2.10.1 Resursele materiale

Județul Maramureș dispune pe teritoriul său de o mare varietate și bogăție de resurse naturale, dintre care putem enumera³⁷⁷:

a) Resurse ale subsolului:

- minereuri polimetalice la Ilba, Nistru, Băița, Herja, Baia Sprie, Șuitor, Căvnic, Băiuț, Poiana Botizii, Țibleș, Baia Borșa (Gura Băii, Corbu, Burloaia, Dealu Bucății), Vișeu (Măcârlău, Novicior) etc.;
- minereuri cuprifere la Nistru, Poiana Botizii, Baia Borșa, Vișeu (Măcârlău, Catarama) etc.;
- minereuri auro-argintifere la Săsar, Valea Roșie, Dealu Crucii, Șuitor, Băița;
- minereuri de fier și mangan la Răzoare;
- bentonită la Valea Chioarului și Răzoare;
- șisturi bituminoase la Vișeu, Borșa, Săcel și Târgu Lăpuș;
- roci utile diverse (andezite, amfibolite, calcare, gresii, tufuri vulcanice, roci folosite pentru placaje decorative, roci silicoase pentru abrazivi, pietriș și nisip) în albiile râurilor Someș, Lăpuș, Tisa, Iza, Vișeu, Ruscova.

b) Resurse ale solului:

- peste 305.500 ha de terenuri cu destinație agricolă (dintre care 27,1% sunt arabile, 31,5% pășuni, 39,3% fânețe, 2,1% vii și livezi); suprafețe arabile mai extinse se întâlnesc în zona mai joasă din bazinul Baia Mare și din Țara Lăpușului (Seini, Șomcuta Mare, Târgu Lăpuș, Ulmeni, Băsești, Copalnic-Mănăstur, Mireșu Mare, Satulung, Fărcașa, Recea etc.), unde se cultivă mai ales porumb (40% din terenurile arabile), grâu (19% din terenurile arabile), furaje verzi (11%) și floarea soarelui (9%) etc., în general cu producții medii la hectar mai reduse decât media regională și națională; livezi (Șomcuta Mare, Seini, Sighetu Marmației, Remetea Chioarului, Sărăsău, Săpânța, Ieud, Mireșu Mare, Rona de Sus, Rona de Jos, Dumbrăvița, Câmpulung la Tisa, Cernești etc.); pășuni și fânețe, în zonele de dealuri mai înalte și montane (Borșa, Poienile de sub Munte, Moisei, Vișeu de Sus, Vișeu de Jos, Strâmtura, Ocna Șugatag, Budești, Călinești, Târgu Lăpuș, Copalnic-Mănăstur, Suci de Sus, Valea Chioarului, Vima Mică, Giulești, Desești, Cupșeni, Săpânța, Bârsana, Dragomirești, Sighetu Marmației etc.), foarte favorabile dezvoltării zootehniei³⁷⁸;
- circa 253.300 ha de păduri (+1,8% față de 2007), preponderent de molid și de brad în zona montană (42,5% rășinoase), respectiv de stejar, gorun și fag în zona colinară (57,5% foioase); circa 400 ha beneficiază anual de lucrări de regenerare artificială; volumul de lemn recoltat în anul 2014 a fost de 528,6 mii mc (-15% față de anul 2007), preponderent fag (47,3%) și rășinoase (38%); unitățile silvice din județ colectează și valorifică anual circa 450 mii mc de masă lemnoasă, 2 mil. de puieți forestieri și ornamentali, 200 de tone de semințe forestiere (Pepiniera Valea Borcutului), 150 de tone de fructe de pădure, 50 de tone de ciuperci comestibile din flora spontană³⁷⁹; Direcția Silvică Maramureș

³⁷⁷ PATJ Maramureș și CJ Maramureș - Studiu privind dezvoltarea economică locală a Județului Maramureș

³⁷⁸ INS. Rezultatele definitive ale RGA 2010

³⁷⁹ INS. Baza de date TEMPO Online

administrează circa 200.543 ha de pădure, dintre care 71,2% proprietate a statului, iar restul privată, dispunând de 13 ocoale silvice, 46 de districte și 240 de cantoane; la acestea se adaugă alte ocoale silvice, precum Ocolul Silvic Municipal Baia Mare (8.418 ha), Ocolul Silvic Alpina Borșa (8.424 ha), Ocolul Silvic Silva Borșa (7.496 ha), Ocolul Silvic Composesoral Vișeu de Sus (5.527 ha)³⁸⁰. Unii dintre proprietarii de păduri din județ nu au încheiate contracte de administrare și pază conform legislației în vigoare, ceea ce favorizează braconajul și tăierile ilegale și nu permite realizarea de lucrări corespunzătoare de amenajament silvic (exceptate de lege pentru suprafețe mai mici de 100 ha). Organizația World Wide Fund for Nature consideră județul Maramureș ca fiind unul dintre cele mai expuse riscului de tăieri ilegale (se estimează că 2.000 ha au fost tăiate ilegal doar din partea maramureșeană a Parcului Național Munții Rodnei); zonele cele mai vulnerabile din această perspectivă sunt Borșa, Poienile de sub Munte, Remeți-Sărăsău-Săpânța, Valea Izei, Vișeu-Vaser, Groșii Țibleșului³⁸¹.

- fond cinegetic și piscicol bine reprezentat și diversificat (capră neagră, căprior, marmotă, acvilă de munte, cocoș de mesteacăn și de munte, urs brun, cerb carpatin, iepure, fazan, lup, mistreț, râs, vulpe, păstrăv, lipan, lăstrie etc.); dintre speciile care au dispărut sau sunt cu efective mult diminuate putem menționa cerbul lopătar și potârnichea, iar dintre cele în creștere lupul; județul dispune de un fond cinegetic de circa 584.000 ha, dintre care Direcția Silvică administrează circa 120.000 ha, AJVPS circa 263.000 ha, iar alte asociații private peste 200.000 ha; Direcția Silvică Maramureș dispune de o păstrăvărie proprie, generând venituri de circa 0,5 mil. lei anual, precum și 6 cabane de vânatoare; zonele de pescuit cele mai populare sunt lacurile de la Remetea, Săcălășeni, Coaș, Lighet, Firiza etc.³⁸²;
- diversitate mare de soluri: soluri brune și podzolice argiloiluvionare (zona colinară și depresionară), soluri negre de fânață, soluri brune acide, soluri brune podzolice, soluri aluvionare;

c) Resurse de apă³⁸³:

- rețea hidrografică bogată (densitate de 0,5-0,7 km/kmp), alimentată corespunzător din ape freatice abundente, mai ales în zona montană (principalele râuri sunt Someș, Tisa, Vișeu, Ruscova, Iza, Lăpuș, Cavnic etc.); acestea sunt subexploatate la nivel județean, fiind captate cu praguri de fund, bazine de liniștire și deznisipatoare în zone precum Săliștea de Sus, Săcel, Călinești, Crasna Vișeu, Petrova, Cavnic, Nistru, Dumbrăvița, Lăpuș, Rohia, Coroieni, Ponorâta, Cătălina, Coruia, Copalnic-Mănăstur, Coaș, Coltău, Poienile de sub Munte; dintre afluenții principalelor râuri cu debite ce pot fi exploatate putem enumera: Bloaja, Crasna, Bistra, Vaser, Cosău, Breboia, Râușor, Runcu, Crivin, Valea Mare, Rona, Valea Muntelui, Valea Morii, Slătioara, Valea Sasului, Ieud, Idișor, Iapa, Sărăsău (cu debite între 0,3 și 1,8 mc/s);

³⁸⁰ <http://www.marasilva.ro>

³⁸¹ WWF și Ministerul Mediului – Harta de risc privind tăierile ilegale

³⁸² <http://www.marasilva.ro>

³⁸³ Master Planul Județean pentru Apă și Apă Uzată Maramureș și S.C. GEOPROIECT S.R.L. – "Date hidrologice și hidrogeologice pentru Extinderea și Reabilitarea Infrastructurii de Apă și Apă Uzată în județul Maramureș"

- ape subterane bogate, mai ales în bazinul Baia Mare, unde alcătuirea geologică este favorabilă dezvoltării acviferelor și mai sărace în bazinele Lăpușului și Maramureșului; forajele executate în trecut au arătat ca adâncimea acviferelor variază între 45 și peste 283 m, grosimile sub 10 m, iar debitele între 0,035 l/s și 1,5 l/s; apele sunt în general nepotabile, exceptând zone precum Fărcașa, Vălenii Șomcutei, Merișor-Seini;
- apele freatice au debite însemnate, sunt în general potabile și bine reprezentate mai ales de-a lungul cursurilor de apă, în depozitele teraselor, luncilor și conurilor de dejecție; aceste ape sunt importante mai ales pentru gospodăriile fără sisteme centralizate de alimentare, unde sunt săpate fântâni la 4-12 m adâncime, cu debite de 0,5-6 l/s; singurele zone în care fântânile pot seca în perioadele de secetă sunt Șomcuta Mare, Berchez, Remetea, Asuaju, Băița de sub Codru, Odești; apele freatice sunt captate și prin drenuri săpate până la stratul impermeabil, care asigură debite de până la 10-50 l/s, acestea fiind utilizate în zone precum Crăciunești-Sighetu Marmăției, Bârsău-Șomcuta Mare, Roaia-Târgu Lăpuș, Valea Bradului-Groșii Țibleșului; apa captată este influențată de calitatea cursurilor de apă din zonă, fiind în general necesară tratarea acesteia;
- izvoarele sunt prezente mai ales în zona de dealuri și munți, de ordinul sutelor, cu debite medii-mici, mai ridicate în zona montană (5-10 l/s), fiind chimic potabile; captări din izvoare există în zona Moisei, Borșa, Dragomirești, Cavnic, Giulești, Ferești, Berbești, Ocna Șugatag, Boiu Mare, Săpânța;
- 14 lacuri naturale (glaciare, de dizolvare și prăbușire a unor ocne de sare, prăbușirea unor galerii de mină) situate în zone montane și depresionare, cu rol preponderent de agrement; lacurile Ocna Șugatag și Coștiui au ape clorurate, sodice, cu concentrații aproape saturație, cu proprietăți terapeutice și fenomen de heliotermie;
- 14 acumulări, cu o suprafață de circa 162 ha, dintre care cea mai importantă este Strâmtori-Firiza – 16 mil. mc (iar Acumularea Runcu, realizată în proporție de 70% și aflată în conservare, are 30 mil. mc și va putea alimenta o parte din localitățile din Bazinul Maramureșului), cu rol de alimentare cu apă, protecție împotriva inundațiilor, de agrement și piscicol.

Industria extractivă a jucat un rol important în economia județului Maramureș până la începutul anilor 90, când angaja circa 20.000 de persoane, după care a trecut prin mai multe procese de restructurare (cel mai important în anul 1997), o dată cu reducerea subvențiilor acordate de stat și pregătirea aderării la Uniunea Europeană, și a ajuns la circa 400 de angajați în prezent, care se ocupă preponderent de închiderea fostelor mine ale companiei REMIN, lucrări de conservare și de întreținere a iazurilor. Înainte de 1989, județul Maramureș ocupa locul I la producția de aur și argint. Compania REMIN prelucra întreaga cantitate de aur ce ajungea în tezaurul BNR și realiza 75% din producția de cupru, plumb și numeroase alte metale prețioase³⁸⁴. Istoria centrelor urbane din județ (de ex. Baia Mare, Baia Sprie, Cavnic) este strâns legată de cea a industriei de extracție a aurului, care s-a dezvoltat încă din secolele II-III d. Hr, apoi, strâns legată de minerit, de cea a industriei metalurgice. Fostele perimetre miniere din județ se află în prezent în conservare, ultimele exploatări auro-argintifere fiind sistate în anul 2007.

³⁸⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

Deși au existat unele dezbateri în ultimii ani cu privire la relansarea industriei extractive din județ (de ex. la Baia Sprie), în prezent nu există studii de prospecțiune geologică care să releve care este volumul exact al minereurilor din perimetrele miniere închise. Cu toate acestea, realizarea unor studii foarte detaliate, precum și folosirea unor tehnologii ar putea face ca această activitate să fie însă rentabilă, având în vedere că multă vreme exploatarea din zonă s-au făcut rudimentar și că au fost exploatate, spre exemplu, doar filoanele principale de aur. Prin urmare, este probabil că există zăcăminte importante și în iazurile de decantare (de ex. compania ROMALTYN are concesionate în acest sens două iazuri de decantare din Baia Mare – Săsar/MEDA și Flotația Centrală, preluate de la fosta companie de stat AURUL). Totuși, relansarea mineritului implică un efort investițional considerabil, având în vedere că galeriile au fost inundate, instalațiile de extracție nu au fost întreținute, iar căile de acces către fronturile de lucru compromise. În plus, după aderarea la Uniunea Europeană, există numeroase norme de mediu care fac dificilă relansarea acestei activități, în condițiile în care în iazurile de decantare din județ e interzisă depozitarea sterilului de flotație. Cum statul nu își poate permite un astfel de efort financiar în prezent, o potențială soluție o poate reprezenta concesionarea perimetrelor miniere cu zăcăminte atractive pentru investitori (de ex. există deja licențe de exploatare active pentru perimetrele Aluniș Piatra Handal și Pop Rad, pe teritoriul localităților Cicârlău, Tăuții-Măgherauș și Baia Mare, tot ale companiei ROMALTYN).

Compania ROMALTYN dispune și de o uzină de prelucrare a sterilului, piritelor și a altor produse miniere în Baia Mare, prelucrarea realizându-se prin cianurare și prin contactare cu cărbune activ. Deși nu are activitate în prezent, reprezentanții societății își propun relansarea activității, după finalizarea lucrărilor de re tehnologizare a uzinei, înlocuirea circuitului de conducte, finalizarea stației de tratare a apei de la iazul de decantare și obținerea avizelor și autorizațiilor de mediu. Autoritățile locale s-au opus funcționării uzinei pe actualul amplasament, incompatibil cu funcțiunile urbanistice ale zonei, ceea ce va conduce fie la abandonarea proiectului de valorificare a celor două iazuri, fie la relocarea uzinei, a doua opțiune fiind exclusă de investitorul privat.

În ceea ce privește activitatea de extracție a materialelor de construcții, acesta se realizează încă în mai multe localități din județ: bentonita (mina de subteran Valea Chioarului, exploatarea de la Răzoare fiind sistată), andezitul ornamental și industrial (Stâncile Pintiuții, Valea Văratecului – Budești, Măgura Remeți, Apa Roșie-Săpânța), riolit (Socolău-Poienile de Sub Munte), pietriș și balast (balastiere pe râurile Tisa, Iza, Vișeu etc.). În județ mai există licențe de exploatare pentru ape minerale (Borșa-Vinișoru), argile comune (Crăciunești), petrol (Săcel și Săliște de Sus)³⁸⁵, însă, din informațiile existente, acestea nu sunt exploatate.

³⁸⁵ PATJ Maramureș

2.10.2. Resursele energetice

Județul Maramureș are un potențial de producere a energiei din resurse regenerabile relativ ridicat, care este exploatat într-o foarte mică măsură în prezent. Astfel, în ceea ce privește energia fotovoltaică, potențialul județului, măsurat în intensitatea radiației solare, variază între 1.100 și 1.300 kWh/mp/an, unul scăzut în context național (valorile maxime sunt de circa 1.700 kWh/mp/an în zona Dobrogea-Bărăgan), dar suficient pentru a asigura o rentabilitate ridicată a parcurilor fotovoltaice. Cea mai mare intensitate a radiației solare se înregistrează în sud-vestul județului, la granița cu județele Satu Mare și Sălaj, iar cea mai scăzută în zona montană (Munții Maramureșului). De asemenea, durata medie de strălucire a soarelui variază între 1.600 ore/an în zona montană înaltă și peste 2.000 ore/an în partea de vest a județului³⁸⁶.

Figura 86 - Potențialul de producere a energiei solare de la nivelul județului Maramureș

Sursa: Planșă proprie elaborată pe baza datelor furnizate de ICPE, ICEMENERG

În ceea ce privește energia eoliană, potențialul județului Maramureș este unul ridicat, viteza medie a vântului la 50 m deasupra solului fiind, în perioada 1961-2005, de peste 10 m/s în zona montană înaltă (de ex. în Munții Rodnei) și 2-3 m/s în zona depresionară (Depresiunea Maramureș și Țara Chioarului). Prin urmare, spre deosebire de energia solară care are un

³⁸⁶ Ministerul industriei. Studiu privind potențialul energetic anual al surselor regenerabile de energie în România, identificarea celor mai bune locații pentru dezvoltarea investițiilor în producerea de energie electrică neconvențională”

potențial economic cert, investițiile în producerea energiei eoliene de la nivelul zonei joase a județului trebuie să se bazeze pe studii riguroase de tip cost-beneficiu³⁸⁷.

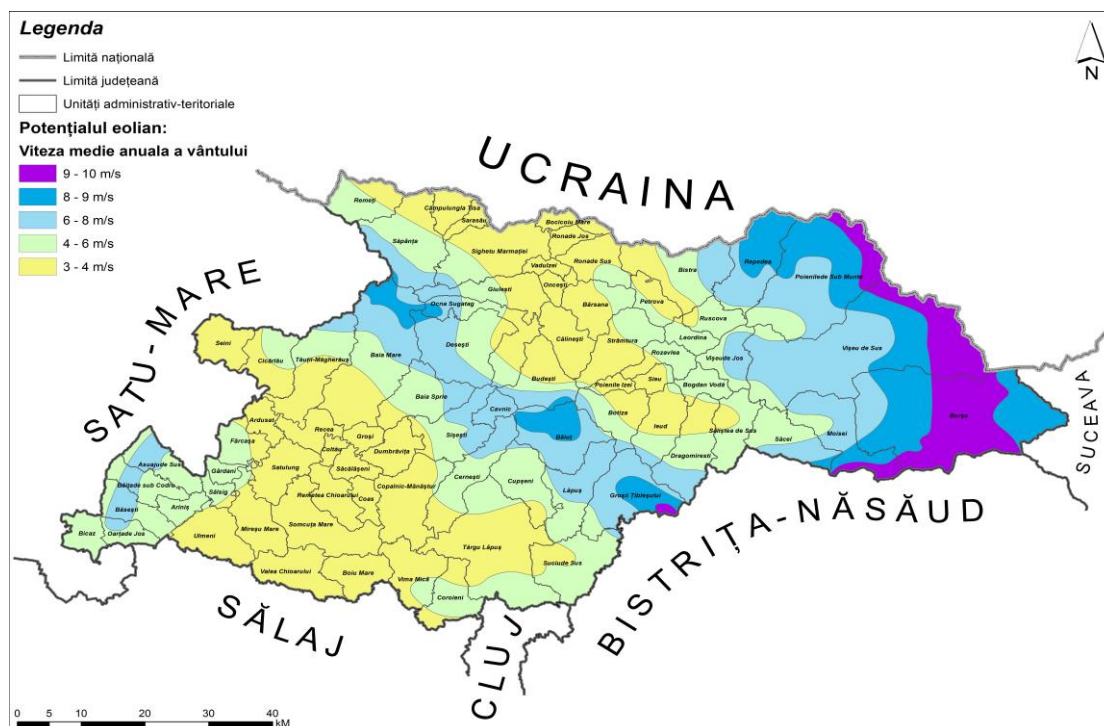

Figura 87 - Potențialul de producere a energiei eoliene de la nivelul județului Maramureș

Sursa: Planșă proprie elaborată pe baza datelor furnizate de ANM

Conform "Studiului privind evaluarea potențialului actual al surselor regenerabile de energie din România", elaborat de Ministerul Economiei, județul Maramureș are un potențial de producere a energiei din biomasă de 206,2 Tj, dintre care 71,3% din biomasă agricolă și 28,7% din biomasă forestieră, care poziționează județul în primele 10 locuri de la nivel național după potențialul biomasei lemnoase. De altfel, în județ există mai multe unități de procesare a rumegușului și de producere a peleților de lemn.

În ceea ce privește potențialul microhidroenergetic acesta este unul foarte ridicat, în contextul în care județul dispune de o rețea hidrografică densă, cu debite bogate. Studiul realizat de HIDROELECTRICA și UPB în anul 2005 relevă faptul că râurile care au cel mai ridicat potențial de amenajare hidrotehnică sunt cele din bazinul Săsarului, Lăpușului, Izei, Vișeuului etc.

În ceea ce privește energia geotermală, singurele arii de perspectivă cu ape subterane geotermale pentru încălzire (cu temperaturi de emergență de 40-120 grade Celsius), conform

³⁸⁷ Ministerul industriei. Studiul privind potențialul energetic anual al surselor regenerabile de energie în România, identificarea celor mai bune locații pentru dezvoltarea investițiilor în producerea de energie electrică neconvențională"

studiului IGR din 2006, sunt cele din zona Munților Rodnei, pe o suprafață foarte redusă, în zona Săcel-Borșa.

În pofida acestui potențial însemnat de resurse energetice regenerabile, județul nu a atras un număr mare de investiții pentru valorificarea acestuia. Conform datelor TRANSELECTRICA, la nivelul județului Maramureș există o putere instalată totală autorizată în domeniul energiei regenerabile de 66,044 MW (0,5% din cea existentă la nivel național), dintre care 11,55 MW pe baza avizelor de racordare și 54,48 MW pe baza contractelor de racordare. Până în prezent, la nivelul județului Maramureș au fost implementate sau sunt în fază de implementare exclusiv proiecte din sfera energiei fotovoltaice și microhidroenergetice, restul resurselor regenerabile fiind neexploatate.

Parcurile fotovoltaice de la nivelul județului care sunt deja puse în funcțiune se regăsesc în localitățile: Baia Mare (0,72 MW), Coltău (0,98 MW), Remetea-Chioarului (0,224 MW), Mireșu Mare (3,917 MW), Tămășești (3,522 MW) și Recea (4,55 MW). Proiecte care se află în diferite faze de implementare există la Vadu Izei (2,90 MW), Băiuț (0,874 MW), Berchez (4,374 MW), Ariniș (0,799 MW), Satulung (0,565 MW), Coltău (2,5 MW), Șișești (0,15 MW), Răzoare (0,99 MW), Suci-Minghet (0,98 MW), Cicârlău (0,95 MW) și Seini (0,315 MW)³⁸⁸.

În județul Maramureș există un număr de 19 microhidrocentrale în funcțiune, dintre care 15 sunt amplasate în zone protejate, pe cursurile de apă Firiza, Chiuzaia, Mara, Vișeu, Valea Neagră, Săsar, Baicu, Șuor, Săpânța, Suci³⁸⁹. În anul 2015, Consiliul Județean Maramureș a decis să sisteze acordarea de avize pentru astfel de investiții, în condițiile în care cele existente au afectat mediul înconjurător, atât pe durata perioadei de realizare a lucrărilor, cât și după punerea lor în funcțiune, multe cursuri de apă reducându-și drastic debitele, ceea ce a condus la reducerea biodiversității din respectivele zone.

Ca și în cazul clădirilor colective (blocuri) de locuit, clădirile publice din județ au o eficiență energetică redusă și instalații de producere și distribuție a energiei electrice, termice, de climatizare și ventilație învechite, ceea ce generează un confort redus, un aspect estetic neplăcut, emisii ridicate de CO₂ și mai ales costuri mari cu asigurarea necesarului de energie. Deși la nivel județean nu există un audit energetic complet al tuturor clădirilor publice care necesită lucrări de reabilitare termică, acestea necesită lucrări de îmbunătățire a izolației termice a anvelopei clădirilor, de consolidare și reabilitare a acestora, de reabilitare și modernizare a instalațiilor de producere și distribuție a agentului termic, a apei calde menajere, a sistemelor de ventilație și climatizare, a instalațiilor electrice, sanitare și de canalizare, de instalare de panouri solare, de înlocuire a corpurilor de iluminat, de implementare a unor sisteme de monitorizare a consumurilor de energie, de amenajare a spațiilor verzi adiacente etc.

³⁸⁸ <http://www.transelectrica.ro/web/tel/date-generale-management>

³⁸⁹ <http://www.transelectrica.ro/web/tel/date-generale-management>

În mod similar, sistemele de iluminat public din județ au o eficiență energetică scăzută și nu acoperă toate zonele construite, fiind necesare lucrări de extindere a sistemelor de alimentare cu energie electrică și de iluminat public, concomitent cu înlocuirea celor existente cu corpuri de tip LED. De asemenea, cu excepția unor proiecte pilot, sistemele de iluminat public din județ nu utilizează energia regenerabilă.

În ultimii ani, s-au realizat investiții pentru utilizarea energiei regenerabile din sectorul public, finanțate inclusiv de către Administrația Fondului de Mediu, în localitățile Baia Sprie (instalare pompă de căldură la blocul ANL), Baia Mare, Călinești, Cernești (dotare clădiri publice cu panouri fotovoltaice). De asemenea, mai multe sute de gospodării din județ au fost dotate cu astfel de echipamente în cadrul Programului "Casa Verde". Dintre primăriile care au investit din diferite fonduri pentru modernizarea iluminatului public putem menționa Baia Sprie, Copalnic-Mănăștur, Târgu Lăpuș etc.

În vederea atragerii de finanțări nerambursabile din POR 2014-2020 pentru implementarea măsurilor de creștere a eficienței energetice a clădirilor publice se recomandă elaborarea prealabilă de Planuri de Acțiune pentru Energie Durabilă/Strategii de Eficiență Energetică/reducere a consumului de CO₂ cu precădere la nivelul centrelor urbane din județ. Municipiul Baia Mare dispune deja de un Plan de Acțiune pentru Energie Durabilă, aprobat în anul 2011, care vizează reducerea emisiilor de CO₂ de la nivel local cu peste 89.000 de tone (-22,1%) până în anul 2020. Măsurile vizează reducerea emisiilor la nivelul celor mai importante surse de emisii (clădiri rezidențiale – 40%, transport public și privat – 40, clădiri, echipamente și instalații terțiare – 16%, clădiri, echipamente și instalații municipale – 3%, iluminat public – 1%)³⁹⁰.

De asemenea, în cadrul proiectului "MORE4ENERGY", finanțat din Programul INTERREG IVC, a fost elaborat de către CJ Maramureș și Agenția de Management Energetic un Plan Județean de Acțiune în Domeniul Energiei 2011-2020. Acesta indică faptul că încălzirea în județ se realizează cu două resurse majore: gazele naturale (mai ales în zonele urbane) și lemnul (preponderent în zonele rurale), concomitent cu scăderea consumului de păcură, o dată cu desființarea sistemelor centralizate de termoficare din orașe. În anul 2009, consumul energetic al județului a fost estimat, conform inventarului CORINAIR la 3,989 mil. Gj, dintre care 84,2% a fost asigurat din lemn, 14,1% din gaze naturale și 1,7% din păcură. Din lemnul tăiat în județul Maramureș circa 40% reprezintă, conform datelor Autorității Silvice, lemnul pentru încălzire, cu o eficiență energetică redusă și cu un volum ridicat de emisii toxice (CO, CO₂, NO_x). În altă ordine de idei, consumul mediu anual de energie electrică pe locuitor a ajuns în 2010 la 496 kWh/locuitor (652.000 MWh/an consum total), aproape dublu față de 1995, ca urmare a creșterii consumului casnic (38% din total), cu iluminatul public (3%) și a celui tehnologic (14%), în defavoarea marilor consumatori industriali (30%), o dată cu dispariția sau restrângerea activității acestora. Din energia consumată în județ, 95,5% provine din sistemul energetic național și doar 5,5% de la hidrocentralele din Maramureș. În plus, circa 1.600 de gospodării din județ nu dispuneau de alimentare cu energie electrică la momentul elaborării Planului, cele mai multe dintre acestea

³⁹⁰ http://mycovenant.eumayors.eu/docs/seap/304_1333115696.pdf

fiind localizate în comunele Poienile de sub Munte, Ocna Șugatag, Bistra, Vadu Izei, Strâmtura, Remeți. Nu în ultimul rând parcul de autovehicule din județ a crescut substanțial, depășind în 2009 cifra de 60.000 de autoturisme pe benzină și 35.000 pe motorină, la care se adaugă circa 10.000 de autovehicule de marfă ușoare (sub 3,5 tone) și 8.000 de autovehicule de marfă grele și autobuze, cea mai mare parte pe bază de motorină. Chiar dacă volumul emisiilor de CO₂ din județ era mai mic față de anul 2000, în primul rând ca urmare a restrângerii activităților din unele ramuri industriale poluante, poluanții emiși de transportul rutier vor continua să crească odată cu parcul auto, atingând un punct de saturație în jurul anului 2025³⁹¹.

Din perspectiva resurselor energetice, Plan Județean de Acțiune în Domeniul Energiei 2011-2020 menționează doar sondele de petrol din zona Săcel, respectiv hidrocentralele și microhidrocentralele aparținând unor operatori publici și privați, cu o producție anuală de circa 30.000 MWh. Resursele însemnate de biomasă agricolă, lemnoasă și chiar geotermală (forajele de explorare din zona Căvnic-Baia Sprie) sunt în mare parte neexploatate. O situație similară se înregistrează și în ceea ce privește energia solară, instalații cu care fuseseră dotate unele blocuri din Baia Mare pentru prepararea apei calde înainte de 1990 fiind dezafectate, iar numărul parcurilor solare înființate ulterior fiind redus, precum și în cazul celor eoliene, complet neexploatate.

Direcțiile de acțiune vizate de Planul Județean de Acțiune în Domeniul Energiei 2011-2020 vizează eficiența energetică a clădirilor rezidențiale și publice, promovarea investițiilor în domeniul energiilor regenerabile, inclusiv pentru domeniul iluminatului public, reducerea emisiilor de noxe în sectorul transporturilor, dezvoltarea rețelelor edilitare. Toate aceste măsuri vor atenua dinamica crescătoare a consumului de energie din județ, impulsionat de creșterea nivelului de trai al populației, dezvoltarea turismului, a agriculturii, extinderea rețelelor etc³⁹².

De menționat este și faptul că la nivelul județului funcționează o Agenție de Management Energetic (AMEMM), înființată în cadrul unui proiect finanțat de EACI și Consiliul Județean Maramureș, care promovează eficiența și managementul energetic³⁹³. Agenția de Management Energetic și Consiliul Județean Maramureș au finalizat în anul 2015 proiectul "Centrul Educațional Demonstrativ pentru Energie Durabilă - SEED", finanțat prin Programul Operațional Comun de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-Slovacia – România - Ucraina 2007-2013. Acesta a implicat, printre altele, reabilitarea unei clădiri și modernizarea unei clădiri din Baia Mare, care are un consum energetic apropiat de zero, și dotarea acesteia cu echipamente educaționale din domeniul energiei regenerabile, ce vor fi folosite în cadrul instruirilor și lecțiilor demonstrative pentru elevi.

³⁹¹ Planul Județean de Acțiune în Domeniul Energiei 2011-2020

³⁹² Planul Județean de Acțiune în Domeniul Energiei 2011-2020

³⁹³ <http://www.amemm.ro>

2.11. Mediul înconjurător și infrastructura de mediu

2.11.1. Calitatea factorilor de mediu

Calitatea apelor

Cea mai mare parte a județului Maramureș se află pe teritoriul bazinelor hidrografice Someș-Tisa, cu o suprafață totală de 6.304 kmp, care dispun de resurse de apă utilizabile de categorie medie, care se cifrează la circa 504 mc/loc/an. Astfel, resursa de suprafață se ridică la 900 mil. mc, iar cea de subteran la 200 mil. mc. La nivelul județului sunt inventariate 52 de captări din ape de suprafață și 113 de ape subterane, dintre care 30 pentru populație și 74 pentru industrie. Din aceste resurse s-au prelevat, la nivelul anului 2013, 9,928 mil. mc de apă pentru industrie și 14,587 mil. mc pentru populație, dintre care 18,519 mil. mc au provenit din resurse de suprafață, iar 5,996 mil mc. din resurse de subteran³⁹⁴.

Ape de suprafață

În 2013, s-au monitorizat în județul Maramureș 329 de km de cursuri de apă din Bazinul Hidrografic Tisa și 278 km din Bazinul Hidrografic Someș, 23 dintre acestea fiind naturale, iar unul puternic modificat (râul Lăpuș). Rezultatele evaluării stării/potențialului ecologic al corpurilor de apă au indicat următoarele aspecte³⁹⁵:

- Corpul de Apă "Tisa" se află în stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă "Vișeu" (izvoare-amonte de confluența cu Vaserul) – stare ecologică bună, stare chimică proastă (depășiri la indicatorul Cd dizolvat);
- Corpul de Apă "Vișeu" (confluența cu Vaserul – confluența cu Tisa) – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă "Cisla" – stare ecologică și chimică proastă (depășiri la indicatorul Cd dizolvat);
- Corpul de Apă "Bocicoel,, – stare ecologică moderată și stare chimică bună;
- Corpul de Apă "Ruscova" – stare ecologică moderată și stare chimică bună;
- Corpul de Apă „Iza” (izvoare – confluența cu Valea Morii) – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă "Iza" (confluența cu Valea Morii – confluența cu Tisa) – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă „Mara” – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă "Someș" (confluență Apa Sărată – confluență Lăpuș) – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă "Someș" (confluență Lăpuș – confluență Homorodu Nou) – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă "Sălaj" – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă "Lăpuș" (izvoare – confluență Suciu) – stare ecologică bună, stare chimică proastă (depășiri la indicatorii Cd dizolvat, Pb dizolvat și Ni dizolvat;

³⁹⁴ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

³⁹⁵ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

- Corpul de Apă "Lăpuș" (confluență Suci - confluență Cavnic) – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă "Cavnic" (izvoare – amonte EM Cavnic) – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă "Cavnic" (aval EM Cavnic – confluență Lăpuș) – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă "Săsar" – stare ecologică bună, stare chimică proastă (depășiri la indicatorul Cd dizolvat);
- Corpul de Apă "Firiza" (izvoare – Acumulare Firiza) – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă "Firiza" (Acumulare Firiza – confluență Săsar) – stare ecologică bună, stare chimică proastă (depășiri la indicatorul Cd dizolvat);
- Corpul de Apă "Nistru" – stare ecologică moderată și stare chimică proastă (depășiri la indicatorul Cd dizolvat);
- Corpul de Apă "Ilba" – stare ecologică și chimică proastă (depășiri la indicatorii Cd dizolvat, Ni dizolvat și Pb dizolvat);
- Corpul de Apă "Asuaj" – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă "Arieș" – stare ecologică și chimică bună;
- Corpul de Apă „Lăpuș” (confluență Cavnic-confluență Someș) – potențial ecologic bun și stare chimică proastă (depășiri la indicatorul Cd dizolvat).

În ceea ce privește calitatea apei din lacuri, au fost monitorizate două lacuri naturale și o acumulare (Lacul Buhăescu, Lacul Bodi-Mogoșa și Acumularea Firiza) – toate având potențial ecologic și stare chimică bună.

Din perspectiva nutrienților, majoritatea cursurilor de apă din județ nu înregistrează valori ridicate, singurele excepții fiind Ilba și Săsar. O situație similară s-a înregistrat și pentru oxigenul dizolvat, materiile organice și amoniu³⁹⁶.

Ape subterane și freatice

Pe teritoriul județului Maramureș s-au identificat 5 corpuri de apă subterană în Conul Someșului, râurile Iza și Vișeu, Depresiunea Lăpuș, Depresiunea Baia Mare și zona Baia Mare. La nivelul acestora sunt monitorizate semestrial 17 secțiuni. S-au înregistrat depășiri ale valorilor prag în zona Seini, la azotați, azotiți și amoniu, având în vedere că aici funcționează o fermă de creștere a porcinelor, dar acestea sunt locale și nu afectează întreaga calitate a corpului de apă din Conul Someșului. O situație similară s-a înregistrat și în zona Vișeu (indicatorii F1 și F2), fără a afecta însă calitatea corpului dintre râurile Iza și Vișeu. În Depresiunea Baia Mare s-au înregistrat depășiri ale valorilor prag pentru sulfati, cloruri și plumb, însă stare chimică a corpului de apă subterană rămâne bună³⁹⁷.

Apă potabilă

La nivelul județului sunt monitorizate 7 prize de apă potabilă, dintre care 6 din râuri și una din lac. În anul 2013 s-au înregistrat depășiri ale valorilor prag pentru coliformi fecali și mangan la

³⁹⁶ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

³⁹⁷ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

Ruscova, fier și mangan la Băiuț, coliformi totali și fecali la Căvnic, coliformi totali la Bolduț și mangan la Baia Mare (Firiza), însă acestea nu au influențat calitatea apei la sursă.

În județul Maramureș există 22 de stații de tratare a apelor în vederea potabilizării, cu o capacitate cumulată de 1.598 l/s, care însă deservesc doar jumătate din populația stabilă a județului. Singurele neconformități cu privire la calitatea apei potabile s-au înregistrat în anul 2013 la indicatorii clor rezidual (Borșa, Târgu Lăpuș, Baia Sprie) și la bacterii coliforme (Lăpuș și Borșa), în primul rând ca urmare a clorinării necorespunzătoare din stațiile de tratare³⁹⁸.

Ape uzate

În anul 2013, la nivelul județului s-au evacuat în emisari 34,538 mil. mc de ape uzate, din care 16,887 mil. mc au fost ape uzate orășenești, epurate în 17 stații cu treaptă mecanică și biologică și 4 stații cu treaptă mecanică. Depășiri ale valorilor prag s-au înregistrat la două categorii de ape uzate³⁹⁹:

- apele uzate orășenești, la care s-au înregistrat depășiri la unii indicatori specifici (suspensii, substanțe extractibile, amoniu, azot total, fosfor total), generate de uzura sau chiar de lipsa sistemelor de canalizare și epurare;
- apele de mină neepurate sau insuficient epurate de la fostele exploatații ale REMIN, care și-au sistat activitatea fără a se amenaja stații de epurare a apelor de mină, deși s-au elaborat și aprobat documentații pentru acestea. Aceste ape se întâlnesc în zonele Baia Sprie, Șuitor, Herja, Săsar, Purcăreț-Ilba, Băița, Galeria Tarnița, Borșa etc. și au înregistrează depășiri la indicatorii Fe, Mn, Cu, Zn.

La nivelul județului Maramureș nu s-au înregistrat poluări accidentale cu impact semnificativ asupra apelor în anul 2013. Totuși s-au înregistrat evenimente care au afectat râurile Băița și Lăpuș, ca urmare a evacuării de ape de mină odată cu precipitațiile abundente⁴⁰⁰.

Presiuni majore asupra calității apelor de suprafață din județ, pe lângă apele de mină neepurate sau insuficient epurate evacuate, pun și apele din iazurile de decantare sterile de flotație, depozitarea necontrolată de deșeuri pe malul cursurilor de apă (mai ales în mediul rural), evacuarea apelor uzate directe în cursurile de apă și în șanțuri, defrișarea pădurilor care afectează circuitul apei în natură, gestionarea necorespunzătoare a nămolurilor din stațiile de epurare, nerespectarea zonelor de protecție sanitară a captărilor de apă etc.

Calitatea aerului

Supravegherea calității aerului în aglomerarea Baia Mare se realizează cu 5 stații automate și printr-o rețea manuală de monitorizare. Cele 5 stații automate sunt de tip trafic (MM1), fond urban (MM2), fond suburban (MM3) și industrial (MM4 și MM5). În anul 2013, s-au înregistrat următoarele depășiri ale valorilor prag la aceste stații, mai ales în sezonul rece, fără însă a se depăși cele 35 de depășiri anuale acceptate⁴⁰¹:

³⁹⁸ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

³⁹⁹ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴⁰⁰ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴⁰¹ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

- 6 depășiri la PM10 (gravimetric) și o depășire la PM10 (nefelometric) la stația MM1;
- 7 depășiri la PM10 (gravimetric) și 9 depășiri la PM10 (nefelometric) la stația MM2;
- 30 de depășiri la PM10 (gravimetric) la stația MM3;
- 1 depășire la PM10 (nefelometric) la stația MM4;
- 5 depășiri la PM10 (gravimetric) și 9 depășiri la PM10 (nefelometric) la stația MM5.

La cele 3 stații manuale (2 industrial și una de tip urban) nu s-au înregistrat depășiri la niciunul dintre poluanții analizați (TSP, Pb și Cd). De asemenea, la nicio stație nu s-au înregistrat depășiri ale concentrațiilor maxime admise de dioxid de azot, dioxid de sulf, plumb, cadmiu, dioxid de carbon, benzen, ozon.

Emisiile de pulberi provin în cea mai mare parte din sectorul de arderi rezidențiale, de lucrări publice (producere mixturi asfaltice și executarea de lucrări de reabilitare a drumurilor), din industria de prelucrare a lemnului și din traficul auto. În anul 2013, s-au inventariat 8.104 tone de emisii de pulberi totale în suspensie, în creștere de 5,3 ori față de anul 2007⁴⁰².

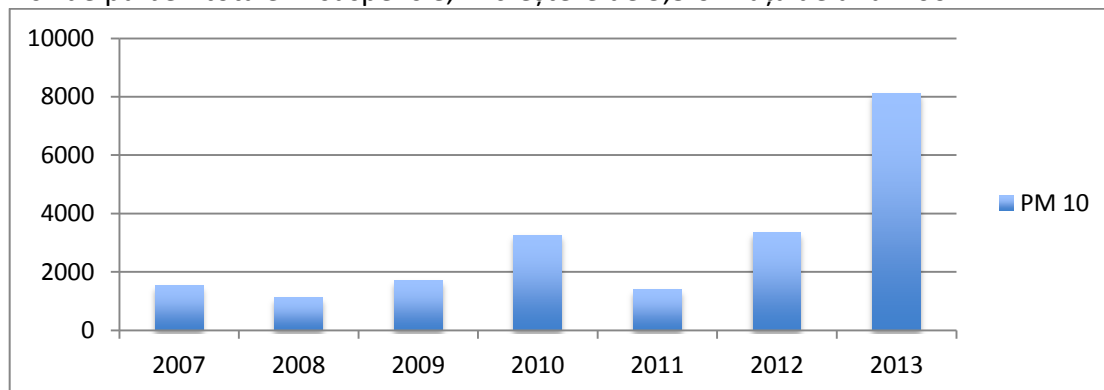

Figura 88 - Emisii anuale de PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Sursa: Raportul anual privind Starea Mediului în anul 2013, județul Maramureș

Emisiile anuale de gaze cu efect acidifiant se prezentau, în 2013, astfel: NO_x: 3.108 t/an, NH₃: 4.209 t/an, majoritatea provenind din agricultură, traficul rutier și combustia rezidențială și instituțională. În ceea ce privește emisiile de SO₂, acestea au scăzut dramatic după 2012, o dată cu sistarea activității S.C. ROMPLUMB S.A. Baia Mare.

Emisiile de metale grele au totalizat în anul 2013 o cantitate de 2,046 tone, în scădere de peste 7 ori față de nivelul din 2007, cele mai mari emisii fiind cele de zinc, plumb și cupru. În ceea ce privește poluanții organici persistenti, aceștia au totalizat doar 0,531 kg, la fel ca și hexaclorbenzenul (0,0477 kg) și bifenii policlorurați (0,477 kg), o dată cu închiderea crematoriilor și lipsa incineratoarelor de deșeuri, principalele categorii de poluatori. S-au înregistrat în schimb creșteri importante la emisiile de hidrocarburi aromatice policlice – 6,17 tone în 2013 (de peste 170 de ori mai mari ca în 2007⁴⁰³).

⁴⁰² APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴⁰³ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

În ceea ce privește emisiile de compuși organici volatili nemetanici, acestea au crescut de aproape peste 7 ori față de 2007, ajungând, în 2013, la valoarea de 11.371 t/an. Principalele surse de poluare, în acest caz, sunt combustia rezidențială și instituțională, agricultura și industria.

Gazele cu efect de seră (dioxid de carbon, metan, protoxid de azot) generate la nivelul județului s-au cifrat în 2013 la 444.600 tone CO₂ echivalent (în scădere cu 41,8% față de anul 2007), traficul rutier contribuind cu 70,2% la acestea, iar sectorul de deșeuri cu 29,8%.

Prin urmare, singura problemă majoră cu privire la calitatea aerului din județ o reprezintă depășirile valorilor limită zilnice înregistrate la indicatorul PM₁₀, în perioadele de iarnă, pe fondul emisiilor disperse aferente combustiei rezidențiale și a calmului atmosferic, traficului rutier și resuspendării prafului stradal. Calitatea aerului a cunoscut o îmbunătățire semnificativă față de anul 2007, ca urmare a sistării activității ROMPLUMB, a investițiilor în infrastructura de transport, în amenajarea de spații verzi, în salubritatea localităților.

În 2013 nu s-au înregistrat poluări accidentale și accidente majore de mediu cu impact semnificativ asupra aerului în județul Maramureș⁴⁰⁴.

Calitatea solului

La nivelul anului 2013, doar 9,2% dintre terenurile agricole din județul Maramureș erau încadrate în clasa de calitate I (foarte bună) și II (bună), în timp ce 41,6% dintre acestea erau de calitate foarte slabă, ceea ce este o cauză a productivității agricole reduse în comparație cu alte județe (mai ales cele din zona de câmpie). După cum am indicat anterior, județul are o pretabilitate mai bună pentru pomicultură, în cazul căreia peste 40% dintre terenuri sunt de calitate bună și foarte bună, în comparație cu cultura plantelor de câmp și viticultură⁴⁰⁵.

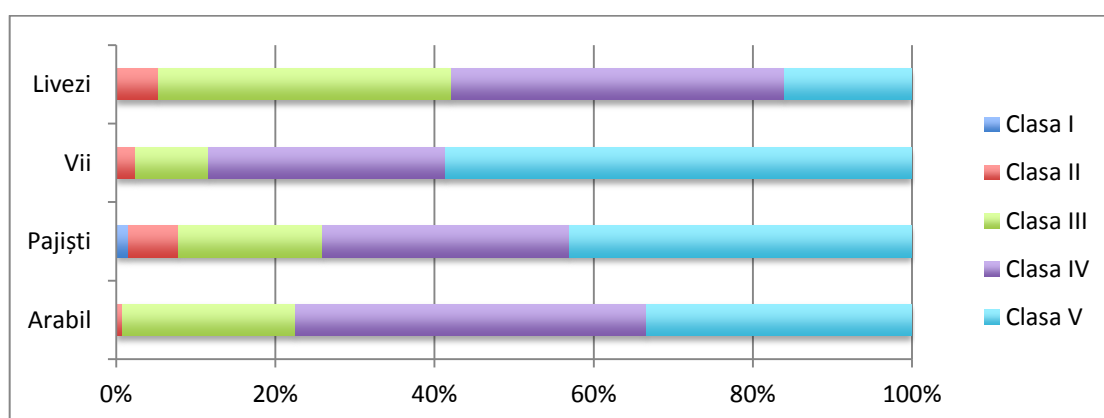

Figura 89 - Încadrarea solurilor pe clase și tipuri (% din total folosință)

Sursa: Raportul anual privind Starea Mediului în anul 2013, județul Maramureș

⁴⁰⁴ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴⁰⁵ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

Cu toate acestea, după cum am indicat și în secțiunea dedicată agriculturii, județul are un mare potențial pentru agricultura bio/ecologică, în condițiile în care pe mai puțin de 25% dintre terenurile agricole sunt aplicate îngrășăminte chimice și pesticide, fermierii locali folosind mai ales îngrășăminte naturale. În plus, cantitatea de îngrășăminte chimice și pesticide aplicată de agricultorii maramureșeni a scăzut cu peste 50% față de anul 2007.

Județul Maramureș se confruntă și cu un fenomen progresiv de degradare a terenurilor agricole, care afectează semnificativ activitatea agricolă, cauzat atât de factori naturali cât și antropici, precum:

- 3,9% dintre terenurile agricole sunt afectate de alunecări de teren, mai ales în valuri și în trepte;
- 5,8% sunt inundabile, dintre care 2,1% frecvent;
- 17,8% sunt afectate de pseudogleizare, dintre care 3,4% puternic;
- 4,6% sunt afectate de gleizare, dintre care 2,5% puternic;
- 37,9% sunt afectate de eroziune, dintre care 12% puternic;
- 11,9% sunt afectate de eroziune în adâncime (șiroiri, rigole, ogașe, ravene);
- 8,1% sunt afectate de poluare, dintre care 1,6% puternic.

În acest context, la nivel județean au fost realizate, încă din perioada comunistă, lucrări de îmbunătățiri funciare și agricole, cu precădere la nivelul sistemelor Bozânta-Mocira-Remetea, Răzoare-Lăpuș-Libotin, Căvnic, Someș mal stâng, Someș mal drept, Bozânta-Seini, Iojip-Seini (peste 1.000 ha fiecare). Lucrările de desecare sunt concentrate în luncile râurilor Someș, Lăpuș, Bârsău, Tisa, Vișeu, Sălaj, Cerna, Căvnic – cele mai expuse riscului de inundații și exces de umiditate⁴⁰⁶.

În ceea ce privește poluarea solurilor, județul Maramureș este unul dintre cele mai afectate din România, cauza fiind tradiția îndelungată în exploatarea diferitelor metale neferoase, care a fost sistată în urmă cu mai puțin de 10 ani. Zonele cu solurile cele mai poluate cu metale grele sunt: Zona Baia Mare (compuși de sulf și metale grele în urma funcționării fostelor întreprinderi CUPROM, ROMPLUMB, FLOTAȚIA CENTRALĂ, REMIN), Zona Tăuții Măgherauș și Recea (ROMALTYN MINING și REMIN), Zona Baia Sprie, Ilba Handal, Căvnic, Băiuț, Herja, Nistru, Băița, Baia Borșa – unde au funcționat în trecut exploatare miniere și există halde de steril și iazuri de decantare. Cel mai mare accident ecologic din județ s-a înregistrat în anul 2000, la compania AURUL, constând din deversarea șlamului cu cianuri (circa 100 de tone) și metale grele la Halda Bozânta. Cianura a afectat râurile Săsar, Lăpuș, Someș, Tisa și Dunăre, ajungând în Marea Neagră. Accidentul, considerat unul dintre cele mai mari dezastre ecologice din Europa după Cernobîl, a condus la moartea unei cantități importante de pește în Ungaria și Iugoslavia. În același an, un dig de la Iazul Novăț din Baia Borșa a cedat, iar 20.000 mc de ape contaminate cu plumb, zinc și cupru au ajuns în râul Tisa⁴⁰⁷.

⁴⁰⁶ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴⁰⁷ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

Deși ultimele exploatări miniere din județ s-au sistat în anul 2007, în județ există încă 17 iazuri de decantare cu steril de flotație cu depozitare oprită, dar neecologizate, dintre care 15 administrate de CONVERSMIN, societatea care se ocupă de închiderea și ecologizarea minelor, iar două de compania privată ROMALTYN MINING. La acestea se adaugă 6 iazuri la care lucrările de închidere și ecologizare au fost finalizate, respectiv 5 la care lucrările sunt în curs de execuție. Pe de altă parte, în județ există circa 300 de halde de steril (ale companiile REMIN, CUART, ROMSILVA, CNU), cu o suprafață de 93,5 ha, dintre care 74 au fost ecologizate.

La nivelul județului Maramureș au fost inventariate peste 30 de situri contaminate și 100 de situri potențial contaminate, ceea ce îl plasează pe locul III la nivel național. Dintre acestea, cea mai mare parte sunt iazuri de decantare și halde de steril, care au fost doar într-o mică parte ecologizate, în condițiile în care sunt poluate cu metale grele și care ocupă suprafețe extinse. Dintre iazurile închise și ecologizate le putem menționa pe cele din zona Borșa (D1, D3, Novăț, Colbu 1 și 2) - cu o suprafață de 26,6 ha) și Bloaja-Băiuț (15,3 ha), iar lucrări în curs se desfășoară la Plopiș-Răchițele (13 ha), Tăuții de Sus (48,6 ha), Mălăini-Cavnic (2,4 ha), Borșa (D2 - 7,8 ha), Vrâncioara - Șișești (6,5 ha). Printre iazurile pentru care nu au fost încă finalizate lucrările de ecologizare sunt Bozânta-Tăuții Măgherauș (105 ha), Tăuții de Sus (Central - 49 ha), Recea (Aurul - 93 ha), Bloaja-Băiuț (5,2 ha), Leorda-Băiuț (12,7 ha), Săsar (Vechi - 36,5 ha) etc. Fondurile reduse alocate CONVERSMIN fac ca lucrările de ecologizare să se deruleze lent, iar unele dintre acestea necesită chiar refacere. La acestea se adaugă alte situri problematice, precum depozitele de steril din Tăuții de Sus (circa 12 ha) ale REMIN, cele de zgură din Baia Mare (6,7 ha) ale ROMPLUMB, platforma CUPROM din Baia Mare (58 ha), depozitele de steril de la Flotația Centrală (2,8 ha) și uzina de retratare a sterilelor ROMALTYB Baia Mare (1,1 ha).⁴⁰⁸

Fondul forestier al județului Maramureș se întinde pe o suprafață totală de circ 259.000 ha, din care 41,5% sunt păduri de rășinoase și 57,8% de foioase, restul fiind ocupat de alte terenuri forestiere. Din totalul pădurilor, 54,1% au dublu rol de protecție și producție, iar restul exclusiv de producție. Acestea sunt concentrate mai ales în zona montană și deal a județului. 77,4% dintre păduri se află în proprietatea statului și a UAT-urilor, restul fiind deținute de proprietari privați - fie ei persoane fizice sau juridice, acest procent fiind în creștere, pe fondul continuării procesului de retrocedări. Cele mai mari probleme sunt legate de pădurile proprietate privată, mai ales pentru cele cu suprafețe restrânse, care nu sunt întotdeauna păzite și la nivelul cărora nu sunt derulate obligatoriu lucrări de amenajament silvic. Din perspectiva gradului de împădurire (41,1% din suprafața totală), județul Maramureș ocupă una dintre primele poziții la nivel național, neexistând zone cu deficit de vegetație forestieră. Totuși, asupra pădurilor din județ se manifestă numeroase presiuni naturale, legate mai ales de schimbările climatice (secetă, inundații, vijelii), dar mai ales antropice (tăieri ilegale, lucrări de amenajament silvic deficitare, lipsa pazei etc.), care conduc la amplificare riscurilor naturale, mai ales în zonele montane (de ex. inundații)⁴⁰⁹.

⁴⁰⁸ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴⁰⁹ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

Schimbări climatice

Efectele schimbărilor climatice au fost vizibile, în ultimii ani, și la nivelul județului Maramureș. Doar în ultimii 5 ani au existat perioade frecvente de secetă în timpul verii (de ex. în 2011, 2013, 2015), care au afectat aprovizionarea cu apă în anumite zone ale județului (de ex. satele Baba, Suciul de Sus, Stoiceni, dar și producțiile agricole. De asemenea, în județ sunt frecvente inundațiile (de ex. Șieu, Poienile de sub Munte, Remeți, Ruscova, Cavnic, Giulești – 2015), în primul rând ca urmare a precipitațiilor abundente căzute într-o perioadă scurtă de timp. Pădurile au avut de suferit de pe urma defolierii arborilor, a incendiilor de pădure, dar și a acțiunii dăunătorilor⁴¹⁰.

Insule de căldură urbană (municipiul Baia Mare)

Pentru detectarea ICUS în Mun. Baia Mare s-a utilizat imaginea înregistrată de misiunea Landsat 8, în data de 07.07.2015, cu senzorul TIRS, având o rezoluție de captare de 100 m și una postprocesare de 30 m.

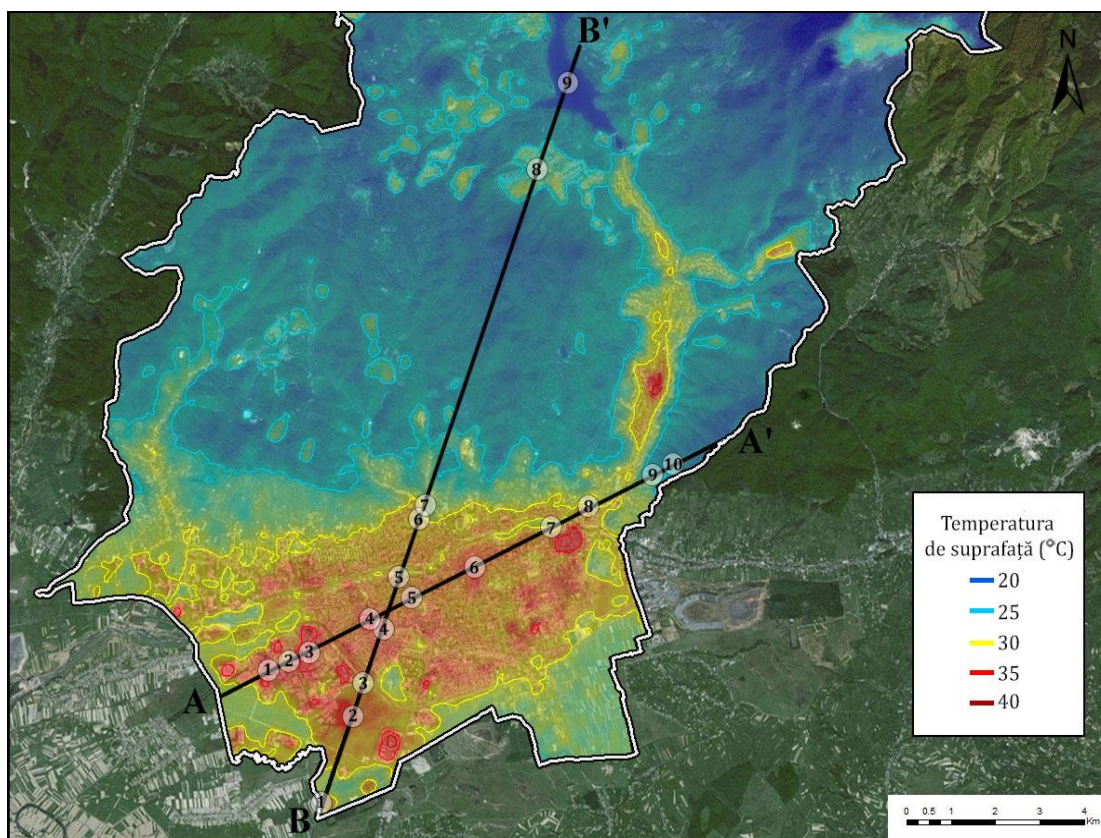

Figura 90 - Harta temperaturii suprafețelor în data de 7 iulie 2015, ora 9-12 OVR, deasupra UAT Municipiul Baia Mare

Sursa: Imagini satelitare prelucrate de Conf. Univ. Dr. Adina Eliza CROITORU, Facultatea de Geografie a UBB Cluj-Napoca

⁴¹⁰ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

În arealul analizat, la momentul prelevării imaginii, temperatura a variat între 20°C, deasupra Lacului Firiza și deasupra regiunii împădurite din nordul UAT Baia Mare, în timp ce, în interiorul orașului, temperatura s-a ridicat până la valori de peste 40 °C (fig. 90), cu precădere deasupra arealelor din sudul și sud-vestul orașului, precum și în arealele centrale și din extremitatea nord-estică. Este de menționat faptul că cea mai mare parte a arealului construit este conturată de izoterma de 30 °C. Ținând cont că imaginea satelitară a fost prelevată în prima parte a zilei și că temperatura maximă se înregistrează, de obicei, în jurul orelor 14.00-15.00, este de așteptat ca temperatura anumitor suprafețe, în special în arealele asfaltate și betonate, în prima parte a după-amiezii să atingă și valori de peste 45 °C.

Pe profilele transversale, se observă foarte bine evidențiat, domul termic caracteristic arealului construit din partea sudică a UAT (fig. 91 și 92). De asemenea, în interiorul orașului, se remarcă diferența mare de temperatură dintre suprafețele betonate, de tipul arealelor industriale (punctele 3, 4 pe profilul AA') sau al arealelor cu blocuri de locuințe cu densitate mare (punctele 5 pe profilul AA' și respectiv 4, 5 și 6 pe profilul BB') și arealele acoperite cu vegetație (punctele 2 și 10 pe profilul AA', punctele 1 și 7 pe profilul BB'), respectiv cele acvatice (punctul 7 pe profilul AA', respectiv punctul 9 pe profilul BB'), unde temperatura scade considerabil, cu până la 15-20°C.

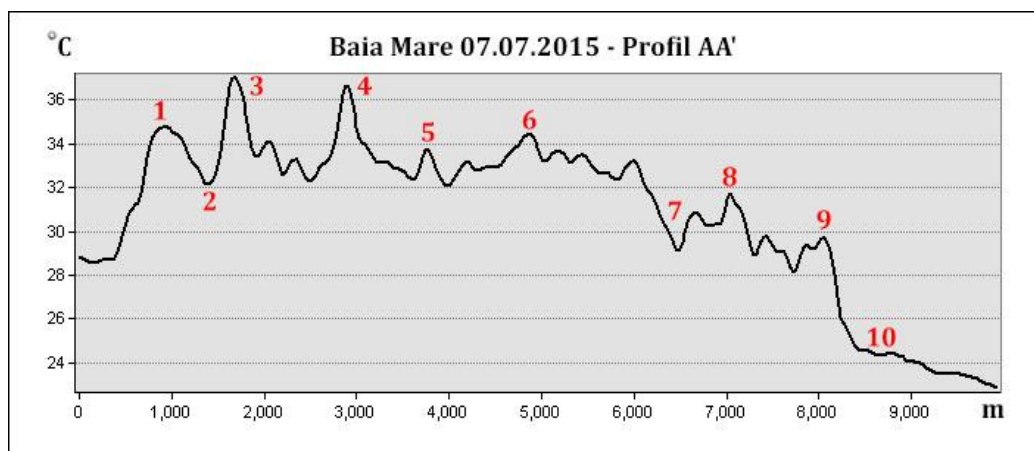

Figura 91 - Variația temperaturii de suprafață pe profilul AA'

Sursa: măsurători realizate de Conf. Univ. Dr. Adina Eliza CROITORU, Facultatea de Geografie a UBB Cluj-Napoca

Legendă: 1 - Zona industrială, Comexmar SRL; 2 – Zonă verde Str. Mărgeanului; 3 – Zonă industrială, Str. Mărgeanului; 4 – Zonă comercială, Lidl, Str. Cosmonauților; 5 – Blocuri înalte Bd. Unirii (vis-a-vis de Centrul Comercial Maramureșul); 6 – Curtea interioară a Colegiului Național Gherghe Șincai; 7- Râul Săsar; 8 – Acoperiș de clădire lângă Cantina de Ajutor Social I; 9 – Teren fără vegetație lângă Str. Agrișelor ; 10 – Zonă de pădure.

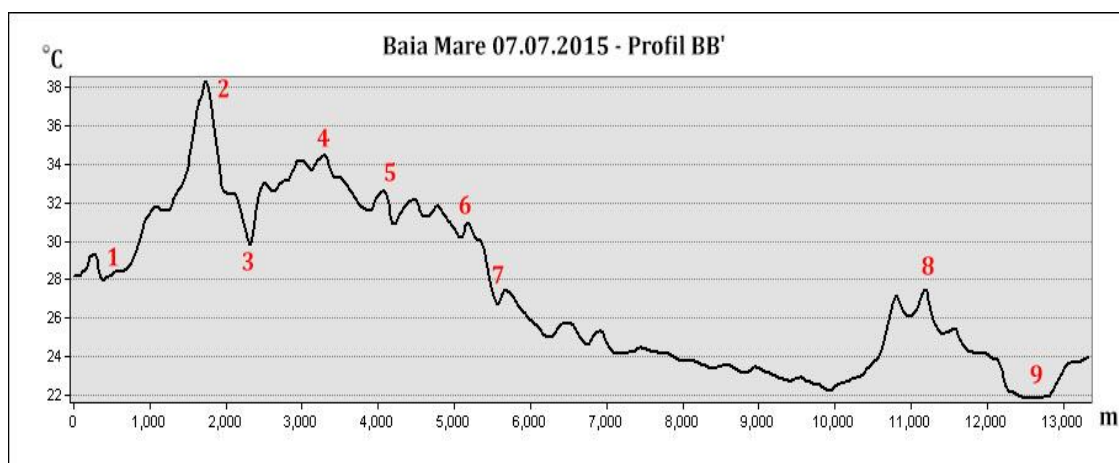

Figura 92 - Variația temperaturii de suprafață pe profilul BB"

Sursa: măsurători realizate de Conf. Univ. Dr. Adina Eliza CROITORU, Facultatea de Geografie a UBB Cluj-Napoca

Legendă: 1 – Zonă verde la sud de Varianta de ocolire Baia Mare; 2 – Teren fără vegetație lângă Str. Fabricii; 3- Teren fără vegetație lângă calea ferată; 4 – Blocuri de locuințe la intersecția dintre Str. Bogdan Vodă și Str. Petru Rareș; 5 – Blocuri de locuințe la intersecția dintre Str. George Coșbuc și Bd. Unirii; 6- Zonă rezidențială, Str. Gheorghe Pop de Băsești; 7 - Parcul Municipal Regina Maria; 8- Zonă despădurită la sud de Lacul de Acumulare Firiza; 9- Lacul de Acumulare Firiza.

2.11.2. Gestionarea deșeurilor

În prezent, toate localitățile urbane și rurale din județul Maramureș beneficiază de servicii de salubritate, însă nu toți locuitorii plătesc și, implicit, nu beneficiază de aceste servicii. Operatorii de salubritate sunt fie privați, în UAT-uri au concesionat serviciul către diferite firme de profil (de ex. Baia Mare, Sighetu-Marmației, Baia Sprie, Vișeu de Sus, Tăuții Măgherauș etc.), fie publici, prin intermediul unor companii sau servicii specializate administrate de autoritățile publice locale (de ex. Borșa, Târgu Lăpuș, Ulmeni, Șomcuta Mare etc.)

Printr-un proiect PHARE derulat anterior (ECO SISTEM), în orașul Târgu Lăpuș și comuna Coroieni s-au achiziționat containere zincate de 1,1 mc, europubele de 0,24 mc, europubele de 0,12 mc, lăzi pentru compost individual și containere de 5,5 mc, autogunoiere între 10 și 20 mc. În prezent, în mediul urban există, în general, recipienți pentru colectare deșeuri biodegradabile, însă colectarea selectivă se rezumă la unele centre urbane din județ, fără a cuprinde totuși deșeurile periculoase. Spre exemplu, operatorul de salubritate din Baia Mare – DRUSAL, a amenajat insule ecologice, existând containere pentru colectare selectivă și igloo-uri lângă platformele de colectare a deșeurilor din municipiu. La Târgu Lăpuș fiecare bloc a primit o baterie de colectare selectivă, iar locuințele individuale au primit opțional lăzi pentru compost.

De asemenea, echipamentele de salubritate sunt învechite, mijloacele de transport a deșeurilor colectate în județ nu sunt eficiente și nu sunt specializate pentru transfer, depozitele de deșeuri neconforme din Maramureș nu dispun de instalații de compostare, transfer și nici de tratare mecano-biologică a acestora, eliminarea asigurându-se preponderent prin depozitare.

Cu toate acestea, în județ funcționează mai multe capacități private de reciclare: CALEX Baia Mare (instalație de extrudare și regrangulare deșeuri din plastic), CRIROB SALUBRIS Vișeu de Sus (stație de sortare și reciclare deșeuri), DRUSAL Baia Mare (echipamente de balotare deșeuri), EPICENTRUM Baia Mare (instalații de reciclare a DEEE), REMAT MARAMUREȘ Baia Mare (instalații de sortare), COZMIRCOM Baia Mare (topitorie de metale), GLOD SAL Bârsana (stație de sortare și reciclare), HERODOT GRUP Sighetu Marmației (echipamente de balotat deșeuri), ECOVIRA RECYCLING Târgu Lăpuș (echipamente de balotat) etc.⁴¹¹

Cea mai mare parte a deșeurilor colectate în județ sunt eliminate prin depozitare în depozitele neconforme. Acestea au fost în număr de 7, însă 5 au fost deja închise (Cavnic – 2009; Seini – 2010; Târgu Lăpuș - 2012; Borșa – 2013; Vișeu de Sus – 2014), singurele două care mai funcționează până în anul 2017 fiind Satu Nou de Jos (Baia Mare) și cel de la Sighetu Marmației (cu o suprafață de circa 22 ha și o capacitate de 4,2 mil. mc), administrate de operatori privați (DRUSAL, respectiv HERODOT GRUP), unde sunt transportate și depozitate în prezent aproape toate deșeurile colectate în județ. În mod similar, cele 76 de platforme rurale de colectare a deșeurilor au fost deja închise. În anul 2013, în cele patru depozite neconforme funcționale la acel moment s-au depozitat 126,38 mil. tone de deșeuri (dintre care 97 mil. la Satu Nou de Jos și 24 la Sighetu Marmației), în scădere cu 36,5% față de anul 2007, scăderea putând fi pusă și pe seama modificării modalității de cântărire a acestora⁴¹².

În anul 2013, la nivelul județului Maramureș s-au colectat circa 120.900 de tone de deșeuri menajere și asimilabile, cele mai multe provenind din municipiile Baia Mare (86.782 de tone, inclusiv unele localități din jurul acesteia unde DRUSAL furnizează servicii de salubritate), respectiv Sighetu Marmației (14.301 de tone). Dintre acestea, doar 29.965 de tone (24,8% din total) au fost valorificate (mai ales deșeuri industriale reciclabile, deșeuri vegetale, pământ și pietre), restul fiind eliminate prin depozitare.

În ceea ce privește deșeurile din servicii municipale colectate, acestea s-au cifrat în anul 2013 la 37.400 de tone, dintre care 19.731 de tone au fost deșeuri stradale, 758 de tone deșeuri din piețe, 3.472 de tone deșeuri din spații verzi, 7.410 de tone deșeuri voluminoase, iar 6.073 de tone deșeuri din construcții și demolări (+91,5% față de anul 2007). În realitate, cantitatea reală de deșeuri generate de lucrări de construcții și demolări e mult mai mare, însă acestea sunt frecvent reutilizate în gospodăria proprie sau depozitate necontrolat⁴¹³.

⁴¹¹ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴¹² APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴¹³ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

În județul Maramureș există un număr de peste 50 de operatori autorizați să colecteze și să valorifice deșeurile industriale (hârtie, carton, lemn, sticlă, metale etc.). 32 operatori economici din județ sunt autorizați să colecteze/recicleze/valorifice deșeuri de ambalaje (PET, plastic), existând inclusiv puncte de colectare în Baia Mare, Sighetu Marmației, Seini, Baia Sprie, Vișeu de Sus, Borșa și Târgu Lăpuș. Datele statistice ale APM indică faptul că 79 de agenți economici din județ au încheiate contracte cu firme specializate de colectare a ambalajelor, iar peste 367.000 de locuitori ai județului (78% din total) au colectat separat deșeuri de ambalaje, în anul 2013 fiind colectate 895 de tone de PET-uri, 154 de tone de plastic, 599 de hârtie, 123 de sticlă, 153 de metal, 159 de lemn. În unele complexe comerciale din Baia Mare există puncte de colectare a deșeurilor din ambalaje. Dintre aceștia, 27 de operatori economici care dețin instalații de brichetare a rumegușului, având în vedere că ramura de prelucrare a lemnului și a mobilei generează cea mai mare parte din producția industrială. Deșeurile agricole generate în exploatațile individuale sunt, în general, gestionate de către deținătorii de animale la fertilizarea naturală a terenurilor agricole. Stocarea dejecțiilor de animale în gospodării este una dintre sursele importante de poluare a apelor freactice⁴¹⁴.

În 2013 deșeurile rezultate din activitatea medicală de la nivelul județului au fost colectate și transportate, pe bază de contract cu unitățile medicale, de către 3 operatori autorizați și au fost eliminate prin incinerare de către S.C. IF TEHNOLOGII S.R.L. Cluj-Napoca, S.C. PRO AIR CLEAN S.A. Timișoara, respectiv prin sterilizare de către S.C. ECO SERVTRANS S.R.L. Sibiu, I.F. Dragoș Stana Baia Mare și Spitalul de Pneumoftiziologie Baia Mare. Cantitatea de deșeuri medicale colectate în anul 2013 din județ a fost de peste 129 de tone⁴¹⁵.

În ce privește sistemul de colectare VSU (vehicule scoase din uz), în județ sunt autorizați 15 de operatori economici pentru colectare / dezmembrare / valorificare și un singur operator pentru tratare. În anul 2012, la nivelul județului Maramureș au fost colectate 1.109 vehicule scoase din uz, din care 521 prin Programul Național de Înnoire a Parcului Auto. Alți 2 operatori economici din județ sunt autorizați să colecteze uleiuri uzate, aceștia colectând peste 100.000 de tone anual.

În 2013 în județul Maramureș, au fost inventariate 11 stații de epurare care au generat 3.538 de tone de nămoluri, dintre care 90% la stația de epurare Baia Mare (aparținând S.C. VITAL S.A.), acesta fiind depozitat la depozitul de deșeuri din Satu Nou de Jos. În celelalte stații de epurare din județ, cantitățile relativ mici de nămol sunt depozitate pe platforme și deshidratate⁴¹⁶.

În ceea ce privește colectarea deșeurilor de echipamente electrice și electronice (DEEE), în județul Maramureș sunt autorizați 12 operatori economici, care au colectat în 2013 o cantitate de circa 79 de tone, dintre care 74 au fost trimise la tratare. La acestea se adaugă deșeurile

⁴¹⁴ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴¹⁵ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴¹⁶ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

colectate în cadrul campaniilor desfășurate de Asociația Română pentru Reciclare – ROREC. Per ansamblu, din județ s-au colectat în anul 2013 aproape 319 tone de DEEE, în creștere de 4,1 ori față de anul 2007.

În județul Maramureș sunt autorizați 34 de operatori care colectează deșeuri de baterii și acumulatori, care au colectat, în anul 2013, 522 de tone de astfel de produse, din care 500 de tone au fost trimise la tratare⁴¹⁷.

Comisariatul Județean al Gărzii de Mediu, împreună cu SGA și ISU Maramureș au publicat în anul 2014 un raport care indica faptul că majoritatea localităților din județ se confruntă cu probleme legate de salubritate, colmatarea șanțurilor și rigolelor de scurgere și depozitarea necontrolată a deșeurilor în circa 200 de locații identificate, în special la nivelul cursurilor de apă și a căilor de comunicații. Urmare a acestor constatări, s-au aplicat trei avertismente pentru Borșa, Bogdan Vodă și Strâmtura și două contravenții în valoare de 20 mii lei pentru Bârsana și Poienile de sub Munte.

O mare parte dintre problemele identificate în ceea ce privește managementul deșeurilor din județ vor fi rezolvate o dată cu finalizarea proiectului „Sistem Integrat de Management al Deșeurilor în județul Maramureș”, aflat în implementare, cu o valoare de circa 230 mil. lei, cu co-finanțare din POS MEDIU 2007-2013. Acesta prevede următoarele obiective majore⁴¹⁸:

- Implementarea unui sistem de colectare selectivă în mediul rural și urban, prin amplasarea de containere tip Igloo la colț de stradă pentru următoarele fracții de deșeuri: hârtie /carton, metal +plastic, sticlă;
- Achiziționarea de containere pentru deșeuri menajere (1.218 buc. a 1,1 m³), Igloo-uri pentru colectare selectivă (9.919 buc. a 1,1 m³), pubele (2.759 buc. a 0,12 m³), compostoare individuale pentru deșeuri biodegradabile (82.785 buc.);
- Construirea a 3 stații de transfer în Târgu Lăpuș (capacitate 10.000 t/an), Moisei (capacitate 31.000 t/an) și Sighetu Marmăției (capacitate 25.000 t/an). Achiziționarea a 9 vehicule de transfer de mare tonaj, a 6 remorci, pentru transferul la CMID și a 25 de containere de transfer;
- Construirea a 2 stații de sortare, una în Sârbi (în cadrul CMID – de capacitate 32.000t/an) și una la Sighetu Marmăției (capacitate 22.600 t/an);
- Construirea unei stații TMB (tratare mecano-biologică) la CMID în localitatea Sârbi (capacitate 150.000 t/an);
- Construirea unui depozit ecologic de deșeuri nepericuloase situat în cadrul CMID Sârbi, cu o capacitate totală de 1.946.466,4 m³, o suprafață de circa 20 ha și o durată de viață de 28 de ani. Prima celulă va avea capacitatea de 450.449,10 mc/an, fiind dimensionată pentru aproximativ 6 ani;
- Amenajarea a 7 puncte de colectare DEEE la Borșa, Seini, Șomcuta Mare, Târgu Lăpuș, Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus și Borșa;

⁴¹⁷ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴¹⁸ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

- Depozitele de deșeuri urbane neconforme de la Borșa, Seini și Târgu-Lăpuș vor fi curățate prin transportul deșeurilor la cel mai apropiat depozit și amplasamentul va fi ecologizat. Depozitele de deșeuri urbane neconforme de la Baia Mare, Sighetu-Marmației și Vișeu De Sus vor fi închise și acoperite conform normativului tehnic în vigoare;
- Susținerea de campanii de informare publică și conștientizare a publicului, focalizate pe necesitatea implementării unui sistem de gestiune a deșeurilor corespunzător și eficient.

Proiectul a fost conceput pentru o cantitate anuală de deșeuri colectate în județ de circa 205.000 de tone, dintre care peste 25% ambalaje. În vederea realizării și funcționalizării sistemului integrat de management al deșeurilor ce va fi finalizat în curând la nivel județean s-a constituit Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Gestiune Integrată a Deșeurilor Menajare Maramureș, care are un număr de 77 UAT membre. Serviciile de operare ale sistemului, respectiv a infrastructurii create prin proiect, vor fi delegate prin licitație unuia sau mai multor operatori care se vor ocupa de colectarea deșeurilor din 4 zone, transportul, transferul, sortarea, tratarea și depozitarea acestora.

2.11.3. Biodiversitate

Conform rapoartelor APM Maramureș⁴¹⁹, dintre numeroasele tipuri de **habitate** întâlnite la nivelul județului Maramureș, putem enumera: păduri tip Luzulo-Fagetum, păduri de fag de tip Asperulo-Fagetum, păduri de stejar cu carpen de tip Galio-Carpinetum, păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* (Arinul negru) și *Fraxinus excelsior* (Frasin european/frasin comun) (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), păduri dacice de fag (*Symphyto-Fagion*), păduri acidofile de *Picea abies* (Molid) din regiunea montană, păduri de *Larix decidua* (Larice) și/sau *Pinus cembra* (Zâmbru) din regiunea montană, zăvoaie cu *Salix alba* (Salcie albă) și *Populus alba* (Plop alb), lacuri eutrofe naturale cu vegetație de tip *Magnopotamion* sau *Hydrocharition*, vegetație herbacee de pe malul râurilor montane, vegetație lemnoasă cu *Myricaria germanica* (Cătină mică) de-a lungul râurilor montane, vegetație lemnoasă cu *Salix elaeagnos* (Răchită albă) de-a lungul râurilor montane, cursuri de apă din zonele de câmpie până la cele montane cu vegetație din *Ranunculion fluitantis* și *Callitricho-Batrachion*, tufărișuri scunde / lande uscate europene, tufărișuri scunde alpine și boreale, tufărișuri cu *Pinus mugo* (Jneapăn) și *Rhododendron myrtifolium* (Smârdar/Bujor de munte), tufărișuri cu specii subarctice de *Salix* (Salcie), pajiști boreale și alpine pe substrat silicios, pajiști calcifile alpine și subalpine, pajiști cu *Nardus* (Iarba vântului) bogate în specii, pe substraturile silicioase ale zonelor muntoase, pajiști cu *Molinia* (Iarba bălții) pe soluri calcaroase, turboase sau argiloase (*Molinion caeruleae*/Iarbă albastră), comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la nivelul câmpiilor la cel montan și alpin, pajiști de altitudine joasă (*Alopecurus pratensis*/Coadă-vulpiei, *Sanguisorba officinalis*/Sorbestrea), fânețe montane, turbării active, mlaștini turboase de tranziție și turbării oscilante (nefixate de substrat), izvoare petrifiante cu formare de travertin (*Cratoneurion*), mlaștini alcaline, formațiuni pioniere alpine din *Caricion bicoloris-atrofuscae*, grohotișuri

⁴¹⁹ APM Maramureș. Raportul Anual privind Starea Mediului 2013/2010

silicioase din etajul montan până în cel alpin (Androsacetalia alpinae și Galeopsietalia ladani), grohotișuri calcaroase și de șisturi calcaroase din etajul montan până în cel alpin (Thlaspietea rotundifolii), versanți stâncoși cu vegetație chasmofitică pe roci calcaroase, versanți stâncoși cu vegetație chasmofitică pe roci silicioase, comunități pioniere din Sedo- Scleranthion sau din Sedo albi-Veronicion dilleni pe stâncării silicioase, peșteri închise accesului public.

Flora și fauna sălbatică este reprezentată de:

- a) *Specii de păsări*: Dendrocopos leucotos (Ciocănitoarea cu spatele alb), Picoides tridactylus (Ciocănitoarea de munte), Bonasa bonasia (Ieruncă), Glaucidium passerinum (Ciuvică), Aegolius funereus (Potârnichea de tundră), Dryocopus martius (Ciocănitoarea neagră), Strix uralensis (Huhurezul mare), Ficedula albicollis (Muscarul-gulerat), Ficedula parva (Muscarul), Lanius collurio (Sfrânciocul roșiatic), Tetrao urogallus (Cocoșul de munte), Aquila chrysaetos (Acvila de munte), Pernis apivorus (Viesparul), Tetrao tetrrix tetrrix (Cocoșul de mesteacăn), Ciconia nigra (Barza neagră), Accipiter gentilis (Uliul porumbar), Accipiter nisus (Uliul mic), Actitis hypoleucos (Fluierarul de munte), Aegithalos caudatus (Pițigoiul moțat), Alauda arvensis (Ciocârlia de câmp), Anas crecca (Rața pitică), Anas platyrhynchos (Rața mare), Anas querquedula (Rața cârâitoare), Anthus spinoletta (Fâsa de munte), Anthus trivialis (Fâsa de pădure), Apus apus (Lăstunul mare), Aquila chrysaetos (Acvila de munte), Aquila pomarina (Acvila țipătoare mică), Asio otus (Ciuful de pădure), Athene noctua (Cucuveaua), Buteo buteo (Șorecarul comun), Buteo lagopus (Șorecarul încălțat), Caprimulgus europaeus (Caprimulgul), Carduelis cannabina (Câneparul), Carduelis carduelis (Sticletele), Carduelis chloris (Florinetele), Carduelis spinus (Scatiul), Certhia familiaris (Cojoaica de pădure), Ciconia ciconia (Barza albă), Cinclus cinclus (Mierla de apă), Circaetus gallicus (Șerparul), Lullula arborea (Ciocârlia de pădure), Hyla arborea (Brotacul-verde-de-copac) etc.;
- b) *Specii de floră*: Campanula serrata (Clopoțelul de munte), Ligularia sibirica (Curechiul de munte), Carex echinata, Carex limosa, Carex pauciflora (Rogozuri), Empetrum nigrum ssp. Nigrum (Vuitoarea), Gladiolus imbricatus (Săbiuța), Molinia caerulea ssp. Caerulea (Șuvara), Pinus mugo (Jneapănul), Eleocharis carniolica (Pipiriguțul), Cypripedium calceolus (Papucul doamnei), Liparis loeselii (Moșișoara), Agrimonia pilosa (Turița), Tozzia carpathica (Iarba gâtului), Dicranum viride, Drepanocladus vernicosus, Dicranum viride (Mușchiul de turbă), Poa granitica ssp. Disparilis (Firuța de munte) etc.;
- c) *Specii de nevertebrate*: Odontopodisma rubripes (Cosașul de munte cu picioare roșii), Stenobothrus eurasius (Lăcusta), Rosalia alpina (Croitorul de fag), Pseudogaurotina excellens (Gândacul), Pholidoptera transsylvanica (Cosașul transilvan), Lycaena dispar (Fluturele purpuriu), Carabus hampei, Carabus zawadzskii, Carabus variolosus (Cărbuși), Callimorpha quadripunctaria (Fluturele tigru), Cucujus cinnaberinus (Gândacul roșu) etc.;
- d) *Specii de amfibieni și reptile*: Bombina variegata (Ivorașul cu burta galbenă), Triturus montandoni (Salamandra carpatică), Rana dalmatina (Broasca roșie de pădure), Rana temporaria (Broasca roșie de munte), Salamandra salamandra (Salamandra), Triturus alpestris (Tritonul de munte), Anguis fragilis (Năpârca/Viermele orb), Vipera berus (Vipera), Emys orbicularis (Țestoasa de baltă) etc.;

- e) *Specii de mamifere*: *Ursus arctos* (Ursul brun), *Lynx lynx* (Râsul), *Microtus tatricus* (Șoarecele de Tatra), *Martes martes* (Jderul de copac), *Rhinolophus hipposideros* (Liliacul mic cu potcoavă), *Rhinolophus ferrumequinum* (Liliacul mare cu potcoavă), *Myotis blythii* (Liliacul cu urechi de șoarece), *Myotis myotis* (Liliacul comun), *Canis lupus* (Lupul), *Lutra lutra* (Vidra) etc.;
- f) *Specii de pești*: *Hucho hucho* (Lostrița), *Gobio uranoscopus* (Porcușorul de vad/Chetrarul), *Leuciscus souffia* (Cleanul dungat), *Barbus meridionalis* (Mreana vânătă), *Sabanejewia aurata* (Dunărița), *Cottus gobio* (Zglăvocol), *Eudontomyzon danfordi* (Chișcarul), etc.

Impactul negativ asupra biodiversității din județ este datorat în general de factorii antropici, cum ar fi⁴²⁰:

- tăierile ilegale de pădure din ariile naturale protejate;
- construcția microhidrocentralelor - care modifică puternic echilibrul ecologic în zonele propuse pentru desfășurarea investiției;
- turismul necontrolat;
- pășunatul cu un număr de animale mult peste capacitatea de suport a pășunii, cu impact negativ asupra fitocenozelor, cauzând descreșterea biomasei vegetale și a numărului de specii cu valoare nutritivă;
- braconajul speciilor de interes vânătorească și/sau economic;
- supraexploatarea resurselor naturale, de exemplu a pădurilor, care duce la apariția unor dezechilibre ecologice în bazinele hidrografice montane;
- dezvoltarea infrastructurii;
- extinderea și dezvoltarea așezărilor umane;
- supraexploatarea pădurilor naturale, având drept consecință apariția unor dezechilibre ecologice în bazinele hidrografice montane;
- introducerea accidentală sau intenționată a speciilor alohtone din rațiuni economice.

Conversia terenurilor în scopul dezvoltării urbane (mai ales în Zona Metropolitană Baia Mare), industriale, agricole, turistice sau pentru transport, reprezintă cauza principală a pierderii de biodiversitate, ducând la degradarea, distrugerea și fragmentarea habitatelor. De exemplu, pajiștile semi-naturale reprezintă cele mai valoroase ecosisteme din categoria terenurilor agricole, dar renunțarea în unele zone la activitățile agricole tradiționale (cosit, pășunat) conduce la degradarea habitatelor și la modificări de peisaj. Cu deosebire, în zona montană a județului există o tendință de abandonare a activităților agricole, mai ales în cazul pajiștilor semi-naturale.

Dacă în trecut, principala amenințare o reprezenta conversia diferitelor tipuri de habitate în terenuri agricole pentru monoculturi, inclusiv prin distrugerea unor importante suprafețe de zone, în prezent, conversia habitatelor naturale se menține ca o amenințare directă, vizibilă în special în următoarele cazuri:

⁴²⁰ Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

- drenarea pajiștilor umede și conversia în terenuri arabile sau pășuni;
- regularizarea râurilor și distrugerea ecosistemelor aluviale;
- împădurirea pajiștilor cu productivitate scăzută;
- distrugerea vegetației arbustive pentru extinderea suprafețelor pășunilor;
- abandonarea pajiștilor și pășunilor, în special în zonele înalte, mai greu accesibile, care vor fi invadate de vegetația forestieră.

2.11.4. Arii naturale protejate

La nivelul județului Maramureș există un număr de 59 de arii protejate, dintre care 35 sunt de interes național, 17 situri de Natura 2000, 1 parc național, iar 6 sunt arii naturale protejate de interes local, care reunesc o biodiversitate ridicată (habitate de diverse tipuri, specii de floră și faună de interes comunitar și național), aflată într-o stare relativ bună de conservare. De asemenea, la nivel județean există 12 situri de importanță comunitară (SCI-uri), după cum urmează⁴²¹:

- ROSCI0003 Arboretele de castan comestibil de la Baia Mare – custode Ocolul Silvic Municipal Baia Mare;
- ROSCI0030 Defileul Lăpușului – custode Asociația Profesională Geommed;
- ROSCI0089 Gutâi – Creasta Cocosului – custode Asociația EcoLogic;
- ROSCI0092 Igniș – administrator Parcul Național Munții Maramureșului;
- ROSCI0124 Munții Maramureșului - administrator Parcul Național Munții Maramureșului;
- ROSCI0125 Munții Rodnei - administrator Parcul Național Munții Rodnei;
- ROSCI0251 Tisa Superioară – custode Asociația Heidenroslein;
- ROSCI0264 Valea Izei și Dealul Solovan – administrator SC Mircea Mara SRL;
- ROSCI0192 Peștera Măgurici – jud. Maramureș și Sălaj, custode Asociația Grupul de Acțiune Locală Valea Someșului;
- ROSCI0275 Bârsău Șomcuta – jud. Maramureș și Satu Mare;
- ROSCI0285 Codrii seculari de la Strâmbu Băiuț – custode WWF. Programul Dunăre Carpați;
- ROSCI0358 Pricop Huta Certeze – jud. Maramureș și Satu Mare – custode Asociația Heidenroslein.

La acestea se adaugă 5 arii de protecție specială avifaunistică:

- ROSPA0085 Munții Rodnei – administrator Parcul Național Munții Rodnei;
- ROSPA0131 Munții Maramureșului – administrator Parcul Național Munții Maramureșului;
- ROSPA0134 Munții Gutâi – administrator Parcul Național Munții Maramureșului;
- ROSPA0143 Tisa Superioară – custode Asociația Heidenroslein;
- ROSPA0114 Cursul Mijlociu al Someșului – jud. Maramureș și Sălaj.

⁴²¹ Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

În anul 2013 din cele 59 de arii naturale protejate, doar 43 au administrator sau custode, la celelalte, până la atribuirea în custodie/administrare, managementul este asigurat de Agenția pentru Protecția Mediului Maramureș⁴²².

În ceea ce privește Planurile de management ale ariilor naturale protejate, la nivelul județului nu există niciunul aprobat de către Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice printr-un act normativ. Totuși, două astfel de planuri sunt în curs de aprobare la ministerul de resort, iar două regulamente pentru arii protejate din județ au fost aprobate în anul 2013 prin ordin de ministru.

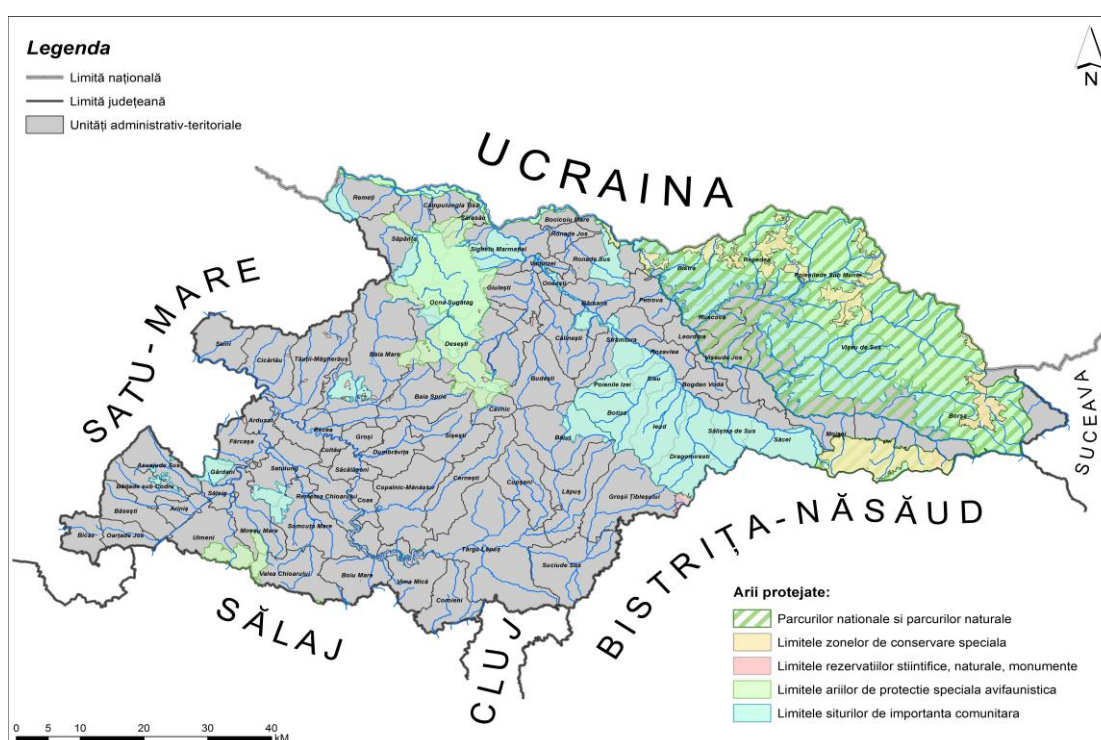

Figura 93 - Zonele protejate din județul Maramureș

Sursa: Planșă proprie elaborată pe baza datelor APM Maramureș

În prezent, la nivel județean se implementează următoarele proiecte cu finanțare nerambursabilă pentru protejarea biodiversității⁴²³:

- 1) "Managementul durabil al sitului Natura 2000 Igriș" – beneficiar APM Maramureș, în valoare de circa 600.000 Euro, finanțat din POS MEDIU 2007-2013 – în cadrul căruia va fi elaborat și planul de management al acestei arii protejate;

⁴²² Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴²³ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

- 2) "Măsuri de management conservativ al biodiversității din Parcul Național Munții Rodnei" – cu o valoare de circa 590.000 Euro, co-finanțat din POS MEDIU 2007-2013, beneficiar Administrația Parcului Național Munții Rodnei;
- 3) "Măsuri de implementare privind creșterea gradului de informare și conștientizare din Parcul Național Munții Rodnei" – cu o valoare de 3 mil. Euro, co-finanțat din POS MEDIU 2007-2013, beneficiar Consiliul Județean Maramureș.

Cu toate acestea, asupra ariilor naturale protejate din județ continuă să se manifeste o serie de presiuni antropice semnificative, precum:

- Extinderea suprafețelor din intravilan, din cadrul terenurilor aflate în administrarea comunităților locale, cuprinzând porțiuni de teren în ariile protejate;
- Afectarea florei, faunei și a peisajului din ariile protejate din cauza lucrărilor de investiții în microhidrocentrale pe cursurile de ape, (în timpul execuției lucrărilor, dar și pe parcursul exploatării acestora);
- Fragmentarea habitatelor multor specii și întreruperea conectivității longitudinale (prin bararea cursurilor de apă) și laterale (prin îndiguirea zonelor inundabile, blocarea sau restrângerea drastic a rutelor de migrație a speciilor de pești și a accesului la locurile potrivite pentru reproducere și hrănire);
- Activități economice și turistice, precum cariere, balastiere, exploatare forestiere, pârtii de ski etc. - care se desfășoară în mod nesustenabil și cauzează modificarea formelor de relief, acumularea de deșeuri, dezechilibre ale ecosistemelor, lipsa de continuitate în politicile de amenajare a teritoriului și altele.

2.11.5. Spațiile verzi

În ceea ce privește spațiile verzi (parcuri, grădini publice, scuaruri, baze sportive) din cele 13 orașe ale județului Maramureș, acestea măsurau, conform datelor INS, în anul 2014, 577 ha, în creștere cu 8,7% față de anul 2007. Singurele creșteri s-au înregistrat în cazul orașelor Baia Mare (+48 ha) și Vișeu de Sus (+2 ha), în timp ce în Borșa au scăzut cu 4 ha. Totuși, trebuie menționat faptul că această creștere nu poate fi pusă atât pe seama amenajării de noi spații verzi, cât a reclasificării unor terenuri deja existente în această categorie. În acest context, se remarcă orașul Cavnic, cu o suprafață foarte extinsă de spații verzi – 352 ha (mai mult decât dublu față de Baia Mare), cel mai probabil ca urmare a includerii în această categorie și a domeniilor schiabile.

Din perspectiva suprafeței medii de spații/locuitor, cea mai bună situație se înregistrează în orașul Cavnic (658 mp/locuitor), urmat de Seini și Baia Sore (cu 21,9, respectiv 20,5 mp/locuitor), iar cea mai deficitară în Borșa, Târgu Lăpuș, Ulmeni, Vișeu de Sus, Sighetu Marmăției, Șomcuta Mare, Dragomirești, Săliște de Sus și Baia Mare (sub 10 mp/locuitor)⁴²⁴. Orașele din județ care trebuie să investească în amenajarea de noi spații verzi (minim 2,5 mil.

⁴²⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

mp sau 250 ha) pentru a îndeplini standardul minimal de 26 mp/locuitor, impus prin OUG nr. 114/2007.

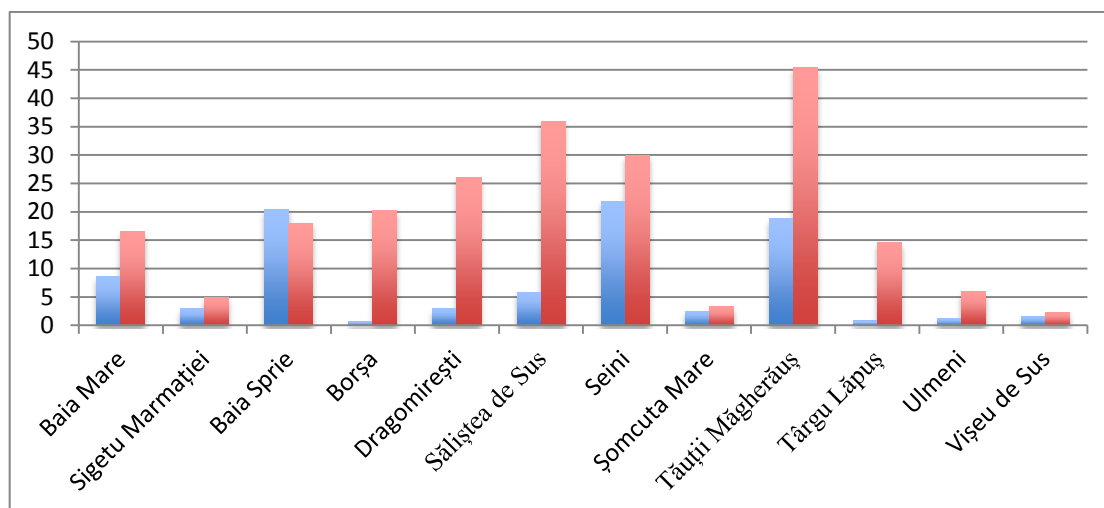

Figura 94 - Suprafața medie de spații verzi (mp)/locuitor în centre urbane din județul Maramureș, în anul 2013

** Orașul Cavnic nu este reprezentat din cauza abaterii foarte mare față de valorile aferente celorlalte orașe din județ.*

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

În altă ordine de idei, datele APM Maramureș indică un inventar de circa 781 ha de spații verzi în zonele urbane din județ, net superior celui comunicat de INS, dată fiind metodologia diferită de calcul⁴²⁵. Chiar și în acest context, o serie de orașe din județ (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Baia Sprie, Șomcuta Mare, Târgu Lăpuș, Ulmeni, Vișeu de Sus) nu depășesc 20 mp de spațiu verde pe locuitor.

În perioada anterioară de programare, s-au executat lucrări de modernizare și amenajare a spațiilor verzi din orașele Baia Mare (Parcul Public Central – 4 ha), Baia Sprie (spații verzi Microraion Vest), cu fonduri din POR 2007-2013⁴²⁶, precum și din orașele Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Ulmeni, Dragomirești (Administrația Fondului de Mediu). De asemenea, s-a investit din fondurile autorităților publice locale în modernizarea spațiilor verzi din Baia Mare (de ex. Parcul Mara), Sighetu Marmăției (Parc Grădina Morii), Borșa (Parcul Central) etc.

Cu toate acestea, multe spații verzi și de agrement din mediul urban sunt neigienizate și necesită lucrări de reabilitare și modernizare. Dintre acestea putem menționa Grădina Zoologică din Baia Mare, zona Teplița din Sighetu Marmăției ș.a.m.d.

⁴²⁵ APM Maramureș - Raportul Anual privind Starea Mediului 2013

⁴²⁶ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

2.12. Capacitate administrativă și cooperare internațională

2.12.1. Administrația publică locală

Consiliul Județean Maramureș, ca autoritate a administrației publice locale, constituită la nivel județean, funcționează pe baza principiilor cuprinse în art. 120-122 din Constituția României și a Legii nr. 215/2001 privind administrația publică locală, modificată și republicată. În conformitate cu acest cadru juridic, Consiliul Județean Maramureș coordonează activitatea consiliilor comunale, orașenești și municipale, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean.

Atribuțiile Consiliului Județean sunt prevăzute în articolul 91 din Legea nr. 215/2001. Astfel, principalele atribuții ale CJ privesc: dezvoltarea economico-socială a județului, gestionarea patrimoniului județului, gestionarea serviciilor publice din subordine și cooperarea interinstituțională.

Președintele Consiliului județean răspunde de buna funcționare a aparatului de specialitate pe care îl conduce și coordonează, fiind sprijinit, în activitatea sa, de cabinetul președintelui, care include 4 consilieri cu atribuții stabilite prin dispoziția acestuia și un administrator public. Aparatul de specialitate al Consiliului Județean este subordonat președintelui acestuia⁴²⁷. La nivelul aparatului de specialitate al CJ Maramureș există 187 de posturi, dintre care 143 funcții publice și restul posturi contractuale.

Pentru aducerea la îndeplinire a sarcinilor și atribuțiilor care îi revin, aparatul de specialitate al Consiliului Județean Maramureș este structurat după cum urmează⁴²⁸:

Persoană/Direcție/Compartiment	Servicii/Compartimente/Birouri în subordine
Secretarul Județului	
Vicepreședinte Direcția Tehnică	Serviciul investiții în infrastructură
	Compartiment mediu
	Autoritate de transport
	Monitorizare servicii de utilitate publică
	Serviciul transport și utilități
Vicepreședinte Direcția Economică și Patrimoniu	Serviciul buget: Compartiment buget și Compartiment impozite și taxe, executare silită
	Serviciul logistică și administrativ: Compartiment gestiuni și aprovizionare și Compartiment administrativ
	Serviciul contabilitate și execuție bugetară
	Serviciul cadastru și evidența patrimoniului
Arhitect Șef	Biroul urbanism, amenajarea teritoriului și autorizare construcții

⁴²⁷ Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală, modificată și republicată

⁴²⁸ Organigrama transmisă de CJ Maramureș către S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L.

	Compartiment disciplină în construcții
	Serviciul turism și promovarea județului: Biroul de turism, Compartiment promovare județ și Compartimentul "Salvamont"
Direcția de Dezvoltare și Implementare Proiecte	Serviciul promovare proiecte
	Biroul relații externe
	Compartiment strategii județene și planificare teritorială
	Serviciul implementare proiecte: Compartimentul implementare proiecte și Compartimentul UIP gestiunea integrată a deșeurilor
Direcția Juridică și Administrație Publică	Biroul juridic și Monitor oficial
	Compartimentul relații publice, transparență decizională și secretariat ATOP
	Compartimentul educație, sănătate și asistență socială
	Compartimentul gestiunea documentelor și secretariat consiliu
Biroul Achiziții Publice	
Compartiment Audit Intern	
Compartiment Resurse Umane	
Compartiment Comunicare, Relații cu Presa	
Compartiment Informatică, Managementul Calității	

Sursa: <http://www.cjmaramures.ro/structura/consiliul-județean/aparatul-de-specialitate/directii-si-servicii>

Consiliul Județean Maramureș este alcătuit din 32 de consilieri județeni aleși prin vot universal și liber exprimat al cetățenilor județului Maramureș.

La nivelul CJ Maramureș există opt comisii de specialitate, dintre care, primele patru cu nouă membri și următoarele patru cu șapte membri:

1. Comisia pentru activități economico-financiare
2. Comisia de amenajare a teritoriului și urbanism
3. Comisia pentru protecția mediului, turism, tineret și sport
4. Comisia pentru învățământ, cultură, culte și patrimoniu cultural
5. Comisia pentru agricultură și dezvoltare rurală
6. Comisia pentru sănătate, muncă, solidaritate socială și familie
7. Comisia juridică și de disciplină
8. Comisia de asistență socială și protecția drepturilor copilului

În subordinea Consiliului județean Maramureș există 25 de instituții:

Tip instituție/serviciu subordonat	Denumire
Instituții publice	Camera Agricolă Județeană Maramureș
	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Maramureș
Instituții de cultură	Muzeul Județean de Artă Populară Baia Mare
	Biblioteca Județeană "Petre Dulfu" Baia Mare
	Ansamblul Folcloric Național "Transilvania"
	Muzeul Județean de Istorie și Arheologie
	Muzeul Județean de Artă "Centrul Artistic Baia Mare"
	Muzeul de Mineralogie
	Complexul Astronomic Baia Mare
	Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Maramureș
	Revista de cultură "Nord Literar"
Instituții de învățământ și educație	Școala Populară de Arte "Liviu Borlan" Baia Mare
	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Maramureș
	Școala Gimnazială Specială Baia Mare
	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Baia Mare
	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Sighetu Marmației
	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Târgu Lăpuș
	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Vișeu de Sus
Agenți economici	SC Drumuri-Poduri SA Maramureș
	Aeroportul Internațional Baia Mare
Instituții sanitare	Spitalul Județean de Urgență "Dr. Constantin Opreș" Baia Mare
	Spitalul de Boli Infecțioase și Psihiatrie Baia Mare
Servicii publice	Direcția Județeană de Evidență a Persoanei
	Serviciul Județean de Pază Maramureș
	Centrul Județean de Informare, Consiliere și Formare Profesională

Sursa: <http://www.cjmaramures.ro/structura/institutii-si-servicii-subordonate>

Doar șase localități (Cicârlău, Cotaș, Săcel, Băsești, Bogdan Vodă, Ocna Șugatag) din cele 76 de pe teritoriul județului Maramureș nu sunt înscrise la site-ul E-guvernare.ro⁴²⁹. De asemenea, șase autorități publice locale din județul Maramureș sunt înrolate și active la plata cu autentificare (impozite și taxe locale) în Sistemul Național Electronic de Plată Online: Baia Mare, Baia Sprie, Seini, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș și Vișeu de Sus.

⁴²⁹ <http://www.e-guvernare.ro>

În perioada 2007-2015, Consiliul Județean Maramureș a implementat 36 de proiecte, finanțate atât prin intermediul programelor gestionate la nivel național (regional și sectoriale), cât și prin cele de cooperare teritorială europeană (transfrontaliere, transnaționale, interregionale)⁴³⁰.

Consiliul județean Maramureș a realizat șapte proiecte finanțate prin Programul Operațional Regional 2007-2013, care au vizat reabilitarea unui drum județean între Baia Sprie și Bârsana, reabilitarea spitalului județean de urgență din Baia Mare, promovarea bisericilor de lemn, a tradițiilor din zona Maramureșului și a turismului din defileul Lăpușului, precum și dotarea cu echipamente a bazelor operaționale pentru intervenții în situații de urgență. Tot în domeniul situațiilor de urgență CJ Maramureș a implementat un proiect de prevenire a riscurilor la nivel județean prin îmbunătățirea comunicării în cadrul Comitetului Județean pentru situații de urgență, finanțat prin PO DCA 2007-2013.

Alte două proiecte având ca beneficiar CJ Maramureș au fost finanțate prin POS Mediu 2007-2013 și vizau managementul integrat al deșeurilor și informare și conștientizare în Parcul Național Munții Rodnei.

CJ Maramureș a implementat și un proiect de economie socială, finanțat prin POS DRU 2007-2013.

Nouă proiecte au fost finanțate prin Programul Operațional Comun de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2007-2013 și au avut ca direcții principale: mediul (riscuri/dezastre naturale, situri contaminate, energie, poluare), educația, turismul, cooperarea, serviciile publice. Proiecte de cooperare teritorială au fost finanțate și prin următoarele programe de la nivelul UE: programul de cooperare între Guvernul Flamand și Europa Centrală și Estică (1 - educație de mediu), INTERREG IVC (5 – climă, inovare, energie, mediu), Mecanismul Financiar SEE (1 - turism), IEE – Energie Inteligentă pentru Europa 2007 (1 – energie), European citizenship (1- dansuri populare), Programul de Vecinătate România Ucraina 2004-2006 și PHARE CBC 2005/2006 (7 – strategii locale, turism, mediu, granițe, situații de urgență, comunicare/informare).

2.12.2. Bugetele locale

În anul 2014, UAT-urile din județul Maramureș au dispus de un buget total de 1.144 mil. lei, dintre care 18,2% i-a revenit Consiliului Județean Maramureș (208,32 mil.lei), 31,2% municipiilor, 17% orașelor, iar restul de 33,6% comunelor. Față de anul 2007, se constată o creștere în termeni nominali a bugetului cu 54%. Ca și structură, în anul 2014 față de anul 2007, s-a redus ponderea bugetului alocat CJ Maramureș și a celor alocate orașelor, în favoarea bugetelor alocate comunelor (de la 31% la 33,6% din total buget județean)⁴³¹.

⁴³⁰ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate> și

<http://www.cjmaramures.ro/proiecte/enumerare-proiecte>

⁴³¹ <http://data.gov.ro/dataset/situatia-venituri-si-cheltuieli-uat-uri-1999-2014>

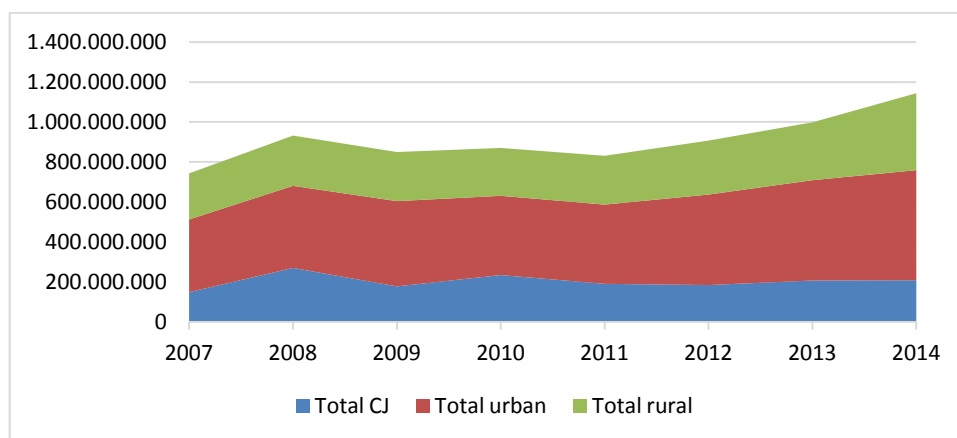

Figura 93 Evoluția bugetelor totale ale UAT din județul Maramureș (mil.lei), pe categorii, în perioada 2007-2013

Sursa: <http://data.gov.ro/dataset/situatia-venituri-si-cheltuieli-uat-uri-1999-2014>

În această perioadă se remarcă faptul că bugetele unor UAT-uri au scăzut (Borșa, Bârsana, Bogdan Vodă, Budești, Călinești, Rozavlea, Groși, Poienile Izei și Gârdani), iar în cazul altor UAT-uri, bugetele au crescut și de trei-patru ori (Boiu Mare, Cupșeni, Leordina, Remeți, Săcălășeni, Valea Chioarului, Sarasău).

În anul 2014, analizând veniturile pe surse, se observă că 32,2% erau asigurate din venituri proprii (în creștere față de anul 2007), 45,5% din cote defalcate din TVA pentru finanțarea cheltuielilor descentralizate, pentru energie termică, pentru drumuri, pentru echilibrarea bugetelor locale sau pentru dezvoltarea infrastructurii sportive, 12,6% din subvenții, 8,2% din sume primite de la UE și 1,3% din alte venituri. Față de anul 2007, se remarcă creșterea ponderii veniturilor proprii, a celor din fonduri europene și altor venituri, precum și scăderea contribuției sumelor defalcate din TVA și a subvențiilor⁴³².

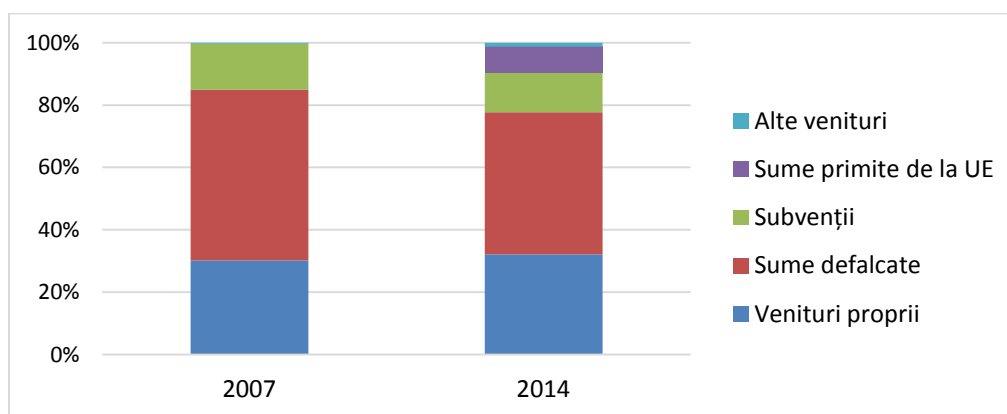

Figura 94 Structura veniturilor totale ale UAT din județul Maramureș, pe surse, în perioada 2007-2014

Sursa: <http://data.gov.ro/dataset/situatia-venituri-si-cheltuieli-uat-uri-1999-2014>

⁴³² <http://data.gov.ro/dataset/situatia-venituri-si-cheltuieli-uat-uri-1999-2014>

Cheltuielile totale ale UAT din județul Maramureș s-au ridicat, în anul 2014, la 1.118,5 mil. lei, în creștere nominală cu 59% față de anul 2007. Excedentul bugetar a fost în anul 2014 de 25,5 mil. lei. Pe titluri de cheltuieli, cele mai mari sume au fost alocate plății personalului (38,4%), bunurilor și serviciilor (22,1%), cheltuielilor de capital (12,4%) și proiectelor cu finanțare europeană (9%). Față de anul 2007, se constată o scădere la următoarele titluri de cheltuieli: transferuri, asistență socială (condițiile de acordare s-au înăspriț) și cheltuieli de capital⁴³³.

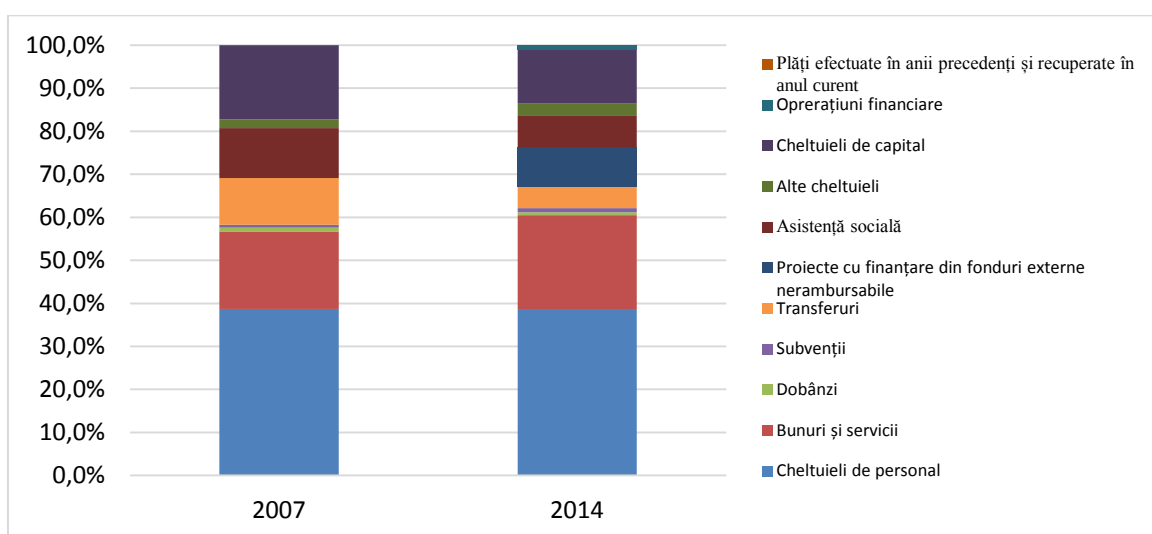

Figura 95 Structura cheltuielilor totale ale UAT din județul Maramureș (mil. lei), pe titluri, în perioada 2007-2014

Sursa: <http://data.gov.ro/dataset/situatia-venituri-si-cheltuieli-uat-uri-1999-2014>

Analiza cheltuielilor pe părți și capitole în 2014, indică o pondere mai ridicată a cheltuielilor cu învățământul (32,4%), transporturile (18,7%), asigurări și asistență socială (13,5%) și servicii publice generale (10%). Față de anul 2007, se constată o creștere a ponderii cheltuielilor cu Cultură, recreere și religie, Sănătate, Transporturi, Protecția mediului, în defavoarea celor cu Învățământul, Asigurări și asistență socială, Locuințe, servicii și dezvoltare publică și servicii publice generale. Trebuie menționat faptul că aceste modificări în structura cheltuielilor au fost, în mare măsură, influențate de modificări ale legislației cu privire la bugetele locale de la nivel național, de ex. măsura de reducere a salariilor din sistemul public cu 25% în anul 2010.

⁴³³ <http://data.gov.ro/dataset/situatia-venituri-si-cheltuieli-uat-uri-1999-2014>

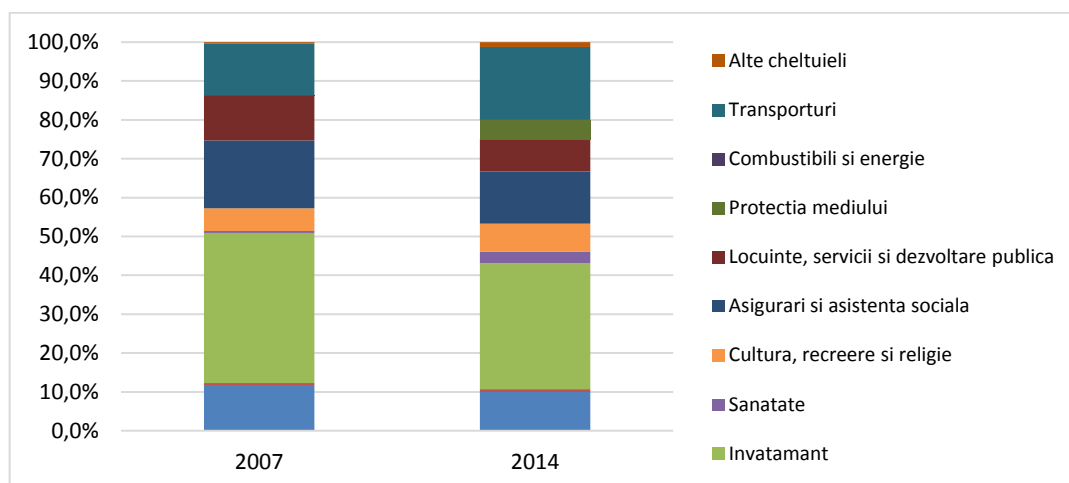

Figura 96 Structura cheltuielilor totale ale UAT din județul Maramureș (mil. lei), pe părți și capitole, în perioada 2007-2014

Sursa: <http://data.gov.ro/dataset/situatia-venituri-si-cheltuieli-uat-uri-1999-2014>

UAT-urile care au dispus de cele mai mari bugete în 2014, au fost cele care fie au realizat venituri proprii importante (Baia Mare, Sighetu Marmației, Baia Sprie, Vișeu de Sus, Borșa, Târgu Lăpuș, Tăuții Măgherauș, Seini, Șomcuta Mare, Fărcașa și Recea), fie au atras fonduri europene substanțiale (Baia Mare, Cupșeni, Leordina, Poienile de sub Munte, Săcălășeni, Valea Chioarului, Remeți și Dumbrăvița). Totuși, exceptând centrele urbane, acest clasament variază substanțial de la un an la altul, în funcție de veniturile atrase din alte surse decât cele proprii. Municipiul Baia Mare a atras o pătrime din veniturile de la nivel județean și a realizat 37% din veniturile proprii, sumele primite de la UE reprezentând în 2014, 21% din totalul pe județ. Singurele UAT-uri în care ponderea veniturilor proprii în totalul veniturilor de la bugetul local au fost aproximativ jumătate sau peste erau: Recea, Groși, Baia Sprie, Tăuții Măgherauși și Baia Mare, restul asigurându-și cheltuielile curente și investițiile cu precădere din alte surse.

Comunele cu cele mai mici bugete (sub 2 mil. lei) erau: Gârdani și Poienile Izei, care au înregistrat sub 500.000 lei din venituri proprii, ca și comuna Bicăz. Acestea sunt dependente de transferurile de la nivelurile teritoriale superioare și au resurse extrem de limitate pentru realizarea de investiții, întâmpinând probleme chiar și cu asigurarea cheltuielilor curente.

În același an, Consiliul Județean Maramureș, a avut un buget care a reprezentat 18,2% din cel județean, cu 13% din veniturile proprii și 8,2% din sumele atrase de la UE în județul Maramureș. Veniturile CJ Maramureș, au crescut în perioada 2007-2014 cu 40%, iar veniturile proprii cu 49%. În ce privește sumele atrase de la UE, se remarcă faptul că cele mai mari sume au fost atrase în 2011 (13,7 mil. lei) și cele mai mici în 2014 (7,9 mil. lei).

Dacă luăm în considerare sumele cheltuite, în perioada 2009-2014 (2009 a fost primul an în care au fost reflectate în statistici cheltuielile cu proiecte finanțate din fonduri externe), de UAT-urile din județ cu proiectele finanțate din fonduri externe nerambursabile, remarcăm că 30% din aceste cheltuieli îi revin CJ Maramureș și aproape jumătate (47%) comunelor. UAT-urile care au înregistrat în perioada analizată cele mai mari cheltuieli de acest tip au fost: Baia Mare

(33,2 mil. lei), Baia Sprie (20 mil. lei), Borșa (17,5 mil. lei), Moisei (14,7 mil. lei), Bârsana (14,3 mil. lei), Fărcașa (13,8 mil. lei), Groșii Țibleșului (12,3 mil. lei), Șișești (11,7 mil. lei), Dumbrăvița, Copalnic Mănăstur, Ieud, Băsești și Târgu Lăpuș (cu aproximativ 10 mil. lei). Aceste finanțări nerambursabile, în ciuda unor dificultăți de implementare a proiectelor în cauză, au reprezentat un beneficiu important pentru respectivele comunități, în condițiile în care bugetele proprii și transferurile de la bugetul de stat și județean nu puteau asigura realizarea respectivelor investiții.

Pe de altă parte, în județ există și UAT care nu au cheltuit sume cu proiecte europene, precum: Dragomirești, Asuaju de Sus, Băița de sub Codru, Băiuț, Bicăz, Bocicoiu Mare, Bogdan Vodă, Călinești, Cernești, Cicârlău, Câmpulung la Tisa, Coroieni, Giulești, Lăpuș, Oarța de Jos, Petrova, Repedea, Rona de Jos, Rona de Sus, Rozavlea, Ruscova, Săcel, Sălsig, Suciul de Sus, Vima Mică, Vișeu de Jos, Vadu Izei, Poienile Izei, Șieu, Gârdani. Cauzele acestei stări de fapt sunt multiple: imposibilitatea acoperirii cheltuielilor cu pregătirea și implementarea proiectelor, inclusiv cu cofinanțarea lucrărilor, lipsa personalului de specialitate, dezinteresul autorităților locale, respingerea sau trecerea pe lista de rezervă a unor proiecte depuse etc.

Banca Mondială a elaborat o metodologie de estimare a sustenabilității financiare pentru fiecare UAT din România, plecând de la premisa simplă că un UAT nu ar trebui să își asume pe o perioadă de implementare investiții de capital cu o valoare mai mare decât 30 %⁴³⁴ din veniturile non-allocate (*non-earmarked revenues*) pentru cheltuieli de capital. Veniturile alocate (*earmarked revenues*) sunt acele venituri care trebuie să fie cheltuite cu un anumit scop – de exemplu salariile profesorilor. Cheltuielile de capital reprezintă, în general, cheltuieli care nu sunt recurente, cum ar fi investițiile în infrastructură. Veniturile non-allocate sunt venituri care pot fi cheltuite de către autoritățile publice după voința lor proprie, în limitele legii. Veniturile non-allocate au fost calculate pe baza următoarei formule:

$$\text{Venituri Non-Alocate} = (\text{Venituri Proprii}) + (\text{Cota Defalcată din Impozitul pe Venit}) + (\text{Sume Non-Alocate}) + (\text{Alte Venituri})$$

Bugetul operațional propus, conform acestei metodologii, pentru perioada de implementare 2014-2023 pentru fiecare localitate din județul Maramureș este inclus în tabelul de mai jos⁴³⁵:

Localitate	Euro	Localitate	Euro	Localitate	Euro
Baia Mare	136.042.434	Budești	1.439.646	Petrova	1.236.711
Sighetu Marmăției	25.783.057	Călinești	1.544.035	Poienile de sub Munte	3.643.224
Baia Sprie	8.040.813	Câmpulung la Tisa	1.052.553	Poienile Izei	671.290

⁴³⁴ Valoarea de 30% din veniturile non-allocate a fost obținută în urma analizei făcute pe execuția bugetară a UAT-urilor din România pe perioada 2008-2012 și identificarea ponderii investițiilor de capital în veniturile non-allocate ale acestor UAT-uri. De asemenea au fost luate în considerare exemple similare din alte țări.

⁴³⁵ Banca Mondială. Mecanisme de evaluare și selecție pentru Axa 4 "Dezvoltare Urbană Sustenabilă" a POR 2014-2020

Borșa	11.084.389	Cernești	1.933.833	Recea	4.193.215
Cavnic	2.597.905	Cicârlău	1.919.556	Remetea Chioarului	1.408.648
Dragomirești	2.381.582	Coaș	1.046.389	Remeți	1.290.838
Săliștea de Sus	2.613.737	Cotau	1.107.881	Repedea	2.103.495
Seini	4.944.201	Copalnic Mănăstur	2.668.657	Rona de Jos	835.515
Șomcuta Mare	4.048.256	Coroieni	2.477.515	Rona de Sus	1.861.539
Târgu Lăpuș	8.184.303	Cupșeni	1.557.323	Rozavlea	1.818.328
Tăuții Măgherauș	6.962.038	Desești	1.178.371	Ruscova	1.841.094
Ulmeni	3.275.148	Dumbrăvița	3.089.504	Săcălășeni	2.019.586
Vișeu de Sus	8.246.576	Fărcașa	4.248.074	Săcel	1.459.483
Ardusat	1.125.532	Gârdani	789.542	Sălsig	964.500
Ariniș	1.097.878	Giulești	1.327.707	Săpânța	1.528.508
Asuaju de Sus	1.147.116	Groși	2.452.986	Sarasău	1.364.966
Băița de sub Codru	822.027	Groșii Țibleșului	1.022.659	Satulung	2.326.793
Băiuț	1.106.473	Ieud	2.865.148	Șieu	1.099.242
Băsești	1.094.971	Lăpuș	1.361.716	Șișești	2.064.324
Bicaz	785.069	Leordina	1.304.269	Strâmtura	2.548.001
Bârsana	1.820.292	Mireșu Mare	2.072.561	Suciu de Sus	1.829.136
Bistra	1.983.266	Moisei	5.654.775	Vadu Izei	1.270.521
Bocicoiu Mare	1.253.356	Oarța de Jos	702.765	Valea Chioarului	1.017.252
Bogdan Vodă	1.497.461	Ocna Șugatag	1.690.861	Vima Mică	792.173
Boiu Mare	839.756	Oncești	887.838	Vișeu de Jos	1.791.314
Botiza	1.428.491				

Sursa: calculele Băncii Mondiale

După cum se poate observa, cel mai mare buget operațional este prevăzut pentru municipiul Baia Mare (peste 130 mil. euro). Pentru restul localităților bugetele sunt sub 10 mil. Euro, cu excepția a două orașe: Sighetu Marmăției (peste 25 mil. euro) și Borșa (aprox. 11. mil euro). Cele mai mici bugete operaționale în mediul urban se regăsesc în Dragomirești, Cavnic și Săliștea de Sus (sub 3 mil. euro). De asemenea, se remarcă faptul că există comune, precum Moisei, Fărcașa, Recea, Poienile de Sub Munte și Dumbrăvița, care au un buget operațional mai mare decât localitățile urbane menționate anterior (peste 3 mil. euro). Cel mai mic buget operațional se înregistrează în cazul localităților: Poienile Izei, Oarța de Jos, Bicăz, Gârdani și Vima Mică, între 670 și 800 mii euro. Merită menționat și faptul că 10 comune au un buget operațional sub 1 mil. de euro și 38 de comune între 1-2 mil euro.

Utilitatea practică a bugetelor operaționale constă din utilizarea lor ca elemente de orientare pentru ierarhizarea proiectelor de investiții la nivelul administrațiilor publice locale. Astfel, bugetul total de investiții al acestora pentru perioada 2014-2022 nu ar trebui să depășească bugetul operațional calculat de Banca Mondială, pentru a evita apariția unor probleme de flux de numerar sau de acoperire a costurilor de utilizare și mentenanță. Evident, aceste investiții se

referă la doar cele care au UAT ca și beneficiar și nu la cele implicate prin alte entități administrative (de tipul ADI, GAL, Consiliul Județean etc.), chiar dacă respectivele proiecte sunt localizate în respectiva comunitate.

2.12.3. Structuri asociative ale administrației publice locale

Pe teritoriul județului Maramureș au fost constituite trei Asociații de dezvoltare intercomunitară: ADI Zona Metropolitană Baia Mare, ADI - apă-canal și ADI – deșeuri.

ADI Zona Metropolitană Baia Mare (ZMBM) a fost constituită în 2012 și este formată din 18 membri: municipiul Baia Mare, cinci orașe (Seini, Baia Sprie, Cavnic, Șomcuta Mare, Tăuții Măgherauși) și douăsprezece comune (Cernești, Cicârlău, Copalnic Mănăstur, Dumbrăvița, Mireșul Mare, Recea, Satulung, Săcălășeni, Valea Chioarului, Groși, Coaș, Remetea Chioarului). Populația totală a zonei este de peste 220.000 de locuitori.

În conformitate cu Statutul ZMBM, obiectivele acestui ADI, în legătură cu realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional, sunt următoarele:

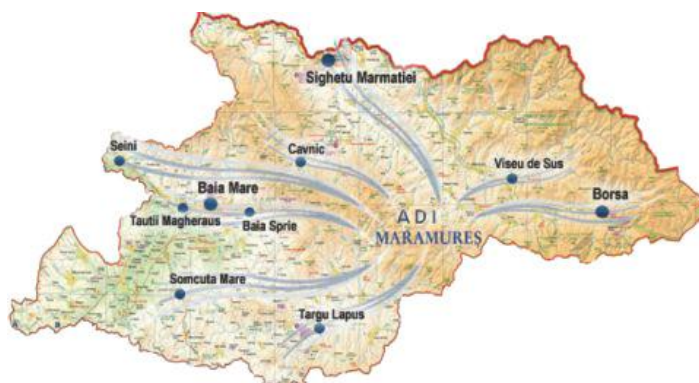
- Dezvoltarea durabilă a întregii zone metropolitane și a tuturor unităților administrativ teritoriale care compun Asociația;
- Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii de transport, telecomunicații și energie a unităților administrativ teritoriale care compun Asociația și a întregii zone metropolitane;
- Dezvoltarea, modernizarea și îmbunătățirea serviciilor comunitare de utilități publice;
- Dezvoltarea economică integrată;
- Dezvoltarea turismului și a sectorului terțiar;
- Dezvoltarea de noi zone rezidențiale, conform standardelor europene;

- Dezvoltarea resurselor umane, creșterea ratei de ocupare și combaterea excluziunii sociale și a dezechilibrelor sociale;
- Administrarea eficientă și integrată a potențialului de care dispune zona;
- Înlăturarea disparităților dintre localități în condițiile indicatorilor și nivelului de dotare prevăzut în legea 351/2001;
- Atragerea de noi investiții și creșterea accesului la resurse.
- Organizarea și participarea la cursuri de pregătire, perfecționare și reconversie profesională, seminarii și conferințe;
- Dezvoltarea de proiecte și programe proprii și în regim de parteneriat cu alte persoane fizice și juridice din țară și străinătate;
- Elaborarea de strategii, programe, studii și anchete de specialitate în scopul inventarierii problemelor cu care se confruntă populația și diferitele categorii de cetățeni din zona metropolitană;
- Susținerea tineretului și a familiei tinere;
- Promovarea de soluții integrate și eficiente în vederea construcției de locuințe sociale, participarea activă la programe privind crearea de locuri de muncă și îmbunătățirea nivelului general de trai;
- Promovarea investițiilor private și publice, în vederea dezvoltării durabile a zonei metropolitane și a unităților administrativ-teritoriale care o compun;
- Prevenirea și combaterea infraționalității și a diferitelor comportamente de risc în rândul populației din unitățile administrativ-teritoriale care compun Asociația;
- Încurajarea și promovarea participării școlare și a creșterii nivelului de educație și cultură în rândul tinerilor și a altor categorii vulnerabile;
- Acordarea de burse și alte forme de sprijin material;
- Desfășurarea și încurajarea efectuării de acte de caritate și mecenat;
- Acordarea de consultanță și consiliere persoanelor interesate, în domeniile respectării drepturilor omului, dezvoltării conștiinței civice, dezvoltării economice durabile, protecției mediului, precum și în alte domenii de interes general ce privesc viața publică;
- Alte activități prevăzute de lege, potrivit scopului asociației.

ZMBM a implementat 6 proiecte finanțate prin programul URBACT II (sustenabilitate), Programul de Cooperare Transnațională Sud-Estul Europei (strategii teritoriale integrate), Programul Operațional Comun ENPI CBC Ungaria-Slovacia-România-Ucraina (baze de date monitorizare), POS DRU 2007-2013 (ocupare) și PO DCA (rețele comunitare și strategii).

Asociația de dezvoltare intercomunitară pentru apă și canalizare ADI Maramureș, a fost înființată în 2001, fiind prima asociație de UAT-uri din România și având 9 membri fondatori. În prezent în cadrul ADI-Maramureș sunt 50 de UAT-uri membre, cu aproximativ 370.000 locuitori.

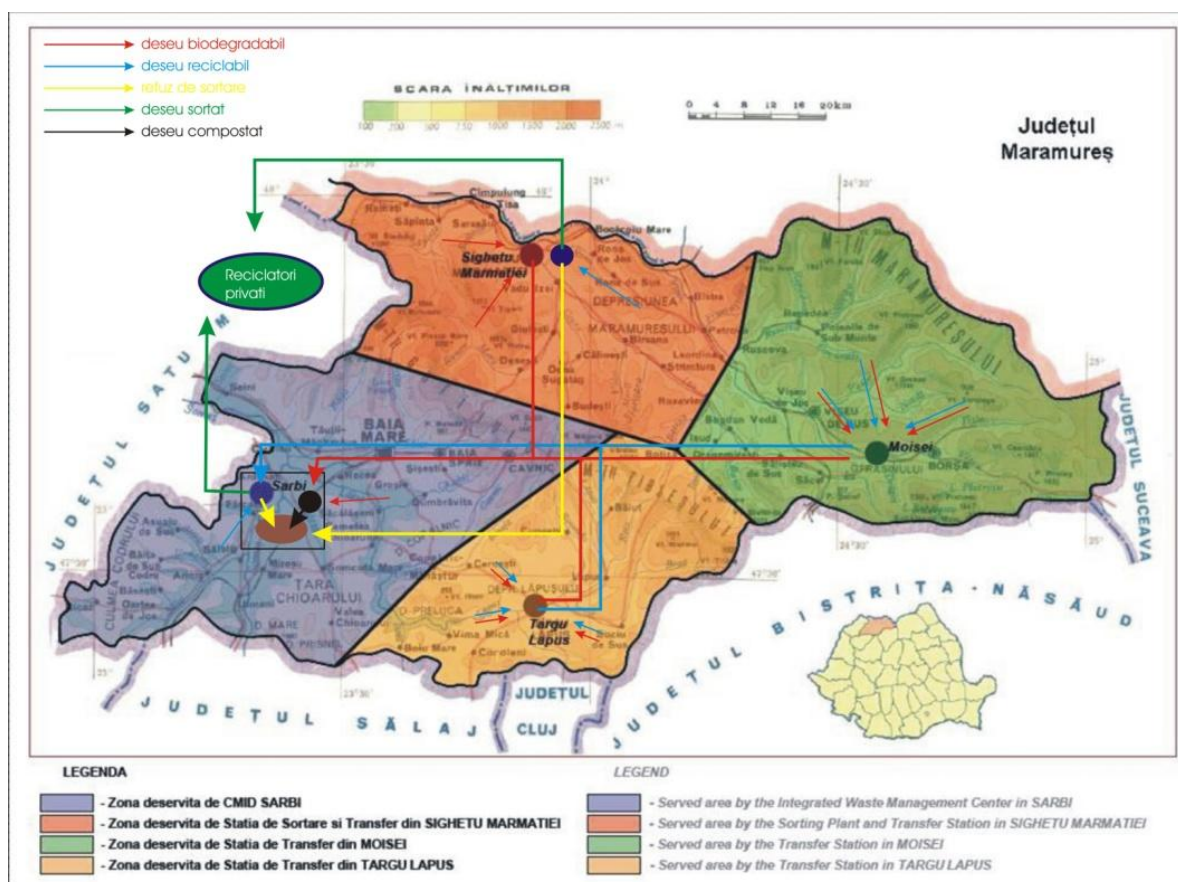
Rolul ADI se axează pe patru domenii principale: operatorul regional, strategia de dezvoltare, contractul de delegare a gestiunii serviciului și politica tarifară, iar scopul asociației este:

- Înființarea, finanțarea, exploatarea, monitorizarea și controlul furnizării serviciului de alimentare cu apă și canalizare;
- Crearea, modernizarea și/sau dezvoltarea sistemelor publice de alimentare cu apă și canalizare.

Primul proiect integrat implementat în Maramureș, a fost programul SAMTID, în valoare de 14,9 mil. euro și derulat în perioada 2006-2009. A urmat apoi, proiectul, finanțat prin POS Mediu 2007-2013, Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Maramureș, în valoare de 119,8 mil. euro (faza 1) și care va fi continuat în perioada 2014-2020, prin faza a doua, cu o valoare de aproximativ 80-100 mil. euro, iar în perioada 2019-2037, prin faza a treia, cu o valoare de aproximativ 173 mil. euro, prin care vor fi acoperite toate localitățile din asociație⁴³⁶.

Asociația de dezvoltare intercomunitară pentru gestionarea integrată a deșeurilor menajere în județul Maramureș (ADIGIDM MM) a fost înființată în 2009, având 77 de membri (CJ Maramureș și toate UAT-urile componente ale județului). În conformitate cu Actul constitutiv, asociația a fost constituită în scopul înființării, organizării, reglementării, finanțării, exploatarei, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de salubritate a localităților și managementul deșeurilor solide pe raza de competență a UAT-urilor membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional, destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente Serviciului pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia.

⁴³⁶ Date transmise de CJ Maramureș și ADIL către S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L. și <http://www.adil-maramures.ro>

ADIGIDM MM implementează proiectul Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în județul Maramureș, finanțat prin POS Mediu și având o valoare de peste 229 mil. lei. În cadrul acestui proiect au fost avute în vedere următoarele componente: colectarea selectivă a deșeurilor în patru zone, construcția a trei stații de transfer, construcția unui centru de management integrat al deșeurilor, construirea primei celule din cele patru a depozitului ecologic de deșuri, închiderea și reabilitarea depozitelor neconforme, construirea a șapte centre de colectare a deșeurilor voluminoase și asistență tehnică⁴³⁷.

Conform datelor Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, la nivelul județului Maramureș au fost înființate, în perioada 2007-2013, 5 structuri asociative de tip GAL (Grup de Acțiune Locală). Acestea au beneficiat de finanțare din PNDR 2007-2013 pentru elaborarea de strategii de dezvoltare comună, precum și implementarea de proiect incluse în acestea, de către beneficiari publici sau privați, pe baza unor apeluri de propuneri și proceduri de selecție stabilite la nivelul acestora. Cea mai mare dintre aceste GAL-uri este Asociația microregională Mara-Natur cu peste 66 de mii de locuitori și cea mai mică Asociația GAL Someș-Chioar cu doar 16 mii de locuitori. De asemenea, două dintre aceste GAL-uri sunt realizate pe teritoriul a două județe (MM-SJ și MM-SM)⁴³⁸

⁴³⁷ Date transmise de CJ Maramureș și ADIGIDM MM către S.C. AVENSA CONSULTING S.R.L.

⁴³⁸ http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/Axa_LEADER/GAL-ROMANIA-2013.pdf

GAL	Oraș	Comune	Componentă	Populație
Asociația Grupul de Acțiune Locală Mara – Gutâi	Cavnic	Bârsana, Budești, Giulești, Desești, Săpânța, Ocna Șugatag, Vadu Izei, Sarasău, Călinești, Oncești, Câmpulung la Tisa (11)	12 autorități publice 15 ONG-uri 13 parteneri privați	39.156
Asociația Microregională Mara - Natur	Baia Sprie	Groși, Recea, Cernești, Copalnic Mănăstur, Cupșeni, Dumbrăvița, Băiuț, Șișești, Coltău, Coroieni, Lăpuș, Suci de Sus, Vima Mică, Groșii Țibleșului (14)	15 autorități publice 8 ONG-uri 28 parteneri privați	66.176
Asociația GAL Munții Maramureșului		Rona de Sus, Bistra, Poienile de sub Munte, Repedea, Ruscova, Leordina, Petrova, Rona de Jos (8)	8 autorități publice 7 ONG-uri 13 parteneri privați	37.070
Asociația Grupul de Acțiune Locală Maramureș Vest GAL MMV	Tăuții-Măgherăuș	Asuaju de Sus, Ardușat, Ariniș, Băița de sub Codru, Băsești, Cicârlău, Fărcașa, Gârdani, Mireșu Mare, Oarța de Jos, Sălsig, Satulung (12) Pomi (SM)	14 autorități publice 19 ONG-uri 42 parteneri privați	40.696
Asociația GAL Someș-Chioar		Boiu Mare, Valea Chioarului (2) Someș-Odorhei, Mirșid, Bălan, Năpradea (SJ)	7 autorități publice 12 ONG-uri 51 parteneri privați	16.146

Fiecare dintre cele 5 grupuri de acțiune locală a avut un buget de circa 3 mil. euro din care au fost finanțate proiecte ce au vizat⁴³⁹:

- activități de formare/instruire, de sprijinire a instalării tinerilor fermieri, de modernizare a exploatațiilor agricole, de sprijinire a fermelor de semi-subsistență, consiliere și consultanță pentru agricultori, înființare grupuri de producători;
- crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi, activități de încurajare a turismului și a meșteșugurilor, de renovare și dezvoltare a satelor, de îmbunătățire a serviciilor de bază;
- activități de cooperare, de funcționare a structurii asociative etc.

Chiar dacă au finanțat proiecte de mică amploare, GAL-urile din județ s-au dovedit, în general, un succes în materie de structuri asociative între UAT-uri, inclusiv cu participarea mediului privat, și de implementare a unei strategii comune de dezvoltare, care trebuie continuat în următoarea perioadă de programare.

⁴³⁹ Site-urile Web ale GAL-urilor din județul Maramureș

2.12.4. Cooperarea internațională

Consiliul Județean Maramureș are relații de colaborare și înfrățire cu județe și regiuni din Ucraina (regiunile Transcarpatia și Ivano Frankivsk), Ungaria (județele Szabolcs-Szatmar-Bereg și Jasz-Nagykun-Szolnok), Lituania (municipalitatea și districtul Panevezys), Regatul Țărilor de Jos (provincia Flevoland), Italia (regiunea Veneto). Județul Maramureș a derulat, de asemenea, acțiuni de colaborare cu regiuni din Spania, Polonia, Germania, Franța, Belgia, Grecia, Suedia, Norvegia, Marea Britanie, Bulgaria și Cehia⁴⁴⁰.

Județul Maramureș, alături de județele Satu Mare, Sălaj, Botoșani și Harghita, face parte din Euroregiunea Carpatică. Această euroregiune, a fost înființată în 1993 și are membri și din Polonia, Slovacia, Ungaria și Ucraina. Județul Maramureș a participat în patru proiecte implementate de această asociație interregională, proiecte care vizau: prevenirea inundațiilor, ape, transporturi și cooperare. De altfel, acțiunile desfășurate în cadrul Euroregiunii Carpatice au vizat: dezvoltarea economică, turismul, cultura, educația, protecția mediului⁴⁴¹.

Încă din 1997, județul Maramureș este membru activ al organizației Ansamblul Regiunilor Europene (ARE), alături de alte peste 300 de regiuni din Europa. Consiliul Județean Maramureș a participat la mai multe proiecte derulate de ARE, finanțate prin programul INTERREG IIIC și apoi prin INTERREG IVC.

În 2007, județul Maramureș a aderat la Federația Europeană a Agențiilor Regionale de Energie și Mediu (FEDARENE), o rețea europeană a organizațiilor regionale și locale care implementează, coordonează și promovează politicile în domeniul energiei și mediului, motiv pentru care, la aderare, județul Maramureș a semnat și o declarație privind promovarea energiilor regenerabile și eficienței energetice. Acest statut i-a oferit Consiliului Județean Maramureș posibilitatea de a participa la proiectul "Regiunile pentru protecția climatului: înspre guvernare, de la cunoaștere la acțiune (CLIMACT)".

De asemenea, județul Maramureș a făcut parte din aria eligibilă a Programului Operațional Comun de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2007-2013, prin intermediul căruia, județul a beneficiat de finanțare pentru 18 proiecte, în care lider de proiect au fost instituții din Maramureș. În cadrul proiectelor finanțate din programul ENPI HU-SK-RO-UA 2007-2013, din județul Maramureș au participat următoarele instituții: CJ Maramureș, Primăriile Moisei, Baia Mare, Repedea, Săpânța, Botiza, Sighetu Marmăției, Seini, Leordina, Copalnic Mănăstur, Bistra, Poienile de sub Munte, ADI Sistem Urban Baia Mare, APM Maramureș, Muzeul de Mineralogie, Agenția de management pentru energie Maramureș, Centrul pentru ecologie și turism MM, Universitatea de Nord Baia Mare, Camera de Comerț și Industrie Maramureș, Inspectoratul pentru situații de urgență Gheorghe Pop de Băsești MM,

⁴⁴⁰ <http://www.cjmaramures.ro/activitate/relatii-internationale/colaborari>

⁴⁴¹ <http://www.tradecarp.com>

Centru pentru dezvoltare sustenabilă Greentin, Asociația WWF Programul Dunăre-Carpați România – filiala Maramureș, Asociația pentru dezvoltare locală Ivan Krevan⁴⁴².

Dintre aceste proiecte, cele mai importante, din perspectiva bugetului total, au fost următoarele⁴⁴³:

- Creșterea capacității de management și de răspuns în situații de dezastre naturale în regiunea transfrontalieră – Parteneri români: Consiliul Județean Maramureș și Inspectoratul pentru situații de urgență "Gheorghe Pop de Băsești" Maramureș - Buget România: 1,3 mil. euro;
- Granițe deschise pentru urși între Carpații românești și ucraineni – Parteneri români: Asociația WWF Programul Dunăre-Carpați România – filiala Maramureș – Buget România: 666,4 mii euro;
- Centrul Demonstrativ Educațional pentru Energie Sustenabilă SEED – Parteneri români: Consiliul Județean Maramureș și Agenția de management pentru energie Maramureș – Buget România: 431,8 mii euro;
- pl@NETour – Crearea unui produs turistic științific și a infrastructurii pentru o rețea transfrontalieră pentru turism științific în regiunile Maramureș și Transcarpathia – Parteneri români: Consiliul județean Maramureș și Complexul Astronomic Baia Mare - Buget România: 359 mii euro.

Celelalte proiecte au avut un buget total mai mic de 0,3 mil. euro și s-au adresat următoarelor domenii: sisteme de intervenții rapide în situații de urgență, deșeuri, monitorizarea dezvoltării, poluarea aerului, educație în energie, situri contaminate, turism, economie, cultură, creativitate, ocupare.

Pentru perioada 2014-2020, județul Maramureș va putea participa la proiecte finanțate prin intermediul următoarelor programe de cooperare teritorială:

- Programul Ungaria – Slovacia – România – Ucraina 2014-2020
- Programul Comun România – Ucraina 2014-2020
- INTERREG EUROPE
- URBACT III
- INTERACT III 2014-2020
- "Dunărea" 2014-2020
- ESPON 2020

2.12.5. Sectorul non-guvernamental (ONG)

Activitatea sectorului ONG de la nivelul județului Maramureș s-a intensificat în perioada de programare 2007-2013, fiind impulsionată de numărul tot mai mare de parteneriate cu instituțiile din județ, de subvențiile acordate de acestea, precum și de accesul la finanțările

⁴⁴² <http://www.huskroua-cbc.net/ro/>

⁴⁴³ <http://www.cjmaramures.ro/proiecte/enumerare-proiecte>

nerambursabile disponibile în ciclul financiar anterior. Dintre ONG-urile cele mai active din județ, din perspectiva numărului de proiecte implementate în ultimii ani, le putem menționa pe următoarele (fără ca lista de mai jos să fie una exhaustivă):

- în domeniul cultural-artistic și al turismului: Fundația Culturală "Archeus", Asociația "Chants, Sons sur Scene", Asociația "Foter Fesztival", Asociația "Tradiții Maramureșene", Uniunea Artiștilor Plastici – Filiala Baia Mare, Asociația EcoLogic, Asociația Centrul de Ecologie și Turism Maramureș, Asociația pentru Promovarea și Dezvoltarea Turismului, Fundația Culturală „EuroArt”, Asociația Scriitorilor, Fundația Culturală „Onișa Art”, Fundația "i.u.g.a.", Asociația Artiștilor Plastici Tradiționali, Asociația Corală a Bărbaților din Finteușu Mare, Asociația pentru Cultură Băimăreană, Fundația Companiei de Teatru Amator "Lendvay Marton", Asociația "Prietenii Armoniei", Societatea Centrul Cultural Teleki Sandor, Fundația Nemeth Laszlo, Asociația Histarch, Asociația Culturală „Millenium Band”, Fundația "Muzeul Florean", Fundația Culturală Nicolae Apostol⁴⁴⁴;

- în domeniul social, al sănătății, al minorităților și al tineretului: Asociația Județeană Caritas Greco-Catolic, ASSOC, Fundația "Sacro Cuore", Asociația Autism, Asociația Antileucemie Maramureș, Asociația Națională a Surzilor – Filiala Maramureș, Caspev, DEIS, Team for Youth, Rotaract Team, Young Roma, Hopes and Homes for Children, Asociația de Cultură a Romilor Cheudeana, Arta Educației, Reinvent, Delfinul de Aur, Esperando, YMCA, Mansio, Asociația "Casa Magnolia", Sens, Asociația Tinerilor Maghiari – MADISZ, Consiliul Local al Tinerilor, FRCCF, Asociația "Kelsen", Crucea Roșie – Filiala Maramureș⁴⁴⁵;

- în domeniul protecției mediului: Asociația Ecologică Bozânta Mare, Asociația "Cer Senin", Asociația Vânătorilor Iza, Asociația de Tineret pentru Protecția Mediului, Clubul de Vânătoare și Pescuit CRD Izvorul Runcului, Societatea Ecologistă din Maramureș⁴⁴⁶;

- în domeniul sportului, vânătoriei și pescuitului sportiv: Asociația Județeană de Fotbal, Asociația Județeană de Box, Asociația Județeană de Baschet, Asociația Columbofilă, Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi, Asociația Vânătorilor și Pescarilor Sportivi "Diana", Asociația Pescarilor Sportivi "Cheile Lăpușului", Asociația "Vânătorul" Tăuții-Măgherauș, Asociația "Vidra", Asociația Chinologică⁴⁴⁷;

- în domeniul economic, al antreprenoriatului, formării profesionale și al CDI: Asociația Mavasz, Asociația Producătorilor de Produse Tradiționale și Ecologice, Fundația Centrul pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii Maramureș (CDIMM), Fundația "Petra", ANTREC – Filiala Maramureș, Asociația Tinerilor Întreprinzători "Concordia", Fundația „Spiru Haret”, Asociația Centrul de Cercetare și Formare a Centrului Universitar Nord, Asociația Centrul Regional de Inițiere și Servicii⁴⁴⁸;

- în domeniul agricol: 4 grupuri de producători, 2 cooperative agricole, 3 organizații interprofesionale, 116 asociații de producători agricoli și crescători de animale⁴⁴⁹;

⁴⁴⁴ Strategia Culturală a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2020

⁴⁴⁵ <http://data.gov.ro/dataset/furnizori-de-servicii-sociale-acreditati-in-baza-legii-nr-197-2012>

⁴⁴⁶ <http://www.mmediu.ro/beta/transparenta/ong-uri/>

⁴⁴⁷ <http://www.asociatii.net/lista-asociatii.html>

⁴⁴⁸ <http://www.asociatii.net/lista-asociatii.html>

⁴⁴⁹ DADR Maramureș - Situația Formelor Asociative din județul Maramureș

Dintre ONG-urile care au atras finanțări nerambursabile din fonduri europene în perioada anterioară de programare, putem menționa: ASSOC, Asociația Autism (POS CCE), ASSOC, ANTREC Maramureș, Asociația Finteușu Mic, Asociația pentru Promovarea și Dezvoltarea Turismului (POR), Fundația "Spiru Haret" – Filiala Baia Mare, Asociația pentru Sprijinirea Locuitorilor din Mediul Rural Bogdan Vodă, Asociația Centrul de Cercetare și Formare a Centrului Universitar Nord, Asociația Centrul Regional de Inițiere și Servicii, Fundația CDIMM, Filiala Județeană a Crucii Roșii, Centrul Județean de Informare, Consiliere și Promovare pentru Voi, Asociația Diecezană Caritas Greco-Catolică, ASSOC, Fundația Hope and Homes for Children, Asociația Kelsen, Asociația Tinerilor Întreprinzători "Concordia", Federația Organizațiilor Neguvernamentale din Maramureș, Asociația Filantropică "Sf Ierarh Iosif Mărturisitorul", Sindicatul Liber din Învățăământ, Asociația Esperando (POS DRU). În plus, Primăria Municipiului Baia Mare organizează anual o competiție în vederea finanțării nerambursabile a proiectelor depuse de ONG-uri din domeniul cultural, sportiv și de tineret, suma alocată în 2015 de la bugetul local pentru acestea fiind de 460.000 lei. În mod similar, Consiliul Județean Maramureș sprijină anual, tot pe bază de competiție, organizarea de evenimente culturale și sportive de către asociații, fundații și UAT-uri, suma alocată în anul 2015 fiind de 500.000 lei⁴⁵⁰.

2.13. Cercetare-dezvoltare-inovare (CDI)

Activitățile de cercetare-dezvoltare-inovare de la nivelul județului Maramureș sunt foarte slab dezvoltate, ca urmare a desființării sau restructurării puternice a fostelor institute și stațiuni de profil dezvoltate în perioada comunistă, dar și a subfinanțării acestui sector de la bugetul de stat. Dintre aceste unități putem menționa:

- Stațiunea de Cercetare și Protecție Pomicolă Dura-Baia Mare, devenită ulterior POMFRUCT, una dintre cele mai performante înainte din țară înainte de 1989, cu livezi de 500 ha, actualmente desființată;
- Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Bovine Sighetu-Marmației, din subordinea Academiei de Științe Agricole și Silvici, cea care a omologat rasa "Bruna de Maramureș", care nu mai desfășoară activitate în prezent, ci se ocupă cu vânzarea laptelui și cu închirieri de spații, dispunând de circa 60 de capete de vaci și de 200 ha de terenuri;
- Institutul de Cercetări și Proiectări Miniere Baia Mare, cu o tradiție de peste 40 de ani în domeniul elaborării de norme, normative și documentații pentru activități extractive și de preparare a minereurilor, care astăzi a devenit societate comercială și și-a restrâns aproape complet activitatea, o dată cu restructurarea industriei extractive din zonă. Unitatea s-a reprofilat cu un număr foarte mic de personal către elaborarea de proiecte de finanțare, de mediu (ecologizare, conservare și închidere mine, extindere și reabilitare rețele de utilități etc.)⁴⁵¹;

⁴⁵⁰ <http://old.fonduri-ue.ro/baza-de-date-proiecte-contractate>

⁴⁵¹ <http://icpm-baiamare.ro>

- Institutul de Cercetare și Proiectare pentru Metalurgie Neferoasă CEPRONEF Baia Mare – devenită, de asemenea, societate comercială, a renunțat la activitățile de cercetare din domeniu și s-a orientat către sectorul de energie regenerabilă și management energetic, inginerie de mediu etc⁴⁵².

La nivelul anului 2014, în sectorul CDI din județul Maramureș activau 33 de persoane (29 echivalent normă întreagă), în scădere cu 81,6% față de anul 2007. Dintre aceștia, 14 erau cercetători, 11 tehnicieni, iar 8 personal auxiliar. Din perspectiva numărului de angajați în CDI la 10.000 de persoane ocupate, județul Maramureș cu o valoare de 1,5, se află pe locul 37, mult sub media regională (29,4) și națională (51)⁴⁵³.

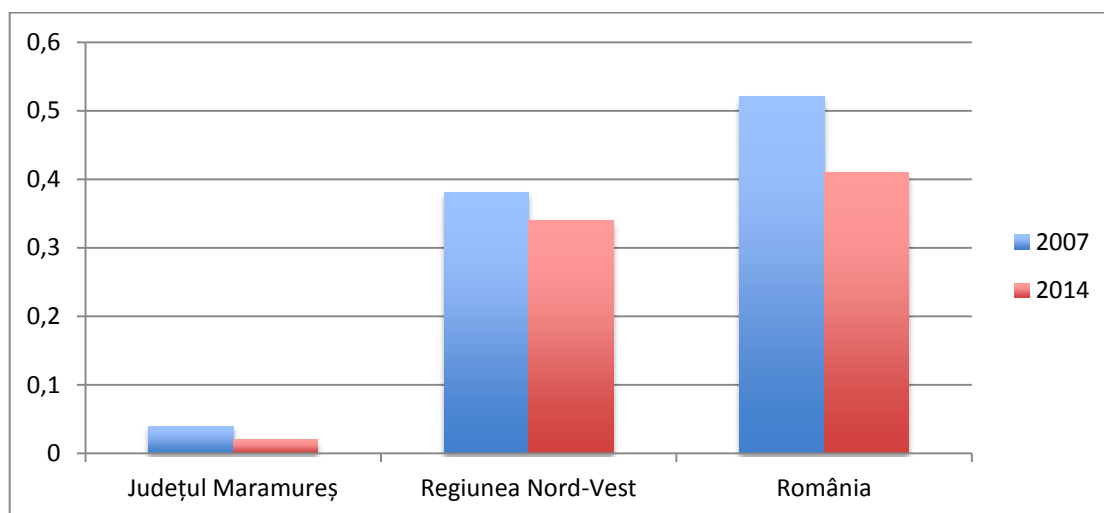

Figura 95 - Ponderea cheltuielilor cu CDI în PIB județean, regional și național, în perioada 2007-2014

Sursa: INS, Baza de date Tempo Online

Cheltuielile totale cu activitățile de CDI realizate la nivel județean au fost, în anul 2014, de 2,6 mil. lei, în scădere cu 22,9% față de anul 2007. Ponderea acestora în PIB-ul județean a fost de 0,02% în 2014, sub media regională (0,3%), dar sub cea națională (0,4%). Față de anul 2007, ponderea cheltuielilor cu CDI în PIB a scăzut la jumătate⁴⁵⁴. Acestea se mențin încă foarte departe de ținta națională de 2% din PIB-ul asumat de România în cadrul Strategiei Europa 2020.

Conform statisticilor Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci, în perioada 2001-2014, județul Maramureș a ocupat locul 12 la nivel național din perspectiva cererii de înregistrare de brevete de invenție (cu o medie de 24 pe an), locul 25 la desene și modele (7/an) și locul 16 la mărci înregistrate (110/an). De asemenea, la nivel județean activează 3 consilieri de proprietate intelectuală, specializați în invenții, mărci și indicații geografice, desene și modele, din cei peste

⁴⁵² <http://www.cepronef.com>

⁴⁵³ INS. Baza de date TEMPO Online

⁴⁵⁴ INS. Baza de date TEMPO Online

280 existenți la nivel național. Pe de altă parte, cu 17 cereri de brevete de invenție, în perioada 2007-2014, Centrul Universitar Nord Baia Mare se poziționează pe unul dintre ultimele locuri la nivel național între instituțiile de învățământ superior analizate, cu doar 5 cereri de brevete de invenție⁴⁵⁵.

Pe de altă parte, statisticile AdAstra – "Cartea albă a cercetării din România", municipiul Baia Mare a ocupat, în perioada 2002-2011, locul 19 la nivel național la numărul de articole științifice publicate (157), 94% dintre acestea fiind generate la nivelul Centrului Universitar Nord, urmat la foarte mare distanță de ARIS (fostul Institutul Județean de Proiectare), care momentan derulează activități comerciale de arhitectură, urbanism, proiectare în construcții, topografie, geotehnică etc., precum și de Institutul de Cercetări și Proiectări Miniere⁴⁵⁶.

Centrul Universitar Nord Baia Mare al Universității Tehnice din Cluj-Napoca este, în prezent, cel mai important actor din domeniul cercetării de la nivel județean, la nivelul acesteia funcționând 18 centre de cercetare, în domenii precum ingineria electrică (calitate și eficiență energetică), inginerie și management tehnologic, IT&C (sisteme dedicate inteligente), filologie și studii culturale (onomastică, omul și cultura), științe socio-umane, teologie, artă (resurse expresive ale imaginii, inserția persoanelor vulnerabile în mediul profesional, teologie, formarea competențelor de comunicare, etică, dezbateri pentru menținerea coeziunii și funcționării grupurilor și promovarea comportamentelor dezirabile), inginerie civilă, ingineria materialelor și științele pământului (inginerie civilă, știința și ingineria materialelor, științele pământului, mediu și dezvoltare durabilă), matematică-informatică (metode inteligente de rezolvare a problemelor de optimizare), chimie-biologie (siguranța mediului, alimentelor și sănătății, analize fizico-chimice, conservarea și remedierea mediului, acumularea și transferul microelementelor, industrie alimentară). Aceste centre de cercetare sunt formate, în general, din cadre didactice ale universității, care au atât activități didactice, cât și de cercetare, nu dispun de personal propriu și sunt orientate mai mult spre cercetarea fundamentală, decât spre cea aplicativă. În acest context, puține rezultatele ale acestor centre ajung să fie implementate în industrie. Totuși, unele dintre acestea au reușit să demareze proiecte de cercetare cu mari concerne internaționale, ultimul vizând compania ELECTROLUX, pentru care se studiază tehnologii adaptate pentru interacțiunea dintre persoanele cu dizabilități și produsele electrocasnice. De asemenea, de-a lungul timpului au mai fost încheiate contracte și cu companii locale, precum ADISS, IMI sau RAMIRA. Centrul universitar dispune și de un Centru de Informare Tehnologică fără personalitate juridică, dar care este parte a rețelei RENITT.⁴⁵⁷

În anul 2014, a fost elaborat Planul de Acțiune a Județului Maramureș pentru Sprijinirea Companiilor Inovative și a Creării de Locuri de Muncă în Domenii Inovative, elaborat de Consiliul Județean Maramureș și CDIMM, cu ajutorul unor experți din Olanda, Italia, Suedia și Ungaria, în cadrul proiectului INTERREG IVC "Smart Europe". Acesta a presupus elaborarea unei evaluări de tip peer-review a județului, bazată pe interviuri și vizite la diferiți actori locali cu

⁴⁵⁵ http://www.osim.ro/despre_noi/rapoarte_anuale_statistici.php

⁴⁵⁶ AD ASTRA. Cartea Albă a Cercetării din România

⁴⁵⁷ <http://research.utcluj.ro/index.php/cercetare-facultati.html>

activitate relevantă pentru sectorul inovării. Acestea au relevat atât puncte tari (îmbunătățirea economiei regionale și a infrastructurii, disponibilitatea forței de muncă cu mentalitate pozitivă, la costuri competitive, cooperarea în cercuri de afaceri locale, dar și între facultățile din Baia Mare și companiile mai mari, implicarea activă a CJ Maramureș în creșterea calității vieții locuitorilor), dar și slabe (lipsa unei cooperări structurate între autorități și companii, lipsa unui incubator de afaceri la Centrul Universitar Nord), probleme în accesarea fondurilor UE de către IMM-uri, sprijin insuficient din partea autorităților pentru companii, migrația forței de muncă tinere în străinătate etc.), Printre obiectivele stabilite în acest Plan putem menționa:

- creșterea atractivității economice a județului;
- creșterea competitivității economiei județului prin stimularea activităților inovative;
- promovarea unui climat favorabil inovării și a spiritului antreprenorial autohton;
- stimularea cooperării între mediul de afaceri, mediul universitar și instituțiile de cercetare în vederea valorificării rezultatelor cercetării;
- existența unui plan județean coerent în domeniul inovării, susținut financiar și politic de Consiliul Județean Maramureș și comunitățile locale.

Măsurile concrete cuprinse în Plan prevăd:

- Dezvoltarea unei strategii globale pentru crearea de locuri de muncă și de inovație, inclusiv înființarea unei Sistem de Asistență pentru Inovație;
- Întocmirea de strategii și planuri de acțiune sectoriale pentru dezvoltarea economică, sprijinirea start-up-urilor, a spin-off-urilor și susținerea companiilor existente, dar și pentru atragerea și susținerea noilor companii;
- Program pentru comunicarea activă și permanentă a strategiilor, programelor și instrumentelor pentru inovație și generarea de locuri de muncă, inclusiv printr-un portal de comunicare, dar și printr-un Centru de Educație, Cercetare și Transfer Tehnologic (externalizat);
- Înființarea unui Consorțiu pentru Dezvoltare și Inovare, care să medieze cooperarea interinstituțională;
- Întocmirea de politici de măsuri active pentru combaterea șomajului și crearea de locuri de muncă, de tipul dezvoltării antreprenoriatului, medierii muncii, portalului pentru facilitarea angajării, subvenționării locurilor de muncă nou create;
- Realizarea de investiții în formarea profesională adaptată la cerințele angajatorilor locali, atât în ceea ce privește educația formală, cât și informală, prin cooperarea cu unități de învățământ universitar și preuniversitar, precum și cu mediul de afaceri;
- Consolidarea cooperării dintre mediul educațional și cel de afaceri, prin furnizarea de servicii virtuale (informare, instruire, asistență, transfer tehnologic, simulare) și reale (transfer tehnologic);
- Organizarea de întâlniri informale între cercetători, antreprenori și alte persoane pentru a încuraja schimbul de idei, feed-back-ul, contactul permanent cu realitatea economică și socială;
- Dezvoltarea unui plan strategic pentru achiziții internaționale de tehnologii și patente, dar și de resurse materiale și financiare;
- Realizarea unui incubator / școală de afaceri pentru studenți;

- Inițierea unui studiu de fezabilitate pentru înființarea unui parc științific („Soft Village” Baia Mare);
- Crearea de instrumente pentru stimularea și diseminarea inovației, de tipul atragerii de instituții de finanțare în Consorțiu, programelor de finanțare a firmelor inovative pe bază de planuri de afaceri, a sprijinului pentru valorificarea patentelor existente etc.;
- Implementarea unei politici de proprietate intelectuală care să vizeze identificarea achizitorilor de tehnologie;
- Sprijinirea IMM-urilor din județ prin activități de consultanță și asistență pentru start-up-uri, creștere, inovare, diversificare, transfer tehnologic, difuzie tehnologică, business angels etc.;
- Organizarea de întâlniri regulate între antreprenori și autorități;
- Dezvoltarea activă de clustere în domenii potențiale precum prelucrarea lemnului, IT, electronică, prelucrări mecanice și echipamente etc.;
- Dezvoltarea de parteneriate cu instituțiile financiare pentru finanțarea atragerii de resurse materiale și informaționale;
- Creșterea nivelului de conștientizare pentru inovare locală;
- Crearea unei mărci a regiunii ”Fabricat în Maramureș”, susținută inclusiv prin expoziții-concurs;
- Colectarea datelor, prin dezvoltarea de baze de date pentru management proiecte tehnologice, dezvoltare resurse umane, infrastructură, CD și transfer tehnologic, marketing etc.

În final, se recomandă ca, odată înființat Consorțiul pentru Dezvoltare Economică și Finanțare, acesta să elaboreze o Strategie Județeană de Dezvoltare și Inovare pe Termen Lung (2015-2025), care să preia concluziile raportului de evaluare peer review și al documentelor de planificare existente la nivel județean și care să cuprindă o serie de inițiative emblematice: centru de cercetare și transfer tehnologic, incubator de afaceri, parc industrial, parc științific, centru de informare tehnologică, centru de relații universitate-preuniversitar, birou de consultanță și servicii de dezvoltare pentru IMM-uri, bibliotecă, centru ICT, laboratoare de cercetare tehnologică, stații pilot de fabricație, servicii financiare⁴⁵⁸.

Anterior, în cadrul proiectului ”MINI EUROPE”, finanțat din Programul INTERREG IVC, a fost elaborat un Plan Județean de Inovare, a cărui viziune strategică a fost rezumată după cum urmează: ”Maramureșul, cel mai curat județ din România. Aceasta înseamnă atingerea performanțelor competitive la nivel național în domeniile inovativitate, educație, ecologie, moralitate, industrie, finanțe, agricultură, social”. Aceasta implică două direcții strategice, una în care dezvoltarea tehnologică este văzută ca activitate a producătorilor de tehnologie și una în care devine o resursă. Pe lângă noile structuri relevante și de evaluare peer-review finalizată în 2014 și prezentată mai sus (Consorțiul pentru Dezvoltare Economică și Inovare și Centrul de Educație, Cercetare și Transfer Tehnologic, ultimul cu departamente de Management Proiecte Tehnologice, Dezvoltare Resurse Umane, Dezvoltare infrastructură, Cercetare-Dezvoltare-Transfer Tehnologic, Marketing, Resurse), acest document prevede înființarea, până la orizontul

⁴⁵⁸ Planul de Acțiune a Județului Maramureș pentru Sprijinirea Companiilor Inovative și a Creării de Locuri de Muncă în Domenii Inovative

anului 2020, la nivelul CJ Maramureș, a unui Birou Județean pentru Tehnologie, dar și a unui cluster fizic în municipiul Baia Mare. Toate aceste măsuri din Plan implică un buget de peste 150 mil. Euro⁴⁵⁹.

Un alt document relevant pentru domeniul inovării este Strategia de Dezvoltare Culturală a Municipiului Baia Mare 2015-2020, care dedică o secțiune economiei creative din reședința de județ. Conform acestui document strategic, în domeniul industriilor creative activau în anul 2014 circa 1.400 de agenți economici – companii și persoane fizice, în creștere cu 36% față de 2010, peste jumătate dintre acestea activând în domeniul IT&C (26%) și cel al arhitecturii, ingineriei și serviciilor de consultanță tehnică (26%), urmate la mare distanță de fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (8%), publicitate (6,9%), mobilă (4,9%), creație și interpretare artistică (4%), tipărire (2,3%). Cifra de afaceri a companiilor locale din acest sector a ajuns la circa 69 mil. Euro în 2014, în creștere cu 38% față de anul 2010, ajungând să contribuie cu peste 17% la economia municipiului, în ansamblul său. Cele mai mari afaceri din domeniu se înregistrează în ramurile de producție a mobilierului (78% din total), în cea a articolelor de îmbrăcăminte (8%), a activităților de arhitectură și inginerie (5%), de tehnologie a informațiilor (4,5%). Per ansamblu, în domeniul industriilor creative lucrează, la nivelul municipiului Baia Mare, 8.800 de persoane, adică 23% din totalul salariaților din mediul privat. Față de anul 2010 s-a înregistrat o ușoară scădere a numărului de salariați, însă acesta rămâne ridicat mai ales în ramura fabricării de mobilier (52% din total) și a articolelor de îmbrăcăminte (30%), în timp ce în IT&C nu depășește 5% din total. Deși profitabilitatea din domeniu este superioară mediei locale, numărul de firme creative nou-înființate a scăzut în ultimii ani, mai ales în domeniul mobilei și confecțiilor textile, însă competitivitatea firmelor din IT&C și arhitectură este în creștere, ca și interesul antreprenorilor pentru acestea⁴⁶⁰.

La nivelul județului Maramureș nu există structuri asociative ale mediului de afaceri de tip poli de competitivitate și cluster, însă unii agenți economici sunt parte a clusterelor înființate în alte județe din regiune, precum Clusterul „Mobilier Transilvan” (TAPARO, EUROCOMFIL, REMAT MARAMUREȘ, MOBAM), unul dintre proiectele cu finanțare nerambursabilă ale acestuia fiind localizat în Baia Mare și vizând reciclarea deșeurilor rezultate din activitatea de producție a mobilei⁴⁶¹. De asemenea, în anul 2014, la inițiativa Consiliului Județean Maramureș, mai multe entități din județ au semnat un protocol de colaborare pentru înființarea unui cluster în domeniul turismului. O serie de companii din sectorul IT (de ex. TRENCADIS CORP) sunt înscrise, de asemenea, în clusterul CLUJ IT, cel mai mare din domeniu la nivel național⁴⁶². Deși înființarea acestor structuri asociative este un aspect pozitiv și creează bazele integrării firmelor locale pe verticală și orizontală, aceste clusteruri necesită sprijin pentru consolidarea capacității instituționale proprii de furnizare de diferite servicii pentru membri lor (de afaceri, de cercetare-dezvoltare, de transfer tehnologic, de formare, internaționale și de marketing, de consultanță etc.).

⁴⁵⁹ Plan Județean de Inovare

⁴⁶⁰ Strategia Culturală a Municipiului Baia Mare pentru perioada 2015-2030

⁴⁶¹ <https://www.mobiliertransilvan.ro>

⁴⁶² <http://www.clujit.ro/ro/>

Organizațiile patronale de la nivel județean, cele mai multe dintre acestea sunt filiale ale unor structuri naționale, au, de asemenea, o contribuție importantă la dezvoltarea mediului de afaceri local, prin serviciile de reprezentare și de sprijin oferite. Dintre acestea, se remarcă Camera de Comerț și Industrie Maramureș, care are cea mai îndelungată tradiție, o acoperire trans-sectorială și cel mai mare număr de firme membre. Aceasta cuprinde centre de consultanță și asistență pentru societăți comerciale, de promovare și informații de afaceri, de informare și documentare comercială, de informare, pregătire profesională și integrare europeană, de instruire și marketing, de mediere, precum și o curte de arbitraj comercial. Anual, Camera organizează circa 10 târguri și expoziții (stomatologie și medicină dentară, nunți, oferte educaționale, energii alternative și regenerabile, vacanțe, meșteri populari și industrii creative, produse BIO, produse maramureșene, firme de exercițiu etc.), realizează topul firmelor din județ și derulează servicii de formare profesională pentru diferite ocupații (competențe informatice, limbă engleză, contabilitate, achiziții publice, formare, accesare fonduri europene, resurse umane, securitate și sănătate în muncă, comerț, management de proiect, managementul deșeurilor etc.), oferă servicii de consultanță juridică, traduceri, informații, pentru începerea unei afaceri și obținerea de finanțări, servicii în domeniul certificatelor de origine, codurilor de bare, arhivării electronice a garanțiilor reale mobiliare, responsabilității sociale și a standardelor de calitate.⁴⁶³

⁴⁶³ <http://www.ccimm.ro>

Capitolul 3. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
Descrierea generală	
- poziție geostrategică favorabilă, fiind amplasat la granița de nord a României cu Ucraina, - Baia Mare este un important centru urban în context național și regional - Sighetu Marmăției a fost un important centru al comunității evreiești din România alcătuit din 4 regiuni etno-folclorice ("țări"), cu o identitate bine conturată: Țara Codrului, Chioarului, Lăpușului și Maramureșului (Istoric) - relieful este unul foarte variat - dispune de o rețea hidrografică bogată și de resurse suficiente de apă - regăsim majoritatea tipurilor de soluri și a etajelor de vegetație din România - număr ridicat de servicii voluntare de situații de urgență	- legăturile transfrontaliere ale județului sunt deficitare - un singur punct de trecere a frontierei funcțional, exclusiv rutier; - traficul feroviar dintre cele două țări a fost suspendat de mai mulți ani, - densitatea medie a populației să fie mai scăzută decât media regională și națională - se confruntă cu un număr important de riscuri naturale și antropice: inundații, alunecări și prăbușiri de teren, incendii de pădure și vegetație uscată, avalanșe, cutremure, accidente industriale, de transport, poluare cu ape de mină, cianuri și metale grele, prăbușirea unor construcții, eșecul rețelelor de utilități, muniție neexplodată etc.; - număr ridicat și în creștere a situațiilor de urgență, cu un timp ridicat de răspuns - instalațiile de avertizare a populației sunt insuficiente și învechite - serviciile voluntare de situații de urgență se confruntă cu un deficit de personal, voluntari și echipamente;
Economie	
- ritmul de creștere al PIB județean a fost superior mediei regionale - restrângerea numărului de locuitori dependenți de agricultură și dezvoltarea unor ramuri industriale și a sectorului de servicii - creșterea volumului de activitate în industria prelucrătoare și în servicii - unele dintre cele mai extinse suprafețe din țară ocupate cu pășuni, fânețe și livezi - există o asociație a producătorilor de băuturi spirtoase - parcul de mașini și utilaje agricole din județ s-a extins semnificativ față de anul 2007 - reducerea suprafețelor cultivate pe care s-au administrat îngrășăminte chimice și	- PIB per capita se menține la doar 36% din media UE-28 - dispariția industriei extractive - ponderea agriculturii și a construcțiilor s-a redus, inclusiv pe fondul migrației forței de muncă și a crizei care a afectat sectorul imobiliar - suprafața de terenuri agricole a județului s-a redus cu circa 5.000 ha în ultimii 7 ani - livezile sunt îmbătrânite și sunt afectate de secetă și dăunători - productivitate redusă - deficit de unități de depozitare și procesare a legumelor și fructelor - terenurile agricole sunt supuse unui fenomen complex de degradare naturală și antropică - un număr mic de ferme de tip industrial - exploatațiile agricole sunt extrem de fragmentate

- pesticide - efectivele de animale depășesc media națională și regională la bovine și porcine - locul II la nivel național la numărul de produse tradiționale atestate (produse de panificație, carne și preparate din carne, din fructe și legume, lactate și brânzeturi etc.) - există peste 100 de asociații ale producătorilor agricoli, 2 cooperative agricole și 4 grupuri de producători - destinație turistică foarte populară - sectorul serviciilor medicale private se află într-o continuă expansiune - activitatea de comerț exterior s-a dublat în ultimii 7 ani	- există puține lanțuri integrate de furnizare a produselor agroalimentare - dispariția sau restructurarea masivă a unor ramuri industriale tradiționale (de ex. industria extractivă, industria metalurgică, cea a construcțiilor de mașini, materialelor de construcții, textilă etc.) - unitățile industriale realizează, în general, produse cu valoare adăugată redusă, bazate pe utilizarea extensivă a resurselor naturale și umane - nivelul foarte scăzut de salarizare al lucrătorilor - turismul are o contribuție redusă la economia locală - sectorul IT&C are o pondere redusă în PIB în primul rând ca urmare a fenomenului de "brain-drain" - spiritul antreprenorial al locuitorilor județului se situează sub media națională și regională, mai ales în mediul rural - volumul investițiilor realizate de agenții economici de la nivelul județului a scăzut considerabil pe durata crizei (mai ales în construcții, comerț și industrie) - lipsa infrastructurii de afaceri, singurul județ din regiune care nu dispune de un parc industrial acreditat, iar incubatorul de afaceri a fost desființat - numărul redus de start-up-uri și spin-off-uri inovative și lipsa acceleratoarelor de afaceri dezvoltate în parteneriat cu mediul universitar - volum redus de investiții comparativ cu alt județe din regiune - cele mai multe exporturi înglobează puțină valoare adăugată - reducerea puternică a activității de cercetare în domeniul mineritului, metalurgiei neferoase, pomiculturii sau zootehniei - lipsa clusterelor la nivelul județului - ratele de activitate și ocupare se situează sub media regională și națională - deficitul de forță de muncă calificată în anumite ramuri industriale
Dezvoltare teritorială	
- în mediul rural există comune care au potențial de a deservi cu infrastructură și servicii zonele rurale adiacente (de ex. Ocna Șugatag) - un pol de dezvoltare urbană (Baia Mare) și 4	- rețeaua de așezări din județ rămâne puternic hipertrofiată - subfinanțarea cronică de la bugetul de stat a unităților spitalicești - noile orașe nu îndeplinesc în totalitate criteriile din

centre urbane - zona Metropolitană Baia Mare este una dintre cele mai vechi din țară, fiind și foarte activă - creșterea fondului locativ mai ales în Zona Metropolitană Baia Mare (suburbanizare) - PATJ Maramureș a fost actualizat recent	PATN aferente rangului III - condiții pedo-climatice nefavorabile practicării agriculturii extensive - presiuni de scoatere a terenurilor din circuitul agricol pentru ocuparea cu construcții - 44 de UAT-uri sunt încadrate în categoria zonelor montane defavorizate, iar 3 în cea a zonelor defavorizate de condiții naturale specifice - extinderea zonelor construite s-a făcut adesea fără o planificare urbanistică riguroasă, în areale cu o infrastructură de transport, tehnico-edilitară și echipamente publice deficitare - corelarea deficitară a lucrărilor de suprastructură și infrastructură - lipsa unei strategii de sistematizare a zonelor rurale care să asigure păstrarea arhitecturii tradiționale - deficit de locuințe sociale, pentru specialiști (de ex. medici) și pentru tineri - 30% dintre locuințe sunt realizate din paiantă, chirpici și lemn, materiale ecologice, dar vulnerabile la fenomenele asociate schimbărilor climatice - 23% dintre clădirile de locuit sunt realizate din beton și prefabricate din beton, materiale ineficiente energetice - procentul de reabilitare termică al locuințelor este de circa 20% - 60% dintre locuințele din județ sunt încălzite cu sobe pe bază de combustibil solid, cu impact negativ asupra mediului înconjurător - există încă cătune care nu dispun de alimentare cu energie electrică - 39% dintre locuințele din județ nu au toaletă cu apă, 18% bucătărie, 34% baie, iar 37% apă caldă, 17% apă potabilă, iar 24% canalizare - problemele de cadastru și carte funciară au fost rezolvate într-un număr foarte mic de localități din județ
Patrimoniul natural și cultural. Turism	
- Maramureșul este în prezent una dintre destinațiile turistice cele mai populare și cele mai frecventate din România - resursele turistice naturale ale județului sunt diversificate și cuprind arii naturale protejate, o zonă montană extinsă, lacuri naturale și sărate, păstrăvării, cursuri de	- fondul de carte este învechit, iar numărul de cititori a scăzut - o parte dintre monumentele istorice se află într-o stare avansată de degradare și necesită lucrări de consolidare și restaurare - infrastructura sportivă de la nivelul județului este una uzată fizic și moral

- apă, păduri, resurse agricole și vitipomicole etc., care permit practicarea unor forme diversificate de turism - există numeroase resurse turistice materiale (biserici de lemn, monumente istorice, arhitecturale și arheologice, mănăstiri și schituri) și imateriale - în județ funcționează 65 de biblioteci publice, cu un fond valoros de carte - activitatea Teatrului Municipal Baia Mare este tot mai intensă, concretizată în numărul mare de spectacole și creșterea numărului de spectatori - organizarea Festivalului de Teatru Internațional „Atelier” - există un număr foarte mare de muzee, expoziții și case memoriale, care atrag un număr mare de vizitatori - există deja 5 domenii schiabile de importanță regională și locală - în județ funcționează două cinematografe, ambele în Baia Mare - 4 stațiuni turistice de interes local - creșterea substanțială a numărului de locuri de cazare - număr ridicat de centre de informare și promovare turistică	- domeniile schiabile (de ex. Borșa) necesită fonduri suplimentare pentru a rămâne competitive în comparație cu alte zone similare din regiune și din țară - nu toate resursele balneare din județ sunt corespunzător valorificate, în lipsa infrastructurii turistice și de agrement - au fost desființate toate cele peste 100 de cinematografe, excepție cele două din Baia Mare - există spații verzi și zone de agrement în orașele județului care sunt lăsate în paragină - nicio stațiune turistică de interes național - județul dispune de puține locuri de cazare clasificate la patru stele/flori și nu există locuri de cazare de 5 stele - scăderea duratei medii a sejurului la mai puțin de 2 nopți/turist și reducerea numărului de turiști străini - insuficienta susținere a activității meșterilor populari - accesul deficitar la unele obiective turistice din județ - lipsa unor tabere de vară organizate în județ - semnalizarea turistică neunificată - lipsa unui muzeu interactiv în domeniul extractiv - lipsa unor centre de informare turistică / culturale la intrările în județ - dezvoltarea insuficientă a nișei de turism de sănătate
Capitalul uman	
- ritmul de scădere al populației a fost mai puțin accentuat decât în alte județe - există o serie de localități care au înregistrat creșteri ale populației, mai ales în jurul municipiului Baia Mare - gradul de urbanizare al județului a crescut continuu în ultimii 100 de ani și depășește media națională - diversitate etnică și religioasă remarcabilă - migrația externă a adus și unele beneficii economice (remiteri de valută) și culturale	- declin demografic, determinat de migrația internă și externă accentuată și, mai recent, de sporul natural negativ - populația județului are o tendință tot mai accentuată de îmbătrânire și feminizare - populația județului are un nivel de instruire mai redus decât media regională și națională - migrația internă și externă antrenează mai ales persoane tinere, bine calificate, aflate în căutarea unor oportunități superioare de ocupare și venituri superioare
Sănătate și servicii sociale	
- dezvoltare fără precedent a sistemului privat de unități medicale - în județ funcționează 13 centre de permanență medicală și două unități	- reducerea cu peste 20% a numărului de paturi în spitale - rețeaua existentă de sănătate este distribuită neuniform în județ (de ex. deficitul de ambulatorii

medico-sociale - speranța de viață a populației este în creștere continuă - mortalitatea infantilă a atins valori minime istorice în mediul urban - intensificarea parteneriatelor dintre instituțiile publice și ONG-urile cu activități în domeniul serviciilor sociale	private în zona Maramureșului Istoric) - în puține localități rurale există laboratoare de analize și cabinete stomatologice - centrele de permanență medicală au o capacitate limitată și o dotare necorespunzătoare pentru a furniza servicii medicale de mai bună calitate - unitățile medicale de stat necesită încă investiții importante în reabilitarea și consolidarea clădirilor, mobilarea și dotarea acestora cu echipamente și aparatură medicală de ultimă generație etc. - sistemul sanitar din județ se confruntă cu un deficit acut de medici specialiști (de ex. neurochirurgie, psihiatria copilului și adolescentului), dar și de cadre medii - deficit de asistenți medicali comunitari și mediatori sanitari la nivelul comunităților române, precum și nevoia de formare continuă a acestora - morbiditatea populației județului este în creștere (locul I la nivel național la numărul de copii bolnavi de TBC) - mortalitatea infantilă rămâne ridicată în mediul rural, mai ales în comunitățile sărace - circa 25% din populația județului este expusă riscului de sărăcie - numărul de beneficiari de prestații sociale se menține ridicat - număr mic de SPAS-uri acreditate să furnizeze servicii sociale, precum și deficit de resurse umane, financiare, tehnice ale acestora - incidența ridicată a obezității în rândul copiilor și tinerilor - capacitatea insuficientă pentru găzduirea solicitanților de azil și a refugiaților - deficitul de centre și servicii sociale destinate vârstnicilor, copiilor proveniți din familii defavorizate și/sau cu dizabilități, cu nevoi educative speciale, tinerilor care părăsesc sistemul de protecție, tinerilor cu adicții, care săvârșesc fapte penale (de ex. trafic de țigări) și persoanelor cu afecțiuni psihice - eficiența redusă a consiliilor comunitare consultative
Educație	
- rețea diversificată de unități publice și private de învățământ, inclusiv pentru elevii cu cerințe educative speciale	- disparități cu privire la accesul la educație între mediul urban și rural, în acesta din urmă funcționând, în general, doar grădinițe și școli

- există mai multe licee de prestigiu, cu profil uman, real, tehnic, economic, de servicii, sportiv etc. - învățământul postliceal, mai ales cel sanitar - public și privat, s-a dezvoltat ca o alternativă la învățământul universitar - unitățile de învățământ din județ au clase cu predare în limba maghiară, germană și ucraineană - județul Maramureș se caracterizează printr-o continuă și remarcabilă prezență la olimpiadele școlare internaționale și naționale - au fost înființate 32 de centre de informare și documentare în unitățile de învățământ din județ - sunt autorizați 29 de furnizori de formare profesională continuă și 134 de programe	- gimnaziale - probleme cu acoperirea cheltuielilor de transport ale elevilor și cadrelor didactice care practică naveta - liceele cu profil tehnologic din județ au în general un grad de promovabilitate mai redus și nu asigură o pregătire practică temeinică a elevilor - învățământul profesional din județ a înregistrat un declin important al numărului de elevi - numărul studenților este în scădere, mai ales a celor în regim cu taxă - fenomenul de abandon școlar este mai pregnant la nivelul județului în comparație cu media națională și regională - numărul de cadre didactice a scăzut, însă peste 2.000 de suplinitori, pensionari și cadre asociate activează încă în sistem - infrastructura educațională de la nivelul județului este deficitară din perspectiva numărului și dotărilor laboratoarelor și atelierelor școlare, a terenurilor și sălilor de sport - există încă numeroase unități de învățământ fără autorizație sanitară și PSI - numărul de participanți care achită servicii de formare profesională este încă foarte redus - deficitul de locuri în internate pentru elevii care practică naveta - slaba dezvoltare a voluntariatului în rândul elevilor - insuficiența măsurilor de susținere a copiilor supradotați intelectual - lipsa centrelor de formare în domeniul meșteșugurilor tradiționale - oferta deficitară de școli profesionale și postliceale în anumite domenii (IT, turism, limbi străine)
Infrastructura de transport	
- poziție strategică de județ de graniță a României și Uniunii Europene - municipiul Baia Mare dispune de un drum de centură - la nivelul municipiului Baia Mare se află în curs de elaborare un Plan de Mobilitate Urbană Durabilă - Aeroportul Internațional Baia Mare face parte din rețeaua TEN-T globală - există mai multe aerodromuri publice și private, care deservește zboruri ultrașoare, preponderent de agrement	- poziție excentrică față de principalele coridoare de transport rutier și feroviar - nu dispune de căi rapide de transport rutier și feroviar care să îi asigure legătura cu granița de nord, de vest și cu principalele centre urbane din regiune și din țară - există o serie de drumuri naționale aflate în stare relativ proastă, care au beneficiat doar de lucrări de reparație și întreținere - centrele urbane din județ (Tăuții Măgherauș, Sighetu Marmăției și Borșa) se confruntă cu problemele generate de tranzitul greu

- Zona Metropolitană Baia Mare este printre puținele din țară care dispune de un sistem de transport metropolitan	- conectivitatea redusă cu Ucraina - podul existent la Sighetu Marmăției este subdimensionat - 30% dintre drumurile județene din Maramureș sunt nemodernizate, procent situat peste media națională și regională (situația este asemănătoare pentru drumurile comunale și cele agricole și forestiere) - circa 53% din rețeaua stradală din mediul urban este nemodernizată, mult peste media regională și națională - infrastructura pentru transport alternativ este deficitară (doar 11 km de piste de bicicletă, lipsa unor trotuare) - deficitul de locuri de parcare, gestiunea inefficientă a parcarilor existente și existența bateriilor de garaje improvizate în mediul urban - județul Maramureș dispune doar de linii de cale ferată simple, neelectrificate și într-un stadiu avansat de uzură - starea de degradare avansată a unor stații de cale ferată - închiderea liniei CF Vișeu-Borșa - numărul de pasageri care tranzitează aeroportul se menține foarte scăzut, la circa 20.000 pe an - nu există facilități de transport intermodal, nici pentru mărfuri, nici pentru pasageri
Echiparea teritoriului	
- capacitatea existentă de tratare a apei potabile depășește nivelul actual al consumului - apă potabilă distribuită consumatorilor este una corespunzătoare - a fost elaborat un Master Plan pentru Apă și Apă Uzată, care cuprinde nevoi de investiții ale tuturor UAT-urilor din județ - serviciile de telecomunicații oferite în județul Maramureș sunt de foarte bună calitate (inclusiv tehnologie 3G și 4G), ca și gradul de acoperire a acestora - numărul de utilizatori ai calculatorului și internetului se află în continuă creștere	- există mai multe comunități de peste 2.000 de locuitori echivalenți care nu dispun încă de sistem centralizat de alimentare cu apă - doar 50% dintre locuitorii județului au acces la sisteme centralizate de alimentare cu apă, 19% dintre gospodăriile nu dispun de alimentare cu apă de niciun tip - există sisteme de alimentare cu apă foarte vechi și uzate, instalații de clorinare uzate fizic și moral, echipamente inefficiente energetic etc. - numai 33% dintre locuitorii județului Maramureș au acces la rețeaua centralizată de canalizare - nu există decât stații de epurare a apelor uzate cu treaptă mecanică și biologică - au fost construite mai multe stații de epurare individuale ale UAT-urilor, care nu funcționează sau funcționează mult sub capacitatea proiectată - rețeaua de transport și distribuție a energiei electrice din județ este învechită și pe alocuri subdimensionată

	- centrele urbane din județ nu dispun de sistem de canalizație subterană a liniilor aeriene - doar o treime dintre UAT-urile din județ beneficiază de rețea de distribuție a gazelor naturale - există unele zone rurale "albe" în care nu există acces la internetul în bandă largă
Potențialul material și energetic	
- județul Maramureș dispune de resurse materiale bogate și diversificate, incluzând resurse ale subsolului, ale solului și de apă - județul are un potențial mediu-ridicat de producere a energiei regenerabile din surse solare, eoliene, de biomasă, agricolă și forestieră, microhidroenergetice - municipiul Baia Mare a aderat la Convenția Primarilor și a elaborat un Plan de Acțiune pentru Energie Durabilă - la nivelul Consiliului Județean Maramureș a fost înființată o Agenție de Management Energetic	- tradiția de cca. 2000 de ani în exploatarea și prelucrarea minereurilor a fost întreruptă în 2007 - valorificarea în mică măsură a potențialului energetic regenerabil în sectorul public - microhidrocentrale construite pe diferite cursuri de apă au produs dezechilibre ecologice
Mediul înconjurător și infrastructura de mediu	
- sursele de apă potabilă din județ au o calitate satisfăcătoare - calitatea aerului din județ a cunoscut o îmbunătățire remarcabilă în ultimii ani - județul Maramureș dispune de un fond forestier de peste 250.000 ha și un grad de împădurire de peste 40%, unul dintre cele mai ridicate din România - toate localitățile din județ dispun de operatori de salubritate, publici sau privați - depozitele neconforme de deșeuri și platformele rurale au fost închise - în județ sunt autorizați numeroși operatori economici care colectează și valorifică diferitele tipuri de deșeuri reciclabile - există un număr mare de instalații de brichetare a rumegușului de la numeroase unități de prelucrare a lemnului din județ - biodiversitate remarcabilă, prin prisma numărului de habitate naturale și specii de floră și faună sălbatică - în județ există un Parc Național, 35 de situri de importanță națională, 17 situri NATURA 2000 și 6 situri de importanță locală	- există corpuri de apă de suprafață cu o stare ecologică și/sau chimică proastă - apele de mină neepurate sau insuficient epurate din fostele perimetre miniere, - apele cu conținut ridicat de metale grele și chiar cianuri din iazurile de decantare neecologizate încă - în multe zone din județ, mai ales rurale, deșeurile sunt depozitate necontrolat pe malurile sau chiar în albia râurilor și în șanțuri, - apele uzate sunt evacuate direct în cursurile de apă - nerespectarea zonelor de protecție ale cursurilor și captărilor de apă - pădurile aflate în proprietate privată, mai ales cele de mici dimensiuni, nu sunt păzite și sunt foarte expuse riscului de defrișări ilegale, - peste 40% din terenurile agricole din județul Maramureș au o calitate foarte slabă - poluarea terenurilor cu metale grele, mai ales în fostele zone miniere - există zeci de situri contaminate și potențial contaminate, inclusiv în zone intens locuite - echipamentele de salubritate sunt învechite, lipsind mijloacele de transfer, stațiile de compostare, transfer, tratare mecano-biologică

	- cantitatea de deșeuri colectată și depozitată a scăzut cu 37% față de anul 2007 - lipsa unor linii profesionale de selectare a deșeurilor - dintre cele 59 de arii naturale protejate, doar 43 au administratori sau custozii desemnați - numărul de planuri de management al siturilor NATURA 2000 este foarte redus, iar infrastructura de vizitare a acestora deficitară - lipsa custozilor/administratorilor pentru unele situri NATURA 2000 din județ - localitățile din județ se confruntă cu deficitul de spații verzi și de petrecere a timpului liber în timpul verii, iar cele existente necesită lucrări de igienizare, reabilitare, modernizare și dotare
Capacitate administrativă și cooperare teritorială	
- la nivel județean există 5 structuri asociative de tip GAL, care beneficiază de fonduri europene pentru implementarea proiectelor cuprinse în strategii - cele mai multe UAT-uri din județ sunt membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară înființate pentru atragerea de fonduri europene și realizarea de investiții - ADI Zona Metropolitană Baia Mare a devenit tot mai activă în pregătirea și implementarea de proiecte pentru membrii săi - interes ridicat pentru accesarea fondurilor europene de către administrațiile publice locale - CJ Maramureș are o experiență îndelungată și bogată în domeniul cooperării teritoriale	- primăriile din județul Maramureș, cu precădere cele din mediul rural, se confruntă cu un deficit de personal specializat - resursele financiare de care dispun autoritățile locale din județ, mai ales cele din orașele mici și din mediul rural, sunt insuficient pentru realizarea de investiții și cofinanțarea proiectelor, adesea chiar și pentru cheltuielile curente - primăriile din județ, pun la dispoziție puține servicii online și facilități de plată a taxelor și impozitelor locale prin Internet - cea mai mare parte dintre UAT-urile județului nu dispun de documentații cadastrale actualizate, iar numărul de imobile înscrise în cartea funciară e redus - numărul de servicii publice online ale autorităților locale se menține redus și include mai ales plata online a taxelor și impozitelor - Insuficienta informare și conștientizare a partenerilor privați cu privire la oportunitățile de finanțare nerambursabilă - numărul de PPP înființate pentru atragerea de finanțări - lipsa informațiilor în format GIS privind structura infrastructurii tehnice - spațiile necorespunzătoare în care funcționează sediile unor GAL-uri
Cercetare-Dezvoltare-Inovare	
- tradiția județului în domeniul cercetării din domeniul pomiculturii, zootehniei, metalurgiei, protecției mediului;	- desființarea institutelor și stațiunilor de cercetare din județ; - subfinanțarea cronică a cercetării de la bugetul de

contractele de cercetare aplicativă dintre Centrul Universitar Nord și companii private de prestigiu	stat; - lipsa unor structuri de sprijin a activităților de CDI și de interfață între mediul academic și cel de afaceri; - transferul tehnologic redus.
Oportunități	Amenințări
Potențial și interes ridicat pentru agricultură bio	Concurența produselor agroalimentare din import, puternic subvenționate
Regim atractiv de subvenționare pentru creșterea animalelor (caprine, ovine, albine)	Activități turistice.
Subvenții agricole pentru zonele montane defavorizate și pentru cele defavorizate de condiții naturale specifice	Creșterea gradului de dependență a beneficiarilor de prestații sociale de transferurile de la bugetul local
Utilizarea fondurilor europene și guvernamentale destinate agriculturii și mediului rural	Polarizarea județului de către municipiul Cluj-Napoca
Diversificarea veniturilor populației în zonele rurale prin dezvoltarea activităților non-agricole	Nicio investiție majoră pentru infrastructura conectivă a județului în cadrul MPGTR
Promovarea turistică a zonelor rurale (tradiții)	Risc de preinfringement din partea Comisiei Europene la orizontul anului 2018 (din punct de vedere al rețelei de apă și canalizare)
Interes crescut pentru agroturism	Deversarea cianurilor din iazurile de decantare neecologizate, în cursurile de apă din zonă
Potențial ridicat și interes de formare a unor clustere inovative (prelucrarea lemnului și mobilă, echipamente și componente electrice, industria ușoară, industria alimentară și a băuturilor, construcții metalice și prelucrări mecanice)	Lipsa sau degradarea lucrărilor de stabilizare și de protecție împotriva inundațiilor și alunecărilor de teren
Înființarea de parcuri industriale și tehnologice	Lipsa obligației de amenajament silvic duce la riscul de defrișări ilegale
Implementarea unor măsuri de promovare a investițiilor și de suport pentru afaceri	Amplificarea schimbărilor climatice și manifestarea unor fenomene extreme
Elaborarea Planului de Mobilitate Urbană Durabilă	Poluarea solului și apelor subterane, datorită depozitării necontrolate și necorespunzătoare a deșeurilor
Construcția unui tunel în zona Munților Gutâi	Creșterea disparităților între mediul urban și rural
Traseul regional, compus inclusiv din drumuri județene din Maramureș, care va fi susținut cu prioritate pentru reabilitare la nivel regional în perioada 2014-2020	Depopularea continuă a zonelor rurale
Dezvoltarea facilităților de transport inter-modal	Creșterea fenomenului de sărăcie în zonele rurale
Valorificarea poziției de frontieră, favorabilă cooperării transfrontaliere	Accentuarea îmbătrânirii populației
Creșterea alocărilor de la bugetul de stat pentru	Marginalizarea fizică și întârzierea dezvoltării

investiții în infrastructura urbană și rurală (de ex. PNDL)	economice a zonelor izolate
Disponibilitatea fondurilor europene pentru autorități publice locale și mediul privat	Amplificarea fenomenului migrației externe și interne
Candidatura municipiului Baia Mare la statutul de Capitală Culturală Europeană în 2021	Creșterea abandonului școlar
Continuarea dezvoltării de parteneriate și proiecte teritoriale europene	Distribuția inegală a infrastructurii medicale
	Cadrul legislativ prea complex, necorelat, volatil, birocrăția excesivă de la nivelul administrației centrale

4. Strategia de Dezvoltare a județului Maramureș pentru perioada 2014-2020

4.1. Contextul strategic și de programare la nivel european, național și regional

4.1.1 Politici și documente strategice relevante de la nivel european

În elaborarea strategiei de dezvoltare a județului Maramureș au fost luate în considerare principalele documente programatice și strategii existente la nivel european, național și regional, asigurându-se corelarea obiectivelor, priorităților și măsurilor stabilite la nivel județean cu cele de la nivelele superioare.

De la nivel european s-a ținut cont, în primul rând de prioritățile stabilite în **Strategia Europa 2020**, precum și de țintele propuse în cadrul acesteia, ținte asumate și de România în cadrul **Programului Național de Reformă**.

Obiectivul general al Strategiei Europa 2020 este transformarea UE într-o economie inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, pentru a oferi un nivel ridicat al ocupării forței de muncă, al productivității și pentru a asigura coeziunea economică, socială și teritorială.

Cele trei priorități stabilite în cadrul acestei strategii sunt:

1. *Creștere inteligentă* – dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare (cercetarea și dezvoltarea tehnologică combinată cu utilizarea eficientă a resurselor existente conduc la creșterea productivității);
2. *Creștere durabilă* – promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive poate conduce pe de-o parte la furnizarea de „bunuri publice” societății (cum ar fi conservarea habitatelor, biodiversitatea și menținerea patrimoniului rural), ce pot conduce în arealele vizate la crearea de noi locuri de muncă prin extensivizarea agriculturii și aprovizionarea piețelor locale;
3. *Creștere favorabilă incluziunii sociale* – promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială prin deblocarea potențialului economic al zonelor rurale, dezvoltarea piețelor și locurilor de muncă la nivel local, prin furnizarea de asistență în vederea restructurării agriculturii și sprijinirea veniturilor agricultorilor în vederea menținerii unei agriculturi sustenabile în întreaga Europă.

Țintele Strategiei Europa 2020, așa cum au fost stabilite la nivelul UE, respectiv ce și-a asumat România prin Programul Național de Reformă, sunt enumerate în continuare:

- rata de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani de 75% (70% pentru România);
- nivelul investițiilor în cercetare și dezvoltare de 3% din PIB-ul Uniunii Europene (2% pentru România);
- obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice:
 - emisiile de gaze cu efect de seră cu 20% sub nivelul înregistrat în 1900 (20% pentru România)
 - 20% din energia produsă să provină din surse regenerabile (24% pentru România)
 - creșterea cu 20% a eficienței energetice (19% pentru România)
- rata de părăsire timpurie a școlii sub 10% (11,3% pentru România)
- ponderea tinerilor cu vârsta între 30-34 ani, absolvenți ai unei forme de învățământ terțiar, de cel puțin 40% (26,7% pentru România)
- scăderea numărului de persoane expuse sărăciei cu 20 de milioane (580.000 pentru România).

Un alt element important a fost asigurarea legăturii între obiectivele strategice de la nivel județean cu cele 11 obiective tematice, stabilite în cadrul politicii de coeziune a UE pentru perioada 2014-2020:

1. Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și a inovării;
2. Îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicării, a utilizării și a calității acestora;
3. Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii;
4. Sprijinirea tranziției spre o economie cu emisii scăzute de carbon în toate sectoarele;
5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor;
6. Protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor;
7. Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor în rețelele cheie;
8. Promovare ocupării și sprijinirea mobilității forței de muncă;
9. Investiții în competențe, educație și învățare continuă;
10. Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei;
11. Îmbunătățirea capacității instituționale și a eficienței în administrația publică.

De asemenea, au fost luate în considerare regulamentele și diversele strategii sectoriale existente la nivel european:

- Cooperare teritorială: Strategia UE pentru Regiunea Dunării, Programul Transnațional Dunărea 2014-2020;

- Dezvoltare teritorială și urban/rural: Cadrul strategic pentru Amenajarea Teritoriului Uniunii Europene, Perspectiva Europeană de Dezvoltare Spațială (Potsdam, 1999), Declarația de la Toledo 2010, Agenda Teritorială 2020, Carta de la Leipzig privind Orașele Europene Durabile (2007), Politica de dezvoltare rurală pentru perioada 2014-2020, Ghid de Observare a Patrimoniului Rural (CEMAT, Lubliana, 2003);
- Transporturi și comunicații: Inițiativa Conectarea Europei, CARTE ALBĂ - Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor, Inițiativa „O agendă digitală pentru Europa”;
- Energie, mediu și schimbări climatice: Inițiativa „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”, Politica UE în domeniul energiei pentru perioada până în 2020, Foaie de parcurs către o Europă eficientă din punct de vedere energetic, Energie 2020: O strategie pentru energie competitivă, sustenabilă și sigură, Politica UE în domeniu schimbărilor climatice;
- Economie și antreprenoriat: Inițiativa „O politică industrială adaptată erei globalizării”, Small Business Act, Europa creativă, Politica UE în domeniul turismului, Politica agricolă comună pentru 2014-2020, Politica comună în domeniul pescuitului;
- Cercetare-inovare: Inițiativa „O Uniune a inovării”, Programul Orizont 2020, Consolidarea și concentrarea cooperării internaționale a UE în domeniul cercetării și al inovării: o abordare strategică;
- Social: Inițiativa „O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă”, Inițiativa „Platforma europeană de combatere a sărăciei”, Programul pentru schimbări sociale și inovare socială; Inițiativa „Tineretul în mișcare”;
- Bună guvernare: Carta Albă privind guvernarea pe mai multe niveluri.

4.1.2 Politici și documente strategice relevante de la nivel național

La nivel național principalele documente strategice avute în vedere au fost **Programul Național de Reformă** și **Acordul de Parteneriat** negociat cu Comisia Europeană, document care a stat la baza stabilirii priorităților la nivel național și ghidează alocarea fondurilor naționale și europene pe aceste priorități, prin intermediul programelor operaționale. Programul Național de Reformă 2015 prezintă principalele reforme și priorități de dezvoltare economică pe termen scurt și mediu pentru România în conformitate cu recomandările specifice de țară și obiectivele asumate în cadrul Strategiei Europa 2020 în următoarele domenii: consolidarea politicii fiscal-bugetare, administrație publică, îmbunătățirea mediului de afaceri, ocuparea forței de muncă, cercetare-dezvoltare-inovare, mediu și schimbări climatice, surse regenerabile de energie, eficiență energetică, educație și incluziune socială. În cadrul Acordului de parteneriat au fost identificate obiectivele și prioritățile de dezvoltare ale României, care să asigure răspunsul la următoarele provocări: competitivitate și dezvoltare locală, oameni și societate, infrastructură, resurse, administrație și guvernare.

S-a asigurat corelarea obiectivelor și priorităților județene cu cele stabilite la nivel național în cadrul programelor operaționale, precum și cu obiectivele stabilite în cadrul strategiilor sectoriale elaborate de România (în conformitate cu condiționalitățile ex-ante):

- Cooperare teritorială: Programul de cooperare transfrontalieră ENI Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2014-2020, Programul de cooperare transfrontalieră ENI România-Ucraina 2014-2020;
- Dezvoltare teritorială și urban/rural: Strategia pentru Dezvoltare Teritorială a României. România policentrică 2035, Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României pentru orizontul de timp 2020, respectiv 2030, Planul de Amenajare a Teritoriului Național, Programul Operațional Regional 2014-2020, Studii elaborate de Banca Mondială ("Consolidarea capacității de planificare teritorială, precondiție pentru dezvoltarea urbană"⁴⁶⁴, "Orașe Competitive – Remodelarea economiei geografice a României"⁴⁶⁵, "Identificarea modelelor de selecție a proiectelor pentru POR 2014-2020", "Criterii de prioritizare îmbunătățite pentru proiectele PNDL"), Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020, Programul Național de Dezvoltare Locală;
- Transporturi și comunicații: Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020, Master Planul General de Transport al României, Strategia de transport intermodal în România 2020, Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România;
- Energie, mediu și schimbări climatice: Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020, Strategia Energetică a României 2007-2020, Strategia Națională privind Schimbările Climatice 2013-2020, Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor 2014-2020, Planul Național privind Managementul Deșeurilor;
- Economie și antreprenariat: Programul Operațional Competitivitate 2014-2020, Strategia Națională pentru Competitivitate 2015-2020, Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007-2026, Strategia Națională de Dezvoltare a Ecoturismului în România, Strategia sectorială în domeniul culturii și patrimoniului național pentru perioada 2014-2020, Strategia pentru Dezvoltarea Sectorului Agro-Alimentar pe termen mediu și lung (orizontul 2020-2030), Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime 2014-2020, Planul Strategic Național Multianual privind Acvacultura, Strategia Națională pentru Învățarea pe tot Parcursul Vieții, Strategia Națională pentru Ocupare în perspectiva 2020;
- Cercetare-inovare: Strategia Națională pentru Cercetare, Dezvoltare Tehnologică și Inovare 2014-2020;
- Social: Strategia pentru Sănătate 2014-2020, Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2014-2020, Strategia pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii, Strategia Națională de Reducere a Sărăciei 2014-2020, Studiul „Diagnosticul și

⁴⁶⁴ http://www.sdtr.ro/51/resurse_documentare

⁴⁶⁵ <http://documents.worldbank.org/curated/en/2013/12/19193743/romania-competitive-cities-reshaping-economic-geography-romania-vol-1-2>

recomandări de politică pentru sprijinirea incluziunii romilor în România”, Programul Operațional Capital Uman 2014-2020, Strategia Națională în domeniul politicii de tineret 2015-2020, Strategia Națională pentru sport 2014-2028;

- Bună guvernantă: Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020, Strategia pentru consolidarea administrației publice 2014-2020.

4.1.3 Politici și documente strategice relevante de la nivel regional, județean și local

De la nivel regional s-au avut în vedere prioritățile stabilite în **Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Vest pentru perioada 2014-2020**: Creșterea competitivității economice a regiunii și stimularea cercetării și inovării; Creșterea accesibilității regiunii, a mobilității locuitorilor, mărfurilor și informațiilor; Creșterea calității vieții locuitorilor din regiune și Protecția mediului natural și antropic, utilizarea resurselor și reducerea emisiilor poluante.

Nu în ultimul rând, au fost analizate documentele sectoriale existente la nivelul județului: Strategia de destinație turistică a regiunii Carpatice și Studiul de Marketing și Promovare a regiunii Carpatice, Master Planul pentru ”Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor în județul Maramureș”, Master Planul pentru ”Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Maramureș”, Planul Strategic al ISJ Maramureș pentru perioada 2015-2017, Obiectivele Direcției Județene pentru Cultură Maramureș pentru perioada 2014-2020, Strategia DGASPC Maramureș pentru perioada 2015-2020, Planul de Amenajare al Teritoriului Județean Maramureș, Priorități de acțiune ale APM Maramureș pentru dezvoltarea județului, Strategia de Dezvoltare a Rețelei ”Natura 2000 Maramureș” pentru perioada 2016-2020, Planul Județean de Acțiune în Domeniul Energiei 2011-2020 – Județul Maramureș, Planul Județean de Acțiune în Domeniul Inovării al județului Maramureș/Planul de Acțiune al Județului Maramureș pentru sprijinirea companiilor inovative și a creării de locuri de muncă în domenii inovative, precum și strategiile elaborate la nivelul GAL-urilor din județ (Maramureș Vest, Asociația Microregională Mara Natur, Mara-Gutâi, Someș-Chioar, Munții Maramureșului) și a celor existente la nivelul zonei metropolitane Baia Mare și a celorlalte UAT-uri.

Detalii legate de obiectivele și prioritățile stabilite în cadrul fiecărei strategii avute în vedere sunt prezentate în Anexa 1.

4.2. Viziunea de dezvoltare a județului Maramureș pentru anul 2035

Viziunea de dezvoltare a județului Maramureș s-a determinat pe baza a peste 50 de chestionare care au fost aplicate participanților la grupuri de lucru, în care aceștia au fost solicitați să descrie județul, punctele tari și slabe ale acestuia în câteva cuvinte cheie, să menționeze care sunt principalele obiective turistice și aspirațiile lor cu privire la județ și

cetățeni într-un orizont de 20 de ani. Plecând de la acestea, a fost formulată următoarea viziune de dezvoltare a județului Maramureș pentru un orizont de timp mai îndelungat (2035):

LA ORIZONTUL ANULUI 2035, JUDEȚUL MARAMUREȘ VA FI O COMUNITATE DURABILĂ, UȘOR ACCESIBILĂ ȘI CONECTATĂ LA REȚELELE MAJORE DE COMUNICAȚII DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST, O DESTINAȚIE TURISTICĂ ȘI DE AFACERI DE IMPORTANȚĂ EUROPEANĂ, CU SERVICII PUBLICE DE CALITATE ȘI O ADMINISTRAȚIE PROACTIVĂ, ORIENTATĂ CĂTRE CETĂȚEAN.

La finalul acestui interval de timp, județul Maramureș se va caracteriza prin:

1. Accesibilitate facilă pentru cetățeni, turiști și oameni de afaceri, un județ cu legături interne de transport rapide, sigure și sustenabile, conectată la principalele fluxuri de persoane, mărfuri și informații din Europa Centrală și de Est;
2. Acces nediscriminatoriu al populației la servicii publice de calitate, de la apă, canalizare, energie, telecomunicații, până la educație, sănătate, asistență socială, siguranță publică, cultură și agrement, dar și la spații publice atractive, care să contribuie la reducerea fenomenului migrației interne și externe;
3. O destinație turistică de importanță europeană și un brand național al României, care să valorifice autenticitatea arhitecturii, cultura lemnului, arta populară, folclorul, meșteșugurile și tradițiile locale bine conservate, gastronomia, muzeele, producția culturală contemporană, dar și unicitatea peisajelor, diversitatea resurselor naturale sau moștenirea istorică a județului;
4. Un județ verde, cu un mediu curat, spații verzi, oportunități atractive de petrecere a timpului liber și de practicare a sporturilor, capabil să conserve natura, peisajele, flora și fauna generoasă de care se bucură, atractiv pentru locuire, turism și agricultură ecologică;
5. Un mediu de afaceri dinamic, caracterizat prin atractivitatea pentru investiții străine, antreprenoriat local și inovație, dar și prin colaborarea permanentă cu autoritățile locale și mediul universitar, capabil să genereze locuri de muncă bine plătite și bunăstare pentru cetățeni;
6. O comunitate de oameni educați, inventivi, încrezători, ospitalieri, toleranți, harnici, onești, deschiși către nou și spiritualitate, dar și cu respect pentru tradiții și istorie, și implicați în viața publică;
7. O administrație publică proactivă, eficientă și interesată permanent de reducerea birocrăției, de apropierea serviciilor sale de cetățean și de mediul de afaceri, precum și de implicarea acestora în luarea deciziilor strategice de dezvoltare ale județului.

4.3. Obiective strategice. Priorități. Măsurile 2014-2020

Pornind de la disfuncțiile și oportunitățile de dezvoltare sectoriale identificate la nivelul teritoriului în capitolul de analiză diagnostic și analiza SWOT, precum și pe baza discuțiilor din cadrul grupurilor de lucru, au fost identificate și definite obiective strategice care au în vedere evitarea materializării amenințărilor, atât prin eliminarea punctelor slabe, cât și prin valorificarea punctelor tari și a oportunităților.

După identificarea obiectivelor strategice au fost definite prioritățile și măsurile vizate de strategia de dezvoltare a județului. În cadrul acestui proces s-a avut în vedere atât integrarea orizontală, ținându-se cont de alte strategii existente la nivel județean/local, cât și integrarea verticală, asigurându-se corelarea cu strategiile de la nivelele teritoriale superioare (european, național, regional), așa cum au fost prezentate în subcapitolul anterior.

La nivelul județului Maramureș au fost definite patru obiective strategice:

- **Obiectivul Strategic 1.** Creșterea conectivității și atractivității județului Maramureș pentru investitori, care să realizeze activități inovative și cu valoare adăugată ridicată și pentru turiști (va contribui la realizarea punctelor 1, 3 și 5 din viziune)
- **Obiectivul Strategic 2.** Creșterea atractivității județului Maramureș pentru locuitori și asigurarea unei dezvoltări integrate și echilibrate a teritoriului (va contribui la realizarea punctelor 2 și 6 din viziune)
- **Obiectivul Strategic 3.** Asigurarea bunei guvernante și întărirea relațiilor de cooperare teritorială ale județului Maramureș (va contribui la realizarea punctului 4 din viziune)
- **Obiectivul Strategic 4.** Asigurarea unui management adecvat al resurselor naturale și a riscurilor naturale și antropice în județul Maramureș (va contribui la realizarea punctului 7 din viziune)

În continuare este prezentată corelarea între obiectivele strategice și problemele cu potențialul, identificate în capitolul de analiză a situației existente și a analizei SWOT, precum și legătura cu obiectivele tematice stabilite în cadrul politicii de coeziune a UE pentru perioada 2014-2020 și țintele stabilite în cadrul Strategiei Europa 2020:

Obiectivul Strategic 1. Creșterea conectivității și atractivității județului Maramureș pentru investitori care să realizeze activități inovative și cu valoare adăugată ridicată și pentru turiști

Justificare:

Deși are o poziție geografică favorabilă, fiind situat la granița cu Ucraina și la o distanță foarte redusă de granița de vest a României, județul Maramureș este unul dintre cele mai izolate din România, neavând acces la rețeaua TEN-T rutieră. De asemenea, accesul la granița cu Ucraina este unul deficitar, fiind agravat de numărul mic de puncte de trecere a frontierei, subdimensionarea singurului pod rutier peste Tisa și de suspendarea traficului feroviar

transfrontalier. Rețeaua feroviară care străbate județul este puțin densă și foarte uzată, conducând la viteza comercială scăzută a trenurilor și la reducerea semnificativă a traficului de mărfuri și pasageri. De asemenea, mobilitatea în interiorul județului este îngreunată de condițiile geografice și de lipsa unor drumuri expres, care conduc la izolarea zonei Maramureșului Istoric de restul regiunii. Investițiile în Aeroportul Internațional Baia Mare trebuie - la rândul lor - continuate, pentru a-și putea atinge potențialul real de dezvoltare, atât pentru traficul de pasageri, cât și pentru cel cargo.

Toate acestea au afectat atractivitatea județului pentru investiții și locuitori, județul fiind unul dintre cele mai afectate de fenomenul migrației externe. De asemenea, disparitățile socio-economice dintre zona Baia Mare, mai ușor accesibilă dinspre granița de vest și care concentrează aglomerările economice și infrastructura de servicii publice de interes general, și celelalte zone ale județului (Maramureșul Istoric, Țara Codrului, Țara Lăpușului) tind să se adâncească, fiind principala cauză a problemelor de accesibilitate. Mare parte dintre drumurile județene și cele comunale sunt în continuare nemodernizate, ceea ce afectează negativ ritmul de dezvoltare al comunităților rurale din județ, mai ales a celor situate la distanțe mari de principalele centre urbane. De asemenea, orașele mici din județ au încă o infrastructură de transport tipic rurală, cu multe străzi de pământ și pietruite, cu trotuare lipsă sau nereabilitate, cu intersecții necorespunzătoare, fără variante ocolitoare pentru traficul greu etc. Alternativele pentru transportul nemotorizat sunt limitate, în lipsa traseelor integrate și sigure pentru bicicliști, iar cel intermodal resimte lipsa unui terminal modern de pasageri în Baia Mare, care să asigure integrarea transportului județean, regional și internațional cu cel local. Investițiile în mobilitate sunt vitale pentru centrele urbane ale județului, în condițiile creșterii continue a parcului auto și a presiunii asupra mediului înconjurător și siguranței la adresa participanților la trafic.

Pe lângă problemele legate de accesibilitate, performanța mai scăzută a județului în atragerea de investiții, prin raportare la alte județe din Transilvania de Nord (de ex. Cluj sau Bihor), poate fi pusă pe seama lipsei infrastructurii de afaceri, în condițiile în care Maramureșul nu dispune de niciun parc industrial, logistic, incubator sau accelerator de afaceri. Într-o situație similară se află și micii producători agricoli din județ, care întâmpină dificultăți în valorificarea produselor obținute la prețuri acceptabile, în lipsa unor lanțuri integrate de furnizare, cu componentă de producție, colectare, depozitare, condiționare, procesare, marketing și comercializare. De asemenea, declinul învățământului tehnic și profesional în favoarea celui teoretic și slaba pregătire practică a absolvenților, concomitent cu migrația externă masivă, ridică probleme cu privire la asigurarea necesarului de forță de muncă tânără calificată pe termen mediu și lung.

Activitățile de CDI din județ au cunoscut un declin pronunțat după 1990, pe fondul subfinanțării acestora de la bugetul de stat, dar și a dispariției unor beneficiari, de ex. din industria minieră, astfel încât aceasta e concentrată astăzi în universități și departamente ale

companiilor private. Ponderea întreprinderilor inovative se menține însă scăzută, în lipsa structurilor de interfață și transfer tehnologic între entitățile de CDI și companiile private și a lipsei unei culturi a inovării. Relansarea acestora e vitală, mai ales în contextul în care în județ există aglomerări industriale cu potențial de specializare inteligentă (industria lemnului și mobilei, a echipamentelor electrice, a construcțiilor metalice și prelucrării metalelor etc.)

Agricultura județului este încă una preponderent de subzistență, orientată către autoconsum și realizată cu mijloace rudimentare, pe parcele foarte mici de teren. Totuși, anumite nișe de piață au reușit să se dezvolte organic, precum agricultura ecologică și produsele tradiționale atestate, pentru care județul Maramureș ocupă locul II la nivel național. Fermierii din județ necesită în continuare sprijin pentru realizarea de investiții în ferme, orientarea către culturi cu valoare adăugată ridicată, relansarea zootehniei, servicii de consultanță, etc. O necesitate pentru mediul rural este și diversificarea activităților economice, prin sprijinirea IMM-urilor din industrie, servicii și turism, mai ales în contextul în care rata antreprenoriatului este una foarte redusă.

În ceea ce privește turismul, potențialul județului este unul deosebit, prin prisma resurselor naturale și antropice deosebite. Cu toate acestea, ponderea acestui sector în PIB rămâne una foarte redusă, din diferite motive, plecând de la oferta insuficientă de evenimente culturale de amploare, promovarea inefficientă a acestora în lipsa unui brand județean, problemele de accesibilitate, infrastructura deficitară de agrement, valorificarea redusă a unor resurse naturale etc. Infrastructura și oferta culturală a județului este încă deficitară, mai ales în orașele mici și în mediul urban, și va trebui să beneficieze de sprijin substanțial, mai ales în contextul candidaturii municipiului Baia Mare la statutul de Capitală Europeană a Culturii în anul 2021. De asemenea patrimoniul construit, extrem de bogat și de diversificat al județului (biserici de lemn, ansambluri urbane, situri arheologice, castele, etc.), mai ales cel din proprietatea privată, se degradează continuu și necesită lucrări urgente de restaurare. Nu în ultimul rând, infrastructura sportivă a județului este una deficitară, mai ales din perspectiva bazelor sportive multifuncționale, stadioanelor și bazinelor de înot, care nu sunt în prezent suficient de atractive pentru locuitori și turiști.

În sfera energiei regenerabile, județul Maramureș are resurse însemnate, care sunt doar parțial utilizate, unele cu impact discutabil asupra mediului înconjurător (de ex. microhidrocentralele). Cu toate acestea, puține clădiri publice și rezidențiale valorifică resursele de energie fotovoltaică din zonă, ceea ce conduce la costuri ridicate cu asigurarea necesarului de energie. În mod similar, resursele materiale din județ - a căror exploatare are o tradiție de peste 2.000 de ani - sunt astăzi aproape complet neexploatate din cauza constrângerilor de mediu și de eficiență economică.

În cadrul acestui obiectiv au fost identificate patru priorități, care răspund următoarelor obiective tematice de la nivel european:

Prioritate	Obiectiv tematic
P1.1. Asigurarea accesibilității județului Maramureș și a mobilității persoanelor și mărfurilor	OT2 Îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicării, a utilizării și a calității acestora OT7 Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor în rețelele cheie
P1.2. Creșterea oportunităților de ocupare de la nivelul județului Maramureș în vederea utilizării eficiente a resurselor existente și reducerii migrației forței de muncă	OT1 Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și a inovării OT3 Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii
P1.3. Valorificarea și promovarea resurselor naturale și culturale diversificate ale județului Maramureș în vederea creșterii numărului de turiști și a duratei sejurului	OT3 Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii
P1.4. Creșterea gradului de valorificare a resurselor materiale și energetice ale județului	OT4 Sprijinirea tranziției spre o economie cu emisii scăzute de carbon în toate sectoarele OT6 Protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor

Obiectivul strategic va contribui la atingerea următoarelor ținte din Strategia Europa 2020: *creșterea ratei de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani, creșterea nivelului investițiilor în cercetare și dezvoltare din PIB și obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice*. Indicatorii de impact care vor fi urmăriți în implementarea strategiei pentru OS1 sunt: Creșterea PIB/locuitor al județului, Reducerea timpului de deplasare în zonele de interes, Reducerea nivelului de poluare cauzat de transport, Creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, Creșterea nivelului de salarizare, Creșterea ponderii consumului de energii regenerabile în total consum de energie și Scăderea consumului de energie primară.

Obiectivul Strategic 2. Creșterea atractivității județului Maramureș pentru locuitori și asigurarea unei dezvoltări integrate și echilibrate a teritoriului

Justificare:

Județul Maramureș s-a confruntat cu un fenomen de migrație externă foarte accentuat în ultimele două decenii care are la bază, pe lângă componenta legată de oportunitățile de ocupare și de câștiguri salariale, și aspectele legate de atractivitatea județului pentru locuitori, de exemplu din perspectiva calității deficitare a serviciilor de interes general la care aceștia au acces.

Astfel, deși unele spitale din județ au fost aliniate la standardele europene, speranța de viață a populației rămâne inferioară mediei regionale și naționale, în primul rând din cauza accesului deficitar la servicii medicale complexe în mediul rural, a dotării necorespunzătoare a unităților medicale din rețeaua de stat și mai ales a deficitului de medici din majoritatea orașelor mici și comunelor, care preferă să rămână în marile centre universitare sau spitale, ori să emigreze în străinătate. Sectorul de servicii medicale private, deși în creștere, nu a reușit să acopere integral deficiențele din cel public, care s-a restructurat treptat.

Efectele migrației externe și ale modificărilor structurale din economia județului sunt unele complexe și se reflectă în problemele sociale complexe cu care se confruntă mulți dintre locuitori. Astfel, în județ există un număr tot mai mare de persoane vârstnice singure, cu probleme de sănătate, copii ai căror părinți lucrează în străinătate sau care abandonează școala, familii monoparentale, persoane fără locuință sau sursă de venit, persoane cu dizabilități, familii române excluse social de la educație, ocupare sau sănătate etc. Aceste persoane sunt dependente de diferite beneficii și prestații sociale, în condițiile în care nu s-a reușit încă incluziunea lor socială corespunzătoare. Sectorul public rămâne principalul furnizor de servicii publice, dar se confruntă cu un deficit de resurse umane și cu insuficiența infrastructurii, care nu pot fi compensate de eforturilor asociațiilor și fundațiilor din domeniu.

Un alt fenomen care este prezent la nivel județean este cel de concentrare a persoanelor provenind din grupuri defavorizate în anumite cartiere/sate ale orașelor și comunelor, ceea ce a condus la apariția de comunități marginalizate, cu probleme complexe de locuire, ocupare, acces la utilități, educație, sănătate, servicii sociale etc. și care necesită măsuri integrate urgente, realizate cu sprijinul mediului ONG, dar și al reprezentanților respectivelor comunități.

În sfera educațională, principalele probleme sunt legate de starea deficitară a infrastructurii, existând încă multe unități de învățământ fără autorizație sanitară din diferite motive legate de starea clădirilor, eficiența energetică a acestora, starea mobilierului, a grupurilor sanitare, a sălilor și terenurilor de sport, a circuitelor din bucătării, conectarea la utilități etc. Dacă la acestea mai adăugăm și restructurarea continuă a rețelei de unități de învățământ din cauza scăderii drastice a natalității, ajungem la concluzia că accesul la infrastructura educațională de calitate este încă dificil, mai ales în mediul rural. Abandonul școlar este un alt fenomen

Îngrijorător la nivelul județului, mai ales în rândul grupurilor defavorizate, precum romii sau familiile fără venituri. Pe termen mediu și lung, aceasta va conduce la accentuarea marginalizării unor comunități deja defavorizate, a șomajului în rândul tinerilor etc. De asemenea, interesul tot mai scăzut al absolvenților de gimnaziu pentru studiile tehnice și profesionale, în favoarea liceelor tehnologice cu promovabilitate redusă la examenul de Bacalaureat, creează probleme legate de asigurarea necesarului de forță de muncă tânără cu studii medii.

Deși investițiile în infrastructura tehnico-edilărită au atins un maxim istoric în perioada de programare 2007-2013, peste jumătate dintre locuințele din județ nu sunt încă conectate la sisteme publice de alimentare cu apă, canalizare sau gaze naturale, mulți proprietari improvizând sisteme proprii de utilități, cu riscuri ridicate pentru sănătate și mediu. Cele mai multe probleme se înregistrează în zona Maramureșului Istoric, încă lipsită de o conductă de alimentare cu gaze naturale, context în care majoritatea locuințelor din mediul rural continuă să se încălzească cu sobe pe bază de combustibil solid, generând poluarea aerului. O problemă majoră cu care se confruntă centrele urbane din județ, mai ales municipiul Baia Mare, este lipsa unui sistem de canalizații subterane pentru cablurile aeriene, agățate între stâlpi sau pe fațade, care prezintă un risc major de întrerupere a furnizării, afectare a participanților la trafic și influențează negativ aspectul așezărilor.

În prezent, peste jumătate dintre locuințele din județ nu sunt reabilite termic, ceea ce conduce la o risipă de energie, în mare parte din surse convenționale, cu implicații economice și de mediu majore. Într-o situație similară se află și clădirile publice, toate acestea afectând peisajul urban, în condițiile în care majoritatea clădirilor au fațade degradate. Ponderea clădirilor publice și rezidențiale care folosesc resurse de energie regenerabilă este nesemnificativă în prezent.

În cadrul acestui obiectiv a fost identificată o prioritate, care răspunde următoarelor obiective tematice de la nivel european:

Prioritate	Obiectiv tematic
P2.1. Îmbunătățirea calității vieții tuturor locuitorilor județului prin susținerea polilor de dezvoltare urbană și rurală să ofere servicii publice de calitate	OT6 Protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor OT9 Investiții în competențe, educație și învățare continuă OT10 Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei

Obiectivul strategic va contribui la atingerea următoarelor ținte din Strategia Europa 2020: *obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice, scăderea ratei de părăsire timpurie a școlii, creșterea ponderii tinerilor cu vârsta între 30-34 ani, absolvenți ai unei forme de învățământ terțiar și scăderea numărului de persoane expuse sărăciei*. Indicatorii de impact care vor fi urmăriți în implementarea strategiei pentru OS2 sunt: Scăderea consumului de energie primară, Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, Reducerea numărului de persoane sărace, Reducerea ratei abandonului școlar, Reducerea migrației și Creșterea ponderii populației tinere în total populație (în zonele rurale).

Obiectivul Strategic 3. Asigurarea bunei guvernante și întărirea relațiilor de cooperare teritorială ale județului Maramureș

Justificare:

Sectorul administrației publice locale a înregistrat progrese remarcabile, mai ales după aderarea la Uniunea Europeană, concretizate în apariția structurilor asociative de tip ADI sau GAL, care au permis planificarea în comun a investițiilor și atragerea de finanțări de sute de milioane de Euro, în funcționalizarea Zonei Metropolitane Baia Mare și a sistemului de transport public metropolitan, precum și succesul în absorbția fondurilor europene, devenite principalul vector în realizarea de investiții publice.

Cu toate acestea, administrațiile din județ se confruntă cu probleme devenite deja cronice, legate mai ales de lipsa documentațiilor de cadastru și carte funciară, de expirarea planurilor urbanistice generale și a regulamentelor locale de urbanism, de veniturile proprii reduse și de dependența financiară de cotele defalcate din TVA, de deficitul de personal specializat cu competențe cheie, precum și de numărul redus de informații și servicii online puse la dispoziția cetățenilor și a mediului de afaceri. Dialogul cu aceștia din urmă rămâne încă deficitar în ceea ce privește procesul decizional participativ, ca și cooperarea transfrontalieră și transnațională.

În cadrul acestui obiectiv au fost identificate două priorități, care răspund următoarelor obiective tematice de la nivel european:

Prioritate	Obiectiv tematic
P3.1. Îmbunătățirea capacității administrative a APL-urilor din județ în vederea asigurării unei dezvoltări integrate a județului	OT11 Îmbunătățirea capacității instituționale și a eficienței în administrația publică
P3.2. Creșterea gradului de cooperare națională, transfrontalieră și transnațională a autorităților publice din județ	OT2 Îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicării, a utilizării și a calității acestora;

	OT3 Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii; OT6 Protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor; OT7 Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor în rețelele cheie; OT8 Promovarea ocupării și sprijinirea mobilității forței de muncă.

Obiectivul strategic va contribui la atingerea următoarelor ținte din Strategia Europa 2020: *creșterea ratei de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani și obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice*. Indicatorii de impact care vor fi urmăriți în implementarea strategiei pentru OS3 sunt: Creșterea gradului de cooperare cu partenerii sociali/privați și Creșterea gradului de satisfacție privind spațiile și serviciile publice oferite (sondaje de opinie în rândul populației).

Obiectivul Strategic 4. Asigurarea unui management adecvat al resurselor naturale și a riscurilor naturale și antropice în județul Maramureș

Justificare:

În județul Maramureș există o multitudine de habitate naturale, precum și o faună și o floră extrem de bogată, conservată în diferite zone de protecție de interes național și comunitar. Din păcate, la adresa biodiversității din județ se manifestă o serie de presiuni naturale, legate de schimbările climatice, dar și antropice (de ex. construcția de microhidrocentrale, exploatarea lemnului etc.), situație agravată de lipsa planurilor de management pentru unele dintre situri.

În altă ordine de idei, deși are una dintre cele mai extinse suprafețe împădurite din țară, județul Maramureș este și printre cele mai afectate de fenomenul defrișărilor ilegale, în condițiile în care multe păduri private sunt nepăzite și fără amenajament silvic. Mai mult, există localități, zone industriale și căi de comunicații lipsite de perdele de protecție. În altă ordine de idei, majoritatea centrelor urbane din județ se confruntă cu un deficit de spații verzi, iar o parte dintre zonele verzi existente sunt nemodernizate sau chiar neigienizate.

Colectarea selectivă și valorificarea deșeurilor se află încă într-un stadiu incipient în județul Maramureș, în condițiile în care în sistemul de management integrat al deșeurilor, realizat cu fonduri europene, nu a fost încă finalizat. O dată cu punerea acestuia în funcțiune, mare parte dintre problemele din domeniu se vor rezolva, cu condiția unei informări și conștientizări corespunzătoare a populației și mediului de afaceri.

Județul Maramureș a înregistrat, o dată cu sistarea activității unor mari poluatori industriali, o îmbunătățire remarcabilă a calității aerului, însă tradiția îndelungată în domeniul extractiv și al metalurgiei își pun încă amprenta asupra calității factorilor de mediu. În județ există suprafețele extinse de terenuri contaminate istoric (halde de steril, iazuri de decantare), dar și foste perimetre de exploatare cu ape de mină neepurate sau insuficient epurate. Județul Maramureș este expus la multiple riscuri naturale și antropice (inundații, alunecări de teren, incendii etc.), pentru care capacitatea de intervenție este una insuficientă, în pofida dotării ISU cu unele echipamente moderne.

În cadrul acestui obiectiv au fost identificate două priorități, care răspund următoarelor obiective tematice de la nivel european:

Prioritate	Obiectiv tematic
P4.1. Protejarea biodiversității și păstrarea diversității fondului forestier, cinegetic și piscicol al județului și a unicității acestora	OT6 Protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor
P4.2. Asigurarea calității factorilor de mediu și reducerea riscurilor naturale și antropice la nivelul județului	OT5 Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor

Obiectivul strategic va contribui la atingerea următoarelor ținte din Strategia Europa 2020: *obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice*. Indicatorii de impact care vor fi urmăriți în implementarea strategiei pentru OS4 sunt: Creșterea gradului de valorificare a deșeurilor, Creșterea suprafeței de spații verzi, Creșterea suprafețelor împădurite și Reducerea nivelului de poluare al apelor, aerului și solului.

Sintetic, strategia de dezvoltare a județului Maramureș și legătura cu strategiile existente la nivele teritoriale superioare poate fi reprezentată astfel:

Obiectiv strategic	Priorități	Măsură	Programe naționale și regionale
OS 1. Creșterea conectivității și atractivității județului Maramureș pentru investitori care să realizeze activități inovative și cu valoare adăugată ridicată și pentru turiști	P 1.1 Asigurarea accesibilității județului Maramureș și a mobilității persoanelor și mărfurilor	M1.1.1 Asigurarea conectivității județului cu restul regiunii și cu regiunile de graniță (Ucraina) și a coeziunii teritoriale interne (reducerea izolării Maramureș Istoric)	POR – Axa 6, POIM – Axa 2, PNDR – Măsura 7, PNDL, PCT RO-UA – Prioritatea 3.1., SUERD – Pilonul 1, PCT HU-SK-RO-UA – Prioritatea 1 (OT7) PDR NV – Prioritatea 2
		M 1.1.2 Dezvoltarea infrastructurii de transport rapid care să asigure conectarea județului la rețeaua TEN-T	POIM – Axa 2 PDR NV – Prioritatea 2
		M 1.1.3 Creșterea mobilității în zonele urbane ale județului, cu accent pe transport alternativ	POR – Axa 4 PDR NV – Prioritatea 2
		M 1.1.4 Dezvoltarea infrastructurii de comunicații	POC – Axa 2, PCT RO-UA – Prioritatea 3.1., PCT HU-SK-RO-UA – Prioritatea 2 (OT7) PDR NV – Prioritatea 2
	P 1.2 Creșterea oportunităților de ocupare de la nivelul județului Maramureș în vederea utilizării eficiente a resurselor existente și reducerii migrației forței de muncă	M 1.2.1 Dezvoltarea infrastructurilor suport pentru mediul de afaceri și a celor de cercetare-dezvoltare inovare și transfer tehnologic	POR – Axa 1, POC – Axa 1, PNDR – Măsura 1, PNDL, PCT RO-UA – Prioritatea 1.2., SUERD – Pilonul 3 PDR NV – Prioritatea 1
		M 1.2.2 Sprijinirea formării de clustere în sectoarele unde au fost identificate aglomerări	POC – Axa 1, PNDR – Măsura 1, POPAM – Măsurile 1, 2, SUERD – Pilonul 3 PDR NV – Prioritatea 1
		M 1.2.3 Încurajarea antreprenoriatului, sprijinirea asociațiilor de producători (produse agroalimentare ecologice, produse tradiționale atestate) și atragerea investitorilor în sectoarele cu	POR – Axa 2, PNDR – Măsurile 2, 4, 6, 9, 11, POPAM – Măsurile 4, 5 PDR NV – Prioritatea 1

		potențial de dezvoltare	
		M 1.2.4 Creșterea calității forței de muncă în sectoarele cu potențial de dezvoltare	POCU – Axa 6, PNDR – Măsura 2, PCT RO-UA – Prioritatea 1.1. PDR NV – Prioritatea 1
	P 1.3 Valorificarea și promovarea resurselor naturale și culturale diversificate ale județului Maramureș în vederea creșterii numărului de turiști și a duratei sejurului	M 1.3.1 Dezvoltarea susținută și sustenabilă a formelor de turism cu potențial ridicat la nivel județean	POR – Axa 7, PNDL, SUERD – Pilonul 1 PDR NV – Prioritatea 1
		M 1.3.2 Creșterea ofertei pentru turismul cultural prin conservarea corespunzătoare și valorificarea patrimoniului construit și dezvoltarea infrastructurii culturale	POR – Axa 5, PNDL, PCT RO-UA – Prioritatea 2.1., SUERD – Pilonul 1, PCT HU-SK-RO-UA – Prioritatea 1 (OT3) PDR NV – Prioritatea 1
		M 1.3.3 Dezvoltarea infrastructurii de agrement și petrecere a timpului liber	POR – Axa 9 PDR NV – Prioritatea 3
	P 1.4 Creșterea gradului de valorificare a resurselor materiale și energetice ale județului	M 1.4.1 Sprijinirea valorificării potențialului de energii regenerabile	POIM – Axa 6 PDR NV – Prioritatea 4
		M 1.4.2 Utilizarea sustenabilă a resurselor materiale bogate și diversificate	POR – Axa 2, PNDR – Măsura 6 PDR NV – Prioritatea 4
OS 2. Creșterea atractivității județului Maramureș pentru locuitori și asigurarea unei	P 2.1 Îmbunătățirea calității vieții tuturor locuitorilor județului prin susținerea polilor	M 2.1.1 Asigurarea accesului la infrastructură și servicii medicale de calitate pentru toți locuitorii județului (reducerea ratei mortalității și morbidității)	POR – Axa 8, PNDL, PCT RO-UA – Prioritatea 4.1., PCT HU-SK-RO-UA – Prioritatea 2 (OT8) PDR NV – Prioritatea 3
		M 2.1.2 Asigurarea accesului la	POR – Axa 10, POCU – Axele 1, 2, 3, 4, 6, PNDR – Măsura

dezvoltări integrate echilibrate teritoriului și a	de dezvoltare urbană și rurală să ofere servicii publice de calitate	infrastructură și servicii educaționale și de formare profesională de calitate pentru toți locuitorii județului (reducerea ratei de abandon școlar și creșterea ponderii populației cu studii superioare)	7, PNDL, PCT RO-UA – Prioritatea 1.1., SUERD – Pilonul 3 PDR NV – Prioritatea 3
		M 2.1.3 Asigurarea accesului la infrastructură și servicii sociale de calitate (incluziune socială și combaterea sărăciei)	POR – Axa 8, POCU – Axele 1, 2, 3, 4 PDR NV – Prioritatea 3
		M 2.1.4 Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare	POIM – Axa 3, POIM – Axa 8, PNDR – Măsura 7, PNDL, SUERD – Pilonul 1 PDR NV – Prioritatea 3
		M 2.1.5 Creșterea eficienței energetice a fondului construit	POR – Axa 3 PDR NV – Prioritatea 3
		M 2.1.6 Sprijinirea intervențiilor integrate la nivelul comunităților defavorizate, inclusiv pentru asigurarea incluziunii sociale	POR – Axa 9, POCU – Axele – 1, 2, 3, 4, 5, PNDR – Măsura 19 PDR NV – Prioritatea 3
OS 3. Asigurarea bunei guvernante și întărirea relațiilor de cooperare teritorială ale județului Maramureș	P 3.1 Îmbunătățirea capacității administrative a APL-urilor din județ în vederea asigurării unei dezvoltări integrate a județului	M 3.1.1 Îmbunătățirea capacității de planificare și promovarea implicării actorilor relevanți și locuitorilor în procesul de luare a deciziilor	POR – Axa 11, POCA – Axele 1, 2, POCU – Axa 6, PNDL, SUERD – Pilonul 4 PDR NV – Prioritatea 3
		M 3.1.2 Implementarea de soluții inovatoare la nivelul administrațiilor publice din județ	POC – Axa 2, SUERD – Pilonul 4 PDR NV – Prioritatea 1
		M 3.1.3 Dezvoltarea abilităților de bună guvernare și leadership în vederea creșterii absorbției fondurilor	POCA – Axele 1, 2, POCU – Axa 6, SUERD – Pilonul 4 PDR NV – Prioritatea 3

	P 3.2 Creșterea gradului de cooperare națională, transfrontalieră și transnațională a autorităților publice din județ	M 3.2.1 Creșterea gradului de cooperare între autoritățile publice la nivel intra-județean	PNDR – Măsurile 1, 19 PDR NV – Prioritatea 3
		M 3.2.2 Creșterea gradului de cooperare transfrontalieră și transnațională	PCT RO-UA – Prioritățile 1.1., 1.2, 2.1., 3.1., 4.1., 4.2., 4.3., SUERD – Pilonii 1, 2, 3, 4 PDR NV – Prioritatea 3
OS 4. Asigurarea unui management adecvat al resurselor naturale și a riscurilor naturale și antropice în județul Maramureș	P 4.1 Protejarea biodiversității și păstrarea diversității fondului forestier, cinegetic și piscicol al județului unicității acestora	M 4.1.1 Conservarea biodiversității și a habitatelor din județ	POIM – Axa 1, SUERD – Pilonul 2 PDR NV – Prioritatea 4
		M 4.1.2 Îmbunătățirea gestionării fondului silvic, cinegetic și piscicol al județului	PNDR – Măsurile 8, 15, POPAM – Prioritățile 1, 2 PDR NV – Prioritatea 4
	P 4.2 Asigurarea calității factorilor de mediu și reducerea riscurilor naturale și antropice la nivelul județului	M 4.2.1 Asigurarea calității factorilor de mediu	POIM – Axa 4, PNDR – Măsurile 9, 10, SUERD – Pilonul 2, PCT HU-SK-RO-UA – Prioritatea 1 (OT6) PDR NV – Prioritatea 4
		M4.2.2 Asigurarea unui management adecvat al riscurilor	POIM – Axa 5, PCT RO-UA – Prioritatea 4.2., SUERD – Pilonul 2, PCT HU-SK-RO-UA – Prioritatea 1 (OT8) PDR NV – Prioritatea 4
		M 4.2.3. Implementarea sistemului de management integrat al deșeurilor	POIM – Axa 3, PNDL PDR NV – Prioritatea 4

Obiectivul Strategic 1. Creșterea conectivității și atractivității județului Maramureș pentru investitori care să realizeze activități inovative și cu valoare adăugată ridicată și pentru turiști

Pentru atingerea acestui obiectiv au fost identificate următoarele priorități și măsuri:

Prioritatea 1.1. Asigurarea accesibilității județului Maramureș și a mobilității persoanelor și mărfurilor

Această prioritate are în vedere creșterea accesului județului Maramureș la granița de vest, de nord, la coridoarele majore de transport din rețeaua TEN-T și la principalele centre urbane din regiune, precum și creșterea mobilității durabile în interiorul acestuia. De asemenea, aceasta va contribui la creșterea accesului populației și firmelor la internetul de mare viteză.

Măsuri:

1.1.1. Asigurarea conectivității județului cu restul regiunii și cu regiunile de graniță (Ucraina) și a coeziunii teritoriale interne (reducerea izolării Maramureșului Istoric)

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Reabilitarea drumurilor județene;
- Construcție pod peste Tisa;
- Construcție punct de trecere a frontierei.

1.1.2 Dezvoltarea infrastructurii de transport rapid care să asigure conectarea județului la rețeaua TEN-T

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Construcție drum expres;
- Extindere și modernizare aeroport (terminal pasageri și cargo).

1.1.3 Creșterea mobilității în zonele urbane ale județului, cu accent pe transport alternativ

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Modernizare străzi;
- Construcție variante ocolitoare;
- Modernizare infrastructură transport public;
- Dezvoltare piste de biciclete, spații pietonale;
- Dezvoltare transport public județean (autogară, stații);
- Centru intermodal.

1.1.4 Dezvoltarea infrastructurii de comunicații

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Dezvoltare rețele de fibră optică;
- Extindere infrastructură de broadband;
- Amenajare hot-spot-uri wi-fi.

Prioritatea 1.2. Creșterea oportunităților de ocupare de la nivelul județului Maramureș în vederea utilizării eficiente a resurselor existente și reducerii migrației forței de muncă

Această prioritate are în vedere realizarea de investiții în infrastructura și serviciile de sprijinire a afacerilor și inovării, inclusiv clustere, cu prioritate în domeniile cu potențial de specializare inteligentă ale județului (de ex. industria prelucrării lemnului și a mobilei, a echipamentelor electrice, agro-alimentară, ușoară, a construcțiilor metalice etc.), susținerea diferitelor structuri asociative ale mediului de afaceri, încurajarea antreprenorilor locali și asigurarea pregătirii forței de muncă în strânsă corelare cu cerințele mediului de afaceri local.

Măsuri:

1.2.1. Dezvoltarea infrastructurilor suport pentru mediul de afaceri și a celor de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Înființare parcuri industriale, științifice și tehnologice, centre de transfer tehnologic, incubatoare/acceleratoare pentru start-up-uri și spin-off-uri;
- Asigurarea lanțului integrat de furnizare a produselor agroalimentare (înființare centre logistice, piețe agroalimentare).

1.2.2. Sprijinirea formării de clustere în sectoarele unde au fost identificate aglomerări

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Înființarea de clustere;
- Promovarea inovării în cadrul firmelor;
- Dezvoltarea de PPP-uri.

1.2.3 Încurajarea antreprenoriatului, sprijinirea asociațiilor de producători (produse agroalimentare ecologice, produse tradiționale atestate) și atragerea investitorilor în sectoarele cu potențial de dezvoltare

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi;
- Înființare exploatații agricole și investiții în active fizice
- Înființarea de unități de economie socială;
- Asigurarea de servicii de consultanță în sectoarele specifice de la nivel local;
- Valorificarea sectoarelor cu tradiție în activități de CDI (pomicultură, zootehnie, minerit, metalurgie neferoasă, energie, mediu).

1.2.4 Creșterea calității forței de muncă în sectoarele cu potențial de dezvoltare

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Adaptarea programelor educaționale la cerințele de pe piața muncii (învățământ profesional și tehnic);
- Oferirea de programe de formare profesională în sectoarele specifice de la nivel local.

Prioritatea 1.3. Valorificarea și promovarea resurselor naturale și culturale diversificate ale județului Maramureș în vederea creșterii numărului de turiști și a duratei sejurului

Această prioritate are în vedere realizarea de investiții în infrastructura și serviciile turistice și de agrement, cu o atenție sporită acordată formelor de turism pentru care Maramureșul are cel mai ridicat potențial (cultural-religios, montan, balnear, rural etc.), cu valorificarea durabilă a resurselor naturale, a patrimoniului cultural imaterial și a patrimoniului cultural construit. De asemenea, aceasta implică restaurarea, consolidarea și introducerea în circuitul turistic a monumentelor istorice și realizarea de intervenții în infrastructura și dezvoltarea ofertei culturale. Nu în ultimul rând, aceasta vizează investiții în infrastructura sportivă și de agrement pentru rezidenți și turiști.

Măsuri:

1.3.1 Dezvoltarea susținută și sustenabilă a formelor de turism cu potențial ridicat la nivel județean

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor oferite (pentru turism cultural-religios, rural, gastronomic, montan, balnear, de afaceri, ecologic, ecvestru, sportiv, științific);
- Punerea în valoare și aducerea în circuitul turistic a resurselor naturale (ex.: ape minerale);
- Valorificarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial (evenimente, târguri și expoziții).

1.3.2 Creșterea ofertei pentru turismul cultural prin conservarea corespunzătoare și valorificarea patrimoniului construit și dezvoltarea infrastructurii culturale

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Reabilitarea, restaurarea, conservarea obiectivelor de patrimoniu construit în mediul urban și rural;
- Promovarea și introducerea în circuite turistice a obiectivelor de patrimoniu;
- Reabilitarea, modernizarea, dotarea infrastructurilor culturale (muzee, case memoriale, case/centre/cămine culturale, biblioteci publice/comunale).

1.3.3 Dezvoltarea infrastructurii de agrement și petrecere a timpului liber

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Amenajare zone de agrement;
- Amenajare facilități de agrement în mediul urban (amenajare locuri de joacă);
- Modernizare, dotare infrastructuri de agrement și sportive (baze sportive, parcuri, săli, terenuri, cluburi, bazine).

Prioritatea 1.4. Creșterea gradului de valorificare a resurselor materiale și energetice ale județului

Această prioritate implică realizarea de investiții pentru valorificarea potențialului de producere a energiei regenerabile din județ, reducerea consumului de energie convențională, dar și exploatarea durabilă a diferitelor resurse ale subsolului și solului de care dispune Maramureșul.

Măsuri:

1.4.1 Sprijinirea valorificării potențialului de energii regenerabile

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Înființarea, dezvoltarea infrastructurii de producere și valorificare a resurselor de energie regenerabilă (fotovoltaică, eoliană, biomasă agricolă/lemnoasă).

1.4.2 Utilizarea sustenabilă a resurselor materiale bogate și diversificate

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Exploatarea durabilă a resurselor materiale (minereuri polimetalice, roci pentru construcții, ape minerale/terapeutice).

Obiectivul Strategic 2. Creșterea atractivității județului Maramureș pentru locuitori și asigurarea unei dezvoltări integrate și echilibrate a teritoriului

Pentru atingerea acestui obiectiv au fost identificate următoarele priorități și măsuri:

Prioritatea 2.1. Îmbunătățirea calității vieții tuturor locuitorilor județului prin susținerea polilor de dezvoltare urbană și rurală să ofere servicii publice de calitate

Această prioritate are în vedere realizarea de investiții în infrastructura publică educațională, sanitară și de servicii sociale, concomitent cu sprijinirea sectorului privat și non-guvernamental care furnizează astfel de servicii, dar și cu programe de formare profesională continuă, atragere și menținere în județ a personalului specializat din aceste domenii. De asemenea, se vor sprijini proiecte de adaptare a pregătirii elevilor la cerințele mediului de afaceri, de reducere a abandonului școlar și măsuri integrate de revitalizare și regenerare a comunităților defavorizate din mediul urban și rural.

Pe de altă parte, în cadrul acestei priorități se vor realiza investiții care vizează creșterea accesului populației la infrastructura tehnico-edilitară, cu precădere în mediul rural și în orașele mici, precum și de creștere a eficienței energetice a clădirilor publice și de locuit.

Măsuri:

2.1.1 Asigurarea accesului la infrastructură și servicii medicale de calitate pentru toți locuitorii județului (reducerea ratei mortalității și morbidității)

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Modernizare, dotarea cu aparatură, echipamente și personal a unităților medicale (spitale, unități de primiri urgențe, clădiri ambulanță, unități medico-sanitare, dispensare, ambulatorii);
- Sprijinirea sectorului privat de servicii medicale;

- Oferirea de programe de formare profesională pentru personalul medical;
- Acțiuni de menținere a personalului medical în județ.

2.1.2 Asigurarea accesului la infrastructură și servicii educaționale și de formare profesională de calitate pentru toți locuitorii județului (reducerea ratei de abandon școlar și creșterea ponderii populației cu studii superioare)

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Construcția, modernizarea, dotarea unităților de învățământ preșcolar, preuniversitar și universitar (grădinițe, școli, licee);
- Înființare centre pentru tineri (informare, educare, creație);
- Dezvoltare școli profesionale pentru formarea de specialiști în domeniile cu potențial ale județului;
- Crearea de parteneriate cu mediul privat și organizarea de stagii de practică pentru elevi și studenți;
- Achiziționare mijloace de transport pentru elevi;
- Oferirea de programe de formare profesională pentru personalul didactic;
- Acțiuni de menținere a personalului didactic în județ.

2.1.3 Asigurarea accesului la infrastructură și servicii sociale de calitate (incluziune socială și combaterea sărăciei)

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Construire, amenajare, dotare unități sociale (case de tip familial, centre rezidențiale, centre de zi, plasament, consiliere-asistență-suport pentru copii, tineri, femei în dificultate, vârstnici);
- Construcție locuințe sociale și pentru tineri specialiști;
- PPP-uri cu ONG-urile care furnizează servicii sociale.

2.1.4 Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Extinderea și modernizarea rețelelor tehnico-edilitare (apă-canalizare, electricitate, termoficare);
- Înființare conductă de transport gaz;
- Introducerea cablurilor aeriene în subteran;
- Dotarea locuințelor cu instalații și echipamente publice;
- Instalare sisteme de supraveghere video.

2.1.5 Creșterea eficienței energetice a fondului construit

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Reabilitarea termică a clădirilor publice și de locuit;

- Utilizarea surselor de energie regenerabilă pentru producerea de energie termică și electrică în clădirile publice;
- Extinderea/eficientizarea energetică a sistemului de iluminat public.

2.1.6 Sprijinirea intervențiilor integrate la nivelul comunităților defavorizate, inclusiv pentru asigurarea incluziunii sociale

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Regenerare urbană (strategii integrate de dezvoltare urbană);
- **Sprijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate din mediul urban (CLLD);**
- **Sprijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate din mediul rural (CLLD).**

Obiectivul Strategic 3. Asigurarea bunei guvernante și întărirea relațiilor de cooperare teritorială ale județului Maramureș

Pentru atingerea acestui obiectiv au fost identificate următoarele priorități și măsuri:

Prioritatea 3.1. Îmbunătățirea calității vieții tuturor locuitorilor județului prin susținerea polilor de dezvoltare urbană și rurală să ofere servicii publice de calitate

Această prioritate are în vedere realizarea de intervenții pentru îmbunătățirea capacității de planificare strategică, teritorială, operațională și financiară a autorităților publice locale din județ, dar și dezvoltarea abilităților necesare pentru creșterea absorbției fondurilor externe, europene și guvernamentale. De asemenea, se au în vedere măsuri de dezvoltare a sectorului de servicii publice online de tip e-administrație, care să fie ușor accesibile de către cetățeni și mediul de afaceri.

Măsuri:

3.1.1. Îmbunătățirea capacității de planificare și promovarea implicării actorilor relevanți și locuitorilor în procesul de luare a deciziilor

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Realizarea lucrărilor cadastrale și de carte funciară;
- Formarea de structuri partenariale cu reprezentanți ai mediului de afaceri, ONG-urilor, societății civile;
- Monitorizarea progresului în implementarea strategiilor de dezvoltare;
- Organizarea de consultări publice.

3.1.2 Implementarea de soluții inovatoare la nivelul administrațiilor publice din județ

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Implementarea unor soluții de tip e-administrație / servicii online;
- Activități de cercetare cu aplicabilitate în domeniul serviciilor publice.

3.1.3 Dezvoltarea abilităților de bună guvernare și leadership în vederea creșterii absorbției fondurilor

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Organizare cursuri de formare profesională pentru angajații instituțiilor publice
- Implementarea sistemelor de management al calității

Prioritatea 3.2. Creșterea gradului de cooperare națională, transfrontalieră și transnațională a autorităților publice din județ

Această prioritate are în vedere realizarea de măsuri care să promoveze și să încurajeze cooperarea dintre autoritățile administrației publice locale, instituții publice, ONG-uri, mediul de afaceri, mass media și alți actori interesați în procesele decizionale de la nivel județean și local, cât și cooperarea internațională și mai ales transnațională și transfrontalieră pe teme de interes comun.

Măsuri:

3.2.1 Creșterea gradului de cooperare între autoritățile publice la nivel intra-județean

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Susținerea cooperării în cadrul structurilor partenariale existente (ADI, GAL);
- Dezvoltarea de strategii și identificarea de proiecte comune;
- Organizarea de cursuri de perfecționare pentru personalul cu competențe în domeniul cooperării.

3.2.2 Creșterea gradului de cooperare transfrontalieră și transnațională

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Promovarea apartenenței la structuri asociative ale instituțiilor administrației publice la nivel european, internațional;
- Dezvoltarea de proiecte de cooperare transfrontalieră și transnațională;
- Organizarea de schimburi de experiență și bune practici.

Obiectivul Strategic 4. Asigurarea unui management adecvat al resurselor naturale și a riscurilor naturale și antropice în județul Maramureș

Pentru atingerea acestui obiectiv au fost identificate următoarele priorități și măsuri:

Prioritatea 4.1 Protejarea biodiversității și păstrarea diversității fondului forestier, cinegetic și piscicol al județului

Această prioritate are în vedere măsuri de îmbunătățire a conservării biodiversității de la nivelul zonelor protejate din județ, prin elaborarea și implementarea planurilor de management ale siturilor NATURA 2000, precum și extinderea fondului forestier și managementul corespunzător al pădurilor existente.

Măsuri:

4.1.1. Conservarea biodiversității și a habitatelor din județ

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Elaborarea planurilor de management ale zonelor protejate;
- Asigurarea resurselor adecvate pentru implementarea planurilor de management.

4.1.2 Îmbunătățirea gestionării fondului silvic, cinegetic și piscicol al județului

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Lucrări de amenajament silvic;
- Acțiuni de prevenire și control a exploatării ilegale a lemnului și a braconajului;
- Acțiuni de împădurire;
- Extindere perdele forestiere;
- Amenajare parcuri și spații verzi.

Prioritatea 4.2. Asigurarea calității factorilor de mediu și reducerea riscurilor naturale și antropice la nivelul județului

Această prioritate are în vedere măsuri de finalizare și întărire a sistemului de management integrat al deșeurilor, aflat în curs de implementare cu fonduri europene, dar și alte intervenții care vizează reducerea expunerii la riscuri naturale și antropice, precum și îmbunătățirea capacității de management a serviciilor profesionale și voluntare de urgență.

Măsuri:

4.2.1 Asigurarea calității factorilor de mediu

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Îmbunătățirea calității apei, aerului, solului;
- Lucrări de îmbunătățiri funciare;
- Lucrări de ecologizare;
- Organizarea de evenimente de informare și conștientizare a populației privind protecția mediului.

4.2.2 Asigurarea unui management adecvat al riscurilor

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Modernizarea infrastructurii de protecție împotriva riscurilor (inundații, alunecări de teren, incendii, poluare ape);
- Dotarea cu echipamente de intervenție a serviciilor de urgență și avertizare a populației;
- Rețea salvamont;
- Pregătirea resurselor umane implicate în managementul riscurilor.

4.2.3. Implementarea sistemului de management integrat al deșeurilor

Acțiuni posibile a fi finanțate prin intermediul acestei măsuri:

- Achiziții de echipamente specifice colectării selective și transportului de deșeuri;
- Reciclarea deșeurilor.

5. Portofoliul de proiecte prioritare strategice pentru perioada 2014 – 2020

În portofoliul de proiecte al strategiei au fost incluse propuneri de intervenții aflate în diferite stadii de maturitate - proiecte aflate în diferite faze de pregătire (pre-fezabilitate, fezabilitate, expertiză tehnică, DALI, proiect tehnic etc.), respectiv idei de proiecte aflate într-un stadiu incipient, asupra cărora s-a obținut un consens al tuturor actorilor implicați și care vor intra în etapa de pregătire propriu-zisă ulterior aprobării documentului strategic. Propunerile de proiecte au fost obținute fie direct de la promotorii lor, prin adrese transmise de aceștia consultantului și CJ Maramureș sau în cadrul grupurilor de lucru și a interviurilor pe bază de chestionar, fie indirect, fiind preluate din strategii și studii realizate anterior.

De asemenea, în portofoliu se regăsesc atât proiecte sectoriale, cât și proiecte integrate de intervenție, promovate de entități publice, private, non-guvernamentale sau în parteneriat public-privat. În acest fel, s-a obținut o listă de propuneri de proiecte care acoperă toate domeniile vizate de strategie și întreg teritoriul județului, în aceasta regăsindu-se atât intervenții de tip "hard" (proiecte de infrastructură de transport, mediu, afaceri etc.), cât și "soft" (măsuri-suport de formare profesională continuă, informare, conștientizare, consultanță și asistență, dezvoltare a capacității administrative, încurajare a parteneriatelor etc.). Coerența internă a documentului s-a asigurat prin corelarea portofoliului de proiecte cu analiza-diagnostic și cu strategia.

Menționăm că portofoliul de proiecte se bazează pe analiza chestionarelor primite de la actorii intervievați până la momentul finalizării procesului de consultare publică, respectiv pe informațiile primite de la UAT-uri în timpul consultărilor, lista fiind supusă actualizării permanente, cu condiția încadrării în obiectivele strategiei județene.

Pentru implementarea strategiei, respectiv realizarea proiectelor strategice identificate, sursele de finanțare avute în vedere sunt multiple, atât din fonduri publice cât și private:

- buget local: venituri proprii, donații și sponsorizări, subvenții, operațiuni financiare, venituri pentru investiții;
- programe naționale: programe implementate de MDRAP (Programul național pentru dezvoltare locală, Programe de construcții de locuințe, Programe de reabilitare termică, Programe social - culturale și sportive) programe implementate de Administrația fondului de mediu (Casa verde, Energii regenerabile, Spații verzi, Împăduriri, Educație și protecția mediului, Canalizare, Deșeuri, Bicicliști);

- instrumente structurale europene: programele operaționale pentru 2014-2020 (POR, POC, POCU, POIM, POCA, programe de cooperare interregionale, transfrontaliere și transnaționale);
- programe de finanțare bilaterale;
- instrumente de finanțare de tip JESSICA;
- fonduri private (inclusiv instrumente de tip JEREMY);
- împrumuturi: credite de la bănci comerciale sau de la instituții europene: BERD, BEI;
- parteneriate public-private.

Având în vedere că strategia a fost aprobată în anul 2016, pe durata perioadei de programare 2014-2020, pentru implementarea proiectelor din portofoliu va fi necesară realizarea cât de rapidă a anumitor activități de pregătire: elaborarea proiectelor, studii de fezabilitate, proiecte tehnice, documentații tehnico-economice, cereri de finanțare, precum și activități necesare pentru derularea proiectelor: pregătirea și organizarea implementării proiectelor, dirigenția de lucrări, execuția lucrărilor, informare și publicitate, audit, monitorizare și evaluare. De asemenea, trebuie avută în vedere soluționarea anumitor aspecte legale, în special cele referitoare la dreptul de proprietate: obținerea documentelor de atestare a dreptului de proprietate.

Având în vedere faptul că majoritatea proiectelor din cadrul Strategiei ținesc atragerea de finanțări nerambursabile, tabelul din Anexa 2 asigură corelarea dintre măsurile din documentul strategic și axele prioritare ale programelor de finanțare aferente perioadei de programare 2014-2020 pentru care județul Maramureș este eligibil.

Având în vedere multitudinea și complexitatea problemelor cu care se confruntă județul Maramureș, corelată cu limitarea surselor de finanțare existente, s-a impus la întocmirea portofoliului de proiecte o prioritizare a acestora, pe baza unei metodologii propuse de consultant (având la bază o metodologie de prioritizare dezvoltată anterior de Banca Mondială pentru Strategiile Integrate de Dezvoltare Urbană ce vor fi finanțate în cadrul A.P. nr. 4 a POR 2014-2020) și agreată cu beneficiarul, care a fost prezentată și participanților la grupurile de lucru. De asemenea, o dată cu transmiterea chestionarelor către UAT-urile din județ, li s-a solicitat acestora să menționeze primele 3 intervenții prioritare de la nivel local pentru perioada de programare 2014-2020.

Criteriile utilizate de consultant pentru prioritizarea proiectelor, aplicate și în cazul altor strategii județene sau locale elaborate în trecut, au fost:

- corelarea proiectului cu disfuncționalitățile, viziunea și obiectivele de dezvoltare ale județului Maramureș pentru perioada 2014-2020, așa cum au fost definite acestea prin strategie. Acest criteriu este unul eliminativ, prin urmare fiind excluse din portofoliu toate acele proiecte care nu se subscriu strategiei și care nu răspund unei nevoi reale;
- relevanța proiectului pentru nevoile celor trei mari categorii de public-țintă ale strategiei: cetățenii, mediul privat și turiștii, astfel încât nevoile specifice ale tuturor acestora să fie adresate și armonizate;
- eligibilitatea proiectului pentru atragerea de finanțări externe din programele europene accesibile pentru perioada 2014-2020, prioritate având acele intervenții care pot fi realizate din astfel de surse mai avantajoase din punct de vedere financiar, în detrimentul celor susținute de la bugetul de stat și cele locale, ambele incerte și cu resurse limitate;
- considerarea ca prioritară a unor intervenții care au trecut deja printr-un proces de prioritizare în cadrul procesului de elaborare a unui document strategic sectorial sau de la un nivel teritorial superior (de ex. cele cuprinse în Master Plan-ul General de Transport al României sau în masterplan-urile județene de deșeurii sau de apă și canalizare). Un aport foarte util în acest sens îl reprezintă ghidurile de investiții elaborate de Banca Mondială pentru MDRAP, în anul 2015, în ceea ce privește infrastructura de drumuri județene, comunale, de apă și canalizare, de educație, sănătate, cultură și sport;
- gradul de maturitate al proiectului, prioritate fiind acordată acelor propuneri care au trecut deja prin etapele premergătoare de pregătire (stabilirea locației, cuprindea în strategii și planuri de dezvoltare, elaborarea de documentații de fezabilitate, pregătirea unei cereri de finanțare etc.);
- existența unor perspective realiste de finanțare a investițiilor, de operare și de mentenanță a acestora, plecând de la bugetul operațional al UAT din județ calculat de Banca Mondială și MDRAP. Existența unei anvelope clare de finanțare la nivel

județean și local este, de altfel, cea mai bună metodă de prioritizare a proiectelor de investiții. Astfel, proiectele prioritare selectate pentru județul Maramureș cumulează un efort investițional pe care acesta și-l poate permite pe termen mediu și lung;

- caracterul integrat al proiectului, din punct de vedere strategic, spațial sau sectorial, în sensul corelării acestuia cu alte intervenții deja realizate, în curs de implementare sau de pregătire și cuprins în strategie, prioritate maximă fiind acordată acelor investiții care continuă proiecte începute în perioada anterioară de programare (de ex. continuarea investițiilor începute, în perioada 2007-2013, cu sprijinul POS MEDIU, în domeniul managementului deșeurilor sau al apei și canalizării).

Toate aceste criterii au fost aplicate propunerilor de proiecte care au fost colectate din sursele sus-menționate: strategii și planuri existente la nivel național, regional și local, ghiduri de interviu completate de reprezentanții UAT-urilor din județ, propunerile ce au fost colectate în cadrul grupurilor de lucru și întâlnirilor organizate pentru elaborarea strategiei. Proiectele prioritare au fost împărțite în 3 categorii, funcție de solicitant/beneficiarul investiției, precum și pe două perioade de implementare (termen scurt: 2016-2018 și termen mediu: 2019-2020):

- a) portofoliul de proiecte ale Consiliului Județean Maramureș (infrastructură județeană);
- b) portofoliul de proiecte ale județului Maramureș (infrastructură sectorială);
- c) portofoliul de proiecte ale tuturor administrațiilor publice locale și a celorlalți actori locali importanți: asociații de dezvoltare, GAL-uri, ONG-uri, IMM-uri, mediul de afaceri, mediul academic, etc.

În continuare prezentăm Portofoliile de proiecte rezultate, inclusiv justificarea alegerii lor (detalii privind aceste proiecte sunt oferite în cadrul Planului de acțiune din Anexa 3):

I. Portofoliul de proiecte prioritare ale CJ Maramureș și ale unităților din subordinea sa pentru perioada de programare 2014-2020
– infrastructura județeană:

Titlul acțiunii	Buget estimativ (mil. Euro)	Justificarea prioritizării
OS 1. Creșterea conectivității și atractivității județului Maramureș pentru investitori care să realizeze activități inovative și cu valoare adăugată ridicată și pentru turiști		
Reabilitare și modernizare drumuri județene - Traseul Regional "Transilvania de Nord": Faza I – 75,183 Km: DJ 108D: limită jud. Sălaj - Gârdani DJ 108A: Gârdani – Ardușat DJ 193: limită jud. Satu Mare – Ardușat - Hideaga DJ 182B: Baia Mare – Coaș DJ 182C: intersecție DJ 182B –Coaș-Copalnic-Mănăstur - Șurdești Faza II – 34,028 km: DJ 186: Bârsana – Bogdan Vodă DJ 188: Bogdan Vodă – Vișeu de Jos + alte drumuri județene din afara traseului regional: DJ 109F: limită jud. Sălaj – Târgu Lăpuș DJ 182B: Baia Mare - Șomcuta Mare DJ 187: Leordina – Poienile de sub Munte	80	Proiecte eligibile spre finanțare din POR 2014-2020, care asigură legătura cu județele învecinate, accesibilitatea zonelor rurale la municipiul Baia Mare, la celelalte centre urbane sau la rețeaua majoră TEN-T, prioritizate la nivel regional.

Construcția de noi poduri peste râul Someș în zona Seini și Ulmeni	5	Una dintre problemele majore de mobilitate de la nivelul județului este numărul redus de poduri peste râul Someș, pentru a cărui traversare se folosesc încă bacuri. Construcția a două poduri noi în zona Seini și Ulmeni ar contribui major la creșterea accesibilității mai ales în partea de sud-vest a județului (Țara Codrului) și la întărirea coeziunii interne. Fondurile necesare pot fi asigurate din POR, dar și din fondurile proprii ale CJ și UAT-urilor, sau din fonduri de la bugetul de stat.
Extinderea și modernizarea Aeroportului Internațional Baia Mare (finalizare extindere pistă, extindere terminal pasageri, achiziție echipamente, facilități cargo etc.)	20	Proiect cuprins și testat în Master Plan-ul General de Transport al României (finanțabile din POIM 2014-2020), respectiv lucrări în continuarea celor deja demarate cu fonduri POS TRANS 2007-2013 în anul 2015, inclusiv devierea râului Băița și a unui drum comunal
Înființarea Parcului Industrial Baia Mare Sud / Recea	3	Proiectul prevede amenajarea unui parc industrial, în baza unui parteneriat între UAT-uri, în zona Recea din imediata apropiere a municipiului Baia Mare, acesta urmând să devină primul parc industrial public din județ. Parcul va dispune de platforme de tip greenfield, acces la toată gama de rețele de utilități și spații administrative și de uz comun. Investiția se va realiza cu fonduri de la bugetul CJ și bugetele locale
Conceperea și promovarea de trasee turistice regionale și transfrontaliere	1	Regiunea Nord-Vest, dar și județele învecinate din alte regiuni (de ex. Suceava) au un potențial turistic specific foarte bine conturat, însă se confruntă cu aceleași probleme legate de circulația turistică și durata scăzută a sejurului. Într-o situație similară se află și regiunile învecinate din Ucraina sau Ungaria. Conceperea și promovarea susținută a unor trasee turistice regionale, axate pe specificitatea fiecărei regiuni, ar avea un impact pozitiv asupra întregii regiuni. Astfel de măsuri pot fi sprijinite financiar din fonduri pentru cooperarea teritorială europeană.
Organizarea de evenimente culturale pentru valorificarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial al județului	1	Numărul de evenimente culturale organizate în județ a crescut în ultimii ani, dar calendarul existent este distribuit neuniform pe durata anului calendaristic, iar evenimentele sunt mai degrabă unele cu acoperire locală, județeană sau regională, lipsind manifestările capabile să genereze un flux important de turiști din exterior.

		Investiții în astfel de evenimente se vor realiza cu sprijinul financiar al CJ, al UAT-urilor, dar și al ONG-urilor sau chiar în cadrul unor proiecte de cooperare teritorială.
Continuarea și promovarea meșteșugurilor tradiționale în județul Maramureș	1	Printre atu-urile turistice ale județului Maramureș se numără cultura lemnului și numeroșii meșteri populari, care realizează obiecte din ceramică, piatră, lână, măști etc. Din păcate, multe dintre aceste meșteșuguri riscă să dispară în viitorul apropiat, în condițiile în care puțini tineri și ucenici se mai formează în domeniu, activitatea fiind una laborioasă și cu posibilități reduse de valorificare a obiectelor realizate. În acest scop, sunt necesare măsuri de formare a unor tineri specialiști în domeniu, sub tutoriatul meșterilor existenți, de promovare on-line și off-line a produselor realizate de artiștii din județ, de informare și asistență pentru aceștia în vederea dezvoltării micilor inițiative antreprenoriale etc., care se pot realiza cu fonduri externe (de ex. de cooperare teritorială) sau de la bugetele locale.
Amenajarea zonei turistice și de agrement Maramureș-Vest	20	Județul Maramureș dispune, prin bogăția resurselor turistice naturale, de un potențial deosebit pentru dezvoltarea turismului montan, riveran și ecologic. Acest potențial este însă subutilizat în prezent, pe fondul lipsei investițiilor publice și private în facilități turistice și de agrement în zonele respective. Proiectul își propune un set de măsuri integrate și etapizate pe o perioadă mai lungă de timp pentru dezvoltarea unei zone turistice complexe în zona Tăuții-Măgherauș-Cicârlău-Valea Someșului-Baia Mare-Chiuzbaia-Săpânța-Sighetu Marmăției, cu legături interjudețene (Luna Șes, Valea Someșului, Țara Codrului) și transfrontaliere (Ucraina). Aceste măsuri cuprind amenajarea drumurilor turistice, agricole, forestiere, a rețelei de transport pe cablu, pe apă (inclusiv rafting), realizarea de activități economice durabile etc., urmând să fie implementate printr-un mix de finanțări publice (bugetele județean și locale, POR, PNDR) și private.

Implementarea strategiei de branding a județului și promovarea potențialului turistic al acestuia pe plan intern și internațional	1	În anul 2016 a fost elaborat, concomitent cu Strategia de Dezvoltare Durabilă a Județului, un plan de branding, care cuprinde o paletă largă de măsuri de promovare a județului în rândul locuitorilor, turiștilor și investitorilor, în conformitate cu direcțiile de acțiune stabilite prin acest document programatic. În plus, atât actorii instituționali, precum CJ MM, prin serviciul de turism și promovare, cât și celelalte UAT-uri sau asociații non-profit, trebuie să continue eforturile de promovare deja începute, de ex. sub forma participării la cele mai importante târguri de turism. Astfel de măsuri se vor implementa preponderent cu fonduri de la bugetele locale și județean.
Circuitul muzeelor de artă, istorie, arheologie și etnografie din județul Maramureș	5	Turismul cultural are perspective foarte bune de dezvoltare la nivelul județului, prin prisma concentrării resurselor turistice antropice în acest segment de piață. Un rol important în dezvoltarea acestei forme de turism îl are rețeaua de muzee și case memoriale, unele dintre acestea funcționând în spații insuficiente sau improprii. Proiectul își propune să contribuie la reabilitarea clădirilor în care funcționează muzeele de artă, istorie și arheologie, etnografie, valorificare a patrimoniului cultural, înființarea de noi centre și expoziții, introducerea acestor muzee într-un circuit integrat care să fie promovat la nivel intern și internațional. Aceste intervenții vor fi sprijinite cu fonduri POR.
Total OS1	139	
OS 2. Creșterea atractivității județului Maramureș pentru locuitori și asigurarea unei dezvoltări integrate și echilibrate a teritoriului		
Reconversia funcțională și dotarea unor spații interioare ale Spitalului Județean de Urgență "Dr. C-tin Opreș" Baia Mare, inclusiv Blocul Operator și Secția ATI	10	Spitalul Județean de Urgență Baia Mare a beneficiat de fonduri europene substanțiale, care au adus unitatea la standarde europene. Intervențiile au vizat însă mai mult reabilitarea exterioară a clădirii, context în care sunt necesare măsuri complementare de amenajare interioară, dotare cu mobilier și aparatură medicală a secțiilor. Astfel de intervenții se vor realiza cu fonduri proprii, de la bugetul CJ și de la bugetul de stat.

Restructurarea, diversificarea modernizarea și dotarea serviciilor sociale furnizate de DGASPC Maramureș	30	În pofida numărului mare de operatori privați acreditați, DGASPC Maramureș rămâne cel mai important furnizor de servicii sociale din județ. Modul de organizare al instituției din prezent este unul nesustenabil pe termen lung și neconform cu trendul de la nivel european și național, fiind necesară restructurarea organizației, externalizarea unor servicii de tip familial și rezidențial pentru adulți și copii, tranziția de la centrele-mamut la serviciile comunitare și în familie, cooptarea de personal calificat și formarea profesională continuă a acestuia, întărirea funcției de monitorizare și control a serviciilor externalizate, de prevenire a intrării copilului în sistemul de protecție etc. De asemenea, este necesară înființarea a minim două centre de tip respiro pentru persoanele cu handicap, a unor centre de zi pentru copii la Ocna Șugatag, Vișeu de Sus, Poienile de sub Munte, a unor centre de zi pentru vârstnici la Valea Borcutului și la Policlinica 2 Baia Mare, precum și reabilitarea și construcția mai multor case de tip familial. Aceste intervenții se vor realiza cu fonduri POR, dar și de la bugetul CJ.
Reabilitarea termică a Palatului Administrativ din Baia Mare	2	Palatul Administrativ din Baia Mare este cea mai importantă clădire cu funcțiuni publice din județ, prin natura activităților găzduite, însă eficiența energetică a acesteia este redusă, ceea ce generează costuri ridicate cu energia. În plus, fațada clădirii este deteriorată, ceea ce afectează peisajul urban. Intervențiile sunt eligibile prin POR 2014-2020.
Eficientizarea consumurilor energetice ale clădirilor publice din administrarea CJ Maramureș	5	Cele mai multe clădiri din administrarea CJ și a instituțiilor subordonate acestuia sunt ridicate din materiale ineficiente energetic, specifice perioadei comuniste, și nu au fost reabilite termic, context în care generează costuri ridicate cu asigurarea necesarului de energie și au fațade cu un aspect degradat. La nivelul acestora este necesară realizarea unui inventar al suprafețelor, al consumurilor de energie, unor audituri ale performanței energetice, a unui sistem integrat de monitorizare a consumurilor, dar și a unor lucrări de reabilitare termică, inclusiv dotarea cu panouri solare și alte unități de producere a energiei regenerabile.

		Aceste intervenții se vor realiza preponderent cu fonduri POR 2014-2020
Reabilitarea, modernizarea și dotarea clădirilor în care funcționează Serviciul de Ambulanță Județean	3	Clădirile în care funcționează stațiile și substațiile de ambulanță din Baia Mare și Sighetu Marmației se află într-o stare avansată de degradare, ceea ce periclitează activitatea cadrelor medicale, care se confruntă cu un număr foarte mare de solicitări. Astfel de intervenții se vor realiza cu fonduri POR și de la bugetul CJ.
Elaborarea unui studiu privind oportunitățile de valorificare a resurselor de energie regenerabilă	1	Județul Maramureș dispune de un potențial ridicat de producere a energiei din surse regenerabile, însă acesta este valorificat într-o măsură foarte redusă, printre cauze aflându-se și lipsa unor studii de potențial la nivel microteritorial, a unor hărți în format vectorial a acestor resurse, a lipsei unor studii de evaluare a cererii de energie, a impactului construcției unor unități de producție, a lipsei informațiilor cu privire la soluțiile viabile de valorificare a acestor resurse în sistemul public și privat etc. Astfel de intervenții se vor realiza cu fonduri din programele de cooperare teritorială.
Total OS2	51	
OS.3. Asigurarea bunei guvernante și întărirea relațiilor de cooperare teritorială ale județului Maramureș		
Elaborarea unor hărți în format GIS pentru rețelele de utilități din județ	1	Toate UAT-urile din județ se confruntă cu un deficit de informații legate de poziționarea rețelelor de utilități din subteran, ceea ce îngreunează accesul la acestea, dar și implementarea unor proiecte de dezvoltare locală. Realizarea unor hărți în format vectorial (GIS) ar rezolva această problemă, costurile urmând să fie suportate de operatorii de profil, dar și de UAT-uri
Actualizarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ)	1	Cerință legală (Legea nr. 350/2001)
Elaborarea unui ghid pentru protecția și conservarea arhitecturii tradiționale din județul Maramureș	1	Satele maramureșene se confruntă cu dispariția treptată a caselor tradiționale, unele dintre principalele atracții pentru turismul rural, în favoarea celor cu arhitectură modernă și de o calitate îndoielnică, realizate mai ales cu remiterile de valută ale lucrătorilor din străinătate. Elaborarea unui ghid cu modele de

		construcții noi adecvate specificului local implementate de UAT-uri în procesul de autorizare al noilor locuințe, ar contribui la protecția arhitecturii tradiționale din zonă și la dezvoltarea turismului. Această măsură poate fi implementată cu fonduri de la bugetul de stat, dar și în cadrul unor programe de cooperare transfrontalieră.
Recrutarea de personal specializat suplimentar și dezvoltarea resurselor umane din administrația publică locală	2	UAT din județ, inclusiv CJ Maramureș, și instituțiile subordonate acestora se confruntă, în general, cu un deficit de personal specializat și bine remunerat la nivelul primăriilor și al instituțiilor subordonate. Dat fiind volumul ridicat de activitate al acestora și frecvente modificări de ordin legislativ, se impun măsuri de formare profesională continuă, în domenii prioritare precum planificarea strategică, bugetară, accesare fonduri europene, achiziții publice, managementul resurselor umane, transparența, etica, integritatea în administrația locală și prevenirea corupției etc. Acestea pot fi realizate cu fonduri de la bugetul local sau cu finanțări POCA.
Introducerea de sisteme și standarde comune la nivelul administrației publice locale care să optimizeze procesele orientate către beneficiari în concordanță cu SCAP	2	La nivelul autorităților administrației publice locale din județul Maramureș nu există sisteme și standarde comune, coerente cu Strategia pentru Consolidarea Administrației Publice 2014-2020, pentru reformarea proceselor orientate către beneficiari. Astfel de măsuri vor fi implementate cu finanțări nerambursabile POCA 2014-2020.
Total OS3	7	
OS.4. Asigurarea unui management adecvat al resurselor naturale și a riscurilor naturale și antropice în județul Maramureș		
Înființarea unei rețele transfrontaliere de servicii salvamont	1	Județul Maramureș, ca și regiunea învecinată din Ucraina, sunt preponderent montane și tot mai populare în rândul practicanților de sporturi de iarnă. Acest trend implică necesitatea continuării investițiilor în extinderea și dotarea serviciilor de salvamont, capabile să intervină rapid în caz de accidente. În acest sens, la nivelul județului Maramureș există bune practici transferabile și către partenerii ucraineni. Astfel de intervenții vor fi sprijinite financiar din RO-UA ENPI 2014-2020.

Îmbunătățirea capacității de management a riscurilor în situații de urgență și în domeniul asistenței medicale de urgență prin dotarea ISU și a serviciilor voluntare de situații de urgență	5	Investiții complementare celor realizate în perioada 2007-2013, prin POR și RO-UA ENPI, care răspund nevoii reale de reducere a timpului de intervenție în situații de urgență, cu precădere în cazul celor legate de riscuri majore de mediu, inclusiv prin coordonare pe plan transfrontalier. De asemenea, majoritatea SVSU au o dotare deficitară cu echipamente, dar și cu sisteme de avertizare sau facilități de pregătire practică a populației. Aceste intervenții se vor putea realiza inclusiv cu fonduri de la bugetele locale.
TOTAL OS4	6	
TOTAL GENERAL	203	

II. Portofoliul de proiecte ale tuturor UAT-urilor și ale celorlalți actori locali importanți din județul Maramureș pentru perioada 2014-2020:

Titlul acțiunii	Buget estimativ (mil. Euro)	Justificarea prioritizării
Modernizare și reabilitare drumuri comunale și străzi rurale (ulițe, drumuri de ocolire), inclusiv trotuare, poduri și podețe, parări și piste de biciclete	100	Peste 50% din drumurile comunale din județ sunt de pământ sau pietruire, acestea necesitând urgent măsuri de modernizare pentru sporirea accesibilității și mobilității în zonele rurale, creșterea siguranței rutiere și promovarea transportului nemotorizat. Investițiile au fost prioritizate de Banca Mondială împreună cu MDRAP. Proiectele sunt eligibile spre finanțare din PNDL, PNDR și cu fonduri de la bugetele locale.
Modernizarea drumurilor de exploatare agricolă și forestiere	30	Județul Maramureș are o lungă tradiție în domeniul silviculturii și agriculturii, mai ales în zonele rurale. Modernizarea drumurilor de exploatare agricolă este vitală pentru creșterea competitivității agriculturii și zonelor rurale din județ. Investiții eligibile spre finanțare din PNDR.
Reabilitare și modernizare străzi orășenești, inclusiv intersecții, trotuare, parări laterale, stații de transport în comun, piste de biciclete și zone pietonale	50	În municipiile și orașele din județ există străzi nemodernizate sau aflate în stare proastă, cu impact negativ asupra mediului înconjurător, mobilității și siguranței rutiere. Transportul în comun și cel nemotorizat sunt insuficient dezvoltate, în lipsa pistelor de biciclete, a locurilor pentru închiriere, transfer și parcare a acestora, a zonelor exclusiv pietonale sau a trotuarelor modernizate. Proiectele de investiții sunt eligibile spre finanțare prin POR, RO-UA ENPI, PNDL și bugetele locale. Investiții prioritizate prin PMUD, în cazul municipiului Baia Mare.
Construcția de variante de ocolire ale centrelor urbane din județ	25	Majoritatea centrelor urbane din județ nu dispun de drumuri ocolitoare care să permită eliminarea traficului greu din zonele intens locuite, cu impact pozitiv asupra poluării sau stării drumurilor și clădirilor din acele zone. Proiectele de investiții sunt eligibile spre finanțare prin POR, RO-UA ENPI, PNDL și bugetele locale. Sunt vizate de astfel de intervenții centre urbane precum: Sighetu Marmăției, Borșa, Tăuții Măgherauș, Seini, Baia Sprie, Dragomirești.
Modernizarea sistemului de parări din municipiul Baia Mare	10	Municipiul Baia Mare se confruntă cu un deficit foarte mare de locuri de parcare, iar cele existente generează un nivel relativ redus de încasări. Proiectul are în vedere realizarea de parări multietajate în zonele cele mai aglomerate și dens populate din municipiu, concomitent cu desființarea bateriilor de garaje și transformarea acestora în spații publice sau chiar locuri de

		parcare. Acesta implică inclusiv amenajarea de facilități park&ride în principalele puncte de acces în oraș, conform datelor din PMUD. Proiectul se poate realiza cu fonduri de la bugetul local sau în PPP.
Extinderea și modernizarea sistemelor de management al traficului auto, pietonal și velo din municipiul Baia Mare	10	Municipiul Baia Mare se confruntă cu o creștere a traficului, dar și cu o reconfigurare a fluxurilor auto, pe fondul extinderii continue a parcului auto și a modificărilor în modul de ocupare a terenurilor, ceea ce implică necesitatea de extindere și modernizare a sistemelor de management al traficului, conform cu prevederile PMUD. Proiectul poate fi finanțat cu fonduri POR.
Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport în comun sustenabil pentru Zona Metropolitană Baia Mare	20	Investiții testate și prioritizate prin PMUD, cu scopul de promovare a transportului în comun sustenabil. Acestea vin în continuarea investițiilor realizate prin POR 2007-2013 și sunt eligibile pentru finanțare din POR 2014-2020. Achiziționarea de mijloace de transport, amenajarea stațiilor, implementarea sistemelor de e-ticketing sunt eligibile pentru finanțare din POR, dar și dintr-un potențial credit BERD, venind în completarea investițiilor deja realizate cu fonduri de la bugetul local și din fonduri europene în infrastructura de transport. Cel mai târziu la orizontul anului 2019, o dată cu expirarea actualului Program de Transport Județean, se va avea în vedere extinderea ariei de acoperire a operatorului metropolitan de transport în comun.
Dezvoltarea unui centru de transport intermodal cu facilitate de acces la transportul rutier, feroviar și aerian în Baia Mare	5	Proiectul își propune să contribuie la dezvoltarea transportului intermodal în municipiul Baia Mare, prin integrarea transportului în comun inter-județean, județean, metropolitan/urban, feroviar și non-motorizat, care să faciliteze fluidizarea traficului și reducerea emisiilor de CO2. Proiectul poate fi finanțat din POR 2014-2020 și este cuprins în PMUD.
Modernizarea infrastructurii de transport în comun de la nivelul localităților din județ	2	Proiectul prevede modernizarea stațiilor de transport în comun din localitățile județului, în vederea asigurării confortului și siguranței pasagerilor și se va realiza cu fonduri de la bugetele locale.
Rețea de transport alternativ în Zona Metropolitană Baia Mare	3	Drumurile de legătură dintre localitățile din zona metropolitană Baia Mare se află într-o stare relativ bună, însă majoritatea sunt lipsite de trotuare și piste de bicicletă, care să faciliteze deplasarea nemotorizată, cu multiple beneficii pentru mediu și sănătate. Sunt vizate cu prioritate localitățile alipite de municipiu, precum Recea, Dumbrăvița, Tăuții-Măgherauș, Baia Sprie.
Extinderea infrastructurii de acces la internet în bandă largă (brand) în	1	Intervenții propuse a fi realizate în așa-numite zone de eșec al pieței, cu fonduri PNDR sau POC.

zonele cu acces deficitar din mediul rural		
Amenajarea de hot-spot-uri wifi în spațiile publice din localitățile județului	1	În pofida creșterii numărului de utilizatori de telefoane inteligente și computere, în localitățile urbane și rurale din județ există puține zone publice cu acces gratuit la wi-fi.
Decontaminarea Platformei CUPROM/FLOTAȚIA CENTRALĂ din Municipiul Baia Mare și reconversia acesteia în infrastructură de sprijin a afacerilor și inovării	30	Platforma CUPROM din zona de est a municipiului este unul dintre cele mai mari situri contaminate din mediul urban de pe teritoriul României. În contextul candidaturii municipiului la statutul de capitală europeană a culturii, dar și a creșterii atractivității orașului pentru investitori, acesta are un potențial deosebit pentru ecologizare, reconstrucție și transformare într-un pol al producției ecologice (energie verde, industrie ușoară) și culturale, urmând să dispună de zone productive și logistice de tip greenfield, de transfer tehnologic, de incubare. Proiectul poate fi finanțat din fonduri POR, de la bugetul local și în PPP.
Decontaminarea și reconversia Platformei ROMPLUMB și înființarea unei infrastructuri de sprijinire a activităților high-tech în Baia Mare	15	Deși este centru universitar de tradiție, municipiul Baia Mare nu dispune de facilități adecvate de transfer a rezultatelor din cercetare către mediul de afaceri. Această nouă zonă de afaceri va avea profilul unui parc științific și tehnologic și va cuprinde facilități de cercetare fundamentală, aplicativă, dezvoltare experimentală-stații pilot de fabricație, transfer tehnologic, informare tehnologică, cooperare între mediul universitar-preuniversitar, business angels, incubare / accelerare de afaceri cu precădere din domeniul IT&C, servicii de consultanță și dezvoltare pentru start-up-uri și spin-off-uri inovative, formare profesională continuă pentru studenți și forța de muncă, management de proiecte tehnologice, marketing, conferințe, bibliotecă, expoziții, dezbateri și întâlniri între stakeholderi etc. Proiectul poate fi realizat etapizat cu fonduri POR, POC, PPP.
Înființare, extindere și modernizare piețe agroalimentare și târguri	1	Județul Maramureș dispune de resurse agricole vaste, având o lungă tradiție în domeniul pomiculturii, zootehniei sau legumiculturii, peste jumătate din populația rurală fiind ocupată în proporție de peste 50% în acest domeniu. Micii fermieri din județ au posibilități restrânse de comercializare a produselor obținute în unități moderne, care să asigure spații corespunzătoare din punct de vedere al confortului și igienei. Investițiile sunt eligibile prin PNDL și pot fi finanțate inclusiv de la bugetele locale.
Înființarea de parcuri și zone industriale și logistice în centrele	15	Județul Maramureș este singurul din regiune care nu dispune de parcuri industriale publice, ceea ce constituie un dezavantaj în procesul de atragere a investițiilor și de creare de noi locuri de muncă.

urbane ale județului		Sunt vizate intervenții de amenajare a unor astfel de zone în locații din municipiul Sighetu Marmăției, Tăuții Măgherauș - zona Aeroport, Borșa, Baia Sprie – cu fonduri de la bugetele locale, în PPP, dar și cu fonduri POR, cu condiția reconversiei unor zone abandonate. Unele dintre aceste zone industriale pot fi prevăzute și cu facilități complementare pentru incubarea și accelerarea afacerilor, formare profesională continuă, CDI etc.
Înființare unități de economie socială (de ex. sere legumicole, ferme pomicole, de servicii comunitare, de obiective tradiționale și artizanat etc.)	5	Deși este un județ foarte bogat în resurse, în Maramureș există încă comunități urbane și rurale cu probleme de acces pe piața muncii, ceea ce conduce la apariția șomajului pe termen lung și la dependența persoanelor vulnerabile de diferite beneficii și prestații sociale. Unitățile de economie socială reprezintă o soluție pentru ocuparea persoanelor provenite din grupuri dezavantajate pe piața muncii, investițiile fiind eligibile prin POCU.
Dezvoltarea infrastructurii pentru valorificarea turistică a resurselor de ape cu rol terapeutic din județul Maramureș	15	În județul Maramureș există numeroase lacuri și izvoare cu rol terapeutic, precum și de gaze mofetice, utilizate în trecut, însă abandonate în prezent, care ar putea reprezenta puncte de atracție de importanță locală sau chiar regională, care să întregască oferta cultural-religioasă, pentru agroturism, pentru turism montan și sporturi de iarnă ș.a.m.d. a județului, mai ales în contextul îmbătrânirii continue a populației și a dezvoltării sectorului balnear și de tratament. Astfel de investiții se vor putea realiza cu fonduri POR, de la bugetele locale sau în PPP. Dintre zonele propuse pentru realizarea de investiții pentru susținerea turismului balnear și de tratament putem menționa Ocna Șugatag, Coștiui, Dragomirești, Stoiceni (Târgu Lăpuș), Borșa, Crăciunești.
Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor pentru valorificarea potențialului pentru sporturi de iarnă	30	Nișa de piață a sporturilor de iarnă s-a dezvoltat semnificativ la nivelul județului în ultimii ani, dar infrastructura de profil este încă insuficientă, mai multe lucrări de extindere și modernizare a unor domenii schiabile fiind întrerupte. La aceasta, se adaugă existența unor zone propice pentru sporturi de iarnă, care nu sunt încă amenajate. Investiții în astfel de infrastructuri se vor realiza cu fonduri POR, de la bugetele locale, dar și în PPP. Astfel de investiții sunt propuse pentru domeniile schiabile din Borșa (Prislopaș-Căldarea Puzdrelor, complex trambuline naturale, telecabină Pietrosu Rodnei), Cavnic (pârtii și telegondolă), Băiuț (domeniul schiabil Secu – nou).
Înființarea de centre de promovare turistică și culturală la intrările de județ și integrarea centrelor	1	În județul Maramureș au fost înființate numeroase centre de informare și promovare turistică în diferite localități urbane și rurale, însă nu toate acestea sunt amplasate în zone intens circulate. În plus, cea mai mare parte din aceste centre nu sunt integrate într-o rețea județeană, care să

existente într-o rețea		favorizeze promovarea unor circuite adecvate pentru sejururi mai îndelungate. Nu în ultimul rând, se impune amenajarea unor centre de promovare turistică și culturală la principalele intrări în județ dinspre Cluj, Satu Mare, Bistrița și Suceava. Astfel de intervenții se pot realiza cu fonduri POR, dar și de cooperare teritorială.
Dezvoltarea infrastructurii pentru valorificarea potențialului pentru turism montan	10	Deși județul Maramureș este unul preponderent montan și o destinație turistică cunoscută, multe dintre traseele din județ sunt nemarcate și semnalizate, în cazul celorlalte neexistând un sistem unitar de semnalizare. De asemenea, numărul refugiilor montane este foarte mic, ceea ce limitează numărul de turiști care vizitează județul. Intervenții de acest tip se vor putea realiza cu fonduri POR, dar și de la bugetele locale, cu preponderență în zonele montane (de ex. Munții Maramureșului, Munții Gutâi, Munții Igriș, Munții Țibleșului).
Protecția, conservarea și introducerea în circuite turistice a monumentelor istorice din județul Maramureș	50	Județul Maramureș dispune de foarte multe monumente istorice, dintre care unele sunt de importanță națională și unice în România. Dacă monumentele aflate în proprietate publică se află într-o stare relativ bună, cele mai multe dintre obiectivele private sunt foarte degradate și neintroduse în circuitul turistic. Aceste intervenții vor fi realizate cu fonduri POR, PNDR și de la bugetul de stat. Dintre obiectivele avute în vedere pentru restaurare și valorificare turistică (inclusiv modernizare și reabilitare căi de acces) putem menționa: - Castelul Apaffy Coștiui; - Cetatea Zinir Seini; - Clădirile vechii Primăriei și Școlii din Târgu Lăpuș; - Centrele Istorice (ansamblurile urbane) ale orașelor Baia Mare, Sighetu Marmăției, Baia Sprie; - Cetatea Chioarului; - Castelul Teleki - Castelul Blomberg.
Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea unităților culturale din județul Maramureș, cu precădere a celor cu potențial de atragere a unui număr mare de vizitatori și turiști	30	Majoritatea centrelor urbane și rurale din județ se confruntă cu degradarea infrastructurii existente, dar și cu deficitul de spații pentru evenimente culturale, muzee, biblioteci etc. Astfel de intervenții pot fi realizate cu fonduri guvernamentale, locale, dar și cu fonduri POR și PNDR, în anumite cazuri. Dintre proiectele majore de infrastructură culturală, putem menționa: - Centrul Muzeal Multifuncțional al Muzeului Maramureșului Sighetu Marmăției (spații administrative, de depozitare, înființare compartimente de arheologie, științele naturii);

		- Modernizarea Expoziției de Bază Etnografice Sighetu Marmăției prin restaurarea clădirii "Reduta", inclusiv amenajarea unui cinematograf; - Centru de depozitare, restaurare și conservare patrimoniu; - Restaurarea și reconservarea caselor în situ din subordinea Muzeului Maramureșului: Casa Ioan Stan Pătraș Săpânța, Casa Kazar Vadu Izei, Casa Lazăr Giulești, Casa-Muzeul Școlar Bârsana, Casa Pățu Ieud, Casa Moșu Bogdan Vodă; - Muzeu Interactiv Industrie Extractivă; - Muzeu Digital prin restaurarea Casei "Pokol" Baia Mare; - Cinema și Sală multifuncțională de spectacole prin restaurarea Clădirii "Minerul" Baia Mare; - Muzeu de Artă prin restaurarea clădirii "Iancu de Hunedoara" Baia Mare; - Restaurarea Coloniei Pictorilor (continuarea lucrărilor) Baia Mare; - Reabilitarea Teatrului Municipal; - Reabilitare Vila "Wagner" Baia Mare; - Reabilitare și modernizare Teatrul de Vară Baia Mare; - Reabilitare și modernizare Cinema „Dacia” Baia Mare; - Reabilitare și modernizare Sala de cinematograf a Complexului Astronomic Baia Mare; - Reabilitarea Sălii "Studio" Sighetu Marmăției ca spațiu multifuncțional pentru evenimente culturale; - Înființare, extindere, modernizare muzee locale: Dragomirești, Șomcuta Mare; - Construcție, reabilitare, modernizare, dotare centre/cămine culturale și biblioteci publice: Dragomirești, Seini, Săliștea de Sus, Borșa, Ulmeni, Târgu Lăpuș;
Implementarea Strategiei Culturale a Municipiului Baia Mare	11	Prezența municipiului Baia Mare în lista finală a celor 4 orașe candidate la statutul de Capitală Europeană a Culturii în 2021 reprezintă un succes remarcabil și va contribui la dezvoltarea județului ca destinație turistică de importanță europeană. Indiferent de rezultatul competiției, strategia culturală a municipiului va fi implementată, cu asumarea integrală a eforturilor de către municipalitate și restul actorilor locali. Pe lângă elementele de infrastructură majoră deja menționate în cadrul altor măsuri (de ex. infrastructura culturală și de acces, proiectele de regenerare urbană, de dezvoltare a infrastructurii de afaceri și inovare), strategia implică și activități de tipul organizării de numeroase evenimente culturale (festivaluri de street-art, film documentar,

		gastronomie, teatru, târguri de design etc.), muzee virtuale, digitizarea fondului de carte al bibliotecilor, organizarea unei academii de arte, a unui centru de resurse pentru minorități, a unor centre comunitare multifuncționale, a unui centru de excelență în management cultural, a unui centru de asistență și microfinanțare în turism, implementarea unui card cultural, a unei rețele de display-uri culturale, a unor aplicații mobile privind viața culturală a orașului, a unor centre de terapie prin artă etc.
Amenajarea de noi zone de agrement, cu precădere în vederea completării ofertei turistice a zonele turistice consacrate	20	Județul Maramureș este o destinație turistică tot mai populară în România și în Europa, însă durata sejurului vizitatorilor se menține redusă, pe fondul ofertei puțin diversificate pusă la dispoziția acestora. Din această perspectivă, o problemă importantă o reprezintă lipsa unor zone de agrement moderne (de tip Aqua-Park, zonă de camping, parc de aventură, grădină botanică, zoo, puncte de belvedere etc.), care să valorifice inclusiv resursele naturale din zonă și să deservească nu numai turiștii, ci și localnicii. Astfel de intervenții se vor putea realiza cu fonduri POR, private sau în PPP. Zonele vizate de astfel de proiecte sunt: Firiza (Parc Ecoturistic în proximitatea barajului); Seini; Săcălășeni; Călinești; Recea; Cicârlău.
Amenajarea de facilități de agrement pentru locuitori în mediul urban și rural	5	Cele mai multe localități din județ se confruntă cu un deficit de mici facilități de agrement (de ex. locuri de joacă, lacuri cu debarcader, aparate de fitness în aer liber, mese pentru jocuri, zone de picnic etc.), cu precădere în spațiile publice și cele verzi din zonele centrale și cele intens locuite. Astfel de intervenții se pot realiza cu fonduri de la bugetele locale sau, dacă sunt integrate în intervenții mai complexe, chiar și cu fonduri POR/PNDR.
Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii sportive din județ	35	Sportul maramureșean a înregistrat în ultimii ani performanțe remarcabile în diferite domenii (de la handbal la fotbal, rugby sau baschet), însă infrastructura sportivă din județ este, cu mici excepții, învechită și insuficientă. Astfel, se impun măsuri urgente de amenajare a unui complex sportiv multifuncțional în Baia Mare (modernizare sală polivalentă, ștrand municipal, bazin de înot, teren de rugby și atletism, centru SPA, Casa Tineretului, stadion etc.), dar și de construcție și modernizare a unor stadioane, baze sportive multifuncționale, săli de sport, bazine de înot etc. în diferite localități urbane și rurale, care pot conduce chiar și la dezvoltarea turismului legat de manifestările sportive internaționale. De asemenea, mai multe zone din județ sunt adecvate pentru amenajarea de trasee de off-road, mountain bike etc. Astfel de intervenții se vor realiza cu fonduri de la bugetul de stat și bugetele locale și județean.

Valorificarea resurselor de energie regenerabilă din județul Maramureș	25	Județul Maramureș dispune de resurse însemnate de producere a energiei electrice și termice fotovoltaice, eoliene, din biomasă agricolă și lemnoasă sau chiar geotermale, care sunt valorificate într-o măsură foarte mică, cu impact negativ asupra dezvoltării economiei și emisiilor de CO ₂ . În acest sens, se impune valorificarea resurselor existente mai ales pentru deservirea clădirilor și sistemelor de iluminat public, dar și a facilităților de producție private. Astfel de intervenții vor fi realizate atât de administrațiile locale, cât și de companii private, cu fonduri proprii, din fonduri guvernamentale (de ex. Casa Verde, AFM) sau europene (POC, POR, PNDR), ca proiecte de sine stătătoare sau părți integrante ale unor proiecte mai complexe.
TOTAL OS.1	555	
OS 2. Creșterea atractivității județului Maramureș pentru locuitori și asigurarea unei dezvoltări integrate și echilibrate a teritoriului		
Extindere, reabilitare, modernizare și dotare ambulatorii integrate spitalelor din județ	5	În contextul politicii naționale de raționalizare a numărului de paturi de spital, ambulatoriile integrate au ajuns să deservească sute de mii de pacienți anual. Din păcate, majoritatea cabinetelor au un nivel de dotare precar, ceea ce afectează calitatea serviciilor medicale furnizate și reduce atractivitatea sistemului public pentru medicii specialiști. Pe de altă parte, unele clădiri în care funcționează astfel de ambulatorii sunt degradate și necesită măsuri urgente de reabilitare. Astfel de intervenții vor fi realizate cu fonduri de la bugetul local, de la bugetul de stat și din POR 2014-2020.
Reabilitarea, modernizarea și dotarea unităților spitalicești din județ, inclusiv a unităților/compartimentelor de primire a urgențelor	20	Spitalele din județ, cu precădere cele din orașele mici, au o infrastructură uzată fizic și moral, ceea ce conduce la lipsa lor de atractivitate pentru medici specialiști și la redirectionarea multor cazuri către spitalele din Baia Mare. Măsurile de reabilitare, modernizare și dotare a spitalelor va conduce la o distribuție mai echilibrată teritorial a serviciilor medicale și vor fi sprijinite din fonduri de la bugetul de stat și local.
Reabilitarea, modernizarea și dotarea dispensarelor medicale din județ, inclusiv a centrelor de permanență medicală	5	Populația rurală a județului are o speranță de viață mai scăzută decât cea din mediul urban, una dintre cauze fiind accesul mai dificil la servicii medicale de calitate și diversificate. În acest context, se impun măsuri de reabilitare, modernizare și dotare a dispensarelor medicale și centrelor de permanență, inclusiv extinderea rețelei acestora, pentru a crește accesul populației la servicii medicale primare și de urgență. Astfel de intervenții se vor realiza cu fonduri de la bugetele locale, din PNDR și PNDL.
Implementarea de măsuri pentru atragerea și menținerea cadrelor	1	Județul Maramureș se confruntă cu un deficit acut de cadre medicale de specialitate, în contextul migrației externe, a valului de pensionări și a orientării absolvenților către mediul privat. Măsurile de

medicale în sistemul public		sprijin de la nivel local cuprind sprijinirea participării la activități de formare profesională continuă, de cercetare, punerea la dispoziție a unei locuințe cu chirie subvenționată, dar și din acordarea de sporuri salariale sau decontarea cheltuielilor cu deplasarea. Astfel de măsuri vor fi sprijinite cu fonduri de la bugetele locale.
Extinderea, reabilitarea, modernizarea, dotarea unităților de învățământ preuniversitar	25	O dată cu scăderea continuă a populației școlare, rețeaua de unități de învățământ din județ s-a restructurat, cu precădere în mediul rural, proces care va continua. O parte dintre unitățile care încă funcționează (grădinițe, școli primare și gimnaziale, licee) nu dispun de autorizații sanitare pentru funcționare din cauza deficiențelor legate de starea clădirilor și dotările aferente acestora. Proiectele sunt eligibile spre finanțare din POR, PNDL, PNDR și potențiale programe susținute de Banca Mondială, la care se adaugă programe ale MEN și resurse de la bugetele locale. Aceste intervenții vor viza doar unitățile de învățământ viabile din perspectiva populației școlare, în conformitate cu prioritizarea făcută de Banca Mondială. O atenție deosebită va fi acordată și rețelei de campus-uri școlare și de internate, cu precădere în zona Maramureșului Istoric.
Construcția de noi creșe și grădinițe	4	Scăderea populației școlare nu este un proces uniform la nivelul județului, unde există încă localități cu o rată ridicată a natalității. În plus, creșterea gradului de cuprindere a copiilor în învățământul preșcolar a condus la un deficit de locuri în creșe și grădinițe. Aceste investiții vor putea fi realizate cu fonduri POR, PNDL și PNDR, dar și de la bugetele locale sau din programe guvernamentale.
Înființarea de noi centre de tip after-school, dar și de excelență pentru tinerii supradotați	8	Una dintre soluțiile identificate la nivel județean pentru prevenirea abandonului școlar, mai ales în rândul copiilor și tinerilor proveniți din grupuri defavorizate (romi, familii monoparentale, fără venituri, copii cu dizabilități sau copii cu părinți plecați în străinătate), este înființarea de centre de tip after-school, care să ofere găzduire temporară după cursuri, hrană și sprijin calificat pentru pregătirea școlară suplimentară. Copii supradotați necesită, de asemenea, de centre de excelență, unde să beneficieze de servicii specializate și de pregătire adecvată nivelului lor de pregătire. Investițiile în astfel de centre se pot realiza în spațiile excedentare ale unităților de învățământ restructurate sau chiar închise, iar fondurile pot fi atrase prin PNDR și POR, precum și prin PPP, ultimele fiind rentabile mai ales în mediul urban.
Înființarea de centre rezidențiale și de îngrijiri la domiciliu pentru vârstnici, inclusiv unități de asistență	20	Ponderea populației vârstnice de la nivelul județului este în creștere, numărul bătrânilor singuri și dependenți fiind în creștere, mai ales o dată cu amplificarea migrației externe. Pe de altă parte, capacitatea centrelor rezidențiale sau de îngrijire la domiciliu pentru vârstnici este total insuficientă

medico-socială		În raport cu numărul cererilor. De asemenea, sunt necesare investiții pentru extinderea, respectiv funcționalizarea și dotarea unităților medico-sociale din Dragomirești și Șomcuta Mare. Astfel de investiții se pot realiza atât în localitățile urbane, cât și rurale, cu sprijinul financiar al POR, PNDR, dar și în PPP sau cu fonduri de la bugetele locale.
Înființarea de centre de zi pentru persoane vârstnice	15	Circa 15% din populația județului Maramureș a depășit vârsta de 65 de ani, fenomenul îmbătrânirii demografice fiind prevăzut să se accentueze pe termen mediu și lung. Centrele de zi pentru persoane vârstnice asigură furnizarea de servicii medicale, de consiliere și informare, de socializare vitale pentru acest tip de beneficiari, însă acestea sunt puține la număr și concentrate în municipiul Baia Mare. Investițiile de acest tip vor fi susținute cu fonduri POR, dar și de la bugetele locale.
Creșterea numărului de asistenți maternali profesioniști și formarea profesională continuă a acestora	1	Județul Maramureș dispune de un număr mic de asistenți maternali profesioniști, care sunt nevoiți să îngrijească mai mulți copii. În acest context, se impune extinderea rețelei de asistenți, precum și formarea profesională continuă a asistenților existenți, cu impact pozitiv asupra beneficiarilor. Măsura va fi realizată cu fonduri POCU, dar și de la bugetul CJ.
Extinderea, dezvoltarea și dotarea serviciilor sociale pentru persoanele adulte cu dizabilități	10	În județul Maramureș există un număr mare de persoane adulte cu handicap, dintre care doar o mică parte beneficiază de servicii sociale. Aceștia necesită servicii sociale de zi, ateliere protejate și centre de tip respiro, administrate mai ales de ONG-uri, dar și de instituții publice. Măsura va fi implementată cu fonduri POR și POCU.
Dezvoltarea, diversificarea și dotarea serviciilor sociale pentru copii proveniți din categorii defavorizate	5	În județul Maramureș există un număr mare de copii și tineri cu nevoi speciale, proveniți din familii defavorizate, tinerii care părăsesc sistemul instituțional, care comit fapte penale și cu adicții. Aceștia necesită măsuri de găzduire temporară, servicii de urgență, de informare, consiliere, asistență neuropsihiatrică etc, oferite fie de furnizori privați, fie de cei din sfera ONG. Măsura va fi implementată cu fonduri POR și POCU.
Construcția/achiziționarea de locuințe sociale, de tranzit, pentru specialiști și tineri	25	La nivelul județului Maramureș, mai ales a centrelor urbane, există un deficit important de locuințe sociale și pentru tineri, dar și de tranzit pentru tinerii care părăsesc sistemul instituțional,, prin raportare la numărul mare de cereri în așteptare. Investiția în construcția sau achiziționarea de locuințe se poate realiza din POR, din programele dedicate coordonate de MDRAP, dar și din fondurile proprii ale UAT.
Înființare sistem de canalizație subterană în municipiul Baia Mare	10	Centrele urbane din județ se confruntă cu problema rețelelor electrice și de telecomunicații aeriene, vulnerabile la intemperii și cu pericol de suspendare a furnizării. Acestea afectează inclusiv aspectul

		acestor localități, dar și al fațadelor clădirilor. În acest context, se impune realizarea cu prioritate a unui sistem de canalizație subterană în municipiul reședință de județ, cel care are masa critică necesară atragerii unui investitor privat. Proiectul se va realiza în PPP.
Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată din județul Maramureș (Sisteme individuale)	60	Investiții cuprinse în Ghidul de investiții pentru apă și canalizare elaborat de Banca Mondială pentru MDRAP, finanțabile prin PNDL, PNDR, AFM și bugete locale, în continuarea celor realizate în perioada 2007-2013. Acestea sunt cuprinse în general în Masterplanul județean de apă și canalizare, dar nu vor fi finanțate din POIM 2014-2020.
Înființarea și extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale	25	Peste ¾ dintre comunele din județ și 4 orașe din Maramureșul Istoric nu dispun de rețea de distribuție a gazelor naturale. În aceste condiții, peste jumătate dintre locuințele din județ sunt încălzite cu sobe pe bază de combustibil solid, având un impact negativ asupra calității aerului și sănătății populației, mai ales în sezonul rece. Investițiile sunt condiționate de construcția unei conducte de alimentare a Maramureșului Istoric și de concesionarea serviciului de distribuție către operatori de profil. Investițiile în rețeaua de gaze naturale se vor realiza, în general, de către operatori privați care au concesionat serviciul, precum și de UAT-uri, din fonduri proprii.
Instalarea de sisteme de monitorizare/supraveghere video a spațiilor publice	10	Cele mai multe instituții, spații publice, străzi și intersecții din localitățile județului nu sunt supravegheate video și nu asigură siguranța cetățenilor și a participanților la trafic, în general. Astfel de sisteme vor fi realizate cu fonduri de la bugetele locale și chiar cu fonduri europene, dacă sunt integrate în proiecte mai complexe
Reabilitarea termică a clădirilor publice, inclusiv a instalațiilor de încălzire, cu utilizarea resurselor de energie regenerabilă	15	Investiții eligibile prin POR pentru reabilitarea clădirilor din proprietatea / administrarea UAT și a instituțiilor subordonate, pentru reducerea cheltuielilor cu asigurarea necesarului de energie și a emisiilor de CO2.
Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe, inclusiv a instalațiilor de încălzire	25	Blocurile de locuințe construite în perioada comunistă reprezintă principala sursă de emisii de CO2 în mediul urban și în unele comune supuse procesului forțat de urbanizare din perioada comunistă, în condițiile în care acestea sunt realizate din materiale ineficiente energetic și nu au fost reabilitate termic în proporție mai mare de 20%. Aceste investiții sunt eligibile prin POR, co-finanțarea fiind asigurată din fonduri de la bugetul de stat, respectiv din sursele proprii ale proprietarilor.
Extinderea, modernizarea și creșterea eficienței energetice a	15	Sistemele de iluminat public din localitățile maramureșene sunt, în general, ineficiente energetic, generând un consum ridicat și implicit emisii semnificative de CO2. Aceste investiții vor contribui la

sistemelor de iluminat public, inclusiv asigurarea necesarului de consum din resurse regenerabile		îmbunătățirea siguranței spațiilor publice și la reducerea costurilor suportate de administrațiile locale cu asigurarea necesarului de energie. Investițiile sunt eligibile spre finanțare din POR și PNDR, iar nivelul UAT-urilor unde serviciul a fost concesionat, acestea se vor realiza prin PPP.
Elaborarea și implementarea unei strategii CLLD la nivelul municipiului Baia Mare	10	La nivelul mai multor localități din județ, mai ales a celor urbane, există zone sau cartiere care concentrează populația defavorizată, cu riscuri multiple de excluziune socială de la locuire, sănătate, educație sau ocupare. Un astfel de exemplu în municipiul Baia Mare este zona Craica. Cu fonduri POR și POCU, dar și private și ale municipalității, la nivelul municipiului se va instituționaliza o structură asociativă, care va promova și implementa o strategie integrată de incluziune socială pentru cartierele cu cele mai mari probleme sociale, cu componente de locuire și servicii sociale (de ex. centre sociale comunitare multifuncționale), educație, sănătate, economie socială, informare și consiliere, capacitate administrativă etc.
Regenerarea spațiilor publice urbane și rurale	25	Centrele urbane din județ au beneficiat, în general în perioada comunistă, de lucrări de amenajare a centrelor civice, care sunt astăzi în mare parte uzate fizic și rural. În altă ordine de idei, localitățile rurale mai mari, cu rol de polarizare microregională, nu dispun de astfel de spații publice sistematizate, făcându-le puțin atractive pentru locuitori, dar și vizitatori. Astfel de intervenții se vor realiza cu un mix de finanțare de la bugetele locale, din fonduri POR și PNDR (în cadrul strategiilor de tip CLLD sau de infrastructură mai complexe), dar și guvernamentale (de ex. amenajarea de parcuri). Intervențiile propuse sunt de tip integrat și cuprind amenajarea de zone pietonale, spații verzi, locuri de joacă sau de practicare a sportului în aer liber, modernizarea iluminatului public și arhitectural, dotarea cu mobilier urban, fântâni arteziene, monumente de for public, sisteme de supraveghere video, parcuri, intersecții etc. În cazul municipiului Baia Mare, sunt vizate intervenții la nivelul principalelor piețe din municipiu: Piața Libertății, Izvoarele, Gării, Păcii, Cetății, Revoluției, Universității, dar și Esplanada Săsarului, reunite într-o rețea de coridoare verzi și albastre interconectate. Aceste intervenții sunt corelate cu cele de restaurarea a ansamblurilor urbane (centre istorice), mai ales în cazul orașelor Baia Mare, Sighetu Marmăției, Baia Sprie și Târgu Lăpuș (de ex. Piața Eroilor).
Reabilitarea infrastructurii de la nivelul marilor ansambluri de locuințe colective din mediul urban	25	În centrele urbane ale județului Maramureș, cea mai mare parte a locuitorilor trăiesc în ansamblurile de locuințe colective ridicate în perioada comunistă, care dispun de spații interstițiale adiacente restrânse și adeseori degradate. Măsurile de la nivelul acestora vizează reamenajarea

		spațiilor verzi, a locurilor de parcare, dotarea cu mobilier urban a spațiilor de relaxare și socializare, modernizarea aleilor pietonale, trasarea pistelor de biciclete, modernizarea iluminatului public, a punctelor de colectare a deșeurilor etc. Astfel de intervenții sunt eligibile prin POR, în cazul zonelor defavorizate, dar pot fi realizate și de la bugetul local, în strâns parteneriat cu asociațiile de proprietari.
Refașadizarea clădirilor din centrele istorice ale orașelor din județ	5	Proiectul este parțial complementar investițiilor realizate în perioada de programare anterioară la nivelul centrelor istorice din Baia Mare sau Baia Sprie, preponderent cu fonduri private și din POR 2007-2013. Acestea vor contribui, pe de o parte, la conservarea patrimoniului construit, la incluziunea socială a populației din respectivele zone, iar, pe de altă parte, la dezvoltarea turismului. Investițiile se vor realiza preponderent cu fonduri proprii ale proprietarilor, cu fonduri de la bugetul local, potențiale granturi SEE, dar și cu finanțări POR.
TOTAL O.S.2	369	
OS 3. Asigurarea bunei guvernante și întărirea relațiilor de cooperare teritorială ale județului Maramureș		
Actualizare Planuri Urbanistice Generale și Regulamente Locale de Urbanism	4	Cerință legală (Legea nr. 350/2001)
Elaborarea unui ghid pentru investitori	1	La nivelul Zonei Metropolitane Baia Mare, cea mai atractivă pentru investitorii străini și autohtoni, nu există un ghid care să prezinte sintetic, în format off-line și on-line, oportunitățile de afaceri din zonă, de la facilități fiscale, active greenfield și brownfield, durata de obținere a avizelor și autorizațiilor, posibilitățile de calificare și recrutare a forței de muncă, transportul în comun, costul și accesibilitatea utilităților etc. Acesta va avea și o componentă de hărți în format vectorial GIS și va putea fi finanțat din contribuția membrilor, dar și din potențiale fonduri destinate structurilor asociative.
Întărirea capacității administrative a ADI Zona Metropolitană Baia Mare	2	Deși este înființată de peste 10 ani și este una dintre cele mai de succes structuri asociative din România, ADI ZMBM necesită măsuri de întărire a capacității sale administrative, în perspectiva integrării conceptului de dezvoltare urbană integrată în politicile publice din România. Acestea vizează înființarea și operaționalizarea unui grup operativ metropolitan, a unei baze de date pentru monitorizarea comună și permanentă a proiectelor de investiții, pentru implementarea serviciilor de e-administrație și de cadastru on-line, urbanism on-line, crearea unui portal al membrilor etc.

		Acestea vor fi realizate cu fonduri proprii, rezultate din contribuții, dar și cu fonduri POCA sau de cooperare teritorială.
Elaborare planuri de mobilitate la nivelul centrelor urbane din județ	1	În vederea realizării de investiții cu fonduri POR în domeniul mobilității, dar și de integrare a diferitelor proiecte de investiții ale UAT urbane în sfera infrastructurii de transport, acestea trebuie să elaboreze planuri de mobilitate, care să aibă la bază modele de transport bine fundamentate și date concrete cu privire la diferitele tipuri de deplasări de la nivel local (motorizată, nemotorizată). Acestea se vor realiza cu fonduri de la bugetele locale.
Construcția și reabilitarea de sedii de primărie și GAL-uri	10	Unele UAT din județ nu dispun de sedii adecvate pentru derularea activităților curente, din perspectiva suprafeței, a modului de organizare a spațiilor, a stării de degradare sau a eficienței energetice reduse. Într-o situație similară se află și GAL-urile din județ, care nu funcționează în spații corespunzătoare. Investiții se vor realiza cu fonduri de la bugetul local, județean și din PNDR.
Dotarea serviciilor, compartimentelor și societăților comerciale din subordinea Consiliilor Locale care furnizează servicii publice cu mașini și echipamente	5	Cele mai multe UAT-uri din județ, mai ales cele din mediul rural, resimt nevoia unor compartimente, servicii sau societăți proprii, care să realizeze diferite servicii de interes public, de la dezapezire, salubritate, reparații etc. Într-o situație similară se află și unitățile de poliție locală, care necesită dotarea cu mijloace de intervenție.
Înființarea de noi structuri asociative ale UAT-urilor din județ	3	GAL-urile active la nivelul județului, ca și structurile de tip ADI, au fost unul dintre cei mai importanți vectori de dezvoltare de la nivel local pentru comunitățile care au aderat la acestea. Cu toate acestea, în județ există UAT-uri care nu fac parte din astfel de structuri asociative și care nu au primit fonduri din PNDR 2007-2013 pentru implementarea, spre exemplu, de strategii integrate de dezvoltare. În mod similar, unele zone din județ (de ex. Țara Chioarului) sunt fragmentate între diferite structuri asociative, ceea ce împiedică conceperea și implementarea de strategii integrate teritoriale. Astfel de măsuri vor fi susținute financiar de PNDR 2014-2020.
Implementarea de soluții de tip e-administrație (inclusiv de arhivare electronică) și extinderea accesului la serviciile on-line ale autorităților publice locale	5	La nivelul administrațiilor publice locale din județ nu există servicii on-line puse la dispoziția cetățenilor, nici măcar cele de plată online a taxelor și impozitelor locale, excepție făcând doar 4 UAT-uri. Pe de altă parte, există multe primării care nu dispun nici de site-uri WEB sau acestea nu sunt actualizate periodic. Arhivarea documentelor este o altă problemă, aceasta fiind realizată în prezent după modelul tradițional, ceea ce generează costuri ridicate și limitări de spații de depozitare. Investițiile de acest tip se vor realiza de către UAT fie din surse proprii, fie în cadrul unor

		proiecte (inclusiv asociative) finanțate din POCA sau din programele de cooperare transfrontalieră.
TOTAL O.S. 3	31	
OS 4. Asigurarea unui management adecvat al resurselor naturale și a riscurilor naturale și antropice în județul Maramureș		
Înființarea, modernizarea, întreținerea și amenajarea peisagistică a spațiilor verzi	20	Orașele și comunele din județ se caracterizează, în general, printr-un deficit de spații verzi accesibile și de calitate pentru cetățeni. Acestea pot fi extinse, mai ales prin reconversia zonelor abandonate, poluate sau de tip brownfield. De asemenea, unele spații verzi, de tipul parcurilor sau scuarurilor, sunt neigienizate și necorespunzător amenajate. Investițiile de acest tip vor fi realizate cu sprijin financiar de la bugetele locale, din PNDR, POR și AFM. Pentru municipiul Baia Mare sunt prevăzute lucrări de amenajare a Parcului Craica.
Realizarea de împăduriri și perdele forestiere de protecție	3	La nivelul județului există numeroase situri contaminate și potențial contaminate, dar și terenuri degradate și neproductive, rezultate mai ales în urma închiderii perimetrelor miniere, care ar putea fi valorificate prin realizarea de împăduriri și perdele forestiere, cu fonduri eligibile prin PNDR și de la bugetul de stat.
Extinderea și întreținerea lucrărilor de îmbunătățiri funciare din județ și prevenirea alunecărilor de teren	3	La nivelul județului există numeroase lucrări de combatere a eroziunii și de drenaj, care au fost amenajate mai ales în perioada comunistă, din cauza faptului că mare parte din terenurile din județ sunt expuse diferitelor forme de degradare prin eroziune, gleizare etc. Aceste lucrări trebuie să fie extinse și întreținute corespunzător, mai ales în contextul accentuării schimbărilor climatice.
Îmbunătățirea gestiunii fondului silvic, cinegetic și piscicol al județului	3	Fondul silvic, cinegetic și piscicol al județului este expus riscului de tăieri legale, respectiv de braconaj, ca urmare a lipsei amenajamentului silvic și a pazei micilor proprietari private, dar și a activității de control ineficiente. Măsurile care vor redresa aceste probleme vor fi realizate preponderent cu fonduri de la bugetul de stat.
TOTAL O.S.4	29	
TOTAL GENERAL	984	

III. Portofoliul de proiecte ale județului Maramureș (infrastructura sectorială):

Titlul acțiunii	Buget estimativ (mil. Euro)	Justificarea prioritizării
OS 1. Creșterea conectivității și atractivității județului Maramureș pentru investitori care să realizeze activități inovative și cu valoare adăugată ridicată și pentru turiști		
Construcția unui pod nou peste Tisa în zona Sighetu Marmăției – Teplița, inclusiv infrastructură conexă	10	Proiectul asigură îmbunătățirea relațiilor de transport și economice dintre regiunile transfrontaliere.
Înființarea de noi puncte de trecere a frontierei româno-ucrainene în județul Maramureș, inclusiv asigurarea accesului rutier la acestea	20	Proiectul asigură îmbunătățirea relațiilor de transport și economice dintre regiunile transfrontaliere. Sunt vizate ca potențiale locații: Sighetu Marmăției – Biserica Albă, Valea Vișeuului – Dilove, Poienile de sub Munte – Shybene.
Repararea și întreținerea căilor ferate existente în județ	20	Unele dintre căile ferate din județ (de ex. viaductele dintre Salva și Vișeu) sunt foarte degradate și prezintă risc de suspendare din circulație în cazul în care nu se intervine urgent pentru repararea lor, ceea ce ar conduce la accentuarea unor zone problematice, precum Maramureșul Istoric. De asemenea, traficul de pasageri între Borșa-Vișeu sau cel transfrontalier sunt suspendați, cu impact negativ asupra dezvoltării economice și turismului. Proiectul se poate realiza cu fonduri de la bugetul de stat.
Reabilitarea și modernizarea principalelor stații de cale ferată din județ	5	Gările din Baia Mare și Sighetu Marmăției sunt cele mai importante din județ, din perspectiva numărului de pasageri, însă acestea se află într-o stare avansată de degradare, ceea ce le face neatractive pentru pasageri.

Modernizarea trecerilor la nivel cu calea ferată	2	Proiectul este vital pentru reducerea numărului de accidente rutiere cauzate de infrastructura deficitară de trecere la nivel cu liniile de cale ferată care tranzitează județul. Acestea sunt finanțabile de la bugetul de stat, prin includerea lor în portofoliul CFR INFRASTRUCTURĂ.
Extinderea și modernizarea infrastructurii publice de cercetare-dezvoltare-inovare a UTCN-CUNBM	5	În contextul trendului de scădere a numărului de studenți, UTCN-CNUBM are la dispoziție opțiunea strategică de a deveni o universitate orientată preponderent către cercetare fundamentală, aplicativă și transfer tehnologic, cu precădere în domeniile în care dispune deja de know-how și personal înalt-calificat (de ex. protecția mediului, gestiunea resurselor, energie etc.). Astfel de intervenții vor fi sprijinite financiar de POC, dar și de fonduri guvernamentale sau proprii.
Funcționarea unui lanț integrat de furnizare a produselor agroalimentare la nivelul Zonei Metropolitane Baia Mare și în Maramureșul Istoric	10	Deși județul are o lungă tradiție în domeniul agricol, majoritatea producției este valorificată în propria gospodărie, pentru autoconsum, sau valorificată individual, la prețuri modice. Una dintre cauze o reprezintă structurile asociative slab dezvoltate, precum și lipsa unor lanțuri integrate de producție-depozitare-condiționare- procesare-comercializare. Acesta ar implica amenajarea unor depozite de mari dimensiuni, a unei piețe agroalimentare metropolitane în municipiul Baia Mare, respectiv a pieței microregionale în Sighetu Marmăției, și a mai multor centre agricole-antena (Seini, Șomcuta Mare, Borșa, Dragomirești etc.). Astfel de intervenții se pot realiza cu fonduri europene.
Înființarea de clustere în domeniile de specializare inteligentă ale județului	5	În județul Maramureș există aglomerări economice importante în domenii precum prelucrarea lemnului și mobilă, agroalimentar, echipamente electrice, construcții metalice, industrie ușoară etc., dar niciun cluster funcțional, care să permită derularea de proiecte de interes comun pentru membri, în domenii precum cercetare, dezvoltarea, inovarea, promovarea, comercializarea, planificarea producției, formarea resurselor umane etc. Astfel de inițiative vor fi sprijinite cu fonduri POC și vor fi localizate geografic cu prioritate în infrastructura de afaceri și inovare dezvoltată în județ.
Derularea de parteneriate de cercetare-dezvoltare-inovare	5	Deși la nivelul județului există nuclee de specialiști care dezvoltă produse și soluții inovative în diferite domenii de activitate, cei mai mulți sunt concentrați în universitățile publice,

între mediul universitar și de afaceri din județ		transferul acestora către mediul de afaceri local rămâne deficitar, pe fondul unei culturi reduse a inovării, a insuficientei cooperări, a lipsei resurselor financiare etc. Astfel de parteneriate vor fi sprijinite cu fonduri POC.
Sprijinirea înființării și/funcționării grupurilor de producători agricoli	5	Una dintre cauzele pentru care peste 50% din forța de muncă din mediul rural este ocupată în agricultura de subzistență, orientată către autoconsum, este legată de posibilitățile limitate de valorificare individuală pe piață a produselor agroalimentare în condiții avantajoase, pe fondul puterii de negociere redusă. O soluție optimă în acest sens o constituie înființarea grupurilor de producători care să își planifice, gestioneze și comercializeze în comun produsele, investițiile fiind eligibile prin PNDR.
Sprijinirea înființării și dezvoltării IMM cu activități non-agricole din mediul rural și din orașele mici ale județului	20	Peste 50% din forța de muncă din mediul rural, dar și din orașele mici, e ocupată în agricultură, în condițiile în care oportunitățile de ocupare în sectorul secundar și terțiar sunt foarte limitate. O soluție în acest sens o reprezintă înființarea și sprijinirea IMM-urilor care derulează activități non-agricole (industriale, de servicii, turistice, artizanale, construcții etc.), investițiile fiind eligibile prin PNDR.
Înființarea de noi exploatații agricole și sprijinirea celor existente prin investiții în active fizice și măsuri soft, cu accent pe dezvoltarea sectorului agriculturii ecologice și a antreprenoriatului în rândul tinerilor	8	Agricultura județului se confruntă, printre altele, cu ponderea încă redusă a suprafețelor cultivate în regim ecologic, în pofida potențialului natural foarte ridicat, precum și cu îmbătrânirea forței de muncă, mai ales pe fondul migrației externe. O soluție în acest sens o reprezintă sprijinirea înființării de ferme ecologice, mai ales în rândul tinerilor, investițiile fiind eligibile prin PNDR.
Creșterea ratei de ocupare a forței de muncă, cu precădere prin investiții în formarea profesională continuă a	10	La nivelul județului Maramureș au fost identificate mai multe grupuri defavorizate, cu risc de excludere de pe piața muncii, de la tinerii absolvenți, până la persoanele cu dizabilități, de etnie romă sau cele de peste 55 de ani. Printre cauzele ratei scăzute de ocupare a acestora se numără și lipsa calificărilor și neadaptarea acestora la contextul actual al pieței

persoanelor din grupuri defavorizate		locale a forței de muncă, rata scăzută a antreprenoriatului, flexibilitatea și mobilitatea reduse, accesul limitat la servicii de informare și consiliere etc. Astfel de măsuri vor fi sprijinite prin POC.
Înființarea de noi unități de cazare, alimentație publică și de servicii turistice, cu precădere a celor cu arhitectură tradițională și specific local	13	Deși numărul de unități de cazare din județ a crescut continuu, în multe localități există încă un deficit important de spații de acomodare a turiștilor. De asemenea, numărul restaurantelor cu specific local este încă redus, ca și cel al agențiilor de turism sau al unităților care asigură ghidaj pentru turiști și vizitatori. Județul dispune, de asemenea, de un număr mic de centre SPA și de tabere de vară. Astfel de investiții se vor putea realiza cu fonduri PNDR sau fonduri proprii ale investitorilor.
TOTAL O.S.1	138	
Obiectiv specific 2. Creșterea atractivității județului Maramureș pentru locuitori și asigurarea unei dezvoltări integrate și echilibrate a teritoriului		
Sprijinirea dezvoltării de centre și cabinete private, cu precădere în mediul rural și în orașele mici	5	Localitățile din mediul rural și din orașele mici, mai ales cele din Maramureșul Istoric au un acces limitat la servicii medicale de specialitate în regim ambulatoriu, care sunt concentrate mai ales în municipiul Baia Mare, la o mare distanță de acestea. În acest context, este esențială realizarea de investiții în astfel de unități de către investitorii privați, fie cu fonduri proprii, fie cu co-finanțare din PNDR 2014-2020, aceste unități urmând să contribuie și la diversificarea economiilor locale și crearea de noi locuri de muncă.
Achiziționarea de microbuze școlare pentru transportul elevilor	2	Chiar dacă în prezent numărul microbuzelor școlare din județ este unul relativ satisfăcător, continuarea iminentă a procesului de restructurare a rețelei de unități, precum și depășirea duratei normale de utilizare, va conduce la necesitatea extinderii și înnoirii parcului de vehicule, concomitent cu asigurarea necesarului de personal calificat și de combustibil de către autoritățile locale. Aceste intervenții se vor realiza cu fonduri guvernamentale și de la bugetele locale.
Dezvoltarea învățământului profesional și tehnic de la nivelul județului, cu	5	Județul Maramureș se confruntă cu un deficit de forță de muncă tânără calificată, concomitent cu un număr mare de absolvenți de licee cu pregătire preponderent teoretică care nu reușesc să promoveze bacalaureatul și au dificultăți de găsire a unui loc de muncă.

precădere în sectoarele cu potențial de specializare inteligentă		În acest sens, este necesară reînființarea școlilor profesionale și postliceale în strânsă cooperare cu agenții economici locali, care să asigure pregătirea practică, revizuirea curriculei și angajarea (cel puțin parțială) a cursanților. Astfel de măsuri se pot realiza cu fonduri de la bugetul de stat, local, dar și din POC 2014-2020.
Dezvoltarea resurselor umane din sistemul de educație preuniversitară din județ	5	În județul Maramureș profesează un număr mare de cadre didactice, dintre care unele sunt suplinitori, situație cu care se confruntă mai ales zonele rurale izolate. Numărul cadrelor didactice care urmează cursuri de formare profesională continuă se menține încă redus, printre cauze fiind resursele financiare limitate ale acestora. Astfel de măsuri de formare profesională continuă se pot realiza cu fonduri de la bugetul de stat, local, dar și din POC 2014-2020.
Sprijinirea adaptării ofertei educaționale și pregătirii elevilor și studenților la cerințele mediului de afaceri, cu precădere la nivelul învățământului tehnic și profesional	5	Județul Maramureș se confruntă cu un deficit de forță de muncă tânără, cu studii medii, dar și superioare, calificată în agricultură, industrie și servicii. Una dintre cauze o reprezintă și pregătirea preponderent teoretică a elevilor și studenților, în defavoarea celei practice. Pentru adaptarea pregătirii acestora la cerințele mediului de afaceri este necesară colaborarea permanentă cu întreprinderile, pentru revizuirea curriculei, dar mai ales pentru realizarea de stagii de ucenicie și practică sub coordonarea unor tutori corespunzător calificați din mediul privat. Astfel de măsuri vor fi finanțate din POCU.
Implementarea de măsuri pentru reducerea abandonului școlar, cu precădere în rândul grupurilor vulnerabile	5	La nivelul județului Maramureș a fost deja implementat programul „A doua șansă” în mai multe unități de învățământ, cu rezultate remarcabile. Cu toate acestea, riscul de abandon școlar rămâne ridicat în rândul unor grupuri vulnerabile, precum copii de etnie romă sau cei provenind din familii monoparentale sărace. Reducerea riscului de abandon școlar în rândul acestor grupuri vulnerabile implică continuarea și extinderea măsurilor de tip „A doua șansă”, oferirea de burse și alte stimulente, măsuri de informare, asistență și consiliere privind cariera pentru elevi și părinți, amenajarea de noi centre de zi de tip After-School etc. Astfel de intervenții se vor putea realiza cu fonduri POCU și POR (pentru comunitățile defavorizate).

Dezvoltarea învățământului profesional și tehnic de la nivelul județului, cu precădere în sectoarele cu potențial de specializare inteligentă	5	Județul Maramureș se confruntă cu un deficit de forță de muncă tânără calificată, concomitent cu un număr mare de absolvenți de licee cu pregătire preponderent teoretică care nu reușesc să promoveze bacalaureatul și au dificultăți de găsire a unui loc de muncă. În acest sens, este necesară reînființarea școlilor profesionale și postliceale în strânsă cooperare cu agenții economici locali, care să asigure pregătirea practică, revizuirea curriculei și angajarea (cel puțin parțială) a cursanților. Astfel de măsuri se pot realiza cu fonduri de la bugetul de stat, local, dar și din POC 2014-2020.
Extinderea centrului regional pentru solicitanții de azil/tolerați din Șomcuta Mare	5	La nivelul U.E. se preconizează un val masiv de imigranți din Asia și Africa în ultimii ani, pentru care capacitatea de găzduire este foarte limitată, situație valabilă inclusiv pentru centrul regional de la Șomcuta Mare. Măsura va fi realizată cu fonduri de la bugetul de stat.
Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată din județul Maramureș (Etapa II – POIM 2014-2020 și finalizarea lucrărilor POS MEDIU 2007-2013)	174	Investiții cuprinse în Master plan-ul județean de apă și canalizare, finanțabile prin POIM, în continuarea celor realizate în perioada 2007-2013. Prioritățile au fost deja selectate de ADI.
Construcție conductă de gaze pentru alimentarea Țării Maramureșului	25	Circa 2/3 dintre locuințele din județ, mai ales cele din zona Maramureșului Istoric, nu sunt conectate la rețeaua de distribuție a gazelor naturale și se încălzesc cu sobe pe bază de combustibil solid, care au impact negativ asupra calității aerului și a confortului cetățenilor. Construcția conductei de gaze va fi realizată de operatorul național TRANSGAZ și poate fi finanțat din fondurile de investiții ale acestuia sau din fonduri POIM 2014-2020.
Extinderea, modernizarea și redimensionarea rețelei majore de distribuție a energiei electrice	20	Rețeaua de distribuție a energiei electrice din județul Maramureș este una învechită și parțial subdimensionată, ca urmare a schimbării polilor de consum, ceea ce generează frecvente întreruperi ale furnizării pentru consumatorii din județ. Pe de altă parte, în județ există încă cătune și zone rezidențiale noi lipsite de rețea de alimentare cu energie electrică

		și iluminat public. Realizarea de investiții pentru modernizarea și redimensionarea acestuia cad în sarcina operatorului de distribuție, care le va realiza din fonduri proprii sau va accesa fonduri din POIM 2014-2020 în acest sens. Pe de altă parte, investițiile pentru extinderea rețelei de distribuție a energiei și de iluminat public se face cu fonduri private sau ale UAT-urilor.
TOTAL O.S. 2	261	
OS 3. Asigurarea bunei guvernante și întărirea relațiilor de cooperare teritorială ale județului Maramureș		
Extinderea sistemului de înregistrare a proprietăților în cadastru și cartea funciară	30	Niciuna dintre UAT-urile din județul Maramureș nu are finalizate lucrările de realizare a cadastrului complet, intravilan și extravilan, ceea ce afectează procesul de dezvoltare socio-economică a localităților. Acest proiect se încadrează într-un program național pe termen lung, finanțat din POR 2014-2020, dar și din fonduri guvernamentale.
TOTAL O.S. 3	30	
OS 4. Asigurarea unui management adecvat al resurselor naturale și a riscurilor naturale și antropice în județul Maramureș		
Elaborarea și implementarea planurilor de management al ariilor protejate din județ	2	Unele situri NATURA 2000 din județ nu dispun de custode/administrator și nu dispun de o infrastructură adecvată de vizitare, ceea ce reprezintă un pericol la adresa biodiversității, dar și a dezvoltării turismului, infrastructurii etc. Chiar și în cazul în care planurile de management au fost elaborate, este necesară atragerea de finanțări din POIM, RO-UA ENPI etc. în vederea implementării acestora.
Înființarea Parcului Natural Munții Igriș	2	Munții Igriș, din imediata apropiere a municipiului Baia Mare, reprezintă o zonă care găzduiește o floră și o faună extrem de bogate (de ex. cea mai mare rezervație de castan comestibil din țară), care sunt însă supuse și unei presiuni antropice majore, dată fiind proximitatea față de o mare aglomerare umană. De asemenea, acesta dispune de numeroase perimetre miniere care, odată ecologizate, vor putea fi introduse în circuitul turistic. Proiectul prevede înființarea administrației parcului, amenajarea turistică a minei Herja, dar și implementarea planului de management al sitului, cu fonduri POIM, dar și de la bugetul de stat.

Ecologizarea siturilor contaminate și potențial contaminate din județul Maramureș	25	La nivelul județului Maramureș există numeroase halde de steril, iazuri de decantare și perimetre miniere cu ape de mină neepurate, care reprezintă un pericol iminent pentru calitatea factorilor de mediu. Deși pentru toate aceste situri există planuri și chiar proiecte de ecologizare, doar o parte dintre acestea au fost realizate corespunzător și finalizate, motivul principal fiind lipsa fondurilor de la bugetul de stat. De asemenea, unele situri se află în proprietatea unor companii private, existând incertitudini cu privire la îndeplinirea obligațiilor de mediu asumate.
Executarea de lucrări de realizare și reabilitare a infrastructurii de protecție împotriva inundațiilor	30	Hărțile de risc ESPI elaborate la nivelul bazinului Someș-Tisa au indicat faptul că o serie de corpuri de apă din județul Maramureș prezintă potențial semnificativ la inundații. Acesta a fost confirmat deja de pagubele majore produse de inundații în diferite localități din județ din ultimele decenii. Continuarea lucrărilor de protecție împotriva inundațiilor începute deja (spre ex. pe râul Tisa) este vitală, mai ales în contextul accentuării fenomenului schimbărilor climatice. Astfel de intervenții se vor finanța din fonduri guvernamentale, din POIM 2014-2020, din programele de cooperare teritorială, dar și de la bugetele locale.
Fazarea investițiilor aferente sistemului de management integrat al deșeurilor și extinderea/completarea acestuia	20	Investiții cuprinse în Master plan-ul județean pentru gestiunea deșeurilor, în continuarea celor realizate prin POS MEDIU, inclusiv prin fazare în POIM. Acestea vor avea în vedere cu prioritate creșterea gradului de colectare selectivă și de reciclare a deșeurilor, achiziționarea de echipamente de transport, amenajarea de noi platforme de colectare, măsuri de informare și conștientizare a populației etc.
TOTAL O.S. 4	334	
TOTAL PROIECTE SECTORIALE	763	
TOTAL GENERAL STRATEGIA DE DEZVOLTARE DURABILĂ A JUDEȚULUI MM PENTRU PERIOADA 2014-2020	1.950	

6. Sistemul de implementare și Planul de Acțiune

Implementarea Strategiei de dezvoltare economico-socială a județului Maramureș se va realiza sub coordonarea elaboratorului acesteia, Consiliul Județean Maramureș, dar și cu implicarea activă a tuturor partenerilor interesați, identificați ca fiind responsabili în cadrul Planului de acțiune sau parteneri în implementarea proiectelor strategice. Pentru implementarea strategiei sunt utile descrierile măsurilor, care prezintă sintetic acțiunile care vor fi sprijinite prin intermediul strategiei, respectiv tipurile de proiecte care pot fi finanțate.

Pentru asigurarea implementării Strategiei se propune următorul Plan de acțiune, structurat pe trei intervale de timp: pe termen scurt (1 an), pe termen mediu (2-4 ani), respectiv pe termen lung (5-6 ani). Planul de acțiune identifică activitățile necesare a fi întreprinse pe cele trei orizonturi de timp, instituțiile responsabile, rezultatele obținute și termenele de realizare ale acestora. Planul de acțiune detaliat la nivel de proiecte se regăsește în Anexa 3.

Activități	Instituții responsabile	Rezultat	Termen
Termen scurt (1 an)			
Finalizarea și aprobarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă a județului Maramureș	CJ Maramureș Echipa de coordonare	Strategie aprobată prin HCJ	2016
Formarea Comitetului de monitorizare și elaborarea unui regulament de funcționare a acestuia	CJ Maramureș Alți actori relevanți de la nivelul județului	Comitet de monitorizare format	2016
Formarea echipelor de implementare a proiectelor prioritare	CJ Maramureș Beneficiari proiecte	Echipe de implementare formate Responsabilități stabilite în cadrul echipelor	2016
Susținerea și finalizarea proiectelor în curs de implementare	Beneficiari proiecte	Proiecte finalizate	2016
Elaborarea documentațiilor tehnico-economice aferente proiectelor propuse a fi realizate	CJ Maramureș Firme de consultanță Alți actori relevanți de	Documentații necesare elaborate pentru proiectele	2016 / 2017

până în 2020 (identificare terenuri/clădiri, pregătire documente care să ateste regimul juridic al terenurilor, studii de prefezabilitate-fezabilitate, proiecte tehnice, studii de impact, planuri de afaceri, documentații urbanistice, etc.)	la nivelul municipiului	din portofoliu	
Identificarea partenerilor publici și privați pentru dezvoltarea și implementarea proiectelor prioritare	CJ Maramureș Alți beneficiari ai proiectelor propuse în portofoliu	Parteneriate formate	2016
Încheierea de Acorduri de parteneriat între CJ Maramureș și actorii relevanți de la nivel local, județean și național pentru realizarea proiectelor prioritare	CJ Maramureș Parteneri privați	Acorduri de parteneriate încheiate pentru proiectele din portofoliu	2016
Planificarea multianuală a bugetului având în vedere resursele necesare pentru implementarea proiectelor prioritare (inclusiv în bugetul multianual a investițiilor propuse ca fiind prioritare în vederea pregătirii lor)	CJ Maramureș Alți beneficiari publici ai proiectelor propuse în portofoliu	Buget multianual elaborat	2016
Monitorizarea stadiului implementării proiectelor din portofoliul de proiecte prioritare și realizarea unor rapoarte de monitorizare	Comitetul de monitorizare	Raport de monitorizare și recomandări	2016
Termen mediu (2-4 ani)			
Continuarea activităților pe termen scurt care nu au fost finalizate	Aceiași responsabili	Acțiuni finalizate	2017 / 2019
Realizarea de parteneriate public-private pentru dezvoltarea proiectelor majore de la nivel	CJ Maramureș Alți beneficiari publici ai proiectelor propuse	PPP-uri formate	2017 / 2019

local	în portofoliu Parteneri privați		
Monitorizarea stadiului implementării proiectelor din portofoliul de proiecte prioritare și realizarea unor rapoarte de monitorizare	Comitetul de monitorizare	Raport de monitorizare și recomandări	2017 / 2019
Revizuirea strategiei și luarea de măsuri corective (dacă e cazul) în baza raportului de monitorizare	CJ Maramureș Echipa de coordonare	Strategie revizuită	2019
Facilitarea implementării proiectelor prioritare (concesionare terenuri, facilitare construcții, facilități pentru capacități de producție, reducerea/înlăturarea barierelor administrative, etc.)	CJ Maramureș Alți beneficiari publici ai proiectelor propuse în portofoliu	Facilități acordate	2017 / 2019
Promovarea și sprijinirea inițiativelor private în domeniile prioritare și complementare proiectelor prioritare	CJ Maramureș Alți beneficiari publici ai proiectelor propuse în portofoliu Parteneri privați	Inițiative private sprijinite	2017 / 2019
Implementarea proiectelor prioritare (realizare achiziții publice, executare lucrări, etc.)	Echipele de implementare	Proiecte în implementare / finalizate	2017 / 2019
Promovarea rezultatelor proiectelor la nivel național și internațional (materiale promoționale, participare la manifestări internaționale, site-uri, etc.)	Echipele de implementare	Nr. materiale promoționale/ participări la manifestări/postări pe site-uri	2017 / 2019
Termen lung (5 ani, dar pot continua până în anul 2022/2023 pentru proiectele cu finanțare nerambursabilă)			
Monitorizarea stadiului implementării proiectelor din portofoliul de proiecte prioritare și realizarea unor rapoarte de monitorizare	Comitetul de monitorizare	Raport de monitorizare și recomandări	2020
Revizuirea strategiei și luarea de	CJ Maramureș	Strategie revizuită	2020

măsurile corective (dacă e cazul) în baza raportului de monitorizare	Echipa de coordonare Comitetul de monitorizare		
Continuarea activităților pe termen mediu care nu au fost finalizate	Aceiași responsabili	Acțiuni finalizate	2020
Finalizarea implementării proiectelor prioritare	Beneficiari proiecte	Nr. proiecte finalizate	2020
Promovarea rezultatelor proiectelor la nivel național și internațional	CJ Maramureș Alți beneficiari ai proiectelor propuse în portofoliu (Echipa de coordonare) Echipele de implementare	Nr. acțiuni de promovare	2020
Promovarea și sprijinirea inițiativelor în domeniile prioritare și complementare proiectelor prioritare	CJ Maramureș Alți beneficiari publici ai proiectelor propuse în portofoliu Parteneri privați	Inițiative private sprijinite	2020
Evaluarea finală a Strategiei de dezvoltare durabilă a județului Maramureș	CJ Maramureș Evaluator independent	Raport de evaluare și recomandări	2020
Elaborarea Strategiei de dezvoltare durabilă a județului Maramureș pentru următoarea perioadă de programare (2021-2027)	CJ Maramureș Echipa de coordonare Comitetul de planificare și Grupurile de lucru tematice	Politică urbană integrată actualizată	2020

7. Monitorizarea și evaluarea strategiei

7.1 Sistemul de monitorizare și evaluare propus pentru implementarea strategiei

Monitorizarea va fi coordonată de organizația care planifică și implementează Strategia, Consiliul județean Maramureș, care poate implica principalii parteneri în cadrul acestui proces (membrii Comitetului de Monitorizare), mai ales pentru culegerea informațiilor necesare realizării procesului (indicatori). Acțiunile de monitorizare a implementării se vor realiza periodic. Comitetul de monitorizare va elabora Rapoarte de monitorizare și le va prezenta partenerilor precum și Coordonatorului (Președintele CJ Maramureș). În cadrul acestor rapoarte se va menționa progresul înregistrat în implementarea strategiei, luându-se în considerare indicatorii de monitorizare stabiliți și se vor propune măsuri corective, dacă s-au constatat probleme sau întârzieri.

Evaluarea se va realiza de experți externi, care nu au fost direct implicați în procesul de elaborare și implementare a Strategiei, astfel încât să se asigure obiectivitatea în rezultate. Obiectivul urmărit e acela de a determina relevanța și gradul de atingere al obiectivelor, eficiența, efectivitatea, impactul și sustenabilitatea Strategiei. Evaluarea poate fi realizată în diferite etape ale procesului de elaborare și implementare a strategiei: în timpul elaborării strategiei (ex-ante), pe parcursul implementării (midterm, interm), la finalul perioadei de implementare (finală) și la câțiva ani după implementare (ex-post sau analiză de impact). Evaluatorii externi vor realiza Rapoarte de evaluare și vor face recomandări privind îmbunătățirea procesului de planificare strategică.

Monitorizarea implementării strategiei se va derula conform următorului calendar de activități:

1. Acțiuni de monitorizare a implementării Strategiei de Dezvoltare Durabilă a județului Maramureș pentru perioada 2014-2020 se vor realiza în anul 2018, respectiv în 2020, în strânsă corelare cu procesul de examinare a performanțelor de la nivel național, impus de Comisia Europeană pentru toate Statele Membre (în condițiile prevederii, în premieră, a unei rezerve de performanță).
2. Consiliul Județean Maramureș va avea ca atribuții documentarea valorii indicatorilor de monitorizare selectați, prezentați în următorul subcapitol, pe baza surselor secundare: datele statistice puse la dispoziție de Institutul Național de Statistică (de ex. Baza de date TEMPO Online) și din Rapoartele Anuale de Implementare ale Programelor Operaționale aferente perioadei 2014-2020, elaborate de Autoritățile de Management/Organismele Intermediare (pe baza datelor din SMIS).

3. În contextul în care se va constata că informațiile disponibile la nivelul surselor de informații existente (bazele de date ale INS, Rapoartele Anuale de Implementare) nu sunt suficiente pentru a reflecta progresul implementării Strategiei de dezvoltare economico-socială a județului Maramureș pentru perioada 2014-2020, se poate opta, complementar, pentru aplicarea de chestionare de monitorizare organizațiilor care implementează proiecte relevante pentru măsurile Strategiei. Cu toate acestea, trebuie avut în vedere că procesul de colectare a informațiilor din surse primare, pe bază de chestionar, este un proces anevoios, iar rezultatele pot fi viciate de rata ridicată de non-răspuns;
4. Rezultatele celor două acțiuni de monitorizare propuse (2018 și 2020), se vor centraliza în Rapoarte de monitorizare, ale căror principal scop este de a evidenția stadiul privind implementarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Județului Maramureș pentru perioada 2014-2020 și de a propune recomandări pentru eficientizarea implementării acesteia. Prin urmare, acesta va avea următoarea structură minimală:
 - Introducere: raportul de monitorizare va avea o secțiune introductivă în care se vor menționa informații cu privire la perioada acoperită de raportul de monitorizare, sursele de date utilizate pentru aprecierea progresului în implementarea strategiei, dificultăți întâmpinate.
 - Capitolul 1: această secțiune descrie activitățile desfășurate în procesul de monitorizare.
 - Capitolul 2: acest capitol face o prezentare a măsurilor și acțiunilor care au făcut obiectul procesului de monitorizare. Vor fi, apoi, menționate recomandări de eficientizare a implementării fiecărei măsuri și acțiuni în parte;
 - Concluzii finale: raportul se finalizează cu o apreciere generală privind progresul înregistrat în implementarea Strategiei.

Raportul de monitorizare va fi dezbătut în plenul Consiliului Județean, pentru a analiza progresul înregistrat în implementarea Strategiei și a identifica acțiuni pentru eficientizarea implementării acesteia.

Pentru a asigura reprezentativitatea participanților, la întâlnirile Consiliului Județean pot fi invitați și alți stakeholderi care au un interes direct sau pot influența buna implementare a Strategiei de Dezvoltare Durabilă a județului Maramureș pentru perioada 2014-2020.

În procesul de actualizare a Strategiei de dezvoltare a județului Maramureș pentru următoarea perioadă de programare (2021-2027), Consiliul Județean va include și o secțiune dedicată evaluării impactului implementării Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Județului Maramureș pentru perioada 2014-2020. Acest studiu va genera un Raport de evaluare ex-post, care va include o analiză a:

- gradului de realizare a indicatorilor cuprinși în Strategie;
- eficienței implementării acestuia;

- impactului efectiv în termeni de eliminare a problemelor sau de valorificare a șanselor care au stat la baza Strategiei;
- sustenabilității rezultatelor obținute;
- mecanismelor cauzale care au stat la baza succesului sau insuccesului în implementarea măsurilor Strategiei;
- eventualelor efecte secundare neplanificate;
- lecțiilor învățate din implementarea actualei Strategii pentru exercițiile de planificare viitoare – identificând, de exemplu, înregistrarea și menționarea deficiențelor constatate în legătură cu procesul inițial de proiectare a obiectivelor, măsurilor, acțiunilor, țăntelor, indicatorilor și menționând recomandările pentru diminuarea sau eliminarea acestor deficiențe în exercițiile de planificare viitoare.

7.2. Indicatorii de monitorizare și evaluare ai strategiei

Pentru realizarea procesului de monitorizare și evaluare a strategiei au fost identificate seturi de indicatori de monitorizare și evaluare în scopul măsurării progreselor viitoare. În stabilirea acestor indicatori s-a ținut cont de documentele realizate de Comisia Europeană pentru a oferi ghidare în ceea ce privește sistemele de monitorizare și evaluare a programelor și proiectelor, astfel încât să se asigure posibilitatea monitorizării implementării strategiei și a realizării unor evaluări ulterioare, dând informații pentru a se putea asigura măsurarea eficienței, eficacității, utilității și sustenabilității strategiei de dezvoltare (asigurarea legăturilor nevoi-obiective, inputuri-rezultate și realizări, obiective-impact și nevoi-impact)(EC, The Programming Period 2014-2020 GUIDANCE DOCUMENT ON MONITORING AND EVALUATION, 2014).

S-a avut în vedere formularea unui mecanism de monitorizare a gradului de implementare a Strategiei, prin intermediul următoarelor trei categorii de indicatori: de rezultat, de obiectiv și de impact. De asemenea, au fost propuși câțiva indicatori calitativi care să sprijine evaluarea modului în care a evoluat o situație specifică de la nivelul județului. Acești indicatori vor fi monitorizați prin sondarea unui grup țintă (locuitori, firme).

7.2.1. Indicatori de impact

Indicatorii de impact reprezintă un set de indicatori (indicatori ce operaționalizează obiectivele strategice ale documentului) în vederea monitorizării și raportării modalității de evoluție a anumitei problematice identificate, se obțin la câțiva ani după finalizarea proiectelor prioritare aferente fiecărui obiectiv și vor fi urmăriți în cadrul evaluării Strategiei după o anumită perioadă de timp (evaluare ex-post).

Obiectiv strategic	Indicatori de impact
OS 1. Creșterea conectivității și atractivității județului Maramureș pentru investitori care să realizeze activități inovative și cu valoare adăugată ridicată și pentru turiști	Creșterea PIB/locuitor al județului; Reducerea timpului de deplasare în zonele de interes; Reducerea nivelului de poluare cauzat de transport; Creșterea gradului de ocupare a forței de muncă; Creșterea nivelului de salarizare; Creșterea ponderii consumului de energii regenerabile în total consum de energie; Scăderea consumului de energie primară.
OS 2 Creșterea atractivității județului Maramureș pentru locuitori și asigurarea unei dezvoltări integrate și echilibrate a teritoriului	Scăderea consumului de energie primară; Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră; Reducerea numărului de persoane sărace; Reducerea ratei abandonului școlar; Reducerea migrației; Creșterea ponderii populației tinere în total populație (în zonele rurale).
OS 3 Asigurarea bunei guvernante și întărirea relațiilor de cooperare teritorială ale județului Maramureș	Creșterea gradului de cooperare cu partenerii sociali / privați; Creșterea gradului de satisfacție privind spațiile și serviciile publice oferite (sondaje de opinie în rândul populației).
OS 4. Asigurarea unui management adecvat al resurselor naturale și a riscurilor naturale și antropice în județul Maramureș	Creșterea gradului de valorificare a deșeurilor; Creșterea suprafeței de spații verzi; Creșterea suprafețelor împădurite; Reducerea nivelului de poluare al apelor, aerului și solului.

7.2.2 Indicatori de obiectiv și de rezultat

Indicatorii de obiectiv reprezintă un set de indicatori care măsoară gradul de realizare a obiectivelor operaționale stabilite la nivelul documentului strategic. Aceștia se obțin după finalizarea proiectelor strategice aferente fiecărui obiectiv și sunt utilizați în evaluarea de la data finalizării implementării Strategiei (evaluare finală).

Indicatorii de rezultat reprezintă un set de indicatori care măsoară gradul de realizare a acțiunilor și măsurilor stabilite la nivelul documentului strategic, indicând rezultatele care se obțin după finalizarea fiecărui tip de proiect și sunt principalii indicatori utilizați în procesul de monitorizare și evaluarea pe parcurs a Strategiei.

Obiectiv operațional	Indicatori de obiectiv	Măsură	Indicatori de rezultat
OS 1. Creșterea conectivității și atractivității județului Maramureș pentru investitori care să realizeze activități inovative și cu valoare adăugată ridicată și pentru turiști	Creșterea ponderii drumurilor modernizate în total drumuri;	M 1.1.1 Asigurarea conectivității județului cu restul regiunii și cu regiunile de graniță (Ucraina) și a coeziunii teritoriale interne (reducerea izolării Maramureșului Istoric)	Nr. km de drum construiți/modernizați/reabilitați;
	Creșterea tranzitului transfrontaliere de mărfuri și persoane;		Nr. punct de trecere a frontierei înființate;
	Creșterea numărului de pasageri pe Aeroportul Baia Mare;	M1.1.2 Dezvoltarea infrastructurii de transport rapid, care să asigure conectarea județului la rețeaua TEN-T	Nr. de poduri construite.
	Creșterea numărului de persoane care utilizează mijloace de transport ecologice;		Lungime drumuri expres construite;
	Creșterea numărului de gospodării/firme cu acces la rețeaua broadband;	M 1.1.3 Creșterea mobilității în zonele urbane ale județului, cu accent pe transport alternativ	Nr. pasageri deserviți de aeroport;
	Creșterea numărului de firme;		Nr. centre intermodale realizate.
	Creșterea ponderii firmelor inovative în total firme;		Nr. km de străzi reabilitați/modernizați;
	Creșterea numărului de locuri de muncă;	M 1.1.4 Dezvoltarea infrastructurii de comunicații	Nr. km de piste de biciclete amenajate;
	Reducerea migrației;		Suprafață trotuare realizate/modernizate;
	Creșterea numărului de programe de formare profesională în domenii cerute pe piața locală;		Nr. km de variante de ocolire realizate;
	Creșterea numărului de turiști;	M 1.2.1 Dezvoltarea infrastructurilor suport pentru mediul de afaceri și a celor de cercetare-dezvoltare inovare și transfer tehnologic	Nr. centre intermodale realizate;
	Creșterea numărului de obiective turistice integrate în circuite;		Nr. de mijloace de transport ecologice achiziționate.
	Creșterea numărului de		Nr. km de fibră optică introduși;
			Nr. gospodării/firme cu acces la rețeaua broadband;
			Nr. hotspot-uri wifi înființate.
			Nr. parcuri industriale/științifice și tehnologice înființate;
			Nr. incubatoare/acceleratoare de afaceri înființate;
			Nr. lanțuri integrate de furnizare produse

	evenimente culturale organizate; Creșterea capacității de producere de energii regenerabile.		agroalimentare înființate; Nr. firme localizate în infrastructuri de afaceri; Nr. evenimente de promovare a inovării organizate; Nr. firme inovative create; Nr. patente înregistrate; Nr. parteneriate între firme – mediul de cercetare – administrațiile locale create; Nr. proiecte dezvoltate în parteneriat între firme – mediul de cercetare – administrațiile locale.
		M 1.2.2 Sprijinirea formării de clustere în sectoarele unde au fost identificate aglomerări	Nr. de clustere înființate; Nr. de firme membre în clustere.
		M 1.2.3 Încurajarea antreprenoriatului, sprijinirea asociațiilor de producători (produse agroalimentare ecologice, produse tradiționale atestate) și atragerea investitorilor în sectoarele cu potențial de dezvoltare	Nr. de întreprinderi sprijinite; Nr. de exploatații agricole sprijinite; Nr. de locuri de muncă nou-înființate; Nr. de firme care beneficiază de servicii; Nr. de grupuri de producători înființate/sprijinite.
		M 1.2.4 Creșterea calității forței de muncă în sectoarele cu potențial de dezvoltare	Nr. de programe de formare profesională în sectoarele specifice de la nivel local organizate; Nr. participanți la programe de formare profesională în sectoarele specifice de la

			nivel local; Nr. curricule adaptate la nevoile mediului de afaceri local dezvoltate.
		M 1.3.1 Dezvoltarea susținută și sustenabilă a formelor de turism cu potențial ridicat la nivel județean	Nr. zone turistice amenajate; Nr. turiști/vizitatori; Nr. evenimente organizate; Nr. participanți la evenimentele organizate.
		M 1.3.2 Creșterea ofertei pentru turismul cultural prin conservarea corespunzătoare și valorificarea patrimoniului construit și dezvoltarea infrastructurii culturale	Nr. obiective de patrimoniu construit reabilite; Nr. obiective de patrimoniu construit incluse în circuite turistice; Nr. clădiri refașadizate în centrul istoric; Nr. infrastructuri culturale construite/reabilite/modernizate; Nr. spectatori în cadrul infrastructurilor culturale.
		M 1.3.3 Dezvoltarea infrastructurii de agrement și petrecere a timpului liber	Nr. zone de agrement amenajate; Nr. locuri de joacă amenajate; Nr. turișți/vizitatori; Nr. infrastructuri sportive înființate/modernizate/dotate
		M 1.4.1 Sprijinirea valorificării potențialului de energii regenerabile	Nr. unități producătoare de energie regenerabilă; Cantitatea de energie regenerabilă produsă; Cantitatea de energie regenerabilă valorificată; Suprafață de parcuri solare dezvoltată.
		M 1.4.2 Utilizarea sustenabilă a	Volumul cifrei de afaceri din activități

		resurselor materiale bogate și diversificate	extractive; Nr. de salariați din activități extractive.
OS 2 Creșterea atractivității județului Maramureș pentru locuitori și asigurarea unei dezvoltări integrate și echilibrate a teritoriului	Scăderea ratei mortalității Reducerea numărului de îmbolnăviri Scăderea migrației personalului medical Reducerea abandonului școlar Creșterea numărului de elevi Creșterea capacității unităților de asistență socială Creșterea numărului de beneficiari de asistență socială Creșterea numărului de gospodării cu acces la rețeaua de apă / canalizare Creșterea gradului de racordare la rețeaua de apă / canalizare Creșterea numărului de construcții reabilite termic Creșterea capacității de producere de energii regenerabile	M 2.1.1 Asigurarea accesului la infrastructură și servicii medicale de calitate pentru toți locuitorii județului (reducerea ratei mortalității și morbidității)	Număr de spitale/unități medico - sanitare/dispensare construite/reabilite /modernizate/dotate; Număr de ambulatorii (policlinici) înființate/extinse/reabilite/modernizat/dotate; Nr. echipamente moderne/de specialitate achiziționate; Nr. pacienți care au beneficiat de condiții moderne de tratament; Nr. personal medical; Nr. programe de formare profesională pentru personalul medical organizate; Nr. participanți la programe de formare profesională pentru personalul medical.
		M 2.1.2 Asigurarea accesului la infrastructură și servicii educaționale și de formare profesională de calitate pentru toți locuitorii județului (reducerea ratei de abandon școlar și creșterea ponderii populației cu studii superioare)	Nr. grădinițe și creșe construite; Nr. unități de învățământ preuniversitar construite/reabilite/modernizate/dotate; Nr. elevi beneficiari de condiții moderne de educație; Număr de terenuri de sport amenajate/reabilite/modernizate; Număr de săli de sport construite/reabilite/modernizate/dotate; Nr. centre de tip after-school înființate; Nr. personal didactic;

			Nr. programe de formare profesională pentru cadrele didactice organizate; Nr. participanți la programe de formare profesională pentru cadrele didactice.
		M 2.1.3 Asigurarea accesului la infrastructură și servicii sociale de calitate (incluziune socială și combaterea sărăciei)	Nr. unități de asistență socială înființate/extinse/amenajate; Nr. beneficiari de asistență socială; Nr. locuințe sociale construite; Nr. locuințe pentru tineri construite; Nr. persoane care locuiesc în locuințe sociale; Nr. persoane care locuiesc în locuințe pentru tineri.
		M2.1.4 Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare	Km conductă de gaze construiți; Km sisteme de canalizație subterană; Nr. gospodării racordate la rețeaua de gaze; Km rețea de distribuție a energiei electrice construiți/modernizați; Km rețea de distribuție a energiei termice reabilitați/modernizați; Nr. gospodării noi racordate la rețeaua de distribuție a energiei electrice/termice; Nr. sisteme de supraveghere video instalate.
		M 2.1.5 Creșterea eficienței energetice a fondului construit.	Nr. clădiri de locuit reabilite; Nr. clădiri publice reabilite; Nr. clădiri care utilizează surse de energie regenerabilă pentru producerea de energie electrică și termică.

		M 2.1.6 Sprijinirea intervențiilor integrate la nivelul comunităților defavorizate, inclusiv pentru asigurarea incluziunii sociale	Populația beneficiară de la nivelul comunităților defavorizate vizate.
OS 3 Asigurarea bunei guvernante și întărirea relațiilor de cooperare teritorială ale județului Maramureș	Creșterea numărului de strategii de dezvoltare / planuri de mobilitate / documentații de amenajarea teritoriului și urbanism; Creșterea numărului de actori locali implicați în procesele de luare a deciziilor; Creșterea numărului de structuri partenariale de tip ADI/CLLD și a membrilor acestora; Creșterea numărului de instituții publice care au implementat un sistem informatic integrat de tip e-administrație.	M 3.1.1 Îmbunătățirea capacității de planificare și promovarea implicării actorilor relevanți și locuitorilor în procesul de luare a deciziilor	Nr. strategii de dezvoltare/planuri de mobilitate/documentații de amenajarea teritoriului și urbanism elaborate/actualizate; Nr. documentații cadastrale finalizate; Nr. imobile înscrise în cartea funciară; Nr. rapoarte de monitorizare/evaluare elaborate; Număr de consultări/dezbateri publice organizate; Nr. participanți/ONG-uri la consultări/dezbateri publice.
		M 3.1.2 Implementarea de soluții inovatoare la nivelul administrațiilor publice din județ	Nr. servicii online dezvoltate; Nr. utilizatori ai serviciilor online; Nr. instituții publice care au implementat un sistem informatic integrat de tip e-administrație; Nr. parteneriate dezvoltate cu mediul de afaceri/instituții de cercetare-inovare.
		M 3.1.3 Dezvoltarea abilităților de bună guvernare și leadership în vederea creșterii absorbției fondurilor	Nr. cursuri de formare profesională pentru personalul din instituțiile publice organizate; Nr. participanți la cursuri de formare profesională pentru personalul din instituțiile publice;

			Nr. sisteme de management dezvoltate/ implementate.
		M 3.2.1 Creșterea gradului de cooperare între autoritățile publice la nivel intra-județean	Nr. structuri partenoriale de tip ADI/CLLD dezvoltate; Nr. de parteneri în cadrul structurilor de tip ADI/CLLD.
		M 3.2.2 Creșterea gradului de cooperare transfrontalieră și transnațională	Nr. schimburi de experiență/bune practici organizate; Nr. participanți la schimburi de experiență/bune practici; Nr. proiecte de cooperare transfrontalieră dezvoltate; Nr. participanți în cadrul proiectelor de cooperare transfrontalieră; Nr. cursuri de perfecționare a funcționarilor publici cu competențe în domeniul cooperării organizate; Nr. participanți la cursuri de perfecționare a funcționarilor publici cu competențe în domeniul cooperării.
OS 4. Asigurarea unui management adecvat al resurselor naturale și a riscurilor naturale și antropice în județul Maramureș	Creșterea numărului de situri NATURA 2000 cu planuri de management; Creșterea cantității de deșeuri colectate selectiv; Creșterea cantității de deșeuri prelucrate; Creșterea ponderii suprafețelor	M 4.1.1 Conservarea biodiversității și a habitatelor din județ	Nr. planuri de management elaborate.
		M 4.1.2 Îmbunătățirea gestionării fondului silvic, cinegetic și piscicol al județului	Suprafață de teren împădurită; Suprafață de spații verzi amenajate; Suprafață de pădure cu amenajament silvic.
		M 4.2.1 Asigurarea calității factorilor de mediu	Suprafață cu lucrări de îmbunătățiri funciare; Suprafață cu lucrări de ecologizare.

	împădurite; Creșterea suprafeței de spații verzi; Reducerea numărului de inundații; Reducerea timpilor de intervenție în situații de urgență.	M 4.2.2 Asigurarea unui management adecvat al riscurilor	Nr. acțiuni de reabilitare/modernizare a infrastructurii de protecție împotriva inundațiilor; Nr. inspectorate și servicii voluntare pentru situații de urgență dotate cu echipamente; Nr. echipamente pentru intervenții în situații de urgență achiziționate.
		M 4.3.3. Implementarea sistemului de management integrat al deșeurilor	Nr. centre de colectare selectivă a deșeurilor realizate; Cantitatea de deșeuri colectată selectiv; Cantitatea de deșeuri valorificată; Nr. evenimente de conștientizare privind colectarea selectivă organizate.

7.3. Procesul de informare și diseminare

În cadrul acestui subcapitol sunt prezentate modalitățile de informare și consultare publică realizate în vederea elaborării Strategiei de dezvoltare durabilă a județului Maramureș pentru perioada 2014-2020.

În vederea asigurării unei transparențe decizionale au fost implicați actorii relevanți de la nivelul județului, prin realizarea, în perioada 2-4 februarie 2016, la Baia Mare și Sighetu Marmației, a trei grupuri de lucru sectoriale, unde au fost prezentate și dezbătute toate aspectele relevante ale Strategiei (analiza disfuncționalităților teritoriale, a avantajelor competitive, analiza SWOT, obiective și măsuri de dezvoltare, portofoliul de proiecte prioritare). Cele trei domenii acoperite de grupurile de lucru sectoriale, respectiv instituțiile participante sunt:

1. **Economie, Turism, Patrimoniu și Cultură:** CJCPCT Maramureș, PRIMĂRIA SEINI, INDECO SOFT, MUZEUL MARAMUREȘULUI, PRIMĂRIA ȘOMCUTA MARE, GAL MARA-GUTÂI, DJC MARAMUREȘ, SC FLEXIBIL SRL, BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ, PRIMĂRIA SĂCEL, CCI MARAMUREȘ, CJ MARAMUREȘ, CDIMM MARAMUREȘ, MUZEUL DE MINEROLOGIE, AEROPORTUL BAIA MARE, DAS MARAMUREȘ, MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE MARAMUREȘ, CEPONET ENERGO INVERT, SC RUSTIC SRL, AZM BAIA MARE, AFIR – OJFIR MARAMUREȘ, GAL MMV TĂUȚII MAGHERAUȘ, COMPLEXUL ASTRONOMIC BAIA MARE, PRIMĂRIA COLȚĂU;
2. **Infrastructură de Transport, Tehnico-Edilitară, Dezvoltare Teritorială, Energie și Mediu:** SC TRANSPORT MARA NORD SA, PRIMĂRIA RONA DE SUS, PRIMĂRIA CUPȘENI, PRIMĂRIA SĂCEL, PRIMĂRIA ȘOMCUTA MARE, PRIMĂRIA RECEA, COMUNA GROȘI, ANIF MARAMUREȘ, PRIMĂRIA MIREȘU MARE, ADI MARAMUREȘ APĂ-CANAL, GAL MMV, GAL MARA-NATUR, GAL MARA-GUTÂI, ASOCIAȚIA ECOLOGIC, PRIMĂRIA BĂIȚA DE SUB CODRU, PRIMĂRIA BOGDAN VODĂ, PRIMĂRIA TÂRGU LĂPUȘ, PRIMĂRIA COROIENI, SC VITAL SA, CJ MARAMUREȘ – DDIP, PRIMĂRIA SIGHETU MARMAȚIEI, PRIMĂRIA COLȚĂU, PRIMĂRIA BORȘA, SISTEMUL DE GOSPODĂRIRE A APELOR MARAMUREȘ, PRIMĂRIA SATULUNG, SC CERC SRL, ADI Zona Metropolitană BAIA MARE, PRIMĂRIA VALEA CHIOARULUI, SC DRUMURI ȘI PODURI MARAMUREȘ, FUNDAȚIA BAIA MARE 2021, PRIMĂRIA BÂRSANA, PRIMĂRIA ONCEȘTI, PRIMĂRIA BĂIUȚ, PRIMĂRIA CAVNIC, PRIMĂRIA SĂLIȘTEA DE SUS, PRIMĂRIA ARINIȘ, PRIMĂRIA SĂCĂLĂȘENI, PRIMĂRIA REMEȚI;
3. **Educație, Servicii Sociale și Sănătate:** MUZEUL MARAMUREȘAN, IGI CENTRUL REGIONAL MARAMUREȘ, PRIMĂRIA SIGHETU MARMAȚIEI, UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI, PRIMĂRIA PETROVA, PRIMĂRIA RONA DE JOS, ȘCOALA GIULEȘTI, PRIMĂRIA BISTRA, ASOCIAȚIA ESPERANDO BAIA MARE, D.G.A.S.P.C. MARAMUREȘ, FUNDAȚIA HHC ROMÂNIA, SPITALUL BOLI INFECȚIOASE BAIA MARE, PRIMĂRIA ORAȘULUI BORȘA, PRIMĂRIA SĂLIȘTEA DE SUS,

SPITALUL CAVNIC, PRIMĂRIA GIULEȘTI, MUZEUL MARAMUREȘULUI, PRIMĂRIA BÎRSANA, PRIMĂRIA CĂLINEȘTI, PRIMĂRIA POIENILE IZEI, CONSILIUL JUDEȚEAN MARAMUREȘ, PRIMĂRIA SARASĂU, AUTISM BAIA MARE, AJPIS MARAMUREȘ, PRIMĂRIA SĂCEL, UNIVERSITATEA DE VEST "VASILE GOLDIS", ASOCIAȚIA CENTRUL DE ECOLOGIE ȘI TURISM MARAMUREȘ, ASOCIAȚIA ORGANIZAȚIA CARITAS SATU MARE, SPITALUL MUNICIPAL SIGHETU MARMAȚIEI.

Strategia de Dezvoltare Durabilă a Județului Maramureș a fost transmisă spre validare tuturor participanților la grupurile de lucru sus-menționate. De asemenea, documentul în format de lucru a fost prezentat comisiilor de specialitate din cadrul Consiliului Județean și a fost postat spre consultare publică pe site-ul CJ Maramureș (pe o secțiune dedicată Strategiei de Dezvoltare a Județului), dar și pe pagina de Facebook a instituției. În urma acestor activități, feed-back-urile primite de la participanți au fost centralizate, în minute aferente fiecărei întâlniri, și analizate cu atenție, revizuiindu-se Strategia în conformitate cu acestea.

ANEXE

Anexa 1. Contextul strategic și de programare la nivel european, național și regional

1. Cadrul strategic de la nivel european

Strategia „Europa 2020”⁴⁶⁶

Obiectivul general al acestei strategii este transformarea UE într-o economie inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, pentru a oferi un nivel ridicat al ocupării forței de muncă, al productivității și pentru a asigura coeziunea economică, socială și teritorială. Cele trei priorități stabilite în cadrul acestei strategii sunt:

4. *Creștere inteligentă* – dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare (cercetarea și dezvoltarea tehnologică combinată cu utilizarea eficientă a resurselor existente conduc la creșterea productivității);
5. *Creștere durabilă* – promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive poate conduce pe de-o parte la furnizarea de „bunuri publice” societății (cum ar fi conservarea habitatelor, biodiversitatea și menținerea patrimoniului rural) ce pot conduce în arealele vizate la crearea de noi locuri de muncă prin extensivizarea agriculturii și aprovizionarea piețelor locale;
6. *Creștere favorabilă incluziunii sociale* – promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială prin deblocarea potențialului economic al zonelor rurale, dezvoltarea piețelor și locurilor de muncă la nivel local, prin furnizarea de asistență în vederea restructurării agriculturii și sprijinirea veniturilor agricultorilor în vederea menținerii unei agriculturi sustenabile în întreaga Europă.

Printre țintele Strategiei Europa 2020 se numără:

- rata de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani de 75%;
- nivelul investițiilor în cercetare și dezvoltare de 3% din PIB-ul Uniunii Europene;
- obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice:
 - emisiile de gaze cu efect de seră cu 20% sub nivelul înregistrat în 1990;
 - 20% din energia produsă să provină din surse regenerabile;
 - creșterea cu 20% a eficienței energetice;
- rata de părăsire timpurie a școlii sub 10%;
- ponderea tinerilor cu vârsta între 30-34 ani, absolvenți ai unei forme de învățământ terțiar, de cel puțin 40%;

⁴⁶⁶ Comunicare a Comisiei din 3 martie 2010 intitulată Europa 2020: O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii [COM(2010) 2020 final – Nepublicată în Jurnalul Oficial] (disponibilă la: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:52010DC2020>)

- scăderea numărului de persoane expuse sărăciei cu 20 de milioane.

În cadrul acestei strategii au fost propuse ca și instrumente de lucru 7 inițiative:

- „O Uniune a inovării”⁴⁶⁷ are în vedere reorientarea cercetării, dezvoltării și a politicii de inovare către provocările majore, reducând în același timp distanța dintre știință și lansarea pe piață, astfel încât invențiile să fie transformate în produse. Această inițiativă își propune să îmbunătățească condițiile-cadru și accesul la finanțările pentru cercetare și inovare, astfel încât să se garanteze posibilitatea transformării ideilor inovatoare în produse și servicii care creează creștere și locuri de muncă;
- „Tineretul în mișcare”⁴⁶⁸ are în vedere creșterea calității și atractivității internaționale a sistemului european de învățământ superior, prin promovarea mobilității studenților și a tinerilor profesioniști. Ca acțiune concretă, posturile vacante în toate statele membre ar trebui să fie mai accesibile la nivelul întregii Europe, iar calificările profesionale și experiența să fie recunoscute în mod corespunzător. Astfel, se va consolida performanța sistemelor de educație și se va facilita intrarea tinerilor pe piața muncii;
- „O agendă digitală pentru Europa”⁴⁶⁹ are în vedere asigurarea unor avantaje economice și sociale durabile printr-o piață unică digitală bazată pe internet ultra-rapid; toți europenii trebuie să aibă acces la internet de mare viteză până în 2013. Astfel, accentul se pune pe accelerarea dezvoltării serviciilor de internet de mare viteză și valorificarea beneficiilor pe care le oferă o piață digitală unică gospodăriilor și întreprinderilor;
- „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”⁴⁷⁰ are în vedere sprijinirea tranziției către o economie care utilizează eficient resursele, cu emisii reduse de carbon. Europa trebuie să își mențină „obiectivele 20/20/20” în ceea ce privește producția și consumul de energie și eficiența energetică. Inițiativa permite decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor, pentru a sprijini trecerea la o economie cu emisii scăzute de carbon, pentru a crește utilizarea surselor regenerabile de energie, pentru a moderniza sectorul transporturilor și a promova eficiența energetică;

⁴⁶⁷ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor din 6 octombrie 2010, Inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020 – O Uniune a inovării [COM(2010) 546 final – Nepublicată în Jurnalul Oficial] (disponibilă la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0546:FIN:RO:PDF>)

⁴⁶⁸ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor din 15 septembrie 2010, Inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020 - Tineretul în mișcare [COM(2010) 477 final – Nepublicată în Jurnalul Oficial] (disponibilă la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0477:FIN:RO:PDF>)

⁴⁶⁹ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor din 19 mai 2010, Inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020 – O Agendă digitală pentru Europa [COM(2010) 245 final – Nepublicată în Jurnalul Oficial] (disponibilă la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0245:FIN:RO:PDF>)

⁴⁷⁰ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor din 26 ianuarie 2011, Inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020 – O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor [COM(2011) 21 final – Nepublicată în Jurnalul Oficial] (disponibilă la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0021:FIN:RO:PDF>)

- „O politică industrială adaptată erei globalizării”⁴⁷¹ are în vedere sprijinirea competitivității bazei industriale a UE în lumea de după criză, prin promovarea spiritului antreprenorial și dezvoltarea de noi competențe. Astfel, se va înregistra o îmbunătățire a mediului de afaceri, în special pentru IMM-uri, va fi sprijinită dezvoltarea unei baze industriale solide și durabile în măsură să facă față concurenței la nivel mondial și se vor crea milioane de noi locuri de muncă;
- „O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă”⁴⁷² are în vedere crearea condițiilor pentru modernizarea piețelor forței de muncă și oferirea unei autonomii mai mari cetățenilor, prin dezvoltarea competențelor acestora pe tot parcursul vieții în vederea creșterii ratei de participare pe piața muncii și a unei mai bune corelări a cererii și a ofertei în materie de forță de muncă, inclusiv prin mobilitatea profesională. Scopul acestei inițiative este creșterea gradului de ocupare al forței de muncă și asigurarea durabilității modelelor sociale europene, în condițiile ieșirii la pensie a „generației baby-boom”;
- „Platforma europeană de combatere a sărăciei”⁴⁷³ pentru a garanta coeziunea economică, socială și teritorială, astfel încât beneficiile creșterii și locurile de muncă să fie distribuite echitabil, iar persoanelor care se confruntă cu sărăcia și excluziunea socială să li se acorde posibilitatea de a duce o viață demnă și de a juca un rol activ în societate .

De asemenea, strategia răspunde și obiectivelor tematice care se regăsesc în cadrul propunerilor de regulamente pentru perioada 2014-2020:

12. Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și a inovării;
13. Îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicării, a utilizării și a calității acestora;
14. Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii;
15. Sprijinirea tranziției spre o economie cu emisii scăzute de carbon în toate sectoarele;
16. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor;
17. Protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor;
18. Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor în rețelele cheie;
19. Promovare ocupării și sprijinirea mobilității forței de muncă;
20. Investiții în competențe, educație și învățare continuă;

⁴⁷¹ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor din 28 octombrie 2010, Inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020 – O politică industrială integrată pentru era globalizării [COM(2010) 614 final – Nepublicată în Jurnalul Oficial] (disponibilă la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0614:FIN:RO:PDF>)

⁴⁷² Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor din 23 noiembrie 2010, Inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020 – O agendă pentru noi competențe și locuri de muncă [COM(2010) 682 final – Nepublicată în Jurnalul Oficial] (disponibilă la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0682:FIN:RO:PDF>)

⁴⁷³ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor din 16 decembrie 2010, Inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020 – Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale [COM(2010) 758 final – Nepublicată în Jurnalul Oficial] (disponibilă la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0758:FIN:RO:PDF>)

21. Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei;
22. Îmbunătățirea capacității instituționale și a eficienței în administrația publică.

Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD)⁴⁷⁴

Este o platformă pentru încurajarea parteneriatelor, atât între autoritățile locale și regionale, cât și între autorități, mediu privat și sectorul neguvernamental, prin generarea de proiecte pentru dezvoltarea regiunii Dunării. Această strategie are patru piloni:

- conectivitatea (transport durabil, rețele de energie, turism și cultură);
- protecția mediului, a resurselor de apă și managementul riscurilor;
- prosperitate și dezvoltare socio-economică (educație, cercetare, dezvoltare rurală, competitivitate, piața internă);
- îmbunătățirea sistemului de guvernare (capacitate instituțională și securitate internă).

Programul Transnațional Dunărea 2014-2020⁴⁷⁵

Acest program sprijină politica de integrare în regiunea Dunării în anumite domenii, în relație cu Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD) și are cinci axe prioritare:

- inovare și responsabilitate socială în regiunea Dunării;
- responsabilitate față de mediu și cultură în regiunea Dunării;
- conectivitate și responsabilitate energetică în regiunea Dunării;
- bună guvernare în regiunea Dunării;
- asistență tehnică.

Regulamente

- REGULAMENT (UE) NR. 1303/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006⁴⁷⁶;
- REGULAMENT (UE) NR. 1301/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind Fondul european de dezvoltare regională și dispozițiile specifice

⁴⁷⁴ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor din 8 decembrie 2010, Strategia Uniunii Europene pentru regiunea Dunării [COM(2010) 715 final – Nepublicată în Jurnalul Oficial]

(disponibilă la: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0715&from=EN>)

⁴⁷⁵ www.interreg-danube.eu/media/download/57

⁴⁷⁶ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0320.01.RON&toc=OJ:L:2013:347:TOC

aplicabile obiectivului referitor la investițiile pentru creștere economică și locuri de muncă și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1080/2006⁴⁷⁷;

- REGULAMENT (UE) NR. 1300/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind Fondul de coeziune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1084/2006⁴⁷⁸;
- REGULAMENT (UE) NR. 1304/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind Fondul social european și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1081/2006⁴⁷⁹;
- REGULAMENT (UE) NR. 1305/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare regională oferit prin Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005⁴⁸⁰;
- REGULAMENTUL (UE) NR. 1306/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 352/78, (CE) nr. 165/94, (CE) nr. 2799/98, (CE) nr. 814/2000, (CE) nr. 1290/2005 și (CE) nr. 485/2008 ale Consiliului⁴⁸¹;
- REGULAMENTUL (UE) NR. 1307/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 637/2008 al Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului⁴⁸²;
- REGULAMENTUL (UE) NR. 1308/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului⁴⁸³;
- REGULAMENTUL (UE) NR. 508/2014 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 15 mai 2014 privind Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentelor (CE) nr. 2328/2003, (CE) nr. 861/2006, (CE) nr. 1198/2006 și (CE) nr. 791/2007 ale Consiliului și a Regulamentului (UE) nr. 1255/2011 al Parlamentului European și al Consiliului⁴⁸⁴;
- **REGULAMENTUL (UE) NR. 1299/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind dispoziții specifice pentru sprijinul din partea Fondului european de dezvoltare regională pentru obiectivul de cooperare teritorială europeană⁴⁸⁵;**

⁴⁷⁷ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0289.01.RO&toc=OJ:L:2013:347:TOC

⁴⁷⁸ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0281.01.RO&toc=OJ:L:2013:347:TOC

⁴⁷⁹ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0470.01.RO&toc=OJ:L:2013:347:TOC

⁴⁸⁰ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0487.01.RO&toc=OJ:L:2013:347:TOC

⁴⁸¹ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0549.01.RO&toc=OJ:L:2013:347:TOC

⁴⁸² http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0608.01.RO&toc=OJ:L:2013:347:TOC

⁴⁸³ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0671.01.RO&toc=OJ:L:2013:347:TOC

⁴⁸⁴ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.149.01.0001.01.RO&toc=OJ:L:2014:149:TOC

⁴⁸⁵ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0259.01.RO&toc=OJ:L:2013:347:TOC

- **REGULAMENTUL (UE) NR. 1302/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1082/2006 privind o grupare europeană de cooperare teritorială (GECT) în ceea ce privește clarificarea, simplificarea și îmbunătățirea constituirii și funcționării unor astfel de grupări⁴⁸⁶;**
- **REGULAMENTUL (UE) NR. 661/2014 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 15 mai 2014 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2012/2002 al Consiliului de instituire a Fondului de solidaritate al Uniunii Europene⁴⁸⁷.**

Cadrul strategic în domeniul dezvoltării teritoriale și urban/rural

Cadrul Strategic pentru Amenajarea Teritoriului Uniunii Europene

Acest document integrează la nivel teritorial obiectivele de coeziune și competitivitate ale Uniunii, stabilind ca obiective:

1. Amenajarea policentrică a teritoriului;
2. O nouă relație urban-rural;
3. Accesul egal la infrastructură și cunoaștere;
4. Administrarea înțeleaptă a patrimoniului natural și cultural.

Dimensiunile coeziunii teritoriale sunt, în viziunea Cadrului Strategic: regională, trans-națională și inter-regională, guvernanta – administrarea durabilă.

Perspectiva Europeană de Dezvoltare Spațială (PEDS) - Către o Dezvoltare Echilibrată și Durabilă a Teritoriului UE (Potsdam, 1999)⁴⁸⁸

Scopul acestor politici de dezvoltare spațială este acela de a lucra pentru o dezvoltare echilibrată și durabilă a teritoriului UE. În viziunea miniștrilor este important să se asigure faptul că cele trei scopuri fundamentale ale politicii europene sunt atinse în toate regiunile UE în mod egal: (1) coeziune economică și socială; (2) conservare și management al resurselor naturale și patrimoniului cultural și (3) o competitivitate mai echilibrată pe teritoriul Europei.

Declarația de la Toledo 2010⁴⁸⁹

Propune următoarele priorități:

A. Privind rezolvarea provocărilor urbane actuale și implementarea Strategiei Europa 2020 prin:

- realizarea unei dezvoltări urbane mai inteligente, durabile și incluzive social;
- adecvarea abordării integrate la politicile de dezvoltare urbană și necesitatea de a atinge o înțelegere comună a acestei abordări;
- importanța regenerării urbane integrate și potențialul ei strategic pentru o dezvoltare urbană mai inteligentă, durabilă și incluzivă în Europa.

⁴⁸⁶ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0303.01.RO&toc=OJ:L:2013:347:TOC

⁴⁸⁷ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.189.01.0143.01.RO&toc=OJ:L:2014:189:TOC

⁴⁸⁸ www.mdrap.ro/documente/dezvoltare_teritoriala/documente_strategice/ESDP_Potsdam_1999.pdf

⁴⁸⁹ www.mdrap.ro/userfiles/declaratie_Toledo_ro.pdf

B. Privind sprijinirea continuării procesului de la Marsilia și a implementării **Referențialului european pentru orașe durabile**;

C. Privind necesitatea de a consolida o **Agendă urbană europeană** în viitor:

- întărirea dimensiunii urbane în Politica de Coeziune;
- susținerea unei coerențe mai mari între problematica teritorială și cea urbană, precum și stimularea dimensiunii urbane în contextul coeziunii teritoriale;
- continuarea promovării cercetării, a studiilor comparative și a statisticilor, a schimbului de bune practici și a diseminării cunoștințelor pe teme urbane, precum și întărirea capacității de coordonare a acestora;
- promovarea dezvoltării urbane durabile și a abordărilor integrate prin reîntărirea și dezvoltarea instrumentelor care să ajute la implementarea Cartei de la Leipzig la toate nivelurile;
- o privire asupra celor mai importante provocări pe care orașele europene trebuie să le înfrunte în viitor.

Agenda Teritorială 2020⁴⁹⁰

Agenda Teritorială 2020 indică principalele provocări ale dezvoltării teritoriale ale Uniunii Europene, în perioada 2014-2020, respectiv:

1. Expunerea sporită la globalizare: transformările structurale după criza economică globală;
2. Provocările integrării europene și interdependența crescândă a regiunilor;
3. Provocări demografice și sociale diverse din punct de vedere teritorial, segregarea grupurilor vulnerabile;
4. Schimbările climatice și riscurile legate de mediu: efecte diverse din punct de vedere geografic;
5. Provocările energetice se situează în prim-plan și amenință competitivitatea regională;
6. Pierderea biodiversității; patrimoniul natural, peisagistic și cultural vulnerabil.

În al doilea rând, Agenda Teritorială 2020 stabilește și prioritățile teritoriale ale UE, care vor trebui transpuse și în Strategiile de Dezvoltare Teritorială ale Statelor Membre:

1. Promovarea dezvoltării teritoriale policentrice și echilibrate;
2. Încurajarea dezvoltării integrate în orașe, regiuni rurale și specifice;
3. Integrarea teritorială în regiunile funcționale transfrontaliere și transnaționale;
5. Asigurarea competitivității globale a regiunilor pe baza economiilor locale puternice;
6. Îmbunătățirea conexiunilor teritoriale pentru indivizi, comunități și întreprinderi;
7. Gestionarea și conectarea valorilor ecologice, peisagistice și culturale ale regiunilor.

⁴⁹⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/what/territorial-cohesion/territorial_agenda_2020.pdf

Pachetul legislativ pentru perioada de programare 2014 – 2020, regulamentele Comisiei Europene evidențiază o mai mare importanță acordată dimensiunii teritoriale și urmăresc stimularea politicilor urbane integrate, pentru a intensifica dezvoltarea urbană durabilă, în vederea consolidării rolului orașelor în contextul politicii de coeziune.

Principalele **propuneri ale Comisiei Europene** în acest sens sunt⁴⁹¹:

a) **Strategii integrate de investiții**, având o abordare cu caracter strategic și holistic mai accentuat: Ca principiu de bază, Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) ar trebui să sprijine dezvoltarea urbană durabilă, prin intermediul unor strategii integrate care abordează provocările economice, climatice, sociale și de mediu din zonele urbane (Articolul 7, alineatul (1) din propunerea de regulament privind FEDR). Acest principiu are dublu sens: resursele ar trebui concentrate într-un mod integrat pentru a viza zonele afectate de provocări urbane specifice și, în același timp, proiectele cu finanțare FEDR din zonele urbane ar trebui integrate în cadrul unor obiective mai largi ale programelor. Statele Membre U.E. ar trebui să caute să utilizeze Fondul Social European (FSE) în sinergie cu FEDR, pentru a susține măsuri în materie de ocupare a forței de muncă, educație, incluziune socială și capacitate instituțională, concepute și puse în aplicare în cadrul strategiilor integrate.

b) **Rezervarea finanțării pentru dezvoltarea urbană durabilă integrată:**

Cel puțin 5% din resursele FEDR alocate fiecărui stat membru vor fi investite în acțiuni integrate în favoarea dezvoltării urbane durabile, puse în aplicare prin intermediul instrumentului de investiții teritoriale integrate (ITI), iar gestionarea și punerea în aplicare a acestora vor fi delegate orașelor (a se vedea articolul 7 alineatul (2) din propunerea de regulament privind FEDR). Forma și intensitatea delegării gestionării orașelor pot varia în funcție de aranjamentele instituționale ale fiecărui Stat Membru. Orașele care pun în aplicare acțiuni integrate în favoarea dezvoltării urbane durabile, cu gestionare delegată, ar trebui să fie incluse într-o listă care să însoțească contractele de parteneriat (articolul 7, alineatul (2)) și programul operațional (articolul 87, alineatul (2), litera (c)).

c) **Platforma de dezvoltare urbană:**

În baza unei liste a orașelor, elaborată de Statele Membre în cadrul contractului de parteneriat, Comisia va stabili o platformă de dezvoltare urbană, cuprinzând 300 de orașe din întreaga Europă, care va stimula un dialog la nivel european între orașe și Comisie, orientat preponderent spre politică, în ceea ce privește dezvoltarea urbană. Acesta nu este un instrument de finanțare, ci, mai degrabă, un mecanism destinat creșterii vizibilității contribuției orașelor la strategia Europa 2020 în cadrul politicii de coeziune, facilitării acțiunilor integrate și inovatoare pentru dezvoltarea urbană durabilă, precum și valorificării rezultatelor acestora (articolul 8 din propunerea de regulament privind FEDR).

⁴⁹¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/urban_ro.pdf.

d) Acțiuni inovatoare în zonele urbane:

În scopul încurajării soluțiilor noi și inovatoare în materie de dezvoltare urbană durabilă, FEDR poate sprijini, la inițiativa Comisiei, acțiuni inovatoare în limita unui plafon de 0,2% din contribuția totală a FEDR. Acțiunile inovatoare în mediul urban vor consta în proiecte urbane pilot, proiecte demonstrative și studii aferente de interes european. Sfera acestora poate include toate obiectivele tematice și prioritățile de investiții (articolul 9 din propunerea de regulament privind FEDR).

e) Un accent mai puternic pus pe dezvoltare urbană la un nivel strategic:

În baza orientărilor **Cadrului Strategic Comun (CSC)**, contractele de parteneriat ar trebui să stabilească modalitățile de a asigura o abordare integrată a utilizării fondurilor CSC pentru dezvoltarea durabilă a zonelor urbane. Programele operaționale ar trebui să stabilească contribuția la abordarea integrată a dezvoltării teritoriale, inclusiv, după caz, o abordare integrată a dezvoltării zonelor urbane (articolele 11, 14 și 87 din propunerea de regulament de stabilire a unor dispoziții comune privind fondurile CSC 2014-2020). De asemenea, este de așteptat ca această abordare a dezvoltării urbane să fie puternic legată de abordarea integrată care pune în discuție nevoile specifice ale zonelor geografice cele mai afectate de sărăcie sau ale grupurilor țintă cele mai expuse riscului de discriminare sau excludere – astfel cum este stabilit în contractul de parteneriat și în programele operaționale.

f) Instrumente îmbunătățite pentru realizarea de acțiuni integrate:

Investițiile Teritoriale Integrate (ITI) reprezintă un nou mod de punere în aplicare ce oferă un pachet de finanțare provenind de la mai multe axe prioritare ale unui sau ale mai multor programe de intervenții multidimensionale și intersectoriale. ITI este un instrument ideal pentru susținerea acțiunilor integrate în zonele urbane, întrucât acesta oferă posibilitatea combinării finanțării în funcție de diferite obiective tematice, inclusiv combinarea finanțării provenind de la acele axe prioritare și programe operaționale sprijinite din FEDR, FSE și Fondul de coeziune (CF) (articolul 99 din propunerea de regulament de stabilire a unor dispoziții comune privind fondurile CSC 2014-2020).

g) Oportunități sporite privind abordarea provocărilor urbane vizate de prioritățile de investiții:

Patru dintre obiectivele tematice, care vor fi sprijinite din fondurile CSC în vederea contribuirii la Strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, conțin priorități corespunzătoare de investiții specifice zonelor urbane (enumerate la articolul 5 din propunerea de regulament privind FEDR). Este recomandat ca orașele să combine acțiunile sprijinite în cadrul priorităților sectoriale de investiții specifice zonelor urbane (să promoveze strategii pentru emisii scăzute de dioxid de carbon în zonele urbane, să îmbunătățească mediul urban, să promoveze mobilitatea urbană durabilă, precum și incluziunea socială prin sprijinirea regenerării fizice și economice a zonelor urbane defavorizate) și să le încorporeze în strategia integrată de dezvoltare

urbană a orașului în vederea punerii în aplicare a principiului dezvoltării urbane integrate (articolul 7, alineatul (1) din propunerea de regulament privind FEDR).

De asemenea, acestea pot combina acțiunile respective cu alte acțiuni sprijinite din FSE în cadrul priorităților sale de investiții (enumerate la articolul 3 din propunerea de regulament privind FSE).

h) Instrumente financiare:

Statele membre sunt încurajate să utilizeze în mod extensiv instrumentele financiare pentru sprijinirea dezvoltării urbane durabile. Sfera instrumentelor financiare este extinsă și include toate obiectivele tematice și prioritățile de investiții și toate tipurile de beneficiari, proiecte și activități (articolele 32-40 din propunerea de regulament de stabilire a unor dispoziții comune privind fondurile CSC 2014-2020).

i) Crearea de rețele:

În cadrul obiectivului de cooperare teritorială europeană (CTE), programul de schimburi și învățare destinat orașelor va continua să le furnizeze acestora oportunități de creare de rețele în vederea partajării și dezvoltării de bune practici în materie de dezvoltare urbană (articolul 2 din propunerea de regulament privind CTE).

O altă prioritate la nivel european este abordarea teritoriilor cu specific geografic (regiuni montane, insulare, slab populate, costiere, de frontieră și îndepărtate). Recomandări politice (Geographic specificities and Development Potential in Europe – ESPON GEOSPECS) pentru aceste zone vizează:

O altă direcție strategică asumată la nivel european este crearea unui sistem de indicatori și monitorizarea impactului teritorial. Reuniunea DG responsabili cu coeziunea teritorială și politica de coeziune din 10 octombrie 2012 (Cipru) a ajuns la următoarele concluzii:

- Evaluarea impactului teritorial (TIA) este un instrument important pentru ilustrarea dimensiunii teritoriale a diferitelor politici sectoriale, putând fi integrat în procedurile actuale de EI pentru a evita alte sarcini administrative suplimentare;
- În cadrul ESPON au fost elaborate mai multe instrumente cu grade variate de complexitate adresate unor diferite tipuri de intervenții;
- În 2012 s-a elaborat un document de lucru al CE privind TIA și s-a publicat raportul ESPON (handbook);
- Este necesară reevaluarea necesității pentru un handbook online.

Carta de la Leipzig privind Orașele Europene Durabile (2007)⁴⁹²

⁴⁹² http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/themes/urban/leipzig_charter.pdf

Această Cartă stabilește principii și strategii comune pentru politica de dezvoltare urbană, recomandând: (1) folosirea la scară mai largă a abordărilor pentru o dezvoltare urbană integrată și (2) acordarea unei atenții speciale cartierelor defavorizate în contextul unui oraș ca întreg.

Politica de dezvoltare rurală pentru perioada 2014-2020⁴⁹³

PDR se axează pe trei obiective strategice pe termen lung, care se aliază Strategiei Europa 2020 și obiectivelor PAC. Politica de dezvoltare rurală își propune să stimuleze competitivitatea agriculturii, să garanteze o gestionare durabilă a resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice și să favorizeze dezvoltarea teritorială echilibrată a economiilor și comunităților rurale, inclusiv crearea și menținerea locurilor de muncă.

Fondurile alocate în cadrul PAC și al programelor de dezvoltare rurală ale statelor membre vor fi direcționate spre următoarele obiective: creșterea competitivității agriculturii europene la nivel global și național, conservarea diversității sistemelor de producție agricolă din țările UE și adaptarea producției agricole la noile provocări de mediu legate de schimbările climatice și protecția resurselor naturale.

Ghid de Observare a Patrimoniului Rural (CEMAT, Lubiana, 2003)⁴⁹⁴

Ghidul CEMAT contribuie la implementarea Recomandărilor Miniștrilor responsabili cu stimularea dezvoltării *zonelor rurale* ca așezări omenești, atât pentru activități economice, cât și recreative și medii naturale. Documentul caută să restaureze echilibrul urban-rural și să promoveze resursele lumii rurale ca factor de dezvoltare. Este esențial să se pună aceste principii în practică și să promoveze o planificare rurală durabilă, combinând creșterea economică și protejarea bunurilor de patrimoniu inerente, atât în peisajul natural, cât și în cel cultural.

Cadrul strategic în domeniul transporturilor și comunicațiilor

Inițiativa Conectarea Europei⁴⁹⁵

Are scopul de a accelera investițiile pe termen lung în drumuri, căi ferate, rețele energetice, conducte și rețele de mare viteză în bandă largă.

- **Ameliorarea legăturilor de transport** - investiții în proiecte de infrastructură menite să faciliteze transportul de mărfuri și călători, în special între vestul și estul Europei. Investițiile se vor axa pe moduri de transport ecologice și durabile.
- **Conectarea rețelelor energetice** – realizarea de conexiuni între țările UE, care să faciliteze furnizarea energiei - atât a celei tradiționale, cât și a energiei provenind din surse regenerabile.

⁴⁹³ http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_ro.htm

⁴⁹⁴ www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/cemat/VersionGuide/Anglais.pdf

⁴⁹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1459009056474&uri=CELEX:32013R1316>

- **Sprijinirea rețelelor digitale de mare viteză** - crearea de rețele în bandă largă și furnizarea de servicii digitale paneuropene. Se vor acorda subvenții pentru crearea infrastructurii necesare în vederea introducerii serviciilor de identificare digitală, precum și a serviciilor electronice în domeniul achizițiilor publice, sănătății, justiției și operațiunilor vamale. Banii vor fi utilizați pentru a asigura conectarea și interoperabilitatea serviciilor naționale.

CARTE ALBĂ Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punct de vedere al resurselor⁴⁹⁶

Are trei obiective majore:

- Un sistem de mobilitate eficient și integrat,
- Inovând pentru viitor: tehnologii și comportamente
- Infrastructuri moderne și o finanțare inteligentă.

De asemenea, prezintă 40 de inițiative concrete privind infrastructura și serviciile de transport de implementat în următorul deceniu. Inițiativele sunt corelate cu următoarele obiective de atins până în anul 2050:

- Eliminarea autoturismelor cu combustibili convenționali din orașe;
- Reducerea cu 40% a emisiilor din transportul maritim;
- Trecerea a 50% dintre pasagerii și mărfurile de pe relațiile interurbane de distanță medie de pe modul rutier pe modul feroviar și naval.
- Reducerea în ansamblu cu 60% a emisiilor generate de activitatea de transport.

În contextul Rețelelor Trans Europene de Transport, Agenția Executivă pentru Dezvoltarea Rețelelor Transeuropene de Transport monitorizează pregătirea și implementarea proiectelor aferente celor 30 de axe prioritare definite în decizia nr. 884/2004/EC.

Cadrul strategic în domeniul energiei, mediului și schimbărilor climatice

Politica UE în domeniul energiei pentru perioada de programare până în 2020⁴⁹⁷

Se bazează pe trei obiective fundamentale: Durabilitate – subliniază preocuparea UE pentru schimbările climatice prin reducerea emisiilor sale de gaze cu efect de seră (GES) la un nivel care să limiteze efectul de încălzire globală la doar 2°C în plus față de temperaturile din era pre-industrială; Competitivitate – vizează asigurarea implementării efective a pieței interne de energie; Siguranța în alimentarea cu energie – vizează reducerea vulnerabilității UE în privința importurilor de energie, a întreruperilor în alimentare, a posibilelor crize energetice și a nesiguranței privind alimentarea cu energie în viitor.

Foaie de parcurs către o Europă eficientă din punct de vedere energetic COM(2011) 571 final din 20.9.2011⁴⁹⁸

⁴⁹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0144&from=EN>

⁴⁹⁷ <http://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy/2020-energy-strategy>

Până în anul 2050, economia UE se dezvoltă într-un mod care să respecte constrângerile legate de resurse și în cadrul limitelor planetare, contribuind astfel la transformarea economică globală. Economia noastră este competitivă, incluzivă și oferă un nivel de trai ridicat cu un impact asupra mediului mult mai scăzut. Toate resursele sunt gestionate sustenabil, de la materii prime la energie, apă, aer, terenuri și sol. Obiectivele privind schimbările climatice au fost atinse, iar biodiversitatea și serviciile ecosistemice pe care le sprijină au fost protejate, valorizate și restabilite în mod substanțial.

Energie 2020: O strategie pentru energie competitivă, sustenabilă și sigură COM(2011) 21 din 26.1.2011⁴⁹⁹

Are drept obiectiv realizarea unei Europe eficiente din punct de vedere energetic; construirea unei adevărate piețe integrate pan-europene de energie; sporirea puterilor consumatorilor și atingerea celui mai înalt nivel de siguranță și securitate; extinderea poziției de lider a Europei în domeniul tehnologiilor energetice și al inovării; consolidarea dimensiunii externe a pieței energetice a UE

Politica UE în domeniu schimbărilor climatice⁵⁰⁰

Propune ca și obiectiv pe termen lung (2050) reducerea emisiilor cu 80-95% comparativ cu nivelul din 1990. Transformarea Europei într-o economie eficientă din punct de vedere energetic și cu emisii scăzute de carbon va duce și la îmbunătățirea economiei, crearea de locuri de muncă și întărirea competitivității. Strategia UE privind adaptarea la schimbările climatice include măsuri precum: utilizarea unei cantități mai mici de apă, adaptarea regulamentelor privind construcțiile, construcții împotriva inundațiilor, dezvoltarea unor culturi adaptate unor condiții de secetă.

Cadrul strategic în domeniul economiei și antreprenoriatului

Small Business Act⁵⁰¹

Pune bazele următoarelor 10 principii:

1. Crearea unui mediu în care antreprenorii și întreprinderile familiale să poată prospera și unde spiritul antreprenorial este recompensat
2. Asigurarea posibilității pentru antreprenorii cinstiți care au dat faliment de a beneficia în mod rapid de o a doua șansă
3. Definirea regulilor după principiul „Gândeți mai întâi la scară mică”
4. Asigurarea reactivității administrațiilor la nevoile IMM-urilor
5. Adaptarea instrumentelor puterilor publice la nevoile IMM-urilor: Facilitarea participării IMM-urilor la achizițiile publice și exploatarea mai judicioasă a posibilităților oferite IMM-urilor de a beneficia de ajutoare de stat

⁴⁹⁸ www.ec.europa.eu/resource-efficient-europe/pdf/resource_efficient_europe_en.pdf

⁴⁹⁹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=URISERV:en0024&from=RO>

⁵⁰⁰ http://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/index_en.htm

⁵⁰¹ http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/small-business-act/index_en.htm

6. Facilitarea accesului IMM-urilor la finanțare și punerea în aplicare a unui cadru juridic și comercial care să favorizeze punctualitatea plăților cu ocazia tranzacțiilor comerciale
7. Sprijinirea IMM-urilor pentru a beneficia mai mult de oportunitățile oferite de piața unică
8. Promovarea ameliorării competențelor în interiorul IMM-urilor și a tuturor formelor de inovație
9. Ajutarea IMM-urilor să transforme provocările în materie de mediu în oportunități
10. Încurajarea și sprijinirea IMM-urilor pentru a profita de creșterea piețelor

Europa creativă⁵⁰²

- încurajarea antreprenoriatului prin reducerea birocrăției pentru întreprinderile mici, care reprezintă un segment important al sectorului cultural și creativ
- dezvoltarea pieței digitale europene, de exemplu printr-o abordare comună în ceea ce privește protejarea drepturilor de proprietate intelectuală și reducerea cantității de bunuri contrafăcute vândute pe internet
- promovarea creării de rețele și a schimbului de bune practici la nivel european
- garantarea împrumuturilor bancare pentru a facilita accesul la finanțare pentru întreprinderile și organizațiile din sectorul creativ
- sprijinirea măsurilor care contribuie la formarea și atragerea publicului, testarea modelelor economice și creșterea exporturilor
- finanțarea educației și formării, de exemplu prin programul Erasmus pentru toți
- utilizarea unei din părți din fondurile existente pentru a spori contribuția pe care o aduce cultura la dezvoltarea regională și locală, atât în zonele urbane, cât și în cele rurale.

Politica UE în domeniul turismului⁵⁰³

Își propune să mențină Europa pe primul loc ca și destinație și, în același timp, să maximizeze contribuția industriei la creștere și ocupare și să promoveze cooperarea între statele membre UE, în special prin schimbul de bune practici. În cadrul Comunicării Comisiei Europene "Europa, destinația turistică nr. 1 la nivel mondial – un nou cadru politic pentru turism în Europa" au fost identificate patru acțiuni prioritare: stimularea competitivității în sectorul turismului european, promovarea dezvoltării unui turism sustenabil, responsabil și de calitate ridicată și consolidarea imaginii Europei ca o colecție de destinații sustenabile și de înaltă calitate.

Politica agricolă comună pentru 2014-2020⁵⁰⁴

PAC reprezintă o punte între așteptările cetățenilor UE privind agricultura și așteptările fermierilor din țările membre care se confruntă cu provocări economice și de mediu. Acest sector este considerat unul strategic în termeni de securitate alimentară, mediu înconjurător și creștere

⁵⁰² http://www.europa-creativa.eu/europa-creativa-eu_doc_15_despre-programul-europa-creativa_pg_0.htm

⁵⁰³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:52010DC0352>

⁵⁰⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0672:FIN:ro:PDF>

economică în zonele rurale. În conformitate cu direcțiile de evoluție și reforma PAC pentru perioada 2014-2020, aceasta se va concentra pe trei piloni fundamentali: ecologie și eficiență în agricultură, asigurarea unei alimentații sănătoase la prețuri accesibile și revitalizarea zonelor și comunităților rurale.

Politica comună în domeniul pescuitului⁵⁰⁵

PCP are scopul de a se asigura că pescuitul și acvacultura sunt sustenabile din punct de vedere ecologic, economic și social și că furnizează alimente sănătoase pentru cetățenii UE. De asemenea, își propune să susțină un sector dinamic al pescuitului și să asigure un nivel de trai decent pentru comunitățile de pescari. Totuși, se subliniază faptul că este necesar să se asigure faptul că practicile de pescuit nu afectează capacitatea de reproducere a populațiilor de pește, adoptându-se o abordare prudentă, care recunoaște impactul activităților umane asupra tuturor componentelor ecosistemului. În domeniul acvaculturii se consideră a fi prioritară păstrarea unui sector viabil din punct de vedere economic, garantarea siguranței alimentare și bunăstării animalelor, rezolvarea problemelor de mediu și stimularea cercetării.

Cadrul strategic în domeniul cercetării-inovării

Orizont 2020⁵⁰⁶

- Întărește poziția Europei în cercetare științifică
- Întărește inovarea industrială
- Abordează preocupări majore - schimbări climatice, transport sustenabil, energie regenerabilă accesibilă, siguranță și securitate alimentară, îmbătrânirea populației

"Consolidarea și concentrarea cooperării internaționale a UE în domeniul cercetării și al inovării: o abordare strategică" - COM(2012) 497 Final din 14.09.2012⁵⁰⁷

Strategia propune o concentrare mai accentuată a cooperării asupra priorităților strategice ale UE, cu menținerea în același timp a tradiționalei deschideri spre participarea țărilor terțe la cercetarea din UE. Este vorba nu doar despre abordarea provocărilor mondiale, ci și despre creșterea atractivității Europei ca centru de cercetare și inovare și despre sporirea competitivității industriale.

Cadrul strategic în domeniul social

Programul pentru schimbări sociale și inovare socială⁵⁰⁸

Trei axe complementare:

⁵⁰⁵ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/index_ro.htm

⁵⁰⁶ https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/sites/horizon2020/files/H2020_RO_KI0213413RON.pdf.

⁵⁰⁷ https://ec.europa.eu/research/iscp/pdf/policy/com_2012_497_communication_from_commission_to_inst_en.pdf

⁵⁰⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0238:0252:EN:PDF>

- Axa Progress, care sprijină dezvoltarea, punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea politicilor sociale și de ocupare a forței de muncă ale Uniunii și a legislației în domeniul condițiilor de muncă și promovează elaborarea unor politici și inovarea bazate pe dovezi, în colaborare cu parteneri sociali, organizații ale societății civile și alte părți interesate;
- Axa EURES, care sprijină activitățile desfășurate de rețeaua EURES, pentru a dezvolta activitățile de schimburi de informații și diseminare și alte forme de cooperare în vederea promovării mobilității geografice a lucrătorilor;
- Axa Microfinanțare și antreprenoriat social, care facilitează accesul antreprenorilor la finanțare, în special a persoanelor celor mai îndepărtate de piața muncii și a întreprinderilor sociale.

Cadrul strategic în domeniul bunei guvernante

Carta Albă privind guvernanta pe mai multe niveluri⁵⁰⁹

Documentul se înscrie într-un demers politic proactiv pentru „Construirea Europei în parteneriat” și fixează două mari obiective strategice: favorizarea participării la procesul european și sporirea eficienței acțiunii comunitare.

2. Cadrul strategic de la nivel național

La nivel național strategia Europa 2020 este implementată prin intermediul *Programelor Naționale de Reformă* (PNR). Țintele Strategiei Europa 2020 asumate de România sunt:

- rata de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani de 70%;
- nivelul investițiilor în cercetare și dezvoltare de 2% din PIB-ul României;
- obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice:
 - emisiile de gaze cu efect de seră cu 20% sub nivelul înregistrat în 1900
 - 24% din energia produsă să provină din surse regenerabile
 - creșterea cu 19% a eficienței energetice
- rata de părăsire timpurie a școlii sub 11,3%
- ponderea tinerilor cu vârsta între 30-34 ani, absolvenți ai unei forme de învățământ terțiar, de cel puțin 26,7%
- scăderea numărului de persoane expuse sărăciei cu 580.000.

Programul Național de Reformă 2015⁵¹⁰

⁵⁰⁹ www.toad.cor.europa.eu/ViewDoc.aspx?doc=cdr%5cr%C3%A9solution%5cdossier%5cresol-v-012%5cRO%5cCOR-2014-01728-00-00-PRES-TRA_RO.doc&docid=2983508

⁵¹⁰ www.mae.ro/sites/default/files/file/pnr_2015.pdf

Prezintă principalele reforme și priorități de dezvoltare economică pe termen scurt și mediu (2015-2016) pentru România în conformitate cu recomandările specifice din țară și obiectivele asumate în cadrul Strategiei Europa 2020:

1. Consolidarea politicii fiscal-bugetare
 - Gestionarea eficientă a investițiilor publice
 - Îmbunătățirea colectării taxelor și impozitelor
2. Administrație publică:
 - Sporirea eficienței administrației publice
 - Îmbunătățirea condițiilor privind locuirea la nivel național
 - Îmbunătățirea administrării fondurilor europene
 - Asigurarea securității rețelelor și a sistemelor informatice
 - Continuarea reformei privind sistemul de achiziții publice
3. Îmbunătățirea mediului de afaceri:
 - Diversificarea instrumentelor financiare destinate susținerii IMM-urilor cu capacitate de dezvoltare rapidă
 - Dezvoltarea mentoratului pentru susținerea IMM-urilor în accesarea instrumentelor financiare
 - Dezvoltarea serviciilor suport pentru stimularea antreprenoriatului și a creativității
 - Crearea unui mediu investițional favorabil realizării investițiilor publice și private
 - Promovarea sectoarelor de viitor (turism și eco-turism; textile și pielărie; lemn și mobilă; industrii creative; industria auto și componente; TIC; procesarea băuturilor și alimentelor; sănătate și produse farmaceutice; energie și management de mediu; bio-economie)
4. Ocuparea forței de muncă:
 - Promovarea sustenabilității și a calității ocupării, precum și susținerea mobilității forței de muncă
5. Cercetare, dezvoltare, inovare:
 - Stimularea creșterii investițiilor private în CDI
 - Îmbunătățirea capacității și a performanțelor sistemului de cercetare pentru creșterea eficienței investițiilor în domeniul CDI
6. Mediu și schimbări climatice:
 - Operaționalizarea Strategiei Naționale privind Schimbările Climatice 2013-2020
 - Îmbunătățirea sistemelor de protecție împotriva riscului de inundații
 - Instruirea personalului implicat în aplicarea efectivă a legislației de mediu a UE referitoare la evaluarea strategică de mediu (SEA) și la evaluarea impactului asupra mediului (EIA)
 - Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în domeniul aviației civile
 - Promovarea în rândul autorităților locale și a populației a necesității valorificării energetice a deșeurilor solide municipale în instalații de cogenerare de înaltă eficiență
7. Surse regenerabile de energie:

- Îmbunătățirea eficienței sistemelor de sprijin pentru energia din surse regenerabile
 - Finanțarea proiectelor de investiții în domeniul surselor regenerabile de energie
 - Eficientizarea politicii energetice naționale
8. Eficiență energetică:
- Îmbunătățirea eficienței energetice
9. Educație:
- Continuarea reformelor în domeniul educației și formării profesionale pentru asigurarea unui învățământ adaptat cerințelor pieței muncii și centrat pe dezvoltare personală și socială
 - Asigurarea deschiderii sistemului de educație și formare către toți tinerii și asigurarea accesului egal la educație, în special pentru grupurile cu riscuri particulare
 - Asigurarea unui învățământ superior deschis, de calitate, competitiv și adaptat pieței muncii
 - Crearea și dezvoltarea unui cadru de învățare pe tot parcursul vieții deschis și accesibil
10. Incluziune socială:
- Promovarea incluziunii sociale, reducerea riscului de sărăcie și combaterea oricăror forme de discriminare
 - Îmbunătățirea accesului persoanelor vulnerabile la servicii de sănătate
 - Îmbunătățirea eficienței și a sustenabilității financiare a sistemului de sănătate
 - Gestionarea infrastructurii de sănătate și asistență medicală la nivel regional
 - Creșterea accesului persoanelor la servicii medicale de calitate
 - Continuarea informatizării sistemului de sănătate

Acordul de parteneriat 2014-2020⁵¹¹

Are ca și obiectiv global Reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială între România și statele membre ale UE. Pentru a atinge aspirațiile de creștere economică și pentru a avea o economie modernă și competitivă, România trebuie să răspundă următoarelor provocări: competitivitatea și dezvoltarea locală, oamenii și societatea, infrastructura, resursele și administrația, precum și guvernarea.

Astfel, pentru fiecare provocare au fost identificate obiective (corelate cu obiectivele tematice de la nivelul UE) și priorități de dezvoltare pentru perioada 2014-2020:

Provocarea 1 – Competitivitatea și dezvoltarea locală:

- crearea unui mediu public de C-D mai compact și mai modern, care să se concentreze asupra nevoilor economiei, schimbărilor sociale și tehnologiilor în care România are potențial de clasă mondială, în conformitate cu principiile specializării inteligente și pentru a crește gradul de comercializare și internalizare a cercetării;

⁵¹¹ www.fonduri-ue.ro/files/documente-relevante/acord/Acord de Parteneriat 2014-2020 RO.pdf

- promovarea unei culturi a antreprenoriatului și inovării în întregul sistem educațional și în companii care să fie în legătură cu toate formele de sprijin, financiar, managerial, tehnic, creator, pentru a valorifica potențialul latent care există în rândul populației și firmelor din România
- consolidarea mediului de afaceri digital
- extinderea și creșterea continuă, inclusiv pe piața internațională, ale sectoarelor industriei prelucrătoare și serviciilor cu valoare adăugată mare, în special sectorul autovehiculelor; ale produselor și serviciilor TIC; ale procesării alimentelor și băuturilor;
- transformarea sectoarelor tradiționale ale României — sănătate/produse farmaceutice; sănătate-turism și ecoturism; textile/pielărie; lemn/mobilier; industrii creative; energie/managementul mediului — și în agricultură, silvicultură și pescuit, unde există potențial de creștere a valorii adăugate sau pentru susținerea activității pe termen mediu, prin exploatarea nișelor specializate sau prin creșterea competitivității prin inovarea și dezvoltarea pieței;
- restructurarea și consolidarea exploatațiilor agricole pentru a îmbunătăți competitivitatea și durabilitatea acestora, împreună cu adoptarea de către acestea a unor practici agricole și de gestionare a terenurilor moderne și inovatoare;
- Îmbunătățirea competitivității și a spiritului antreprenorial în domeniul pescuitului și acvaculturii;
- îmbunătățirea radicală a mediului de afaceri în ceea ce privește disponibilitatea resurselor financiare pentru investiții, transparența și predictibilitatea politicilor și proporționalitatea administrației și a procesului de reglementare, inclusiv prin îmbunătățirea utilizării TIC de către autorități;
- liberalizarea piețelor din sectorul public și exploatarea acestora ca mijloace de stimulare a unor noi piețe, a formării unor noi întreprinderi și de intensificare a activităților economice, cu precădere în regiunile mai puțin dezvoltate ale României;
- atragerea de investiții pentru regiunile mai puțin dezvoltate ale României și pentru zonele sale rurale, printr-o abordare integrată care să cuprindă infrastructura, siturile, competențele și sprijinirea investițiilor.

Provocarea 2 – Oamenii și societatea:

- îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea de instrumente de tehnologie a informației și comunicării (TI&C), în cadrul platformelor e-sănătate, e-asistență socială;
- exploatarea TIC ca instrument pentru modernizare reformarea managementului resurselor umane în sistemele educaționale și de sănătate;
- creșterea oportunităților de ocupare;
- integrarea durabilă pe piața muncii a tinerilor care nu au un loc de muncă, nu urmează un program educațional sau de formare (NEETs);

- acces la ocupare pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă și pentru persoanele inactive, cu accent pe femei, tineri și lucrători mai în vârstă, cetățeni români de etnie romă, persoane cu dizabilități și alte grupuri vulnerabile;
- reducerea disparităților regionale și teritoriale și intensificarea mobilității forței de muncă;
- îmbunătățirea alinierii ocupării și a serviciilor de dezvoltare a forței de muncă la nevoile în schimbare ale pieței muncii;
- diversificarea economiei pescuitului și acvaculturii, pentru a atrage ocuparea forței de muncă și crearea de firme în domeniu conversia în activități non-agricole, diversificarea economiei rurale și crearea de locuri de muncă;
- modernizarea sistemului public de ocupare a forței de muncă și întărirea capacității administrative a acestuia în a furniza măsuri de ocupare active și preventive și servicii de calitate;
- reducerea incidenței sărăciei și excluziunii sociale în rândul grupurilor vulnerabile identificate;
- îmbunătățirea accesului la servicii sociale și a calității acestora, cu precădere în zonele rurale și în zonele urbane defavorizate, precum și creșterea contribuției acestora la combaterea sărăciei, excluziunii sociale și problemelor sociale;
- îmbunătățirea infrastructurii de bază și a accesului la servicii în vederea promovării dezvoltării economice și reducerii sărăciei în așezările rurale, inclusiv în zonele piscicole;
- îmbunătățirea incluziunii sociale a persoanelor care locuiesc în zonele rurale și în enclavile urbane, care se confruntă cu un nivel ridicat de privațiuni prin utilizarea unor abordări integrate prin aplicarea LEADER sau a modelelor de dezvoltare locală plasate sub responsabilitatea comunității;
- îmbunătățirea rezultatelor în materie de sănătate, cu predilecție în domeniul sănătății mamei și a nou-născutului și a celor cinci patologii care reprezintă cauza majorității deceselor la adulți;
- îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea instrumentelor de tehnologie a informației și comunicației (TIC) în cadrul e-sănătate, e-asistență socială;
- îmbunătățirea accesului, participării și calității corespunzătoare educației și îngrijirii timpurii;
- consolidarea accesibilității, calității și rezultatelor educaționale în cadrul învățământului obligatoriu;
- creșterea atractivității învățământului primar și secundar, inclusiv a învățământului profesional și tehnic inițial;
- intervenții intensive în vederea adresării nevoilor educaționale specifice grupurilor aflate în risc de excluziune (copii din medii socio-economice defavorizate, persoane de etnie romă, persoane cu nevoi educaționale speciale etc.);
- îmbunătățirea calității și relevanței învățământului profesional și tehnic, (atât al celui inițial cât și continuu), și a învățământului terțiar la nevoile pieței forței de muncă;
- îmbunătățirea accesului la învățământul terțiar și susținerea participării la acesta;

- îmbunătățirea accesului și a calității ofertei de învățare pentru adulți, cu accent pe competențele de bază și pe transversale relevante;
- încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale (formare pe termen scurt/inițială) în cadrul sectorului agricultură și sectorului alimentar;
- exploatarea TIC în educație, ca un factor de modernizare.

Provocarea 3 – Infrastructura:

- depășirea incapacității pieței de a furniza infrastructura NGA și serviciile conexe prevăzute de Strategia Agendei Digitale pentru România și de Planul Național de Dezvoltare a Infrastructurii pentru Acces de Generația Următoare;
- îmbunătățirea accesibilității României și a regiunilor sale și conectivității acestora cu piețele, reducându-se astfel semnificativ obstacolele în calea dezvoltării și diversificării lor, în contextul MPGT;
- îmbunătățirea sustenabilității sistemului mixt de transport din România și atractivității alternativelor la transportul rutier.

Provocarea 4 – Resursele:

- promovarea producției și distribuției de energie din SRE;
- promovarea utilizării cogenerării de înaltă eficiență pe baza cererii de energie termică utilă;
- îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea sistemelor de distribuție inteligentă;
- asigurarea sustenabilității sistemelor publice de termoficare municipale prin reducerea pierderilor din rețele;
- creșterea eficienței energetice a fondului de clădiri rezidențiale și publice, inclusiv a iluminatului public;
- îmbunătățirea eficienței energetice a sectorului transporturilor, inclusiv a sistemelor de transport urban, a ambarcațiunilor de pescuit și a unităților de prelucrare;
- îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea sistemelor de transport inteligent;
- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în agricultură și în sectorul forestier;
- creșterea nivelului de sechestrare a carbonului, în special în agricultură, silvicultură, pescuit și acvacultură;
- îmbunătățirea capacității României de a anticipa, preveni și reacționa în caz de urgențe extreme naturale sau provocate de om îmbunătățirea adaptării și rezilienței României la consecințele negative ale schimbărilor climatice și, în special, la incidența crescută de evenimente de căldură extremă, secetă și inundații în cadrul Strategiei Naționale privind Schimbările Climatice;
- îmbunătățirea adaptării și rezilienței României la alte riscuri naturale și dezastre datorate intervenției umane;

- exploatarea investițiilor publice în adaptarea la schimbările climatice pentru a crea noi piețe potențial disponibile pentru IMM-uri și întreprinderile sociale, în special în zonele mai puțin dezvoltate ale României și în zonele rurale;
- extinderea accesului publicului la serviciile de apă și ape uzate, în contextul Directivei cadru privind apa și ale planurilor de management ale bazinelor hidrografice; facilitarea tranziției modului de gestionare a deșeurilor către un sistem orientat către piață, bazat pe ierarhia deșeurilor, în contextul Directivei cadru privind deșeurile;
- protejarea, conservarea, reabilitarea și exploatarea atentă a bunurilor din patrimoniul natural al României, inclusiv a peisajelor, terenurilor agricole, pădurilor, apelor interioare și de coastă, ariilor protejate și a biodiversității;
- dezvoltarea și îmbunătățirea evaluării calității aerului;
- soluționarea situației privind siturile abandonate și poluate, precum și gestionarea surselor actuale de poluare;
- scăderea gradului de abandon al activităților agricole;
- îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea unor sisteme de distribuție inteligente;
- îmbunătățirea transportului urban sustenabil, cu reducerea poluării;
- îmbunătățirea infrastructurii de bază și a accesului la servicii pentru a promova dezvoltarea economică și a reduce sărăcia așezărilor rurale, inclusiv în zonele piscicole.

Provocarea 5 – Administrația și guvernarea:

- îmbunătățirea procesului decizional și eficiența cheltuielilor publice la toate nivelurile;
- reformarea managementului resurselor umane în instituțiile publice;
- reducerea birocrăției pentru întreprinderi și pentru cetățeni;
- administrația transparentă, prin creșterea transparenței, integrității, accesibilității și responsabilității guvernului și serviciilor publice;
- creșterea capacității la toate nivelurile, pentru îmbunătățirea calității și accesibilității serviciilor publice pe întreg teritoriul României;
- creșterea capacității administrative și financiare la nivel național, regional și local, pentru adoptarea acțiunilor vizând atingerea obiectivelor de dezvoltare ale României;
- dezvoltarea unor mecanisme de coordonare între instituțiile publice, pentru o mai bună coordonare a acțiunilor de reformă, atât pe orizontală cât și pe verticală, inclusiv o definire clară a mandatelor instituțiilor publice și un mecanism de coordonare pentru implementarea strategiilor macroeconomice (de exemplu SUERD și Politica Maritimă Integrată); un sistem judiciar mai eficient, mai transparent, mai responsabil, mai accesibil și mai coerent;
- servicii îmbunătățite de înregistrare a terenurilor - integrarea datelor existente și extinderea sistemului de înregistrare sistematică în zonele rurale;
- dezvoltarea, introducerea și susținerea utilizării instrumentelor TIC și a conceptului de date deschise.

Pentru asigurarea unei abordări integrate pentru dezvoltarea teritorială a anumitor zone subregionale specifice sunt definite următoarele sisteme:

- *Dezvoltarea locală asigurată de comunitate / dezvoltarea locală de tip Leader (DLRC)* – care în zonele urbane urmărește să crească nivelul de incluziune socială și să reducă sărăcia în rândul comunităților marginalizate din orașele românești. Acest instrument va fi utilizat în special în orașe (orașe mici cu o populație de până la 20000 locuitori) și în zonele rurale învecinate, zonele rurale fără centre urbane, zonele costiere de-a lungul Dunării și Deltei Dunării, zonele de râuri și lacuri mari în care există ferme de acvacultură, zone defavorizate din centrele urbane.
- *Investiții teritoriale integrate (ITI)* – un instrument utilizat pentru stimularea creării de zone urbane funcționale, care pot oferi o organizare teritorială mai eficientă și un acces mai bun la servicii de interes general. Acest instrument va fi utilizat în Rezervația Biosferei Delta Dunării.
- *Dezvoltarea urbană durabilă* – are ca măsuri prioritare: susținerea dezvoltării economiei orașelor, îmbunătățirea calității mediului în zonele urbane, susținerea dezvoltării infrastructurii de bază și a mobilității urbane în orașele României
- *Cooperare teritorială*: Strategia UE pentru regiunea Dunării, cooperare teritorială europeană

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României pentru orizontul de timp 2020, respectiv 2030.⁵¹²

Obiectivele care privesc dezvoltarea durabilă pentru orizontul de timp 2020 vizează atingerea nivelului mediu actual al țărilor Uniunii Europene la principalii indicatori ai dezvoltării durabile. În ceea ce privește ținta de atins pentru orizontul de timp 2030, Strategia urmărește apropierea semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor membre ale UE din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile.

Programul de cooperare transfrontalieră ENI Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2014-2020.⁵¹³

Obiectivul strategic general al programului vizează: "Intensificarea cooperării între regiunile Zakarpatska, Ivano-Frankivska și Chernivetska din Ucraina și zonele eligibile ale statelor membre, în scopul de a iniția progrese în dificultățile existente în domeniile social, economic, de infrastructură și de mediu". În cadrul programului au fost alese 4 obiective tematice, pentru care s-au stabilit priorități:

- OT 3 Promovarea culturii locale și protejarea patrimoniului istoric, Prioritatea 1 Promovarea culturii locale și a istoriei cu accentuarea funcției de turism;
- OT 6 Protecția mediului, atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, Prioritatea 1 Utilizarea durabilă a mediului în zona transfrontalieră – conservarea resurselor naturale, acțiuni de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră și poluare a râurilor;

⁵¹² https://www.mmediu.ro/beta/wp-content/uploads/2012/06/2012-06-12_dezvoltare_durabila_snddfinalromana2008.pdf

⁵¹³ www.mdrap.ro/userfiles/eni_adaptatCE.pdf

- OT 7 Îmbunătățirea accesibilității în regiuni, dezvoltarea transportului și a rețelelor și sistemelor comune de transport, Prioritatea 1 Dezvoltarea infrastructurii de transport în vederea îmbunătățirii mobilității persoanelor și bunurilor și Prioritatea 2 Dezvoltarea infrastructurii pentru tehnologiile de informare și comunicare și schimbul de informații;
- OT 8 Provocări comune în domeniul siguranței și securității, Prioritatea 1 Sprijinirea activităților comune pentru prevenirea dezastrelor naturale și antropice precum și acțiuni comune în situațiile de urgență și Prioritatea 2 Sprijin pentru dezvoltarea infrastructurii de sănătate.

Programul de cooperare transfrontalieră ENI România-Ucraina 2014-2020.⁵¹⁴

Obiectivul general al programului este de a spori dezvoltarea economică și de a îmbunătăți calitatea vieții oamenilor din zona vizată de program prin investiții comune în educație, dezvoltare economică, cultură, infrastructură și sănătate, asigurând în același timp siguranța și securitatea cetățenilor din cele două țări. Cele patru obiective tematice alese în cadrul programului sunt: OT2, OT3, OT7 și OT8. De asemenea, în cadrul programului au fost stabilite următoarele priorități:

- P1.1. Cooperare instituțională în domeniul educațional în vederea creșterii accesului la educație și a calității acesteia;
- P1.2. Promovare și sprijin pentru cercetare și inovare;
- P2.1. Promovarea și conservarea patrimoniului cultural și istoric;
- P3.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport transfrontalier și instrumentelor TIC;
- P4.1. Sprijin pentru dezvoltarea serviciilor de sănătate și a accesului la sănătate;
- P4.2. Sprijin pentru activități comune în vederea prevenirii dezastrelor naturale și antropice, precum și acțiuni comune în timpul situațiilor de urgență;
- P4.3. Prevenirea și combaterea criminalității organizate și cooperarea poliției.

Cadrul strategic în domeniul dezvoltării teritoriale și urban/rural

Strategia pentru Dezvoltare Teritorială a României. România policentrică 2035. Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni⁵¹⁵

Această strategie este în lucru (la faza de consultare publică). Reprezintă instrumentul de implementare a unui sistem al planului de amenajare din cadrul planurilor de dezvoltare națională - regională și a planurilor urbanistice generale - și sprijină operaționalizarea programelor de investiție sectorială 2035. În cadrul acesteia au fost identificate 5 obiective generale:

- Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și broadband;
- Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitară și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și inclusive;

⁵¹⁴ www.mdrap.ro/userfiles/Ro-UA.rar

⁵¹⁵ www.sdtr.ro/upload/sdtr-28.08.pdf

- Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor funcționale urbane;
- Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială;
- Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială.

De asemenea, au fost definite măsuri, acțiuni și exemple de proiecte pentru zone urbane, zone rurale, zone montane, zone transfrontaliere și zona costieră.

Planul de Amenajare a Teritoriului Național⁵¹⁶

Reprezintă o bază de amenajare pentru programele sectoriale strategice, determinând scopul și prioritățile pentru dezvoltarea teritorială a țării în relație cu politicile UE și cuprinde următoarele secțiuni:

- Secțiunea I – Rețele de transport;
- Secțiunea a II-a – Apa;
- Secțiunea a III-a – Zone protejate;
- Secțiunea a IV-a – Rețeaua de localități;
- Secțiunea a V-a – Zone de risc natural;
- Secțiunea a VI-a – Zone turistice;
- Secțiunea a VII-a – Infrastructura pentru educație (în curs de elaborare);
- Secțiunea a VIII-a – Zone rurale (în curs de elaborare).

Programul Operațional Regional 2014-2020⁵¹⁷

POR își propune ca și obiectiv general creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a condițiilor infrastructurale și a serviciilor, care să asigure o dezvoltare sustenabilă a regiunilor, capabile să gestioneze în mod eficient resursele, să valorifice potențialul lor de inovare și de asimilare a progresului tehnologic.

Axele prioritare definite în cadrul POR 2014-2020 sunt:

1. Promovare transfer tehnologic;
2. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii;
3. Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon;
4. Sprijinirea dezvoltării urbane durabile;
5. Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural;
6. Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională;
7. Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului;

⁵¹⁶ <http://www.mdrap.ro/dezvoltare-teritoriala/amenajarea-teritoriului/amenajarea-teritoriului-in-context-national/-4697>

⁵¹⁷ www.fonduri-ue.ro/files/programe/DEZV REG/POR 2014/final 16 iunie 2015 POR 2014-2020.doc

8. Dezvoltarea infrastructurii sanitare și sociale;
9. Sprijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate din mediul urban;
10. Îmbunătățirea infrastructurii educaționale;
11. Extinderea geografică a sistemului de înregistrare a proprietăților în cadastru și carte funciară;
12. Asistență tehnică.

Studii elaborate de Banca Mondială

Studiile vizează o analiză-diagnostic a sistemului de planificare din România, de la nivel central, regional și local, cât și o evaluare privind dezvoltarea urbană la nivel național, ale căror concluzii sunt valorificate cu ocazia elaborării strategiei. Printre acestea amintim: "Consolidarea capacității de planificare teritorială, condiție pentru dezvoltarea urbană"⁵¹⁸, "Orașe Competitive – Remodelarea economiei geografice a României"⁵¹⁹, "Identificarea modelelor de selecție a proiectelor pentru POR 2014-2020", "Criterii de prioritizare îmbunătățite pentru proiectele PNDL".

Raportul „Orașe Competitive” elaborat de Banca Mondială, în anul 2013, propune o strategie pentru dezvoltarea sustenabilă și incluzivă a României, prin promovarea principalelor motoare economice a țării – cele mai importante centre urbane.

Raportul „Identificarea modelelor de selecție a proiectelor pentru POR 2014-2020” elaborat de Banca Mondială, în anul 2014, propune o serie de modele de selecție a proiectelor ce urmează să fie finanțate din POR 2014-2020, în vederea îmbunătățirii eficienței investițiilor sprijinite de acest program.

Raportul „Criterii de prioritizare îmbunătățite pentru proiectele PNDL” elaborat de Banca Mondială în anul 2015, propune o metodologie de prioritizare a proiectelor ce urmează să fie finanțate prin PNDL, bazată pe criterii clare și riguroase, care să evite suprapunerea investițiilor realizate din fonduri guvernamentale cu cele europene.

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020⁵²⁰

Documentul reprezintă asumarea României față de implementarea Pilonului II al Politicii UE pentru o Agricultură comună, reflectată în Reglementarea CE 1305/2013. PNDR își propune următoarele priorități:

- Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură, în silvicultură și în zonele rurale
- Creșterea viabilității exploatațiilor și a competitivității tuturor tipurilor de agricultură în toate regiunile și promovarea tehnologiilor agricole inovative și a gestionării durabile a pădurilor

⁵¹⁸ http://www.sdtr.ro/51/resurse_documentare

⁵¹⁹ <http://documents.worldbank.org/curated/en/2013/12/19193743/romania-competitive-cities-reshaping-economic-geography-romania-vol-1-2>

⁵²⁰ www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/PNDR-2014-2020-versiunea-aprobata-26-mai-2015.pdf

- Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole, a bunăstării animale și gestionării riscurilor în agricultură
- Refacerea, conservarea și consolidarea ecosistemelor care sunt legate de agricultură și silvicultură
- Promovarea utilizării eficiente a resurselor și sprijinirea tranziției către o economie cu emisii reduse de carbon și rezilientă la schimbările climatice în sectoarele agricol, alimentar și silvic
- Promovarea incluziunii sociale, reducerea sărăciei și dezvoltare economică în zonele rurale

Obiective specifice:

1. Restructurarea și creșterea viabilității exploatațiilor agricole
2. Gestionarea durabilă a resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice
3. Diversificarea activităților economice, crearea de locuri de muncă, îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale

Programul Național de Dezvoltare Locală⁵²¹

PNDL, coordonat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, stabilește cadrul legal pentru implementarea unor proiecte de importanță națională, care susțin dezvoltarea regională prin realizarea unor lucrări de infrastructură rutieră, tehnico-edilitară și socio-educativă.

Obiectivele de investiții care pot fi finanțate în cadrul programului trebuie să vizeze lucrări de realizare/extindere/reabilitare/modernizare, respectiv dotare, pentru unul dintre următoarele domenii specifice:

- sisteme de alimentare cu apă și stații de tratare a apei;
- sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;
- unități de învățământ preuniversitar;
- unități sanitare din mediul rural;
- drumuri publice clasificate și încadrate, în conformitate cu prevederile legale în vigoare, ca drumuri județene, drumuri de interes local, drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților;
- poduri, podețe sau punți pietonale;
- obiective culturale de interes local, respectiv biblioteci, muzee, centre culturale multifuncționale, teatre;
- platforme de gunoi;
- piețe publice, comerciale, târguri, oboare;
- modernizarea bazelor sportive.

Subprograme și beneficiari eligibili

- Subprogramul „Modernizarea satului românesc”: beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale comunelor, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare

⁵²¹ <http://www.mdrap.ro/lucrari-publice/pndl>

intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale comunelor;

- Subprogramul „Regenerarea urbană a municipiilor și orașelor”: beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale municipiilor și orașelor, inclusiv pentru satele componente ale acestora, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale municipiilor, inclusiv ale subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale acestora, ale orașelor, inclusiv pentru satele componente ale acestora;
- Subprogramul „Infrastructură la nivel județean”: beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale județene, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale județene

Cadrul strategic în domeniul transporturilor și comunicațiilor

Master Plan General de Transport al României⁵²²

Master Planul analizează obiectivele majore ale sistemului național de transport. Prin urmare, acesta constituie un instrument strategic de planificare a intervențiilor majore (proiecte și alte acțiuni) ce sunt semnificative pentru obiectivele de transport la scară națională. Sunt avute în vedere transportul rutier, feroviar, porturi și căi navigabile, aerian și multimodal.

Strategia de transport intermodal în România 2020⁵²³

Obiectivele specifice avute în vedere sunt:

- modernizarea și/sau construirea unor terminale intermodale și a infrastructurii aferente
- realizarea unor servicii intermodale de calitate
- implementarea unui sistem de urmărire, planificare și management a transportului intermodal de marfă, utilizând sistemele inteligente de transport disponibile pe piață
- stimularea promovării sistemului național de transport intermodal

Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România⁵²⁴

⁵²²

www.mt.gov.ro/web14/documente/strategie/mpgt/23072015/Master%20Planul%20General%20de%20Transport_iulie_2015_vol%20I.pdf,

www.mt.gov.ro/web14/documente/strategie/mpgt/23072015/Master%20Planul%20General%20de%20Transport_iulie_2015_vol%20I.pdf, www.mt.gov.ro/web14/documente/strategie/mpgt/23072015/mpgt.rar

⁵²³ http://old.mt.ro/nou/img/documente/strategie_de_transport_intermodal_text.pdf

Principiul care stă la baza Strategiei naționale este crearea un mediu competitiv, care să încurajeze și să atragă cetățenii și întreprinderile plătitoare de impozite, care, la rândul lor, să asigure o creștere durabilă pe termen lung. Cele 4 domenii de acțiune ale Agendei digitale pentru România 2014-2020 sunt: *e-Guvernare*, *Interoperabilitate*, *Securitate Cibernetică*, *Cloud Computing*, *Open Data*, *Big Data* și *Media Sociale* – creșterea eficienței și reducerea costurilor din sectorul public din România prin modernizarea administrației; *TIC în Educație*, *Sănătate*, *Cultură și incluziune* intervine în provocările sociale la un nivel sectorial și va asigura că investițiile TIC vor crea un impact pozitiv în contextul social; *e-Commerce*, *Cercetare*, *Dezvoltare și Inovare în TIC* – se bazează pe avantajele comparative ale României regionale și sprijină creșterea economică din sectorul privat; *Broadband și Servicii de Infrastructură Digitală* – asigură incluziunea socială și permite beneficii în toate celelalte domenii de acțiune.

Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020⁵²⁵

Axele prioritare ale POIM 2014-2020 în domeniul transporturilor sunt:

- Îmbunătățirea mobilității prin dezvoltarea rețelei TEN-T și a metroului
- Dezvoltarea unui sistem de transport multimodal, de calitate, durabil și eficient

Cadrul strategic al energiei, mediului și schimbărilor climatice

Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020⁵²⁶

Axele prioritare ale POIM 2014-2020 în domeniul mediului și energiei sunt:

- Dezvoltarea infrastructurii de mediu în condiții de management eficient al resurselor
- Protecția mediului prin măsuri de conservare a biodiversității, monitorizarea calității aerului și decontaminare a siturilor poluate istoric
- Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor
- Promovarea energiei curate și eficienței energetice în vederea susținerii unei economii cu emisii scăzute de carbon
- Creșterea eficienței energetice la nivelul sistemului centralizat de termoficare în orașele selectate
- Sisteme inteligente și sustenabile de transport al energiei electrice și al gazelor naturale

Strategia Energetică a României 2007-2020⁵²⁷

⁵²⁴ [www.mcsi.ro/Transparenta-decizionala/Proiecte-2015/Strategia-Nationala-Agenda-Digitala-pentru-Rom-\(2\)](http://www.mcsi.ro/Transparenta-decizionala/Proiecte-2015/Strategia-Nationala-Agenda-Digitala-pentru-Rom-(2)) (aprobată prin HG 245 din 7 aprilie 2015 pentru aprobarea Strategiei naționale privind Agenda Digitală pentru România 2020)

⁵²⁵ www.fonduri-ue.ro/2007/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/2014-2020/po/poim/VO.POIM.aprobat.zip

⁵²⁶ www.fonduri-ue.ro/2007/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/2014-2020/po/poim/VO.POIM.aprobat.zip

⁵²⁷ www.minind.ro/energie/STRATEGIA_energetica_actualizata.pdf (aprobată prin HG 1069 din 5 septembrie 2007 privind aprobarea Strategiei energetice a României pentru perioada 2007-2020)

Strategia transpune Directiva 2006/32/EC privind eficiența utilizării finale a energiei și serviciile în domeniul energiei. Strategia are componente dedicate eficienței energetice în industrie, transport, consumul public și rezidențial și energie regenerabilă. Obiectivul general al strategiei sectorului energetic îl constituie satisfacerea necesarului de energie atât în prezent, cât și pe termen mediu și lung, la un preț cât mai scăzut, adecvat unei economii moderne de piață și unui standard de viață civilizat, în condiții de calitate, siguranță în alimentare, cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.

Strategia Națională privind Schimbările Climatice 2013-2020⁵²⁸

Această strategie este documentul de ghidare pentru planul național de acțiune privind schimbările climatice ce are ca scop atingerea țelurilor Europa 2020 - reducerea cu 20% a emisiilor de GHG (emisii de gaze cu efect de seră), îmbunătățirea cu 20% a eficienței energetice și creșterea cu 20% a surselor de energie regenerabilă. Strategia evidențiază provocările sectoriale și recomandă adaptare sectorială corespunzătoare și politici de reducere.

Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor 2014-2020⁵²⁹ și Planul Național privind Managementul Deșeurilor⁵³⁰

Scopul SNGD este de a îndrepta România către o "societate a reciclării" prin: ordonarea după prioritate a eforturilor din domeniul gestionării deșeurilor în conformitate cu ierarhia deșeurilor; încurajarea prevenirii generării deșeurilor și reutilizarea pentru o mai mare eficiență a resurselor; dezvoltarea și extinderea sistemelor de colectare separată a deșeurilor în vederea promovării unei reciclări de înaltă calitate; dezvoltarea/implementarea tehnologiilor/instalațiilor de reciclare și/sau valorificarea cu randament ridicat de extragere și utilizare a materiei prime din deșeuri; susținerea recuperării energiei din deșeuri, după caz, pentru deșeurile care nu pot fi reciclate; reducerea cantităților de deșeuri eliminate prin depozitare.

Cadrul strategic în domeniul economiei și antreprenoriatului

Programul Operațional Competitivitate 2014-2020⁵³¹

⁵²⁸ www.mmediu.ro/new/wp-content/uploads/2014/02/Strategia-Nationala-pe-Schimbari-Climatice-2013-2020.pdf (aprobată prin HG 529 din 24 iulie 2013 pentru aprobarea Strategiei naționale a României privind schimbările climatice, 2013-2020)

⁵²⁹ http://www.mmediu.ro/beta/wp-content/uploads/2014/01/2014-01-28_SNGD_HG_870_2013.pdf (aprobată prin HG 870 din 6 decembrie 2013 privind aprobarea Strategiei naționale de gestionare a deșeurilor 2014-2020)

⁵³⁰ www.mmediu.ro/beta/wp-content/uploads/2014/01/Planul_National_de_Gestionare_a_Deșeurilor.rar

⁵³¹ www.fonduri-ue.ro/files/programe/COMPETITIVITATE/POC/VO.POC.2014-2020.18.12.2014.pdf

POC susține creșterea inteligentă, promovarea economiei bazate pe cunoaștere și inovare, prin investiții în: consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării, sporirea utilizării, calității și accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor.

În cadrul POC 2014-2020 au fost identificate trei axe prioritare:

1. Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDI) în sprijinul competitivității economice și dezvoltării afacerilor
2. Tehnologia Informației și Comunicațiilor (TIC) pentru o economie digitală competitivă
3. Asistență tehnică

Domeniile de specializare inteligentă pentru CDI susținute prin POC (definite în cadrul Strategiei naționale pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare 2014-2020) sunt:

1. **BIO-ECONOMIE:** Alimente sigure, accesibile și optimizate nutrițional; Dezvoltarea de noi produse, practici, procese și tehnologii în sectorul horticulurii; Adaptarea sectorului de animale vii, medicină veterinară, pescuit și acvacultură la provocările secolului 21; Dezvoltarea sustenabilă a culturilor pentru a face față schimbărilor climatice; Dezvoltarea sustenabilă a sectorului forestier și creșterea competitivității acestuia; Bioenergie – biogaz, biomasă, biocombustibili; Bionanotehnologii, biotehnologii industriale, biotehnologii de mediu, biotehnologii agroalimentare, biotehnologii medicale și farmaceutice; Bioanalize; Design molecular – (bio)synthesis, semi-synthesis, high performance screening; Evaluare in vitro / in vivo pe durata procesului de proiectare genetică; Acțiuni sistemice locale și țintite pentru optimizarea profilului biofarmaceutic și farmacokinetic.
2. **TEHNOLOGIA INFORMAȚIEI ȘI COMUNICAȚIILOR:** Analiza, gestiunea și securitatea bazelor mari de date; Internetul viitorului; Calcule de înaltă performanță și noi modele computerizate; Securitate Cibernetică; Tehnologii, instrumente și metode pentru dezvoltarea software.
3. **ENERGIE ȘI MEDIU:** Creșterea eficienței energetice la consumator; Utilizarea optimă a resurselor de apă convenționale și neconvenționale; Orașe inteligente.
4. **ECO-TEHNOLOGII:** Vehicule de nouă generație și tehnologii de transport verzi și eficiente energetic; Tehnologii, echipamente și sisteme tehnice inovative pentru producerea de bio-resurse alimentare și non-alimentare; Tehnologii pentru decontaminare and recuperare a deșeurilor; Înlocuirea materialelor critice și creșterea duratei de viață a materialelor prin acoperire funcțională.

În afară de cele patru domenii de specializare inteligentă, POC va sprijini, de asemenea, CDI pentru Sănătate, un sector de interes național pentru România: Diagnostic preventiv, tratament personalizat, de monitorizare și prognoză în oncologie; Îmbătrânirea sănătoasă, stil de viață și sănătatea publică; Medicina de reproducere, medicina materno-fetală și perinatale; Cercetarea bolilor neuro-degenerative și neuroinflamatorii; Cauzele cele mai extinse din România ale morbidității și mortalității; Evaluarea riscurilor de utilizare non-rațională a medicamentelor și

suplimentelor alimentare la nivel de populație; Terapii personalizate /de grup și de monitorizare terapeutică; Farmacologie cantitativă sistemică și toxicologie: corelare, modelare și predicție.

Strategia Națională pentru Competitivitate 2015-2020⁵³²

Asigură o abordare comprehensivă și orizontală în ceea ce privește politicile de dezvoltare în următoarele sectoare: competitivitate industrială și CDI, clustere, specializare inteligentă regională, IMM-uri, eco-inovare și industrii verzi, industrii creative, mediul de afaceri. Prioritățile de investiții se concentrează în acele zone în care România are avantaje competitive. Prioritățile strategice formulate în cadrul strategiei sunt: îmbunătățirea mediului de reglementare; acțiuni parteneriale între mediul public și mediul privat; factori și servicii suport; promovarea celor 10 sectoare de viitor (turism și ecoturism, textile și pielărie, lemn și mobilă, industrii creative, industria auto și componente, tehnologia informațiilor și comunicațiilor, procesarea alimentelor și băuturilor, sănătate și produse farmaceutice, energie și management de mediu și bioeconomie (agricultură, silvicultură, pescuit și acvacultură), biofarmaceutică și biotehnologii; pregătirea Generației 2050 și provocări societale.

Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007-2026⁵³³

Documentul are ca principale obiective transformarea României într-o destinație turistică de calitate pe baza patrimoniului său natural și cultural care să corespundă standardelor Uniunii Europene privind furnizarea produselor și serviciilor și realizarea unei dezvoltări durabile din punct de vedere al mediului sectorului turistic într-un ritm de dezvoltare superior altor destinații turistice din Europa. Strategia are în vedere următoarele direcții strategice: structuri administrative, planificare și infrastructură fizică, dezvoltarea resurselor umane, îmbunătățirea produselor turistice, servicii de informare, statistici și cercetare, marketingul destinației și mediul natural.

Strategia Națională de Dezvoltare a Ecoturismului în România⁵³⁴

Strategia are ca și obiectiv general Crearea condițiilor de dezvoltare a ecoturismului la nivelul ariilor protejate și în zonele din vecinătatea acestora, urmărindu-se realizarea unui produs ecoturistic competitiv pe plan național și internațional. În cadrul strategiei au fost vizate următoarele domenii: cadrul instituțional și asociativ, infrastructura turistică și amenajarea teritoriului, educație și conștientizare, dezvoltarea resurselor umane, dezvoltarea afacerilor și dezvoltarea locală, conservarea și protejarea naturii, marketing și promovare.

⁵³² www.minind.ro/%5Cstrategie_competitivitate/SNC%20aprobata%20prin%20HG-1.pdf (aprobată prin HG 775 din 16 septembrie 2015 privind aprobarea Strategiei naționale pentru competitivitate 2015-2020)

⁵³³ www.mdrap.ro/documente/turism/studii_strategii/masterplan_partea2.pdf,
www.mdrap.ro/documente/turism/studii_strategii/masterplan_partea2_sectiunea3.pdf,
www.mdrap.ro/documente/turism/studii_strategii/masterplan_partea3.pdf

⁵³⁴ http://turism.gov.ro/wp-content/uploads/2013/05/ecoturism_faza2.pdf

Strategia sectorială în domeniul culturii și patrimoniului național pentru perioada 2014-2020⁵³⁵

Definește ca obiective strategice sectoriale și transversale: protejarea patrimoniului cultural național (patrimoniul imobil, patrimoniul cultural național mobil, patrimoniul cultural imaterial), susținerea și promovarea creației culturale și artistice contemporane, educație și intervenție culturală, întărirea capacității instituționale și dezvoltarea infrastructurii culturale.

Strategia pentru Dezvoltarea Sectorului Agro-Alimentar pe termen mediu și lung (orizontul 2020-2030)⁵³⁶

Acest document oferă o viziune pe termen lung de dezvoltare a agriculturii și zonei rurale cu scopul de a valorifica inteligent și durabil potențialul agro-alimentar și dezvoltarea economiei non-fermiere, orientată către stabilirea unui echilibru corect între dezvoltare economică și impactul asupra mediului agriculturii. Strategia este rezultatul abordării sistematice sectoriale, ținând cont de interlegăturile ce țin de economie, societate, mediu, în timp ce se recunosc nevoile de coeziune socială, egalitate de șanse, nediscriminare și diversitate.

Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime 2014-2020⁵³⁷

Strategia POPAM își propune în principal creșterea producției în acvacultură și procesare. De asemenea, își propune creșterea profitabilității operatorilor, conservarea biodiversității și protecția mediului, menținerea și crearea de locuri de muncă, în special în zonele pescărești. Ca și obiective specific au fost definite următoarele:

- Reducerea impactului pescuitului asupra mediului, inclusiv evitarea și reducerea, în măsura posibilităților, a capturilor nedorite;
- Creșterea competitivității și a viabilității întreprinderilor din domeniul pescuitului, inclusiv a flotei costiere la scară mică și îmbunătățirea siguranței sau a condițiilor de lucru;
- Furnizarea de sprijin privind consolidarea dezvoltării tehnologice și inovării, inclusiv a creșterii eficienței energetice, și a transferului de cunoștințe;
- Sprijinirea consolidării dezvoltării tehnologice, a inovării și a transferului de cunoștințe;
- Sporirea competitivității și a viabilității întreprinderilor din sectorul acvaculturii, inclusiv îmbunătățirea siguranței sau a condițiilor de lucru, în special ale IMM-urilor;
- Protejarea și refacerea biodiversității acvatice și îmbunătățirea ecosistemelor legate de acvacultură și promovarea unei acvaculturi eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor;
- Promovarea acvaculturii cu un nivel ridicat al protecției mediului înconjurător și promovarea sănătății animalelor, precum și a siguranței și sănătății publice;

⁵³⁵ [www.cultura.ro/uploads/files/STRATEGIA %20SECTORIALA IN DOMENIUL CULTURII 2014-2020.pdf](http://www.cultura.ro/uploads/files/STRATEGIA_%20SECTORIALA_IN_DOMENIUL_CULTURII_2014-2020.pdf)

⁵³⁶ www.madr.ro/docs/agricultura/strategia-agroalimentara-2020-2030.pdf

⁵³⁷ www.fonduri-ue.ro/files/programe/POP/POPAM-2014-2020-versiunea-oficiala1-15.04.2015.pdf

- Îmbunătățirea și furnizarea de cunoștințe științifice și îmbunătățirea colectării și gestionării datelor;
- Asigurarea sprijinului pentru monitorizare, control și aplicare, consolidarea capacității instituționale și a eficienței administrației publice, fără creșterea sarcinilor administrative;
- Promovarea creșterii economice, a incluziunii sociale și a creării de locuri de muncă și furnizarea de sprijin pentru creșterea șanselor de angajare și a mobilității forței de muncă în cadrul comunităților costiere și interioare, dependente de pescuit și acvacultură, inclusiv diversificarea;
- Îmbunătățirea organizațiilor de piață pentru produsele de pescuit și acvacultură;
- Încurajarea investițiilor în sectoarele de marketing și procesare;
- Dezvoltarea și implementarea Politicii Maritime Integrate.

Planul Strategic Național Multianual privind Acvacultura⁵³⁸

Planul se concentrează pe următoarele aspecte: simplificarea administrativă, în special pentru evaluări, studii de impact și licențe; securitatea juridică a operatorilor în sectorul acvaculturii, în ceea ce privește accesul la ape și spațiu; stabilirea unor indicatori pentru sustenabilitate ecologică, economică și socială; evaluarea altor posibile efecte transnaționale asupra statelor vecine.

Strategia Națională pentru Învățarea pe tot Parcursul Vieții⁵³⁹

Strategia are drept obiectiv crearea cadrului strategic pentru a încuraja și crește participarea la educație pe tot parcursul vieții. Obiectivele strategice sunt creșterea participării la învățarea pe tot parcursul vieții, creșterea relevanței sistemelor de educație și formare profesională pentru piața muncii și dezvoltarea învățării pe tot parcursul vieții în strânsă colaborare cu partenerii sociali și cu toate părțile interesate relevante.

Strategia Națională pentru Ocupare în perspectivă 2020⁵⁴⁰

Strategia asigură o coordonare mai bună a priorităților politicilor privind ocuparea, luând în considerare obiectivele Strategiei Europa 2020. Principalul obiectiv al strategiei este acela de a asigura un nivel durabil al ocupării în România, susținută de competitivitate economică, incluziune socială și dezvoltare durabilă. Strategia include obiective și măsuri specifice menite să integreze pe piața muncii a categoriilor ce experimentează dificultăți în ocupare (tineri, persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, șomeri pe termen lung, Roma etc).

⁵³⁸ www.fonduri-ue.ro/files/programe/POP/PSNMA-2014-2020-versiune-oficiala-15.04.2015.pdf

⁵³⁹ www.edu.ro/index.php?module=uploads&func=download&fileId=21199 (aprobată prin HG 418 din 3iunie 2015 privind aprobarea Strategiei naționale de învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020)

⁵⁴⁰ http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2014-DOES/2014-01-31_Anexa1_Strategia_de_Ocupare.pdf (aprobată prin HG 1071 din 11 decembrie 2013 privind aprobarea Strategiei Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020 și a Planului de acțiuni pe perioada 2014-2020 pentru implementarea Strategiei Naționale)

Cadrul strategic în domeniul cercetării-inovării

Strategia Națională pentru Cercetare, Dezvoltare Tehnologică și Inovare 2014-2020⁵⁴¹

Se pune accent pe zonele în care România și regiunile românești au avantaje competitive, specializare inteligentă, sectoare de excelență. Obiectivele generale vizează: creșterea competitivității economiei românești prin inovare; creșterea contribuției românești la progresul cunoașterii de frontieră; creșterea rolului științei în societate.

Cadrul strategic în domeniul social

Strategia pentru Sănătate 2014-2020⁵⁴²

Obiectivul general al strategiei este de a facilita accesul la servicii de sănătate mai bune și mai sigure, în special pentru grupurile vulnerabile și acoperă patru piloni: Infrastructura de sănătate; Tehnologii ale informației în sănătate - e-Sănătate; Cercetare extensivă în domeniul sănătății; Servicii de sănătate publică și asistență medicală.

Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2014-2020⁵⁴³

Această strategie și-a propus patru obiective strategice: îmbunătățirea relevanței sistemelor de FP pentru piața muncii, creșterea participării și facilitarea accesului la programele de formare profesională, îmbunătățirea calității formării profesionale și dezvoltarea inovării și cooperării naționale și internaționale în domeniul formării profesionale.

Strategia pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii⁵⁴⁴

Măsurile stipulate în strategie au ca obiectiv promovarea și susținerea integrării/reintegrării în sistemul educațional și include, de asemenea, un sistem eficient pentru colectarea și analiza datelor și informațiilor privind toate aspectele sistemului educațional.

Strategia Națională de Reducere a Sărăciei 2014-2020⁵⁴⁵

Strategia are scopul de a reduce sărăcia printr-o incluziune activă pe piața muncii a persoanelor marginalizate. Această strategie va constitui principalul cadru strategic în domeniul incluziunii sociale și a reducerii sărăciei, elaborând obiectivele strategice și acțiunile prioritare până în 2020. Vor fi

⁵⁴¹ www.research.ro/uploads/politici-cd/strategia-cdi-2014-2020/strategia-cdi-2020_-proiect-hg.pdf (aprobată prin HG 929 din 21 octombrie 2014 privind aprobarea Strategiei naționale de cercetare, dezvoltare și inovare 2014-2020)

⁵⁴² www.ms.gov.ro/upload/Anexa%201%20-%20Strategia%20Nationala%20de%20Sanatate%202014-2020.pdf (aprobată prin HG 1028 din 18 noiembrie 2014 privind aprobarea Strategiei naționale de sănătate 2014-2020 și a Planului de acțiuni pe perioada 2014-2020 pentru implementarea Strategiei naționale)

⁵⁴³ www.edu.ro/index.php?module=uploads&func=download&fileId=20610

⁵⁴⁴ <http://www.edu.ro/index.php?module=uploads&func=download&fileId=21200> (aprobată prin HG 417 din 3 iunie 2015 pentru aprobarea Strategiei privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România)

⁵⁴⁵ www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Proiecte_in_dezbateri/2014/2014-12-29_HG_SIncluziune-Anexa1.pdf (aprobată prin HG 383 din 27 mai 2015 pentru aprobarea Strategiei naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2015-2020 și a Planului strategic de acțiuni pentru perioada 2015-2020)

elaborate Planuri de Acțiune separate în domeniul incluziunii sociale și combaterea sărăciei în ceea ce privește serviciile sociale, protecția persoanelor vârstnice și îmbătrânirea activă, protecția copiilor și protecția persoanelor cu dizabilități.

Studiul „Diagnosticul și recomandări de politică pentru sprijinirea incluziunii romilor în România”⁵⁴⁶

Raportul elaborat de Banca Mondială, în anul 2013, cuprinde o analiză-diagnostic riguroasă a condițiilor de locuire, educație, sănătate și de ocupare pentru populația de etnie romă, bazată pe metode cantitative și calitative, precum și propunerea unui set de măsuri pentru îmbunătățirea calității vieții acestora.

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020⁵⁴⁷

POCU susține creșterea economică incluzivă, prin investiții în: încurajarea ocupării și a mobilității forței de muncă, în special în rândul tinerilor și a persoanelor situate în afara pieței muncii, promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei, susținerea educației, dezvoltarea competențelor și încurajarea învățării pe tot parcursul vieții.

În cadrul POCU 2014-2020 au fost identificate următoarele axe prioritare:

1. Inițiativa ”Locuri de muncă pentru tineri”
2. Îmbunătățirea situației tinerilor din categoria NEET (not in education, employment or training)
3. Locuri de muncă pentru toți
4. Incluziunea socială și combaterea sărăciei
5. Dezvoltare locală plasată sub responsabilitate comunității
6. Educație și competențe
7. Asistență tehnică

Strategia Națională în domeniul politicii de tineret 2015-2020⁵⁴⁸

Strategia a identificat următoarele direcții principale de intervenție: cultură și educație non-formală; sănătate, sport și recreere; participare și voluntariat; muncă și antreprenoriat; incluziunea socială a tinerilor, în special a celor vulnerabili și/sau care ar putea avea oportunități mai puține.

⁵⁴⁶ [http://www-](http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSPContentServer/WDSP/IB/2014/07/23/000442464_20140723131824/Rendered/PDF/896210WP0OutputEN0Box0385289B00PUBLIC0.pdf)

[wds.worldbank.org/external/default/WDSPContentServer/WDSP/IB/2014/07/23/000442464_20140723131824/Rendered/PDF/896210WP0OutputEN0Box0385289B00PUBLIC0.pdf](http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSPContentServer/WDSP/IB/2014/07/23/000442464_20140723131824/Rendered/PDF/896210WP0OutputEN0Box0385289B00PUBLIC0.pdf)

⁵⁴⁷ www.fonduri-ue.ro/images/files/programe/CU/POCU-2014/POCU.pdf

⁵⁴⁸ www.mts.ro/wp-content/uploads/2016/02/Strategia-tineret-final.pdf (aprobată prin HG 24 din 14 ianuarie 2015 pentru aprobarea Strategiei naționale în domeniul politicii de tineret pentru perioada 2015-2020)

Strategia Națională pentru sport 2014-2028⁵⁴⁹

În cadrul strategiei au fost stabilite trei direcții mari de acțiune: creșterea gradului de participare activă a populației de toate vârstele la activități sportive cu caracter permanent, creșterea gradului de practicare a activităților sportive, cu precădere în rândul copiilor și tinerilor și creșterea nivelului și calității reprezentării României la cele mai înalte competiții sportive de performanță.

Cadrul strategic în domeniul bunei guvernante

Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020⁵⁵⁰

POCA își propune să consolideze capacitatea administrativă a autorităților și instituțiilor publice, contribuind astfel la susținerea creșterii durabile în România.

POCA 2014-2020 este structurat pe trei axe prioritare și are rolul de a contribui la crearea unei administrații publice moderne capabilă să faciliteze dezvoltarea socio-economică a țării, prin intermediul unor servicii publice, investiții și reglementări de calitate, contribuind la atingerea obiectivelor strategiei 2020:

1. Administrație publică și sistem judiciar eficiente
2. Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
3. Asistență tehnică

Strategia pentru consolidarea administrației publice 2014-2020⁵⁵¹

Strategia propune ca și obiective generale: adaptarea structurii și mandatului administrației la nevoile cetățenilor și la posibilitățile reale de finanțare; implementarea unui management performant în administrația publică; debirocratizare și simplificare pentru cetățeni, mediul de afaceri și administrație; creșterea autonomiei locale și consolidarea capacității autorităților administrației publice locale pentru promovarea și susținerea dezvoltării la nivel local; creșterea calității și accesului la serviciile publice.

⁵⁴⁹ www.mts.ro/wp-content/uploads/2016/02/Strategia-nationala-pentru-SPORT- 1 .pdf

⁵⁵⁰ www.fonduri-ue.ro/files/programe/CAPACITATE_ADMIN/POCA_2014-2020_ian_2015.pdf

⁵⁵¹ [www.dpfbldrap.ro/cgi-](http://www.dpfbldrap.ro/cgi-bin/load.cgi?documents/strategia_administratiei_publice/Strategia_pentru_consolidarea_administratiei_publice_2014-2020.pdf)

bin/load.cgi?documents/strategia_administratiei_publice/Strategia_pentru_consolidarea_administratiei_publice_2014-2020.pdf

(aprobată prin HG 909 din 15 octombrie 2014 privind aprobarea Strategiei pentru consolidarea administrației publice 2014-2020 și constituirea Comitetului național pentru coordonarea implementării Strategiei pentru consolidarea administrației publice 2014-2020)

3. Cadrul strategic de la nivel regional și județean

Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Vest pentru perioada 2014-2020⁵⁵²

Planul de dezvoltare regională (PDR) este principalul document de planificare elaborat la nivel regional și reflectă politicile de dezvoltare relevante la nivel național în raport cu nevoile specifice la nivel de regiune, dar și cu direcțiile strategice de politică ale celorlalți principali finanțatori ai programelor de dezvoltare aferente regiunii respective. Documentul poate reprezenta baza strategică pentru fundamentarea proiectelor inițiate la nivelul regiunii și poate să fie luat în considerare de autoritățile naționale pentru fundamentarea programelor de finanțare pentru următoarea perioadă de programare.

Obiectivele strategice de dezvoltare pe termen lung (2034) ale regiunii Nord-Vest sunt:

- Dezvoltarea de avantaje comparative prin investiții în domeniile de specializare inteligentă ale regiunii;
- Racordarea Regiunii la fluxurile internaționale de mărfuri, turiști, investiții, informații și valori culturale și asigurarea rolului de deservire ca „regiune logistică”.
- Creșterea investițiilor în capitalul uman și social al regiunii, în vederea asigurării suportului pentru o dezvoltare durabilă;
- Creșterea eficienței economiei rurale, conservând totodată calitatea mediului și patrimoniul etnofolcloric extrem de bogat al regiunii;
- Transformarea centrelor urbane în spații de influență și de atracție regională și trans-regională;
- Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei.

Obiectiv general al PDR pentru orizontul anului 2020: Creșterea economiei regionale prin dezvoltare multidimensională și integrată pentru diminuarea disparităților intra- și inter-regionale și creșterea standardului de viață regional.

De asemenea, pentru perioada de programare 2014-2020, au fost prevăzute 4 priorități:

- Prioritatea 1: Creșterea competitivității economice a regiunii și stimularea cercetării și inovării;
- Prioritatea 2: Creșterea accesibilității regiunii, a mobilității locuitorilor, mărfurilor și informațiilor;
- Prioritatea 3: Creșterea calității vieții locuitorilor din regiune;
- Prioritatea 4: Protecția mediului natural și antropic, utilizarea resurselor și reducerea emisiilor poluante.

⁵⁵² www.nord-vest.ro/Document_Files/Planul-de-dezvoltare-regionala-2014-2020/00001724/7r238_PDR_2014_2020.pdf (aprobat prin Hotărârea CDR nr. 425 din 20.04.2015 cu privire la aprobarea Planului pentru Dezvoltare Regională al Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest pentru perioada 2014-2020)

Strategia de destinație turistică a regiunii Carpatice și Studiul de Marketing și Promovare a regiunii Carpatice

Domeniile prioritare de acțiune stabilite în această strategie pentru zona Maramureșului sunt:

- infrastructura și serviciile (îmbunătățirea calității suprafeței rutiere, îmbunătățirea calității transportului și a accesibilității cu toate mijloacele de transport, creșterea numărului de linii publice, îmbunătățirea indicatoarelor turistice și rutiere, creșterea numărului de locuri de parcare, creșterea numărului de furnizori de servicii de ghid turistic, constituirea de capacități pentru furnizarea de servicii informaționale, creșterea capacității de servicii sportive și de recreere, de comerț cu amănuntul), colaborarea;
- colaborarea (creșterea nivelului de colaborare între furnizorii individuali de servicii, a cooperării cu instituțiile publice, introducerea unor instrumente de management integrat al calității, crearea de mecanisme în rândul asociațiilor de turism pentru creșterea gradului de ocupare și al veniturilor, renunțarea la identitatea proprie în favoarea uneia comune, prevenirea existenței unei conduceri neexperimentate și incapabile, a manifestării intereselor individuale în defavoarea celor de grup, încurajarea inițierii de parteneriate în turism de către sectorul public, în special prin proiecte transfrontaliere);
- marketing și propagare (asigurarea patronajului evenimentelor cu sprijin prin furnizarea de spații/active, implicarea actorilor privați în elaborarea de documente strategice și de marketing, creșterea volumului de informații privind destinația pentru părțile interesate, intensificarea utilizării activităților de promovare în comun prin găsirea unui subiect comun, introducerea unei colectări sistematice a datelor privind vizitatorii, îmbunătățirea calității promovării);
- întărirea capacității (dezvoltarea competențelor de lucru în echipă, a celor privind programarea, constituirea de parteneriate, rețele de colaborare, elaborarea de planuri de dezvoltare economică și locală, de studii și planuri de marketing, privind managementul destinațiilor și crearea, managementul, marketingul și promovarea de organizații de tip OMD.

Master Plan pentru "Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor în județul Maramureș"

Master Planul propune strategia județului în domeniul gestionării deșeurilor, precum și planul de investiții pe termen lung care să asigure atingerea tuturor ȋntelilor prevăzute în Tratatul de aderare a României la UE și în legislația actuală. Din planul de investiții pe termen lung este selectat programul de investiții prioritare care urmează a fi finanțat prin POS Mediu.

Obiective:

- Îmbunătățirea infrastructurii existente inadecvate privind deșeurile solide, cu scopul de a se conforma directivelor europene și standardelor românești;
- Îmbunătățirea calității mediului înconjurător și a condițiilor umane de trai prin reabilitarea infrastructurii în domeniul deșeurilor solide;
- Integrarea serviciului de management al deșeurilor solide;
- Sortarea și reciclarea deșeurilor în conformitate cu obiectivele propuse în Planul National de

Management al Deșeurilor privind reciclarea.

Master Plan pentru "Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Maramureș"

Master Planul prezintă strategia de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată în județul Maramureș, pe perioada 2014 – 2043. Scopul principal al documentului este acela de a oferi un plan ușor de înțeles pentru dezvoltarea pe termen lung a infrastructurii de apă și apă uzată în județul Maramureș, mai exact pentru o perioadă de 30 ani.

Scopul principal este împărțit pe mai multe obiective:

- Asigurarea unei strategii de investiție integrate în domeniul apei și apei uzate;
- Asigurarea unui cost estimativ pentru Conformarea cu Directivele UE;
- Un management îmbunătățit al resurselor de apă;
- Stabilirea principiilor și parametrilor pentru noi proiecte de dezvoltare.

Planul Strategic al ISJ Maramureș pentru perioada 2015-2017

Documentul cuprinde următoarele obiective generale și priorități pe termen mediu:

- Realizarea atribuțiilor stabilite în concordanță cu misiunea ISJ Maramureș, în condiții de regularitate, eficacitate, economicitate și eficiență;
- Protejarea bunurilor, informațiilor și fondurilor publice împotriva pierderilor datorate erorii, abuzului sau fraudei;
- Respectarea legii, a regulamentelor interne și a deciziilor conducerii;
- Dezvoltarea și întreținerea unor sisteme de colectare, stocare, prelucrare, actualizare și difuzare a datelor și informațiilor financiare și de conducere, precum și a unor sisteme și proceduri de informare publică adecvată prin rapoarte periodice;
- Continuarea dotării cu tehnologie informatică prin înnoirea acesteia;
- Realizarea unei strategii IT și a unei politici de management a informației, care să fundamenteze un Plan de securitate IT (fizică, hardware, software, a comunicării, a datelor și a informației) și un Plan de recuperare a datelor în caz de dezastru, o politică antivirus;
- O mai bună comunicare între departamente/compartimente.

Obiectivele Direcției Județene pentru Cultură Maramureș pentru perioada 2014-2020:

- Stabilirea unor priorități în ceea ce privește lucrările de restaurare și punere în valoare a patrimoniului cultural imobil;
- Ameliorarea cadrului normativ și stabilizarea acestuia;
- Informarea, sensibilizarea și colaborarea cu APL, instituții de cultură, ONG-uri, școli pentru păstrarea identității locale și valorificarea patrimoniului construit în sensul dezvoltării turismului cultural;

- Inventarierea patrimoniului național construit și întărirea dispozitivului legal și a mijloacelor administrative de salvare, protejare și punere în valoare a patrimoniului imobil;
- Clasarea unor obiective susceptibile de a face parte din patrimoniul național, respectiv declasarea altora care au dispărut sau au fost încadrate din cauza unor erori materiale;
- Emiterea de avize pentru intervenții asupra monumentelor istorice și a obiectivelor din zona de protecție a acestora;
- Controlul respectării legislației privind protejarea monumentelor istorice (inspecții în teritoriu);
- Sprijinirea autorităților locale în vederea semnalizării și inscripționării monumentelor istorice;
- Sprijinirea întocmirii PUZ-urilor pentru zone istorice protejate și a PUG-urilor pentru includerea monumentelor istorice și a zonelor protejate;
- Întocmirea de fișe de evidență ale monumentelor istorice și de obligații de folosință;
- Eficientizarea colectării sumelor la Fondul Cultural Național prin identificarea agenților economici contributivi;
- Organizarea de evenimente de Ziua Patrimoniului UNESCO și de Zilele Europene ale Patrimoniului;
- Monitorizarea săpăturilor arheologice și raportarea către Ministerul Culturii și monitorizarea șantierelor arheologice sistematice;
- Verificarea și actualizarea siturilor din Lista Monumentelor Istorice și din Repertoriul Arheologic Național;
- Aplicarea managementului evidenței patrimoniului cultural mobil;
- Informarea și conștientizarea publicului larg cu privire la importanța patrimoniului cultural mobil, laic și eclezial;
- Evidențierea, fișarea, catalogarea, clasarea și monitorizarea bunurilor culturale mobile și a regimului lor de circulație;
- Stabilirea de parteneriate locale pentru protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural local și național;
- Controlul periodic al stării de conservare și securității bunurilor culturale mobile clasate și al monumentelor de for public;
- Verificarea și îndrumarea agenților economici care comercializează bunuri culturale mobile;
- Inventarierea bazei de date pentru bunuri mobile și a monumentelor de for public de pe raza județului;
- Inventarierea bunurilor mobile aflate în proprietatea cultelor religioase și clasarea lor;
- Verificarea, controlarea și îndrumarea muzeelor și colecțiilor din județ cu privire la legislația din domeniu, la conservarea și restaurarea bunurilor culturale mobile clasate;
- Avizarea exportului temporar sau definitiv de bunuri culturale mobile;
- Dezvoltarea de PPP cu ONG-uri, instituții de cultură și structuri civile cu interese în zona culturală;

- Colaborarea și schimbul de bune practici cu instituții similare din țară și cu personalități din domeniu;
- Actualizarea informațiilor disponibile pe site-ul Web al instituției;
- Marcarea evenimentelor naționale și internaționale.

Strategia DGASCP Maramureș pentru perioada 2015-2020

Obiectivul general al Strategiei DGASPC Maramureș este organizarea, gestionarea, mobilizarea și evaluarea resurselor existente în vederea garantării celor mai bune servicii personalizate beneficiarilor din județul Maramureș, construite și oferite în familie și comunitate.

Principalele direcții de acțiune, stabilite în procesele de consultare și în analizele sistemice sunt:

5. Redefinirea rolului DGASPC Maramureș în ceea ce privește furnizarea de servicii sociale pe următoarele coordonate:
 - 5.1. Reorganizarea DGASPC astfel încât principala funcțiune să fie cea de monitorizare a calității serviciilor oferite beneficiarilor;
 - 5.2. Finanțarea serviciilor sociale urmărind cel mai bun raport cost-beneficiu și calitate;
 - 5.3. Coordonarea și monitorizarea felului în care se realizează intrările în sistemul de protecție, atât pentru copii cât și pentru adulți;
6. Tranziția de la modelul de principal furnizor de servicii sociale la modelul de servicii oferite extern, finanțate și monitorizate de DGASPC, cu următoarele etape:
 - 2.1. Identificarea serviciilor care pot fi externalizate;
 - 2.2. Conceperea unui model pentru externalizarea serviciilor, care să cuprindă criterii, proceduri, modalități de evaluare și obligații contractuale;
 - 2.3. Externalizarea, monitorizarea și evaluarea unui set de servicii ca pilot;
 - 2.4. Ajustarea/reajustarea procesului și continuarea externalizării serviciilor;
3. Creșterea eficienței și calității serviciilor care vor rămâne în subordinea DGASPC;
4. Creșterea capacității DGASPC MM de a dezvolta și gestiona o structură de servicii sociale adaptată nevoilor comunității.

Planul de Amenajare al Teritoriului Județean Maramureș

Pentru intervalul 2015-2025, PATJ Maramureș stabilește următoarele obiective de dezvoltare a teritoriului:

- creșterea calității vieții populației prin accesul ridicat la serviciile sociale, culturale și economice și calitatea acestora;
- diversificarea funcțiilor socio-economice ale așezărilor unității teritoriale analizate și reducerea decalajelor dintre urban și rural, consolidându-se, în același timp, anumiți poli de creștere;
- asigurarea protecției mediului prin identificarea și punerea în practică a unor soluții ecologice (agricultură ecologică, declararea unor noi areale protejate și amenajarea unor spații de

depozitare și reciclare a deșeurilor);

- promovarea brand-urilor identificate (turistice, culturale, economice) pe plan internațional;
- întărirea identității teritoriale maramureșene printr-o politică deschisă cooperării cu alte entități locale sau regionale;
- continuarea acțiunilor de modernizare a rețelei de transport și comunicații, racordarea întregului teritoriu din punct de vedere tehnic în vederea asigurării unui confort mărit al populației, și oferirea unor alternative viabile pentru scoaterea din izolare a spațiului montan (trasee rutiere, tunele, poduri).

Priorități de acțiune ale APM Maramureș pentru dezvoltarea județului:

- Evaluarea calității aerului prin măsurători efectuate în stațiile automate din aglomerarea Baia Mare (operare și întreținere stații, gestionare baze de date, informare public și raportare). Gestionarea stațiilor automate pentru asigurarea calității datelor de monitorizare;
- Realizarea inventarului județean de emisii în atmosferă pentru anul 2014, conform prevederilor Ordinului ministrului mediului și pădurilor nr. 3299/2012 pentru aprobarea metodologiei de realizare și raportare a inventarelor privind emisiile de poluanți în atmosferă;
- Monitorizarea stadiului de implementare a Programului integrat de gestionare a calității aerului pentru aglomerarea Baia Mare;
- Colectarea, verificarea, prelucrarea datelor furnizate de operatorii economici, pe domeniile: azbest, mercur, metale restricționate, Regulamentele: REACH, CLP, PIC, POP's, echipamente ce conțin PCB/PCT), transmiterea documentelor către ANPM în vederea elaborării rapoartelor naționale către Comisia Europeană;
- Realizarea inventarelor din cadrul aplicațiilor RENVSTAT – pe componentele baterii și acumulatori, uleiuri uzate, deșeuri de echipamente electrice și electronice (DEEE), vehicule scoase din uz (VSU);
- Reglementarea activităților de recoltare/capturare și/sau comercializare și/sau achiziție, pe teritoriul național sau la export, a florilor de mină, a fosilelor de plante și fosilelor de animale vertebrate și nevertebrate, precum și a plantelor și animalelor din flora și, respectiv, fauna sălbatică și a importului acestora, prin autorizarea acestora, în baza studiilor de evaluare a resurselor naturale;
- Emiterea/revizuirea actelor de reglementare (avize, acorduri, autorizații, autorizații integrate de mediu) pentru activități cu impact asupra mediului, în conformitate cu competențele și cerințele legale;
- Organizarea acțiunilor comune cu ONG-urile de mediu, unități de învățământ, agenți economici, cu scop informativ privind legislația în domeniul protecției mediului, promovarea educației ecologice, importanța protejării și conservării mediului înconjurător, încurajarea dezvoltării și aplicării tehnologiilor curate și prietenoase cu mediul;

Strategia de Dezvoltare a Rețelei "Natura 2000 Maramureș" pentru perioada 2016-2020

Obiectivul general N2000MM este: "Rețeaua Natura 2000 Maramureș – sistem județean de arii (situri) protejate/performant, integrat (interdisciplinar, intersectorial), de conservare și protecție a unui patrimoniu natural recunoscut ca simbol (marcă. brand), resursă durabilă de dezvoltare a comunităților (rurale) învecinate".

Obiectivele specifice definite în cadrul strategiei sunt:

- Habitate și specii conservate și protejate ca exemple de bune practici;
- Valorificarea superioară, sistemică a resurselor naturale și culturale, sursa prioritară a dezvoltării durabile a comunităților rurale limitrofe ariilor protejate;
- Capacitate partenerială de dezvoltare și management durabil al resurselor naturale / a patrimoniului natural al județului Maramureș;
- Educația – recunoscută și aplicată sub toate formele ei ca principală resursă a dezvoltării durabile, implicit a unui management responsabil al patrimoniului natural protejat.

Planul Județean de Acțiune în Domeniul Energiei 2011-2020 – Județul Maramureș:

Direcțiile de acțiune vizate de Planul Județean de Acțiune în Domeniul Energiei 2011-2020 vizează:

- eficiența energetică a clădirilor rezidențiale și publice;
- promovarea investițiilor în domeniul energiilor regenerabile, inclusiv pentru domeniul iluminatului public;
- reducerea emisiilor de noxe în sectorul transporturilor;
- dezvoltarea rețelelor edilitare.

Toate aceste măsuri vor atenua dinamica crescătoare a consumului de energie din județ, impulsionat de creșterea nivelului de trai al populației, dezvoltarea turismului, a agriculturii, extinderea rețelelor etc.

Planul Județean de Acțiune în Domeniul Inovării al județului Maramureș/Planul de Acțiune al Județului Maramureș pentru sprijinirea companiilor inovative și a creării de locuri de muncă în domenii inovative:

Obiectivele Planului județean de acțiune în domeniul inovării vizează:

- creșterea competitivității economiei județului prin stimularea activităților inovative;
- creșterea atractivității economice a județului;
- promovarea unui climat favorabil inovării și a spiritului antreprenorial autohton;
- stimularea cooperării între mediul de afaceri, mediul universitar și instituțiile de cercetare în vederea valorificării rezultatelor cercetării;
- existența unui plan județean coerent în domeniul inovării, susținut financiar și politic de Consiliul Județean Maramureș și comunitățile locale.

Strategia de Dezvoltare a GAL "Maramureș Vest":

Priorități:

- 1) Guvernare inovatoare prin abordări locale ascendente ale dezvoltării locale;
- 2) Creșterea competenței sectorului agricol și forestier prin susținerea tinerilor inovativi;
- 3) Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural;
- 4) Calitatea vieții și diversificarea economiei rurale.

Strategia de Dezvoltare a GAL "Asociația Microregională Mara Natur":

Strategie este structură pe axe și priorități, după cum urmează:

Axa 1: Creșterea competitivității sectorului agricol și silvic

Prioritatea 1.1. Resurse umane (Îmbunătățirea abilităților fermierilor și a altor persoane implicate în sectorul agroalimentar și forestier, ca mijloc de stimulare a unui management mai bun al exploatațiilor agricole, pădurilor și unităților de procesare.)

Prioritatea 1.2. Îmbunătățirea competitivității exploatațiilor (fermelor comerciale și de semi-subsistență și a asociațiilor acestora) cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.

Prioritatea 1.3. Restructurarea și modernizarea sectoarelor de procesare și comercializare a produselor agroalimentare și forestiere, în paralel cu respectarea principiilor de dezvoltare durabilă.

Axa 2: Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural

Prioritatea 2.1. Evitarea abandonului activităților agricole în zonele defavorizate și promovarea agriculturii durabile

Prioritatea 2.2. Conservarea și îmbunătățirea resurselor agricole și a habitatelor naturale

Prioritatea 2.3. Promovarea managementului durabil al fondului forestier

Axa 3: Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale

Prioritatea 3.1. Menținerea și dezvoltarea activităților economice prin creșterea numărului de locuri de muncă

Prioritatea 3.2. Creșterea atractivității zonelor rurale

Planul de Dezvoltare Locală a teritoriul GAL "Mara-Gutâi"

Priorități:

- Creșterea atractivității teritoriului, prin sprijinirea activităților și evenimentelor culturale, dezvoltarea de infrastructură de promovare și instrumente de comunicare, renovarea infrastructurii culturale și de servicii specifică;
- Creșterea competitivității și a viabilității economice, prin valorificarea mediului și a peisajelor, diversificarea ofertei locale de produse tradiționale, îmbunătățirea condițiilor de desfacere și depozitare pentru produsele locale, încurajarea fermelor de semi-subsistență să pătrundă pe piață;

- Dezvoltarea capacității de organizare și cooperare, prin dezvoltarea de parteneriate și dezvoltarea abilităților locale.

Planul de Dezvoltare Locală a GAL "Someș-Chioar"

Domenii de intervenție:

- Sprijin pentru microîntreprinderi;
- Sprijin pentru IMM-uri;
- Infrastructură pentru turism;
- Centre de informare și promovare turistică;
- Reabilitarea și păstrarea moștenirii culturale;
- Intervenții sociale;
- Energie regenerabilă;
- Protecția mediului.

Planul de Dezvoltare Locală a GAL "Munții Maramureșului"

Priorități:

- Crearea de noi locuri de muncă în domeniile eco-economiei tradiționale și a e-economiei;
- Adăugarea de valoare produselor locale (Ecoproduse și produse tradiționale);
- Creșterea atractivității pe eco-zone de interes;
- Creșterea capacității organizaționale a comunităților rurale.

Obiective operaționale:

- Revitalizarea economiilor locale și zonale prin dezvoltarea de rețele economice zonale / dezvoltarea economică echilibrată;
- Promovarea potențialului endogen prin facilitarea accesului la piețe, calificare, resurse umane, produse de calitate;
- Conservarea patrimoniului natural, silvic și agricol tradițional.

4. Cadrul strategic de la nivel local

Strategia teritorială integrată a Zonei Metropolitane Baia Mare

Obiective:

- Obiectiv A: Zonă urbană funcțională cu concentrări economice competitive, centre inovatoare și logistice, puternic legate de piețele externe
- Obiectiv B: Specializare inteligentă și consolidarea procesului de inovare într-un sistem sinergic, susținută de cercetare și formare
- Obiectiv C: Dezvoltarea durabilă locală bazată pe parteneriate și legături puternice urban-rural, prin stimularea producției agricole și eco-turismului

- Obiectiv D: Sisteme de servicii publice integrate și durabile, inclusiv transport
- Obiectiv E: Guvernare inteligentă și stimularea participării active la nivelul ZMBM

Strategia de Dezvoltare Culturală a Municipiului Baia Mare 2015-2030

Viziunea strategiei pentru orizontul anului 2030 este ca municipiul Baia Mare să devină cel mai puternic hub pentru industrii creative, o platformă culturală de tip plug&play, o comunitate implicată și progresistă, tolerantă și prosperă, cu publicuri diverse și bine structurate, un centru educațional care valorizează și valorifică talentul, o destinație favorită pentru turismul de tip city break, o reputație curată și corectă, o poveste de succes, cu dimensiune transfrontalieră.

Direcțiile majore de acțiune ale strategiei sunt :

- Dezvoltarea consumului de produse culturale;
- Dezvoltarea calității produselor culturale;
- Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii culturale fizice;
- Sprijinirea creșterii economice prin industrii creative, IT&C, design specializat;
- Promovarea schimbării și incluziunii sociale.

De asemenea, sunt vizate 6 categorii de capital: uman, cultural, economic, patrimonial, simbolic și administrativ.

Strategia de dezvoltare locală pentru perioada 2014-2020 – Comuna Ardușat

Obiectivul principal este îmbunătățirea calității vieții, atragerea investitorilor și crearea locurilor de muncă. Printre prioritățile propuse de administrația locală se numără: extinderea rețelei de canalizare și apă, modernizarea străzilor, modernizarea rețelei de iluminat public, amenajarea trotuarelor pietonale, construirea unei piețe comunale, investiții în infrastructura educativă și socială.

Strategia de dezvoltare a comunei Ariniș 2014-2020

Obiectivul general prevede creșterea calității vieții tuturor locuitorilor comunei Ariniș până în anul 2020, la nivelul mediu al comunităților rurale din Uniunea Europeană. Au fost identificate șase obiective specifice:

1. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport
2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii edilitare și de mediu
3. Dezvoltarea economică prin constituirea unui mediu favorabil dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii și promovarea potențialului turistic
4. Dezvoltarea capacității administrației publice locale pentru a fi capabilă să modernizeze și integreze comuna în ansamblul european
5. Creșterea calității vieții tuturor locuitorilor comunei prin acces la educație, sănătate, cultură și sport
6. Dezvoltarea spiritului civic și participarea activă a cetățenilor la viața comunității

Strategia locală de dezvoltare durabilă 2015/2020 a orașului Baia Sprie

În cadrul strategiei au fost identificate mai multe obiective strategice:

- Îmbunătățirea accesului locuitorilor la spații destinate petrecerii timpului liber
- Reabilitarea străzilor și drumurilor din oraș, crearea de alei pietonale și spații verzi
- Promovarea planurilor sustenabile de mobilitate urbană și a unor măsuri relevante pentru atenuarea adaptărilor
- Creșterea inovării în firme prin susținerea entităților de inovare și transfer tehnologic în domenii de specializare inteligentă
- Sprijinirea eficienței energetice, a gestionării inteligente a energiei și a utilizării energiei din surse regenerabile în infrastructurile publice, inclusiv în clădirile publice
- Investiții pentru dezvoltarea, modernizarea infrastructurii silvice
- Reducerea numărului de persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială din comunitățile prin implementarea de măsuri integrate
- Reducerea numărului de persoane aparținând grupurilor vulnerabile
- Extindere apa canal
- Creșterea gradului de participare la nivelul educației timpurii și învățământului obligatoriu

Strategie de dezvoltare durabilă 2010-2017, Comuna Băița de sub Codru

În cadrul strategiei au fost definite concis direcții de dezvoltare:

- Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport și comunicații
- Dezvoltarea și modernizarea structurii edilitare și de mediu
- Dezvoltarea economică prin acordarea de facilități pentru investitori, prin promovarea turismului și prin exploatarea resurselor naturale
- Creșterea calității vieții cetățenilor comunei prin acces la educație, sănătate, cultură și sport
- Dezvoltarea capacității administrației publice locale pentru a fi capabilă să implementeze reforma la nivel european

Strategia de dezvoltare a Comunei Băiuț 2014-2020

Obiective specifice:

Componenta HABITAT:

- 1.1. Dezvoltarea infrastructurii comunei și rezolvarea disfuncționalităților actuale;
- 1.2. Amenajarea/reamenajarea și cosmetizarea urbanistică a comunei

Componenta ECONOMIE:

- 2.1. Dezvoltarea economică durabilă a comunei prin valorificarea resurselor și potențialului local;
- 2.2. Îmbunătățirea infrastructurii de sprijin pentru afaceri la nivelul comunei

Componenta SOCIETATE:

- 3.1. Sprijinirea dezvoltării armonioase a comunității din Băiuț;
- 3.2. Creșterea calității vieții locuitorilor comunei;

3.3. Aproximarea autorităților publice locale față de cetățeni

Strategia de dezvoltare a Comunei Bocicoiu Mare 2014-2020

Au fost identificate cinci obiective strategice:

- I. Creșterea calității vieții, atragerea și retenția capitalului uman
- II. Dezvoltare economică durabilă prin valorificarea resurselor și potențialului uman local
- III. Echitate socială asigurată prin modernizarea și facilitarea accesului la infrastructura socială a comunității
- IV. Promovarea patrimoniului cultural imaterial
- V. Creșterea capacității administrative

Strategia de dezvoltare locală 2014-2020, comuna Botiza

Obiective strategice identificate:

- Sprijinirea dezvoltării armonioase a societății botizene prin adoptarea de măsuri adaptate specificului local
- Creșterea calității vieții pentru toți locuitorii comunei și sprijinirea categoriilor defavorizate sau cu risc de excluziune
- Aproximarea autorităților publice locale față de cetățeni
- Dezvoltarea economică durabilă a comunei prin valorificarea resurselor și potențialului local: turism - tradiție – agricultură
- Stimularea inițiativelor economice private pentru dezvoltarea economică sustenabilă a comunei
- Dezvoltarea infrastructurii comunei și rezolvarea disfuncționalităților actuale
- Realizarea unei imagini arhitectonice unitare a comunei care să illustreze sintagma „Botiza – ultima oază de tradiție maramureșeană autentică”
- Dezvoltarea infrastructurii turistice de agrement în comună
- Sprijinirea conservării naturii în comună

Strategia de dezvoltare durabilă a comunei Călinești 2014-2020

Direcții strategice de acțiune: Îmbunătățirea și extinderea infrastructurii de transport; Rețea publică de alimentare cu apă, canalizare și epurare a apelor uzate; Rețea de transport energie electrică; Infrastructură școlară; Investiții asociate cu protejarea patrimoniului cultural; Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor; Dezvoltarea activităților economice agricole și non-agricole prin atragerea de fonduri europene nerambursabile; Încurajarea cooperării și asocierii; Dezvoltarea fondului forestier; Infrastructură de acces agricol și forestier; Sănătate; Asistență socială; Ocuparea forței de muncă; Învățământ; Sport; Cultură și culte; Dezvoltarea capacității administrative a APL; Creșterea implicării civice locale.

Planul strategic de dezvoltare socio-economică al comunei Cicîrlău 2014-2020

Direcții strategice identificate:

- Dezvoltarea mecanismului de atragere a fondurilor europene, guvernamentale, regionale, județene sau prin programe de parteneriat
- Încurajarea mediului de afaceri; acordarea de facilități investitorilor
- Modernizarea, reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii
- Dezvoltarea infrastructurii de învățământ; modernizarea învățământului în comună și sprijinirea tinerilor pentru continuarea studiilor
- Dezvoltarea culturală a comunei; conservarea și promovarea valorilor culturale locale
- Dezvoltarea activității sportive în comună
- Îmbunătățirea condițiilor de petrecere a timpului liber și de recreere
- Susținerea cultelor
- Protecția mediului
- Dezvoltarea turismului și a activităților din turism
- Realizarea cadastrului, urbanismul și amenajarea teritoriului
- Perfecționarea administrației locale; inventarul domeniului public

Strategia de dezvoltare a comunei Coaș 2014-2020

Domeniile de intervenție vizează: infrastructura de bază, serviciile publice, agricultura, zootehnia și silvicultura, turismul rural și agroturismul, dezvoltarea activităților economice non-agricole, incluziunea socială și promovarea egalității de șanse, cultura și tradițiile, mediul și relațiile externe.

Strategia de dezvoltare durabilă a comunei Coltău 2014-2020

Au fost identificate următoarele direcții strategice:

- Dezvoltarea activităților economice agricole și non-agricole prin atragerea de fonduri europene nerambursabile
- Încurajarea cooperării și a asocierii
- Dezvoltarea fondului forestier
- Infrastructura de acces agricol și forestier
- Îmbunătățirea și extinderea infrastructurii de transport
- Rețea publică de alimentare cu apă, canalizare și epurare a apelor uzate
- Rețea de transport energie electrică
- Infrastructură școlară
- Infrastructura de sănătate
- Infrastructura de asistență socială
- Ocuparea forței de muncă
- Infrastructura sportivă
- Cultură și culte
- Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor

- Dezvoltarea capacității administrative a APL
- Creșterea implicării civice locale

Strategia de dezvoltare durabilă a comunei Coroieni 2014-2020

Direcții strategice de acțiune definite:

- Îmbunătățirea și extinderea infrastructurii de transport
- Rețea publică de alimentare cu apă, canalizare și epurare a apelor uzate
- Rețea de transport energie electrică
- Infrastructură școlară
- Investiții asociate cu protejarea patrimoniului cultural
- Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor
- Dezvoltarea activităților economice agricole și non-agricole prin atragerea de fonduri europene nerambursabile
- Încurajarea cooperării și a asocierii
- Dezvoltarea fondului forestier
- Infrastructură de acces agricol și forestier
- Sănătate
- Asistență socială
- Ocuparea forței de muncă
- Învățământ
- Sport
- Cultură și culte
- Dezvoltarea capacității administrative a APL
- Creșterea implicării civice locale

Strategia de dezvoltare – 2020, Orașul Dragomirești

Obiectivul general: Creșterea cu 50% a veniturilor și a economiilor provenite din valorificarea durabilă a tuturor resurselor locale, concomitent cu reducerea cu 25% a dependenței locale de acordarea resurselor publice de la nivele superioare (județean, național).

Obiective specifice:

- Creștere economică locală prin valorificarea avantajelor competitive (resurse naturale și transport) și a regenerării inovative a tradițiilor meșteșugărești.
- Diversificarea și creșterea capacității serviciilor publice – private de a susține un standard de viață urban
- Conservarea – protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și natural ca resurse pentru dezvoltarea locală
- Creșterea capacității partenerilor locali de implicare activă în procesul de dezvoltare a localității

Strategia de dezvoltare locală a comunei Fărcașa 2014-2020

Autoritățile publice locale și partenerii lor trebuie să își canalizeze energia și resursele pentru atingerea următoarelor obiective generale:

1. Îmbunătățirea calității vieții locuitorilor comunei prin dezvoltarea infrastructurii publice eficiente și prin creșterea calității mediului înconjurător. – componenta HABITAT.
2. Valorificarea potențialului economic al comunei prin susținerea dezvoltării sustenabile a inițiativei locale și atragerea de noi investiții și investitori. – componenta ECONOMIE
3. Îmbunătățirea accesului populației la servicii socio-culturale moderne și adaptate nevoilor locale. – componenta SOCIETATE

Strategia de dezvoltare socio-economică a comunei Groși 2014-2020

Direcții strategice:

- Construirea și susținerea mecanismului de atragere de fonduri
- Modernizarea, reabilitarea și dezvoltarea infrastructurilor
- Dezvoltarea mediului de afaceri
- Construirea, modernizarea și dotarea clădirilor publice
- Stabilirea și realizarea obiectivelor sociale la nivelul comunității
- Cultivarea spiritului civic și implicarea cetățenilor
- Mediatizarea și promovarea comunei Groși
- Protecția mediului

Strategia de dezvoltare socio-economică a comunei Groși Țibleșului 2014-2020

Direcții strategice:

- Construirea și susținerea mecanismului de atragere de fonduri
- Modernizarea, reabilitarea și dezvoltarea infrastructurilor
- Dezvoltarea mediului de afaceri
- Construirea, modernizarea și dotarea clădirilor publice
- Stabilirea și realizarea obiectivelor sociale la nivelul comunității
- Cultivarea spiritului civic și implicarea cetățenilor
- Mediatizarea și promovarea comunei Groși
- Protecția mediului

Strategia de dezvoltare economico-socială a comunei Mireșu Mare 2014-2020

Obiective strategice:

1. Teritoriu
 - 1.1 Combaterea și prevenirea calamităților naturale
 - 1.2 Exploatarea economică a cadrului natural
2. Demografie

- 2.1 Împrospătarea resurselor demografice și furnizarea de servicii de înaltă calitate cetățenilor
- 3. Educație
 - 3.1 Creșterea calității serviciilor educaționale oferite comunității
 - 3.2 Creșterea nivelului educațional al locuitorilor și a capacității acestora de adaptare la schimbările socio-economice
- 4. Social
 - 4.1 Dezvoltarea infrastructurii sociale și promovarea egalității de șanse
- 5. Agricultură
 - 5.1 Dezvoltarea și modernizarea sectorului agricol
 - 5.2 Asigurarea pieței de desfacere a produselor agricole
- 6. Economie
 - 6.1 Creșterea nivelului de trai și crearea de locuri de muncă
 - 6.2 Dezvoltarea calitativă a forței de muncă
 - 6.3 Dezvoltarea capacității de absorbție a fondurilor cu finanțare externă
- 7. Infrastructura
 - 7.1 Extinderea și modernizarea infrastructurii rutiere și tehnico-edilitare, promovând o economie prietenoasă cu mediul înconjurător
- 8. Organizare instituțională
 - 8.1 Creșterea capacității de absorbție a fondurilor cu finanțare internă sau externă și promovarea schimbului de experiență cu alte localități
 - 8.2 Dezvoltarea capacității organizaționale a comunei
- 9. Sănătate
 - 9.1 Îmbunătățirea actului medical și susținerea sănătății cetățenilor
- 10. Mediu
 - 10.1 Reducerea efectelor antropizării asupra mediului înconjurător și creșterea calității mediului
 - 10.2 Combaterea fenomenelor naturale cu impact negativ asupra siguranței și bunăstării locuitorilor
- 11. Cultură
 - 11.1 Dezvoltarea vieții culturale a comunității din localitate
- 12. Turism
 - 12.1 Dezvoltarea turismului prin crearea, dezvoltarea și promovarea atracțiilor turistice

Strategia de dezvoltare a comunei Recea 2014-2020

Obiective sectoriale:

Componenta HABITAT

- 1.1. Dezvoltarea infrastructurii comunei și rezolvarea disfuncționalităților actuale;
- 1.2. Realizarea unei imagini arhitectonice unitare a comunei Recea;
- 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de agrement și conservarea naturii în comună.

Componenta ECONOMIE

2.1. Dezvoltarea economică durabilă a comunei prin valorificarea resurselor și potențialului local: agricultură - tradiții – turism;

2.2. Stimularea inițiativelor economice private pentru dezvoltarea economică sustenabilă a comunei.

Componenta SOCIETATE

3.1. Sprijinirea dezvoltării armonioase a societății din Recea prin adoptarea de măsuri adaptate specificului local;

3.2. Creșterea calității vieții pentru toți locuitorii comunei și sprijinirea categoriilor defavorizate sau cu risc de excluziune;

3.3. Aproximarea autorităților publice locale față de cetățeni.

Strategia de dezvoltare economico-socială a comunei Remetea Chioarului 2014-2020

Obiective strategice:

1. Teritoriu

1.1 Combaterea și prevenirea calamităților naturale

1.2 Exploatarea economică a cadrului natural

2. Demografie

2.1 Împrospătarea resurselor demografice și furnizarea de servicii de înaltă calitate cetățenilor

3. Educație

3.1 Creșterea calității serviciilor educaționale oferite comunității

3.2 Creșterea nivelului educațional al locuitorilor și a capacității acestora de adaptare la schimbările socio-economice

4. Social

4.1 Dezvoltarea infrastructurii sociale și promovarea egalității de șanse

5. Agricultură

5.1 Dezvoltarea și modernizarea sectorului agricol

5.2 Asigurarea pieței de desfacere a produselor agricole

6. Economie

6.1 Creșterea nivelului de trai și crearea de locuri de muncă

6.2 Dezvoltarea calitativă a forței de muncă

6.3 Dezvoltarea capacității de absorbție a fondurilor cu finanțare externă

7. Infrastructura

7.1 Extinderea și modernizarea infrastructurii rutiere și tehnico-edilitare, promovând o economică prietenoasă cu mediul înconjurător

8. Organizare instituțională

8.1 Creșterea capacității de absorbție a fondurilor cu finanțare internă sau externă și promovarea schimbului de experiență cu alte localități

8.2 Dezvoltarea capacității organizaționale a comunei

9. Sănătate

9.1 Îmbunătățirea actului medical și susținerea sănătății cetățenilor

10. Mediu

10.1 Reducerea efectelor antropizării asupra mediului înconjurător și creșterea calității mediului

10.2 Combaterea fenomenelor naturale cu impact negativ asupra siguranței și bunăstării locuitorilor

11. Cultură

11.1 Dezvoltarea vieții culturale a comunității din localitate

12. Turism

12.1 Dezvoltarea turismului prin crearea, dezvoltarea și promovarea atracțiilor turistice

Strategia de dezvoltare a comunei Rona de Jos 2014-2020

Obiectivul strategic al comunei Rona de Jos este: "Utilizarea eficientă a tuturor resurselor fizice și umane, pentru realizarea unei dezvoltări economice și sociale durabile, care să ducă pe termen lung la creșterea standardului de viață al populației."

Obiectivele specifice de dezvoltare a comunei Rona de Jos sunt următoarele:

- Dezvoltarea infrastructurii de bază: apă, electricitate, canalizare, distribuție gaze, căi de transport;
- Construcția de noi locuințe;
- Acțiuni de protecție a mediului și reabilitare a zonelor expuse riscurilor naturale;
- Exploatarea potențialului agricol;
- Reabilitarea monumentelor istorice și culturale;
- Dezvoltarea turismului;
- Îmbunătățirea infrastructurii de învățământ prin reabilitarea, modernizarea și dotarea unităților școlare;
- Îmbunătățirea sistemului sanitar prin reabilitarea, modernizarea și crearea de noi unități sanitare;
- Stimularea dezvoltării sectorului IMM-urilor prin programe care să sprijine crearea și dezvoltarea acestora;
- Amenajarea și extinderea spațiilor verzi;
- Programe pentru stimularea antreprenoriatului, programe pentru reorientare profesională, pentru dezvoltarea resurselor umane și ocuparea forței de muncă și programe ce facilitează accesul pe piața muncii a persoanelor vulnerabile;
- Modernizarea și extinderea infrastructurii sportive.

Strategie de dezvoltare economico-socială a comunei Rona de Sus pe perioada 2014-2020

Direcții strategice de acțiune:

- Refacerea, modernizarea și extinderea infrastructurii fizice de bază
- Protejarea și îmbunătățirea calității mediului
- Competitivitate

- Dezvoltarea resurselor umane și promovarea incluziunii sociale
- Agricultură și dezvoltare rurală
- Turism
- Creșterea capacității administrative

Strategia de dezvoltare economico-socială a comunei Săcel 2014-2020

1. Teritoriu
 - 1.1 Combaterea și prevenirea calamităților naturale
 - 1.2 Exploatarea economică a cadrului natural
2. Demografie
 - 2.1 Împrospătarea resurselor demografice și furnizarea de servicii de înaltă calitate cetățenilor
3. Educație
 - 3.1 Creșterea calității serviciilor educaționale oferite comunității
 - 3.2 Creșterea nivelului educațional al locuitorilor și a capacității acestora de adaptare la schimbările socio-economice
4. Social
 - 4.1 Dezvoltarea infrastructurii sociale și promovarea egalității de șanse
5. Agricultură
 - 5.1 Dezvoltarea și modernizarea sectorului agricol
 - 5.2 Asigurarea pieței de desfacere a produselor agricole
6. Economie
 - 6.1 Creșterea nivelului de trai și crearea de locuri de muncă
 - 6.2 Dezvoltarea calitativă a forței de muncă
 - 6.3 Dezvoltarea capacității de absorbție a fondurilor cu finanțare externă
7. Infrastructură
 - 7.1 Extinderea și modernizarea infrastructurii rutiere și tehnico-edilitare, promovând o economică prietenoasă cu mediul înconjurător
8. Organizare instituțională
 - 8.1 Creșterea capacității de absorbție a fondurilor cu finanțare internă sau externă și promovarea schimbului de experiență cu alte localități
 - 8.2 Dezvoltarea capacității organizaționale a comunei
9. Sănătate
 - 9.1 Îmbunătățirea actului medical și susținerea sănătății cetățenilor
10. Mediu
 - 10.1 Reducerea efectelor antropizării asupra mediului înconjurător și creșterea calității mediului
 - 10.2 Combaterea fenomenelor naturale cu impact negativ asupra siguranței și bunăstării locuitorilor
11. Cultură

11.1 Dezvoltarea vieții culturale a comunității din localitate

12. Turism

12.1 Dezvoltarea turismului prin crearea, dezvoltarea și promovarea atracțiilor turistice

Strategia de dezvoltare a comunei Satulung 2014-2020

Obiective sectoriale:

Componenta HABITAT

- 1.1. Dezvoltarea infrastructurii comunei și rezolvarea disfuncționalităților actuale;
- 1.2. Realizarea unei imagini arhitectonice unitare a comunei Satulung în conformitate cu specificul arhitecturii tradiționale;
- 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de agrement.

Componenta ECONOMIE

- 2.1. Dezvoltarea economică durabilă a comunei prin valorificarea resurselor și potențialului local: agricultură - tradiții – turism;
- 2.2. Stimularea inițiativelor economice private pentru dezvoltarea economică sustenabilă a comunei.

Componenta SOCIETATE

- 3.1. Sprijinirea dezvoltării armonioase a societății din Satulung prin adoptarea de măsuri adaptate specificului local;
- 3.2. Creșterea calității vieții pentru toți locuitorii comunei și sprijinirea categoriilor defavorizate sau cu risc de excluziune;
- 3.3. Creșterea gradului de siguranță a cetățenilor din comuna Satulung
- 3.4. Aproximarea autorităților publice locale față de cetățeni.

Strategia de dezvoltare socio-economică a comunei Șişești 2014-2020

Direcții strategice:

- Modernizarea, reabilitarea și dezvoltarea infrastructurilor
- Construirea și susținerea mecanismului de atragere de fonduri
- Dezvoltarea mediului de afaceri
- Construirea, modernizarea și dotarea clădirilor publice
- Stabilirea și realizarea obiectivelor sociale la nivelul comunității
- Cultivarea spiritului civic și implicarea cetățenilor
- Mediatizarea și promovarea comunei Șişești
- Protecția mediului.

Strategia locală de dezvoltare durabilă a orașului Șomcuta Mare

Obiective strategice:

- Îmbunătățirea accesului locuitorilor la spații destinate petrecerii timpului liber
- Reabilitarea străzilor, crearea de alei pietonale și spații verzi
- Promovarea planurilor de mobilitate urbană
- Sprijinirea eficienței energetice, a gestionării inteligente a energiei și a utilizării energiei din surse regenerabile în infrastructurile publice, inclusiv în clădirile publice

- Extindere apă canal
- Servicii sociale performante
- Creșterea gradului de participare la nivelul educației timpurii și învățământului obligatoriu
- Promovare prin cultură
- Punerea în valoare a zonelor cu potențial turistic

Strategia de dezvoltare durabilă a comunei Suci de Sus 2014-2020

Direcții strategice de acțiune definite:

- Îmbunătățirea și extinderea infrastructurii de transport
- Rețea publică de alimentare cu apă, canalizare și epurare a apelor uzate
- Rețea de transport energie electrică
- Infrastructură școlară
- Investiții asociate cu protejarea patrimoniului cultural
- Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor
- Dezvoltarea activităților economice agricole și non-agricole prin atragerea de fonduri europene nerambursabile
- Încurajarea cooperării și a asocierii
- Dezvoltarea fondului forestier
- Infrastructură de acces agricol și forestier
- Sănătate
- Asistență socială
- Ocuparea forței de muncă
- Învățământ
- Sport
- Cultură și culte
- Dezvoltarea capacității administrative a APL
- Creșterea implicării civice locale

Strategia de dezvoltare durabilă a comunei Vadu Izei 2014-2020

Obiective sectoriale:

Componenta HABITAT

- 1.1. Dezvoltarea infrastructurii comunei și rezolvarea disfuncționalităților actuale
- 1.2. Realizarea unei imagini arhitectonice unitare a comunei Vadu Izei
- 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de agrement și conservarea naturii în comună

Componenta ECONOMIE

- 2.1. Dezvoltarea economică durabilă a comunei prin valorificarea resurselor și potențialului local: agricultură – rezidențial- tradiții - turism
- 2.2. Stimularea inițiativelor economice private pentru dezvoltarea economică sustenabilă a comunei

Componenta SOCIETATE

- 3.1. Sprijinirea dezvoltării armonioase a societății din Vadu Izei prin adoptarea de măsuri adaptate specificului local
- 3.2. Creșterea calității vieții pentru toți locuitorii comunei și sprijinirea categoriilor defavorizate
- 3.3. Apropierea autorităților publice locale față de cetățeni

Strategia de dezvoltare a comunei Valea Chioarului 2014-2020

Obiective sectoriale:

Componenta HABITAT

- 1.1. Dezvoltarea infrastructurii comunei și rezolvarea disfuncționalităților actuale
- 1.2. Realizarea unei imagini arhitectonice unitare a comunei Valea Chioarului
- 1.3. Dezvoltarea infrastructurii de agrement și conservarea naturii în comună

Componenta ECONOMIE

- 2.1. Dezvoltarea economică durabilă a comunei prin valorificarea resurselor și potențialului local: agricultură – rezidențial- tradiții - turism
- 2.2. Stimularea inițiativelor economice private pentru dezvoltarea economică sustenabilă a comunei

Componenta SOCIETATE

- 3.1. Sprijinirea dezvoltării armonioase a societății din Valea Chioarului prin adoptarea de măsuri adaptate specificului local
- 3.2. Creșterea calității vieții pentru toți locuitorii comunei și sprijinirea categoriilor defavorizate
- 3.3. Apropierea autorităților publice locale față de cetățeni

Plan strategic de dezvoltare socio-economică a comunei Vișeu de Jos pentru perioada 2014-2020

Direcții strategice:

- Construirea și susținerea mecanismului de atragere de fonduri
- Modernizarea, reabilitarea și dezvoltarea infrastructurilor
- Dezvoltarea mediului de afaceri
- Construirea, modernizarea și dotarea clădirilor publice
- Stabilirea și realizarea obiectivelor sociale la nivelul comunității
- Cultivarea spiritului civic și implicarea cetățenilor
- Mediatizarea și promovarea comunei Vișeu de Jos
- Protecția mediului

Anexa 2. Corelarea între Axele programelor de finanțare pentru 2014-2020 și măsurile Strategiei

PO / Axe prioritare	M1.1.1	M1.1.2	M1.1.3	M1.1.4	M1.2.1	M1.2.2	M1.2.3	M1.2.4	M1.3.1	M1.3.2	M1.3.3	M1.4.1	M1.4.2	M2.1.1	M2.1.2	M2.1.3	M2.1.4	M2.1.5	M2.1.6
Program Operațional Regional (POR)																			
AP1 – Promovarea transferului tehnologic																			
AP 2 - Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii																			
AP 3 - Încurajarea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon																			
AP 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile																			
AP 5 – Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural																			
AP 6 – Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională																			
AP 7 – Diversificarea economilor locale prin dezvoltare durabilă a turismului																			
AP 8 – Dezvoltarea infrastructurii sanitare și sociale																			
AP 9 - Sprijinirea regenerării economice și sociale a																			

PO / Axe prioritare	M1.1.1	M1.1.2	M1.1.3	M1.1.4.	M1.2.1	M1.2.2	M1.2.3.	M1.2.4	M1.3.1	M1.3.2	M1.3.3	M1.4.1	M1.4.2	M2.1.1	M2.1.2	M2.1.3	M2.1.4	M2.1.5	M2.1.6
comunităților defavorizate din mediul urban																			
AP 10 - Îmbunătățirea infrastructurii educaționale																			
AP 11 - Extinderea geografică a sistemului de înregistrare a proprietăților în cadastru și cartea funciară																			
PO Capacitate administrativă (POCA)																			
AP 1 - Administrație publică și sistem judiciar eficiente																			
AP 2 - Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente																			
PO Infrastructură mare (POIM)																			
AP 1 – Îmbunătățirea mobilității prin dezvoltarea rețelei TEN-T și a metroului																			
AP 2 - Dezvoltarea unui sistem de transport multimodal, de calitate, durabil și eficient																			
AP 3 - Dezvoltarea infrastructurii de mediu în condiții de management eficient al resurselor																			
AP 4 - Protecția mediului prin măsuri de conservare a biodiversității, monitorizarea calității aerului și decontaminare a siturilor poluate istoric																			

PO / Axe prioritare	M1.1.1	M1.1.2	M1.1.3	M1.1.4.	M1.2.1	M1.2.2	M1.2.3.	M1.2.4	M1.3.1	M1.3.2	M1.3.3	M1.4.1	M1.4.2	M2.1.1	M2.1.2	M2.1.3	M2.1.4	M2.1.5	M2.1.6
AP 5 - Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor																			
AP 6 - Promovarea energiei curate și eficienței energetice în vederea susținerii unei economii cu emisii scăzute de carbon																			
AP 7 – Creșterea eficienței energetice la nivelul sistemului centralizat de termoficare în orașele selectate																			
AP 8 – Sisteme inteligente și sustenabile de transport al energiei electrice și gazelor naturale																			
PO competitivitate (POC)																			
AP 1 - Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDI) în sprijinul competitivității economice și dezvoltării afacerilor																			
AP 2 - Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) pentru o economie digitală competitivă																			
PO capital uman (POCU)																			
AP 1-2 – Inițiativa "Locuri de muncă pentru tineri"																			
AP 3 – Locuri de muncă pentru toți																			
AP 4 – Incluziunea socială și																			

PO / Axe prioritare	M1.1.1	M1.1.2	M1.1.3	M1.1.4	M1.2.1	M1.2.2	M1.2.3	M1.2.4	M1.3.1	M1.3.2	M1.3.3	M1.4.1	M1.4.2	M2.1.1	M2.1.2	M2.1.3	M2.1.4	M2.1.5	M2.1.6
combaterea sărăciei																			
AP 5 – Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității																			
AP 6 - Educație și competențe																			
Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR)																			
Măsura 1 – Acțiuni pentru transferul de cunoștințe și acțiuni de informare																			
Măsura 2 – Servicii de consiliere, servicii de gestionare a fermei și servicii de înlocuire în cadrul fermei																			
Măsura 4 - Investiții în active fizice																			
Măsura 6 - Dezvoltarea fermelor și întreprinderilor																			
Măsura 7 - Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale																			
Măsura 8 – Investiții în dezvoltarea zonelor împădurite și în îmbunătățirea viabilității pădurilor																			
Măsura 9 – Înființarea de grupuri și organizații de producători în agricultură și silvicultură																			
Măsura 10 – Agromediu și climă																			
Măsura 11 – Agricultură ecologică																			

PO / Axe prioritare	M1.1.1	M1.1.2	M1.1.3	M1.1.4	M1.2.1	M1.2.2	M1.2.3	M1.2.4	M1.3.1	M1.3.2	M1.3.3	M1.4.1	M1.4.2	M2.1.1	M2.1.2	M2.1.3	M2.1.4	M2.1.5	M2.1.6
Măsura 15 – Servicii de silvomediu, servicii climatice și conservarea pădurilor																			
Măsura 16 – Cooperare																			
Măsura 17 – Gestionarea riscurilor																			
Măsura 19 - Sprijin pentru dezvoltarea locală LEADER (DLRC – Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității)																			
PO Pescuit și Afaceri Maritime (POPAM)																			
Prioritatea nr. 1 a Uniunii - Promovarea pescuitului durabil din punctul de vedere al mediului, eficient din punctul de vedere al utilizării resurselor, inovator, competitiv și bazat pe cunoaștere																			
Prioritatea nr. 2 a Uniunii - Stimularea acvaculturii durabile din punctul de vedere al mediului, eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, inovatoare, competitive și bazate pe cunoaștere																			
Prioritatea nr. 4 a Uniunii - Creșterea gradului de ocupare a																			

PO / Axe prioritare	M1.1.1	M1.1.2	M1.1.3	M1.1.4	M1.2.1	M1.2.2	M1.2.3	M1.2.4	M1.3.1	M1.3.2	M1.3.3	M1.4.1	M1.4.2	M2.1.1	M2.1.2	M2.1.3	M2.1.4	M2.1.5	M2.1.6
forței de muncă și sporirea coeziunii teritoriale																			
Prioritatea nr. 5 a Uniunii - Stimularea comercializării și prelucrării																			
Programul național de dezvoltare locală (PNDL)																			
sisteme de alimentare cu apă și stații de tratare a apei;																			
sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;																			
unități de învățământ preuniversitar;																			
unități sanitare din mediul rural;																			
drumuri publice clasificate și încadrate, în conformitate cu prevederile legale în vigoare, ca drumuri județene, drumuri de interes local, drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților																			
obiective culturale de interes local, respectiv biblioteci, muzee, centre culturale multifuncționale, teatre;																			
platforme de gunoi;																			
piețe publice, comerciale, târguri, oboare;																			
modernizarea bazelor sportive;																			
sedile instituțiilor publice ale autorităților administrației publice locale,																			

PO / Axe prioritare	M1.1.1	M1.1.2	M1.1.3	M1.1.4	M1.2.1	M1.2.2	M1.2.3	M1.2.4	M1.3.1	M1.3.2	M1.3.3	M1.4.1	M1.4.2	M2.1.1	M2.1.2	M2.1.3	M2.1.4	M2.1.5	M2.1.6
precum și a instituțiilor publice din subordinea acestora;																			
infrastructura turistică dezvoltată de autoritățile publice locale ca instrument de punere în valoare a potențialului turistic local, pentru obiectivele de investiții aflate în proprietatea publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale sau în administrarea acestora.																			
Programul de cooperare transfrontalieră ENI România-Ucraina 2014-2020																			
P.1.1. - Cooperare instituțională în domeniul educațional în vederea creșterii accesului la educație și a calității acesteia																			
P.1.2 -Promovare și sprijin pentru cercetare și inovare																			
P.2.1. - Promovarea și conservarea patrimoniului cultural și istoric																			
P.3.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport transfrontalier și instrumentelor TIC																			
P.4.1. Sprijin pentru dezvoltarea serviciilor de sănătate și a accesului la sănătate																			

PO / Axe prioritare	M1.1.1	M1.1.2	M1.1.3	M1.1.4	M1.2.1	M1.2.2	M1.2.3	M1.2.4	M1.3.1	M1.3.2	M1.3.3	M1.4.1	M1.4.2	M2.1.1	M2.1.2	M2.1.3	M2.1.4	M2.1.5	M2.1.6
P.4.2 – Sprijin pentru activități comune în vederea prevenirii dezastrelor naturale și antropice, precum și acțiuni comune în timpul situațiilor de urgență																			
4.3 – Prevenirea și combaterea criminalității organizate și cooperarea poliției																			
Strategia UE pentru regiunea Dunării (SUERD)																			
Pilon 1 - Conectivitatea (transport durabil, rețele de energie, turism și cultură);																			
Pilon 2 - Protecția mediului, a resurselor de apă și managementul riscurilor;																			
Pilon 3 - Prosperitate și dezvoltare socio-economică (educație, cercetare, dezvoltare rurală, competitivitate, piața internă);																			
Pilon 4 - Îmbunătățirea sistemului de guvernare (capacitate instituțională și securitate internă).																			
Programul de cooperare transfrontalieră ENI Ungaria - Slovacia - România - Ucraina 2014 - 2020																			
OT 3/P1 - Promovarea culturii și istoriei locale cu funcții turistice																			

PO / Axe prioritare	M1.1.1	M1.1.2	M1.1.3	M1.1.4.	M1.2.1	M1.2.2	M1.2.3.	M1.2.4	M1.3.1	M1.3.2	M1.3.3	M1.4.1	M1.4.2	M2.1.1	M2.1.2	M2.1.3	M2.1.4	M2.1.5	M2.1.6
OT 6/P1 – Utilizarea durabilă a mediului în zona transfrontalieră																			
OT 7/P1 – Dezvoltarea infrastructurii de transport pentru creșterea mobilității persoanelor și mărfurilor																			
OT 7/P2 – Dezvoltarea infrastructurii IT&C																			
OT 8/P1 – Sprijinirea activităților comune pentru prevenția riscurilor naturale și antropice și managementul situațiilor de urgență																			
OT 8/P2 – Sprijinirea dezvoltării sănătății																			

PO / Axe prioritare	M3.1.1	M3.1.2	M3.1.3	M3.2.1.	M3.2.2	M3.2.1	M4.1.1	M4.1.2.	M4.2.1.	M4.2.2.	M.4.2.3.
Program Operațional Regional (POR)											
AP1 – Promovarea transferului tehnologic											
AP 2 - Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii											
AP 3 - Încurajarea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon											
AP 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane durabile											
AP 5 – Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural											
AP 6 – Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională											
AP 7 – Diversificarea economiilor locale prin dezvoltare durabilă a turismului											
AP 8 – Dezvoltarea infrastructurii sanitare și sociale											
AP 9 - Sprijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate din mediul urban											
AP 10 - Îmbunătățirea infrastructurii educaționale											
AP 11 - Extinderea geografică a sistemului de înregistrare a proprietăților în cadastru și cartea funciară											

PO / Axe prioritare	M3.1.1	M3.1.2	M3.1.3	M3.2.1.	M3.2.2	M3.2.1	M4.1.1	M4.1.2.	M4.2.1.	M4.2.2.	M.4.2.3.
PO Capacitate administrativă (POCA)											
AP 1 - Administrație publică și sistem judiciar eficiente											
AP 2 - Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente											
PO Infrastructură mare (POIM)											
AP 1 – Îmbunătățirea mobilității prin dezvoltarea rețelei TEN-T și a metroului											
AP 2 - Dezvoltarea unui sistem de transport multimodal, de calitate, durabil și eficient											
AP 3 - Dezvoltarea infrastructurii de mediu în condiții de management eficient al resurselor											
AP 4 - Protecția mediului prin măsuri de conservare a biodiversității, monitorizarea calității aerului și decontaminare a siturilor poluate istoric											
AP 5 - Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor											
AP 6 - Promovarea energiei curate și eficienței energetice în vederea susținerii unei economii cu emisii scăzute de carbon											
AP 7 – Creșterea eficienței energetice la											

PO / Axe prioritare	M3.1.1	M3.1.2	M3.1.3	M3.2.1.	M3.2.2	M3.2.1	M4.1.1	M4.1.2.	M4.2.1.	M4.2.2.	M.4.2.3.
nivelul sistemului centralizat de termoficare în orașele selectate											
AP 8 – Sisteme inteligente și sustenabile de transport al energiei electrice și gazelor naturale											
PO competitivitate (POC)											
AP 1 - Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDI) în sprijinul competitivității economice și dezvoltării afacerilor											
AP 2 - Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) pentru o economie digitală competitivă											
PO capital uman (POCU)											
AP 1-2 – Inițiativa ”Locuri de muncă pentru tineri”											
AP 3 – Locuri de muncă pentru toți											
AP 4 – Incluziunea socială și combaterea sărăciei											
AP 5 – Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității											
AP 6 - Educație și competențe											
Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR)											
Măsura 1 – Acțiuni pentru transferul de cunoștințe și acțiuni de informare											
Măsura 2 – Servicii de consiliere, servicii de gestionare a fermei și servicii de											

PO / Axe prioritare	M3.1.1	M3.1.2	M3.1.3	M3.2.1.	M3.2.2	M3.2.1	M4.1.1	M4.1.2.	M4.2.1.	M4.2.2.	M.4.2.3.
Înlocuire în cadrul fermei											
Măsura 4 - Investiții în active fizice											
Măsura 6 - Dezvoltarea fermelor și întreprinderilor											
Măsura 7 - Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale											
Măsura 8 – Investiții în dezvoltarea zonelor împădurite și în îmbunătățirea viabilității pădurilor											
Măsura 9 – Înființarea de grupuri și organizații de producători în agricultură și silvicultură											
Măsura 10 – Agromediu și climă											
Măsura 11 – Agricultură ecologică											
Măsura 15 – Servicii de silvomediu, servicii climatice și conservarea pădurilor											
Măsura 16 – Cooperare											
Măsura 17 – Gestionarea riscurilor											
Măsura 19 - Sprijin pentru dezvoltarea locală LEADER (DLRC – Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității)											
PO Pescuit și Afaceri Maritime (POPAM)											
Prioritatea nr. 1 a Uniunii - Promovarea pescuitului durabil din punctul de vedere al mediului, eficient din punctul											

PO / Axe prioritare	M3.1.1	M3.1.2	M3.1.3	M3.2.1.	M3.2.2	M3.2.1	M4.1.1	M4.1.2.	M4.2.1.	M4.2.2.	M.4.2.3.
de vedere al utilizării resurselor, inovator, competitiv și bazat pe cunoaștere											
Prioritatea nr. 2 a Uniunii - Stimularea acvaculturii durabile din punctul de vedere al mediului, eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, inovatoare, competitive și bazate pe cunoaștere											
Prioritatea nr. 4 a Uniunii - Creșterea gradului de ocupare a forței de muncă și sporirea coeziunii teritoriale											
Prioritatea nr. 5 a Uniunii - Stimularea comercializării și prelucrării											
Programul național de dezvoltare locală (PNDL)											
sisteme de alimentare cu apă și stații de tratare a apei;											
sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;											
unități de învățământ preuniversitar;											
unități sanitare din mediul rural;											
drumuri publice clasificate și încadrate, în conformitate cu prevederile legale în vigoare, ca drumuri județene, drumuri de interes local, drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților											

PO / Axe prioritare	M3.1.1	M3.1.2	M3.1.3	M3.2.1.	M3.2.2	M3.2.1	M4.1.1	M4.1.2.	M4.2.1.	M4.2.2.	M.4.2.3.
obiective culturale de interes local, respectiv biblioteci, muzee, centre culturale multifuncționale, teatre;											
platforme de gunoi;											
piețe publice, comerciale, târguri, oboare;											
modernizarea bazelor sportive;											
sediile instituțiilor publice ale autorităților administrației publice locale, precum și a instituțiilor publice din subordinea acestora;											
infrastructura turistică dezvoltată de autoritățile publice locale ca instrument de punere în valoare a potențialului turistic local, pentru obiectivele de investiții aflate în proprietatea publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale sau în administrarea acestora.											
Programul de cooperare transfrontalieră ENI România - Ucraina 2014 - 2020											
P.1.1. - Cooperare instituțională în domeniul educațional în vederea creșterii accesului la educație și a calității acesteia											
P.1.2 - Promovare și sprijin pentru cercetare și inovare											
P.2.1. - Promovarea și conservarea											

PO / Axe prioritare	M3.1.1	M3.1.2	M3.1.3	M3.2.1.	M3.2.2	M3.2.1	M4.1.1	M4.1.2.	M4.2.1.	M4.2.2.	M.4.2.3.
patrimoniului cultural și istoric											
P.3.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport transfrontalier și instrumentelor TIC											
P.4.1. Sprijin pentru dezvoltarea serviciilor de sănătate și a accesului la sănătate											
P.4.2 – Sprijin pentru activități comune în vederea prevenirii dezastrelor naturale și antropice, precum și acțiuni comune în timpul situațiilor de urgență											
4.3 – Prevenirea și combaterea criminalității organizate și cooperarea poliției											
Strategia UE pentru regiunea Dunării (SUERD)											
Pilon 1 - Conectivitatea (transport durabil, rețele de energie, turism și cultură);											
Pilon 2 - Protecția mediului, a resurselor de apă și managementul riscurilor;											
Pilon 3 - Prosperitate și dezvoltare socio-economică (educație, cercetare, dezvoltare rurală, competitivitate, piața internă);											
Pilon 4 - Îmbunătățirea sistemului de guvernare (capacitate instituțională și securitate internă).											

PO / Axe prioritare	M3.1.1	M3.1.2	M3.1.3	M3.2.1.	M3.2.2	M3.2.1	M4.1.1	M4.1.2.	M4.2.1.	M4.2.2.	M.4.2.3.
Programul de cooperare transfrontalieră ENI Ungaria - Slovacia - România - Ucraina 2014 - 2020											
OT 3/P1 – Promovarea culturii și istoriei locale cu funcții turistice											
OT 6/P1 – Utilizarea durabilă a mediului în zona transfrontalieră											
OT 7/P1 – Dezvoltarea infrastructurii de transport pentru creșterea mobilității persoanelor și mărfurilor											
OT 7/P2 – Dezvoltarea infrastructurii IT&C											
OT 8/P1 – Sprijinirea activităților comune pentru prevenția riscurilor naturale și antropice și managementul situațiilor de urgență											
OT 8/P2 – Sprijinirea dezvoltării sănătății											

Anexa 3. Planul de acțiune la nivel de proiecte (pentru cele trei portofolii realizate)

I. Portofoliul de proiecte prioritare ale CJ Maramureș și ale unităților din subordinea sa pentru perioada de programare 2014-2020 – infrastructura județeană:

Proiect prioritar	Obiectiv strategic / prioritate / măsură	Activități	Instituții responsabile	Rezultate	Documentație tehnico-economică	Estimare financiară (mil. Euro)	Sursă de finanțare	Termen
Termen scurt (1-2 ani)								
Implementarea strategiei de branding a județului și promovarea potențialului turistic al acestuia pe plan intern și internațional	O.S. 1 P 1.3. M 1.3.2.	Implementarea strategiei de branding a județului, printr-un mix de activități (elaborarea și diseminare materiale de promovare, participarea la târguri și expoziții, organizarea de evenimente de promovare, promovare virtuală etc.)	CJ MM Toate UAT-urile ONG-uri Operatori privați	Strategie de branding implementată	Studiu de branding	1	Bugetul CJ PPP	2016-2017
Organizarea de evenimente culturale pentru valorificarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial al județului	O.S. 1 P 1.3. M 1.3.1.	Stabilirea anuală a evenimentelor sprijinite și a calendarului acestora Continuarea organizării competițiilor pentru finanțări nerambursabile. Sprijinirea financiară a evenimentelor organizate în județ	CJ MM Toate UAT-urile ONG-uri DJCPN	Calendar anual de evenimente implementat	Calendar anual de evenimente	1	Bugetul CJ	2016-2017
Continuarea și promovarea	O.S. 1 P 1.3.	Identificarea partenerilor și definirea temei de	CJ MM Toate UAT-	Portal WEB funcțional	Idee de proiect	1	Bugetul CJ	2016-2017

meșteșugurilor tradiționale în județul Maramureș	M 1.3.1.	proiect. Achiziționarea de servicii de consultanță. Elaborarea unei baze de date cu meșterii tradiționali din județ. Crearea unui site WEB de promovare a meșteșugurilor, a materialelor tipărite de promovare Organizarea de evenimente de promovare	urile ONG-uri DJCPN	Evenimente de promovare organizate				
Elaborarea unui studiu privind oportunitățile de valorificare a resurselor de energie regenerabilă	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.5	Contractarea consultanților de specialitate. Realizarea de măsurători (de viteză a vântului, de radiație solară), foraje, modelări etc. pentru a determina potențialul județean de producere a energiei regenerabile	CJ MM	1 studiu realizat cu privire la potențialul de energie regenerabilă	Idee de proiect	1	Bugetul CJ	2016-2017
Elaborarea unui ghid pentru protecția și conservarea arhitecturii tradiționale din județul Maramureș	O.S. 3 P 3.1 M 3.1.1	Identificarea partenerilor și definirea temei de proiect Contractarea consultanților de specialitate. Elaborarea unor ghiduri	CJ MM Toate UAT-urile OAR RUR	Ghid pentru conservarea arhitecturii tradiționale elaborat	Idee de proiect	1	Bugetul CJ	2016-2017

		arhitecturale pentru fiecare zona istorică a județului.						
Recrutarea de personal specializat suplimentar și dezvoltarea resurselor umane din administrația publică locală	O.S. 3 P 3.1. M 3.1.3.	Revizuirea organigramelor (unde este necesar) și organizarea de concursuri pentru ocuparea posturilor vacante Identificarea partenerilor Pregătirea și depunerea cererii de finanțare Contractarea proiectului și a consultanților Derularea de programe de FPC, schimburi de bune practici, vizite de studiu pentru personalul din APL	CJ Maramureș și instituțiile subordonate ADI ZMBM Toate UAT-urile	Personal nou recrutat Cursuri de FPC și vizite de studiu organizate	Idee de proiect	2	POCA 2014-2020 Bugetele locale	2016-2017
Termen mediu (3-5 ani)								
Construcția de noi poduri peste râul Someș în zona Seini și Ulmeni	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.1	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice. Contractarea executanților Construcția a două noi poduri peste râul Someș, inclusiv căi de acces la acestea	CJ MM UAT Seini UAT Ulmeni	2 poduri nou-construite	Idee de proiect	5	PNDL Bugete locale	2018-2020
Înființarea Parcului Industrial Baia Mare Sud	O.S. 1 P 1.2	Stabilirea locației Elaborare documentații	CJ MM ADI ZMBM	1 parc industrial	Idee de proiect	3	Bugete locale	2018-2020

/ Recea	M 1.2.1.	tehnico-economice. Contractarea executanților. Execuția de lucrări de amenajare a parcului industrial (infrastructură de acces, utilități, spații administrative etc.).		înființat				
Conceperea și promovarea de trasee turistice regionale și transfrontaliere	O.S. 1 P 1.3. M 1.3.1.	Identificarea partenerilor și definirea temei de proiect Pregătirea și depunerea cererii de finanțare (după caz). Achiziționarea de servicii de consultanță. Conceperea și promovarea traseelor turistice regionale și transfrontaliere, prin creare portal WEB, realizare materiale publicitare, publicitate media și Internet etc.	CJ MM Toate UAT- urile ONG-uri și asociații patronale Operatori din domeniul turismului	Trasee turistice concepute și promovate Portal WEB funcțional	Idee de proiect	1	Bugetul CJ Programe de cooperare teritorială	2018-2020
Reconversia funcțională și dotarea unor spații interioare ale Spitalului Județean de Urgență "Dr. C-tin Opreș" Baia Mare, inclusiv Blocul Operator și	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.1	Contractarea executanților Realizarea de lucrări de reconversie funcțională, amenajare și dotare a unor spații interioare ale	CJ MM	1 spital modernizat	SF	10	Bugetul CJ	2018-2020

Secția ATI		Spitalului Județean de Urgență.						
Elaborarea unor hărți în format GIS pentru rețelele de utilități din județ	O.S. 3 P 3.1 M 3.1.1	Contractarea consultantului Realizarea de vizite pe teren pentru maparea rețelelor Realizarea hărților în format GIS	CJ MM Toate UAT-urile ADI-uri	Portal GIS județean pentru utilități funcțional	Idee de proiect	1	Bugetul CJ	2018-2020
Actualizarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ)	O.S. 3 P 3.1 M 3.1.1	Contractarea proiectantului Actualizarea întregii documentației PATJ, organizarea de consultări publice, obținerea de avize etc.	CJ Maramureș	PATJ actualizat	Idee de proiect	1	Bugetul CJ	2018-2020
Introducerea de sisteme și standarde comune la nivelul administrației publice locale care să optimizeze procesele orientate către beneficiari în concordanță cu SCAP	O.S. 3 P 3.1. M 3.1.3.	Pregătirea și depunerea cererii de finanțare Contractarea proiectului și a consultantilor Realizarea de audituri organizaționale la nivelul instituțiilor din subordinea CJ. Elaborarea și validarea de proceduri pentru implementarea standardelor comune Formarea profesională continuă a personalului din administrație	CJ Maramureș și instituțiile subordonate Toate UAT-urile	Sisteme și standarde implementate de către CJ și instituțiile subordonate	Idee de proiect	2	POCA 2014-2020 Bugetul CJ	2018-2020

Termen lung (6-7 ani)

Reabilitare și modernizare drumuri județene - Traseul Regional "Transilvania de Nord": Faza I – 75,183 Km: DJ 108D: limită jud. Sălaj - Gârdani DJ 108A: Gârdani – Ardușat DJ 193: limită jud. Satu Mare – Ardușat - Hideaga DJ 182B: Baia Mare – Coaș DJ 182C: intersecție DJ 182B –Coaș-Copalnic-Mănăștur - Șurdești Faza II – 34,028 km: DJ 186: Bârsana – Bogdan Vodă DJ 188: Bogdan Vodă – Vișeu de Jos + alte drumuri județene din afara traseului regional: DJ 109F: limită jud. Sălaj – Târgu Lăpuș DJ 182B: Baia Mare - Șomcuta Mare DJ 187: Leordina – Poienile de sub Munte	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.1	Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare, contractarea proiectului și a executanților. Reabilitarea și modernizarea drumurilor județene care asigură legătura cu județele învecinate și conectivitatea internă a județului.	CJ MM	150 km de drumuri județene reabilite	Studii de fezabilitate	80	POR 2014-2020 PNDL Buget CJ	2021-2022

Extinderea și modernizarea Aeroportului Internațional Baia Mare (finalizare extindere pistă și mărire portanță, extindere terminal pasageri, achiziție echipamente, facilități cargo etc.)	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.2.	Actualizarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților Finalizarea lucrărilor de extindere a pistei și de mărire a portanței acesteia, respectiv de extindere a terminalului de pasageri, achiziționarea de echipamente și amenajarea unei facilități de tip cargo	CJ MM	1 aeroport internațional extins și modernizat	Documentații tehnico-economice (parțial)	20	POIM 2014-2020 Bugetul CJ	2021-2022
Amenajare autogară publică și stații publice pentru transportul public județean de persoane	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.3.	Elaborare documentații tehnico-economice. Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Execuția de lucrări de construcție / reabilitare stații de așteptare, de construcție autogară și de achiziție sisteme IT pentru monitorizare.	CJ MM Toate UAT-urile	1 autogară construită 200 de stații construite / reabilitate sistem de monitorizare implementat	Idee de proiect	2	POR 2014-2020 Buget CJ	2021-2022
Înființarea Centru Logistic pentru Legume/ Fructe /	O.S. 1 P 1.2	Stabilire locație. Elaborare documentații	CJ MM GAL-uri	1 centru logistic	Idee de proiect	10	PNDR 2014-2020	2021-2022

Fructe de Pădure / Alimentație Perisabile	M 1.2.1.	tehnico-economice. Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Execuția de lucrări de construcție și dotare cu echipamente a centrului logistic		construit și dotat			POR 2014- 2020 PPP	
"Calea Apelor" – Protejarea, punerea în valoare și aducerea în circuitul turistic a resurselor de apă minerală din județul Maramureș	O.S.1 P 1.3. M.1.3.1.	Identificarea partenerilor și definirea planului de marketing Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea de lucrări de punere în valoare turistică a zonelor cu resurse de apă minerală din județ (căi de acces, captare și transport apă, facilități de agrement și tratament etc.). Activități de promovare a zonelor cu ape minerale.	CJ MM UAT-uri cu resurse de apă minerală	Spații deschise și clădiri create / reabilitate în zone cu potențial turistic Număr suplimentar de turiști	Studiu de oportunitate	5	POR 2014- 2020 Bugete locale	2021-2022
Amenajarea zonei turistice și de agrement Maramureș-Vest	O.S. 1 P 1.3. M 1.3.1.	Identificarea partenerilor și definirea planului de marketing Pregătirea și depunerea cererii de finanțare.	CJ MM Toate UAT- urile din zona vizată de proiect	1 zonă turistică și de agrement amenajată	Idee de proiect	20	POR 2014- 2020 Bugete locale	2021-2022

		Contractarea proiectului și a executanților. Executarea de lucrări de punere în valoare turistică a zonelor cu resurse de apă minerală din județ (căi de acces, facilități de agrement etc.). Activități de promovare a zonei turistice și de agrement.	ONG-uri					
Circuitul muzeelor de artă, istorie, arheologie și etnografie din județul Maramureș	O.S. 1 P 1.3. M 1.3.2.	Elaborare documentații tehnico-economice. Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Execuția de lucrări de reabilitare a clădirilor Muzeelor de Artă, Istorie-Arheologie și Etnografie. Conceperea și promovarea unui circuit integrat al muzeelor	CJ MM Instituțiile muzeale	3 muzee reabilite Circuit turistic conceput și promovat	Idee de proiect	5	POR 2014-2020 Bugetul CJ	2021-2022
"Școala Altfel"	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.2	Elaborare documentații tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare Contractarea proiectului și a executanților Execuția lucrărilor de	CJ MM Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă	1 centru pentru copii cu CES amenajat	Idee de proiect	6	POR 2014-2020	2021-2022

		amenajare și dotare a unor spații educative destinate copiilor și tinerilor cu cerințe educaționale speciale						
Restructurarea, diversificarea modernizarea și dotarea serviciilor sociale furnizate de DGASPC Maramureș	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.3	Elaborare documentații tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare Contractarea proiectului și a executanților Execuția lucrărilor de înființare, reabilitare, modernizare și dotare centre de servicii sociale din subordinea DGASPC MM	DGASPC CJ MM	Centre sociale înființate / reabilitate / modernizate / dotate	SF (parțial)	30	POR 2014-2020	2021-2022
Înființarea unui centru de echitație în comuna Recea	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.3	Elaborare documentații tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare Contractarea proiectului și a executanților Execuția lucrărilor de amenajare a unui centru de echitație pentru copii și tineri cu TSA	CJ MM ONG-uri	1 centru de echitație înființat	SF în curs	1	POC RO-UA 2014-2020 Bugetul CJ	2021-2022
Reabilitarea termică a Palatului Administrativ din Baia Mare	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.5.	Pregătirea și depunerea cererii de finanțare Contractarea proiectului și a executanților	CJ MM	1 clădire publică reabilitată termic	DALI	3	POR 2014-2020 Bugetul CJ	2021-2022

		Execuția lucrărilor de reabilitare termică, inclusiv dotarea cu instalații de producere a energiei din surse regenerabile, înlocuire instalații, consolidare etc.						
Eficientizarea consumurilor energetice ale clădirilor publice din administrarea CJ Maramureș	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.5.	Realizare audituri energetice la clădirile din subordinea CJ. Implementare sistem de monitorizare a consumurilor energetice Prioritizarea lucrărilor de reabilitare termică Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare Contractarea proiectului și a executanților. Executarea de lucrări de consolidare, reabilitare termică, a rețelei de instalații, a tâmplăriei etc., inclusiv dotarea cu echipamente de producere a energiei regenerabile.	CJ MM	Clădiri publice reabilitate	Idee de proiect	5	POR 2014-2020 Bugetul CJ	2021-2022
Reabilitarea, modernizarea și dotarea clădirilor în care funcționează Serviciul de	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.5	Pregătirea și depunerea cererii de finanțare Contractarea proiectului și a executanților	CJ MM SJA	6 clădiri publice reabilitate	SF	1	POR 2014-2020 Bugetul CJ	2021-2022

Ambulanță Județean		Execuția lucrărilor de consolidare, reabilitare termică, inclusiv dotarea cu instalații de producere a energiei din surse regenerabile, înlocuire instalații, tâmplărie etc.						
Înființarea unei rețele transfrontaliere de servicii salvamont în județele Maramureș, Satu Mare, Ivano Frankivsk și Presov	O.S. 4 P 4.2. M 4.2.2.	Elaborare documentații tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare Contractarea proiectului și a executanților Executarea lucrărilor de amenajare și dotare a unor noi baze salvamont, de dotare cu mijloace de transport, aparatură de comunicare etc.	CJ Maramureș Consiliul Regional Zakarpattya Regiunea Presov Serviciul de Salvare Montană CJ SM Serviciul Public Salvamont	5 baze salvamont nou-înființate și dotate	Idee de proiect	13	POR 2014-2020 Bugetul CJ	2021-2022
Îmbunătățirea capacității de management a riscurilor în situații de urgență și în domeniul asistenței medicale de urgență prin înființarea unui Centru Județean de Comandă Integrată pentru Situații de Urgență și dotarea ISU și	O.S. 4 P 4.2. M 4.2.2.	Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare Contractarea proiectului și a executanților Executarea lucrărilor de amenajare și a dotare a Centrului Județean de Comandă Integrată pentru Situații de Urgență Achiziționarea de	CJ Maramureș ISU Maramureș SVSU	Centrul Județean de Comandă Integrată funcțional ISU dotat cu echipamente moderne de intervenție	SF	10	POIM 2014-2020 PC HU-SK-RO-UA 2014-2020 ENPI Mecanismul de protecție civilă al	2021-2022

Consiliul Județean Maramureș
www.cjmaramures.ro

AVENSA

a serviciilor voluntare de situații de urgență		echipamente de intervenție pentru ISU și SVSU						U.E.	
TOTAL GENERAL CJ MARAMUREȘ + INSTITUȚII SUBORDONATE = 203 mil. Euro									

II. Portofoliul de proiecte ale tuturor UAT-urilor și ale celorlalți actori locali importanți din județul Maramureș pentru perioada 2014-2020:

Proiect prioritar	Obiectiv strategic / prioritate / măsură	Activități	Instituții responsabile	Rezultate	Documentație tehnico-economică	Estimare financiară (mil. Euro)	Sursă de finanțare	Termen
Termen scurt (1-2 ani)								
Implementarea de măsuri pentru atragerea și menținerea cadrelor medicale în sistemul public	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.1	Construcția / achiziționarea / punerea la dispoziție a locuințelor pentru medici Decontarea cheltuielilor de transport pentru medicii navetiști Finanțarea participării cadrelor medicale la activități științifice, de FPC etc.	APL-uri Unități medicale publice	Medici nou atrași în județ	Idee de proiect	1	Bugete locale Bugetul de stat	2016-2017
Elaborarea unui ghid pentru investitori	O.S. 3 P 3.1 M 3.1.1	Definirea tematicii ghidului și contractarea consultantului Întocmirea unei baze de date cu toate informațiile relevante pentru oportunitățile de afaceri din județ (terenuri, clădiri, utilități, facilități fiscale, resurse umane	ADI ZMBM APL-uri	Ghid pentru investitori	Idee de proiect	1	Bugetul CJ	2016-2017

		etc.), inclusiv cu bază de date în format GIS, disponibil electronic, în diferite limbi de circulație internațională						
Elaborare planuri de mobilitate la nivelul centrelor urbane din județ	O.S. 3 P 3.1 M 3.1.1	Contractare consultant Elaborarea planuri de mobilitate (studii de trafic, prognoze, anchete sociologice, consultări publice etc.)	APL-uri	Planuri de mobilitate urbană elaborate	Idee de proiect	1	Bugete locale	2016-2017
Înființarea de noi structuri asociative ale UAT-urilor din județ	O.S. 3 P 3.1 M 3.1.1	Identificarea partenerilor Formalizarea juridică a noilor structuri asociative Recrutarea de personal Asigurarea bazei materiale și financiare din contribuțiile membrilor	APL-uri	Structuri asociative nou-înființate	Idee de proiect	3	Bugete locale	2016-2017
Termen mediu (3-5 ani)								
Dezvoltarea infrastructurii pentru valorificarea potențialului pentru turism montan	O.S. 1 P 1.3. M.1.3.1	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Contractarea executanților. Executarea lucrărilor de amenajare și dezvoltare turistică pentru zonele cu potențial pentru dezvoltarea turismului montan (marcare și	APL-uri ONG-uri	Trasee turistice semnalizate și marcate	Idee de proiect	10	Bugete locale	2018-2020

		semnalizare trasee, puncte de belvedere și observare, refugii etc.)						
Construcția de variante de ocolire ale centrelor urbane din județ	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.3	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice (unde nu există) Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare, contractarea proiectului și a executanților. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport din mediul urban	APL-uri	Variante de ocolire construite	Plan de Mobilitate Urbană Durabilă SF (parțial)	25	Bugete locale	2018-2020
Modernizarea sistemului de parcuri din municipiul Baia Mare	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.3	Definirea temei de proiect Elaborarea documentațiilor tehnico-economice (unde este cazul) Contractarea lucrărilor de desființare a bateriilor de garaje, de amenajare de noi parcuri supra și subterane. Concesionarea serviciului de administrare a parcurilor către un operator privat (opțional)	Primăria Baia Mare Operatori privați	Locuri de parcare nou-create Încasări suplimentare din activitatea de management a parcurilor	Studiu de oportunitate Plan de Mobilitate Urbană Durabilă	10	Bugetul local PPP	2018-2020

Modernizarea infrastructurii de transport în comun de la nivelul localităților din județ	O.S. 1 P.1.1. M.1.1.3.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Contractarea executanților. Executarea lucrărilor de amenajare a stațiilor de transport în comun din mediul urban și rural, inclusiv mijloace de semnalizare, informare a pasagerilor.	APL-uri	Servicii de transport în comun moderne	Idee de proiect	2	Bugete locale	2018-2020
Amenajarea de hot-spot-uri wifi în spațiile publice din localitățile județului	O.S. 1 P.1.1. M.1.1.4.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Contractarea executanților. Executarea lucrărilor de amenajare a hot-spot-urilor wi-fi în spații publice	APL-uri Operatori privați	Rețea de hotspot-uri wifi funcțională	Idee de proiect	1	Bugete locale PPP	2018-2020
Înființare, extindere și modernizare piețe agroalimentare și târguri	O.S. 1 P 1.2 M 1.2.1	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare a piețelor agroalimentare și a târgurilor, cu spații de depozitare,	APL-uri din mediul urban și rural Asociații de producători	Piețe agroalimentare și târguri modernizate	Idee de proiect	1	Bugete locale	2018-2020

		comercializare, grupuri sanitare, infrastructură de acces, parcuri, spații auxiliare, împrejurimi etc.						
Valorificarea resurselor de energie regenerabilă din județul Maramureș	O.S. 1 P 1.4. M 1.4.1.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de construcție a centralelor de cogenerare, a celor pe biomasă și biogaz	APL-uri Companii private Transelectrica	Centrale pe biomasă, biogaz și de cogenerare nou-înființate	Idee de proiect	25	POC 2014-2020 PPP	2018-2020
Creșterea numărului de asistenți maternali profesioniști și formarea profesională continuă a acestora	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.3	Recrutarea de noi asistenți maternali Derularea de programe de FPC pentru asistenții maternali existenți	APL-uri	Rețea extinsă de asistenți maternali profesioniști	Idee de proiect	1	POCU 2014-2020 Bugetul de stat Bugetele locale	2018-2020
Înființare sistem de canalizație subterană în municipiul Baia Mare	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.4	Contractarea partenerului privat Realizarea lucrărilor de realizare a canalizației subterane Administrarea și întreținerea rețelei	APL-uri	Sistem de canalizație subterană funcțional	Studiu de oportunitate	10	PPP	2018-2020
Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de apă și	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.4	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice	APL-uri	Acces la sisteme centralizate de	Master Plan Județean de Apă și Apă	60	PNDR 2014-2020 PNDL	2018-2020

apă uzată din județul Maramureș (Sisteme individuale)		Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de extindere și reabilitare a rețelei de apă și canalizare, inclusiv stații de tratare, epurare, aducțiuni, rezervoare, stații de pompare etc.		apă și apă uzată pentru 90% dintre locuitorii județului	Uzată SF (parțial)		Bugete locale	
Instalarea de sisteme de monitorizare/supraveghere video a spațiilor publice	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.4	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Contractarea executanților. Executarea lucrărilor de instalare a sistemelor de monitorizare și supraveghere video, inclusiv de amenajare a centrelor de comandă	APL-uri	Spații publice sigure	Idee de proiect	10	Bugete locale	2018-2020
Actualizarea Planuri Urbanistice Generale și Regulamente Locale de Urbanism	O.S. 3 P 3.1 M 3.1.1	Contractarea proiectanților Revizuirea PUG și a RLU, inclusiv organizarea de evenimente de consultare publică, obținerea de avize	APL-uri	PUG și RLU revizuite	Idee de proiect	4	Bugete locale Bugetul de stat	2018-2020
Întărirea capacității administrative a ADI	O.S. 3 P 3.1	Recrutarea de noi experți Formarea profesională	ADI ZMBM APL-uri	ADI Zona Metropolitană	Idee de proiect	2	POCA 2014-2020	2018-2020

Zona Metropolitană Baia Mare	M 3.1.1	continuă a personalului existent, inclusiv schimburi de bune practici, vizite de studiu Implementarea de standarde și proceduri de lucru Extinderea atribuțiilor delegate de UAT-uri		consolidată organizațional			Programe de cooperare teritorială	
Construcția și reabilitarea de sedii de primărie și GAL-uri	O.S. 3 P 3.1 M 3.1.1	Elaborarea documentațiilor tehnico- economice Contractarea executanților. Executarea lucrărilor de construcție, extinderea, reabilitare, modernizare și / sau dotare a sedilor de primărie și GAL-uri	APL-uri GAL-uri	Servicii publice îmbunătățite	Idee de proiect SF (parțial)	10	Bugete locale PNDL	2018-2020
Dotarea serviciilor, compartimentelor și societățile comerciale din subordinea Consiliilor Locale care furnizează servicii publice cu mașini și echipamente	O.S.3. P 3.1 / M 3.1.1	Elaborarea documentațiilor tehnico- economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a furnizorilor Furnizarea echipamentelor achiziționate	APL-uri	Servicii publice îmbunătățite	Idee de proiect	5	PNDR 2014- 2020 Bugete locale	2018-2020
Implementarea de soluții de tip e-administrație	O.S. 3 P 3.1.	Elaborarea documentațiilor tehnico-	APL-uri	Servicii de e- administrație	Idee de proiect	5	POC 2014- 2020	2018-2020

(inclusiv de arhivare electronică) și extinderea accesului la serviciile on-line ale autorităților publice locale	M 3.1.2	economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a furnizorilor Conceperea sistemelor IT&C Furnizarea echipamentelor și a softurilor achiziționate Formarea personalului din APL pentru a utiliza noile soluții IT&C		noi			Bugete locale	
Îmbunătățirea gestiunii fondului silvic, cinegetic și piscicol al județului	O.S. 4 P 4.2 M 4.2.1	Elaborarea temei de proiect Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a consultanților Realizarea unui inventar al biodiversității din județ, precum și a unui ghid pentru gestionarea acestuia	APL-uri ONG-uri	Inventar al biodiversității și ghid pentru gestiunea durabilă a resurselor naturale.	Idee de proiect	3	Programe de cooperare teritorială Fonduri norvegiene / SEE POIM 2014-2020	2018-2020
Termen lung (6-7 ani)								
Modernizare și reabilitare drumuri comunale și străzi rurale (ulițe, drumuri de ocolire), inclusiv trotuare, poduri și	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.1	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice (unde nu există) Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare,	APL-uri	Drumuri comunale reabilitate și modernizate	SF (parțial)	100	PNDR 2014-2020 PNDL Bugete locale	2021-2022

podețe, parcări și piste de biciclete		contractarea proiectului și a executanților. Reabilitarea și modernizarea drumurilor comunale						
Modernizarea drumurilor de exploatare agricolă și forestiere	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.1	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice (unde nu există) Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare, contractarea proiectului și a executanților. Reabilitarea și modernizarea drumurilor de exploatare agricolă și forestieră	APL-uri	Drumuri agricole și forestiere reabilite și modernizate	SF (parțial)	30	PNDR 2014-2020 Bugete locale	2021-2022
Reabilitare și modernizare străzi orășenești, inclusiv intersecții, trotuare, parcări laterale, stații de transport în comun, piste de biciclete și zone pietonale	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.3	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice (unde nu există) Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare, contractarea proiectului și a executanților. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport din mediul urban	APL-uri	Străzi orășenești, intersecții, trotuare, parcări, stații de transport, piste de biciclete, zone pietonale extinse, reabilitate și modernizate	Plan de Mobilitate Urbană Durabilă SF (parțial)	50	POR 2014-2020 PNDL Bugete locale	2021-2022

Extinderea și modernizarea sistemelor de management al traficului auto, pietonal și velo din municipiul Baia Mare	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.3	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice (unde nu există) Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de extindere a sistemului de management al traficului	Primăria Baia Mare	Sistem de management al traficului funcțional	Plan de Mobilitate Urbană Durabilă	10	POR 2014-2020 Bugetul local	2021-2022
Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport în comun sustenabil pentru Zona Metropolitană Baia Mare	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.3	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice (unde nu există) Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Achiziționarea de mijloace de transport în comun ecologice.	ADI ZMBM APL-uri Operatori de transport URBIS Baia Mare	Sistem de transport în comun metropolitan extins și modernizat	Plan de Mobilitate Urbană Durabilă	20	POR 2014-2020 Bugetele locale Credit BERD	2021-2022
Dezvoltarea unui centru de transport intermodal cu facilități de acces la transportul rutier, feroviar și aerian în Baia Mare	O.S.1 P 1.1 M 1.1.3	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare a unui	Primăria Baia Mare CJ Maramureș ADI ZMBM	Centru intermodal funcțional	Plan de Mobilitate Urbană Durabilă	5	POR 2014-2020 Bugetul local	2021-2022

		terminal intermodal pentru pasageri.						
Rețea de transport alternativ în Zona Metropolitană Baia Mare	O.S. 1 P.1.1 M.1.1.3.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare a stațiilor de închiriere a bicicletelor, a pistelor și a zonelor pietonale	APL-uri ADI ZMBM	Rețea de piste de biciclete și de zone pietonale funcționale	Plan de Mobilitate Urbană Durabilă	3	POR 2014-2020 Bugete locale	2021-2022
Extinderea infrastructurii de acces la internet în bandă largă (brand) în zonele cu acces deficitar din mediul rural	O.S. 1 P.1.1. M.1.1.4.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de extindere a infrastructurii de date din "zonele albe" ale județului	APL-uri Ministerul Comunicații și Societății Informaționale	Acces la internet în bandă largă pentru toți locuitorii județului	Studiu "zone albe"	1	POC 2014-2020 PNDR 2014-2020	2021-2022
Decontaminarea Platformei CUPROM/FLOTAȚIA CENTRALĂ din Municipiul Baia Mare și reconversia acesteia în	O.S. 1 P.1.2. M.1.2.1.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului	Primăria Baia Mare Mediul privat ONG-uri	Sit industrial contaminat reconvertit funcțional și reutilizat	Idee de proiect	30	POR 2014-2020 Bugetul local PPP	2021-2022

infrastructură de sprijin a afacerilor și inovării		și a executanților. Executarea lucrărilor de decontaminare a terenului, de demolare a clădirilor, de extindere a infrastructurii de transport, utilități, de afaceri, a spațiilor verzi și publice etc.						
Înființarea Institutului Regional de Inovare pentru Regenerare Culturală "Gheorghe Chivu" Sighetu Marmației	O.S. 1 P.1.2. M. 1.2.1.	Elaborare documentații tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare și dotare a infrastructurii de CDI	Primăria Sighetu Marmației CJ Maramureș ADI Țara Maramureșu lui	1 centru de inovare înființat	Idee de proiect	8	POR 2014-2020	2021-2022
Înființarea nucleului de inovare și transfer tehnologic "Tranzit" Sighetu Marmației	O.S. 1 P.1.2. M. 1.2.1.	Actualizare documentații tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare și dotare a infrastructurii de CDI	Primăria Sighetu Marmației CJ Maramureș ADI Țara Maramureșu lui	1 centru de inovare și transfer tehnologic înființat	SF	12	POR 2014-2020 POC 2014-2020 POCU 2014-2020 ENCPI	2021-2022
Decontaminarea și reconversia Platformei ROMPLUMB și înființarea unei	O.S. 1 P.1.2. M.1.2.1	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea	Primăria Baia Mare CJ Maramureș	Sit industrial contaminat reconvertit funcțional și	Idee de proiect	15	POR 2014-2020 Bugetul local PPP	2021-2022

infrastructuri de sprijinire a activităților high-tech în Baia Mare		cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de decontaminare a terenului, de demolare a clădirilor, de extindere a infrastructurii de transport, utilități, de afaceri, a spațiilor verzi și publice etc.	UTCN – CUNBM Companii private Structuri asociative	reutilizat				
Înființarea Pieței Agro-Alimentare a Țării Maramureșului Sighetu Marmăției	O.S. 1 P 1.2 M 1.2.1	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare a pieței agroalimentare, cu spații de depozitare, comercializare, grupuri sanitare, infrastructură de acces, parcuri, spații auxiliare etc.	Primăria Sighetu Marmăției CJ Maramureș ADI Țara Maramureșului	1 piață agroalimentară microregională înființată	Idee de proiect	7	POR 2014-2020 Bugetul local	2021-2022
Înființarea de parcuri și zone industriale și logistice în centrele urbane ale județului, în principal prin	P.1.2/M.1.2 .1.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare.	APL-uri Companii private	Parcuri și zone industriale și logistice nou-înființate	Idee de proiect SF (parțial)	15	POR 2014-2020 Bugete locale PPP	2021-2022

reconversia unor zone abandonate		Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare a terenului, de demolare a clădirilor, de extindere a infrastructurii de transport, utilități, de afaceri, a spațiilor verzi și publice etc.						
Înființare unități de economie socială (de ex. sere legumicole, ferme pomicole, de servicii comunitare, de obiective tradiționale și artizanat etc.)	O.S. 1 P 1.2 M 1.2.3	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare și dotare a unităților de economie socială.	APL-uri din mediul urban și rural Companii private ONG-uri	Unități de economie socială nou-înființate	Idee de proiect	5	POCU 2014-2020 POR 2014-2020 PPP	2021-2022
Dezvoltarea infrastructurii pentru valorificarea turistică a resurselor de ape cu rol terapeutic din județul Maramureș	O.S. 1 P 1.3. M.1.3.1.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare și dezvoltare turistică pentru zonele în	APL-uri Companii private	Zone turistice noi dezvoltate Creșterea numărului de turiști	Idee de proiect	15	POR 2014-2020 PPP Bugete locale	2021-2022

		care există ape minerale cu rol terapeutic (infrastructură de acces, de semnalizare și informare, de agrement etc.)						
Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor pentru valorificarea potențialului pentru sporturi de iarnă	O.S.1 P 1.3. M.1.3.1	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare și dezvoltare turistică pentru zonele cu potențial schiabil (amenajare domenii schiabile – pârtii, instalații de transport, zone de agrement, infrastructură de acces, parcări, utilități etc.)	APL-uri Companii private	Zone turistice nou-înființate sau dezvoltate Creșterea numărului de turiști	Idee de proiect DALI (parțial)	30	POR 2014-2020 PPP Bugete locale	2021-2022
Protecția, conservarea și introducerea în circuite turistice a monumentelor istorice din județul Maramureș	O.S.1 P 1.3. M 1.3.1.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de	APL-uri Instituții de cult Proprietari privați	Monumente istorice protejate și introduse în circuitul turistic	SF parțial	50	POR 2014-2020 PNDR 2014-2020 Fonduri guvernamentale	2021-2022

		restaurare, consolidare, amenajare interioară și exterioară, dotare a monumentelor istorice. Activități de promovare turistică a monumentelor reabilitate						
Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea unităților culturale din județul Maramureș, cu precădere a celor cu potențial de atragere a unui număr mare de vizitatori și turiști	O.S. 1 P 1.3. M 1.3.2.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de reabilitare, modernizare și dotare a centrelor și căminelor culturale	APL-uri	Centre culturale reabilitate și modernizate	SF/DALI (parțial)	30	PNDR 2014-2020 PNDL Bugete locale	2021-2022
Implementarea Strategiei Culturale a Municipiului Baia Mare	O.S.1 P.1.3. M.1.3.2.	Alocarea resurselor financiare asumate pentru implementarea strategiei Extinderea numărului de parteneriate și întărirea celor existente Implementarea activităților soft și hard asumate în dosarul de candidatură	Primăria Baia Mare ONG-uri Instituții de cultură Companii private	Strategie Culturală implementată	Strategie elaborată	11	Bugetul local PPP	2021-2022
Amenajarea de noi zone de agrement pentru	O.S. 1 P 1.3.	Elaborarea documentațiilor tehnico-	APL-uri Companii	Zone de agrement nou-	Idee de proiect SF (parțial)	20	POR 2014-2020	2021-2022

turiști, cu precădere în vederea completării ofertei zonele turistice consacrate	M 1.3.3.	economice Elaborarea și depunerea cererilor de finanțare Contractarea proiectelor și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare a noilor zone de agrement, de tipul aquapark, circuite pentru sporturi extreme, centre de echitație etc.	private	înființate / modernizate			PPP	
Amenajarea de facilități publice de agrement pentru locuitori în mediul urban și rural	O.S. 1 P 1.3. M 1.3.3.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Elaborarea și depunerea cererilor de finanțare Contractarea proiectelor și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare a noilor zone de agrement (zone de picnic, de promenadă, locuri de joacă pentru copii etc.)	APL-uri	Zone de agrement nou-înființate / modernizate	Idee de proiect SF (parțial)	5	POR 2014-2020 PNDR 2014-2020	2021-2022
Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii sportive din județ	O.S. 1 P 1.3. M 1.3.3.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Contractarea a executanților. Executarea lucrărilor de construcție, reabilitare,	APL-uri DJTS	Unități sportive nou-construite / reabilite / modernizate	SF / DALI (parțial)	35	Fonduri guvernamentale Bugete locale	2021-2022

		modernizare și dotare a stadioanelor, bazelor sportive, terenurilor și sălilor de sport, bazinelor de înot etc.						
Extindere, reabilitare, modernizare și dotare ambulatorii integrate spitalelor din județ	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.1	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de modernizare și dotare a ambulatoriilor integrate spitalelor	APL-uri	Ambulatorii integrate extinse, reabilitate, modernizate și dotate	Idee de proiect SF (parțial)	5	POR 2014-2020 Bugete locale	2021-2022
Reabilitarea, modernizarea și dotarea unităților spitalicești din județ, inclusiv a unităților/compartimentelor de primire a urgențelor	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.1.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de modernizare și dotare a spitalelor, inclusiv a compartimentelor de primire a urgențelor	APL-uri	Spitale reabilitate, modernizate și dotate	SF (parțial)	20	Bugetul de stat Bugete locale	2021-2022
Reabilitarea, modernizarea și dotarea dispensarelor medicale	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.1.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice	APL-uri	Dispensare medicale și centre de	Idee de proiect SF (parțial)	5	PNDR 2014-2020 PNDL	2021-2022

din județ, inclusiv a centrelor de permanență medicală		Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de modernizare și dotare a dispensarelor medicale, inclusiv a centrelor de permanență medicală		permanență reabilitate și dotate			Bugete locale	
Extinderea, reabilitarea, modernizarea, dotarea unităților de învățământ preuniversitar	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.2	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de construcție, extindere, modernizare și dotare a unităților de învățământ (școli, licee, campusuri)	APL-uri din mediul urban și rural ISJ Maramureș	Unități de învățământ reabilitate și dotate	Idee de proiect SF (parțial)	25	POR 2014-2020 PNDR 2014-2020 PNDL Bugete locale	2021-2022
Construcția de noi creșe și grădinițe	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.2	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de construcție de noi creșe și grădinițe	APL-uri din mediul urban și rural	Locuri nou-create în creșe și grădinițe	SF (parțial)	4	POR 2014-2020 PNDL Bugete locale	2021-2022

Înființarea de noi centre de tip after-school, dar și de excelență pentru tinerii supradotați	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.3	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare și dotare a centrelor de tip after-school	APL-uri ISJ Maramureș ONG-uri	Centre after-school nou-înființate	SF (parțial)	8	PNDR 2014-2020 PPP Bugete locale	2021-2022
Înființarea de centre rezidențiale și de îngrijiri la domiciliu pentru vârstnici, inclusiv unități de asistență medico-socială	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.3	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare și dotare a centrelor rezidențiale, a unităților de asistență medico-socială și a serviciilor de îngrijire la domiciliu pentru vârstnici	APL-uri ONG-uri Privați	Centre sociale pentru vârstnici nou-înființate	Idee de proiect	20	POR 2014-2020 PNDR 2014-2020 Fonduri guvernamentale Bugete locale	2021-2022
Înființarea de centre de zi pentru persoane vârstnice	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.3	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului	APL-uri ONG-uri Privați	Centre de zi pentru vârstnici nou-înființate	Idee de proiect SF (parțial)	15	POR 2014-2020 PNDR 2014-2020 PPP Bugete	2021-2022

		și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare și dotare a centrelor de zi pentru vârstnici					locale	
Extinderea, dezvoltarea și dotarea serviciilor sociale pentru persoanele adulte cu dizabilități	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.3	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de extindere, modernizare și dotare a centrelor sociale pentru adulți cu dizabilități	APL-uri/SPAS-uri ONG-uri	Centre sociale modernizate pentru persoane adulte cu dizabilități	Idee de proiect	10	POR 2014-2020 Bugetul CJ	2021-2022
Dezvoltarea, diversificarea și dotarea serviciilor sociale pentru copii proveniți din categorii defavorizate	O.S. 2 P 2.1. M 2.1.3.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de înființare a centrelor sociale pentru copii proveniți din categorii defavorizate (care au comis fapte penale, cu dizabilități, din familii	APL-uri/SPAS-uri ONG-uri	Centre sociale pentru copii defavorizați nou-înființate	Idee de proiect	5	POR 2014-2020 PPP	2021-2022

		monoparentale etc.)						
Construcția/achiziționarea de locuințe sociale, de tranzit, pentru specialiști și tineri	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.3	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de construcție a locuințelor sociale	APL-uri	Locuințe sociale suplimentare	SF (parțial)	25	POR 2014-2020 Bugetul de stat (ANL, CNI) PPP	2021-2022
Înființarea și extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.4	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Contractarea executanților. Executarea lucrărilor de construcție a unei conducte de alimentare cu gaze naturale a Maramureșului Istoric Concesionarea serviciilor de distribuție a gazelor naturale Extinderea rețelelor de distribuție a gazelor naturale	APL-uri Operatori privați	Acces la gaze naturale pentru locuitorii din Maramureșul Istoric	Idee de proiect	25	Fonduri proprii TRANSGAZ	2021-2022
Reabilitarea termică a clădirilor publice, inclusiv a instalațiilor de încălzire, cu utilizarea	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.5	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Contractarea	APL-uri Alte instituții publice	Clădiri publice eficiente energetic	DALI (parțial)	15	POR 2014-2020 Bugete locale	2021-2022

resurselor de energie regenerabilă		executanților. Executarea lucrărilor de reabilitare structurală, termică, a instalațiilor, a tâmplăriei etc., inclusiv dotarea cu unități de producere a energiei regenerabile						
Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe, inclusiv a instalațiilor de încălzire	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.5	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Contractarea executanților. Executarea lucrărilor de reabilitare termică, inclusiv a instalațiilor de încălzire	APL-uri Asociații de proprietari	Blocuri de locuințe eficiente energetic	Audituri energetice și DALI (parțial)	25	POR 2014-2020 Bugete locale Fonduri private	2021-2022
Extinderea, modernizarea și creșterea eficienței energetice a sistemelor de iluminat public, inclusiv asigurarea necesarului de consum din resurse regenerabile	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.5.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Contractarea executanților. Executarea lucrărilor de extindere și modernizare a sistemelor de iluminat public	APL-uri din mediul urban și rural Operatori privați	Sisteme de iluminat public eficiente energetic	Idee de proiect	15	POR 2014-2020 PNDR 2014-2020 Bugete locale PPP	2021-2022
Refațadizarea clădirilor din centrele istorice ale orașelor din județ	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.6.	Inventarierea clădirilor care necesită măsuri urgente de consolidare Notificarea proprietarilor privați	APL-uri	Clădiri din zone istorice consolidate	Idee de proiect	5	Bugete locale PPP	2021-2022

		Implementarea unei scheme de sprijin pentru proprietarii privați						
Reabilitarea infrastructurii de la nivelul marilor ansambluri de locuințe colective din mediul urban	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.6.	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Contractarea executanților. Executarea lucrărilor de reabilitare și modernizare a spațiilor din jurul blocurilor de locuințe (spații publice, spații verzi, iluminat public, mobilier urban, parcuri, alei pietonale etc.)	APL-uri Asociații de proprietari	Cartiere de blocuri regenerate	Idee de proiect	25	Bugete locale	2021-2022
Elaborarea și implementarea unei strategii CLLD la nivelul municipiului Baia Mare	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.6.	Identificarea partenerilor și a zonei de acțiune Înființarea unui grup de acțiune locală Elaborarea strategiei CLLD și depunerea ei spre finanțare Contractarea proiectului Pregătirea proiectelor individuale Contractarea consultanților și a executanților Implementarea	Primăria Baia Mare Alte instituții publice ONG-uri Mediul privat Reprezentanți ai cetățenilor	Strategie CLLD elaborată și implementată	Idee de proiect	10	POR 2014-2020 POCU 2014-2020 PPP Bugetul local	2021-2022

		proiectelor din portofoliul CLLD (soft și hard)						
Regenerarea spațiilor publice urbane și rurale	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.6.	Elaborarea documentațiilor tehnico- economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților. Executarea lucrărilor de amenajare a spațiilor publice din centrele civice, zonele urbane defavorizate / marginalizate	APL-uri	Spații publice atractive	SF (parțial)	25	POR 2014- 2020 PNDR 2014- 2020 Bugete locale	2021-2022
Înființarea, modernizarea, întreținerea și amenajarea peisagistică a spațiilor verzi	O.S. 4 P 4.2 M 4.2.1	Elaborarea documentațiilor tehnico- economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților Executarea lucrărilor de amenajare a spațiilor verzi, inclusiv utilități, alei pietonale, grupuri sanitare, facilități de agrement, mobilier urban, iluminat public etc.	APL-uri	Spații verzi extinse și moderne	SF (parțial)	20	POR 2014- 2020 AFM Bugete locale	2021-2022

Realizarea de împăduriri și perdele forestiere de protecție	O.S. 4 P 4.2 M 4.2.1	Identificarea terenurilor și clarificarea aspectelor legate de proprietate Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executantului Executarea lucrărilor de pregătire a terenului și de plantare a unor specii adaptate la condițiile locale	APL-uri ONG-uri	Suprafețe împădurite și cu perdele de protecție extinse	Idee de proiect	3	PNDR 2014-2020 Bugetul de stat (ROMSILVA) Bugete locale PPP	2021-2022
Extinderea și întreținerea lucrărilor de îmbunătățiri funciare din județ și prevenirea alunecărilor de teren	O.S. 4 P 4.2 M 4.2.1	Elaborarea documentațiilor tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare. Contractarea proiectului și a executanților Realizarea lucrărilor de extindere și întreținere a lucrărilor de îmbunătățiri funciare	APL-uri	Lucrări de îmbunătățiri funciare extinse și întreținute	SF (parțial)	3	Bugetul de stat (fonduri ANIF)	2021-2022
TOTAL GENERAL UAT-uri, ADI ZMBM și instituții subordonate UAT și PPP încheiate de acestea = 984 mil. Euro								

III. Portofoliul de proiecte al județului Maramureș (infrastructura sectorială):

Proiect prioritar	Obiectiv strategic / prioritate / măsură	Activități	Instituții responsabile	Rezultate	Documentație tehnico-economică	Estimare financiară (mil. Euro)	Sursă de finanțare	Termen
Termen scurt (1-2 ani)								
Înființarea de clustere în domeniile de specializare inteligentă ale județului	O.S. 1 P.1.2. M.1.2.2	Identificare parteneri Înregistrarea juridică a clusterelor Asigurarea resurselor umane, financiare și logistice de către membri Derularea de activități de animare a clusterelor Pregătirea și depunerea de cereri de finanțare Implementarea de proiecte hard și soft de interes comun	APL-uri Universități Companii private Catalizatori	Clustere inovative funcționale	Idee de proiect	5	Fonduri private POC 2014-2020	2016-2017
Termen mediu (3-5 ani)								
Repararea și întreținerea căilor ferate existente în județ	O.S. 1 P 1.1. M 1.1.1.	Elaborare documentații tehnico-economice (unde este cazul) Contractare executant Executare lucrări de reparații și întreținere	CFR INFRASTRUCTURA RĂ	Căi ferate întreținute	SF (parțial)	20	Bugetul de stat	2018-2020

		(linii, viaducte, poduri, terasamente, etc.)						
Reabilitarea și modernizarea principalelor stații de cale ferată din județ	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.2	Elaborare documentații tehnico-economice (unde este cazul) Contractare executant Executare lucrări de consolidare, reabilitare, modernizare și dotare (spații administrative, săli de așteptare, persoane etc.)	CFR INFRASTRUCTU RĂ SA	Gări moderne	Idee de proiect	5	Bugetul de stat	2018-2020
Modernizarea trecerilor la nivel cu calea ferată	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.1	Elaborare documentații tehnico-economice (unde este cazul) Contractare executant Executare lucrări de consolidare, reabilitare, modernizare și dotare (spații administrative, săli de așteptare, persoane etc.)	CFR INFRASTRUCTU RĂ SA	Treceri la nivel modernizate	Idee de proiect	2	Bugetul de stat	2018-2020
Creșterea ratei de ocupare a forței de muncă, cu precădere prin investiții în formarea profesională continuă a persoanelor din grupuri defavorizate	O.S. 1 P 1.2 M 1.2.3	Identificare grup țintă și parteneri Pregătire și depunere cerere de finanțare Contractare proiect și consultanți Derularea de campanii de informare a grupului țintă, de consiliere și	AJOFM ONG-uri APL-uri	Rata ridicată de ocupare	Idee de proiect	10	POCU 2014-2020	2018-2020

		asistență, de formare profesională continuă, măsuri active de ocupare etc, pentru persoanele provenind din grupuri dezavantajate						
Sprijinirea înființării și/funcționării grupurilor de producători agricoli	O.S. 1 P 1.2 M 1.2.3	Identificare parteneri Formalizarea juridică a noilor asocieri Asigurarea resurselor umane, financiare și logistice de către membri Elaborare și depunere cerere de finanțare și plan de afaceri Contractare consultant Implementarea plan de afaceri și proiecte de interes comun	Producătorii agricoli	Grupuri de producători agricoli funcționale	Idee de proiect	5	PNDR 2014-2020 Fonduri private	2018-2020
Sprijinirea înființării și dezvoltării IMM cu activități non-agricole din mediul rural și din orașele mici ale județului	O.S. 1 P 1.2 M 1.2.3	Derularea de campanii de informare a potențialilor beneficiari cu privire la oportunitățile de finanțare Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare și a planurilor de afaceri Contractarea proiectului	IMM din mediul rural și din orașele mici	Număr suplimentar de locuri de muncă din sectoare non-agricole	Idee de proiect	20	PNDR 2014-2020	2018-2020

		și a furnizorilor Realizarea investițiilor de tip hard și soft cuprinse în cererea de finanțare Recrutarea de personal						
Înființarea de noi exploatații agricole și sprijinirea celor existente prin investiții în active fizice și măsurii soft, cu accent pe dezvoltarea sectorului agriculturii ecologice și a antreprenoriatului în rândul tinerilor	O.S. 1 P 1.2 M 1.2.3	Campanii de informare a potențialilor beneficiari cu privire la oportunitățile de finanțare Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare și a planurilor de afaceri Contractarea proiectului și a furnizorilor Realizarea investițiilor de tip hard și soft cuprinse în cererea de finanțare	Exploatațiile agricole din județ	Ferme agricole moderne	Idee de proiect	8	PNDR 2014-2020	2018- 2020
Înființarea de noi unități de cazare, alimentație publică și de servicii turistice, cu precădere a celor cu arhitectură tradițională și specific local	O.S. 1 P 1.3. M 1.3.1.	Campanii de informare a potențialilor beneficiari cu privire la oportunitățile de finanțare Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare și a planurilor de afaceri Contractarea proiectului și a furnizorilor Realizarea investițiilor în	Companii private	Capacitate de cazare sporită	Idee de proiect	13	PNDR 2014-2020 Fonduri private	2018- 2020

		unități de cazare și de alimentație publică, dar și conexe (de ex. de agrement) cuprinse în cererea de finanțare						
Sprijinirea dezvoltării de centre și cabinete private, cu precădere în mediul rural și în orașele mici	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.1	Campanii de informare a potențialilor beneficiari cu privire la oportunitățile de finanțare Pregătirea și depunerea cererilor de finanțare și a planurilor de afaceri Contractarea proiectului și a furnizorilor Realizarea investițiilor de tip hard și soft cuprinse în cererea de finanțare	Companii private	Unități medicale private moderne	Idee de proiect	5	PNDR 2014-2020 POR 2014-2020 Fonduri private	2018-2020
Sprijinirea adaptării ofertei educaționale și pregătirii elevilor și studenților la cerințele mediului de afaceri, cu precădere la nivelul învățământului tehnic și profesional	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.2	Identificare grup țintă Identificare parteneri Pregătire și depunere cerere de finanțare Contractare proiect și consultanți Derularea de activități de evaluare, informare, consiliere, asistență Derularea de stagii de practică, ucenicie Acordarea de burse și	Unități de învățământ (școli profesionale, de arte și meserii, licee, universități) Companii private Clustere ISJ MM	Grad ridicat de ocupare a tinerilor	Idee de proiect	5	POCU 2014-2020	2018/2020

		stimulente financiare etc.						
Implementarea de măsuri pentru reducerea abandonului școlar, cu precădere în rândul grupurilor vulnerabile	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.2	Identificare grup țintă Identificare parteneri Pregătire și depunere cerere de finanțare Contractare proiect și consultanți Derularea de activități de informare, consiliere, asistență pentru copii și părinți , oferirea de stimulente financiare, burse, implementarea de programe de tip A Doua Șansă etc	ISJ MM APL-uri ONG-uri	Rată redusă a abandonului școlar	Idee de proiect	5	POCU 2014-2020	2018-2020
Achiziționarea de microbuze școlare pentru transportul elevilor	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.2	Realizarea unui inventar cu privire la necesarul de achiziționare / înlocuire microbuze școlare Contractarea furnizorilor Achiziționarea și livrarea mijloacelor de transport Asigurarea operării și a mentenanței acestora de către APL	MDRAP ISJ MM	Condiții de navetă decente pentru elevi și cadre didactice	Idee de proiect	2	Bugetul de stat	2018-2020
Dezvoltarea resurselor umane din sistemul de educație preuniversitară din	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.2	Identificare grup țintă Pregătire și depunere cerere de finanțare Contractare proiect și	ISJ MM CCD	Cadre didactice corespunzător pregătite	Idee de proiect	5	POCU 2014-2020	2018-2020

județ		consultanți Derularea de activități de informare, conștientizare, formare, evaluare de competențe etc.. pentru cadrele didactice din județ						
Dezvoltarea învățământului profesional și tehnic de la nivelul județului, cu precădere în sectoarele cu potențial de specializare inteligentă	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.2	Identificare parteneri Pregătire și depunere cerere de finanțare Contractare proiect și consultanți Înființarea de noi clase de învățământ profesional și tehnic și dezvoltarea de produse educaționale noi în PPP Adaptarea curriculei etc..	ISJ MM APL-uri Companii private și structuri asociative ale acestora	Grad ridicat de ocupare a tinerilor	Idee de proiect	5	POCU 2014-2020	2018- 2020
Extinderea centrului regional pentru solicitanții de azil/tolerați din Șomcuta Mare	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.3	Elaborare documentații tehnico-economice Contractare executant Executare lucrări de extindere și modernizare a centrului regional pentru solicitanții de azil	IGI	Centru pentru imigranți extins	Idee de proiect	5	Bugetul de stat	2018- 2020
Construcție conductă de gaze pentru alimentarea Țării Maramureșului	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.4	Elaborare documentații tehnico-economice Contractare executant Executare lucrări de	TRANSGAZ	Acces la gaze naturale pentru	SF	25	Bugetul de stat	2018- 2020

		construcție conductă de alimentare cu gaze în Maramureșul Istoric		locuitorii din Maramureșul Istoric				
Extinderea, modernizarea și redimensionarea rețelei majore de distribuție a energiei electrice	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.4	Elaborare documentații tehnico-economice Contractare executant Executare lucrări de extindere și modernizare a rețelei de distribuție a energiei electrice Branșarea noilor consumatori	ELECTRICA TRANSILVANIA NORD APL-uri	Acces la energie electrică pentru toți locuitorii județului	SF (parțial)	20	Bugetul de stat Bugete locale	2018-2020
Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată din județul Maramureș (Etapa II – POIM 2014-2020 și finalizarea lucrărilor POS MEDIU 2007-2013)	O.S. 2 P 2.1 M 2.1.4	Elaborare documentații tehnico-economice Pregătirea și depunerea cererii de finanțare Contractarea proiectului și a executanților Execuția lucrărilor de extindere și reabilitare a rețelei de alimentare cu apă și canalizare, inclusiv aducțiuni, stații de pompare, tratare, rezervoare etc.	ADI Operator regional APL-uri	80% dintre locuitori vor avea acces la apă și canalizare în sistem centralizat	Master Plan Județean Apă-Canal	174	POIM 2014-2020 Bugete locale	2018-2020
Elaborarea și implementarea planurilor de management al ariilor protejate din județ	O.S. 4 P 4.1 M 4.1.1	Implementarea planurilor de management deja elaborate și aprobate Pregătirea și depunerea	Administratori și custozi ONG-uri	Situri NATURA 2000 corespunzător	Idee de proiect	2	POIM 2014-2020 Fonduri private	2018-2020

		cererilor de finanțare Contractarea proiectului și a consultanților Elaborarea planurilor de management pentru siturile care nu dispun de astfel de documentații Implementarea planurilor de management		conservate				
Ecologizarea siturilor contaminate și potențial contaminate din județul Maramureș	O.S. 4 P 4.2 M 4.2.1	Elaborare documentații tehnico-economice Contractare executant Executare lucrări de ecologizare a haldelor de steril și a iazurilor de decantare	CONSERVMIN Proprietari privați	Situri contaminate istoric ecologizate	SF (parțial)	25	Bugetul de stat (fonduri proprii CONSERVMIN) Fonduri private	2018- 2020
Fazarea investițiilor afere sistemului de management integrat al deșeurilor și extinderea / completarea acestuia	O.S. 4 P 4.2 M 4.2.3.	Finalizarea lucrărilor demarate de către constructorii desemnați Achiziționarea de noi echipamente de colectare și transport a deșeurilor Organizarea de campanii de informare și conștientizare a populației și a mediului de afaceri	CJ Maramureș APL-uri Operatorii de salubritate și ai SMID	SMID funcțional	Proiect în curs	20	POIM 2014-2020 Bugete locale	2018- 2020
Termen lung (6-7 ani)								

Construcția unui pod nou peste Tisa în zona Sighetu Marmăției – Solotvino (Bila Tserkva), inclusiv infrastructură conexă	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.1	Finalizare documentații tehnico-economice Elaborarea și depunerea cererii de finanțare Contractarea proiectului și a executantului Executarea lucrărilor de construcție a podului, inclusiv infrastructura conexă (drumuri de acces etc.)	CNADNR Consiliul Regional Zakarpattya	Un pod nou peste Tisa	SF (în curs)	10	PCT RO-UA 2014-2020 ENPI POIM 2014-2020 Bugetul de stat	2021-2022
Înființarea de noi puncte de trecere a frontierei româno-ucrainene în județul Maramureș, inclusiv asigurarea accesului rutier la acestea	O.S. 1 P 1.1 M 1.1.1	Elaborare documentații tehnico-economice (unde este cazul) Elaborarea și depunerea cererii de finanțare Contractarea proiectului și a executantului Executarea lucrărilor de amenajare a punctului de trecere a frontierei, inclusiv căi de acces, construcții specifice, dotare cu aparatură de profil etc.	MFP IGPF CJ MM UAT-uri Partenerii ucraineni	Un nou punct de trecere al frontierei româno-ucrainene	SF (parțial)	20	PCT HU-SK-RO-UA 2014-2020 ENPI Bugetul de stat	2021-2022

Extinderea și modernizarea infrastructurii publice de cercetare-dezvoltare-inovare a UTCN-CUNBM	O.S. 1 P.1.2 M.1.2.1.	Elaborare documentații tehnico-economice (unde este cazul) Contractare executant Executare lucrări de consolidare, reabilitare, modernizare și dotare (spații administrative, săli de așteptare, persoane etc.)	UTCN-CUNBM CJ MM	Centru de CDI nou-înființat	Idee de proiect	12	POC 2014-2020 Bugetul de stat Fonduri proprii ale CUNB	2021-2022
Funcționarea unui lanț integrat de furnizare a produselor agroalimentare la nivelul Zonei Metropolitane Baia Mare și în Maramureșul Istoric	O.S. 1 P.1.2 M.1.2.1.	Identificarea partenerilor Elaborare documentații tehnico-economice Elaborare și depunere cerere de finanțare Contractare executant Executare lucrări de amenajare centre de colectare a produselor agroalimentare în diverse zone din județ, respectiv a unui depozit principal în Baia Mare.	APL-uri Grupuri de producători Companii private	Sistem agro-logistic județean	Idee de proiect	10	PNDR 2014-2020 PPP	2021-2022

Derularea de parteneriate de cercetare-dezvoltare-inovare între mediul universitar și de afaceri din județ	O.S. 1 P.1.2 M.1.2.2.	Identificare parteneri Elaborare documentații tehnico-economice / teme de cercetare / planuri de marketing Elaborare și depunere cerere de finanțare Contractare executant Executare lucrări de amenajare și dotare cu echipamente și software a centrelor de CDI	UTCN-CUNBM UBB Companii private Clustere	Parteneriate active între mediul economic și academic	Idee de proiect	5	POC 2014-2020 Fonduri private	2021-2022
Extinderea sistemului de înregistrare a proprietăților în cadastru și cartea funciară	O.S. 3 P 3.1. M 3.1.1.	Pregătirea și depunerea cererii de finanțare Contractarea proiectului și a consultanților Executarea propriu-zisă a lucrărilor de înscriere a imobilelor în cartea funciară	OCPI APL-uri	Cadastru general realizat	Idee de proiect	30	POR 2014-2020 Bugetul de stat	2021-2022

Înființarea Parcului Natural Munții Igriș	O.S. 4 P 4.1 M 4.1.1	Elaborarea documentației pentru obținerea statutului de parc național Înființarea administrației parcului, inclusiv asigurarea resurselor umane, financiare și logistice Elaborarea și implementarea planului de management a acestuia	APM MM APL-uri ONG-uri	Parc național nou	Idee de proiect	2	PPP POIM 2014-2020	2021-2022
Executarea de lucrări de realizarea și reabilitare a infrastructurii de protecție împotriva inundațiilor	O.S. 4 P 4.2. M 4.2.2.	Elaborare documentații tehnico-economice Contractare executant Executare lucrări de protecție împotriva inundațiilor în zonele din județ care sunt cele mai expuse unor astfel de fenomene	SGA Maramureș CJ Maramureș APL-uri	Zone extinse protejate împotriva inundațiilor	SF (parțial) Hărți de risc	30	Bugetul de stat POIM 2014-2020	2021-2022
TOTAL PROIECTE SECTORIALE = 763 mil. Euro								
TOTAL GENERAL STRATEGIA DE DEZVOLTARE DURABILĂ A JUDEȚULUI MM PENTRU PERIOADA 2014-2020 = 1.950 mil. Euro								